

დამანა მელიქიშვილი

ქართული ზმნის უღლების სისტემა

Damana Melikishvili

Conjugation System of
Georgian Verb

გამომცემლობა
„ლოგოს პრესი“

თბილისი
2001

რედაქტორები: პროფ. დოქტ. ელენე ბაბუნაშვილი
პროფ. დოქტ. იოსტ გიპერტი

რეცენზენტები: პროფ. დოქტ. თედო უთურგაიძე
პროფ. დოქტ. ვახტანგ იმნაიშვილი
პროფ. დოქტ. გიორგი გოგოლაშვილი

© გამომცემლობა „ლოგოს პრესი“, 2001

© დამანა მელიქიშვილი, 2001

ISBN 99928-883-5-0

გამომცემლობა „ლოგოს პრესი“

ი. ჭაუჭავაძის გამზირი 13, თბილისი, 380079

ტელ. 25-02-58, ელ.ფოსტა logos@caucasus.net

წინასიტყვა

ქართული ზმნის უღლებების სისტემის აღწერაზე მუშაობა ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის მასალაზე დაყრდნობით დაიწყო 1976 წლიდან.

1978 წელს ნაწილი ამ შრომისა (აქტივის უღლებების სისტემა თანამედროვე ქართულში ზმნური მოდულებითა და ცხრილებით) დაიბეჭდა ჟურნალ Georgica-ს №1-ში (იენა – თბილისი). შედარებით ვრცელი ვარიანტი გამოქვეყნდა 1979 წელს საქართველოს მეცნ. აკადემიის „მაცნეს“ №1-ში (თბილისი).

მუშაობის გაგრძელების საშუალება მომეცა მას შემდეგ, რაც 1996 წელს INTAS-ის მიერ გამოცხადებულ კონკურსში წარდგენილი პროექტის გამარჯვების შედეგად მოვიპოვე გრანტი (INTAS project 96-0123).

პროექტში მონაწილეობდნენ:

1. გერმანიიდან – იოჰან ვოლფგანგ გოეთეს უნივერსიტეტის შედარებითი ენათმეცნიერების ინსტიტუტი: პროფ. დოქტ. იოსტ გიპერტი (პროექტის კოორდინატორი), ასისტ. ბერნარდო კრისტოფი.

2. საფრანგეთიდან – აღმოსავლური ენებისა და ცივილიზაციების ნაციონალური ინსტიტუტი: პროფ. დოქტ. გიორგი შარაშიძე, პროფ. დოქტ. დომინიკ გოტიე-ელიგულაშვილი; დოც. ნანა მეტრეველი.

3. საქართველოდან – იე. ჯაგახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი: პროფ. დოქტ. დამანა მელიქიშვილი (პროექტის ავტორი და ხელმძღვანელი), უფრ. მასწ. ეთერ ჩხოტუა.

4. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია: გ. წყერეთლის სახ. აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის მეცნ. თანამშრომელი მარინე ივანიშვილი, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნ. თანამშრომელი ნინო ჯორბენაძე, მართვის სისტემების ინსტიტუტის მეცნ. თანამშრომელი ნინო ამირეზაშვილი, კ. კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ინსტიტუტის ასპირანტი ბექა თოფურია.

უღრმეს მადლობას მოვახსენებ INTAS-ის ორგანიზაციას თანადგომისა და ფინანსური ხელშეწყობისათვის; ასევე, დიდ მადლობას მოვახსენებ პროექტის კოორდინატორს, ფრანკფურტის იოჰან ვოლფგანგ გოეთეს უნივერსიტეტის შედარებითი ენათმეცნიერების ინსტიტუტის დირექტორს, პროფ. დოქტ. იოსტ გიპერტს, გულითადი თანამშრომლობისა და მუშაობის ოპერატიული წარმართვისათვის.

დამანა მელიქიშვილი
თბილისი, 2000

PREFACE

I have been working on the description of the Conjugation System of Georgian Verb since 1976. The first part of the work comprising active verb models and conjugation tables was published in *Georgica* (1, 1978) in German. A more detailed version of this article appeared in the scientific journal of the Academy of Sciences of Georgia, 'Matsne' (Tbilisi, 1979).

It was not possible to continue this work in subsequent years until in 1996, I took the opportunity to submit a project to INTAS and obtained a grant to finish my research work in this field.

The participants of the project are:

1. Prof. Dr. Jost Gippert (coordinator), Bernardo Christophe – Institut für Vergleichende Sprachwissenschaft der Johann Wolfgang Goethe-Universität Frankfurt/M.;

2. Prof. Dr. G. Sharashidzé, Maître de conférences d'Etudes géorgiennes et caucasiques, Dr. Dominique Gauthier-Eligoulachvili, Maître de langue de Géorgien, Dr. Nana Met'reveli – Institut National des Langues et Civilisations Orientales (INALCO), Paris;

3. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University: Prof. Dr. Damana Melikishvili (author and leader of the project), Senior Lecturer Eter Chkhotua;

4. Georgian Academy of Sciences: Research Fellow Marina Ivanishvili (G. Tsereteli Institut of Oriental Studies), Research worker Nino Jorbenadze (Arn. Chikobava Institute of Linguistics), Research worker Nino Amiresashvili (Institut of Control Systems), Graduate student Beka Topuria (K. Kekelidze Institut of Manuscripts).

I would like to thank INTAS for supporting and financing the project. My special thanks are due to the coordinator of the project, Prof. Dr. Jost Gippert (Director of the Institute of the Comparative Linguistics, Johann Wolfgang Goethe University, Frankfurt am Main), for his cooperation as well as his efficient and flexible guidance.

*ექვნიება ჩვენი დიდი
მასწავლებლების –
აკაკი შანიძის,
არხოლდ ჩიქობავას,
ვარლამ თოფურის –
ნათელ ხსოვნას*

შესავალი

ცნობილია, რომ ზმნა ქართული ენის გრამატიკის ყველაზე რთული ნაწილია. ქართული ენის შესწავლისას ზმნური ფორმების წარმოება არაქართველთათვის (უცხოელთათვის) მთავარ სიძნელეს წარმოადგენს.

ქართულ ენას რომ სწავლობდა, ცნობილმა ლინგვისტმა პუგო შუხართმა აღიარა, რომ, ვინც ქართული ზმნა იცის, მან თითქმის იცის ქართული ენაო. თუ რა მნიშვნელობა აქვს ზმნას ქართულ ენაში, მან შესანიშნავად გამოხატა შემდეგი სიტყვებით: „ზმნა ქართული ენის სულიაო“.

ქართული ზმნის მორფოლოგიური სტრუქტურა ძირითადად აგლუტინაციური ტიპისაა: ყოველ გრამატიკულ კატეგორიას საკუთარი მორფოლოგიური ფორმანტი შეესაბამება და მთლიანად ფორმა ადვილად იშლება გამჭვირვალე მნიშვნელობების მქონე მორფემებად თვით ძირეულ მორფემამდე (მაგ. *ა-მ-ა-შენ-ებ-ინ-ებ-დ-ე-ბ*). ეს თითქოს უნდა აადვილებდეს ზმნის ფორმაციების შესწავლას, მაგრამ ქართული ზმნის უღლების კატეგორიათა აღწერისა და შესწავლის სირთულეს მაინც ქმნის მთელი რიგი შემდეგი გარემოებებისა:

1. მართალია, ქართული ზმნის მორფოლოგია ძირითადად აგლუტინაციური ტიპისაა (მაგ. *ს₁* პირის ნიშანი ყველა დროის, კილოსა და გვარის, ასევე მრავლობითი რიცხვის ფორმაშიც არის გ-პრეფიქსი, განსხვავებით ევროპული ენებისაგან, სადაც პირის ნიშნები საზიაროა დროის, კილოსა თუ გვარისა და მრავლობითი რიცხვის კატეგორიებთან და ამ კატეგორიების მიხედვით ცვალებასთან ერთად განიცდიან ცვლილებას), მაგრამ მასში ხშირია

ფლექსიური ტიპის ფაქტები – როგორც არქაული მოვლენების ნაშთები (მაგ. ფუძის ხმოვნის აბლაუტი: *ვერხ* – *ვერიხე*; *ს*₃ პირის სუფიქსური გამოხატვა და დიფერენცირება დრო-კილოთა ფორმების მიხედვით; ასევე, *ს*₃-ში მრავლობითი რიცხვის ნიშანთა განსხვავებულობა: *წერ-ს* – *წერ-ა* – *წერ-ენ* – *წერ-ეს*), ასევე ფლექსიისაკენ მიდრეკილი მორფოლოგიური ინოვაციები (მაგ. პასივის მოდელის საბოლოო ფორმირება აწმყოში *ს*₃ -ა სუფიქსით (*შენდებ-ა*, *თბებ-ა*), ნაცვლად ძველი -ს სუფიქსისა (*შენდებო-ს*, *ტყები-ს*), რომელიც არ განსხვავდებოდა გვარების მიხედვით; ამავე დროს, ფუძის ხმოვნის ფუნქციური მონაცვლეობიდან, ე.ი. ფლექსიური ტიპიდან თანდათან სუფიქსურ სისტემაზე გადასვლის ტენდენცია (*გლეჯს* > *გლიჯ-აგ-ს* – *დაგლიჯ-ა*).

ამგვარად, ქართული ზმნის ფორმათა განვითარება სისტემის სხვადასხვა რგოლებში ერთდროულად ორ საპირისპირო ტენდენციას გვიჩვენებს: ერთი მხრივ, ფლექსიური ტიპის (ფუძის ხმოვნის აბლაუტის) მოშლის ტენდენციას (აწმყო-წვეუტილის თემებში) და, მეორე მხრივ, კი აგლუტინაციიდან ფლექსიისაკენ გადასვლის ტენდენციებს (ენებითი გვარის მოდელის ჩამოყალიბების პროცესი).

2. ქართული ზმნის უმთავრეს თავისებურებად, განსხვავებით ევროპული ენებისაგან, გახაზავენ ზმნის პირის გამოხატვის სისტემაში სუბიექტურის გარდა ობიექტური პირის ასახვას (პოლიპერსონალიზმს), რაც, თავის მხრივ, იწვევს ქართული სინტაქსური სტრუქტურა-მექანიზმის (სახელსა და ზმნას შორის პირისა და ბრუნვების მიხედვით მართვისა და რიცხვში შეთანხმების მექანიზმის) განსხვავებას ევროპული ენების ზმნასა და სახელს შორის სინტაქსური ურთიერთობის სტრუქტურა-მექანიზმისაგან. აქედანვე გამომდინარეობს კონვერსიისა და ინვერსიის სპეციფიკური სინტაქსურ-მორფოლოგიური გამოვლინება ერთმანეთისაგან განსხვავებული სინტაქსური კონსტრუქციებით (რომელთაც ჩვენ დიათეზებს ვუწოდებთ), რაც განსაზღვრავს კიდევც ქართული ზმნის უღლების ტიპების განსხვავებას.

3. ქართული ზმნა შეიცავს აზრის გამოხატვის ისეთ მორფოლოგიურ საშუალებებს, რომლებიც უცხოა ევროპული ენებისათვის. ევროპული ზმნისათვის ნაცნობი და დამახასიათებელი მორფოლოგიურ-სინტაქსური კატეგორიების გარდა (დრო, კილო, გვარი, გარდამავლობა), რომ არაფერი ეთქვათ თვით ამ კატეგორიების ფორმალური გამოხატვისა თუ სემანტიკური თვალსაზ-

რისით განსხვავების შესახებ ევროპული ენის ზმნის ამავე კატეგორიებისაგან, ქართულ ზმნას შეუძლია მორფოლოგიურად გამოხატოს პირთა შორის კორელაციების სხვადასხვა სახე: დესტინაციური რელაცია ანუ ევრსია (მაგ. კუთვნილება-დანიშნულებითი შინაარსისა სუბიექტსა და ობიექტს ან ობიექტებს შორის (*ვიშენებ მე მას, იშენებს ის მას; ეუშენებ მე მას მას, მიშენებს ის მე მას*); ლოკაციური რელაცია (*აზის, ახტება, აწერს*), კაუზაციური რელაცია (*აშენებინებს ის მას მას*). ამ თვალსაზრისით, შეიძლება ითქვას, რომ ქართული ზმნა მთელი წინადადების შინაარსის შემცველია, წინადადებაა მინიატურაში.

4. ქართული ზმნის უღლება (აქტივისა და პასივისა) ძირითადად მწყობრსა და სიმეტრიულ სისტემაში თავსდება, არსებითად გაწონასწორებული და უნიფიცირებულია (რაც ანალოგიის ძლიერი მოქმედების შედეგია). მაგრამ ამ სისტემაში შემოჭრილია არქაული ნაკლები (დეფექტური) უღლების ანომალური ტიპები, რომლებიც სისტემის გარეთ რჩებიან. მათგან დიდი ნაწილი სიცოცხლის შესანარჩუნებლად ანალოგიის გავლენით ზოგადი სისტემის რგოლებში ექცევა და სიცოცხლისუნარიანი და პროდუქტიული ხდება.

5. ზმნის უღლების სისტემის სიმეტრიისაკენ მიდრეკილება ამ სისტემის მდგრადობის ძირითადი პირობაა, რასაც ანალოგიის პროცესი აწესრიგებს და რაც, თავის მხრივ, განაპირობებს ენის გამძლეობას – თვითარსებობას. მაგრამ სისტემის შიგნით მოქმედებს საპირისპირო პროცესებიც, რომლებიც არღვევენ სისტემის რგოლებს, ესენი კი ენის განვითარების მანძილზე კელაე და კელაე სიმეტრიისაკენ მიისწრაფვიან და ეს დაუსრულებელი პროცესი სისტემის უნიფიცირების, რღვევისა და კელაე გაწონასწორებისა, აქტუალურია ქართული ზმნის უღლების თანამედროვე, სინქრონიული სისტემის შიგნით, რომელშიც ხშირად თანაარსებობენ ძველი და ახალი ლიტერატურულ-ნორმირებული და დიალექტურ-ხალხური ფორმები.

6. ამავე დროს, ქართული ზმნის მრავალმხრივი ფორმალურ-სემანტიკური გენერაციისა და რეგენერაციის უზარმაზარი პოტენცია ბადებს ახალ-ახალ სემანტიკური ხასიათის ნიუანსებს, რაც, თავის მხრივ, ფორმათა გადააზრიანებას (რეინტერპრეტაციას) და ფორმანტების ისტორიულად ჩამოყალიბებული ფუნქციების შეცვლას იწვევს. ძველიდან ახალი ქართულისაკენ მიმდინარე ეს პროცესები, თუ შეიძლება ითქვას, ჩვენ თვალწინ ხდება:

– ზოგი კატეგორია იკარგება და მისი ნიშანი სხვა ფუნქციას იძენს (მაგ. ინკლუზიის კატეგორიის გუ- პრეფიქსმა I ობიექტური პირის მრავლობითი რიცხვის გამოხატვის ფუნქცია შეიძინა); ზოგი კატეგორია განაგრძობს არსებობას, მაგრამ მისი ნიშანი სხვა პარადიგმულ ოპოზიციაში ახალ ფუნქციას იძენს და, ამგვარად, ერთი მორფემა ზმნის უღლების თანამედროვე სისტემაში რამდენიმე ფუნქციით იტვირთება (მაგ. o- პრეფიქსის ძირითადი რეფლექსიური შინაარსიდან → აქტივის სასუბიექტო ქცევა, საიდანაც კონვერსიით → ერთპირიანი რეფლექსიური პასივის ფუნქცია: *და-ი-ხატა მან ის* → *და-ი-ხატა ის*; ასევე რეფლექსიური მედიოაქტივის (აეტოტივის) უსრული ასპექტის აორისტ-ფუტურუმის გამოხატვის ფუნქცია: *შე-იწუხა მან თავი* → *იწუხა მან* → *იწუხებს ის*; ირიბი ობიექტის სამიმართებო (ე.წ. სასხვისო ქცევის ანუ საობიექტო ვერსიის) გ- პრეფიქსმა იტვირთა რელატიური პასივის მარკერის ფუნქცია; [შ]ი- და ჯ- საობიექტო მიმართების პრეფიქსები მიწერია ტიპის სტატიკური ფორმის ინვერსიით მიღებული აქტივის I რეზულტატივის (*და-მ-იწერ-ია დაუწერ-ია*) კონფიქსის შემაღგენელი პრეფიქსული ნაწილი გახდა, ისევე, როგორც საობიექტო მიმართების (ვერსიის) გ- პრეფიქსი პასივში – აქტივის II რეზულტატივის მახასიათებელი წყვეტილის -ე სუფიქსთან ერთად: წყვეტილი: *დამ-ე-ხატა ის მე*, *დამ-ე-ხატ-ე შენ მე*, მაგრამ: II რეზულტატივი: *დამ-ე-ხატა მე ის*, *დამ-ე-ხატ-ე მე შენ*. ინვერსიის შედეგად მ-ს რიგის პრეფიქსები სუბიექტური პირის მარკერებად იქნა გაგებული, ხოლო გ-ს რიგისა – ობიექტური პირისად და სხვ.

ამგვარად, ახალი მორფოლოგიური კატეგორიების ფორმირება, ერთი მხრივ, აფიქსთა ფუნქციების გადააზრიანებას და, მეორე მხრივ, აფიქსთა პოლისემანტიზმს იწვევს.

ყოველივე ეს ართულებს ქართული ზმნის უღლებადი ფორმების ერთ მთლიან სისტემაში მოქცევას, მის აღწერას და აქედან – სწავლებასაც, რადგანაც იგი ქმნადობის პროცესშია და მისი სხვადასხვა რგოლები ტრანსფორმაციას განიცდიან. მაგრამ ამ დუდილში მაინც გამოიყოფა მდგრადი და სტაბილური, მყარი და სიმეტრიული ფორმალურ-სემანტიკური სისტემა, რომლის აღწერასაც ეძღვნება წინამდებარე ნაშრომი.

ქართული ზმნის უღლების სისტემასთან დაკავშირებით მრავალი მნიშვნელოვანი ნაშრომია შექმნილი, რომლებშიც ბევრი საკითხი სხვადასხვაგვარადაა მოწოდებული და გადაწყვეტილი.

ყველა თვალსაზრისს (ეხება ეს გრამატიკულ კატეგორიათა კვალიფიკაციასა თუ კლასიფიკაციას) თავისი საფუძველი და არგუმენტაცია ახლავს და უფლება აქვს მეცნიერული აზრის მიმოქცევაში არსებობისა (იხ. ბიბლიოგრაფია).

ჩვენ მიერ წინამდებარე ნაშრომში წარმოდგენილი საკლასიფიკაციო პრინციპები გამომდინარეობს ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის რეატომეულის ზმნური ბაზის ანალიზიდან და ეფუძრება, რომ ერთ-ერთი შესაძლებელი ვარიანტია ქართული ზმნის უღლების სისტემის აღწერისა ამ სისტემაში უცხოელ ლინგვისტ-სპეციალისტთა უკეთ გარკვევის მიზნით.

ნაწილი I

ქართული ზმნის ზოგადი ღახასიათება

§1. სტატიკა და დინამიკა

ქართული ზმნის ძირითადი საკლასიფიკაციო პრინციპია დაყოფა სტატიკურ და დინამიკურ ზმნებად. სტატიკური ზმნა გამოხატავს საგნის მდგომარეობას ან მოქმედების მდგომარეობას (*აქვს, დგას, ზის, წევს, სძინავს, კანკალებს, წუხს, ყვირის, ცხოვრობს, ხატია, წერია, გღია...*). დინამიკური ზმნა კი – მოქმედების პროცესს (*აკეთებს – კეთდება, ათეთრებს – თეთრდება – უთეთრდება, ხატავს – იხატება –ეხატება, აბამს – იბმება – ებმება, ათბობს – თბება – უთბება, შლის – იშლება – ეშლება*).

სტატიკური ზმნები განვითარების უძველეს საფეხურს და ენის ძირითადი ლექსიკური ფონდის უძველეს ნაწილს წარმოადგენენ. სტატიკური ზმნა, თავისი შინაარსიდან გამომდინარე (რამდენადაც იგი მდგომარეობას აღნიშნავს), პრინციპში დროის მიხედვით უცვლელი უნდა იყოს, მაგრამ დინამიკური ზმნების უღლების განვითარებული სისტემის ანალოგიით აწარმოებს დრო-კილოთა ფორმებს. საფიქრებელია, რომ სტატიკური ზმნები ბაზაა დინამიკური ზმნების წარმოებისა ე.წ. კაუზატიური წესით: (*წუხს – ა-წუხებ-ს, დგას – ა-დგ-ენ-ს, ტირის – ა-ტირ-ებ-ს, გღია (ძვ. ჰგდიეს) – ა-გდ-ებ-ს*). სტატიკური ზმნები, როგორც უძველესი ფორმაციისა, ღარიბია მორფოლოგიური კატეგორიებით (ხშირად ირეგულარულია). დინამიკური ზმნები აბსოლუტურ უმრავლესობას წარმოადგენენ, მორფოლოგიური კატეგორიებით მდიდარია და ძირითადად რეგულარული წარმოება აქვთ – უღლების სისტემა ნორმალურად და სიმეტრიულად აქვთ განვითარებული.

§2. აბსოლუტურობა და რელატიურობა

ქართული ზმნა, სტატიკურია ის თუ დინამიკური, შეიძლება იყოს აბსოლუტური, ე.ი. შეიწყობდეს მხოლოდ ერთ პირს და რელატიური – შეიწყობდეს ერთზე მეტ პირს. სტატიკური: *ხატია ის – მიხატია ის მე – უხატია ის მას, წუხს ის – უწუხს ის მას.* დინამიკური: *ვიხატები მე, ვხატავე მე მას, ვიხატავე მე მას, ვუხატავე მე მას მას, ვახატეინებ მე მას მას; ეწუხდები მე, ვაწუხებ მე მას – ვაწუხებინებ მე მას მას.*

სტატიკური ზმნა ორზე მეტ პირს ვერ შეიწყობს და ვერც გამოხატავს. დინამიკურმა შეიძლება შეიწყოს ორი, სამი და იშვიათად ოთხი პირიც, მაგრამ ერთდროულად შეუძლია გამოხატოს მხოლოდ ორი (*მ-ხატავე-ს ის მე, მ-იხატავე-ს ის მე მას, და-მ-იჭირა მან მე, და-მ-იჭირა მან მე ის, მი-მ-ამსგავე-ს მან მე მას, მო-მ-ამსგავე-ს მან მე ის; მი-მ-აგდ-ო მან მე მას, მო-მ-აგდ-ო მან მე ის, მ-იჭმი-ა მან მე მას ის*).

გამოხატულ პირთაგან ერთი სუბიექტია, ორი ობიექტი – პირდაპირი ან ირიბი.

§3. პირისა და რიცხვის გამოხატვის სისტემა

როგორც ზემოთ ითქვა, ქართულ ზმნაში, განსხვავებით ინდოევროპული ზმნისაგან, სათანადო ნიშნით გამოიხატება როგორც სუბიექტური, ისე ობიექტური პირებიც (ე.წ. პირმიმართი აქტანტები, ე.ი. აქტანტები, რომელთაც ზმნაში საკუთარი მარკერები აქვთ).

მორფოლოგიური ტიპოლოგიის თვალსაზრისით, ქართული ზმნა ძირითადად აგლუტინაციური აგებულებისაა, რაც ნიშნავს იმას, რომ ყოველ კატეგორიას თავისი ნიშანი აქვს, თუმცა, როგორც ზემოთაც ითქვა, არის ფლექსიური ტიპის ნიმუშებიც.

პირის გამოხატვის პრინციპი ქართულ ზმნაში ძირითადად პრეფიქსულია, რიცხვისა კი – სუფიქსური. თუმცა არის გამონაკლისები, რასაც თავისი მიზეზები აქვს და ახსნაც მოეპოვება, რისთვისაც დაგეჭირდება ქართული ენის ისტორიიდან სათანადო საკითხების მოკლე განხილვა.

თუ ამოვალთ ერთპირიანი გარდაუვალი ზმნების აგებულებიდან (*ვ-არ, ვ-ტირი, ვ-იმაღები* და სხვ.) და ასევე, ორვალენტიანი და სამვალენტიანი (ორპირიანი) დინამიკური ზმნების აგებულებიდან (*ვ-აკეთებ, ვ-ათბობ, ვ-ხატავ, ვ-უკეთებ, ვ-უთბობ, ვ-უხატავე*), სადაც სემანტიკურსა და გრამატიკულ ელემენტთა შორის პირ-

დაპირი შესაბამისობაა, ე.ი. მორფოლოგიური სუბიექტი უღრის რეალურად მოქმედ პირს (აგენსს), პირის ნიშანთა ცხრილი წარმოგვიდგება შემდეგნაირად:

სუბიექტური პირის ნიშნების ცხრილი

მხ. რ.	მრ. რ.
I ე-	ე - თ
II Ø, ხ- (ს-, ჰ-)*	Ø, ხ- (ს-, ჰ-) - თ
III -ს, -ა, -ო	-ენ/-ან, -ნ, -ნენ, -ეს

ობიექტური პირის ნიშნების ცხრილი

მხ. რ.	მრ. რ.
I მ-	მმ-
II გ-	გ- - თ
III ჰ-, ს-, Ø-	ჰ-, ს-, Ø- - თ*

S₂-ის ძირითადი ნიშანი ისტორიულად არის ჰ- პრეფიქსი. Ø- და ს- მისი პოზიციური ვარიანტებია. თანამედროვე ქართულში S₂-ის ნიშანი საერთოდ დაკარგულია ფონეტიკური მიზეზით და ნორმის მიხედვით არის Ø-. ჰ*- და ს*- პრეფიქსი S₂-ის ნიშნად ახალ სალიტერატურო ქართულში შეიძლება შეგვხედდეს XIX-ისა და XX საუკუნის დასაწყისის მწერლებთან. რაც შეეხება ხ- პრეფიქსს, ის გამომონაშთის სახით დარჩენილია ორ ზმნაში (სამ ფორმაში) ხ-არ, (წა) ხ-ვალ, (წა) ხ-ვედ. მას V-VII სს. ე.წ. „ხანმეტ“ ტექსტებში ვხვდებით S₂ და O₃-ის ნიშნად. იგი წარმოადგენს ჰ- პრეფიქსის პოზიციურ ვარიანტს, ისევე, როგორც ს-, რომელიც ჰ-სგანაა მიღებული დ, თ, ტ, ძ, ც, წ, ჯ, ჩ, ჭ-ს წინ. ჰ- დარჩენილია ბ, ფ, პ, გ, ქ, კ და ყ ბგერების წინ, მაგრამ, როგორც ვთქვით, თანამედროვე სალიტერატურო ენის ნორმების მიხედვით, S₂-ის ნიშანი დღეს არის Ø.

როგორც ტაბულიდან ვხედავთ, პირის გამოხატვის პრინციპი დარღვეულია სუბიექტური უღლების III სუბიექტურ პირში, რიცხვის გამოხატვისა კი ობიექტური უღლების I ობიექტურ პირში. III სუბიექტური პირის ნიშნებში ორი დარღვევაა: ჯერ ერთი, პრეფიქსის ნაცვლად პირის ნიშნად სუფიქსია, მეორეც, დარღვეულია აგლუტინაციის პრინციპი. ერთი პირისათვის სამი ნიშანია: მათგან -ა და -ო აორისტში (წყვეტილში) იხმარება. -ო მიღებულია ა-სგან

ფონეტიკური ცვლილებების შედეგად ძირითადად უხმოვნო ძირიან ფორმებში (ვაო) აქვე-ა → აქვა → აქო (სადაც -ვე წყვეტილის თემის უძველესი სუფიქსია, რომელიც დღესაც ცოცხალია ქართლ-კახურ დიალექტში: გაეაკეთევი, წავიღევი...). მაგრამ -ს და -ა სუფიქსების ხმარება განაწილებულია სხვადასხვა დრო-კილოს მიხედვით, ე.ი. პრინციპი ფლექსიურისას ჰგავს. გარდა ამისა, მრავლობით რიცხვშიც რამდენიმე სუფიქსია, რომელიც ჩაენაცვლება ჩამოცილებულ პირის ნიშნებს და მათი ხმარება განაწილებულია დრო-კილოებისა და გვარების მიხედვით (იხ. უღლების ტაბულები), დაახლოებით ისე, როგორც ეს ფლექსიურ (ვეროპულ) ენებშია¹.

ერთი შესაძლებელი ახსნა ამ ანომალიისა არის ის, რომ ისტორიულად Σ_3 -ის ნიშანი სხვა ფუნქციისა უნდა ყოფილიყო. კერძოდ, ჩრდილო კავკასიური ენების (მათ შორის საქართველოს ტერიტორიაზე ქართული შერეული დიალექტის, წოვათუშურის) მაგალითის მიხედვით ჩანს, რომ კლასოვანი უღლებიდან პირიან უღლებზე გადასვლისას პირის ნიშნებით (ნაცვალსახელოვანი ელემენტების გაცვეთის შედეგად) ფორმდება პერსონალური I და II პირები. III პირი გაუფორმებელია. კლასის კატეგორიის გამომხატველი სუფიქსი, მას შემდეგ, რაც კლასოვანი უღლება პირიანმა შეცვალა, გაგებულ იქნა III სუბიექტური პირის ნიშნად. მიზეზი პირის გამოხატვის პრეფიქსული პრინციპის დარღვევისა და ეს უნდა იყოს. არსებობს ამ ანომალიის სხვაგვარი ახსნაც.

რაც შეეხება ობიექტური პირის მრავლობითი რიცხვის პრეფიქსით გამოხატვას (რაც აგრეთვე ანომალიაა), ეს გამოწვეულია იმით, რომ გვ- (<გუ-<გმ-) პრეფიქსი წარმოშობით ინკლუზივის (<გ+მ = O_2+O_1) ნიშანია, რომელიც თავისთავად ერთზე მეტ პირს გამოხატავდა და სწორედ ამის გამო ქართული ენის განვითარების გარკვეულ ეტაპზე, ქართული ზმნის პირთა გამოხატვის სისტემაში ინვერსიის პროცესის შედეგად მრავლობითი რიცხვის ნიშნად იქნა გაგებული, რაც აფექტური (გრძნობა-აღქმის) შინაარსის სტატიკურ ზმნებში სახელობითბრუნვიანი პასიური აქტანტის (მორფოლოგიური სუბიექტის) სინტაქსური ძალის დასუსტებასა და მიცემითბრუნვიანი აქტანტის (მორფოლოგიური ირიბი ობიექტის), რომელიც ამგვარ ზმნებში, ჩვეულებრივ, პერსონალური პირია, ლო-

¹ კერძოდ, -ს აქტივისა და მედიოაქტივის აწმყოში და კავშირებითის ყველა ფორმაში, ხოლო -ა ყველა ტიპის ზმნის უწყვეტელში, წყვეტილში, I და II რეზულტატივებში, ასევე, პასივის აწმყოში.

გიკურ (რეალურ) სუბიექტად (აგენსად) გადააზრიანებას ანუ ინვერსიას მოჰყვა.

პირთა კომბინაციების ტაბულები

ტაბულა №1

ვეზრდები მე მას

O \ S	1. მე	2. შენ	3. მას	1. ჩვენ	2. თქვენ	3. მათ
1. მე	–	გეზრდები	*ეზრდები	–	*გეზრდებით	*ეზრდები
2. შენ	მეზრდები	–	*ეზრდები	გვეზრდები	–	*ეზრდები
3. ის	მეზრდება	გეზრდება	*ეზრდება	გვეზრდება	*გეზრდებათ	*ეზრდება
1. ჩვენ	–	*გეზრდებით	*ეზრდებით	–	*გეზრდებით	*ეზრდებით
2. თქვენ	მეზრდებით	–	*ეზრდებით	გვეზრდებით	–	*ეზრდებით
3. ისინი	მეზრდებიან	*გეზრდებიან	*ეზრდებიან	გვეზრდებიან	*გეზრდებიან	*ეზრდებიან

ტაბულა №2

ვზრდი მე მას

O \ S	1. მე	2. შენ	3. მას	1. ჩვენ	2. თქვენ	3. მათ
1. მე	–	გზრდი	*ეზრდი	–	*გზრდით	*ეზრდი
2. შენ	მზრდი	–	*ზრდი	გეზრდი	–	*ზრდი
3. ის	მზრდის	გზრდის	*ზრდის	გეზრდის	*გზრდის	*ზრდის
1. ჩვენ	–	*გზრდით	*ეზრდით	–	*გზრდით	*ეზრდით
2. თქვენ	მზრდით	–	*ზრდით	გეზრდით	–	*ზრდით
3. ისინი	მზრდიან	*გზრდიან	*ზრდიან	გეზრდიან	*გზრდიან	*ზრდიან

შენიშვნა: წარმოდგენილ ტაბულებში ვარსკვლავით აღნიშნულია ფორმები, რომლებიც ერთმანეთს ემთხვევა.

კომბინაცია $S_1 \rightarrow O_1, S_2 \rightarrow O_2, S_3 \rightarrow O_3$ საობიექტო მიმართებიდან სასუბიექტო (რეფლექსივის) მიმართების ფორმად იქცევა: მიზრდი მე შენ მას, ეუზრდი მე მას მას, მაგრამ: მე (ჩემთვის) ვიზრდი მას, შენ (შენთვის) იზრდი მას, ის (თავისთვის) იზრდის მას.

ტაბულა №3

ეუზრდი მე მას მას

O \ S	1. მე 3 მას/მათ	2. შენ 3 მას/მათ	3 მას 3. მას/მათ	1. ჩვენ 3 მას/მათ	2. თქვენ 3. მას/მათ	3. მათ 3. მას/მათ
1. მე	-	გიზრდი	*ეუზრდი	-	*გიზრდით	*ეუზრდი
2. შენ	მიზრდი	-	*უზრდი	გვიზრდი	-	*უზრდი
3. ის	მიზრდის	გიზრდის	*უზრდის	გვიზრდის	*გიზრდით	*უზრდის
1. ჩვენ	-	*გიზრდით	*ეუზრდით	-	*გიზრდით	*ეუზრდით
2. თქვენ	იზრდით	-	*უზრდით	გვიზრდით	-	*უზრდით
3. ისინი	მიზრდიან	*გიზრდიან	*უზრდიან	გვიზრდიან	*გიზრდიან	*უზრდიან

ტაბულა №4

მომამსგავსა მან მე ის

O \ S	1. მე 3 ის/ისინი	2. შენ 3. ის/ისინი	3 მას 3 ის/ისინი	1. ჩვენ 3 ის/ისინი	2. თქვენ 3. ის/ისინი	3. მათ 3. ის/ისინი
1. მე	-	მოგამს- გავსე	*შევამს- გავსე	-	*მოგამს- გავსეთ	*შევამსგა- ვსე
2. შენ	მომამსგავსე	-	*მიამს- გავსე	მოგევამს- გავსე	-	*მიამსგა- ვსე
3. მან	მომამსგავსა	მოგამს- გავსა	*მიამს- გავსა	მოგევამს- გავსა	მოგამს- გავსათ	*მიამსგა- ვსა
1. ჩვენ	-	*მოგამს- გავსეთ	*შევამს- გავსეთ	-	*მოგამს- გავსეთ	*შევამსგა- ვსეთ
2. თქვენ	მომამსგავსეთ	-	*მიამს- გავსეთ	მოგევამს- გავსეთ	-	*მიამსგა- ვსეთ
3. მათ	მომამსგავსეს	*მოგამს- გავსეს	*შევამს- გავსეს	მოგევამს- გავსეს	*მოგამს- გავსეს	*შევამსგა- ვსეს

ტაბულა №5

მიმამსგავსა მან მე მას

O \ S	1. მე 3 მას/მათ	2. შენ 3 მას/მათ	3 ის 3 მას/მათ	1. ჩვენ 3 მას/მათ	2. თქვენ 3 მას/მათ	3. ისინი 3 მას/მათ
1. მე	-	მიგამს- გავსე	*შევამსგა- ვსე	-	*მიგამს- გავსეთ	*შევამს- გავსე
2. შენ	მიმამსგავსე	-	*მიამსგა- ვსე	მიგევამს- გავსე	-	*მიამს- გავსე
3. მან	მიმამსგავსა	მიგამს- გავსა	*მიამსგა- ვსა	მიგევამს- გავსა	*მიგამს- გავსათ	*მიამს- გავსა
1. ჩვენ	-	*მიგამს- გავსეთ	*შევამსგა- ვსეთ	-	მიგამს- გავსეთ	*შევამს- გავსეთ
2. თქვენ	მიმამსგავსეთ	-	*მიამსგა- ვსეთ	მიგევამს- გავსეთ	-	*მიამს- გავსეთ
3. მათ	მიმამსგავსეს	*მიგამს- გავსეს	*შევამსგა- ვსეს	მიგევამს- გავსეს	*მიგამს- გავსეს	*შევამს- გავსეს

როგორც ტაბულებიდანაც ჩანს, S_1O_2 და S_2O_1 კომბინაციების დროს ზმნაში წარმოდგენილია ობიექტური პირის მარკერი. ხოლო S_3O_1 , S_3O_2 და S_3O_3 კომბინაციების დროს კი ორივე პირის – სუბიექტისა და ობიექტის აღნიშვნის (მარკირების) შესაძლებლობაა, რადგანაც S_3 -ის მარკერი სუფიქსია და ყველა დანარჩენ შემთხვევაში კი პირის ნიშნები პრეფიქსებია. ამავე დროს, ადვილი შესამჩნევია, რომ მოთხრობითში დასმული აქტანტი (აქტიური ზმნის მორფოლოგიური სუბიექტი, რომელიც რეალურად აგენსია) სტაბილურად ვ-ს რიგის ნიშნებით გამოიხატება ($S_1 - ვ$, $S_2 - \emptyset$, $S_3 - -ს, -ა, -ო$); მიცემითში დასმული აქტანტი მ-ს რიგის ნიშნებით ($O_1 - მ$; $O_2 - გ$; $O_3 - ჰ, ს, \emptyset$); სახელობითში დასმულ აქტანტს კი ორივე რიგის ნიშანი გამოხატავს ფუნქციის შესაბამისად: როცა სახელობითში დასმული აქტანტი აგენსის (რეალური სუბიექტის) როლს ასრულებს, იგი ვ-ს რიგის ნიშნითაა გამოხატული და ასეთ შემთხვევაში ის კომბინაციაშია მიცემითბრუნვიან აქტანტთან, ხოლო სახელობითში დასმული აქტანტი, რომელიც კომბინაციაშია მოთხრობითბრუნვიან აქტანტთან (აორისტში), ყოველთვის პაციენსია და გამოხატულია მ-ს რიგის ნიშნებით. პირობითად ეს შეიძლება ასეთი ფორმულით წარმოვადგინოთ:

1. nom. / nom. (ვ-)

2. nom. / nom. (ვ-) + dat. / dat. (მ-)

3. nom. / erg. (ვ-)+dat. / nom. (მ-)

4. nom. / erg. (ვ-)+dat. / nom. (მ-)+ dat. / dat. (∅-ა)

5. nom. / erg. (ვ-)+dat. / nom. (∅) + dat. / dat. (მ-ა)

გარკვეული სემანტიკის ზმნებში ფორმასა და ფუნქციას შორის პირდაპირი შესაბამისობა დარღვეულია ინვერსიის პროცესის შედეგად.

§4. ინვერსია ქართულ ზმნაში დიაქრონიული და სინქრონიული ასპექტით

ინვერსიის პროცესს ქართულ ზმნაში საკმაოდ ხანგრძლივი ისტორია აქვს. ეს მოვლენა ქართული ენის ისტორიის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტია. ინვერსიის პროცესი ქართული ზმნის ბუნებიდან, კერძოდ, მისი პოლიპერსონალიზმიდან გამომდინარე კანონზომიერი პროცესია. სწორედ ინვერსიის პროცესი გახდა ერთ-ერთი მიზეზი და საფუძველი ქართული ენის სინტაქსში იმ დიდი ძვრებისა, რომლებმაც ენის სისტემაში სხვა

ცვლილებებთან ერთად გამოიწვია მიცემით ბრუნვაში დასმული პერსონალური პირის მიერ ზმნის რიცხვში შეთანხმების უნარის მოპოვება და, მაშასადამე, რიცხვში შეთანხმების ფორმალური პრინციპის სემანტიკურით შეცვლა. ამ ცვლილებამ ძველი ქართული მკვეთრად გამოიჯნა ახალი ქართულისაგან.

რა არის ინვერსია? ზმნაში ინვერსია ვლინდება პირის ნიშანთა ფუნქციების შებრუნებაში. სწორედ ასე და მხოლოდ ასე ესმის ინვერსია აკაკი შანიძეს. მისი აზრით, „გარდაუვალმა ზმნებმა საზოგადოდ ინვერსია არ იცის“ („საფუძვლები“, §241). იგი ინვერსიულად მიიჩნევს მხოლოდ აქტივთა III სერიის ფორმებს I სერიის ფორმების მიმართ. მაგრამ ეს შედეგია, გამოხატულებაა გარკვეული პროცესისა და არა საფუძველი, მიზეზი, არსი. სწორედ ამგვარად, ისტორიული განვითარების კუთხით განიხილავენ ინვერსიას არნოლდ ჩიქობავა და ეარლ ამ თოფური.

რა არის ინვერსიის საფუძველი? რაში მდგომარეობს ინვერსიის პროცესის არსი? არის თუ არა ინვერსია გრამატიკული მოვლენა?

ნებისმიერი სტატიკური ზმნის რელატიური ფორმა რომ ავიდლოთ, დაეუშვათ, *მიწერია ის მე* (ძე.: *მიწერიეს იგი მე*), როგორც სტატიკური ზმნა, იგი არ შეიცავს მოქმედი პირის გაგებას. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, რადგანაც ეს ზმნა მდგომარეობას გამოხატავს და არა მოქმედებას, მას არ გააჩნია რეალურად მოქმედი პირის (მოქმედების აგენსის) გაგება, ე.ი. რეალური (ლოგიკური) სუბიექტი, თუმცა მორფოლოგიურად სახელობითში დასმული აქტანტი გამოხატულია სუბიექტის ნიშნით (S₃-ა), ხოლო მიცემითში დასმული – ობიექტის ფორმანტით (O₁-მ), მაგრამ მორფოლოგიური სუბიექტი რეალურად უმოქმედოა.

ამრიგად, სტატიკურ ზმნათა მორფოლოგიური სუბიექტი რეალურად პასიურია; ობიექტი სინტაქსური თვალსაზრისით მასთან თანასწორუფლებიანია (ისიც მმართავია, მასაც საკუთარი ნიშანი აქვს ზმნაში), ამავე დროს, ეს ობიექტი ყოველთვის აღმქმედი, მქონებელია, მგრძნობელია, განმცდელია, მოლაპარაკეა და ამიტომ ხშირად *სულიერ*, *კერძოდ კი პერსონალურ პირს* (ადა-მიანს) გამოხატავს, მაშინ, როდესაც მასთან კომბინაციაში მყოფი გრამატიკული სუბიექტი, ჩვეულებრივ, აღქმის, ქონების, გრძნობის, განცდის საგანია (რეალური ობიექტია), ამიტომ ხშირად უსულთა (ცხადია, ამ თვალსაზრისით გადამწყვეტია თავად ზმნის სემანტიკა). სწორედ ამის გამო მორფოლოგიური ობიექტი, როგორც რეალურად აქტიური პირი (მდგომარეობის ან მოქმედების განმც-

დელი) მეტყველის ცნობიერებაში წინ იწევს და თავისი აქტიურობით აჭარბებს მორფოლოგიურ სუბიექტს. ამგვარად, მოლაპარაკის ცნობიერებაში საფუძველი ყურება ინვერსიის პროცესს. ე.ი. ამ პროცესს საფუძვლად უდევს ფსიქოლოგიური ფაქტორი: პოლიპერსონალური ბუნების მქონე რელატიური სტატიკური ზმნა (რომლის მორფოლოგიური სუბიექტი და მორფოლოგიური ობიექტი¹ სინტაქსურად თანასწორუფლებიანია; ორივე მმართვეია, რეალურად კი აქტიური MO მეტი უფლებით სარგებლობს, ვიდრე პასიური MS) მისი ფორმის ინვერსიული შინაარსით გაგების შესაძლებლობას იძლევა.

პირის ნიშანთა ფუნქციების ინვერსიის მიზეზი არის პოლიპერსონალური ბუნების გარკვეული ტიპის ზმნებში რეალურად პასიური არაპერსონალური სუბიექტისა და რეალურად აქტიური პერსონალური ობიექტის არსებობა; ინვერსიის პროცესის არსი მდგომარეობს მოლაპარაკის ცნობიერებაში შინაარსობლივი მხარის წინ წამოწევაში და შესაბამისად აქტიური პირის სათანადო ფორმალურ (გრამატიკულ) გააქტიურებაში.

როგორც ვნახეთ, ინვერსიის პროცესი ისახება ცნობიერების სფეროში და იგი ლოგიკის სფეროში რჩება მანამ, სანამ არ მოხდება მისი ფორმალური გამოხატვა, მორფოლოგიზაცია. როდესაც ეს ლოგიკური პროცესი ფორმალურ გამოხატულებას პოვებს, მაშინ იგი უკვე შეიძლება ჩაითვალოს გრამატიკულ მოვლენად.²

¹ ქვემოთ ტერმინები სათანადო სიმბოლოებით იქნება წარმოდგენილი: მორფოლოგიური სუბიექტი – MS, მორფოლოგიური ობიექტი MO, რეალური სუბიექტი RS და რეალური ობიექტი RO.

² სხვათა შორის, მიცემითში დასმული სახელის სუბიექტად გაგების ტენდენცია გრძნობა-აქქმის გამოხატეველ ზმნებში თავს იჩენს ევროპული ენების ზმნებშიც: მხედველობაში გვაქვს შემდეგი მაგალითები: *мне кажется, мне нравятся* და სხვ. ასევე შეიძლება მოვიყვანოთ ფრანგული ზმნის მაგალითებიც: *il me sunble, il me plait*. მაგრამ ინვერსია აქ არ შეიძლება იყოს გრამატიკული მოვლენა, რადგანაც რუსულში, ისევე როგორც ფრანგულში, მიცემითში დასმული სახელი მოკლებულია სინტაქსურ უფლებებს: მას არა აქვს ზმნის პირში მართვისა და რიცხვში შეთანხმების უნარი. ინდოევროპული ზმნა მონოპერსონალურია, ხოლო ინვერსიის ლოგიკური სფეროდან გრამატიკულ სფეროზე (გამოხატულების პლანზე) გავეცილება შესაძლებელია მხოლოდ პოლიპერსონალური ბუნების ზმნებში, სადაც ირიბი ობიექტი გრამატიკულად სუბიექტის თანასწორუფლებიანია: მმართვეია, შემთანხმებელია და, ამდენად, მას აქვს უნარი ზმნაში თავისი თავის გარკვეული ფორმანტით (მარკერით) აღნიშვნისა.

როდის უნდა მომხდარიყო ინვერსიის პროცესის მორფოლოგიზაცია (გრამატიზაცია)?

ენახოთ ეს სტატიკური წერ-ო-ა (წერ-ო-ე-ს) ტიპის ზმნის რელატიური (მიწერია<მიწერიეს) ფორმების შინაარსის განვითარების მაგალითზე. ამ ტიპის ზმნა სტრუქტურის მიხედვით (R-ო-ე) ქართული ენის განვითარების იმ ეტაპის ამსახველი ჩანს, როდესაც ჯერ კიდევ არ იყო ჩამოყალიბებული დროთა სამწევრა სისტემა და ზმნურ ფორმათა დაპირისპირება ასპექტურ სისტემას ეყრდნობოდა: განგრძობითი = დიურატიული – წვევტილი = მომენტობრივი (იხ. §6-7). მაშასადამე, ისტორიულად იგი II სერიის მარტივ თემას უნდა განეკუთვნებოდეს. სანამ ამ ტიპის ზმნაში რეალურად აქტიური პირის გაგება არ არსებობდა, იგი სტატიკური შინაარსისა იყო. მიცემითში დასმული პერსონალური პირის (აღამიანის) რეალურად გააქტიურებასთან ერთად ეს ფორმა დინამიკურ შინაარსს იძენს: რეალურად აქტიური პირის არსებობა დინამიკური ზმნის მთავარი ლოგიკური მახასიათებელია. ამგვარად, განსხვავებით სტატიკური შინაარსის მიწერია (ის მე) ფორმისაგან, რეალურად აქტიური პირის შემცველი მიწერია (მე ის) იძენს დინამიკურ შინაარსს. იგი უკვე გამოხატავს არა მდგომარეობას, არამედ მოქმედებას. მაგრამ როგორ მოქმედებას? თავდაპირველად იგი ითავესებს ორ შინაარსს: თავისი ამოსავალი ფორმისას – სტატიკურს და ახალს – დინამიკურს, კერძოდ, გამოხატავს დინამიკას წარსულში და სტატიკას აწმყოში ანუ: წარსულში მომხდარი მოქმედების შედეგს აწმყოში.

ამგვარად, სტატიკურ ზმნათა ინვერსიამიწინილ ფორმებში ისახება პერფექტული შინაარსის გაგება და დასაბამი ეძლევა პერფექტულ დროთა ფორმების განვითარებას ქართული ზმნის უღლების სისტემაში.

სტატიკურ ზმნათაგან განვითარებულმა დინამიკურმა შინაარსმა თანდათან ფორმალური გამოხატულებაც პოვა: მიწერიეს ტიპის ფორმებს დაერთო ზმნისწინი, და-მიწერიეს, რაც შესაძლებელი გახდა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ამ ტიპის ზმნებმა ინვერსიის შედეგად დინამიკური შინაარსი შეიძინეს. ზმნისწინის დართვა, დინამიკურობის მაჩვენებელი ერთ-ერთი ფორმალური მახასიათებლის (ნიშნის) გაჩენა ამ ფორმებს კიდევ უფრო უმკვიდრებს დინამიკურ შინაარსს პერფექტულობის ნიუანსით — იგულისხმება დინამიკა წარსულში; ეს ფორმები გამოხატავენ წარსულში მომხდარი მოქმედების შედეგს, რეზულტატს. ამიტომ მათ შეიძლება რეზულტატიური ფორ-

მეტი ეწოდოს. ამგვარად, მას შემდეგ, რაც *დაუნწერიეს (მას იგი)* ზმნაში მიცემითში დასმული სახელი გააზრებულ იქნა მოქმედების აგენსად და თვით ზმნამ კი მიიღო დინამიკური შინაარსი, იგი ბუნებრივად იქცა გაგრძელებად იმ დინამიკური გარდამავალი ზმნის პარადიგმისა, რომელშიც სახელობითში დასმული შესაბამისი პირი არის როგორც რეალური სუბიექტი (აგენსი), ისე მორფოლოგიური სუბიექტი: აწმყოს ჯგუფის ძირითადი ფორმა *ეწერ (მე მას) – წერს (იგი მას)*; აორისტის ჯგუფის ძირითადი ფორმა *დაეწერე (მე იგი) – დაწერა (მან იგი)*, და ბოლოს, პერფექტული ჯგუფის ძირითადი ფორმა – *დამიწერიეს → დამიწერია (მე იგი) – დაუნწერიეს → დაუნწერია (მას იგი)*, რომელიც გამოხატავს წარსულში მომხდარი მოქმედების შედეგს აწმყოში (აწმყოს რეზულტატივი). აქედან განვითარდა ამ ფორმათა ერთ-ერთი ძირითადი (დღეს ყველაზე გამოკვეთილი) შინაარსობლივი ნიუანსი უნებლიობა-უნახაობა, თურმეობითობა, ე.წ. უნახავე ან უნებლიე აქტის გაგება: აწმყოში ვხედავთ შედეგს იმ მოქმედებისას, რომელიც წარსულში მომხდარა. და ასე გაგრძელდა მთელს სისტემაში კანონზომიერად: იმავე სტატიკური ზმნის წყვეტილის ფორმამ მოგვცა დინამიკურად გააზრებული ფორმა *დამეწერა (მე იგი)*, რომელმაც გამოხატა წინარე წარსულში მომხდარი მოქმედების შედეგი წარსულ დროში (აქედან – ნამყოს რეზულტატივი, ანუ ნამყო წინარეწარსული); შესაბამისად – იმავე სტატიკური ზმნის II კავშირებითის ფორმის ინვერსიისა და გადინამიკურების გზით მივიღეთ მესამე ფორმაც – *დამეწეროს (მე იგი)*, სადაც წარსულში მომხდარი მოქმედების შედეგი ჩანს მომავალში (მყოფადის რეზულტატივი – III კავშირებითი).

ამგვარად, სტატიკურ ზმნათა ინვერსიაქმნილმა გადინამიკურებულმა (დინამიკურად გადააზრებულმა) ფორმებმა გააგრძელეს აქტიურ დინამიკურ ზმნათა პარადიგმა და შეაესეს ის ხარვეზი, რომელიც ქართული ზმნის უღლების სისტემას კქონდა: კერძოდ, წარმოიშვა პერფექტულ დროთა ფორმები: *გამიკეთებებს = გაკეთებული მაქვს*. მაგრამ პარადიგმის გაგრძელება და შევსება ასე მარტივად არ დასრულებულა. ჯერ ერთი, ეს შეეხო არა მხოლოდ გარდამავალ ზმნებს, არამედ მოიცვა ქართული ზმნის უღლების მთელი სისტემა: კერძოდ, ანალიზური, აღწერითი წარმოების სტატიკურმა ფორმებმა: *დახატულ ვარ – დახატულ ვიყავ – დახატულ ვიყო* ტიპისა მოგვცა გარდაუვალი დინამიკური ზმნის აწმყოს, ნამყოს და მყოფადის რეზულტატიური სინთეტური ფორმები: *დაეხატულვარ, დაეხატულ ხარ, დაეხატულ არს > დაეხატულა*, საიდანაც

შემდგომ იმავე მიზეზით, რაც ზემოთ, განვითარდა უნებლიობის, „თურმეობითის“, უნახაობის შინაარსი (რამაც, სხვათა შორის, წყვეტილის ფორმებს შეუნარჩუნა არსებობა).

ხოლო, რაც შეეხება დინამიკურ გარდამავალ (პირდაპირგარდამავალ) ზმნათა პარადიგმის გაგრძელებას, როგორც მოსალოდნელი იყო, შენაცვლებულმა სტატიკურმა ფორმებმა (*მიხატის, მიკეთის...*) აწმყოს თემის ანალოგიით პარადიგმა გაასწორეს (გააწონასწორეს) და დაირთეს დინამიკურობის კიდევ ერთი ნიშანი – აწმყოს ფორმების მახასიათებელი შესაბამისი თემატური სუფიქსები (*ეხატ-ავ – დამიხატ-ავ-ს, ვაკეთ-ებ – გამიკეთ-ებ-ის*), რითაც ფორმალურადაც დაემსგავსნენ მათ (-ებ თემატურ სუფიქსიან ზმნებში).

ეს პროცესი უფრო შორს წავიდა და ანალოგიით გაერცვლდა ე.წ. II თურმეობითის (იგივე II რეზულტატივის) ფორმებზეც: ძე. *გამეკეთა → გამეკეთ-ებ-ია → გამეკეთ-ებ-ინ-ა*.

ამგვარად, სტატიკურ ზმნათა ინვერსიის შედეგად ქართული ზმნის უღლების სისტემაში თანდათან ჩამოყალიბდა დრო-კილოთა სრულიად ახალი ჯგუფი, რომელიც დღეს III სერიის სახელითაა ცნობილი. ამ ჯგუფის ფორმები ისტორიულად წარმოადგენენ არა შესაბამის დინამიკურ გარდამავალ ზმნათა ინვერსიულ ფორმებს, არამედ თავიანთი წინაპარი, ამოსავალი სტატიკური ზმნებისა – *მიწერია (ის მე) > (და)მიწერია (მე ის)*. *მიწერია (ის მე)* ფორმის ინვერსიულად გააზრებამ მოგვცა *(და)მიწერია (მე ის)* შებრუნებული კონსტრუქციის დინამიკური ზმნა, რომელიც დღეს დინამიკური *ეწერ (მე მას)* ფორმის გაგრძელებას წარმოადგენს, მაგრამ არა მისი ინვერსიით მიღებულ ფორმას. დინამიკურ გარდამავალ ზმნებს აქტიური სუბიექტი აქვთ. აქედან ცხადია, რომ აქტიურსუბიექტიან ზმნებში ინვერსიის პროცესისათვის ისტორიული თვალსაზრისით საფუძველი არ არსებობს. ამ ზმნათა გრამატიკული სუბიექტი ყოველთვის ემთხვევა რეალურ სუბიექტს, იგი საკმაოდ აქტიურია იმისათვის, რომ არ დაუთმოს ზმნაში თავისი ადგილი ობიექტს. სწორედ იმიტომ, რომ *დამიწერია* ზმნის ახალი კონსტრუქცია მოგვცა *მიწერია* ზმნის პირების ფუნქციათა შებრუნებულმა, ინვერსიულმა გააზრებამ, დაირღვა რელატიურ სტატიკურ ზმნებში პირთა შორის არსებული დესტინაციური მიმართება (*მიწერია ის მე > დამიწერია მე ის*) და I რეზულტატივის რელატიურმა საობიექტო ქცევის ფორმებმა (*დაუწერია, გაუკეთებია*) დაკარგეს ქცევის (ვერსიის) კატეგორიის გაგება. ამიტომვეა, რომ III სერიაში სამპირიანი ფორმები არ არსებობს.

ამგვარად, III სერიაში სამპირიანმა ფორმებმა კი არ დაკარგეს პირი და იქცნენ ორპირიანებად, არამედ მათ არასოდეს ჰქონიათ მესამე პირი, რადგანაც ისინი წარმოშობით ორპირიანი სტატიკური ზმნებია, რომელთაც პირების ფუნქციათა ინვერსია განიცადეს.

ამას სრულიადაც არ ეწინააღმდეგება ის ფაქტი, რომ დღეს სტატიკურ ფორმათა ინვერსიის გზით მიღებული გარდამავალი ზმნების რეზულტატივის ფორმების (*მეწერა, გამეკეთებინა*) გვერდით ჩამოყალიბდა ისეთი ინვერსიული ფორმებიც, რომლებიც მიღებულია უკვე არა სტატიკურ ზმნათა ინვერსიის შედეგად, არამედ გარდამავალ სამპირიან, ჩვეულებრივ, კაუზატიურ ფორმათა ინვერსიის შედეგად. მხედველობაში გვაქვს განსხვავებული კონსტრუქციის მქონე ომონიმური წყვილები: *გამაგებინა მან მე ის – რომ // ნეტავი გამაგებინა მე ის; ჩამაგდებინა (ორმოში) მან მე ის – რომ // ნეტავი (ხელში) ჩამაგდებინა მე ის; გამაკეთებინა მან მე ის – რომ // ნეტავი გამაკეთებინა მე ის; მაჩვენა მან მე ის – რომ // ნეტავი მაჩვენა მე ის* და სხვ. როგორ მივიღეთ მეორე რიგის ფორმები? სამპირიანმა კაუზატიურმა ფორმებმა დაკარგეს გრამატიკული სუბიექტი – მაკაუზირებელი პირი და სუბიექტად დარჩა მოქმედების შემსრულებელი, რეალურად მოქმედი პირი. კაუზატიურ ფორმათა ინვერსიის ეს ფაქტი არ ეწინააღმდეგება არც იმ აზრს, რომ ინვერსიის საფუძველი პასიური სუბიექტის მქონე ზმნებშია: ცნობილია, რომ კაუზატიური ფორმების გრამატიკული სუბიექტი მოქმედების რეალური შემსრულებელი კი არ არის, არამედ ხელმძღვანელია, ინიციატორია, ხოლო მოქმედების რეალური, ფაქტიური, უშუალო შემსრულებელი კი ირიბი ობიექტია. ამგვარად, ინვერსიის ძირითადი პირობა აქაც დაცულია. MS პირის დაკარგვას და ინვერსიის პროცესის განვითარებას ამ ფორმებში, ეფექტობთ, ხელი შეუწყო გარდამავალ ზმნათა რეზულტატივის ფორმებმა (*გამეკეთებინა მე ის*), რომელთაც, როგორც ცნობილია, კავშირებითი (*ინატვრითი*) კილოს გაგება შეიძინეს. სწორედ მათი გავლენით უნდა მიეღო კაუზატიურ *გამაკეთებინა* ფორმასაც კავშირებითი (*ინატვრითი*) კილოს გაგება და პირის დაკარგვის შედეგად ინვერსიული შინაარსიც. ამგვარად, II რეზულტატივის (*რომ გამეკეთებინა (მე ის)*) ფორმის გვერდით გაჩნდა (*რომ გამაკეთებინა (მე ის)*) ფორმა, რომელიც, განსხვავებით პირველისაგან, განმარტოებით დგას, არ გააჩნია სხვა მწკრივის ფორმები და არც MS პირის მიხედვით ცვა-

ლების უნარი¹. ანალოგიური ვითარება გვაქვს ნატვრითი, მოჩვენებითობის, მიჩნევითობის, უნებლიობის სემანტიკის აქტივის ა-R-ებ მოდელის ზმნებში, რომელთაც, დაკარგეს რა მორფოლოგიური სუბიექტი, ინვერსიული შინაარსი შეიძინეს: *რა გაყვირებს, რა გატირებს, რა გამღერებს, „ურემო, რა გაჭიჭინებსო“* (= *ნეტავ რატომ ყვირი, რატომ ტირი, რა სიმღერის გუნებაზე ხარ, „რას ჭიჭინებს“*) და სხვ.

როგორც ვნახეთ, სტატიკურ ფორმებს თანდათან ემატებოდა ახალი ფორმალური ნიშნები. დინამიკურობისა და მათი ინვერსიის პროცესი საბოლოოდ დასრულდა მაშინ, როდესაც მიცემითში დასმულმა სახელმა, როგორც რეალურად აქტიურმა, მოქმედმა პირმა, ფორმალურადაც გაამყარა თავისი უფლებები: თავისი არსებობა სუბიექტის მრავლობითის თ სუფიქსით აღნიშნა ზმნაში²; მაშინ, როდესაც სახელობითში დასმულმა გრამატიკულმა სუბიექტმა საბოლოოდ დაკარგა ზმნის რიცხვში შეთანხმების უნარი, როგორც ლოგიკურად პასიურმა პირმა. დღეს გვაქვს *დაუწერია-თ მათ ისინი* და არა *დაუწერი-ან მათ იგიინი*, როგორც ძველ ქართულში იყო. ამგვარად, ფორმალური შეთანხმების პრინციპი, რაც ძველი ქართული ენისათვის იყო დამახასიათებელი, ახალში შეცვალა სემანტიკურმა პრინციპმა – შინაარსობლივად, ლოგიკურად საფუძველდებულმა წესმა: ზმნას რიცხვში ითანხმებს რეალურად აქტიური (რომელიც, ჩვეულებრივ, სულიერია, ადამიანია) პირი, ლოგიკური სუბიექტი (ისტორიულად მორფოლოგიური ობიექტი, რომელსაც, როგორც მიცემითი ბრუნვის ფორმით წარმოდგენილ სახელს, ძველ ქართულში ზმნის რიცხვში შეთანხმების უნარი არ ჰქონდა) და ვეღარ ითანხმებს მორფოლოგიური სუბიექტი, რომელსაც, როგორც სახელობითში დასმულ სახელს, ისტორიულად ზმნის რიცხვში შეთანხმების უნარი ჰქონდა (იგი ზმნაში აჩენდა მრავლობითის იმავე -ნ (<ენ) ნიშანს, რომელსაც თვითონვე შეიცავდა: *მე წავიკითხ-ენ წიგნ-ნ-ი, მან წავიკითხ-ნ-ა წიგნ-ნ-ი*).

I ობ. პირმა ამისათვის ადრევე, ძველ ქართულშივე გამოიყენა ზმნაში არსებული ყოფილი ინკლუზივის კატეგორიის ნიშანი გუ³.

¹ ინვერსიული შინაარსი აქვს მხოლოდ ობიექტური პირების მიხედვით მონაცვლე ფორმებს: *გამაკეთებინა, გაგაკეთებინა, გააკეთებინა*.

² იგულისხმება II და III MO პირი.

³ გე (<გუ) პრეფიქსი წარმოშობით ინკლუზივის კატეგორიის ნიშანია, რომელიც მრავლობითობის გაგებას შეიცავდა (O₁+O₂ გუ<გმ). ამ კატეგორიის მოშლის

II ობიექტური პირის მრავლობითის გამოხატვა ზმნაში უფრო მოგვიანებით, ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების გარდამავალ პერიოდში დასრულდა, ხოლო III პირისა ჯერაც არ დასრულებულა.

ამგვარად, მას შემდეგ, რაც *დამიწერია, გამიკეთებია, დამიხატავს* ფორმებში მიცემითში დასმულმა სახელმა თავისი მრავლობითობა აღნიშნა ზმნაში, ფორმალურად დასრულდა ამ ზმნათა ინვერსიის პროცესი და, შეიძლება ითქვას, მოხდა ამ პროცესის მორფოლოგიზაცია. დღეს ამ ფორმებში ისტორიული სუბიექტის ნიშნები გამოხატავენ ობიექტს და პირიქით, ობიექტის ნიშნებს სუბიექტურ პირთა გამოხატვის ფუნქცია აკისრიათ.

ზემოთქმული ეხებოდა სტატიკურ ზმნათა ინვერსიის გზით მიღებულ გარდამავალ ზმნათა მესამე სერიის ფორმებს.

ახლა ენახოთ, ანალოგიურია თუ არა ვითარება აფექტურ, გრძნობა-აღქმის გამომხატველ მიყვარს ტიპის სტატიკურ ზმნებში.

ის ფაქტი, რომ გრძნობა-აღქმის გამომხატველ ზმნებთან ქართულში მიცემითში დასმული სახელია გაგებული სუბიექტად, თავის დროზე კარგად შენიშნა ნიკო მარმა. თავის „ძირითად ტაბულაებში“ მან ცალკე ადგილი მიუჩინა და გამოყო განსაკუთრებული, „ობიექტური წყობის“ მქონე ზმნების ჯგუფი, რომელიც არსებითად განსხვავდება დანარჩენი ზმნებისაგან. ასეთივე ინტერპრეტაცია მისცა ამ ტიპის ზმნებს მორის ბრიერმაც, მარის თანავეტორობით 1931 წელს პარიზში ფრანგულ ენაზე გამოცემულ ნაშრომში „ქართული ენა“. დაბოლოს, ამ ტიპის ზმნათა ჩამოყალიბების პროცესის არსის გაგება მძლავრი მეცნიერული არგუმენტაციით და უხვი ენობრივი მასალის საფუძველზე მოგვეცა არნოლდ ჩიქობავამ თავის ფუძემდებლურ ნაშრომებში „მარტივი წინადადების პრობლემა ქართულში“ და „მარტივი წინადადებების ევოლუციის ძირითადი ტენდენციები ქართულში“. ამ ნაშრომებში საკითხი გაცილებით უფრო ფართოდ ისმის: ქართული სალიტე-

შემდეგ გუ-პრეფიქსის რუდიმენტის სახით არსებობამ ზმნაში რამდენადმე ხელი შეუწყო მიცემითში ნაგულისხმევი I ობ. პირის მიერ ზმნის რიცხვში შეთანხმების უფლების გაძლიერებას და ამ გზით სტატიკურ ზმნათა ინვერსიის პროცესის დაჩქარებას, პროცესისა, რომელიც სწორედ O₁ ფორმებში უნდა ჩასახულიყო თავდაპირველად. გან-მ-ახლ-ნ-აქან-გ-უ-ახლ-ნ-ა ფორმათა თანაარსებობა ქველ ქართულში (ზოგჯერ ერთსა და იმავე ხელნაწერში) მიუთითებს იმ პერიოდში ამ პროცესის ლაბილურობაზე. ისევე, როგორც დღეს -თ / Ø-ის მონაცვლეობა უსულო O₂ ირიბი ობიექტის შემთხვევაში: *გავეცება მათ (სახელებს) ბოლო // გავეცება-თ მათ ბოლო.*

რატკურო ენის განვითარების მთელ მანძილზე მიცემითი ბრუნვის სინტაქსური როლის გაძლიერება და შესაბამისად – სახელობით-ში დასმული ობიექტის სინტაქსური როლის შესუსტება, რაც მოიცავს ჩვენთვის საინტერესო ზმნებსაც და, საერთოდ, ინვერსიის პროცესის ჩასახვასა და განვითარებას ქართულ ზმნაში. ქართული ენის გრამატიკის ამ მეტად საჭირობოროტო და სადავო საკითხს ვარლამ თოფურიაშვილმა სპეციალური წერილი უძღვნა, რომელშიც აღნიშნავს, რომ „გრძობა-აღქმის გამომხატველი ობიექტური წყობის მქონე საშუალო გვარის ზმნები ანალოგიურ ვითარებას გვიჩვენებენ გარდამავალ ზმნათა III სერიის ფორმებთან: ეს ზმნებიც ინვერსიულია“.

როგორც ზემოთ ვნახეთ, ინვერსიის პროცესისათვის ხელსაყრელი პირობებია სწორედ სტატიკურ ზმნაში, რომელთანაც შეწყობილი მიცემითში დასმული აქტანტი, ჩვეულებრივ, სულიერია, ადამიანია. ქართული ზმნის პოლიპერსონალური ხასიათი (რომელიც მდგომარეობს მორფოლოგიური სუბიექტისა და მორფოლოგიური ირიბი ობიექტის თანასწორ სინტაქსურ ძალაში) და, ამავე დროს, სტატიკური ზმნის მორფოლოგიური სუბიექტის პასიურობა იწვევს რეალურად აქტიური მორფოლოგიური ობიექტის (რომელიც, როგორც უკვე ვთქვით, ამგვარ ზმნებში ჩვეულებრივ, აღმქმელი, განმცდელი, მქონებელი, მგრძობელია) ფორმალურ გააქტიურებასაც, რაც საბოლოოდ პირის ნიშანთა ფუნქციების შებრუნებაში ვლინდება. არის თუ არა დღეს რომელიმე *მაქეს*, *მიყვარს*, *მძულს*, *მწამს*, *მომწონს*, და სხვ. ამავე ტიპის უგვარო სტატიკურ, ანუ ე.წ. „მედიაპასივ“ (ჩვენი კლასიფიკაციით III დიათეზის) ზმნებში მანის რიგის ნიშნები სუბიექტის გამომხატველი და, პირიქით ვინის რიგისა – ობიექტის გამომხატველი? სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ამ ტიპის ზმნებში ინვერსია დღეს უკვე გრამატიკული მოკლენაა, თუ იგი ჯერ კიდევ მხოლოდ ლოგიკური კატეგორიაა? როგორც ა. შანიძე აღნიშნავს „ქართული გრამატიკის საფუძვლები“ 240-ე პარაგრაფში, „პირის ნიშანთა კვალიფიკაცია სათანადო პირთა მოქმედების როგორცაა ზეა დამყარებული“. თუ ამ განსაზღვრას დავეყრდნობით, საკითხი მარტივად გადაწყდება. *მაქეს* (*მე ის*), *მიყვარს* (*მე ის*) *მომწონს* (*მე ის*), *მიჭირს* (*მე ის*) ტიპის ზმნებში ობიექტური პირის ფორმანტით გამოხატული აქტანტი (გრამატიკული ობიექტი) – მოლაპარაკის ცნობიერებაში აქტიურად, მოქმედად არის გააზრებული (ინვერსიის პროცესი ამ ტიპის სტატიკურ ზმნებში უფრო ადრე თუ არა, *მიწერია* ტიპის სტატიკურ

ზმნებზე გვიან არ დაწყებულა). მაშ, ზემოთ მოყვანილი განსაზღვრის მიხედვით გამოდის, რომ *მიყვარს* ტიპის ზმნაში მსუბიექტურს აღნიშნავს, რადგანაც სათანადო პირი (მე) რეალურად აქტიურია. და პირიქით, - სუბიექტური პირის ნიშანია, რადგანაც შესაბამისი პირი სახელობით ბრუნვაში (ის) პასიურია. ამგვარად, ამ ფორმებში ადგილი აქვს პირის ნიშანთა ფუნქციების ინვერსიას და ამიტომ მოცემული შემთხვევებისათვის მ-პრეფიქსს შეგვიძლია მიეცეთ M სუბიექტური პირის ნიშნის კვალიფიკაცია, ხოლო -ს სუფიქსს კი - M სუბიექტური პირის ნიშნისა. ამგვარად, გრძნობა-აღქმის გამომხატველი ზმნები ინვერსიულად უნდა მივიჩნიოთ. მაგრამ ჩვენ ზემოთ აღვნიშნეთ, რომ ლოგიკური მოვლენის გრამატიზაცია ხდება მხოლოდ მას შემდეგ, რაც იგი ფორმალურ გამოხატულებასაც პოუვს.

გრძნობა-აღქმის გამომხატველ ზმნებში მიცემითში დასმული აქტანტის (ლოგიკური სუბიექტის) მრავლობითობა ფორმალური თვალსაზრისით სათანადოდ არის აღნიშნული. მის აღნიშვნას ისევე დიდი ხნის ისტორია აქვს, როგორც დამიწერია ტიპის ზმნებში. ინვერსიის პროცესი I პირიდან, აქტიური პირიდან დაიწყო: მაქვს, მიყვარს... ტიპის ზმნებში მიცემითში დასმულმა I პირმა ძველსავე ქართულში მოიპოვა ზმნის რიცხვში შეთანხმების უნარი, ამის აღსანიშნავად მას ჰქონდა ინკლუზივის ნიშანი გუ-; ძველ ქართულში *გუაქვს ჩუენ* და *მაქვს ჩუენ* ფორმათა პარალელურ ხმარებაში ასახული უნდა იყოს მიცემითში დასმული სახელის მიერ ზმნის რიცხვში შეთანხმების ძალის მოპოვებისა და მისი უფლებების დამკვიდრებისთვის ბრძოლის სურათი, დაახლოებით ისეთივე ჭიდილისა, როგორიც არის დღეს ინვერსიულობისაკენ გადახრილი ზმნების MO_3 პირის მრავლობითის ფორმებში: *ეკვეცება მათ ის/ეკვეცება-თ მათ ის: ეკარგება მათ ის/ეკარგება-თ მათ ის*. ხოლო XII საუკუნის გელათის სალიტერატურო სკოლის ძეგლებში (დღეს კი იმერულსა და რაჭულ დიალექტებში) აფექტურ, გრძნობა-აღქმის გამომხატველ ზმნებში მიცემითში დასმული II და III პირების მრავლობითობა -ყე სუფიქსით აღინიშნება (*გესმის-ყე თქუენ, გიყუარს-ყე თქუენ, უყუარს-ყე მათ, გძინავს-ყე თქუენ, ძალ-გიც-ყე თქუენ, ძალ-უც-ყე მათ-*), რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს სტატიკურ ზმნებში მიცემითში დასმული პერსონალური პირის გააქტიურების, ე.ი. ინვერსიის პროცესის ფაქტს ქართული ენის ისტორიაში. უფრო გვიან, საშუალ ქართულში კი მიცემითში დასმული MO_2 და MO_3 (იმავე RS_2 და RS_3)-ის მრავლობითობა ზმნაში აღნიშნულ იქნა ისტორიული სუბიექტის მრავლობითის

-თ სუფიქსით: *გაქვთ თქვენ ის, ისინი, გიყვართ თქვენ ის, ისინი* (მდრ. ძვ. *გქონ-ან შენ / თქუნ, იგინი, გიყუარ-ან შენ / თქუნ, იგინი*).

ამგვარად, ამ ტიპის ზმნებში, ზუსტად ისევე, როგორც *მიწერია* ტიპის ზმნებში, რეალურ სუბიექტად (აგენსად) გააზრებული გრამატიკული ობიექტი, როგორც აქტიური პირი, იძენს ზმნის რიცხვში შეთანხმების უნარს. და, თუ ძველ ქართულში სახელი ზმნას ფორმალური ნიშნების მიხედვით ითანხმებდა (*დაწერ-ნ-ა მან წიგნ-ნ-ი, უყუარ-ან მას იგინი*), თანდათან შეთანხმების სინტაქსური მექანიზმი იცვლება – დღეს სახელი ზმნას ითანხმებს უკვე შინაარსობლივი, ლოგიკური და არა ფორმალური თვალსაზრისით. ამიტომაც მიცემითის სინტაქსური როლი ძლიერდება, სახელობითისა კი სუსტდება. . .

ამგვარად, *აქვს, უყვარს* ტიპის სტატიკურ ზმნათაგან თანდათან ინვერსიის საფუძველზე ჩამოყალიბდა ახალი ტიპის დიათეზის ინვერსიული კონსტრუქციის ზმნები, რომლებიც, სტატიკური ზმნებისაგან განსხვავებით, შეიცავენ აქტიურ პირს; დინამიკურ ზმნათაგან კი განსხვავდებიან იმით, რომ მათი ისტორიული გრამატიკული სუბიექტი არ ემთხვევა რეალურ სუბიექტს, არამედ რეალურად იგი ობიექტს (მოქმედების პაციენსს) წარმოადგენს. ფუნქციების ამგვარი შეცვლა გამოიხატა იმით, რომ მიცემითში დასმულმა სახელმა, როგორც სუბიექტმა, ზმნაში მრავლობითის ნიშანი გააჩინა, რაც აშკარად მიუთითებს იმაზე, რომ დასახელებული ზმნები თავის წინაპარ, ამოსავალ ფორმებთან შეპირისპირებით ინვერსიულეობა. ამ ზმნებს (წერია ტიპის) სტატიკურ ზმნებსა და დინამიკურ ზმნებს შორის საშუალო ადგილი უჭირავთ. ისინი, თუ შეიძლება ითქვას, გამოხატავენ არა უბრალოდ მდგომარეობას, არამედ გარკვეული სულიერი მოქმედების: სიყვარულის, სიძულვილის, წყენის, გაჭირვების (რაც პერსონალური პირის, ადამიანის დამახასიათებელია) მდგომარეობას.

უემოთ არაერთხელ მოგვიხდა აღნიშვნა, რომ ინვერსიის საფუძველი და პირობები სტატიკურ ზმნებშია, რადგანაც რეალურად პასიური გრამატიკული სუბიექტი აქვთ. რომ მართლაც პასიური სუბიექტის არსებობა იწვევს ინვერსიას, ეს იქიდანაც ჩანს, რომ დღეს ვნებითი გვარის დინამიკური ზმნებიც კი, რომელთაც პასიური სუბიექტი აქვთ, ტენდენციას იჩენენ ინვერსიისაკენ (*მაგ. ეხატებათ მათ მომავალი, ეკვეცებათ მათ ბოლო, ეკითხებათ მათ*

ლექცია...)¹, მაშინ როდესაც ამ ტენდენციისაგან თავისუფალია დინამიკური ვნებითისავე, ოღონდ აქტიურსუბიექტიანი ზმნები, როგორცაა: *ემალება ის მათ, ეშველება ის მათ, ეტმასნება ის მათ, აცხრება ის მათ, ახტება ის მათ, ეჩხუბება ის მათ...* (იხ. ინდექსი, პარადიგმა №11 (45)).

ამგვარად, ინვერსიის პროცესი დღესაც მოქმედი პროცესია და სულ უფრო იფართოებს მოქმედების არეს. იგი მოიცავს სულ უფრო ფართო ჯგუფს საერთოდ პასიურსუბიექტიანი (არაპერსონალურსუბიექტიანი) ზმნებისას და თანამედროვე ქართული ენის ზმნის უღლების სისტემაში მტკიცედ იმკვიდრებს თავის ადგილს. ეს პროცესი ენის განვითარების შინაგან კანონზომიერებათა ერთერთი გამოვლინებაა და ქართული სალიტერატურო ენის განვითარების ძირითად ხაზს მიჰყვება.

ქართული ენის განვითარების გარკვეულ ეტაპზე, როდესაც ინვერსიის ყველა ლაბილური შემთხვევა სტაბილური გახდება, ამ ფორმათა ინვერსიის საკითხი, ალბათ, მხოლოდ ისტორიულ გრამატიკას შემორჩება, პრაქტიკულ გრამატიკაში კი მიყვარს ტიპის ზმნებში სუბიექტური პირის ნიშნებად კვალიფიცირებული იქნება „მანის რიგის“ ნიშნები (მ-, გ-, ჰ-, ს-) და სუბიექტად – მიცემითში დასმული სახელი, ხოლო ობიექტური პირისად – „ვინის რიგისა“ (ვ-, ძ-, -ს, -ა, -თ) და ობიექტად – სახელობითში დასმული სახელი.

ზემოთ შევხებთ პირის ნიშანთა ფუნქციების ისტორიულ შენაცვლებას. რაც შეეხება ფორმალურ გამოხატულებას, სურათი უცვლელი დარჩა, ძალაშია ფორმულები:

1. nom. / nom. (ვ-)
2. nom. / nom. (ვ-) + dat. / dat. (მ-)
3. nom. / erg. (ვ-) + dat. / nom. (მ-)

ამათგან მეორე ფორმულაში ზემოთ აღწერილ შემთხვევებში მარტივი წინადადების ევოლუციის პროცესში მოხდა ცვლილება: დაირღვა პირდაპირი შესაბამისობა სემანტიკასა და მორფოლოგიურ ელემენტებს შორის, მოხდა პირის ნიშანთა ფუნქციების შენაცვლება, რომელსაც ჩვენ ინვერსიას ვუწოდებთ.

¹ ამ ჯგუფს მიეკუთვნება ე.წ. გუნების, შესაძლებლობის, მიჩნევის ვნებითებიც (*მეზღვრება, მეკმევა, მეცოტაეება*), რომელთაგან პირველს დაკარგული აქვს MS: *ემღვრება* მას.

§5. პირიანობა, ვალენტობა, გარდამავლობა, პირთა
მიმართების სახეები
(დესტინაცია-პოსესიურობა, ლოკაცია, კაუზაცია)

ქართულ ზმნას, ისევე, როგორც ვეროპულს, შეიძლება შეეწყოს ერთზე მეტი პირი. იმის მიხედვით, თუ რამდენი აქტანტის შეწყობა შეუძლია ზმნას, განისაზღვრება მისი ვალენტობა. იგი შეიძლება იყოს ერთ, ორ, სამ ან ოთხვალენტიანიც კი. მაგრამ ვეროპული ზმნისაგან განსხვავებით, ქართულ ზმნაში სათანადო ნიშნებით, გარდა მოქმედი აქტანტისა ანუ აგენსისა (სუბიექტური პირისა), გამოიხატება სამოქმედო ანუ პაციენსი – ობიექტური (როგორც პირდაპირი, ისე ირიბი) აქტანტიც. ამ მხრივ (ე.ი. სინტაქსური ძალის თვალსაზრისით) ქართული ზმნის პირმიმართი აქტანტები – სუბიექტი და ობიექტები თანასწორუფლებიანებია. ეს იმას ნიშნავს, რომ ქართული ზმნა იუღელის როგორც სუბიექტური, ისე ობიექტური პირების მიხედვით და, აქედან გამომდინარე, განსხვავებით ვეროპული ზმნისაგან, მაგალითად, ორვალენტიან (ორპირიან) ზმნას, რომელიც იცვლება სუბიექტური და ობიექტური პირების მიხედვით, ნაცვლად მხოლოდითი და მრავლობითი რიცხვის ექვსი ფორმისა (როგორც ეს ერთვალენტიან – ერთპირიან ზმნაშია), აქვს 18 განსხვავებული ფორმა (ე.ი. სამჯერ მეტი, ვიდრე ერთპირიანს). ამდენივე განსხვავებულ ფორმას იძლევა სამვალენტიანი ზმნაც, რადგანაც ერთდროულად მასში გამოიხატება სუბიექტთან ერთად მხოლოდ ერთ-ერთი ობიექტი – პირდაპირი ან ირიბი.

გარდამავლობა ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში განისაზღვრება ზმნაში პირდაპირი ობიექტის არსებობით. პირდაპირი ობიექტი სემანტიკურად უახლოესი ობიექტია, რომელზეც პირდაპირ გადადის სუბიექტის მოქმედება (ზმნით გამოხატული მოქმედება). ფორმის თვალსაზრისით კი გარდამავალი ზმნის პირდაპირი ობიექტიც და სუბიექტიც ბრუნვაცვალებადია. სუბიექტის ბრუნვებია: სახელობითი, მოთხრობითი, მიცემითი; პირდაპირი ობიექტის ბრუნვები კი სახელობითი და მიცემითი. გარდაუვალი ზმნა შეიძლება იყოს ერთპირიანიც (აბსოლუტური) და ორპირიანიც (რელატიური). ერთპირიანში შესაბამისად გამოიხატება ერთი პირი – სუბიექტი, ორპირიანში კი სუბიექტი და ირიბი ობიექტი. გარდამავალი ზმნა პირდაპირი ობიექტის გარდა შეიძლება შეიცავდეს ირიბ ობიექტსაც, რომელიც გამოხატულია იმავე ნიშნით, რითაც პირდაპირი ობიექტი (*მ-ხატავს ის მე – მ-ი-ხატავს ის მე მას*).

სამი პირის შემცველი ზმნების უმრავლესობა პირდაპირი ობიექტის მიხედვით ცვლის უნარს მოკლებულია (როგორცაა მაგალითად, საობიექტო მიმართების, ე.წ. „სახეისო“ ვერსიის ფორმები: მიშენებს – *ეუშენებ, მითბობს – ეუთბობ* და სხვ.). ასეთ ზმნებში პირდაპირი ობიექტი ყოველთვის III პირია. მეორე ჯგუფის ზმნები უფრო ხშირად ლოკატიური (ე.წ. საზედაო) მიმართებისაა. ისინი პირდაპირი ობიექტის მიხედვითაც იცვლებიან და ირიბი ობიექტის მიხედვითაც და აღნიშნავენ ამ ობიექტებს სათანადო მარკერით. იცვლება ირიბი ობიექტის მიხედვით: *მომცა მან მე ის, მომგვარა მან მე ის, მომაჩენა მან მე ის, მომართვა მან მე ის, მომახმარა მან მე ის, მომაგლო მან მე ის, დამაეიწყა მან მე ის, მომამსგავსა მან მე ის, მომაწერა მან მე ის, დამომახატა მან მე ის, მომაჭყლიტა მან მე ის, მომასრისა მან მე ის, მომაკარა მან მე ის, გამატანა მან მე ის, დამალაპარაკა მან მე ის, წამაჩხუბა მან მე ის, შემატოვა მან მე ის, შემატყუა მან მე ის* და სხვ.

იცვლება პირდაპირი ობიექტის მიხედვით: *მიმცა მან მე მას, მიმგვარა მან მე მას, მიმაჩენა მან მე მას, მიმართვა მან მე მას, მიმახმარა მან მე მას, მიმაგლო მან მე მას, დამაეიწყა მან მე მას, მიმამსგავსა მან მე მას, მიმაწერა მან მე მას, მიმახატა მან მე მას, მიმაჭყლიტა მან მე მას, მიმასრისა მან მე მას, მიმაკარა მან მე მას, გამატანა მან მე მას, დამალაპარაკა მან მე მას, წამაჩხუბა მან მე მას, შემატოვა მან მე მას, შემატყუა მან მე მას...* პირდაპირი და ირიბი ობიექტი ერთი და იმავე ნიშნებით გამოიხატება ზმნაში, მაგრამ ერთდროულად სამივე აქტანტის მიხედვით ზმნა ვერ იცვლება. როცა ირიბი ობიექტის მიხედვით ხდება ცვლა, გამოიხატება ირიბი ობიექტი, ხოლო პირდაპირი არა, და პირიქით. მაგრამ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ირიბი ობიექტის არსებობაზე ლოკატიური მიმართების დროს მიუთითებს ა- პრეფიქსი, ასე რომ მეორე შემთხვევაში (ე.ი., როცა უღლება ხდება პირდაპირი ობიექტის მიხედვით, ირიბის არსებობაცაა მითითებული: მი-მ-ა-ჭყლიტა მან მე მას, შე-მ-ა-ტოვა მან მე მას, სადაც მ- I ობ. პირის ნიშანია, ა- კი ზოგადად ირიბისა. პირველ შემთხვევაში კი (მო-მა-ჭყლიტა მან მე ის) ორივე პრეფიქსი ირიბის მარკერია, ოღონდ მ-, გ- კ-/ს/O კონკრეტულად I, II და III პირისა, ხოლო ა- ზოგადად ირიბისა. ამგვარად, ირიბის არსებობა ორივე შემთხვევაშია გამოხატული, პირდაპირისა კი მხოლოდ II შემთხვევაში. აღსანიშნავია, რომ ირიბი ობიექტის სამიმართებო ა- პრეფიქსი ყოველთვისაა წარმოდგნილი ა-R-ებ სტრუქტურის ძველი კაუზატივის ფორმებში, სადაც ხშირად

ირიბი ობიექტი გაუჩინარებულა: ალაპარაკებს ის მას მას მაქთან), (ვა)სასუბრებს ის მაქთან), აჩხუბებს ის მას მაქთან), აომებს ის მას მაქთან), ათანხმებს ის მას მაქთან) და სხვ. ამ კაუზატივებს, ჩვეულებრივ, ჟ პრეფიქსიანი აქტიურსუბიექტიანი „პასივები“ შეესაბამებათ: ელაპარაკება ის მას, ესაუბრება ის მას, ეჩხუბება ის მას, ეთანხმება ის მას და სხვ.

ამგვარად, ევროპული გარდამავალი ზმნის მარტივ ფიქსირებულ კონსტრუქციას (S – ნომინატივში და O პირდაპირი – აკუზატივში) ქართულში გარდამავალი ზმნის რთული, აწმყო-წყვეტილში ცვალებადი კონსტრუქცია შეესაბამება (S სახელობითი-მოთხრობითი; O.პ. მიცემითი-სახელობითი): I სერიაში (აწმყო-ყოფადის ჯგუფში) სუბიექტი სახელობითშია, პირდაპირი ობიექტი კი – მიცემითში; წყვეტილის ჯგუფში (II სერია) სუბიექტი მოთხრობითშია (რომელსაც ერგატივსაც უწოდებენ), ხოლო პირდაპირი ობიექტი – სახელობითში. რეზულტატივების ჯგუფში (III სერიაში) სუბიექტი მიცემითშია, პირდაპირი ობიექტი კი – სახელობითში: ზრდის დედა შეიღს – გაზარდა დედამ შეილი – გაუზრდია დედას შეილი.

რამდენადაც პირდაპირი და ირიბი ობიექტები ქართულ ზმნაში თანაბარი უფლებებით გამოიხატება ერთიდამავე მარკერებით, ამდენად, ვარჩევდით გველაპარაკა ქართულ რელატიურ ზმნებში ირიბ და პირდაპირ გარდამავლობაზე. ასეთ შემთხვევაში ერთპირიანი აბსოლუტური აგებულების ზმნა გარდაუვალია, ორვალენტიანი (ორპირიანი) რელატიური აგებულებისა – შეიძლება ირიბგარდამავალი და პირდაპირგარდამავალი იყოს იმის მიხედვით, თუ როგორ ობიექტს შეიცავს, სამვალენტიანი ზმნა კი ერთდროულად – პირდაპირ და ირიბგარდამავალი. ეს უკანასკნელი შეიწყობს სამ პირს (სუბიექტურს, პირდაპირსა და ირიბ ობიექტებს). მაგრამ, როგორც ზემოთ ითქვა, ერთდროულად სამივე პირის მიხედვით ცვლის უნარი არა აქვს: როცა იცვლება პირდაპირი ობიექტური პირის მიხედვით, მასთან ერთად ირიბი უცვლელია და პირიქით (იხ. ტაბულა № 4,5).

ამგვარად, ქართული ზმნა პირთა გამოხატვის თვალსაზრისით შეიძლება იყოს ერთ ან ორპირიანი, თუმცა მასში გამოხატვის უნარი ორივე ობიექტს აქვს, მაგრამ არა ერთდროულად. გარდაუვალი ზმნა შეიწყობს ერთ პირს (სუბიექტს), ირიბგარდამავალი – ორ პირს (სუბიექტს და ირიბ ობიექტს). მას ორივე პირის მიხედვით ცვლის უნარი აქვს. ამგვარად, ქართული ზმნა შეიძლება შეიწყობ-

დეს ერთ პირს – მაშინ იგი აბსოლუტური აგებულებისაა და აუცილებლად გამოხატავს მასში შემავალ სუბიექტურ პირს (*ეჩხატებო*); რელატიური შეიძლება იყოს ორვალენტიანი ან სამვალენტიანი: ორპირიანი || ორვალენტიანი – გარდაუვალი (ირიბგარდამავალი – *ეხატავ მე მას*), ან გარდამავალი (პირდაპირგარდამავალი – *ეხატავ მე მას, მხატავს ის მე*), სამვალენტიანი – აუცილებლად გარდამავალი (პირდაპირ და ირიბგარდამავალი – *ეუხატავ მე მას მას, მიმგვარა მან მე მას, მომგვარა მან მე ის*).

სამვალენტიანი ფორმა მიიღება ა) საობიექტო მიმართებით: კუთვნილება-დანიშნულებითი (დესტინაციურ-პოსესიური) სემანტიკით, რაც O_1 და O_2 -ში *o*-პრეფიქსით არის აღნიშნული, ხოლო O_3 -ში *უ*-პრეფიქსით: *ხატავს ის მას – მიხატავს ის მე მას, გიხატავს ის შენ მას, უხატავს ის მას მას*; ბ) ლოკატიური სემანტიკით ირიბი ობიექტის სამიმართებო *ა*-პრეფიქსის დართვით: *მიმატყლიტა მან მე მას – მომატყლიტა მან მე ის, მიმაბარა მან მე მას – მომაბარა მან მე ის*; ან უბრალოდ შესაბამისი პირის ობიექტური ნიშნით: *მიმგვარა მან მე მას – მომგვარა მან მე ის, მიმცა მან მე მას – მომცა მან მე ის*; გ) კაუზაციური მიმართების *ა*-ინ-ებ, *ა*-ვე-ინ-ებ, კონფიქსებით: *გრეხს ის მას – აგრეხინებს ის მას მას, წერს ის მას – აწერინებს ის მას მას, აპობს ის მას – აპობინებს ის მას მას, ხატავს ის მას – ახატეინებს ის მას მას, შლის ის მას – აშლეეინებს ის მას მას, აკეთებს ის მას – აკეთებინებს ის მას მას*.

ორპირიანი კონსტრუქციის გარდაუვალი (ირიბგარდამავალი) ფორმები იქმნება საობიექტო მიმართების (ვერსიის) პასივების საშუალებით (*ვეზრდები მე მას – მეზრდება ის მე; ეუჩერდები მე მას – მიჩერდება ის მე*), ასევე სტატიკური ზმნების, ე.წ. მედიოპასივების საობიექტო მიმართების ფორმებით (*მიეყარს მე ის, – ეუყეყარვარ მას მე, მიგღია მე ის – ეუგღიეყარ მე მას*).

ორპირიანი კონსტრუქციის გარდამავალ (პირდაპირგარდამავალ) ფორმებს ქმნიან სასუბიექტო მიმართების (ვერსიის) აქტივები (*ეიყარცხნი მე თმას, ეიშენებ მე სახლს*). სასუბიექტო მიმართების ფორმებში *o*-პრეფიქსით გამოიხატება პირდაპირი ობიექტის კუთვნილება-დანიშნულება სუბიექტისადმი. ამდენად, სასუბიექტო ვერსიის ზმნა ყოველთვის შეიცავს პირდაპირ ობიექტს, ყოველთვის ორვალენტიანია და ყოველთვის გარდამავალია (პირდაპირგარდამავალი). ასეთ ზმნებს, ჩვეულებრივ, პირდაპირი ობიექტის მიხედვით ცვლის უნარი არა აქვთ (ე.ი. ისინი, ჩვეულებრივ, სუბიექტური წყობისანი არიან). პირდაპირი ობიექტის მიხედვით ცვლა შეუ-

ძლიათ სასუბიექტო ვერსიის მცირერიცხოვან გარკვეული სემანტიკის ზმნებს (როგორიცაა, მაგ. *დამიჭირა მან მე, წამიყვანა მან მე, მომიშორა მან მე, მიმიკარა მან მე* და სხვ.). ასეთ შემთხვევაში მათი O_1 და O_2 პირის ფორმები ემთხვევა საობიექტო ვერსიის ფორმებს, რადგანაც სასუბიექტო მიმართებას სამივე პირთან გამოხატავს *o-პრეფიქსი* (*დამიჭირა მან მე, დაგიჭირა მან შენ, დაიჭირა მან ის*). საობიექტო მიმართებას კი O_1 და O_2 პირებთან იგივე *o-პრეფიქსი* გამოხატავს: O_3 -თან მიმართებას აღნიშნავს *უ-პრეფიქსი*, რითიც განსხვავდებიან კიდევ საობიექტო ვერსიის ფორმები სასუბიექტო ვერსიისაგან (*დამიჭირა მან მე ჩანთა, დაგიჭირა მან შენ ჩანთა, დაუჭირა მან მას ჩანთა*). განსხვავება შეწყობილ პირთა რაოდენობაშიც არის: სასუბიექტო მიმართების ფორმები ორვალენტიანი, საობიექტო მიმართებისა კი სამვალენტიანი:

სასუბიექტო მიმართება

- და-მ-ი-ჭირა მან მე*
- და-გ-ი-ჭირა მან შენ*
- და-ი-ჭირა მან ის*

- წამილო მან მე (ფიქრმა)*
- მომიყვანა მან მე*
- ამიგლო მან მე (მასხარად)*
- მომიგლო მან მე (ქვეშ)*
- ჩამიგლო მან მე (ხელში)*
- მომიკითხა მან მე*
- მიპოვა მან მე*

საობიექტო მიმართება

- და-მ-ი-ჭირა მან მე ის (ჩანთა)*
- და-გ-ი-ჭირა მან შენ ის*
- და-უ-ჭირა მან მას ის*

- წამილო მან მე ის (ტვირთი)*
- მომიყვანა მან მე ის (ბავშვი)*
- ამიგლო მან მე ის (ქუდი)*
- მომიგლო მან მე ის (ბავშვი)*
- ჩამიგლო მან მე ის (ბურთი)*
- მომიკითხა მან მე ის (საჭმელი)*
- მიპოვა მან მე ის*

სასუბიექტო მიმართების შემთხვევაში, გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი ზმნებისა, პირდაპირი ობიექტის მიხედვით იცვლება შემდეგი ზმნები: (*ჩა*)*მიბარებს*, (*მო/ვა*)*მიტაცებს*, (*მო*)*მიშორებს*, (*მო*)*მიცილებს*, (*და*)*მიფარავს*, (*მო/და*)*მიხმარს*.

ზემოთ თქმულიდან ჩანს, რომ *ა-*, *ი-*, *უ-*, *ე-* ხმოვან პრეფიქსების ძირითადი ფუნქცია ზოგადად ობიექტური პირის არსებობაზე მითითებაა, კერძოდ კი სუბიექტის ობიექტურ პირებთან გარკვეული (კუთვნილება-დანისწინულების, ლოკატიური და სხვ.) მიმართების გამოხატვაა, ხოლო, თუ რომელია კონკრეტულად ობიექტური პირი, რომელსაც მიემართება სუბიექტის მოქმედება, ამაზე სათანადო პირის ნიშანი (მარკერი) მიუთითებს. ხმოვანპრეფიქსებს ერთი და იმავე ზმნის III ობიექტური პირის სხვადასხვა ფორმაში

შეიძლება სათანადო ობიექტური პირის ნიშანი შეენაცვლოს, რადგანაც ხმოვნის წინ O_3 -ის მარკერი იკარგება: ძვ. *ა-ქუს* – *ა-ქუნდა*, მაგრამ ახ. *ა-ქეს* – *ჰ-ქონდა*; *ა-ფენია* – *ჰ-ფენია* – *ფ-ფინა*; *ჰ-პატრონობს* – *ჟ-პატრონებს*. მაგრამ I და II ობიექტური პირის ნიშნები ამ სამიმართებო პრეფიქსების წინ შენარჩუნებულია: *მაქეს* (>*მაქეს*) – *მაქუნდა* – *მქონდა*; *მაფენია* – *გაფენია*; *მეფინა* – *გეფინა*; *მპატრონობს* – *გპატრონობს*; *მიპატრონებს* – *გიპატრონებს*.

უღლების პარადიგმები აწმყოში

(პირთა ყველა შესაძლებელი კომბინაციებით)

1. აბსოლუტური ერთვალენტიანი // ერთპირიანი ზმნის უღლების პარადიგმა აწმყოში

S_1 ეიზრდები მე	ეიზრდებით ჩვენ
S_2 იზრდები შენ	იზრდებით თქვენ
S_3 იზრდება ის	იზრდებიან ისინი

2. ორვალენტიანი // ორპირიანი გარდაუვალი (ირიბგარდამავალი) ზმნის უღლების პარადიგმა აწმყოში

სუბიექტური უღლება

S_1O_3 ევზრდები მე მას (მათ)	ევზრდებით ჩვენ მას (მათ)
S_2O_3 ევზრდები შენ მას (მათ)	ევზრდებით თქვენ მას (მათ)
S_3O_3 ევზრდება ის მას (მათ)	ევზრდებიან ისინი მას (მათ)

ობიექტური უღლება

S_3O_1 მეზრდება ის მე	გვეზრდება ის ჩვენ
S_3O_2 გეზრდება ის შენ	გვეზრდებათ ის თქვენ
S_3O_3 ევზრდება ის მას	ევზრდებათ ის მათ
S_3O_1 მეზრდებიან ისინი მე	გვეზრდებიან ისინი ჩვენ
S_3O_2 გეზრდებიან ისინი შენ	გვეზრდებიან ისინი თქვენ
S_3O_3 ევზრდებიან ისინი მათ	ევზრდებიან ისინი მათ

S_1O_1 _____	_____
S_2O_1 მეზრდები შენ მე	გვეზრდებით შენ ჩვენ
S_2O_2 მეზრდება ის მე	გვეზრდება ის ჩვენ

S_1O_1 _____	_____
S_2O_1 მეზრდებით თქვენ მე	გვეზრდებით თქვენ ჩვენ
S_3O_1 მეზრდებიან ისინი მე	გვეზრდებიან ისინი ჩვენ

S_1O_2 გეზრდები მე შენ	გეზრდებით მე თქვენ
S_2O_2 _____	_____
S_3O_2 გეზრდება ის შენ	გეზრდებათ ის თქვენ
S_1O_2 გეზრდებით ჩვენ შენ	გეზრდებით ჩვენ თქვენ
S_2O_2 _____	_____
S_3O_2 გეზრდებიან ისინი შენ	გეზრდებიან ისინი თქვენ

3. ორგანულიანი // ორპირიანი (პირდაპირ) გარდამავალი ზმნის უღლების პარადიგმა აწმყოში

სუბიექტური უღლება

S_1O_3 ეზრდი მე მას (მათ)	ეზრდით ჩვენ მას (მათ)
S_2O_3 ზრდი შენ მას (მათ)	ზრდით თქვენ მას (მათ)
S_3O_3 ზრდის ის მას (მათ)	ზრდიან ისინი მას (მათ)

ობიექტური უღლება

S_1O_2 გზრდი მე შენ	გზრდით მე თქვენ
S_2O_2 _____	_____
S_3O_2 გზრდის ის შენ	გზრდით ის თქვენ
S_1O_2 გზრდით ჩვენ შენ	გზრდით ჩვენ თქვენ
S_2O_2 _____	_____
S_3O_2 გზრდიან ისინი შენ	გზრდიან ისინი თქვენ
S_1O_1 _____	_____
S_2O_1 მზრდი შენ მე	გეზრდი შენ ჩვენ
S_3O_1 მზრდის ის მე	გეზრდის ის ჩვენ
S_1O_1 _____	_____
S_2O_1 მზრდით თქვენ მე	გეზრდით თქვენ ჩვენ
S_3O_1 მზრდიან ისინი მე	გეზრდიან ისინი ჩვენ

S_3 მხოლოდითი

S_3O_1 მზრდის ის მე	გეზრდის ის ჩვენ
S_3O_2 გზრდის ის შენ	გზრდით ის თქვენ
S_3O_3 ზრდის ის მას	ზრდის ის მათ

S_3 მრავლობითი

S_3O_1 მზრდიან ისინი მე	გეზრდიან ისინი ჩვენ
S_3O_2 გზრდიან ისინი შენ	გზრდიან ისინი თქვენ
S_3O_3 ზრდიან ისინი მას	ზრდიან ისინი მათ

4. საობიექტო მიმართების სამუქალენტიანი // ორპირიანი
(პირდაპირ) გარდამავალი ზმნის უღლების პარადიგმა აწმყოში

ა) იცვლება სუბიექტური და ირიბი ობიექტური პირების მიხედვით:

სუბიექტური წყობა

$S_1O_3O_3$ ეუზრდი მე მას/მათ მას/მათ	ეუზრდით ჩვენ მას/მათ მას/მათ
$S_2O_3O_3$ უზრდი შენ მას/მათ მას/მათ	უზრდით თქვენ მას/მათ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ უზრდის ის მას/მათ მას/მათ	უზრდიან ისინი მას/მათ მას/მათ

ობიექტური წყობა

$S_1O_1O_3$ _____	_____
$S_1O_2O_3$ გიზრდი მე შენ მას/მათ	გიზრდით ჩვენ შენ მას/მათ
$S_1O_3O_3$ ეუზრდი მე მას მას/მათ	ეუზრდით ჩვენ მას მას/მათ
$S_1O_1O_3$ _____	_____
$S_1O_2O_3$ გიზრდით მე თქვენ მას/მათ	გიზრდით ჩვენ თქვენ მას/მათ
$S_1O_3O_3$ ეუზრდი მე მათ მას/მათ	ეუზრდით ჩვენ მათ მათ მას/მათ
$S_2O_1O_3$ მიზრდი შენ მე მას/მათ	მიზრდით თქვენ მე მას/მათ
$S_2O_2O_3$ _____	_____
$S_2O_3O_3$ უზრდი შენ მას მას/მათ	უზრდით თქვენ მას მას/მათ
$S_2O_1O_3$ გვიზრდი შენ ჩვენ მას/მათ	გვიზრდით თქვენ ჩვენ მას/მათ
$S_2O_2O_3$ _____	_____
$S_2O_3O_3$ უზრდი შენ მათ მას/მათ	უზრდით თვენ მათ მას/მათ
$S_3O_1O_3$ მიზრდის ის მე მას/მათ	გვიზრდის ის ჩვენ მას/მათ
$S_3O_2O_3$ გიზრდის ის შენ მას/მათ	გიზრდით ის თქვენ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ უზრდის ის მას მას/მათ	უზრდის ის მათ მას/მათ
$S_3O_1O_3$ მიზრდიან ისინი მე მას/მათ	გვიზრდიან ისინი ჩვენ მას/მათ
$S_3O_2O_3$ გიზრდიან ისინი შენ მას/მათ	გიზრდიან ისინი თქვენ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ უზრდიან ისინი მას/მათ	უზრდიან ისინი მას/მათ

ბ) იცვლება სუბიექტისა და პირდაპირი ობიექტის მიხედვით:

$S_1O_3O_3$ (მი)ვაბარებ მე მას/მათ მას/მათ	(მი)ვაბარებთ ჩვენ მას/მათ მას/მათ
$S_2O_3O_3$ (მი)აბარებ შენ მას/მათ მას/მათ	(მი)აბარებთ თქვენ მას/მათ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ (მი)აბარებს ის მას/მათ მას/მათ	(მი)აბარებენ ისინი მას/მათ მას/მათ
$S_3O_1O_3$ (მი)მაბარებს ის მე მას/მათ	(მი)გვაბარებს ის ჩვენ მას/მათ
$S_3O_2O_3$ (მი)გაბარებს ის შენ მას/მათ	(მი)გაბარებთ ის თქვენ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ (მი)აბარებს ის მას მას/მათ	(მი)აბარებს ის მათ მას/მათ
$S_3O_1O_3$ (მი)მაბარებენ ისინი მე მას	(მი)გვაბარებენ ისინი ჩვენ მას
$S_3O_2O_3$ (მი)გაბარებენ ისინი შენ მას	(მი)გაბარებენ ისინი თქვენ მას
$S_3O_3O_3$ (მი)აბარებენ ისინი მას მას	(მი)აბარებენ ისინი მათ მას

$S_1O_2O_3$ (მი)გაბარებ მე შენ მას	(მი)გაბარებთ ჩვენ შენ მას
$S_2O_2O_3$ -----	-----
$S_3O_2O_3$ (მი)გაბარებს ის შენ მას	(მი)გაბარებენ ისინი შენ მას
$S_1O_2O_3$ (მი)გაბარებთ მე თქვენ მას/მათ	(მი)გაბარებთ ჩვენ თქვენ მას/მათ
$S_2O_2O_3$ -----	-----
$S_3O_2O_3$ (მი)გაბარებთ ის თქვენ მას/მათ	(მი)გაბარებენ ისინი თქვენ მას/მათ
$S_1O_1O_3$ -----	-----
$S_2O_1O_3$ (მი)მაბარებ შენ მე მას/მათ	(მი)მაბარებთ თქვენ მე მას/მათ
$S_3O_1O_3$ (მი)მაბარებს ის მე მას/მათ	(მი)მაბარებენ ისინი მე მას/მათ
$S_1O_1O_3$ -----	-----
$S_2O_1O_3$ (მი)გვაბარებ შენ ჩვენ მას/მათ	(მი)გვაბარებთ თქვენ ჩვენ მას/მათ
$S_3O_1O_3$ (მი)გვაბარებს ის ჩვენ მას/მათ	(მი)გვაბარებენ ისინი ჩვენ მას/მათ

გ) იცვლება ირიბი ობიექტის მიხედვით:

$S_1O_3O_3$ (მი)ვაბარებ მე მას/მათ მას/მათ	(მი)ვაბარებთ ჩვენ მას/მათ მას/მათ
$S_2O_3O_3$ (მი)აბარებ შენ მას/მათ მას/მათ	(მი)აბარებთ თქვენ მას/მათ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ (მი)აბარებს ის მას/მათ მას/მათ	(მი)აბარებენ ისინი მას/მათ მას/მათ
$S_3O_1O_3$ (მო)მაბარებს ის მე მას/მათ	(მო)გვაბარებს ის ჩვენ მას/მათ
$S_3O_2O_3$ (მო)გაბარებს ის შენ მას/მათ	(მო)გაბარებთ ის თქვენ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ (მი)აბარებს ის მას/მათ	(მი)აბარებთ ის მათ მას/მათ
$S_3O_1O_3$ (მო)მაბარებენ ისინი მე მას/მათ	(მო)გვაბარებენ ისინი ჩვენ მას/მათ
$S_3O_2O_3$ (მო)გაბარებენ ისინი შენ მას/მათ	(მო)გაბარებენ ისინი თქვენ მას/მათ
$S_3O_3O_3$ (მი)აბარებენ ისინი მას მას/მათ	(მი)აბარებენ ისინი მათ მას/მათ
$S_1O_1O_3$ -----	-----
$S_1O_2O_3$ მოგაბარებ მე შენ მას/მათ	მოგაბარებთ ჩვენ შენ მას/მათ
$S_1O_3O_3$ მივაბარებ მე მას მას/მათ	მივაბარებთ ჩვენ მას/მათ მას/მათ
$S_1O_1O_3$ -----	-----
$S_1O_2O_3$ მოგაბარებთ მე თქვენ მას/მათ	მოგაბარებთ ჩვენ თქვენ მას/მათ
$S_1O_3O_3$ მივაბარებ მე მათ მას/მათ	მივაბარებთ ჩვენ მათ მას/მათ
$S_2O_1O_3$ მომაბარებ შენ მე მას/მათ	მომაბარებთ თქვენ მე მას/მათ
$S_2O_2O_3$ -----	-----
$S_2O_3O_3$ მიაბარებ შენ მას მას/მათ	მიაბარებთ თქვენ მას მას/მათ
$S_2O_1O_3$ მოგვაბარებ შენ ჩვენ მას/მათ	მოგვაბარებთ თქვენ ჩვენ მას/მათ
$S_2O_2O_3$ -----	-----
$S_2O_3O_3$ მიაბარებ შენ მათ მას/მათ	მიაბარებთ თქვენ მათ მას/მათ

5. სამველენტიანი კაუზატიური მიმართების ზმნის უღლება აწმყოში

სუბიექტური უღლება

$S_1 O_3 O_3$	ვაზრდევინებ მე მას/მათ მას/მათ	ვაზრდევინებთ ჩვენ მას/მათ მას/მათ
$S_2 O_3 O_3$	აზრდევინებ შენ მას/მათ მას/მათ	აზრდევინებთ თქვენ მას/მათ მას/მათ
$S_3 O_3 O_3$	აზრდევინებს ის მას/მათ მას/მათ	აზრდევინებენ ისინი მას/მათ მას/მათ

ობიექტური უღლება

$S_3 O_1 O_3$	მაზრდევინებს ის მე მას/მათ	გვაზრდევინებს ის ჩვენ მას/მათ
$S_3 O_2 O_3$	გაზრდევინებს ის შენ მას/მათ	გაზრდევინებთ ის თქვენ მას/მათ
$S_3 O_3 O_3$	აზრდევინებს ის მას მას/მათ	აზრდევინებს ის მათ მას/მათ

6. სასუბიექტო მიმართების (ვერსიის) ორველენტიანი ზმნის უღლება აწმყოში

მხოლოდ სუბიექტური წყობით

$S_1 O_3$	ვიზრდი მე მას/მათ	ვიზრდით ჩვენ მას/მათ
$S_2 O_3$	იზრდი შენ მას/მათ	იზრდით თქვენ მას/მათ
$S_3 O_3$	იზრდის ის მას/მათ	იზრდიან ისინი მას/მათ

სუბიექტური და ობიექტური წყობით

$S_1 O_3$	მოვიტაცებ მე მას/მათ	მოვიტაცებთ ჩვენ მას/მათ
$S_2 O_3$	მოიტაცებ შენ მას/მათ	მოიტაცებთ თქვენი მას/მათ
$S_3 O_3$	მოიტაცებს ის მას/მათ	მოიტაცებენ ისინი მას/მათ
$S_3 O_1$	მომიტაცებს ის მე	მოგვიტაცებს ის ჩვენ
$S_3 O_2$	მოგვიტაცებს ის შენ	მოგვიტაცებთ ის თქვენ
$S_3 O_3$	მოიტაცებს ის მას	მოიტაცებენ ის მათ
$S_3 O_1$	მომიტაცებენ ისინი მე	მოგვიტაცებენ ისინი ჩვენ
$S_3 O_2$	მოგვიტაცებენ ისინი შენ	მოგვიტაცებენ ისინი თქვენ
$S_3 O_3$	მოიტაცებენ ისინი მას	მოიტაცებენ ისინი მათ

§6. ზმნისწინთა სინთემა და შუნქცია, ღროისა და კილოს შორებათა ურთიერთმიმართების საკითხები

I. ზმნისწინის ძირითადი ფუნქცია არის სიერცეში ლოკალიზაციის – მიმართულებისა და ორიენტაციის ჩვენება.

ამ თვალსაზრისით ქართულში ზმნისწინთა საკმაოდ განვითარებული სისტემაა.

1) მი- ზმნისწინი გვიჩვენებს მიმართულებას იქითკენ – III პირისაკენ, მო- კი მიმართულებას აქეთკენ (I და მასთან ახლომყოფი II პირისაკენ): *მიდის – მოდის, მიფრინავს – მოფრინავს, მისწერა – მოსწერა.*

მო- ზმნისწინი დაერთვის ყველა სხვა ზმნისწინს აქეთა (I პირისკენ) მიმართულების საჩვენებლად. შეიძლება მი- ზმნისწინსაც დაერთოს იქით-აქეთ მოძრაობის საჩვენებლად: *მიმოსვლა, მიმოდის, მიმოივლის, მიმოიარა.*

2) ა- (<აღ-) ზმნისწინი აჩვენებს ა) ↑ ქვევიდან ზევით მიმართულებას. იქით: *ავიდა, აფრინდა, ადგა, ააგდო, ახტა.* აქეთ: *ამოვიდა, ამოფრინდა, ამოაგდო, ამოხტა.* ბ) განახლება-აღორძინებას: *აღდგა, აღორძინდა, აშენდა.*

3) და- უჩვენებს ა) ↓ ზევიდან ქვევით (ზედაპირზე) მიმართულებას: *დაეარდა, დაფრინდა, დააგდო, დახტა, დასტირის, დაჰყვირის.* ბ) მოქმედების ინტენსივობას – სიხშირეს, ჩვეულებითობას: *დადის, დაცურავს, დასრიალებს, დაბარბაცებს, დახტის, დაატარებს.* გ) ნეიტრალური: *დასყარა, დაიწყო, დახურა, დაინახა.*

4) შე- ◻ – გარედან შიგნით. იქით: *შევიდა (სახლში), შეძერა (ხერელში), შეაგდო (ბურთი ქარში, შიგნით).* აქეთ: *შემოვიდა, შემოძერა, შემოაგდო.*

5) ჩა- ◻ ზევიდან ქვევით შიდა სივრცეში (შიგნით) (*შე+და>შდა>შთა>ჩა*). იქით: *ჩაფრინდა, ჩაეარდა (ორმოში), ჩახტა (წყალში), ჩაიგდო (ხელში, კალათაში).* აქეთ: *ჩამოფრინდა, ჩამოეარდა, ჩამოხტა, ჩამოაგდო.*

6) გა- ◻→ (<გან:) ა) შიგნიდან გარეთ. იქით: *გავიდა, გაიტანა, გაძერა, გააგდო.* აქეთ: *გამოვიდა, გამოიტანა, გამოძერა, გამოაგდო.* ბ) ნეიტრალური: *გააკეთა, გააღო, გასყარა.* გ) ინტენსივობა, გრძივობა სივრცეში: *გაჰყვირის, გასძახის.*

7) წა- ა) მოქმედება მოლაპარაკისაგან იქით: *წავიდა, წამოიგდო (ზურგზე), წამოიხურა (საბანი).* ბ) ოდნობას, ზერელობას: *წაიხურა, წაისაუჯმა, წაიხემსა, წაიძინა, წაიხუმრა, წაიმღერა.*

8) გადა- გამოხატავს რაიმე დაბრკოლების გადალახვას. იქით: *გადავიდა, გადახტა, გადაიტანა, გადაიღო...* აქეთ: *გადმოვიდა, გადმოხტა, გადმოიტანა, გადმოიღო...*

II. ზმნისწინის მეორე ფუნქცია დერივაციულია. ზმნისწინთა მონაცვლეობა ხშირად იწვევს ზმნის შინაარსის შეცვლას: *გაგება (to understand) მოგება (to win), წაგება (to lose), დაგება (to lay), აგება (to build), ჩაგება (to sheathe); შეპყრობა (to catch), მიპყრობა (to attract), დაპყრობა (to conquer); მოგონება (to invent), გაგონება (to hear); მიღება (to except), წაღება (to take, to carry), გაღება (to open) გადაღება (to copy), აღება (to take); გაცემა (to give), დაცემა (to knock down), ჩაცემა (to stab); გაშლა (to spread), გადაშლა (to turn over), შეშლა (to disturb), წაშლა (to erase) მორჩენა, დარჩენა, გადარჩენა, დანახვა, მონახვა, შენახვა და სხვა.*

ზმნისწინის ძველი და ახალი ფორმები ზოგჯერ მნიშვნელობით განასხვავებენ ზმნებს: *ადგომა (the Easter) – ადგომა (to get up), ჩაგონება (to impress) – შთაგონება (to inspire), წარმოდგენა (to perform) – დადგენა (to decree), აღმოჩენა (to discover) – გამოჩენა (to demonstrate), წარსული (past) – წასული (to leave) და სხვ.*

III. გარდა ზემოთ განხილული ფუნქციებისა, მიმართულებისა და ორიენტაციისა, ზმნისწინს ახალ ქართულში აქვს სრული ასპექტის გამოხატვის ფუნქცია – აქედან მას მომავალი დროის გამოხატვაც დაეკისრა. ძველ ქართულ სალიტერატურო ენაში ზმნისწინი არ განასხვავებდა მოქმედების სახეს: *აკეთებს – გააკეთებს, აშენებს – ააშენებს* გამოხატავდა უსრულ ასპექტს და აქედან ახლანდელ დროს. მოქმედების სრული და უსრული სახის (ასპექტის) გამოხატვა ხდებოდა აწმყო – წყვეტილის თემათა დაპირისპირებით (ოპოზიციით): *აკეთებს – გააკეთებს* ფორმებს უსრული ასპექტის მნიშვნელობა ჰქონდათ, *აკეთა – გააკეთა* ფორმებს – სრულისა. სალიტერატურო ენის ძეგლებში ზმნისწინის სრული ასპექტის ფუნქციით გამოყენების სიხშირე XI საუკუნიდან იზრდება (აღრინდელ ძეგლებში იშვიათი მაგალითები დასტურდება, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ ეს პროცესი სალაპარაკო ენაში ადრევე დაიწყო).

ზმნისწინის სრული ასპექტის ფუნქციით გამოყენებამ გამოიწვია მომავალი დროის ფორმათა ახალ, ზმნისწინიან წარმოებაზე გადასვლა.

ძველ ქართულში თხრობითი კილოს მომავალი დრო გამოიხატებოდა დღევანდელი კავშირებითი კილოს მწკრივთა ფორმებით: *ვაკეთებდე – გაეაკეთებდე – ვაკეთო – გაეაკეთო*. ეს ფორმები თხრობითი კილოს მომავალ დროს გამოხატავდა ნებისმიერი სა-

ხის წინადადებებში, მაშინ, როდესაც კავშირებითი კილოს გაგება მათ მხოლოდ ქვეწყობილი კონსტრუქციის დამოკიდებულ ნაწილში ჰქონდათ, რაც მათი ამ ფუნქციის მეორეულობაზე მიუთითებს: ცნობილია, რომ პიპოტაქსური კონსტრუქცია ენის განვითარების გვიანდელ საფეხურზე ყალიბდება და წიგნური, მეცნიერული ენის პროდუქტია.

ვაკეთებდე – გავაკეთო

თხრობითი კილოს მომავალი დრო მარტივ და პარატაქსულ კონსტრუქციებში

კავშირებითი კილოს მომავალი დრო პიპოტაქსურ კონსტრუქციებში

გრამატიკული დროის კატეგორიის ჩამოყალიბება დაკავშირებულია სუბიექტური აღქმის ობიექტივაციის იმ საერთო ტენდენციასთან, რომელიც ადამიანის აზროვნების განვითარებას ახასიათებს. რაც შეეხება იმას, რომ ამ კატეგორიის კონკრეტული გამოვლინებები სხვადასხვა ენობრივ სისტემაში სხვადასხვაგვარია, ამას, როგორც ჩანს, ლინგვისტურ ფაქტორებთან ერთად ექსტრალინგვისტური ფაქტორებიც განსაზღვრავს: ამა-თუ იმ ეთნიკურენობრივი ჯგუფის (კოლექტივის) ცხოვრების პირობების შედეგად ჩამოყალიბებული აზროვნების სისტემა, ფსიქიკური წარმოდგენები, გეოგრაფიული გარემო, კონტაქტები სხვა ენებთან და სხვ.

ქართული ენის განვითარების უძველეს საფეხურებზე გრამატიკული დროის კატეგორიის ჩამოყალიბებამდე მოვლენათა შორის დროული მიმართება გამოხატული უნდა ყოფილიყო ასპექტური დაპირისპირებით (არნ. ჩიქობავა)¹: წყვეტილი (მომენტობრივი) და განგრძობითი (დიურატიული). აქედან – წყვეტილი მოიცავდა უკვე მომხდარს, მახსოვრობაში აღბეჭდილს, რაც თავისთავად წარსულს გულისხმობს, ხოლო განგრძობითი იმას, რაც ხდება: რთულ განუსაზღვრელ მდინარებას გაუდიფერენცირებელი სახით, რომელიც შეიცავს უშუალოდ აღქმადს ე.ი. ახლანდელს და აგრეთვე იმას, რასაც დასასრული არა აქვს, ე.ი. მომავლ შია შესაძლებელი.²

¹ სოკი ენა ახლაც კმაყოფილდება ორწევრიანი სისტემით, სადაც ასპექტური დაპირისპირებაა: „უწინარესი“ და „შემდგომი“, „წყვეტილი“ და „უწყვეტელი“.

² ახლანდელი დროის ფორმებს ეს გაუდიფერენცირებელი გაგება დღემდე შემორჩათ (ე.წ. „ზოგადი აწმყო“).

ეს მნიშვნელობები შესაბამისად უნდა გამოეხატა აორისტიკის (წყვეტილის) და ხოლმეობითი II-ის ფორმებს (ამიტომაც, რომ ძველ ქართულში ხოლმეობითი II-ის ფორმები გადმოწამის სახით მომავლსაც გამოხატავენ).

ახლანდელი დროის თანდათანობითმა კონკრეტიზაციამ და განსაზღვრამ გამოკვეთა და გამოყო მესამე მიმართება – შემდგომისა, მომავლისა. ამ მიმართების გამოხატვა არსებული ყალიბის – ფუძის სათანადო გაფორმებით მოხდა. ამგვარად, უნდა მიგველოდროთა სამი რიგი: წარსულისა (ნამყო ძირითადი ანუ წყვეტილი), ახლანდელისა (ე.წ. ხოლმეობითი II) და მომავლისა (ე.წ. კავშირებითი II).

მაგრამ მომავალი დრო, განსხვავებით ახლანდელისა და წარსულისაგან, რომლებიც მომხდარ ან არსებულ, რეალურ ფაქტს გადმოსცემენ, ჩვეულებრივ, გამოხატავენ ისეთ არარეალურ (ირეალურ) მოქმედებას, რომელიც, როგორც შესასრულებელი და არა ფაქტი, შესაძლებელია, სავარაუდოა, სათუთა, საეჭვოა. ამდენად, მომავალი დრო საფუძველშივე შეიცავს შესაძლებელსავარაუდო, თუობითი შინაარსის, ანუ კილოს ელემენტს, ნიუანსს. ამგვარად, მომავალი დროის გაგებას თან მოჰყვა შესაძლებლის, სათუთ, სასურველობის შინაარსის, ანუ კილოს გაგებაც. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, კილოს გაგება ჩანსახა მომავალი დროის წიადში, მის გაჩენასთან ერთად.

მაგრამ სათუთ-სავარაუდო კილო მისი გაჩენა-ჩამოყალიბების მომენტიანათვის, ცხადია, დღევანდელ შინაარსს არ შეიცავდა. მან თანდათანობით შეიძინა უფრო რთული ნიუანსები, რომელთაგან ყველაზე ნათლად გამოიკვეთა წინადადებათა ურთიერთმიმართების – დაქვემდებარების გამოხატვა (სახელიც ამ სინტაქსური ფუნქციის მიხედვით აქვს შერჩეული: **conjunctivus**, რაც „შემაკავშირებელს“ ნიშნავს. აქედანვეა ქართული სახელწოდებაც – „კავშირებითი“). ეს მოვლენა აღნიშნულია საენათმეცნიერო ლიტერატურაში.

განვითარების ამ საფეხურზე კავშირებითი კილო მკვეთრად ემიჯნება მომავალ დროს, ფორმა კი ორივესათვის კვლავ საერთო რჩება. ენა, როგორც ცნობილია, გრამატიკულ ომონიმიას ვერ იტანს. ძველ ქართულში შეიძლება თვალის გადევნება, თუ როგორ ისახება კავშირებითი კილოსა და მომავალი დროის ფორმალური გამიჯვნის ძლიერი ტენდენცია: კავშირებითი კილოს გადმოსაცემად -მცა ნაწილაკიანი თხრობითი კილოს ფორმები იხმარება

(*რამათაძე* გააკეთა). მომავალი დრო კი ჯერ აღწერითი – ინფინიტიური კონსტრუქციით (*მოსლვად არს, შესუმად არს*) ცდილობს საკუთარი, კილოსაგან დაცლილი მნიშვნელობის გადმოცემას, მაგრამ ეს გზა ფეხს ვერ იკიდებს, რადგანაც ფორმათა გამიჯვნის პროცესი დააჩქარა და საბოლოოდ დაასრულა ასპექტის კატეგორიის გამოსატვის სისტემის შეცვლამ, რის შედეგადაც აწმყოს ზმნისწინიანმა ფორმებმა, რომელთაც სრული ასპექტის გამოხატვა დაეკისრათ, მექანიკურად მომავალი დროის გადმოცემის უნარი შეიძინეს (ახლანდელი: *აკეთებს*, მომავალი: *გააკეთებს*. ისტორიული მყოფადის ფორმებში კი საბოლოოდ დროის გაგება დაიხრდილა და კავშირებითი კილოს ფუნქცია გახდა წამყვანი.

თანამედროვე ქართულში თხრობითი კილოს მომავალი დროის გადმოცემა აწმყოს ზმნისწინიან ფორმებს აკისრია, და, თუ არა ძველი ქართული წერილობითი საბუთები და ის გარკვეული შემთხვევები (ძირითადად ანდაზების ენაში), რომლებშიც დღევანდელი კავშირებითი კილოს ფორმებს გადმონაშთის სახით ნეიტრალური მომავლის გადმოცემის უნარი შერჩათ, ჩვენ ვერ დაეკანონებოდით, რომ ე.წ. კავშირებითი ფორმების ძირითადი ფუნქცია თხრობითი კილოს მომავალი დროის გადმოცემა იყო ოდესღაც. მთის კავკასიურ ენებში დღეს კავშირებითი კილოსა და მომავალი დროის ფორმათა ომონიმიის კვალი ზოგჯერ შემორჩენილია, და გამორიცხული არ არის, რომ მათ იქაც განვითარების მსგავსი გზა აქონდეთ გავლილი. ქართველურ ენათაგან კი დღეს თითქოს მხოლოდ ჭანურის ხოფურ კილოკავს შემორჩა ნაშთის სახით მომავალი დროის გამოხატვის ძველი სისტემის კვალი.

ბრძანებით კილოს თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში (და ძველ ქართულშიც, თუ არ ჩავთვლით S₁-ის სპეციფიკურ სუფიქსებს და S₂-ის უნიშნო აორისტის ფორმას), საკუთარი ფორმა – „მწკრივი“ ანუ „ნაკეთი“ არ გააჩნია.

I და III პირები იყენებენ II კავშირებითის ფორმებს (*გაეკეთათ, ავაშენათ, დაემშვიდდეთ... გააკეთონ – გააკეთონ, დამშვიდდეს – დამშვიდდნენ, ირბინოს – ირბინონ*). ამასთან, I პირს მხოლოდ მრავლობითის ფორმა აქვს. II პირის მხოლობითი და მრავლობითი იყენებს წყვეტილის (აორისტის) ფორმებს (*გააკეთეთ, დამშვიდდი/თ, ააშენე/თ, ირბინე/თ*), რომელთაც თხრობითი კილოს აორისტის ფორმებისაგან განსხვავებით, მომავალი დროის გაგება აქვთ.

§7. ძართული ზმნის უღლებადი ფორმების სერიებად და
მწკრივებად დაჯგუფების პრინციპის შესახებ

ძველ ქართულ გრამატიკებში (ანტონი, გაიოზი, დ. ჩუბინაშვილი და სხვ.) ზმნის უღლებადი ფორმები დაჯგუფებულია ისე, როგორც ეს მიღებული იყო ბერძნულ-ლათინური ენების გრამატიკებში (აქედან დღესაც მოქმედებს ევროპული ენების გრამატიკებში): საკლასიფიკაციო პრინციპად აღებულია კილოს კატეგორია და თითოეული კილოს შიგნით გამოიყოფა დროთა გარკვეული ჯგუფები.

თანამედროვე ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში ზმნის უღლებადი ფორმები სრულიად სხვა პრინციპითაა დალაგებული: ეკრძოდ, დრო-კილოთა გაერთიანებული ჯგუფების მიხედვით.

ზმნის უღლებადი ფორმების დრო-კილოთა ჯგუფებად დალაგების პრინციპი ქართულ გრამატიკაში პირველად ნიკო მარმა შემოიღო თავის „ტაბულებსა“ (1912 წ.) და „ძველი ქართული სალიტერატურო ენის გრამატიკაში“ (1925 წ.). თავის გრამატიკაში ნ. მარი კილოებს განიხილავს როგორც გარკვეულ დროებს. ამას ძველ ქართულში თავისი საფუძველი ჰქონდა: თხრობითი კილოს მომავალი დრო და კავშირებითი (სათუოსავარაუდებელი) კილოს მომავალი ერთი და იგივე ფორმით გადმოიცემოდა. კლასიფიკაციის ასეთი პრინციპი (წესი) განავითარა და სერიებისა და მწკრივების შესახებ მოძღვრების სახით ჩამოაყალიბა აკაკი შანიძემ. დრო-კილოთა თითოეულ ჯგუფს მან პირობითად „მწკრივი“ უწოდა, (არნ. ჩიქობავა – „ნაკეთს“ უწოდებს). მწკრივის ფორმა შეიცავს სხვადასხვა ელემენტებს. აქედან დროისა და კილოს გაგება ყველა მწკრივს ახლავს, ხოლო, რაც შეეხება სხვა კატეგორიებს, როგორცაა: (უნახავი|უნებლიე) აქტი, მრავალგზისობა, თანამდევრობა, ისინი მხოლოდ ზოგიერთ მწკრივს ახასიათებს. ერთი მწკრივის ფარგლებში თითოეული კატეგორია უცვალბებელია (მაგ. აწმყოში – დრო ახლანდელია, კილო თხრობითი; წყვეტილში (აორისტში) – დრო წარსულია, კილო თხრობითი; II კავშირებითში – დრო მომავალია, კილო კავშირებითი და სხვ. გამონაკლისია ხოლმეობით-პირობითის მწკრივი).

თანამედროვე ქართულში გამოყოფილია სულ 11 მწკრივი. აქედან 2 ძირითადია, დანარჩენი კი მათგან ნაწარმოები. 6 ეყრდნობა აწმყოს თემას (აწმყო, უწყვეტელი, აწმყოს კავშირებითი და შესაბამისად მათგან ნაწარმოები ფორმები – მყოფადი, ხოლმეო-

ბით-პირობითი, მყოფადის კავშირებითი) და ამიტომ გაერთიანებულია ერთ ჯგუფში, I სერიაში.

ორი მწკრივი ეყრდნობა მარტივ თემას (წყვეტილი და II კავშირებითი) და გაერთიანებულია II სერიაში. II ხოლმეობითის მწკრივი თანამედროვე სალიტერატურო ენაში აღარ არსებობს. მესამე მწკრივად აქვე შეიძლება მოგვეთავსებინა ბრძანებითიც, რომელიც იყენებს წყვეტილისა (II პირი) და კავშირებითის (I და II პირი) ფორმებს.

ისტორიული თვალსაზრისით წყვეტილის მარტივი ფუძე მიჩნეულია ამოსაველად აწმყოს თემატური ნიშნებით გართულებული ფუძისათვის (ხატ-ე → ხატ-ავე; აკეთ-ე → აკეთ-ებ).

დანარჩენი სამი მწკრივის ფორმები: I რეზულტატივი, II რეზულტატივი და III კავშირებითი თანამედროვე სახით შედარებით ახალი ჩამოყალიბებულია. როგორც ზემოთ ვნახეთ, ისინი წარმოშობით სტატიკური ზმნების (შესაბამისად – (უძვ. პერმანსივის) აწმყოს, წყვეტილის და II კავშირებითის) ინვერსიამნილი ფორმებია, რომლებიც დღეს დინამიკური გარდამავალი ზმნების პარადიგმის გაგრძელებაა. ამ ფორმებს ერთ ჯგუფში აერთიანებს წარმოების წესი და ინვერსიული კონსტრუქცია.

გარდა მორფოლოგიური ნიშნისა (საერთო თემა), ქართული ზმნის უღლებადი ფორმების სამ ჯგუფად დაყოფას სინტაქსური საფუძველიც აქვს. კერძოდ, პირდაპირი მიმართების გარდამავალი ზმნის კონსტრუქცია. მორფოლოგიური სუბიექტისა და მორფოლოგიური ობიექტის ბრუნვები სერიების მიხედვით იცვლება:

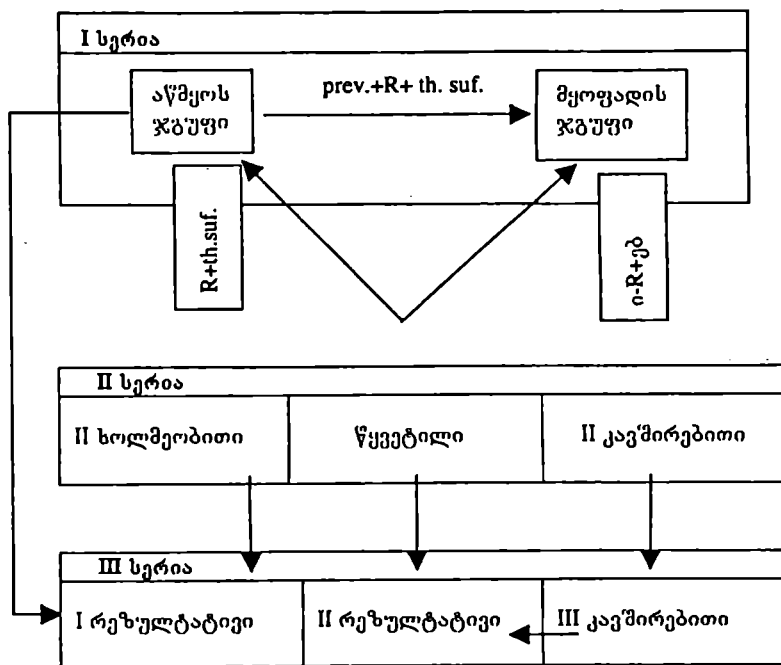
Series 1: S_{nom.} O_{dir. dat.} O_{ind. dat.}

Series 2: S_{erg.} O_{dir. nom.} O_{ind. dat.}

Series 3: S_{dat.} O_{dir. nom.} —

ამგვარად, ქართული ზმნის უღლებადი ფორმების სამ ჯგუფად (სერიად) დაყოფა გამართლებულია როგორც მორფოლოგიური, ისე სინტაქსური, როგორც ისტორიული, ისე სინქრონიული თვალსაზრისით. ამგვარი დაყოფა მოსახერხებელია სწავლების თვალსაზრისითაც. ასეთი კლასიფიკაციის მიხედვით შესრულებულ ტაბულებზე ხელისგულივით ჩანს ქართული ზმნის უღლების მთელი სისტემა და ამ სისტემის დამაკავშირებელი რგოლები (ძირეული და მათგან ნაწარმოები ფორმები).

სერიების ისტორიული ურთიერთმიმართების ტაბულა
ტაბულა №6¹

¹ ფუძე აღნიშნულია R სიმბოლოთი, თემატური სუფიქსი – th. suf., ზმნისწინი – prev. სიმბოლოთი.

ტაბულა №7
მედიაოპტივი

I სერია

აწმეოს ჯგუფი		
აწმეო [R] - Ø [R(ე)]- Ø [R] - th.suf	უწვეებელი [R] - th.suf -დ-ი [R] - Ø - ოდ-ი	აწმეოს კავშირებითი [R] - th.suf-დ-ე [R] - Ø -ოდ-ე
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ი-[R]-ებ prev.-ი- [R] – ებ prev.-[R] – th.suf.	ხლმეობით-პირობითი ი-[R] -ებ-დ-ი prev.-ი- [R] – ებ-დ-ი prev.-[R]-th.suf.-დ-ი	მყოფადის კავშირებითი ი-[R]-ებ-დ-ე prev.-ი- [R] – ებ-დ-ე prev.-[R] – th.suf.-დ-ე

II სერია

წვეებილი ი-[R]-ე ი-[R(ი)]-ე prev.[R]-ე	II კავშირებითი ი-[R]-ო; ი-[R(ი)]-ო prev. [R]-ო	ბრძანებითი ¹ I პ. – ო-თ II პ. – ე-თ III პ. – ო-ს/-ს
---	---	---

III სერია

I რეზულტატივი ი'უ-[R]ი (S ₁ -ა)	II რეზულტატივი ე[R]-(S ₁ -ა)	III კავშირებითი ე[R]-ო (S ₂ -ს)
---	--	---

¹ ბრძანებითისათვის სამივე ტაბულაში მოცემულია სამივე პირის ზოგადი ფორ-
მულა, რომელიც ყველა სხვა შემთხვევისათვის გამოდგება.

ტაბულა №8

აქტივი

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო [R]- Ø [R(ე)]- Ø [R]- th.suf ა/ი/უ[R]-th.suf	უწვევბელი [R]- Ø-ღ-ი [R(ე)]- Ø-ღ-ი [R]- th.suf-ღ-ი ა/ი/უ[R]-th.suf-ღ-ი	აწმყოს კავშირებითი [R]- Ø-ღ-ე [R(ე)]- Ø-ღ-ე [R]- th.suf-ღ-ე ა/ი/უ[R]-th.suf-ღ-ე
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი prev.-[R]- Ø prev.-[R(ე)]- Ø prev.-[R]- th.suf prev.-ა/ი/უ[R]-th.suf	ხლმეობით-პირობითი prev.-[R]- Ø-ღ-ი prev.-[R(ე)]- Ø-ღ-ი prev.-[R]- th.suf-ღ-ი prev.-ა/ი/უ[R]-th.suf-ღ-ი	მყოფადის კავშირებითი prev.-[R]- Ø-ღ-ე prev.-[R(ე)]- Ø-ღ-ე prev.-[R]- th.suf-ღ-ე prev.-ა/ი/უ[R]-th.suf-ღ-ე

II სერია

წვევბელი (prev.)-[R]-ე (prev.)-[R(ი)]-ე (prev.)-[R]-ე (prev.)-[R(ა)]-ე (prev.)-[R(ა)]- Ø (prev.)-[R(ე)]- Ø (prev.)-[R]-ი	II კავშირებითი (prev.)-[R]-ო (prev.)-[R(ი)]-ო (prev.)-[R]-ო (prev.)-[R(ა)]-ო (prev.)-[R(ა)]-ა (prev.)-[R(ე)]- ა (prev.)-[R]-ა	ბრძანებითი I კ. - ო/ა-თ II კ. - ე/Ø/თ III კ. - ო/ა-ს/-ს
---	--	--

III სერია

I რეზულტატივი prev.-ი/უ-[R]-ი-ვარ/ხარ/ა prev.-ი/უ-[R(ე)]-ი-ვარ/ხარ/ა prev.-ი/უ-[R]-ებ-ი-ვარ/ხარ/ა prev.-ი/უ-[R]-ა-ვარ/ხარ/ა prev.-ი/უ-[R]-ამ-ვარ/ხარ/ა	II რეზულტატივი prev.-ე[R]-ე prev.-ე-[R(ი)]-ე prev.-ე-[R]-ებ-ინ-ე prev.-ე[R]-ე prev.-ე-[R]-ი	III კავშირებითი prev.-ე[R]-ო prev.-ე-[R(ი)]-ო prev.-ე-[R]-ებ-ინ-ო prev.-ე-[R]-ო prev.-ე-[R]-ა
---	--	--

ტაბულა №9

პასივი

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო [R]-ები [R]-დები ი/ე-[R]-ები ი/ე-[R]-მები	უწვევებელი [R]-ებ-ოდ-ი [R]-დ-ებ-ოდ-ი ი/ე-[R]-ებ-ოდ-ი ი/ე-[R]-მ-ებ-ოდ-ი	აწმყოს კავშირებითი [R]-ებ-ოდ-ე [R]-დ-ებ-ოდ-ე ი/ე-[R]-ებ-ოდ-ე ი/ე-[R]-მ-ებ-ოდ-ე
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი prev.-[R]-ები prev.-[R]-დები prev.-ი/ე-[R]-ები prev.-ი/ე-[R]-მები	ხოლმეობით-პირობითი prev.-[R]-ებ-ოდ-ი prev.-[R]-დ-ებ-ოდ-ი prev.-ი/ე-[R]-ებ-ოდ-ი prev.-ი/ე-[R]-მ-ებ-ოდ-ი	მყოფადის კავშირებითი prev.-[R]-ებ-ოდ-ე prev.-[R]-დ-ებ-ოდ-ე prev.-ი/ე-[R]-ებ-ოდ-ე prev.-ი/ე-[R]-მ-ებ-ოდ-ე

II სერია

წვევებილი prev.-[R]-ი prev.-[R]-დ-ი prev.-ი/ე-[R]-ე prev.-ი/ე-[R(ა)]-ი/ი prev.-ი/ე-[R]-ი	II კავშირებითი prev.-[R]-ე prev.-[R]-დ-ე prev.-ი/ე-[R]-ი prev.-ი/ე-[R(ა)]-ა prev.-ი/ე-[R]-ა	ბრძანებითი I პ. - ი/ე-თ II პ. - ე/ი-თ III პ. - ი-ე-ს/ნ/ნ/ენ
---	--	--

III სერია

ერთპირობიანი		
I რეზულტატივი [R]-ულ/ილ-ვარ/ხარ/ა მ-[R]-არ-ვარ/ხარ/ა	II რეზულტატივი [R]-ულ/ილ-ვიყავ მ-[R]-არ-ვიყავ	III კავშირებითი [R]-ულ/ილ-ვიყო მ-[R]-არ-ვიყო
ორპირობიანი		
I რეზულტატივი [R(pres.act.)]-ი-ვარ/ხარ/ა	II რეზულტატივი [R(pres.act.)]-ოდ-ი ქვიყავ	III კავშირებითი [R(pres.act.)]-ოდ-ე ქვიყო

საჭიროა საგანგებოდ შეეჩერდეთ III სერიის მწკრივთა წარმოების წესზე, რადგანაც აქ ბევრი სირთულე იჩენს თავს.

როგორც ზემოთაც აღენიშნეთ, III სერიის ფორმები წარმოშობით რელატიური (საობიექტო ვერსიის) სტატიკურ ზმნათა დღევანდელი აწმყოს (უძველესი დიურატივის) წყვეტილის და II კავშირებითის ინვერსიული ფორმებია, შესაბამისად: I რეზულტატივი, II რეზულტატივი და III კავშირებითი. ამიტომ წინასწარ საჭიროა გავეცნოთ ე.წ. სტატიკური ვნებითის უღლების წესს.

ძველ ქართულში საობიექტო ქცევის სტატიკურ ზმნათა პარადიგმები ასეთია:

MS₁₋₂₃ M

*წეწწერიე მე მას
უწწერიე შენ მას
უწწერიე-ს იგი მას*

MS₃ MO₁₋₂₃

*მიწწერიე-ს იგი მე
გიწწერიე-ს იგი შენ
უწწერიე-ს იგი მას*

იგივე ფორმებია გარდამავალ ზმნათა (გარდა -აჲ და -ამ თემისნიშნინანებისა) I თურმეობითშიც. განსხვავება მხოლოდ ზმნისწინის დართვაშია: *და-უწწერიე მას მე – და-მიწწერიე-ს მე იგი*.

ძველსავე ქართულში S₃ პირში თავს იჩენს ახალი ქართული-სათვის დამახასიათებელი -ი-ა (*დამიწწერი-ი-ა*) დაბოლოება. სტატიკურ ზმნებთან -ია ჯერ კიდევ 864 წლის ხელნაწერ კრებულში „სინურ მრავალთაეში“ იჩენს თავს, ხოლო (პირდაპირ)გარდამავალ ზმნათა I რეზულტატივში იგი პაემეტ ტექსტებშიაც დასტურდება.

რაც შეეხება MS₁ და MS₂ პირის მეშველზმნიან ფორმებს (*დაეწწერი-ვარ*, *დაუწწერი-ხარ*), სალიტერატურო ენის ძეგლებში ისინი უფრო გვიან, X საუკუნის წერილობით ძეგლებში ჩნდებიან, თუმცა სალაპარაკო ენაში გაცილებით ადრე არიან საგულეველნი.

ამგვარად, ახალ ქართულში მივიღეთ ფორმები:

სტატიკური აწმყო (პირდაპირ)გარდამავალი I რეზულტატივი

ე-უწწერი-ვარ → და-ე-უწწერი-ვარ

უწწერი-ხარ → და-უწწერი-ხარ

უწწერი-ა → და-უწწერი-ა

-ა სუფიქსი S₃ პირის ნიშანია და გარკვეული კავშირი აქვს დინამიკური ვნებითის აწმყოს ფორმებში -ს სუფიქსის -ა სუფიქსით

* ძველ ქართულში უ-ს წინ S₁ გ-პრეფიქსი არ იწერებოდა.

შეცვლასთან (ვ. თოფურია). მართლაც, შემთხვევითი არ უნდა იყოს, რომ ვნებითი გვარის ყველა ზმნაში S₃-ის -ს სუფიქსი შეცვალა -ა სუფიქსმა. ეს პროცესი ჩვენ ასე წარმოგვიდგება: მას შემდეგ, რაც სტატიკურ ზმნათა აწმყოს ინვერსიაქმნილმა ფორმებმა დინამიკური გაგება მიიღეს (ზმნისწინი დაირთეს და გააგრძელეს გარდამავალი დინამიკური ზმნების პარადიგმა), მათ წარსული (პერფექტი-რეზულტატივის) დროის გაგება შეიძინეს (გამოხატავენ მოქმედების პროცესს წარსულში), ხოლო, რადგანაც წარსული დროის ყველა ფორმაში S₃ პირის ნიშანი არის -ა (-ს - აწმყოს, მომავალს და II კავშირებითს ახასიათებს), ამიტომ შემთხვევითი არ არის, რომ ყველაზე ადრე სწორედ I რეზულტატივის ფორმებში (დაუპყრია) გეხედება S₃ პირის ნიშნად -ა სუფიქსი. შემდეგ, როგორც ჩანს, ანალოგიით, იგი გავრცელდა სტატიკური „ვნებითის“ აწმყოზე და აქედან - საერთოდ ვნებითი გვარის აწმყოზეც (იპყრობი-ს→იპყრობ-ა). თუმცა არ არის გამორიცხული ვიფიქროთ, რომ S₃ პირში -ა სუფიქსი ვნებითი გვარის ზმნებში -ს სუფიქსის ის დიალექტური ვარიანტი ყოფილიყო, რომელიც სალიტერატურო ენის ძეგლებში ადრე იშვიათად იჩენს თავს, შემდეგ კი, გარდამავალი პერიოდიდან, ამ დიალექტური წრის სალიტერატურო ენაში გაბატონებასთან ერთად მთლიანად აძევებს -ს სუფიქსს ვნებითი გვარის ფორმებში და უკვე ახალ ქართულში განუყოფლად ბატონობს.

რაც შეეხება მეშველზმნიანი ფორმების გაჩენას I და II პირში, ეს პროცესიც თავდაპირველად I რეზულტატივის ფორმებში უნდა ჩასახულიყო: მეშველი ზმნის დართვამ ხელი შეუწყო ამ ფორმათა გადინამიკურებას. შემდეგ, უფრო გვიან, მეშველი ზმნის დართვის ტენდენცია შეეხო სტატიკურ ზმნებსაც, რამაც ამ ზმნებს ზმნისათვის ყველაზე უფრო ტიპური თვისება - მოქმედების პროცესის გამოხატვის შინაარსი შესძინა. შდრ.:

ეზი - ეზივარ

ზი - ზიხარ

(ე)უპყრიე - ეუპყრი-ვარ

უპყრიე - უპყრი-ხარ

აშკარაა, რომ შინაარსით მეშველზმნიანი ფორმები უმეშველზმნო ფორმებს უპირისპირდებიან სტატუსის კატეგორიის მიხედვით. მართალია, ორივე რიგის ფორმა *ეზი - ეზივარ* მდგომარეობას გამოხატავს, მაგრამ II ფორმაში *ვარ* მეშველი ზმნის

დართვამ, თუ შეიძლება ითქვას, სტატიკურ ეზი ფორმას მობილური შინაარსი შესძინა. ამასთან დაკავშირებით არ შეიძლება არ გაგვახსენდეს, რომ წყვეტილის იჯდა, იდგა ფორმები (ძვ. ჯდა, დგა) დღეს შინაარსით გამოხატავენ არა აორისტიკის გაგებას (სადაც აქტიურობა, დინამიკა შედარებით აწმყოს ფორმებთან მიჩქმალულია), არამედ უწყვეტლის გაგებას (რომელიც ნორმალურ ზმნებში აგრძელებს აწმყოს თემას – ვაკეთებ – ვაკეთებდი), რომელშიც დინამიკა, მოქმედების პროცესი ხელშესახებია. ამიტომ შემთხვევითი არ არის, რომ ისინი შერწყმულ წინადადებაში იხმარებიან არა მოსალოდნელი წყვეტილის ფორმასთან (იდგა და გააკეთა), არამედ უწყვეტლის ფორმასთან ერთად: იდგა და აკეთებდა, იდგნენ და ელოდნენ, იჯდა და ტიროდა და სხვ.

როგორც ზემოთ ვნახეთ, სტატიკური ზმნების ინვერსიის შედეგად ჩამოყალიბდა ახალი შინაარსის შემცველი ფორმები, რომლებიც დღეს სრულიად დამოუკიდებელ ოდენობად გამოიყოფა და III სერიის სახელწოდებითაა ცნობილი. მისი შემადგენელი მწკრივების ფორმები დღეს გაიაზრებიან როგორც იმ დინამიკური ზმნების ინვერსიული ფორმები, რომელთა პარადიგმასაც აგრძელებენ. ამიტომ ისინი თანდათან გაემიჯნენ თავიანთ ოდინდელ სინონიმებს და დაემსგავსნენ უღლების პარადიგმის საწყის, კერძოდ – გარდამავალი მოქმედებითი გვარის ზმნათა აწმყოს თემისნიშნიან ფორმას. ანალოგიის გაელენა გამოიხატა იმაში, რომ იმ ზმნათა აბსოლუტურმა უმრავლესობამ, რომელთაც აწმყოში თემატური სუფიქსი აქვთ (ებ-იან ზმნათა მცირე გამოწკლივისა და თბ-იან ზმნათა გარდა), დრო-კილოთა III ჯგუფშიც დაირთეს იგივე თემატური სუფიქსები, რომლებიც დასაწყის ფორმებს აქვთ აწმყოში.

თავდაპირველად ეს მოხდა I რეზულტატივში (სტატიკური აწმყო ძვ. ქ. მიკეთიეს → გარდამავალი დინამიკური I რეზულტატივი გამიკეთიეს → გამიკეთ-ებ-იეს),¹ ხოლო შემდეგ კი ანალოგია გავრცელდა II რეზულტატივსა და III კავშირებითზეც, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი წარმოშობით წყვეტილისა და II კავშირებითის (და არა აწმყოს) ფორმებია (სტატიკური წყვეტილი ძველი და ახალი

¹ პირდაპირი მიმართების გარდამავალ ზმნათა III სერიის ყველა ფორმას არ მოეპოვება შესაბამისი სტატიკური ზმნა. სტატიკურ ზმნათა რიცხვი გაცილებით უფრო მცირეა, ვიდრე აქტივთა რიცხვი, ამ უკანასკნელთაგან კი III სერიის ფორმებს ყველა აწარმოებს, ცხადია, უნდა ვიყარაუდოთ, რომ პირდაპირი მიმართების გარდამავალ ზმნათა უმეტესობამ საერთო ყალიბის, (მოედლის) მიხედვით აწარმოა III სერიის ფორმები.

ქართული მეკეთა → დინამიკური, გარდამავალი, II რეზულტატივი, ძველი ქართული (გა)მეკეთა → ახალი ქართული გამეკეთებ-ი-ა → გამეკეთებ-ი-ნ-ა; ასევე: სტატიკური II კავშირებითი ძე.ქ. და ახ.ქ. მეკეთოს → დინამიკ. გარდამ. III კავშ. ძე.ქ. (გა)მეკეთოს → ახ.ქ. გამეკეთებ-იოს → გამეკეთებ-ინოს).

-აგ და -ამ სუფიქსიანი ზმნები ხმოლოდ I რეზულტატივში დაირთავენ ამ სუფიქსებს და ისიც უფრო III პირის ფორმებში: დამიბამს, დამიხატავს, რაც შეეხება I და II პირის ფორმებს, ნორმის მიხედვით უნდა იყოს დაეუბამეარ, დაუბამხარ, დაეუხატავეარ, დაუხატაეხარ, მაგრამ სალაპარაკო ენაში ძირითადად გაერცვლებულია უთემისნიშნო ფორმები დაეუბივარ, დაუბიხარ, დაეუხატივარ, დაუხატიხარ. ასე რომ, მიღებულია სამგვარი პარადიგმა: ორი სიმეტრიული და ერთი ნარევი:

1. დაეუბამეარ	2. დაეუბივარ	3. დაეუბივარ
დაუბამხარ	დაუბიხარ	დაუბიხარ
დაუბამს	დაუბია	დაუბამს

ამგვარად, ერთი მხრივ, S₃ პირის ფორმათა მყოფადის (დაუბამს ის მას მას) სამპირიან ფორმებისაგან განსხვავების ტენდენცია და, მეორე მხრივ, ზმნათა აბსოლუტური უმრავლესობის -ია დაბოლოებინან ფორმათა ანალოგია მოქმედებს მეორე პარადიგმის პერსპექტივის სასარგებლოდ.

რაც შეეხება -ობ თემატურნიშნიან და ებიანი ზმნების ვაქებ - მიქია, ვაგდებ - გადამიგდია ტიპის (უმარცვლო ძირიან) ფორმებს, მათ ჩვეულებრივ, წყვეტილის S₃ პირში ნიშნად აქვთ -ო სუფიქსი და არა -ა სუფიქსი, რომლებზეც ანალოგია არ გაერცვლებულა, ერთი შეხედვით, ისინი თითქოს წყვეტილის თემას ეყრდნობიან, რადგანაც აწმყოს თემატური ნიშნები (-ებ და -ობ) არა აქვთ. მაგრამ ეს მოჩვენებითია. ისინიც, ცხადია, სტატიკური აწმყოს ფორმათა ანალოგიითაა მიღებული. ამიტომ III სერიის მწკრივთა წარმოებაში თემისნიშნიან ზმნებში დღეს სტატიკური ზმნების კვალი ყოველთვის არ ჩანს. მაგალითად, I რეზულტატივში სტატიკურ ზმნებთან ნათესაობაზე მიგვანიშნებს I და II პირის MS (RO) ფორმების მეშველ ზმნიანი წარმოება: რადგანაც ცნობილია, რომ მეშველ ზმნიანი წარმოება ისტორიულად სწორედ სტატიკური ზმნებისთვისაა დამახასიათებელი.

რაც შეეხება ერთთემიან ზმნებს, აქ ანალოგია საობიექტო ვერსიის სტატიკური ზმნების აწმყოსთან აშკარაა ყველა პირში.

სტატიკური აწმყო

ერთთემიანები

*ე-უწერი+ვარ მე მას
უწერი-ხარ შენ მას
უწერი-ა ის მას*

*მიწერი-ა ის მე
გიწერი-ა ის შენ
უწერი-ა ის მას*

დინამიკური I რეზულტატივი:

*(და)ე-უწერი-ვარ მას მე
(და)უწერი-ხარ მას შენ
(და)უწერი-ა მას ის*

*და-მ-იწერი-ა მე ის
და-გ-იწერი-ა შენ ის
და-უწერი-ა მას ის*

ორთემიანები, რომლებიც განივითარებენ თემის ნიშანს:

*აეუშენებევარ მას მე
აუშენებიხარ მას შენ
აუშენებია მას ის*

*ამიშენებია მე ის
აგიშენებია შენ ის
აუშენებია მას ის*

ორთემიანები, რომლებიც არ განივითარებენ თემის ნიშანს:

*ეუქივარ მას მე
უქიხარ მას შენ
უქია მას ის*

*მიქია მე ის
გიქია შენ ის
უქია მას ის*

ფუძედრეკადი და ფუძეკუმშვადი ზმნები I სერიის თემით არიან წარმოდგენილნი:

*მოეუდრეკივარ მას მე
მოუდრეკიხარ მას შენ
მოუდრეკია მას ის*

*მომიდრეკია მე ის
მოგიდრეკია შენ ის
მოუდრეკია მას ის*

*გაეუშლივარ მას მე
გაუშლიხარ მას შენ
გაუშლია მას ის*

*გამიშლია მე ის
გაგიშლია შენ ის
გაუშლია მას ის*

ცალკე უნდა შევიჩერდეთ -ავ და -ამ თემისნიშნთან ზმნათა ფორმებზე I რეზულტატივში. სალიტერატურო ენის ნორმების მიხედვით ეს სუფიქსები შენარჩუნებულია I რეზულტატივში:

*დაეუხატავევარ მას მე
დაუხატავხარ მას შენ
დაუხატავს მას ის*

*დამიხატავს მე ის
დაგიხატავს შენ ის
დაუხატავს მას ის*

*დაეუბამევარ მას მე
დაუბამხარ მას შენ
დაუბამს მას ის*

*დამიბამს მე ის
დაგიბამს შენ ის
დაუბამს მას ის*

მაგრამ ზეპირ მეტყველებაში ამ ფორმებს S_1O_3 – შემთხვევაში ტენდენცია აქვთ -ია დაბოლოებაზე გადასვლისა: *დამიხატია, დამიბია*. ხოლო, რაც შეეხება MO_1S_3 (*დაეუხატავეარ... დაეუბამეარ...*) ფორმებს, ისინი ამ სახით თითქმის არ იხმარებიან. უფრო გავრცელებული და გაბატონებული ფორმაა *დაეუხატი+ეარ, დაეუბი+ეარ*, რომლის კანონზომიერი გაგრძელებაა *დაუხატია, დაუბია* ფორმები. ია-ზე დაბოლოებული ფორმები, ჩანს, საბოლოოდ გაიმარჯვებენ, რადგანაც აქ მოქმედებს, ერთი მხრივ, მყოფადის ომონიმური ფორმებისაგან (*დამიხატავს ის მე მას, დამიბამს ის მე მას*) განსხვავების ტენდენცია და, მეორე მხრივ, I რეზულტატივში -ია-ზე დაბოლოებულ ზმნათა აბსოლუტურ უმრავლესობასთან ანალოგიის პროცესი, რაც სისტემის გაწონასწორებისა და უნიფიკაციისადმი ენის შინაგანი კანონითაა განპირობებული.

როგორც ვთქვით, I რეზულტატივის ფორმები წარმოშობით სტატიკურ ზმნათა საობიექტო ქცევის ფორმებია. საობიექტო ქცევის ნიშანი შენარჩუნებულია (*დამ-ი-წერია, დაგ-ი-წერია, და-უ-წერია*). მაგრამ, ცხადია, მას ეს გაგება დაკარგული აქვს. რადგანაც ინვერსიის შედეგად პირთა შორის მიმართება დარღვეულია: საობიექტო ქცევის სტატიკურ ზმნაში MS ეკუთვნის ან დანიშნულია MO-სთვის, გარდამავალი ზმნის I რეზულტატივის ფორმაში კი სტატიკური ზმნის მორფოლოგიური სუბიექტი რეალურ ობიექტადაა ქცეული, ხოლო მორფოლოგიური ობიექტი – რეალურ სუბიექტად.

II რეზულტატივი წარმოშობით რელატიური სტატიკური ვნებითის წყვეტილია:

სტატიკური ვნებითი

დინამიკური ვნებითი

მიწერია ის მე – მეწერა ის მე

მეწერება ის მე – ჩამეწერა მე ის

ვეწერთეარ მე მას – ვეწერე მე მას

ვეწერები მე (მას) – ჩავეწერე მე მას

მართლაც, ყველა ტიპის გარდამავალი ზმნის II რეზულტატივისა და III კავშირებითის ფორმები ემთხვევა შესაბამისი დინამიკური 9-პრეფიქსიანი ვნებითის წყვეტილისა და II კავშირებითის ფორმებს, ოღონდ კონსტრუქციას ინვერსიული:

დინამიკური ვნებითის
წყვეტილი

დაეხატე მე მას – დამეხატა ის მე
დაეხატე შენ მას – დაგეხატა ის შენ
დაეხატა ის მას – დაეხატა ის მას

გარდამავალი ზმნის II
რეზულტატივი

დაეხატე მას მე – დამეხატა მე ის
დაეხატე მას შენ – დაგეხატა შენ ის
დაეხატა მას ის – დაეხატა მას ის

გამონაკლისს წარმოადგენენ -ებ თემისნიშნიანი ზმნები (გარდა 17 უმარცველო ძირის მქონე ზმნისა): ჯერ ერთი, მათი შესაბამისი დინამიკური ვნებითი უფრო ხშირად სუფიქსიანია (დ- სუფიქსიანი) და არა პრეფიქსიანი (ი/ე-იანი), ხოლო I რეზულტატივი კი ამათაც ე- პრეფიქსიანი აქვთ მსგავსად ყველა სხვა ზმნისა და ამიტომ დამთხვევა არ იქნება. ასეც რომ არ იყოს¹, ებ-იანმა ზმნებმა II რეზულტატივსა და III კავშირებითში I რეზულტატივის ხაზი გააგრძელეს – დაირთეს -ებ თემისნიშანი, რამაც კიდევ უფრო განასხვავა მათი ფუძე პასივის წყვეტილისა და II კავშირებითის ფუძეებისაგან (-ებ სუფიქსის დართვა აქ გვიანდელი მოვლენაა. კიდევ უფრო გვიანდელი ჩანს -ნ-ს ჩართვა *გამეკეთ-ებ-ია* → *გამეკეთ-ებ-ი-ნ-ა*).

ძველ ქართულში II რეზულტატივსა და III კავშირებითის ფორმებს -ებ სუფიქსი არ დაერთვოდა: *გამეკეთა*, *ამეშენა*... ამგვარი „მოკლე“ ფორმები დღესაცაა შემორჩენილი ქართული ენის დიალექტებში.²

-ებ სუფიქსს ამ მწკრივებში, როგორც მოსალოდნელია, არ დაირთავენ ის ზმნები, რომელთაც იგი არა აქვთ I რეზულტატივში.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ III სერიის მწკრივთაგან თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში III კავშირებითის ზოგი ფუნქცია (კერძოდ, მომავლის გამოხატვა წარსულში *უნდა* ნაწილაკიან და *რათა/რომ* კავშირიან პიპოტაქსურ კონსტრუქციებში) II რეზულტატივმა იტვირთა: *უნდა/რათა/რომ გამეკეთებინა*, *წამელო*, *მომეტანა*... III კავშირებითის ფორმებს კი ძირითადად ოპტატივის

¹ ზოგჯერ დინამიკური ვნებითი -დ სუფიქსიანია, მაგრამ შესაბამის სტატიკურ ვნებითს წყვეტილი წესისამებრ ისევე ე-პრეფიქსიანი აქვს. მაგ.: დინამიკური – *გკეთდები* – *გაეკეთდი*, მაგრამ: სტატიკური – *მიკეთია* – *მეკეთა*, და, ამგვარად, II რეზულტატივი სტატიკური ვნებითის -ე პრეფიქსიან წყვეტილის ფორმას მაინც უნდა დამთხვეოდა. ასეც იყო ძველ ქართულში და დღეს კახურ დიალექტში: II რეზულტატივი – *გამეკეთა მე იგი*.

² აღსანიშნავია, რომ თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო ენასა და დიალექტებში II რეზულტატივის ფორმათა განვითარების სამივე ეტაპია დადასტურებული: კახურ-ქიზიყურში – *გამეკეთა*, იმერულში – *გამეკეთებია*, ქართლურსა და ლიტერატურულში – *გამეკეთებინა*.

(სურვილის, ნატურის) ფუნქცია შერჩათ. მაგ. დალოცვის სურვილის ფორმულებში: *გაგვეკეთებინოს, შეგაძლებინოს, შეგაძლებოდეს, აგ სრულდებოდეს* და სხვ.

სტატიკური (პასივი):
აწმყო:

ვეწერივარ – მიწერია;
ვეუკეთივარ – მიკეთია;
ვეუგდივარ – მიგდია.

წყვეტილი:

ვეწერე – მეწერა;
ვეუკეთე – მეკეთა;

ვეგდე – მეგდო.

II კავშირებითი:

ვეწერო – მეწეროს;
ვეუკეთო – მეკეთოს;

ვეგდო – მეგდოს.

დინამიკური (აქტივი):

I რეზულტატივი:

დავეწერივარ – დამიწერია;
გავეუკეთებია – გამიკეთებია;
დავეუგდივარ – დამიგდია.

II რეზულტატივი:

დავეწერე – დამეწერა;
(გავეუკეთე – გამეკეთა) →
გავეუკეთებინე – გამეუკეთებინა
დავეგდე – დამეგდო.

III კავშირებითი:

დავეწერო – დამეწეროს;
(გავეუკეთო – გამეუკეთოს) →
გავეუკეთებინო – გამეუკეთებინოს
დავეგდო – დამეგდოს.

სერიებისა და მწკრივების (ღრ-კილოთა ჯგუფების)
ცხრილი

(მედიაქტივის, აქტივისა და პასივის უღლების ზოგადი ნიმუშებით)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო (რას ვშერებთ?) <i>ვგორავ – გორავს</i> <i>ვაგორებ – აგორებს</i> <i>ვგორდები – გორდება</i>	წყვეტილი (რას ვშერებოდით?) <i>ვგორავდი – გორავდა</i> <i>ვაგორებდი – აგორებდა</i> <i>ვგორდებოდი – გორდებოდა</i>	აწმყოს კავშირებითი (რას ვშერებოდეთ?) <i>ვგორავდეთ – გორავდეს</i> <i>ვაგორებდეთ – აგორებდეს</i> <i>ვგორდებოდეთ – გორდებოდეს</i>

მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი (რას ეიზამ?) ვიგორებ – იგორებ გაეგორებ – გაგორებ გაეგორდები – გაგორდება	ხოლმეობით-პირობითი¹ (რას ეიზამდი?) ვიგორებდი – იგორებდა გაეგორებდი – გაგორებდა გაეგორდებოდი – გაგორდებოდა	მყოფადის კაეშირებითი (რას ეიზამდე?) ვიგორებდე – იგორებდა, გაეგორებდე – გაგორებდა გაეგორდებოდე – გაგორდებოდა

II სერია

წყვილი (რა ექნა?) ვიგორე – იგორა გაეგორე – გაგორა გაეგორდი – გაგორდა	II კაეშირებითი (რა ექნა?) ვიგორო – იგოროს გაეგორო – გაგოროს გაეგორდე – გაგორდეს	ბრძანებითი² ვიგოროთ – იგორე/თ – იგოროს/ნ გაეგოროთ – გაგორე/თ – გაგოროს/ნ გაეგორდეთ – გაგორდი/თ – გაგორდეს/ნ
--	---	--

III სერია

I რეზულტატივი (რა შექნა?) მიგორია – უგორია გამეგორებია – გაუგორებია გაეგორებულეარ – გაგორებულა	II რეზულტატივი (რა შექნა?) მეგორა – ეგორა გამეგორებინა – გაეგორებინა გაეგორებულეიყ(ი) – გაგორებულეიყ	III კაეშირებითი (რა შექნას?) მეგოროს – ეგორის გამეგორებინოს – გაეგორებინოს გაეგორებულეიყ(ი) – გაგორებულეიყ(ი)
--	--	---

§8. ქართული ზმნის კონსტრუქცია: დიათეზა და გმარი

(აქტივის, რეფლექსივის, ვერსიის, აქტივის და პასივის ისტორიული ურთიერთმიმართება)

ზოგადენათმეცნიერულ თუ კერძო ენათა გრამატიკულ ლიტერატურაში გვარის ცნების ერთიანი გაგება არ არის გამომუშავებული. დიდი სირთულეები ახლავს გვარის კატეგორიის განსაზღვრას.

¹ ხოლმეობით-პირობითი მწკრივის ფორმებს თხრობით წინადადებაში ხოლმეობითის გაგება და წარსული დროის მნიშვნელობა აქვთ, პირობითი კილოს გაგება და მომავალი დროის მნიშვნელობა კი პირობით-შედეგობით წინადადებაში.

² პარადიგმებში თავისუფალი ადგილის შემთხვევაში II სერიის გრაფაში ბრძანებითის ფორმებსაც ეუწევენ.

ღვრასა და აქტიუ-პასივის, განსაკუთრებით კი მედიუმის, როგორც გეარის საოპოზიციო ცალკების გამოყოფის ფორმალურ-სემანტიკური თუ მორფოლოგიურ-სინტაქსური კრიტერიუმების დადგენას ქართულში.

საზოგადოდ, გეარის კვალიფიკაცია ეძლევა ისეთ ზმნურ ფორმებს, რომლებიც ერთმანეთს ენაცვლებიან სემანტიკისა და სინტაქსის ერთეულებს შორის შესატყვისობის შებრუნების შემთხვევაში – კერძოდ, სუბიექტ-ობიექტისა და ქვემდებარე-დამატების ურთიერთშენაცვლების (კონვერსიის) შემთხვევაში: აქტივად კვალიფიცირებულია ზმნის ფორმა, რომლის სუბიექტიც მოქმედია – აგენსია (რეალურად ქვემდებარის შესატყვისია), პასივად კი სახელდებულია ფორმა, რომლის სუბიექტიც მოქმედების განმცდელია, პაციენსია (რეალურად დამატების შესატყვისია). ამრიგად, „გეარის“ ფორმები ერთმანეთის მიმართ კონვერსიულ დამოკიდებულებაში არიან, ანუ ერთის სუბიექტი შეესატყვისება მეორის პირდაპირ ობიექტს (*მხატვარი ხატავს სურათს (O_{არ.}) – სურათი (S) იხატება მხატვრის მიერ*).

გეარის კატეგორიის ასეთი გააზრებისა და განსაზღვრის შემთხვევაში ქართულში ამ კატეგორიის გარეთ რჩება დიდი რაოდენობა მთელი რიგი ზმნებისა, რომლებიც გამოხატავენ ადამიანის სულიერ და ფიზიკურ მდგომარეობას (*წუხს, ტირის, კანკალებს, უყვარს, უჭირს* და სხვ.). ამ ზმნების მოქმედების აგენსიიკივე პაციენსია (*წუხს ის – თვითონვეა მწუხარე, კანკალებს ის თვითონ, ტირის ის თვითონ*). ამ მხრივ ისინი შინაარსობლივად ძალიან ჰგვანან ისტორიულად უგეარო დინამიკურ ზმნებს, რომელთაც დღეს ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში უნიშნო, III ტიპის („თბება“ ტიპის) ვნებითებს უწოდებენ: რაც თბება და გათბა (*განტყფე – განტყვა*) თვითონ არის გა-მ-თბ-არ-ი. არ არის შემთხვევითი, რომ ზმნათა ორივე ამ ტიპისაგან მხოლოდ მ- პრეფიქსიანი სასუბიექტო მიმღეობა იწარმოება: გათბარი არის ის, ვინც ან რაც გათბა (თვითონ), მწუხარე არის ის, ვინც წუხს (თვითონ). ხოლო გათბობილი არის ის, რაც გაათბეს, შეწუხებული არის ის, ვინც შეაწუხეს.

არც ის არის შემთხვევითი, რომ მ- პრეფიქსიანი კონვერსიული რეფლექსივებისგან სწორედ თბება ტიპის მიხედვით ჩამოყალიბდა დინამიკური პასივის მოდელი.

ამ ტიპის ზმნები, თუ შეიძლება ითქვას, მოქმედების მდგომარეობას გამოხატავენ. მათი სუბიექტი თვითმოქმედია, თვითმოძრა-

ვია, მისი მოქმედება უკუმიმართებისაა, უკუქცევითია (ამ მოქმედების გამოხატვა გრაფიკულად წრით შეიძლება), ასეთ ზმნებს შეიძლება ავტოტივები ვუწოდოთ (ი. ზიცარს ეს ტერმინი გამოყენებული აქვს ბასკური უკუქცევითი ზმნებისათვის).

ისინი შინაგანად შეიცავენ პირდაპირ ობიექტს და ამიტომ არასრული კონსტრუქცია აქვთ: *თამაშობს ის – ითამაშა მან, სწავლობს ის – ისწავლა მან*. ობიექტი შეიძლება გარეთ გამოვიდეს, ასე ვთქვათ, ამოტივტივდეს: *თამაშობს ის – თამაშობს ის მას, სწავლობს ის – სწავლობს ის მას, წუხს ის – წუხს ის მას, ტირის ის – ტირის ის მას*. მაშინ ამავე სტრუქტურის ზმნა პირდაპირ გარდამავალ მიმართებას გამოხატავს, სრული კონსტრუქციისად იქცევა და აქტივთა ჯგუფში გადადის. ასეთი ზმნები ლაბილური კონსტრუქციით ხასიათდებიან და მათ შეიძლება ლაბილურ-გარდამავალი ზმნები ვუწოდოთ: *წუხს ის, ტირის ის, კანკალებს ის, მეფობს ის, თამაშობს ის* და სხვ. ამ ტიპის ზმნები ბაზისური ფორმებია *ა-წუხ-ებ-ს ის მას, ა-ტირ-ებ-ს ის მას, ა-კანკალ-ებ-ს ის მას, ა-მეფ-ებ-ს ის მას, ა-თამაშ-ებ-ს ის მას* და სხვ. ფორმებისათვის, რომელთა სუბიექტის მოქმედებაც მიემართება პირდაპირი ობიექტისაკენ (ამიტომ იგი გრაფიკულად სწორი ხაზით შეიძლება გამოიხატოს ($S \rightarrow O_{dir}$)).

ეს ფორმები ბაზისურია ერთპირიანი (აბსოლუტური) კონსტრუქციის გარდაუვალი დინამიკური ზმნებისათვისაც: *წუხს – წუხდება, შურს – შეშურდება, ზანზარებს – აზანზარდება, ტირის – ატირდება, მეფობს – მეფდება* და სხვ.

ამ ტიპის ზმნებს ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში პირობითად „საშუალი გვარის“ (მედიუმთა) ჯგუფში ათავსებენ, როგორც ფორმალურად აქტივის მოდელის მქონეთ (ისინი აწმყოში -ი, -ავ, -ებ, -ობ თემატური სუფიქსის შემდეგ აქტივთა მსგავსად მხოლოდ პირის ნიშანს დაირთავენ, მაშინ, როდესაც პასივებს თემატური ნიშნის შემდეგ -ი მახასიათებელი დაერთვის), ხოლო შინაარსობლივად – როგორც გარდაუქმლებს (გარდამავლობის კატეგორია აქ განისაზღვრება პირდაპირი ობიექტის ყოფნა-არყოფნით) – პასივის მსგავსებს. ამავე დროს, თელიან, რომ ე.წ. „მედიუმებს“ მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმათა წარმოება შეუძლიათ, დანარჩენ მწკრივებს კი აქტივის (სასუბიექტო ვერსიის) ფორმებისაგან სესხულობენო.

მაგრამ ეს ვერ წყვეტს პრობლემას. პრობლემა კი იმაში მდგომარეობს, რომ პასივის ცალკე გვარად გამოყოფის ზოგადად მიღე-

ბული სემანტიკური კრიტერიუმში, რომელიც ამ გვარის ზმნების სუბიექტის პასივობას გულისხმობს, ქართულში ყოველთვის – და შეიძლება ითქვას, უმეტეს შემთხვევაში ვერ მუშაობს. მაშინაც კი, როდესაც ეს ფორმები აქტივის ფორმათა კონვერსის შედეგადაა მიღებული (და-ი-მალ-ა მან იგი – და-ი-მალ-ა იგი თვითონ), რომ აღარაფერი ეთქვათ ზემოთნახსენებ პირველადს – „თბება“ ტიპისა და -დ სუფიქსიან ვნებითებზე (თეთრდება), რომელთა აბსოლუტურ ფორმათა სემანტიკა ე.წ. მედიოაქტივთა მსგავსად რეფლექსურია, ხოლო რელატიურებში სუბიექტი არა პაციენსად, არამედ რეალურად მოქმედად, აგენსად წარმოგვიდგება (ემალება, (გადა)ახტება, აცხრება, უწყრება, უჯავრდება, ეჩხუბება, ეჯაჯგურება, ეხეთქება, ეკვეთება, ეძგერება, ელაპარაკება, ესაუბრება, ეხუტება, ეზიდება, ექაჩება, ემუდარება, ემუქრება, ემტერება ის მას. და სხვ., იხ. ინდექსი). ხშირად ე.წ. „ვნებითი“ გვარის ერთპირიანი (აბსოლუტური) ზმნებიც კი სუბიექტს აქტიურად წარმოგვიდგენენ, რაც ასევე ეწინააღმდეგება სემანტიკური ოპოზიციის (აქტიური სუბიექტი – პასიური ობიექტი) მიღებულ კრიტერიუმს. ამიტომ მათ ცალკე ჯგუფადაც – დეკონენსებად გამოპყოფენ (ილანძლება,¹ იწყველება, იღრინება, ილუკმება, იგინება... იხ. ინდექსი).

აღსანიშნავია, რომ მრავალ გ-პრეფიქსიან (ძირითადად „მეტყველება“ წრის სემანტიკის) ვნებითს თავისი კანონზომიერი ცალი ი-პრეფიქსიანი ერთპირიანი ფორმა არა აქვს და ეწყვილება სწორედ ერთპირიან ე.წ. მედიოაქტივს (აეტოტივს): ლაპარაკობს – ელაპარაკება,² ბაასობს – ებაასება, მასხრობს – ემასხრება, უბნობს – ეუბნება, ხუმრობს – ეხუმრება, კამათობს – ეკამათება, მოწმობს – ემოწმება, თავხედობს – ეთავხედება, წვალობს – ეწვალება, და სხვ. ინვერსიული წყობის პასივის მოდელის ფორმები აქტივის და მედიოაქტივის (აეტოტივის) ფორმებთან მიმართებით ნებელობაუნებლობის სემანტიკურ ოპოზიციას ქმნიან: ვიეიწყებ – მაეიწყდება, ვიხსენებ – მახსენდება, ვიგვიანებ – მაგვიანდება, ვამთქნარებ – მემთქნარება, ვამცხიკებ – მემცხიკება, ენანობ – მენანება და სხვ.

გ-პრეფიქსი ირიბი ობიექტის სამიმართებო ნიშანია, ისევე როგორც უ-პრეფიქსი, და იგი R-ები / R-დ-ები სტრუქტურის ერთ-

¹ ილანძლება ოპონიშური ფორმაა პასიური შინაარსისა (ილანძლება ვილაცის მიერ) და დეკონენსია (ილანძლება თვითონ – ლანძლავს ვილაცას), ასევე იგრიხება.

² არ არის არც I რიგის სტრუქტურის ოპირიანი ფორმები.

პირიანი ზმნისაგან აწარმოებს ირიბი მიმართების ორპირიანს, ისევე, როგორც ა- პრეფიქსი ა-R-ებ სტრუქტურის პირდაპირი მიმართებისას (*წუხს – აწუხებს*).

ამგვარად, ევროპული ზმნის მიხედვით გვარის კატეგორიის განსაზღვრა, როგორც მორფოლოგიურ-სინტაქსური კატეგორიისა, რომელიც ზმნის გარკვეული ფორმით აღნიშნავს ქვემდებარისა და შემასმენლის ურთიერთობას ქვემდებარის აქტიურ-პასიურობის თვალსაზრისით (ბ. ჯორბენაძე), ქართულისათვის ყოველთვის მისაღები არ არის ე.წ. დინამიკური ორგანული წარმოების ვნებითების შემთვევაში, თუმცა გამოდგება აღწერითი წარმოების (*წაღებულ იქნა, გაკეთებულ იქნა, გაგებულ იქნა*) ვნებითისათვის.

აშკარაა, რომ ქართულში გვარის კატეგორია არ არის მკვეთრად გამოყოფილი რეფლექსივისაგან და, თუმცა აკაკი შანიძემ თანამედროვე ქართული ზმნის სისტემაში წარმატებით მოახდინა დიფერენცირება გვარისა და ვერსიის (ქცევის) კატეგორიებისა, მაგრამ მაინც, ვერც ფორმალური და ვერც სემანტიკური თვალსაზრისით, ვნებითი და საშუალი გვარის კატეგორიათა გამოყოფა ვერ აკმაყოფილებს გვარის კატეგორიის იმ გაგებას, რომელიც ზოგად ენათმეცნიერებაშია მიღებული და უნივერსალურადაა მიჩნეული.

ევროპულ ენებში გვარის კატეგორიის გამოყოფას მორფოლოგიურთან ერთად ფუნქციური საფუძველიც აქვს. ამიტომაცაა, რომ ქართული ენის შესწავლით დაინტერესებულ უცხოელებს უჭირთ ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში „ვნებითს“ (პასივის) სახელით ცნობილი ზმნების გააზრება ევროპული აღწერითი, სტატიკური პასივის შესატყვისად.

ყოველივე ამის მიზეზი კი ქართული ენის ზმნის პოლიპერსონალიზმსა და, აქედან გამომდინარე, სახელსა და ზმნას შორის თავისებურ სინტაქსურ სტრუქტურა-მექანიზმში უნდა ვეძიოთ. კერძოდ, აქტანტებისა და ზმნის სინტაქსური ურთიერთობის თავისებურ მორფოლოგიურ მოწესრიგებულობაში, რაც რადიკალურად არის განსხვავებული ევროპული ენებისაგან და, რამაც გამოიწვია ქართული და ქართველური ენების ზმნის სტრუქტურის კვლევისას განსხვავებული თვალსაზრისებისა და თეორიების ჩამოყალიბება (მაგ. ქართული ზმნის პასიურობის, ერგატიულობისა და აქტიურობის).

რადგანაც გვარის კატეგორია არა მხოლოდ მორფოლოგიური, არამედ სინტაქსური კატეგორიაცაა, ამიტომ ქართული პოლიპერსონალური ზმნის პირობებში სუბიექტური და ობიექტური პირების

გამოხატვის საკითხის გადაჭრა (ინვერსიის პრობლემა), ე.წ. ვნებიანი და საშუალო გვარის ფორმათა ფუნქციური გამიჯვნა (*მასხრობს – ემასხრება, საუბრობს – ესაუბრება*), მეორე მხრივ კი მოქმედებითი და საშუალო გვარის ფორმალური გამიჯვნა (*აქანკალებს ის მას – აქანკალებს მას*) რთულდება.

ყოველივე ამის გამო ქართული ზმნის კონსტრუქციისა და პირთა რელაციის გამოხატვის თავისებურებათა გათვალისწინებით გამოვეყოფთ უფრო ფართო გრამატიკულ კატეგორიას, რომელიც მოიცავს დესტინაციურ სისტემას, რეფლექსივისა და გვარის გაგებას და, რომელსაც დიათეზას დავარქმევდით.

დიათეზა არისტოტელესთან განმარტებულია, როგორც ნაწილთა გარკვეული რიგის (განლაგების – ἰαξιῶ) მქონე რამ. დიონისე თრაკიელის „გრამატიკის ხელოვნებაში“ კი დიათეზის გაგება თითქმის ემთხვევა თანამედროვე ენათმეცნიერებაში გვარის კატეგორიის გაგებას. ჩვენს შემთხვევაში დიათეზა არისტოტელეს ზოგადი დეფინიციიდან ამოსულთ – არის სინტაქსური სტრუქტურამექანიზმის ორგანიზაციისა და აქტანტების სინტაქსური რელაციის მორფოლოგიური გამოხატვის წესების ერთობლიობის სისტემა.

ასე რომ, დიათეზის ცნება ქართულში მოიცავს ზმნის ვალენტობისა და პირიანობის, სინტაქსური კონსტრუქციის, ზმნასა და სახელს შორის სინტაქსური ურთიერთობის (მართვა-შეთანხმების, ე.ი. ზმნის პირისა და რიცხვის მიხედვით (ცვლის) საკითხებს, დესტინაციურ სისტემას: აქტანტებს შორის პოსესიური დამოკიდებულების მორფოლოგიურ გამოხატვას, რეფლექსივის (ავტოტიემელიოაქტივი), კონვერსიის (აქტივი>პასივი) და ინვერსიის (პირის ნიშანთა ფუნქციების შებრუნებას, რაც სინტაქსურად თანასწორუფლებიან აქტანტთა პერსონალურობა – არაპერსონალურობის (ვინ და რა ჯგუფის) სულიერი – არასულიერის მიხედვით დაპირისპირების ნიადაგზეა გაჩენილი.

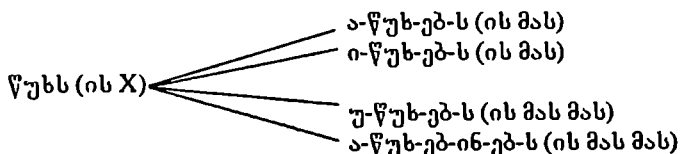
დიათეზების მიხედვით ქართული ზმნის სინქრონიული სტრუქტურისა და კონსტრუქციის ანალიზი ნათლად წარმოგვიდგენს ამ კატეგორიის კერძო გამოვლინებების (ვერსია, რეფლექსივი, გვარი, კაუზატივი) საფეხურებრივი ჩამოყალიბების ისტორიულ პროცესსაც.

ყოველივე ამის გამო წინამდებარე ნაშრომში ვარჩევთ უღლების ტიპების კლასიფიკაციას დიათეზების მიხედვით.

I დიათეზაში ვაერთიანებთ არასრული და სრული კონსტრუქციის აწმყოს იდენტური სტრუქტურის (მოდელის) ზმნებს – ავტოტიემებსა და აქტივებს, რომელთა MS ბრუნვაცვალებადია სე-

რიების მიხედვით. I არასრული დიათეზის – ავტოტივის სტრუქტურა და კონსტრუქცია ამოსავალია I სრული დიათეზის მქონე აქტივის თემატურსუფიქსიანი ფორმებისათვის, ხოლო I, II, III კლასის უსუფიქსო და ხმოვანმონაცვლე (აბლაუტიანი) ფორმები უძველესი, ძირეული ფორმაციისაა:

- ავტოტივი: *წუხს ის X – იწუხებს ის X – იწუხა მან X*
იღვიძებს ის X – გაიღვიძებს ის X – გაიღვიძა მან X
- აქტივი: *წუხს ის მას – იწუხებს ის მას (თავს) შეიწუხებს ის მას – შეიწუხა მან ის*
იღვიძებს ის მას (გრძნობას) – გაიღვიძებს ის მას X – გაიღვიძა მან ის

ავტოტივებისა და სასუბიექტო ვერსიის აქტივების მყოფად-წყვეტილის ჯგუფების ფორმები იდენტურია. ამიტომ ავტოტივებს ამ თვალსაზრისით შეიძლება ეწოდოს მედიოაქტივები.

II დიათეზაში გაერთიანებულია სრული კონსტრუქციის მქონე აბსოლუტურგარდაუვალი და რელატიურგარდაუვალი (ირიბგარდამავალი) დინამიკური ზმნები, რომელთა MS_{nom} და $MO_{ind,dat}$ ბრუნვაუცვლელია სერიების მიხედვით. მათი აწმყოს სტრუქტურაა $\emptyset-R-ებ-ი$, $\emptyset-ი/ე-R-ებ-ი$.

ამათგან ერთი ნაწილის სტრუქტურა ძირეულია (ე.წ. თბება ტიპის „უნიშნო ვნებითები“), მეორე ნაწილისა კი წარმოქმნილია აქტივის ფორმათა კონვერსიის გზით.

ამავე დიათეზას განეკუთვნება ამ დინამიკურ ზმნათა შესაბამისი არასრული კონსტრუქციის სტატიკური ზმნები (ე.წ. სტატიკური ვნებითები), რომელთა აწმყოს თემა ასევე \emptyset სუფიქსიანია, ოღონდ მარტივი (ე.ი. მადინამიკურებელი თემატური სუფიქსის გარეშე: *ეწერი-ვარ – ეი/ე-წერები*). ფორმით ესენი ორპირიანებია, მაგრამ კონსტრუქცია არასრული აქვთ (*ს-წერია ის X – ე-წერა ის X; ა-ფენია ის X – ე-ფინა ის X*). ამათი მყოფად-წყვეტილის ჯგუფის ფორმებიც ემთხვევა დინამიკური პასივის უზმნისწინო ფორმებს.

სტატიკური ს-წერია ის X – ეწერება ის X – ეწერა ის X
ეწერია ის მას – ეწერება ის მას – ეწერა ის მას
დინამიკური: ეწერება ის მას – და-ეწერება ის მას –
და-ეწერა ის მას

არასრული დიათეზის სტატიკურ ზმნათა ჯგუფს ამ თვალსაზრისით შეიძლება ეწოდოს შედიოპასივები.

III დიათეზაში ვაერთიანებთ მეორეული, ინვერსიული (დატივიური) კონსტრუქციის სხვადასხვა (ნარკვი) სტრუქტურის ზმნებს: *ი/უ-R-ღ (უყვარს)*, *ა-R-ებ (აკანკალებს)*, *ე-R-ებ-ი (ემღერება)*. ეს დიათეზა ზმნის პირების ინვერსიის გზითაა მიღებული და ხშირად პირის დაკარგვის შედეგად ჩამოყალიბებული. ამდენად, მათი კონსტრუქცია მეორეულია, წარმოქმნილია: *მაცახცახებს ის მე → მაცახცახებს მე, აცახცახებს მას; მაურჯოლებს ის მე → მაურჯოლებს მე, აურჯოლებს მას, გამაგებინა მან მე ის (ნეტავი გამაგებინა მე, მაცინებს ის მე → (რა) მაცინებს მე*. ამათ სტრუქტურა აქტივისა აქვთ, და შესაბამისად, პარადიგმაც აქტივის, ოღონდ დეფექტური. ამათვე რიგშია პასივის *ე-R-ები* სტრუქტურის მქონე ინვერსიული კონსტრუქციის ზმნები (*მეზარება, მეჯავრება, მეცინება, მაგვიანდება...*), რომელნიც შესაბამისად პასივის პარადიგმას მიჰყვებიან და სემანტიკურად სხვადასხვა ნიუანსს ქმნიან.

ამ დიათეზის ზმნათა მნიშვნელოვანი ნაწილი ძირეული სტრუქტურის სტატიკური ზმნებია, გრძნობა-აღქმის სემანტიკის მქონე (*მიყვარს, მიჭირს, მშოა, მწყურია, მეშინია*). ესენიც მიჰყვებიან პასივის პარადიგმას, ოღონდ ვერ აწარმოებენ ყველა დრო-კილოს და, ამ თვალსაზრისით, სხვადასხვა ქვეტიპს ქმნიან.

ამგვარად, სტატიკური ავტოტივები და დინამიკური აქტივები პირველი დიათეზის ორი განშტოებაა, უსრული და სრული კონსტრუქციით. ამის დამადასტურებელია ლაბილური კონსტრუქციის ავტოტივთა ფორმები, რომელთა შინაგანი პირდაპირი ობიექტი ხან ამოტივტივდება, ხან იკარგება (*თამაშობს ის – თამაშობს ის მას, ლაპარაკობს ის – ლაპარაკობს ის მას, სწავლობს ის – სწავლობს ის მას, უჩხიკინებს ის მას მას – უჩხიკინებს ის მას* და სხვ.). სტატიკური პასივები და დინამიკური პასივები, შესაბამისად უსრული და სრული კონსტრუქციით, ასევე მეორე დიათეზის ორი განშტოებაა აწმყოს -ი სუფიქსური და წყვეტილის *ე*- პრეფიქსული საერთო მახასიათებლით. მესამე დიათეზა კი ამ ორი დიათეზის ინვერსიის შედეგადაა ჩამოყალიბებული.

ისტორიულად სტატიკური ავტოტივების სტრუქტურა და კონსტრუქცია წინ უნდა უსწრებდეს და ამოსავალი უნდა იყოს დინამი-

კური აქტივისათვის, ისევე, როგორც სტატიკური ვნებითისა დინამიკური ვნებითისათვის.

დიათეზების სურათი შეიძლება შემდეგი დიაგრამით წარმოვადგინოთ:

I დიათეზა

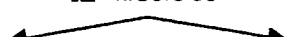
<p>სტატიკური ავტოტივი (მედიოაქტივი) სტრუქტურა ძირეული R-Ø; Ø-R [ქ/ი] Ø/ი/უ. R-th suf.</p> <p>კონსტრუქცია არასრული [ის X – მან X; ის მას X – მან მას X]</p>	<p>დინამიკური (აქტივი) სტრუქტურა 1. ძირეული, 2. წა მოქმნილი Ø-R; Ø-R[ქ/ი] Ø/ი/უ. R-th suf.</p> <p>კონსტრუქცია სრული [ის მას – მან ის; ის მას მას – მან მას ის]</p>
--	--

II დიათეზა

<p>სტატიკური (მედიოპასივი) სტრუქტურა ძირეული Ø/ა/უ. R-ი</p> <p>კონსტრუქცია არასრული [ის X – ის X]</p>	<p>დინამიკური (პასივი) სტრუქტურა 1. ძირეული, 2. წარ- მოქმნილი Ø-R-ებ-ი ა-R-ებ-ი R-დ-ებ-ი ი-ე-R-ებ-ი</p> <p>კონსტრუქცია სრული [ის – მან; ის მას– ის მას]</p>
---	---

III დიათეზა

<p>სტატიკური სტრუქტურა ძირეული ი/უ-R ა-R-ი</p> <p>კონსტრუქცია სრული, არასრული [მას – მას; მას ის – მას ის]</p>	<p>სტატიკური, დინამიკური სტრუქტურა წარმოქმნილი ა-R-ებ ე-R-ებ-ი</p> <p>კონსტრუქცია არასრული [მას – მას; მას ის – მას ის]</p>
--	---

§9. უსიცივეების სტრუქტურა-მეძანიზმის აღწერისათვის ძართულში

ევროპული ზმნის მონოპერსონალური და ქართული ზმნის პოლიპერსონალური კონსტრუქცია ამ ენათა სინტაქსური სტრუქტურა-მექანიზმის განსხვავების მთავარი მიზეზია. მონოპერსონალური ზმნის მქონე ენებში მორფოლოგიური სუბიექტ-ობიექტის გარჩევა სინტაქსური ქვემდებარე-დამატებისაგან საჭირო არ არის, რადგანაც აქ მორფოლოგიური უდრის სინტაქსურს და, მაშასადამე, საზოგადოდ, გრამატიკულს. მაგრამ იმ ენებში, სადაც ზმნაში ორივე აქტანტის პირია წარმოდგენილი, მორფოლოგიური სუბიექტ-ობიექტი ყოველთვის არ უდრის სინტაქსურ ქვემდებარე-დამატებას და ამიტომ არ შეიძლება განზოგადდეს, როგორც გრამატიკული. გრამატიკული ანალიზის პრინციპები ჩამოყალიბებული იყო იმ გრამატიკაში და იმ მეცნიერთა მიერ, რომელთაც საქმე ჰქონდათ მონოპერსონალური ზმნის მქონე ენების მასალასთან. ქართული პოლიპერსონალური ზმნისა და სახელების სინტაქსური დამოკიდებულების (შესიტყვების) როგორც დიაქრონიულმა, ისე სინქრონიულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ისტორიული განვითარების გზაზე აღსანიშნა და აღმნიშვნელს შორის სტრუქტურული თუ სინტაქსურ-ფუნქციური თვალსაზრისით დაპირისპირება (ინვერსია) მოხდა. ამას კი, თავის მხრივ, შედეგად მოჰყვა მიცემითში დასმული სახელის პირთან ერთად მრავლობითი რიცხვის აღნიშვნაც ზმნაში, ამიტომ, ჯერ კიდევ 1928 წელს თავის ფუნდამენტურ ნაშრომში „მარტივი წინადადების პრობლემა ქართულში“, არნ. ჩიქობავამ დასვა საკითხი სტრუქტურული და ფუნქციური ცნებებისათვის განსხვავებული ტერმინების შემოღება-შემუშავების თაობაზე და ამავე ნაშრომში ძირითადად გადაწყვიტა კიდევ იგი სინტაქსური ურთიერთობის აღწერისას სუბორდინაცია-კოორდინაციის ცნებების შემოტანით. თუ ამ თვალსაზრისს ბოლომდე განევაითარებთ, თავისთავად იგულისხმება, რომ ქართული შესიტყვების სტრუქტურა-მექანიზმის აღწერისას მოიხსნება სუბიექტ-ობიექტის ცნება-ტერმინთა გამოყენება.

ქართული ზმნისა და სახელის სინტაქსური ურთიერთობა მართვისა და შეთანხმების სახეს იღებს. განსხვავებით ევროპული ენებისაგან, ეს ურთიერთობა არ არის ცალმხრივი (ე.ი. სუბორდინაციული, როდესაც სახელი ოდენ მმართველია და ზმნა ოდენ მართული ან პირიქით), არამედ უფრო ხშირად საურთიერთოა (ე.ი.

კოორდინაციული). ერთსა და იმავე დროს, სახელიც მართავს ზმნას პირში და შეიძლება ითანხმებდეს რიცხვში (ასეთ შემთხვევაში სახელი დიდი კოორდინატი) და ზმნაც მართავს სახელს, ე.ი. მოითხოვს მისგან გარკვეულ ბრუნვას.

ზმნა კოორდინაციის ღერძია, ძირითადი კოორდინატი; მასთან შეწყობილი სახელი – აქტანტი, აგენსი იქნება იგი (A) თუ პაციენსი (P), მორფოლოგიური სუბიექტი (MS) თუ მორფოლოგიური ობიექტი (MO), კოორდინაციის წევრია. ეს იმას ნიშნავს, რომ იგი ცვლის (მართავს) ზმნას პირის მიხედვით და თვითონაც იცვლება ბრუნვების მიხედვით.

თუ სახელი კოორდინაციის წევრია (ე.ი. ერთსა და იმავე დროს მმართველიცაა და მართულიც) და, ამავე დროს, ითანხმებს კიდევ ზმნას რიცხვში, იგი დიდ კოორდინატად იწოდება. ყოველთვის დიდი კოორდინატი $S_{1,2}$ და O_1 , ხოლო S_3 კი მხოლოდ მაშინ, როცა სულიერია, ადამიანია, პიროვნებაა; თუ სახელი კოორდინაციის წევრია, მაგრამ ვერ ითანხმებს ზმნას რიცხვში, იგი მცირე კოორდინატად იწოდება (ყოველთვის მცირე კოორდინატი O_3 პირდაპირი ობიექტი, O_3 ირიბი კი სამვალენტიან ზმნებში).

ქვემოთ ჩვენ შევეცდებით წარმოვადგინოთ ქართული შესიტყვების სტრუქტურა-მექანიზმის სრული აღწერა სინტაქსურ ტერმინებში არნოლდ ჩიქობავას მიერ მეთოდოლოგიური იმანენტიზმის საფუძველზე შემუშავებული ცნებებისა და ტერმინების გამოყენებით ქართული ზმნის ყველა სახეობისათვის ისე, რომ თავიდან ავიცილოთ ტრადიციულ აღწერითს გრამატიკებში მიღებული მორფოლოგიურ-ლოგიკური ცნება-ტერმინების – სუბიექტ-ობიექტის გამოყენება. უფრო სწორად – გამოვიყენოთ ისინი მხოლოდ ფუნქციური დანიშნულების ინდექსებად.

სახელსა და ზმნას შორის სინტაქსური დამოკიდებულების სუბორდინაცია-კოორდინაციული ურთიერთობის აღწერისას გამოიყოფა შემდეგი სახეობები:¹

I სახეობა: აბსოლუტური აგებულების ზმნის შემცველი შესიტყვება. აქ გამოიყოფა სამი ქვეჯგუფი:

1. ერთპირიანი პასივები (*იმალება, იხატება, თბება, თეთრდება, შენდება* ის) და უგვარო ზმნები (ე.წ. მედიოპასივები: *დგას, ზის,*

¹ აღწერისას მხედველობაში გვაქვს III პირის ნაცვალსახელის ბრუნვა, რადგანაც I და II პირის ნაცვალსახელები არ იბრუნვის. მათი ბრუნვა განისაზღვრება შესაბამისი პირის სახელისა და შესაძენი პირის ნაცვალსახელის ფორმების მიხედვით.

წესს...), რომელთა მორფოლოგიური სუბიექტი მუდამ სახელობით ბრუნვაში დგას, სინტაქსური თვალსაზრისით ოდენ მმართველია და არ არის მართული ზმნისაგან. ე.ი. ზმნასა და სახელს შორის სუბორდინაციაა: სახელობითში დასმული სახელი ($N_{nom.}$) დომინანტია, მთავარია, ზმნა კი დეპენდენტი, დამოკიდებული. სახელი ზმნას მართავს (აჩენს თავის პირის ნიშანს ზმნაში); ზმნა სახელს ვერ მართავს ბრუნვაში (*იმალება ის – დაიმალა ის*).

$$N_{nom.} \rightarrow V$$

ამ სქემაში სახელი მორფოლოგიური სუბიექტია (MS). იგი ფუნქციურად ემთხვევა რეალურ სუბიექტს (RS). სინტაქსურად ოდენ მმართველია, დომინანტია.

შენიშვნა: მაგრამ აქ უნდა შევნიშნოთ, რომ სუბორდინაცია ივლისხმება ერთი გვარის ფარგლებში. რადგანაც, თუ გაეითვალისწინებთ იმას, რომ პრეფიქსიანი პასივი აქტივის კონვერსიული ფორმაა და მისი $N_{nom.}$ რომელიც პასივის ფარგლებში მორფოლოგიური სუბიექტია, შესაბამისი აქტივის ბრუნვაცვალებადი, პირდაპირი ობიექტია ($O_{dir. dat-nom.}$), მაშინ გამოვა, რომ სახელობითი ბრუნვა ამ შემთხვევაშიც ზმნისაგან არის გამოწვეული, ე.ი. მართულია, და, მაშასადამე, კელაე კოორდინაციასთან გვაქვს საქმე.

2. აბსოლუტური აგებულების ავტოტივები ანუ მედიოაქტივები (*მეფობს, ტირის, გორავს, ცახცახებს*):

$$N_{nom. - erg.} \leftrightarrow V$$

სადაც სახელი (ფუნქციურად $MS=RS$) არის კოორდინაციის წევრი. ამ ტიპის ზმნათა სემანტიკიდან გამომდინარე, იგი თითქმის ყოველთვის პერსონალური პირია, რომელიც ყოველთვის ითანხმებს ზმნას რიცხვში და, ამდენად, დიდი კოორდინატია.

3. III დიათეზის მეორეული, აქტივისაგან პირის დაკარგვით მიღებული ინვერსიული ზმნები ერთვალენტისანი, ნაკლული კონსტრუქციისა, რომელთა რეალური სუბიექტი (RS) მიცემითშია და ყოველთვის დიდი კოორდინატია.

$$N_{dat.} \leftrightarrow V$$

$N_{nom.}$ გაუჩინარებულია, მაგრამ პირის ნიშანი შერჩენილი აქვთ: *მაკანკალებს მე; აკანკალებს მას; გვაკანკალებს ჩვენ; აკანკალებს მათ.*

ასეთივე სინტაქსური სტრუქტურა აქვთ III დიათეზისავე ინვერსიულ ე- პრეფიქსიან პირნაკლ პასივებს: *მემთქნარება, მემ-*

ცხიკვება, მემღერება ტიპისა. მათაც ორპირიანი ფორმა აქვთ, მაგრამ დაკარგული აქვთ ნომინატივში მდგარი პირი.

II სახეობა: რელატიურ-გარდაუვალი (შირიბგარ-დამავალი) ზმნების შემცველი შესიტყვება. აქ გამოიყოფა სამი ქვეჯგუფი:

1. II დიათეზის ორპირიანი (//ორვალენტიანი) პასივები (*გმალება ის მას, უშენდება ის მას, უთბება ის მას*). სახელი ნომინატივში – მორფოლოგიური სუბიექტი ფუნქციურად უდრის რეალურ სუბიექტს. $MS=RS_{nom}$. იგი ცელის (მართავს) ზმნას პირის მიხედვით, თვითონ უცვლელია, ე.ი. არ იმართვის ზმნისაგან ბრუნვაში, ხოლო დატივში დასმული სახელი კი კოორდინაციის წევრია (მიცემითი ბრუნვა ზმნისაგან არის გამოწვეული).

$$N_{nom. - nom.} \rightarrow V \leftrightarrow N_{dat. - dat.}$$

2. III დიათეზის „მიყვარს“ ტიპისა და პასივის სტრუქტურის ინვერსიული ზმნები (*მეძნელება, მერყენება, მემღერება, მეტკბილება...*), სადაც სახელი ნომინატივში ($MS_{nom.}=RO$) არ არის კოორდინაციის წევრი, იგი დომინანტია (მართავს ზმნას პირში, მაგრამ არ იმართვის ზმნისაგან), ხოლო სახელი დატივში ($MO_{dat.}=RS$) კოორდინაციის წევრია და დიდი კოორდინატია.

$$N_{nom. - nom.} \rightarrow V \leftrightarrow N_{dat. - dat.}$$

3. ნაკლული კონსტრუქციის ორვალენტიანი ავტოტივები (მედლიაქტივები) *უცქერს ის მას – უცქირა მან მას, უკივის ის მას – უკივლა მან მას...*

$$N_{nom. - erg.} \leftrightarrow V \leftrightarrow N_{dat.}$$

ორივე აქტანტთან კოორდინაციაა. $N_{nom. - erg.}$ ყოველთვის დიდი კოორდინატია. $N_{dat.}$ I პირი ყოველთვის დიდია, II ძირითადად დიდი, III – მცირე.

III სახეობას ქმნის რელატიური ორვალენტიანი (პირდაპირ) გარდასავალზმნიანი შესიტყვება, რომელშიც ორი ქვეჯგუფი გამოიყოფა:

1. ნეიტრალური ვერსიის ზმნის შემცველი შესიტყვება (*აკეთებს, აშენებს, ხატავს, წერს...* ტიპისა), სადაც $N_{nom. - erg.} = RS$ და სინტაქსურად დიდი კოორდინატია. რაც შეეხება $MO_{dir.}$ პირებს, O_1 დიდი კოორდინატია, O_2 – პირობითად დიდია, O_3 ყოველთვის მცირე კოორდინატია.

$$N_{nom. - erg.} \leftrightarrow V \leftrightarrow N_{dat. - nom.}$$

2. სასუბიექტო ვერსიის ისეთი ორვალენტიანი ზმნის შემცველი შესიტყვება, რომელსაც პირდაპირი ობიექტის მიხედვით ცვლის უნარი არა აქვს (ანუ პირის გამოხატვის თვალსაზრისით ერთპირიანია: ვიკეთებ, იკეთებ, იცვამ, იცვამ, იცვამს ის მას).

$N_{\text{nom. - erg.}} \leftrightarrow V \rightarrow N_{\text{dat. - nom.}}$

3. სასუბიექტო ვერსიისავე გარკვეული სემანტიკის ზმნები, რომელთაც პირდაპირი ობიექტის მიხედვით ცვლის უნარი აქვთ. ასეთებია: მომიშორა მან მე (თავიდან), დამითხოვა მან მე (სამსახურიდან), მომიცილა მან მე (თავიდან), დამიახლოვა მან მე, მომიტაცა მან მე, დამიჭირა მან მე, შემიფარა მან მე, მომიკითხა მან მე, ამიგდო მან მე (მასხრად), მომიგდო მან მე (ქვეშ), დამიყენა მან მე (მოსამსახურედ), დამივიწყა, მომიგონა, მომიწონა, დამიწუნა, შემინდო, შემიწყალა, შემიწყნარა, მომიხსენია, შემიკედლა, მიმიჯარა, შემიპირა და სხვა ამგვარი. ამათ სამივე ობიექტური პირის ფორმაში სასუბიექტო დესტინაციის (ვერსიის) პრეფიქსი *ი-* აქვთ: მომ-ი-შორა, მოგ-ი-შორა, მო-ი-შორა; შემ-ი-ფარა, შეგ-ი-ფარა, შე-ი-ფარა; მ-ი-პოვა, გ-ი-პოვა, ი-პოვა.

ამ ტიპის ზმნების სინტაქსური ურთიერთობის სქემა ასეთ სახეს მიიღებს:

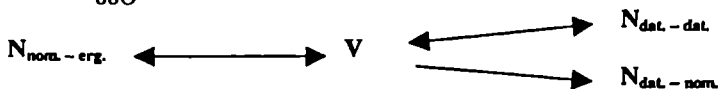
$N_{\text{nom. - erg.}} \leftrightarrow V \leftrightarrow N_{\text{dat. - nom.}}$

შენიშვნა: იმავე ფორმებმა შეიძლება საობიექტო ვერსიის მიმართებაც გამოხატონ. მაშინ ისინი სამპირიანებად იქცევიან და O_3 პირში *ი-* პრეფიქსის ადგილს უდაბტერს: დამიყენა მან მე ის – დაუყენა მან მას ის (მოჯამაგირედ), მომიგდო მან მე ის – მიუგდო მან მას ის, დამივიწყა მან მე წყენა – დაუვიწყა მან მას ის, მომიწონა მან მე საქციელი – მოუწონა მან მას ის, დამიჭირა მან მე ის (ჩანთა) – დაუჭირა მან მას ის, მიპოვა მან მე ის – უპოვა მან მას ის და სხვ. ესენი სინტაქსური კონსტრუქციის IV ტიპს მიეკუთვნებიან.

IV სახეობა: რელატიურ-სამვალენტიანი (პირდაპირ)გარდამავალი ზმნის შემცველი შესიტყვება, რომელშიც სინტაქსური მექანიზმის თვალსაზრისით ორი ქვეჯგუფი გამოიყოფა:

1. სამვალენტიანი ზმნების შემცველი საობიექტო ვერსიის და შუალობითი კონტაქტის (კაუზატივის) ფორმები (გამიკეთა მან მე ის – გაუკეთა მან მას ის – გამაკეთებინა მან მე ის, ამიშენა მან მე ის – აუშენა მან მას ის – ამაშენებინა მან მე ის). მათ ერთდროულად მხოლოდ ორი პირის მიხედვით ცვლის უნარი აქვთ: კერძოდ, სუბიექტისა და ირიბი ობიექტის მიხედვით. შესაბამისად – ორი

პირის გამოხატვის შესაძლებლობა აქვთ, კერძოდ, MS და MO ირიბი ობიექტისა:

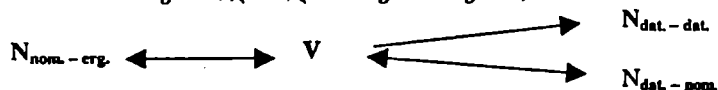

აქ MS (nom. – erg.) და MO_{ind.} (dat. – dat.) კოორდინაციის წევრებია, MO_{dir} (dat. – nom.) კი სუბორდინაციისა (დეკენდენტია, ოდენ მართულია ზმნისაგან, თვითონ კი ვერ მართავს ზმნას).

ასეთი სემანტიკის ზმნებში პირდაპირი ობიექტი მხოლოდ მესამე პირი შეიძლება იყოს.

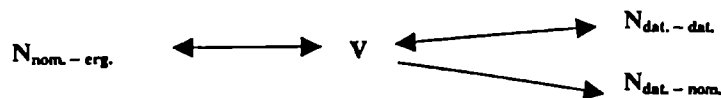
2. მეორე ქვეჯგუფში შედის ისეთი სამვალენტიანი ზმნები, რომლებსაც ერთდროულად ასევე, მხოლოდ ორი პირის მიხედვით შეუძლიათ ცვალონ ზმნა, ოღონდ ერთ (2a) შემთხვევაში მორფოლოგიური სუბიექტისა და მორფოლოგიური პირდაპირი ობიექტის მიხედვით (*მიმაბარა მან მე მას, მიმცა მან მე მას*) ($N_{\text{nom. - erg. - N}_{\text{dat. - nom.}}$), მეორე (2b) შემთხვევაში კი ირიბი ობიექტის მიხედვით (*მომგვარა მან მე ის, მომცა მან მე ის*)

2a (*მიმგვარა მან მე მას, მიმცა მან მე მას, მომაშორა მან მე მას, მიმასრისა მან მე მას, დამალაპარაკა მან მე მას*)

სადაც $N_{\text{nom. - erg.}}$ მორფოლოგიური (და რეალურიც) სუბიექტი, სინტაქსურად დიდი კოორდინატია, $N_{\text{dat. - dat.}}$ მორფოლოგიური ირიბი ობიექტი სინტაქსურად დეკენდენტია (არ არის კოორდინაციის წევრი, ზმნასთან სუბორდინაციაშია, ე.ი. ვერ ცვლის ზმნას პირების მიხედვით, თვითონ კი მართულია ზმნისაგან მიცემით ბრუნვაში), $N_{\text{dat. - nom.}}$ კი – მორფოლოგიური პირდაპირი ობიექტი სინტაქსურად კოორდინატია (O_1 – დიდი, O_2 პირობითად დიდი, O_3 – მცირე).

2b (*მომგვარა მან მე ის, მომცა მან მე ის, მომაშორა მან მე ის, მიმასრისა მან მე ის, დამალაპარაკა მან მე ის*)

ამ შემთხვევაში კი ზმნა იცვლება სუბიექტისა და ირიბი ობიექტის მიხედვით. ზმნასთან კოორდინაციაში ირიბი ობიექტია და, შესაბამისად, მისი ნიშნებია. წარმოდგენილი: *მო-მ-აჩერა მან მე ის, მო-მ-გეარა მან მე ის*. პირდაპირი ობიექტი არ არის კოორდინაციის წევრი, რადგანაც ამ შემთხვევაში იგი ზმნას ვერ ცვლის პირების მიხედვით.

ასეთი სემანტიკის ზმნათა რიცხვს მიეკუთვნება:

იცვლება პირდ. ობიექტი

*მიმაბარა მან მე მას
მიმამაგრა მან მე მას
მიმცა მან მე მას
მიმაგდო მან მე მას
მიმამსგავესა მან მე მას
მიმგეარა მან მე მას
მიმასრისა მან მე მას
მიმაჭყლიტა მან მე მას
მიმაწერა მან მე მას
მიმაჩერა მან მე მას
მიმახატა მან მე მას
მიმახმარა მან მე მას
მი/დამაწერა მან მე მას
დამალაპარაკა მან მე მას
გამასაუბრა მან მე მას
წამაჩხუბა მან მე მას
დამაეიწყა მან მე მას
შემატოვა მან მე მას
დამაკისრა მან მე მას
შემატეუა მან მე მას
მომაცვილა მან მე მას
მომაშორა მან მე მას
მიმაკარა მან მე მას
მომწყვიტა მან მე მას*

იცვლება ირ. ობიექტი

*მომაბარა მან მე ის
მომამაგრა მან მე ის
მომცა მან მე ის
მომაგდო მან მე ის
მომამსგავესა მან მე ის
მომგეარა მან მე ის
მომასრისა მან მე ის
მომაჭყლიტა მან მე ის
მომაწერა მან მე ის
მომაჩერა მან მე ის
მომახატა მან მე ის
მომახმარა მან მე ის
მო/დამაწერა მან მე ის
დამალაპარაკა მან მე ის
გამასაუბრა მან მე ის
წამაჩხუბა მან მე ის
დამაეიწყა მან მე ის
შე(მო)მატოვა მან მე ის
დამაკისრა მან მე ის
შემომატეუა მან მე ის
მომაცვილა მან მე ის
მომაშორა მან მე ის
მომაკარა მან მე ის
მო/დამწყვიტა მან მე ის*

როგორც ვხედავთ, ამ ტიპის ზმნებში, ერთი მხრივ, I და II ირიბი ობიექტური პირების და, მეორე მხრივ, III ირიბი ობიექტური პირის ფორმათა განსხვავება ორ ქვეჯგუფს შორის ძირითადად მი- და მო- ზმნისწინების ოპოზიციით მყარდება (მი-ს შემთხვევაში ზმნა

იცვლება პირდაპირი ობიექტის $M_{dat. - nom.}$ -ის მიხედვით. მო-ს შემთხვევაში კი ირიბის, $MO_{dat. - dat.}$ -ის მიხედვით).

ამგვარად, სამვალენტთან ზმნებში კოორდინაცია ერთდროულად შესაძლებელია მხოლოდ ორ აქტანტთან: ერთ შემთხვევაში $N_{nom. - erg.} (MS)$ -თან და $N_{dat. - nom.} (MO_{dir.})$ -თან, მეორე შემთხვევაში კი $N_{nom. - erg.} (MS)$ -თან და $N_{dat. - dat.} (MO_{ind.})$ -თან.

სინტაქსური ურთიერთმიმართების სქემებში გამოხატვამ თვალნათლივ აჩვენა, რომ ქართულში მორფოლოგიური სუბიექტ-ობიექტი ყოველთვის არ უდრის რეალურ სუბიექტ-ობიექტს, რაც ქართული ზმნისა და სახელის სინტაქსური მექანიზმის ისტორიული ცვლილების შედეგია, დაკავშირებულია ინვერსიის პროცესის მორფოლოგიზაციასთან და ფორმალურად შესაძლებელი იყო განხორციელებულიყო პოლიპერსონალური კონსტრუქციის მქონე ზმნების შემთხვევაში.

ეს პროცესი კი, როგორც ზემოთ ვნახეთ (იხ. §4), პერსონალური (აქტიური) და არაპერსონალური (პასიური) პირების (სულიერი-აღამიანი-უსულო) ოპოზიციის გაძლიერებამ გამოიწვია, რასაც მიცემითში დასმული სახელის (პერსონალური პირის) მიერ ზმნის მრავლობით რიცხვში შეთანხმება მოჰყვა: ისტორიულად შეთანხმების ფორმალური პრინციპი სემანტიკურმა შეცვალა! აღსანიშნავია, რომ ქართულში ისტორიულად მრავლობითი რიცხვის ნიშნების მასალა სახელსა და ზმნაში ერთი და იგივეა, ე.ი. მრავლობითი რიცხვი სახელსა და ზმნაში ერთი და იმავე აფიქსებით გამოიხატება: ენ→ნ, ეთ→თ.

თანამედროვე ქართულში ზმნის რიცხვში შეთანხმება დამოკიდებულია აქტანტის აქტიურობაზე: პერსონალურია (სულიერი) იგი, თუ არაპერსონალური (უსულო).

აქტანტთა რიცხვში შეთანხმების ცხრილი:

MS_1 – ყოველთვის ითანხმებს ზმნას რიცხვში, დიდი კოორდინატია: *ჩვენ ვხატავთ მას/მათ.*

MS_2 – ყოველთვის დიდი კოორდინატია: *თქვენ ხატავთ მათ/მათ*

¹ ამასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, რომ ძველ ქართულში ყოლა-ქონება ზმნების დაპირისპირება სულიერი-უსულოს მიხედვით არ არის გამოკვეთილი (*აქონდენ სამნი თიკანნი, მქონან ჩემ ქუეშე ერისა კაცნი, მაქუნდე შენ დაჰკედრებულად.*–)

MS₃ – პირობითად დიდი კოორდინატი: პერსონალური (სულიერი ან გასულიერებული) დიდია, არაპერსონალური (უსულს) – მცირეა: *ბავშვები ხატავენ სურათს, მგლები ყმუი-ან.*

როცა ზმნა გამოხატავს სულიერისათვის დამახასიათებელ მოქმედებას:

თვითმფრინავები დაფრინავენ, მანქანები დაქრი-ან

მაგრამ: *სახლები შენდება, საქმეები კეთდება...*

MO₁ პირდაპირიც და ირიბიც – (N_{dat-nom}; dat-dat.) ყოველთვის დიდი კოორდინატი:

ისინი გვ-ხატავენ ჩვენ

ისინი გვ-იხატავენ ჩვენ სურათს

MO₂ პირდაპირი (N_{dat-nom}) – პირობითად დიდი კოორდინატი. მცირეა, როცა მასთან კომბინაციაში მყოფი სუბიექტი მრავლობითშია, დიდია, როცა სუბიექტი მხოლოდითშია:

ის გიხატა-თ თქვენ მას/მათ

ისინი გიხატავენ თქვენ მას/მათ

MO₂ ირიბი (N_{dat-dat}) – ორვალენტიან (ორპირიან) ირიბგარდამავალ (გარდაუვალ) აქტიურ ზმნებში პერსონალური სუბიექტის მრავლობითობის შემთხვევაში მცირე კოორდინატი:

მასწავლებლები გეკითხები-ან თქვენ

ბავშვები (თვითონ) გემალება-ან თქვენ

მაგრამ, თუ MS უსულსა, MO₂ დიდი კოორდინატი:

ლექციები გეკითხება-თ თქვენ

ჩანთები (ვილაცის მიერ) გემალება-თ თქვენ

ასევე: MO₂ დიდი კოორდინატი, თუ MS სულიერი მხოლოდითშია:

ბავშვი გემალება-თ თქვენ

MO₂ ირიბი (N_{dat-dat}) – სამვალენტიან ზმნაში პირობითაა დიდი კოორდინატი: მაშინ, როცა სუბიექტი მხოლოდითშია:

ის გიხატა-თ თქვენ მას

თუ სუბიექტი მრავლობითშია, მცირე კოორდინატი:

ისინი გიხატავენ თქვენ მას

MO₃ პირდაპირი (N_{dat-nom}) – ყოველთვის მცირე კოორდინატი: *ხატავს ის მათ – უხატავს ის მას მათ (სურათებს)*

MO_3 ირიბი ($N_{dat} - dat.$) – სამუაღენტიან, ე.ი. (პირდაპირ) გარ-
ღამავალ ზმნებში ყოველთვის მცირე კოორდინატია:

*უნატავს ის მათ სურათს/სურათებს
ღაუხატა მან მათ სურათი*

MO_3 ირიბი ($N_{dat} - dat.$) – ორვალენტიან ზმნაში დიდი კოორდი-
ნატია, თუ MO_3 პერსონალური პირია, ხოლო MS უსულო პირია:

*ღექციები ეკითხება-თ მათ
ჩანთები ემაღება-თ მათ*

თუ MS პერსონალური პირი მხოლობითშია:

მასწავღებღელი ეკითხება-თ მათ

ბავშვი ემაღება-თ მათ

მაგრამ:

მასწავღებღები ეკითხები-ან მათ

ბავშვები ემაღები-ან მათ

$MO_3 = RS_3$ ($N_{dat} - dat.$) – III დიათეზის (ე.ი. ინვერსიულ ზმნებში)
დიდი კოორდინატია, როცა მასთან კომბინაციაშია $MS_3=RO_3$
($N_{3nom.} - nom.$):

უყვართ მათ ის/ისინი.

მცირე კოორდინატია, როცა მასთან კომბინაციაში არის $MS_{1,2} =$
 $RO_{1,2}$ ($N_{1,2nom.} - nom.$):

ეყყვართ მათ მე

ეყყვართ-თ მას ჩვენ

ეყყვართ-თ მათ ჩვენ

უყვართ მათ შენ

უყვართ-თ მას თქვენ

უყვართ-თ მათ თქვენ

მაგრამ: *უყვართ-ს მას ის/ისინი*

უყვართ-თ მათ ის/ისინი

ამგვარად, ზმნის რიცხვში შეთანხმებისას მუშაობს ძირითადი
პრინციპი: თუ აქტანტი პერსონალურია (სუღიერი), მაშასადამე, აქ-
ტიურია; თუ არაპერსონალურია (უსულო), მაშასადამე – პასიური.
ასეთ შემთხვევაში პირთა კომბინაციებში სინტაქსური ძალით I
პირი ყოველთვის აჭარბებს II-ს, ორივე კი III პირს.

ნაწილი II

I დიათეზა

კონსტრუქცია: ცვალებადი (უსრული, სრული)
სტრუქტურა: ძირეული, წარმოქმნილი

I დიათეზაში ვაერთიანებთ არასრული და სრული კონსტრუქციის აწმყოს იდენტური სტრუქტურის (მოდელის) ზმნებს – აეტოტივებსა (მედიაოქტივებს) და აქტივებს, რომელთა MS ბრუნვა ცვალებადია სერიების მიხედვით (იხ. ნაწ. I, §8).

I უსრული დიათეზა

ავტოტივი (მედიაოქტივი)

კონსტრუქცია: ის X – მან X; ის მას X – მან მას X
სტრუქტურა: R-Ø, R[ე/ი]-Ø, ა/ი/უ-R-th. suf.

1. ავტოტივის (მედიაოქტივის) უღლების სისტემა ისტორიული თვალსაზრისით

ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში ტერმინს „საშუალო გვარი“ პირობითად იყენებენ ერთი გარკვეული ჯგუფის ზმნების აღსანიშნავად, რომელთათვისაც ძირითადად სტატიკურობა და უკუქცევითობაა (რეფლექსურობა) დამახასიათებელი. „საშუალო გვარს“ ცალკე გვარად გამოყოფენ იმდენად, რამდენადაც ამ ტიპის ზმნები ზოგი ნიშნით მოქმედებითს ჰგვანან, ზოგი ნიშნით კი ვნებითს. ამ კრიტერიუმიდან ამოსვლით, აკაკი შანიძე გამოყოფს ორ ქვეჯგუფს: მედიაოქტივს, რომელიც ნაკლულ ფორმებს აქტივისაგან სესხულობს, და მედიაოქსივს, რომელიც ნაკლულ ფორმებს, შესაბამისად, პასივებისაგან სესხულობს. ე.წ. მედიალური ზმნები ქართულში უქველესი ფორმაციის ზმნებია. მათ არნოდდ ჩი-

ქობავა უგვარო სტატიკურ ზმნებს უწოდებს და ენის განვითარების იმ საფეხურის ამსახველად მიიჩნევს, როდესაც ზმნა მინიმალურად განსხვავდებოდა სახელისაგან: ზმნა მდგომარეობას აღნიშნავდა და ეს მდგომარეობა თვისების მსგავსად უცვლელი იყო. ამ ტიპის ზმნების სტატიკური ხასიათი პრინციპში უნდა გამოორიცხავდეს დროში ცვალებადობას, მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ ისინი უბრალოდ სიერცეში მდგომარეობას კი არ გამოხატავენ, არამედ, თუ შეიძლება ითქვას, მოქმედების მდგომარეობას, კერძოდ, ხმაურს, ხმის გამოცემას, სულის შინაგან მოქმედებას (ფსიქიკურ მდგომარეობას) ასახავენ. ამ ტიპის ზმნები ქართული ენის აქტიურ ლექსიკურ ფონდს განეკუთვნებიან და ამიტომ სიცოცხლის შესანარჩუნებლად მათ შეძლეს ზმნის უღლების საერთო სისტემაში მოქცევა. ზმნები, რომელთაც ვერ შეძლეს დრო-კილოთა ფორმების წარმოების საერთო სისტემაში ჩართვა, თანდათან გადაშენდნენ და მათი კვალი მხოლოდ აწმყოს, საწყისისა ან მიმღეობის ფორმებმა თუ შემონახა. „მედიაოქტივები“ როგორც სტრუქტურის, ისე სემანტიკის თვალსაზრისით, ძირეული ფორმებია და ამოსავალია აქტივისათვის. ისინი, ასე ვთქვათ, თვითმოქმედებას, თვითმოძრაობას გამოხატავენ და ამიტომ მათ ავტოტივები ვუწოდეთ (იხ. §8). ამ ზმნებს შინაგანი გარდამავლობა ახასიათებთ: ისინი შინაგანად შეიცავენ პირდაპირობიექტს (*აქანკალებს ის მას, მაგრამ კანკალებს ის თვითონ, ამეფებს ის მას, მაგრამ მეფობს ის თვითონ...*) და ზედაპირზე არასრული კონსტრუქცია აქვთ. ამიტომ, თუმცა მათ აბსოლუტური აგებულება აქვთ, მაგრამ კანონზომიერია, რომ მყოფად-წყვეტილის ჯგუფის მწკრივებს ისინი აწარმოებენ *o*- პრეფიქსის საშუალებით, რომელიც ავტოტივებშიც და პასივებშიც რეფლექსივის ნიშანია, ხოლო აქტივში სასუბიექტო ვერსიის ფუნქციას იძენს. უძველესი დროის ხანმეტ და უფრო გვიანდელ ტექსტებშიც დადასტურებულია I დიათეზის, ამ არასრული კონსტრუქციის ზმნების, *o*- პრეფიქსიანი ფორმები აწმყოსა და მისგან ნაწარმოებ მწკრივებშიც (უწყვეტელსა და აწმყოს კავშირებითში): *ხიტყუ, ვიტყუ, ხიტყვან, ხიხარებს, ხიტყებს, ხიმარხავს, ხიმოთხევს, ხიტყოდა, ხიღვიძებდა, ხიმოთხევედა, ხილოცვიდა, ვილოცვიდით, ისწავებს, იტყებდა, იბრდღუენს, იბრდღუენდა, ისიძავს, ისიძვიდა, იმრუშებდენ, ვიტყოდით, იტყოდა, იტყოდეს* და სხვ. (იხ. ასევე „ვეფხისტყაოსანში“ აწმყოს ფორმები: „*ილოცავს, იტყვის*“...). ამ ტიპის ზმნათა *o*- პრეფიქსიანი ფორმები (ისევე, როგორც I სრული დიათეზისა და II დი-

ათეზის ზმნისწინიანი ფორმები) მომავალ დროში გადაირიცხნენ იმ განსხვავებით, რომ ზმნისწინიან ფორმებს სრული ასპექტის მნიშვნელობა აქვთ, *o*- პრეფიქსიან მყოფადსა და წყვეტილს კი უსრულისა, როგორც ეს შეეფერება სტატიკურ ზმნებს, რომელთაც დიურატიული შინაარსი აქვთ. ამ დიათეზის ზოგ ზმნას არა მარტო უძველეს ძეგლებში, არამედ თანამედროვე ქართულშიც *o*- პრეფიქსიანი აწმყო აქვს: *იციინის, იმღერის, ინანის, ინატრის, იხარის, იჭირვის, იურვის, იჩქარის, იძინებს, იღვიძებს...*

ყოველივე ზემოთქმული გვაფიქრებინებს, რომ მყოფად-წყვეტილის *o*- პრეფიქსიანი ფორმები აქტივისაგან ნასესხებად კი არ ჩავთვალთ, არამედ ავტოტივ-რეფლექსივის კანონზომიერ ფორმებად, რომელთათვისაც რეფლექსივის (*resp.* სასუბიექტო ვერსიის) *o*- პრეფიქსი ამგვარი მიმართების აღმნიშვნელი ორგანული პრეფიქსია, რომელიც აქტივის სრულ კონსტრუქციაში სასუბიექტო ვერსიის შინაარსს იძენს. ამგვარად, ავტოტივს და აქტივს ფორმალური სტრუქტურა (მოდელი) საერთო აქვთ: **R-აგ, R-ი, R-გბ, R-ობ, R-Ø, R [ქი] -Ø** (*ვიწუხებ – მიწუხს, ძგერს – მიძგერს – უძგერს, ეჩქმებ – მიჩქმებს – მიჩქმებს, ბრწყინავს – მიბრწყინავს, ვშფოთავ – შფოთავს – მიშფოთავს, მშუამდგომლობს – მიშუამდგომლებს*), მაგრამ კონსტრუქცია განსხვავებული აქვთ: ავტოტივებს, როგორც ზემოთაც ვაჩვენეთ, აკლიათ პირდაპირი ობიექტი, რომელსაც შინაგანად შეიცავენ, როგორც რეფლექსიები.

ავტოტივები და აქტივები, როგორც ზემოთ ვაჩვენეთ, ერთი დიათეზის ორი განშტოებაა – უსრული: *ის X – მან X, ის მას მას – მან მას X* და სრული: *ის მას – მან ის, ისმას მას – მან მას ის* კონსტრუქციით. ამის დამადასტურებელია აგრეთვე ლაბილური კონსტრუქციის ავტოტივთა ფორმები, რომელთა შინაგანი პირდაპირი ობიექტი ხან ამოტივტივდება (გაჩნდება), ხან იკარგება. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ზოგიერთ ზმნას მყოფად-წყვეტილი ორივე (სრული და უსრული) კონსტრუქციის შემთხვევაში ერთნაირად, *o*- -ვბ კონფიქსით ეწარმოება: *თამაშობს ის – ითამაშებს ის – ითამაშა მან; თამაშობს ის მას – ითამაშებს ის მას – ითამაშა მან ის ასევე: ლაპარაკობს, ილაპარაკებს ის//ის მას – ილაპარაკა მან//მან ის სწავლობს, ისწავლის ის//ის მას – ისწავლა მან//მან ის ; გალობს, იგალობებს ის // ის მას – იგალობა მან // მან ის; მღერის, იმღერებს ის // ის მას – იმღერა მან// მან ის; გლოვობს, იგლოვებს ის // ის მას – იგლოვა მან//მან ის; ზოგ შემთხვევაში კი ზმნისწინები განასხვავებენ სრული და უსრული კონსტრუქციის ფორმებს: *ტოპავს ის,**

შეწატოპა მან, მაგრამ – გატოპავს ის მას, გატოპა მან ის; ცურავს ის, შეცურა მან, მაგრამ – გაცურავს ის მას, გაცურა მან ის; ჭერეტს ის მას – (შე)უჭვერიტა მან მას, მაგრამ – განჭვერიტა მან ის აკოცა მან მას, მაგრამ – დაწაკოცნა მან ის; უბჭეინა მან მას, მაგრამ – დაბჭეინა მან ის და სხვ. ასე, უბან და აშბავ სახელთაგან მიღებული R-ობ სტრუქტურის ავტოტივის ერთვალენტიანი ფორმები დღეს ბრუნვაცვალებად ობიექტს შეიწყობენ: უბნობს ის → უბნობს ის მას, (ამბვობს) → ამბობს ის მას – იამბო მან ის.

2. ავტოტივების (მედიაოქტივების) უღლების კლასები ღრო-კილოთა ჯგუფებში თემის ცვლილების მიხედვით

ავტოტივების (მედიაოქტიური) ზმნების აწმყოს თემას იგივე სუფიქსები აწარმოებენ, რომლებიც აქტივისას: -ებ, -ობ, -ავ, -ი. ისინი მყოფადსა და წყვეტილს რეფლექსივის *ი-* პრეფიქსით აწარმოებენ, რომელიც სასუბიექტო მიმართების (ვერსიის) აქტივთან აქვთ საერთო: *იწუხებს ის მას (თავს, გულს, აწმყოში) – შეიწუხებს ის მას – შეიწუხა მან ის, მაგრამ: წუხს ის – იწუხებს ის (მომავალში) – იწუხა მან.* ამგვარად, მედიაოქტივებს და აქტივებს ფორმალური სტრუქტურა (მოდელი) საერთო აქვთ, მაგრამ, განსხვავებით აქტივებისაგან, ავტოტივებს ნაკლები კონსტრუქცია აქვთ: აქლიათ სახელობითში დასმული პირი. რელატიური ფორმები საობიექტო მიმართებით ყველას ვერ ეწარმოება (ამას ზმნის სემანტიკა განსაზღვრავს) და, თუ ეწარმოება, ინვერსიული შინაარსი დაჰკრავს: *წუხს ის – მიწუხს მე ის, დულს ის – მიდულს მე ის, ძგერს ის – მიძგერს მე ის, ჟღერს ის – მიჟღერს მე ის, ტირის ის – მიტირის ის მე, ფეთქავს ის – მიფეთქავს მე ის, კანკალებს ის – მიკანკალებს მე ის, ლაყლაყებს ის – მილაყლაყებს მე ის.* საობიექტო ვერსიის აწმყოს ფორმებს მყოფად-წყვეტილის მწკრივები ამ დიათეზის ფარგლებში ვერ ეწარმოებათ, მათ ეს მწკრივები II დიათეზის – პასივის პარადიგმით ევსებათ: *უწუხს ის მას – შეუწუხდება ის მას – შესწუხებია ის მას, უკანკალებს ის მას – აუკანკალდება ის მას – აუკანკალდა ის მას – აჰკანკალებია ის მას.* ასეთი შენაცვლების მიზეზი გასაგებია: საობიექტო მიმართების *ი/უ* ხმოვანპრეფიქსიანი აწმყოს ფორმები დაემთხვეოდა მყოფად-წყვეტილის ფორმებს.

ფუძედრეკადი და -ობ თემისნიშნიანი ზოგიერთი ზმნის აწმყოს ფორმაში ობიექტური მიმართება პირის მარკერებით აღინიშნება, ამიტომ აწმყოსა და მყოფადის ფორმების დამთხვევა გამორიცხუ-

ლია და მათ მყოფად-წყვეტილი ავტოტივების I უღლების ზოგადი წესით, *o/უ* - - ებ კონფიქსით ეწარმოებათ:

მრქენს ის მე, პრქენს ის მას - მი-რქენს ის მე, უ-რქენს ის მას - მი-რქინა მან მე, უ-რქინა მან მას; მჩქმეტს ის მე, (ს)ჩქმეტს ის მას - მი-ჩქმეტს ის მე, უ-ჩქმეტს ის მას; მპატრონობს ის მე, პპატრონობს ის მას - მი-პატრონებს ის მე, უ-პატრონებს ის მას; მხელმძღვანელობს ის მე, კხელმძღვანელობს ის მას - მი-ხელმძღვანელებს ის მე, უ-ხელმძღვანელებს ის მას.

იშვიათად შეიძლება *ა* პრეფიქსმაც აწარმოოს:

მწყენს ის მე, სწყენს ის მას - მა-წყენს ის მე, ა-წყენს ის მას - მა-წყინა მან მე, აწყინა მან მას; მეოცნის ის მე კეოცნის ის მას - მა-ეოცებს, ა-ეოცებს - მა-ეოცა, ა-ეოცა.

ხოლო, თუ ფუძედრეკად და (და ზოგიერთ ი- სუფიქსიან ზმნას) რელატიური კონსტრუქცია აწმყოშივე საობიექტო მიმართების ხმოვანპრეფიქსებით აქვს გამოხატული, მას მყოფადსა და წყვეტილში ამ ხმოვანპრეფიქსების წინ პრეფერბი დაერთვის:

მიღრენს, უღრენს - დამიღრენს, დაუღრენს - დამიღრინა, დაუღრინა; მიტყერს, უტყერს - მომიტყერს, მოუტყერს - მომიტირა მოუტირა; მისტვენს, უსტვენს - დამისტვენს, დაუსტვენს - დამისტვინა - დაუსტვინა; მიცინის, უცინის - გამიცინებს, გაუსცინებს - გამიცინა, გაუსცინა.

-ი სუფიქსიან, უთემისნიშნო და ფუძედრეკად ავტოტივებს ყოველთვის არა აქვთ ისე მწყობრად ჩამოყალიბებული უღლების სისტემა, როგორც აქტივებსა და პასივებს. თუმცა, უნდა ითქვას, რომ უთემისნიშნო და ფუძედრეკადი ზმნები აქტივშიც გარკვეულ თავისებურებებს იჩენენ.

მყოფად-წყვეტილის წარმოების თვალსაზრისით მედიოაქტიურ ზმნებში გამოვეყოფთ უღლების სამ ტიპს:

I ტიპი - ერთპირიანი *შ-R-th.suf.* (-ებ, -ობ, -აგ, -ი), *შ-R-ვარ* სტრუქტურის ზმნები, რომელთა მყოფადი *o* - - ებ კონფიქსით იწარმოება, წყვეტილი *o* - - ე კონფიქსით: *ვცახცახებ - ვიცახცახებ - ვიცახცახებ, ებობოქრობ - ვიბობოქრებ - ვიბობოქრე, ეგორავ - ვიგორებ - ვიგორე, ეტირი - ვიტირებ - ვიტირე*. III სერია კი აქტივისებური ინვერსიული წარმოებისა აქვთ (*მიცახცახია, მიბობოქრია, მიგორავს/მიგორია, მიტირია, მიწუხია*). ამათგან *o* - სუფიქსიანი (ტირის) და უსუფიქსო (*წუხს*) ზმნები აწმყოს I და II პირებში მეშველ ზმნას დაირთავენ: *ეტირივარ, ტირიხარ, ეწუხვარ, წუხხარ*. ეს პროცესი ახალ ქართულში აქტიურდება. III სერიაში თემატური სუფიქსის ნაცვლად ამ ზმნებმა შეიძლება ჩაირთონ *ნ* ელემენტი,

რომელიც განასხვავებს მედიალურ ფორმებს აქტივისაგან და, ამავე დროს, თემატური სუფიქსის კომპენსაციას ახდენს.

ამ ტიპის ზმნათა გარკვეული სემანტიკის (მეტყველება წრის, ხმის გამოცემის) ზმნებს *o-* პრეფიქსიანი მყოფად-წყვეტილის პარალელურად *prev.+o-R-*ებ/ე ფორმებიც ეწარმოებათ:

ვკივი - ვიკივლებ//დავიკივლებ - დავიკივლე; ეწივი - ეცივლებ//დავიწივლებ//დავიწივლე; ეჭკივი - ეჭკივლებ//დავიჭკივლებ; ღმუის - ღმუელლებს//დაიღმუელლებს; ბღაის - ბღაელლებს// დაიბღაელლებს. ასევე: ჩივის - იჩივლებს//დაიჩივლებს; ქუხს - იქუხებს//დაიქუხებს, კეფს - იეყეფებს//დაიეყეფებს; ბუტბუტებს - იბუტბუტებს // ჩა/წაიბუტბუტებს, ბურდლუნებს - იბურდლუნებს//ჩა/წაიბურდლუნებს, ზრიალებს - იზრიალებს//დაიზრიალებს, გრუხუნებს - იგრუხუნებს//დაიგრუხუნებს, ხრიალებს - იხრიალებს//დაიხრიალებს და სხვ.

განსხვავება ასპექტური ხასიათისაა: ოდენ *o-* პრეფიქსიანი უსრული ასპექტისაა, ზმნისწინიანი ფორმები კი სრულისა. ამგვარი პარალელური წარმოება ძირითადად უსუფიქსო და *-ი* და *-ებ* სუფიქსიან ზმნებს ახასიათებთ.

II ტიპში შედის *o-R-th.suf.*, *a-R-*ებ, და *მი-/გი-/უ-R-*ებ სტრუქტურის ზმნები, რომელთაც აწმყოში აქტივის სტრუქტურა (მოდელი) აქვთ. ამიტომ მისდევენ მთლიანად აქტივის უღლებას: მყოფადი ზმნისწინის მეშეუობით ეწარმოებათ, ისევე როგორც წყვეტილი: *prev.-R-th.suf.* III სერია ინვერსიული წყობისა აქვთ:

ვამთქნარებ - დავამთქნარებ - დავამთქნარე - დამიმთქნარებია, ვიძინებ - დავიძინებ - დავიძინე - დამიძინია, ვუღიტინებ - დავუღიტინებ - დავუღიტინე - დამიღიტინებია, მიღიტინებს - დამიღიტინებს - დამიღიტინა - დაუღიტინებია, იბოიღიშებს - მოიბოიღიშებს - მოიბოიღიშა, იბუღებს - დაიბუღებს - დაიბუღა, იზამთრებს - გამოიზამთრებს - გამოიზამთრა, უაღურსებს - მიუაღურსებს - მიუაღურსა და სხვ.

ეს მეორე ტიპი არ გააჩნია *-ობ* და *-ი* თემატურ ნიშნიან და უთემისნიშნო ზმნებს.

III ტიპს ძირითადად მოძრაობის გამოხატველი ზმნები შეადგენენ, რომელთაც აწმყოშივე დაერთვის ზმნისწინები *მი-*, *მო-*, *გა-*, *და-*, *წა-*, *შე-*, *ჩა-*. აწმყოს ზმნისწინიანი ფორმები არ ქმნიან ასპექტურ ოპოზიციას, ისინი უსრული ასპექტისა არიან. ზმნისწინი მათთან გამოხატავს მიმართულება-ორიენტაციას სივრცეში (*მიჩანჩალებს - მოჩანჩალებს, მიგორავს - მოგორავს, მიქრის - მოქრის*); ინტენსიურ მოქმედებას (*დაქრის, დაძრწის, დაწანწალებს, დაცოცავს, დაცურავს*), მოქმედების დიდ დიპაზონს (*გაჰყვირის,*

გაქვივის), მიახლოებითს მოქმედებას (*მოისულელებს, წაიმეცადინებს, წაიხეშებს*), მოქმედებას ზევიდან ქვევით ან ქვევიდან ზევით (*დასცქერის – შესცქერის, დასტირის – შესტირის*) და სხვ. მათ ნაკლებული პარადიგმა აქვთ: მხოლოდ აწმყოს წრის მწკრივები ეწარმოებათ.

საერთოდ, I, II და III კლასის ზმნები უძველესი ფორმაციის ზმნებია და მათ ხშირად მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმები აქვთ, თუმცა კი ანალოგიის გზით მიისწრაფვიან პარადიგმის შევსებისაკენ.

I უსრული დიათეზის უღლებაში, ისევე, როგორც სხვა დიათეზების შემთხვევაში, კლასებს გამოეყოფთ აწმყოს თემის (-Ø, -ო, -ებ, -ობ, -ავ) მიხედვით. თითოეულის შიგნით კი მყოფად-წყვეტილის წარმოების ტიპის მიხედვით დაეახასიათებთ ზემოთ მითითებული სამი ტიპის პარადიგმებს. ასევე, ქვეჯგუფებს, რომლებიც ერთი კლასის ფარგლებში პარადიგმათა ნაირსახეობას იძლევიან.

I კლასი

აწმყოს მოდელი: Ø-R-Ø

ამ კლასის ზმნები Ø-R-Ø სტრუქტურის ათემატური ერთპირიანი მედიოაქტივებია, რომლებიც საერთო წესისამებრ, მყოფადს *ო-ებ*, წყვეტილს კი *ო-ებ* კონფიქსით აწარმოებენ. ისინი ძირითადად ბუნების მოვლენებს და ადამიანის სულიერ მდგომარეობას გამოხატავენ. ესენია:

წვიმს – იწვიმებს, ძვერს – იძვერებს, დულს – იდულებს, წუხს – იწუხებს, იგლოვს – იგლოვებს, ჩქეფს – იჩქეფებს, შხეფს – იშხეფებს, ჭექს – იჭექებს, ყეფს – იყეფებს/ დაიყეფებს, ვარგს – ივარგებს.

ამათგან ზოგს, მათი სემანტიკიდან გამომდინარე, I და II პირის ფორმები არა აქვთ (მაგ., არა გვაქვს *ეწვიმ, ეშხეფ*). ზოგიერთს I და II პირში მხოლოდ უმეშველზმნო ფორმები აქვთ: *ყეფ, ვჭექ, ზოგს კი მხოლოდ მეშველზმნიანი: ეწუხ-ვარ, ვდუმ-ვარ, ვვარგ-ვარ.*

პარადიგმა №1

წუხს (წუხილი), ყვეფს (ყვეფა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი					
აწმყო		უწყვერელი		აწმყოს კაეშირებითი	
ეწწხეარ/თ	ყვეფ/თ	ეწწხედ/თ	ყვეფდ/თ	ეწწხედე/თ	ყვეფდე/თ
წწხხარ/თ	ყვეფ/თ	წწხედ/თ	ყვეფდ/თ	წწხედე/თ	ყვეფდე/თ
წწხს/ან	ყვეფს/ენ	წწხედა/ნენ	ყვეფდა/ნენ	წწხედე/ს/ნენ	ყვეფდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი					
მყოფადი		ხოლმეობ-პირობითი		მყოფადის კაეშირებ.	
ვიწწხებ/თ	ვიყვეფებ/თ	ვიწწხებდ/თ	ვიყვეფებდ/თ	ვიწწხებდე/თ	ვიყვეფებდე/თ
იწწხებ/თ	იყვეფებ/თ	იწწხებდ/თ	იყვეფებდ/თ	იწწხებდე/თ	იყვეფებდე/თ
იწწხებს/ენ	იყვეფებს/ენ	იწწხებდა/ნენ	იყვეფებდა/ნენ	იწწხებდეს/ნენ	იყვეფებდეს/ნენ

II სერია

წყვერელი		II კაეშირებითი		ბრძანებითი	
ვიწწხებ/თ	ვიყვეფებ/თ	ვიწწხობ/თ	ვიყვეფობ/თ	ვიყვეფობ	
იწწხებ/თ	იყვეფებ/თ	იწწხობ/თ	იყვეფობ/თ	იყვეფებ/თ	
იწწხებს/ენ	იყვეფებს/ენ	იწწხობს/ენ	იყვეფობს/ენ	იყვეფობს/ენ	

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი		III კაეშირებითი	
მ/გვიწწხიბა	მ/გვიყვეფიბა	მ/გვიწწხება	მ/გვიყვეფება	მ/გვიწწხობს-ს	მ/გვიყვეფობს
გვიწწხიბ/თ	გვიყვეფიბ/თ	გვიწწხება/თ	გვიყვეფება/თ	გვიწწხობს-ს/თ	გვიყვეფობს/თ
უწწხიბ/თ	უყვეფიბ/თ	ეწწხება/თ	ეყვეფება/თ	ეწწხობს/თ	ეყვეფობს/თ

II კლასი

აწმყოს მოღელე: \emptyset -ა-უ-R [ქი]- \emptyset

ამ კლასში ვათავსებთ უძველესი ფორმაციის ფუძედრეკადებს (აწმყოში [ე], ხოლო წყვეტილში – [ი] გახმოვანებით), რომელთაგან ერთპირიანები \emptyset - პრეფიქსით (რომელსაც შეიძლება ზმნისწინიც დაერთოს სრული ასპექტის ფუნქციით) აწარმოებენ მყოფადისა და წყვეტილის ჯგუფს, ორპირიანები კი ა- ან უ- პრეფიქსით ზმნისწინის გარეშე: ზმნისწინიანი ფორმა ხმოვანპრეფიქსების წინ ორპირიანებს არა აქვთ, ხოლო მხოლოდ ზმისწინიანი ფორმა მათ კონსტრუქციას უცვლის, როგორც ეს ზემოთ ვაჩვენეთ: *უბჭკინა მან მას*, მაგრამ: *დაბჭკინა მან ის*; *ურჭქმიტა მან მას*, მაგრამ: *დაჩქმიტა მან ის*; *უკბინა მან მას*, მაგრამ: *დაკბინა მან ის*; *უჭვერიტა მან მას* – *განჭვერიტა მან ის*. ასევე:

ფშენს ის – ფშენდა – იფშენს – იფშენია მან – უფშენია მას
ქშენს ის – ქშენდა – იქშენს – იქშენია მან – უქშენია მას
დენს/დის ის – დიოდა – იდენს – იდინა მან – უდენია მას
ილხენს ის – მოილხენს – (მო)ილხინა მან – მოულხენია მას
რბენს/რბის ის – რბენდა/რბოდა – ირბენს – ირბინა მან – ურბენია
ფრენს ის – ფრენდა – იფრენს – იფრინა მან – უფრენია მას
აფრენს ის – აფრენდა – (გა)აფრენს – (გა)აფრინა მან – (გა)უფრენია
თელემს ის – თელემდა – ჩათელემს – ჩათელიმა, ჩაუთელემია
ღრენს ის – იღრენს // დაიღრენს ის – დაიღრინა მან – დაულრენია

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ორპირიან ზმნებს მყოფადში საობიექტო მიმართების უ- პრეფიქსი აწარმოებს:

(უ)სტვენს ის (მას) – (უ)სტვენდა – და(უ)სტვენს – და(უ)სტვენია მან (მას) – და(უ)სტვენია მას

ულრენს ის მას – ულრენდა – და/შე/ულრენს – ულრინა//და/შეულრინა მან მას – და/შეულრენია

სწვენს ის მას – სწვენდა – აწვენს – აწვინა მან მას – უწვენია მას

რქენს ის მას – რქენდა – ურქენს – ურქინა მან მას – ურქენია მას

ბწვენს ის მას – ბწვენდა – უბწვენს – უბწკინა მან მას – უბწვენია მას

პწვენს ის მას – პწვენდა – უპწვენს – უპწკინა მან მას – უპწვენია მას

კებენს ის მას – კებენდა – უკებენს – უკბინა მან მას – უკებენი მას

ჩქმეტს ის მას – ჩქმეტდა – უჩქმეტს – უჩქმიტა მან მან – უჩქმეტი მას

უმზერს ის მას – უმზერდა/უმზეროდა – უმზირა მან მას – უმზერია მას

ერთ შემთხვევაში ა- პრეფიქსიც გვაქვს:

მწვენს ის მე, სწვენს ის მას – მაწვენს ის მე, აწვენს ის მას – მაწვინა მან მე, აწვინა მან მას.

პარადიგმა №2

ფრენს ის (ფრენა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეფრენ/თ ფრენ/თ ფრენს/ენ	უწვებელი ეფრენდი/თ ფრენდი/თ ფრენდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ეფრენდე/თ ფრენდე/თ ფრენდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ვიფრენ/თ იფრენ/თ იფრენს/ენ	ხელმეობით-პირობითი ვიფრენდი/თ იფრენდი/თ იფრენდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ვიფრენდე/თ იფრენდე/თ იფრენდეს/ნენ

II სერია

წვებელი	II კავშირებითი	ბრძანებითი
ვიფრინე/თ იფრინე/თ იფრინა/ეს	ვიფრინო/თ იფრინო/თ იფრინოს/ნ	ვიფრინოთ იფრინეთ იფრინოს/ნ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კავშირებითი
მ/გეიფრენ ია გიფრენია/თ უფრენია/თ	მ/გეეფრინა გეფრინა/თ ეფრინა/თ	მ/გე-ეფრინოს გეფრინოს/თ ეფრინოს/თ

შენიშვნა: ამათ რიგშივეა ერთვალენტიანი: უხვეეს (ის) გზას > უხვეეს ის – უხვეულა (ის) – მოუხვეეს (ის) – მოუხვია (მან) – მოუხვევია (მას).

ზოგს ამ ზმნათაგან თანამედროვე სალაპარაკო ენაში -ავ თემის ნიშანი დაერთვის ე ხმოვნის სათანადო მონაცვლეობით (ალტერნაციით): ფრენს – ფრინაეს, ქშენს – ქშინაეს, ფშენს – ფშეინაეს, ღრენს – ღრინაეს, ჩქმეტს – ჩქშიტაეს, ისევე, როგორც ეს ხდება I სრული დიათეზის (აქტივის) ფუძედრეკად ზმნებში (განჭყურეტს – განჭკურიტაეს, წყეტს – წყეიტაეს, გლეჯს – გლეჯაეს).

პარადიგმა №2 ა

ჩქმეტს ის მას (ჩქმეტა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ენქმეტ/თ – მ/გენქმეტს ჩქმეტ/თ – გინქმეტს/თ ჩქმეტს/ენ – ჩქმეტს/ენ	უწმვებელი ენქმეტლი/თ–მ/გენქმეტლა ჩქმეტლი/თ – გინქმეტლა/თ ჩქმეტლა/ენ – ჩქმეტლა/ენ	აწმყოს კაეწირებითი ენქმეტლე/თ – მ/გენქმეტლეს ჩქმეტლე/თ – გინქმეტლეს/თ ჩქმეტლეს/ენ – ჩქმეტლეს/ენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ენქმეტ/თ–მ/გენქმეტს უწმეტ/თ – გინქმეტს/თ უწმეტს/ენ–უწმეტს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი ენქმეტლი/თ–მ/გენქმეტლა უწმეტლი/თ – გინქმეტლა/თ უწმეტლა/ენ–უწმეტლა/ენ	მყოფადის კაეწირებითი ენქმეტლე/თ – მ/გენქმეტლეს უწმეტლე/თ – გინქმეტლეს/თ უწმეტლეს/ენ – უწმეტლეს/ენ

II სერია

წმვებელი ენქმიტე/თ – მ/გენქმიტა უწმიტე/თ – გინქმიტა/თ უწმიტა/ენ – უწმიტა	II კაეწირებითი ენქმიტო/თ – მ/გენქმიტოს უწმიტო/თ – გინქმიტოს/თ უწმიტოს/ენ – უწმიტოს	ბრძანებითი ენქმიტო უწმიტე/თ უწმიტოს/ენ
---	---	---

III სერია

I რეზულტატიე მ/გენქმეტია გინქმეტია/თ უწმეტია/თ	II რეზულტატიე მ/გენქმეტა გენქმეტა /თ ენქმეტა/თ	III კაეწირებითი მ/გენქმიტოს გენქმიტოს/თ ენქმიტოს/თ
---	---	---

III კლასი

აწმყოს მოდელი Ø-R-ი

I ტიპის უღლებაში მყოფადი და წყვეტილი რეგულარულად ი- - უბ და ი- - უ კონფიქსით იწარმოება, რეზულტატივები - ინვერსიულად. ამათ, ისევე როგორც II დიათეზის ზმნებს (პასივებს), უწყვეტელში -ი სუფიქსი ჩამოსცილდებათ და, განსხვავებით სხვა თემატურსუფიქსიანი ზმნებისაგან, ნაცვლად -დ სუფიქსისა, -ოდ სუფიქსი დაერთვის, წყვეტლობითში კი შესაბამისად --ან.

ეს ზმნები ძირითადად ხმაურს, ადამიანის, ცხოველის, ფრინველის ხმის გამოცემას გამოხატავენ.

I ქვეკლასი

I ქვეკლასში ვათავსებთ ისეთ -ი სუფიქსიან ზმნებს, რომელთაც ი- პრეფიქსი ახლავს აწმყოშივე. ამათგან ზოგიერთს მყოფად-წყვეტილისა და III სერიის ფორმებში შეიძლება ამ ი-ს წინ პრეფერბი დაერთოს. ამ ზმნათაგან ზოგი ლაბილურგარდამავალია: *იძახის იძახს* - (და)იძახებს *ის (მას)* - (და)იძახა *მან (ის)* - *დაუძახ(ნ)ია*; *იკეხის ის (მას)* (და)იკეხებს - (და)იკეხა *მან(ის)*; *მღერის ის (მას)* - *იმღერებს* - *იმღერა მან (ის)*; *იცინის* - (გა)იცინებს - (გა)უცინია; *იხარის* - (გა)იხარებს - *გაუხარია*. ზმნისწინი აქ სრული ასპექტის შინაარსს სძენს ამ ფორმებს.

რამდენიმე ზმნა, რომელსაც არა აქვს ი- პრეფიქსი, ასევე ლაბილურგარდამავალია. მათ ასევე შეიძლება დაერთონ ზმნისწინები: *ევირის ის (მას)* - (და)იევირებს *ის (მას)*, *ტყუის იძ(მას)* - (მო)იტყუებს *იძ(მას)*; *(ს-)ტირის ის (მას)* - *იტირებს ის, მაგრამ და-იტირებს ის მას*. ამ ზმნებს აწმყოს I და II პირში მეშველზმნიანი ფორმები გაუჩნდათ: *ეტირი/ეტირივარ*, *ეევირი/ეევირივარ*, *ემღერი ემღერივარ*...

ი- პრეფიქსიან ზმნებს ძველი წარმოების *სი-*, *სი - იღ*, *სი - უღ* აფიქსებიანი საწყისი აქვთ: *იმღერის* - *სიმღერა*, *იცინის* - *სიცილი*, *იხარის* - *სიხარული*, *ინანის* - *სინანული*, *იურვის* - *სიურვილი* (*ახ. ურვა*), *იჩქარის* - *სიჩქარე*. მაგრამ: *კენესის* - *კენესა*, *იჭირვის* - (გა)ჭირვება, *ინაღლის* - *ძვ. ნაღელი*. ესენი უძველესი სტრუქტურის აეტოტივებია, რომელთაც, როგორც ვხედავთ, დღესაც შემორჩენილი აქვთ ი- პრეფიქსი აწმყოში და საწყისებიც ძველი წარმოებისა აქვთ.

პარადიგმა №3

იცინის ის (სიცილი)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეიცინი/თ იცინი/თ იცინის/ან	უწყვეტელი ეიცინოდი/თ იცინოდი/თ იცინოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ეიცინოდუ/თ იცინოდუ/თ იცინოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი (გა)ეიცინებ/თ (გა)იცინებ/თ (გა)იცინებს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი (გა)ეიცინებდი/თ (გა)იცინებდი/თ (გა)იცინებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი (გა)ეიცინებდუ/თ (გა)იცინებდუ/თ (გა)იცინებდეს/თ

II სერია

წყვეტილი (გა)ეიცინე/თ (გა)იცინე/თ (გა)იცინა/ეს	II კავშირებითი (გა)ეიცინო/თ (გა)იცინო/თ (გა)იცინოს/ნ	ბრძანებითი (გა)ეიცინოთ (გა)იცინეთ (გა)იცინოს/ნ
--	--	--

III სერია

I რეზულტატივი (გა)მ/გეიცინია (გა)გიცინია/თ (გა)უცინია/თ	II რეზულტატივი (გა)მ/გეეცინა (გა)გეეცინა/თ (გა)ეეცინა/თ	III კავშირებითი (გა)მ/გეეცინოს (გა)გეეცინოს/თ (გა)ეეცინოს/თ
---	---	---

შენიშვნა: ორპირიანთა შორის გამონაკლისს წარმოადგენს -ნ სუფიქსიანი საწყისის მქონე ორი ზმნა: *კოცნა – კოცნის, ჯობნა – ჯობნის*, რომლებიც უწყვეტელს -დ სუფიქსით და მყოფადს ა- -ებ კონფიქსით, წყვეტილს კი ა- -ე კონფიქსით აწარმოებენ: *აკოცებს ის მას – ვაკოცე მე მას – აკოცე შენ მას – აკოცა მან მას – უაკოცნია მას (მისთვის); აჯობებს ის მას – ვაჯობე მე მას – აჯობე შენ მას – აჯობა მან მას – უჯობნია (მას მისთვის).*

II ქვეკლასი

-ი სუფიქსიანთა კლასის II ქვეკლასში ვათავსებთ ისეთ ზმნებს, რომელთა ფუძეები ძირითადად ბოლოვდებიან ავ, ივ, უვ მარცვლებზე, რომლებიც სუფიქსურ ელემენტებს ჰგვანან, მაგრამ უფრო სავარაუდოა, რომ ვ ჩართულია საწყისის ფორმაში -ილ სუფიქსის წინ:

ავ-ი-ს: ბღაველი – ბღავის, ჩხაველი – ჩხავის, ღნაველი – ღნავის, კნაველი – კნავის.

ივ-ი-ს: კივის, წივის, ჭივის, ჩივის, ჭყივის, სივის, ყივის, ყივის, ხივის, ღვივის.

უ(ვ)-ი-ს: (ვ იკარგვის უ და ი ხმოვნებს შორის). ბუის, ბზუის, ზუის, ბლუის, ბჟუის, ღმუის, ქშუის, ფშმუის, წკმუის, ტყუის, შუის, მხუის, ხუის, წუის.

ამათ ე.წ. ძველი წარმოების -ილ სუფიქსიანი საწყისი აქვთ:

ბღაველი – ბღავის, ჩხაველი – ჩხავის, კიველი – კივის, წიველი – წივის, ჩიველი – ჩივის, ჭყიველი – ჭყივის, ბზუილი – ბზუის, ტყუილი – ტყუის, ღმუილი – ღმუის...

საწყისის -ილ სუფიქსისეული ღ თანხმოვნითი ელემენტი თავს იჩენს მყოფადის, წყვეტილისა და რეზულტატივების მწკრივებში:

ბღავის – იბღაველებს – იბღაველა – უბღაველია

კივის – იკიველებს – იკიველა – უკიველია

ბზუის – იბზუელებს – იბზუელა – უბზუელია

როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, ამათგან „მეტყველება წრის“, ხმის გამოცემის სემანტიკის ზმნებს პარალელურად ზმნისწინიანი ფორმებიც ეწარმოებათ მყოფადსა და წყვეტილში. ასეთ შემთხვევაში ზმნისწინიანი და უზმნისწინო ფორმები ასპექტურ განსხვავებას იძლევიან:

კივის – დაიკიველებს – და/იკიველა

წივის – დაიწიველებს – და/იწიველა

ღნავის – დაიღნაველებს – და/იღნაველა

ჩივის – დაიჩიველებს – და/იჩიველა

ზმუის – დაიზმუელებს – და/იზმუელა

ჯღავის – დაიჯღაველებს – და/იჯღაველა

შენიშვნა 1: სოკიურთ სმნასთან დადასტურებულია პარალელური ფორმები სრული -ილ სუფიქსით. ასეთ შემთხვევაში ვ ელემენტი ამოვარდნილია: იბზუელებს/იბზუილებს, იყმუელებს/იყმუილებს, იზმუილებს, დაიწუილებს, გაიშხუი-

ლებს, ამოიფუშვილებს, ასევე: ტყუის – მოიტყუილებს/მოიტყუებს, ყვავის – იყვავილებს – დაიყვავილებს.

შენიშვნა 2: აწმყოში ამ ზმნებს I და II პირებში მარტივი ფორმების (კვივი, ვზზავი) პარალელურად შეშველ ზმნიანი ფორმები გაუნდათ (როგორც ვ.წ. სტატოკური პასივის ზმნებს: ვხატეარ – ხატეხარ): ვეივიეარ, ვწივიეარ, ვჩივიეარ.

შენიშვნა 3: გამონაკლისია ტირის, ყვირის, ჭყვირის, ღვივის, ტყუის ზმნები, რომელთაც საწყისის ფორმაში -ილ სუფიქსი აქვთ (ტირილი, ყვირილი), მაგრამ, როგორც ზემოთ ენახეთ (იხ. I ქვეკლასი), -ლ ელემენტი პირიან ფორმებში არ ჩაერთვის: ტირის – იტირებს, ყვირის – იყვირებს, ჭყვირის – იჭყვირებს, ღვივის – იღვივებს, ტყუის – (მო)იტყუებს.

გამონაკლისია აგრეთვე (უ)ფრთხის ზმნა, რომელსაც -ობა სუფიქსიანი საწყისი აქვს (ფრთხობა), მიმღეობა ფრთხილი ქცეულია ზედსართავად) მყოფად-წყვეტილი მასაც -ილ სუფიქსიანი აქვს: ფრთხის – იფრთხილებს.

შენიშვნა 4: ამ ტიპის ზმნებს ძირითადად და- ზმნისწინის საშუალებით სრული ასპექტის გამოხატვის საშუალება აქვთ. ამიტომ მყოფადის, წყვეტილისა და რეზულტატივების მწკრივებში ზმნისწინიანი ფორმებიც აქვთ: კივის: იკიელებს – დაიკიელებს; იკიელა – დაიკიელა; უკიელია – დაუკიელია, წივის – იწიელებს – დაიწიელებს; იწიელა – დაიწიელა; უწიელია – დაუწიელია; ბლავის – იბლავლებს – დაიბლავლებს; იბლავლა – დაიბლავლა; უბლავლია – დაუბლავლია.

შენიშვნა 5: იღვწის/იღწვის ზმნას (ღუაწილი > ღუაწლი) მყოფადში ღ იკარგება, ამავე დროს, ფუძეში აღუდგება ვ ხმოვანი: იღვაწილებს > იღვაწლებს > იღვაწებს.

პარადიგმა №4 (ილ-იანი)

ბლავის ის (ბლავილი)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ებლავი/ეარ/თ ბლავი/ხარ/თ ბლავის/ან	უწყვეტელი ებლაოდი/თ ბლაოდი/თ ბლაოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ებლაოდე/თ ბლაოდე/თ ბლაოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ეიბლაელე/თ იბლაელე/თ იბლაელე/ს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი ეიბლაელე/ბდი/თ იბლაელე/ბდი/თ იბლაელე/ბდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ეიბლაელე/ბდე/თ იბლაელე/ბდე/თ იბლაელე/ბდეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი ეიბლაელე/თ იბლაელე/თ იბრაელა/ეს	II კავშირებითი ეიბლაელო/თ იბლაელო/თ იბლაელოს/ნ	ბრძანებითი ეიბლაელოთ იბლაელე/თ იბლაელოს/ნ
--	--	---

III სერია

I რეზულტატივი მ/გვიბლაელია გიბლაელია/თ უბლაელია/თ	II რეზულტატივი მ/გვებლაელა გებლაელა/თ ებლაელა/თ	III კავშირებითი მ/გვებლაელოს გებლაელოს/თ ებლაელოს/თ
---	---	---

ამავე პარადიგმას მიჰყვება *ყვირის, კივის, წივის, ჩივის, ყივის, ჭყივის* ზმნების ორპირიანი საობიექტო ვერსიის ფორმები, ოღონდ მი-, გი-, უ- პრეფიქსებით (ამათი მოქმედება მიემართება ობიექტს).

უჩივის ის მას (ჩივილი)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეუჩივი//ვარ მგვიჩივის უჩივი//ხარ გიჩივის/თ უჩივის/ან უჩივის/ან	უწყვეტელი ეუჩიოდ/თ მგვიჩიოდა უჩიოდ/თ გიჩიოდა/თ უჩიოდა/ნენ უჩიოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ეუჩიოდეთ მგვიჩიოდეს უჩიოდეთ გიჩიოდეს/თ უჩიოდეს/ნენ უჩიოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ეუჩიელებ/თ უჩიელებ/თ უჩიელებს/ენ	ხლმყოფით-პირობითი ეუჩიელებდი/თ უჩიელებდი/თ უჩიელებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ეუჩიელებდეთ უჩიელებდეთ უჩიელებდეს/ნენ
მგვიჩიელებს გიჩიელებს/თ უჩიელებს/ენ	მგვიჩიელებდა გიჩიელებდა/თ უჩიელებდა/ნენ	მგვიჩიელებდეს/თ გიჩიელებდეს/თ უჩიელებდეს/თ

II სერია

წყვეტელი		II კავშირებითი	
ეუჩიელ/თ უჩიელ/თ უჩიელა/ეს	მგვიჩიელა გიჩიელა/თ უჩიელა/ეს	ეუჩიელო/თ უჩიელო/თ უჩიელოს/ნ	მგვიჩიელოს გიჩიელოს უჩიელოს/ნ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კავშირებითი
მგვიჩიელა გიჩიელა/თ უჩიელა/თ	მგვეჩიელა გეჩიელა/თ ეჩიელა/თ	მგვეჩიელოს გეჩიელოს/თ ეჩიელოს/თ

შენიშვნა: გამონაკლის წარმოდგენენ ამთგან სემანტიკურად განსხვავებული ზმნები: უტირის (მას ბავშვი), უწივის (მას ყური), უჟუის (მას მუხლები), უღვივის (მას ლოყები), უბზუის (მას ბუზი), უბრუის (მას თაყი), უკენესის (მას გული), უძრწის (მას ტანი), უზის (მას ბავშვი), რომელთა შინაარსი ინვერსიულია. ამათ მხოლოდ აწმყოს მწკრივები ეწარმოებათ. სხვა მწკრივებში (მყოფად-წყვეტილსა და III სერიაში), როგორც ზემოთაც აღენიშნეთ, პასივის ფორმები ენაცვლებათ (აუტირდება – აუტირდა) და სათანადო ადგილას იქნებიან განხილული.

უტყივის (მას ბებია) – გამოთქმაში „ბებია გიტყივის“ ინვერსიული შინაარსისა და ამ ზმნათა რიგს მიეკუთვნება, მაგრამ, თუ სახელობითში დასმული პირი მოქმედების აგენსია (ე.ი. ის მე მიტყივის ანუ მიკივის, მიყვირის), მაშინ მას წესისამებრ ეწარმოება მყოფადი; და-მიტყიელებს. ასევეა მიწივის ყური – ამიწიელდება, მაგრამ მიწივის ვინმე – მიწიელებს – მიწიელა.

III ქვეელასი

ცალკე ქვეელასში შედის -ოლ სუფიქსიანი საწყისების მქონე ზმნები, რომელთაც ეს სუფიქსი ყველგან გადაჰყვებათ, გარდა აწმყოს ჯგუფისა:

ქროლა – ქრის – ქროდა – იქროლებს – იქროლა – უქროლია.

ამ ზმნებსაც აწმყოს I და II პირში პარალელური მეშველზმნიანი ფორმები გაუჩნდათ ახალ ქართულში:

ეკრი – ეკრივარ – კრიხარ

ეძრწი – ეძრწივარ – ძრწიხარ

ეთრთი – ეთრთივარ – თრთიხარ

ეხტი – ეხტივარ – ხტიხარ.

შენიშვნა: ხტის (ხტობა) ზმნას საკუთარი მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმები აქვს. მყოფად-წყვეტილს ივსებს -აჟ თემისნიშნიანი ხტუნავს ზმნის ფორმებით: იხტუნებს – იხტუნა.

ამ ზმნათა ორპირიანი ფორმებს, როგორც ზემოთაც აღენიშნეთ, მყოფად-წყვეტილის მწკრივები საკუთარი არა აქვთ, სესხულობენ ენებითაგან: მითრთის – ამითრთოლდება – ამითრთოლდა. მაგრამ ესენი დინამიკურებია.

პარადიგმა № 4a (ოლ-იანი)

თრთის (თრთოლა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეთრთი/თ ეთრთიეარ/თ თრთი/თ თრთიხარ/თ თრთისქან	უწყვებელი ეთრთოდ/თ თრთოდ/თ თრთოდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ეთრთოდუ/თ თრთოდუ/თ თრთოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ეთრთოლე/თ ითრთოლე/თ ითრთოლე/სენ	ხოლმეობით-პირობითი ეთრთოლე/თ ითრთოლე/თ ითრთოლე/და/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი ეთრთოლე/თ ითრთოლე/თ ითრთოლე/და/ნენ

II სერია

წყვებელი ეთრთოდუ/თ ითრთოდუ/თ ითრთოლა/ეს	II კაეშირებითი ეთრთოლო/თ ითრთოლო/თ ითრთოლო/ს/ნ	ბრძანებითი ეთრთოლო/თ ითრთოდუ/თ ითრთოლო/ს/ნ
---	--	--

III სერია

I რეზულტატიეი მ/გეთრთოლია გეთრთოლია/თ უთრთოლია/თ	II რეზულტატიეი მ/გეთრთოლა გეთრთოლა/თ ეთრთოლა/თ	III კაეშირებითი მ/გეთრთოლოს გეთრთოლო/ს/თ ეთრთოლო/ს/თ
--	--	--

შენიშვნა: ამავე პარადიგმას მისდევს უთემისნიშნო ყარს ზმნა, რომელსაც -ოლ სუფიქსიანი საწყისი აქვს (ყროლა). ამ ზმნებს არა აქვთ II ტიპის (ზმნისწინიანი) უღლება აწმყოში.

III ტიპი

III ტიპის პარადიგმა აქვთ ზმნებს, რომლებიც აწმყოშივე დაირთავენ და-, გა-, მო-, შე- ზმნისწინებს. ამ შემთხვევაში ზმნისწინები არ აწარმოებენ ასპექტს. ისინი უჩვენებენ მიმართულებას ან საზედაო ლოკაციას ან ჩვეულებითს, ინტენსიურ მოქმედებას გამოხატავენ.

და- ზმნისწინი ერთპირიანებთან ინტენსივობას გამოხატავს: დახტის, დაქრის, დაბზუის ის. ორპირიანებთან კი გადმოსცემს ზემოდან ქვემოთ მოქმედებას: დასცქერის, დასტირის, დაჰყვირის, დაჰმღერის, დაჰხარის, დაჰბზუის, დაჰღმუის, დასჩხავის, დასწივის, დასტრფის (ის მას).

შე- ზმნისწინიანი ორპირიანებთან ქვემოდან ზემოთ მოქმედებას გადმოსცემს: შეჰხარის, შესცინის, შესჩივის, შესტირის, შესცქერის (ის მას).

მი-/მო-: მი/მო-სტირის (ის მას), მი/მო-სჩხავის (ის მას), მი/მო-იმღერის (ის) (მიდიხ/მოდიხ და თან მღერის)...

გა- ზმნისწინი ყვირის, წივის, კივის ტიპის ზმნებთან მოქმედების ინტენსივობას თუ დიდ დიაპაზონს გამოხატავს: გაჰყვირის, გაჰკივის, გასწივის, გასტყვირის, გასცქერის.

მოძრაობის შინაარსის ზმნებს მიმართულების ზმნისწინები დაერთვის: ჩაუბრბის, გა(დ)მოშხუის.

ერთსა და იმავე ზმნას შეიძლება სხვადასხვა ზმნისწინი დაერთოს: გადასცქერის, გადმოსცქერის, გასცქერის, შესცქერის, მო/მისცქერის – ჩასცქერის, ჩამოსცქერის.

შენიშვნა: ქრის ზმნა მნიშვნელობას იცვლის საობიექტო ქცევის ფორმებში: მიჭრის, გიჭრის, უჭრის (1. საიდანღაც, უანჯრიდან, ზევიდან, ქვევიდან... 2. უქრის თავში: თავქარიანი).

ამ ტიპის ზმნები მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმებს აწარმოებენ.

პარადიგმა №5

დახტის ის

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო დაეხტივარ/თ დახტიხარ/თ დახტის/ან	უწყვეტელი დაეხტოდ/თ დახტოდ/თ დახტოდ/ნენ	აწმყოს კავშირებითი დაეხტოდ/თ დახტოდ/თ/ დახტოდ/ნენ

IV კლასი

აწმყოს მოდელი *შ-R-აგ*

R-აგ სტრუქტურის მედიოაქტივები ძირითადად გადაადგილდებიან მოძრაობას გამოხატავენ:

1. *გორავს, ფოფხავს, ბობღავს, გოგავს, ლოღავს, ბორღღავს, ფორთხავს, პორტყავს, ჩოჩავს, ტოპავს, ცურავს, ფრინავს.* ასევე ადგილზე მოძრაობას: *ბრუნავს, ტოკავს, როკავს, ცეკვავს, ბუქნავს, ხტუნავს, ბოღავს, ღრჩოღავს | ხრჩოღავს.* ამათ საწყისი ნორმალურად ეწარმოებათ, აწმყოს ფუძეს ერთვის -ა სუფიქსი: *ტოკეა, ცქმუტეა, ცმუტეა, როკეა, ცეკეა, ბუქნეა (<ბუქნეა), ბრუნეა, ხტუნეა* (თუ სონანტი ხმოვნის მომდევნო პოზიციაშია, *ვინის* მეტათეზისის კანონი არ მოქმედებს).

2. ადამიანის ან ცხოველის სულიერი და ფიზიკური მდგომარეობის ხმოვან გადმოცემას: *გმინავს, ოხრავს, სუნთქავს, ქშინავს, ქსინავს, ფშეინავს, ფრთხეინავს, ბრღღეინავს, ღრინავს, კუთავს, კრუხავს, ხჩინავს.*

3. ადამიანის აღვლევებულ სულიერ მდგომარეობას: *ღელავს, ჭმუნავს, შფოთავს, ქოთავს, ბორგავს, ფეთქავს, ცმუკავს, ცქმუტავს, ჩქროღავს, ღრტეინავს, როტავს, შვრინავს.*

4. ფიზიკურ მოვლენებს: *ელავს, გრგვინავს, ქროღავს, ფიფქავს, წინწკლავს, ყინჭღლავს, ყოღავს, ჟონავს, ჟურავს, წვეთავს, ქირსლავს.*

5. სინათლის გამოცემას: *ბრწყინავს, ბრჭყეინავს, ბზინავს, ბჟუტავს, ჩუჟავს.*

I ტიპი

სტრუქტურა: მყოფადი: *o-R-ებ* წყვეტილი: *o-R-ე*

I ქვეკლასი: ერთპირიანი კონსტრუქციისა. **სტრუქტურა:** *R-აგ*

ამ ზმნებს საერთოდ უჭირთ გარდა აწმყოს წრისა სხვა მწკრივების წარმოება თავიანთი სემანტიკის გამო. მაგრამ, როცა აწარმოებენ, მისდევენ ავტოტივების (მედიოაქტივების) ზმნების საერთო მოდელს, რომელიც I პარადიგმაშია, იმ განსხვავებით, რომ აწმყოში მათ თემას -აგ სუფიქსი აწარმოებს.

პარალიზმა №6

ცეკავს ის (ცეკვა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვიცეკავებ/თ ცეკავებ/თ ცეკავებს/ენ	უწყვეტილი ვიცეკავებდი/თ ცეკავებდი/თ ცეკავებდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვიცეკავებდებ/თ ცეკავებდებ/თ ცეკავებდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ვიცეკავებ/თ იცეკვებ/თ იცეკვებს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი ვიცეკავებდი/თ იცეკვებდი/თ იცეკვებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ვიცეკავებდებ/თ იცეკვებდებ/თ იცეკვებდეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი ვიცეკავებ/თ იცეკვებ/თ იცეკვებს/ენ	II კავშირებითი ვიცეკავებ/თ იცეკვებ/თ იცეკვებს/ენ	ბრძანებითი ვიცეკავებ/თ იცეკვებ/თ იცეკვებს/ენ
---	---	---

III სერია

I რეზულტატივი მ/გვეცეკვია გიცეკვია/თ უცეკვია/თ	II რეზულტატივი მ/გვეცეკვა გეცეკვა/თ ეცეკვა/თ	III კავშირებითი მ/გვეცეკვეს გეცეკვეს/თ ეცეკვეს/თ
---	---	---

შენიშვნა: ამ ტიპის ზმნათაგან ზოგს მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმები ეწარმოება: ხოშაკლაავს – ხოშაკლაავდა – ხოშაკლაავდეს, ხმილაავს – ხმილაავდა – ხმილაავდეს.

II ქვეკლასი

რელატიურები. სტრუქტურა: მი-/გი-/უ-R-ავ/ს.

ამ ზმნათაგან ორპირიანი ფორმები სემანტიკური შეზღუდვის გამო მხოლოდ ზოგიერთს ეწარმოებათ საობიექტო ვერსიის მი-/გი-/უ-პრეფიქსებით. მათ მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის მწკრივების წარმოება შეუძლიათ. მყოფად-წყვეტილის ჯგუფის ფორმების შევსება შესაძლებელია -დ სუფიქსიანი პასივის ფორმებით (*აუწქროლდება – აუწქროლდა / აუღელდება – აუღელდა*), თუმცა ეს უკანასკნელნი დინამიკურებია და მთლად არ შეესაბამება აეტოტივის შინაარსს. ამ რელატიურ ფორმებში რეალურ სუბიექტად მიცემითში დასმული სახელია გაგებული (მათ ვ-ს წყობა არა აქვთ) და ამ თვალსაზრისით ისინი მესამე, ინვერსიულ დიათეზას ეკუთვნიან.

*ბრუნავს – უბრუნავს (ბორბალი მას) – უბრუნავდა – უბრუნავდეს
გორავს – უგორავს (ბურთი მას) – უგორავდა – უგორავდეს
ჩქროლავს – უჩქროლავს (გული მას) – უჩქროლავდა – უჩქროლავდეს
ღელავს – უღელავს (გული მას) – უღელავდა – უღელავდეს
შფოთავს – უშფოთავს (სული მას) – უშფოთავდა – უშფოთავდეს
ფეთქავს – უფეთქავს (გული, პულსი მას) – უფეთქავდა – უფეთქავდეს
ელავს – უელავს (თვალეები მას) – უელავდა – უელავდეს.*

II ტიპი

მყოფადის სტრუქტურა: prev.-R-ავ

Ø-R-ავ სტრუქტურის ზოგი ერთპირიანი კონსტრუქციის ზმნა მყოფადს აქტივის მსგავსად, ზმნისწინით აწარმოებს და ინარჩუნებს ავ თემატურ სუფიქსს. შესაბამისად წყვეტილშიც დაირთავს სრული ასპექტის მნიშვნელობით ზმნისწინს.

Prev.-R-ავ:

*ტოპავს ის – ჩა/შეტოპავს – ჩა/შეტოპა – ჩა/შეუტოპავს/ჩა/შეუტოპია;
ყვინთავს – ჩაყვინთავს – ჩაყვინთა – ჩაუყვინთავს //ჩაუყვინთია, ცურავს
– შეცურავს – შეცურა, ბუქნავს – ჩაბუქნავს – ჩაბუქნა (იხ. ინდექსი, პარა-
დიგმა № 7).*

აღსანიშნავია, რომ ტოპავს და ცურავს ზმნების მყოფად-წყვეტილის გა-, გამო- ზმნისწინიანი ფორმები – გატოპავს, გამოტოპავს (ის მას) – გა/გამოტოპა მან ის; გაცურავს, გამოცურავს (ის მას) – გამოცურა (მან ის) სრული (ორპირიანი) კონსტრუქციის ხდება და აქტივებში გადაინაცვლებს.

ყვინთავს (ყვინთვა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ყვეინთაჲ/თ ყვინთაჲ/თ ყვინთაჲს/ენ	უწყვებელი ყვეინთაჲდი/თ ყვინთაჲდი/თ ყვინთაჲდა/ნენ	აწმყოს კაჲშირებითი ყვეინთაჲდჲ/თ ყვინთაჲდჲ/თ ყვინტაჲდჲს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ჩაყვეინთაჲ/თ ჩაყვინთაჲ/თ ჩაყვინთაჲს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი ჩაყვეინთაჲდი/თ ჩაყვეინთაჲდი/თ ჩაყვეინთაჲდა/ნენ	მყოფადის კაჲშირებითი ჩაყვეინთაჲდჲ/თ ჩაყვეინთაჲდჲ/თ ჩაყვეინთაჲდჲს/ნენ

II სერია

წყვებელი ჩაყვეინთჲ/თ ჩაყვინთჲ/თ ჩაყვინთა/ეს	II კაჲშირებითი ჩაყვეინთო/თ ჩაყვეინთო/თ ჩაყვეინთო/ს	ბრძანებითი ჩაყვეინთოთ ჩაყვეინთჲ/თ ჩაყვეინთო/ს
--	---	--

III სერია

I რეზულტატივი ჩამ/გვეყვინთაჲს ჩამიყვინთია ჩაგვეყვინთაჲს/თ ჩაგიყვინთია/თ ჩაუყვეინთაჲს/თ ჩაუყვეინთია/თ	II რეზულტატივი ჩამ/გვეყვეინთა ჩაგვეყვეინთა/თ ჩაყვეინთა/თ	III კაჲშირებითი ჩამ/გვეყვეინთოს ჩაგვეყვეინთოს/თ ჩაყვეინთოს/თ
---	---	---

ამ სმნათა რიგ'შია:

(ჩა/შე)ტოპაჲს, (შე)ცურაჲს, (და)ცრემლაჲს, (მო)ცურცლაჲს, (გამო)კრუხაჲს, (გა)ქუსლაჲს, (მო)კურცხლაჲს, (ჩა)ბუქნაჲს.

III ტიპი

აწმყოს მოდელი prev.+R-აე

ამ ზმნათაგან ზოგი აწმყოშივე დაირთავს (და-, მი-, მო-, იშვიათად შე-) ზმნისწინებს, რომელნიც ასპექტური შინაარსისაგან დაცლილია. და- ზმნისწინი, როგორც სხვა შემთხვევაში, აქაც ინტენსივობას ან ჩვეულებითს მოქმედებას გამოხატავს:

დაცურავს, დაცოცავს, დახტუნავს, დაღოღავს, დაფორთხავს, დახობხავს, დაგოგავს, დაბობღავს, დაქროლავს, დაგორავს, დაჩოჩავს, დაფრინავს.

მი-/მო- ზმნისწინები მხოლოდ მიმართულებას უჩვენებენ:

მი/მო-ტოპავს, მი/მო-ბობღავს, მი/მო-ფორთხავს, მი/მო-გოგავს, მი/მო-ჩოჩავს, მი/მო-გორავს, მი/მო-ხტუნავს, მი/მო-ცურავს, მი/მო-ქროლავს, მი/მო-სთრავს.

შენიშვნა: ამავე პარადიგმას მისდევს *მოქარავს*, რომელსაც სემანტიკური გადახრა ახასიათებს, ნიშნავს „სისულელეს სწადის“. შდრ.: (თავში ქარი) „უქრის“.

ამათ, როგორც ყველა სხვა აწმყოს ზმნისწინიან ფორმებს, მხოლოდ აწმყოს წრის ფორმები ეწარმოებათ.

პარადიგმა №8* (ნაკლული)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	უწყვებელი	აწმყოს კავშირებითი
დაჩიეცურაე/თ	დაჩიეცურაედ/თ	დაჩიეცურაედე/თ
დაჩიცურაე/თ	დაჩიცურაედ/თ	დაჩიცურაედე/თ
დაჩიცურაეს/თ	დაჩიცურაედ/ნენ	დაჩიცურაედეს/ნენ

V კლასი

აწმყოს მოდელი Ø-R-ებ

I ტიპი

მყოფადის სტრუქტურა o-R-ებ

თემატურსუფიქსიანი მედიოაქტივების უმეტესობა რედუპლიცი-რებული (ფუძეგაორკეცებული) ზმნებია, ძირითადად, ხედასხეა სახის ხმაურის გამომხატველი ხმაბაძვითი სიტყვებია. მათი რაოდენობა 200-ზე მეტია. აქედან 100-ზე მეტი მარტივი გაორკეცებით მიღებული ფუძეებია **Zxcvc** სტრუქტურისა (ფ. ერთელიშვილი): *ბაგბაგებს, ბუბბუებს, ლაპლაპებს, ჭიჭიჭებს, ვიშივიშებს, კისკისებს, ჩიჩიჩებს, ლულულებს, ფუსფუსებს, ფუთფუთებს, ბაჯბაჯებს, გიზგიზებს, გუზგუზებს, ძაგძაგებს, ჯაყჯაყებს* და სხვ. ხშირად გაორკეცება თანხმოვნის ჩაყარვით (*სისინებს, ტიტინებს*) ან II სეგმენტის თანხმოვნის დისიმილაციით ხდება:

ნ-ლ (*კანკალებს, თანთალებს, ცანცალებს, წანწალებს, ძუნძულებს, სუნსულებს, ყანყალებს, ცუნცუნებს*)

ნ-რ (*ზანზარებს, ცანცარებს, თქანთქარებს*)

რ-ლ (*ქირქილებს, ჩურჩულებს, ტარტალებს*)

რ-შ (*პარპაშებს, ფარფაშებს*)

რ-ც (*ბარბაცებს, ხორხოცებს*)

რ-ტ (*ფარფატებს, ყურყუტებს*)

ამ ტიპის ფუძეების რაოდენობა 46-ს აღწევს, მაგრამ ყველასაგან არ იწარმოება ზმნა.

რედუპლიცირებული ძირებისაგან შედგენილი ფუძეების სტრუქტურის ერთ თავისებურებას წარმოადგენს ის, რომ არ დასტურდება ორივე სეგმენტის აუსლაუტში ნ სონანტის ხმარება. გვაქვს: *გურგური, გუმგუმი, ვიევიეი, ბაჯბაჯი, გუზგუზი, ძაგძაგი* და ა.შ., მაგრამ არა გვაქვს: *გუნგუნი, ჟანჟანი*. ჩაყარვითაა პირველი სეგმენტის ბოლო ნ სონანტი: *სისინი, კიკინი, ბაბანი, ლაღანი, ქაქანი, ჭაჭანი, ყაყანი, ბიბინი, წიწინი, ჭიჭინი, ვივინი, ყიყინი, ფიფინი, ხიხინი, ბუბუნი, ვუვუნი, გუგუნი, დუდუნი, ტუტუნი, ყუყუნი, ჩუჩუნი, ხუხუნი* და სხვ. ამ ტიპის ფუძეების რაოდენობა 50-ს აღემატება (ფ. ერთელიშვილი), მაგრამ ყველასგან არ იწარმოება ზმნა.

ორმარცვლიანი ფუძეების აუსლაუტში დადასტურებული აღ, ილ, ულ, ან, ინ, უნ, არ, ირ, ურ მარცვლები, რომელნიც ხშირად გვხვდება პირველადს საწყისებში და ამის გამო სუფიქსების შთაბეჭდილებას ტოვებენ, წარმომავლობით რედუპლიცირებული ძირების ბოლო სეგმენტებია ან მათი ანალოგიით გაჩენილი სუფიქსებია.

ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ **cvc (ccvc, cvcc)** სტრუქტურის ფუძეს **-ან, -ინ, -უნ, -ალ, -ილ, -ოლ, -არ** სუფიქსები დაერთვის:

ბაბანებს, კანკალებს, ჭაჭანებს, ჯაჯღანებს, ჭიხინებს, ჭიჭინებს, ხრიგინებს, შიშხინებს, ხიხინებს, ყროყინებს, ჯიჯღინებს, ტლიკინებს, ბლუკუნებს, ჟღარუნებს, ჩურუნებს, კრუსუნებს, ღრატუნებს, ღრუტუნებს, წრუწუნებს, დუდღუნებს, ზღუჭუნებს, ფარხალებს, ფართხალებს, ჭყამალებს, ბანდალებს, ჩინჩხილებს, წკანწკარებს, თოთქოლებს, ჩოჩქოლებს; თანხმოვნის ჩაყარდნით (ძირითადად I ნაწილში): წანწკარებს, ჭანჭყარებს).

R-რ-იალ-ზე დაბოლოებული ფუძეები (დაახლოებით 40-მდე) ძირითადად მოძრაობას გამოხატავენ. ყველა შემთხვევაში **-იალ-ს** წინ უძღვის **რ** სონანტი, რომელსაც წინ შეიძლება უძღოდეს ერთი, ორი, სამი თანხმოვანი:

გრიალებს, ტრიალებს, ფრიალებს, წრიალებს, ზრიალებს, ბზრიალებს, ჭრიალებს, ღრტიალებს, წრიალებს, წკრიალებს, ჩქრიალებს.

ამ კლასში შემავალ ზმნებს ყველა სერიის ფორმები ეწარმოებათ. წყვეტილის ჯგუფს ივსებენ **o**- პრეფიქსიანი (სასუბიექტო ვერსიის აქტივის) ფორმებით ნაკლები (*მან X*) კონსტრუქციით. მყოფადის ფორმები იწარმოება აორისტიდან ამოსვლით -ებ თემატური სუფიქსის დართვით. აორისტის სუფიქსია **-ე**, კავშირებითისა შესაბამისად **-ო**:

*ვიკისკისებ – ვიკისკისებ – ვიკისკისე – მიკისკი(ა)ნია
ვიჯაჯღანებ – ვიჯაჯღანებ – ვიჯაჯღანე – მიჯაჯღანია
ვიტრიალებ – ვიტრიალებ – ვიტრიალე – მიტრიალ(ა)ნია.*

III სერიის ფორმები ეწარმოებათ აქტივის ინვერსიული ფორმების მსგავსად იმ განსხვავებით, რომ **-ებ** თემატური ნიშანი არ ერთვის. მის საკომპენსაციოდ I თურმეობითში შეიძლება ჩაერთოს **-ნ** სუფიქსი: *უჭიკჭიკ(ა)ნია, უტრიალ(ა)ნია*, რომელიც II რეზულტატივშიც შეიძლება გადაწყვეს (*ეჭიკჭიკანა, ეტრიალანა*). ამგვარად, ჩნდება აქტივის ოპოზიციური მედიალური ფორმები (**ნ** არ ჩაერთვის, თუ ფუძე **ნ-ზე** ბოლოვდება): *აუჭიკჭიკებია მას ის – უჭიკჭიკნია მას; უტრიალებია მას ის – უტრიალნია მას.*

ეს ზმნები აბსოლუტურნი (ერთპირიანნი) არიან. მათ ორპირიანი ფორმები სასხვისო ქცევით ეწარმოებათ:

*კანკალებს ის – მიკანკალებს ის მე – უკანკალებს ის მას
კაწკაწებს ის – მიკაწკაწებს ის მე – უკაწკაწებს ის მას
თამთამებს ის – მითამთამებს ის მე – უთამთამებს ის მას*

ამ ტიპის ზმნებს I უსრული დიათეზის (მედიაოქტივის) ფარგლებში ორპირიანი ფორმები მხოლოდ ობიექტური წყობისა შეიძლება ჰქონდეთ (*მიკანკალებს მე მუხლები, მიკაწაწებს მე კბილები*). ობიექტური წყობის ეს ზმნებიც მყოფად-წყვეტილისა და რეზულტატივებისთვის -დ სუფიქსიანი პასივების ფორმებს იყენებენ. მაგრამ ესენი დინამიკურებია; სუბიექტური წყობის საობიექტო ვერსიის ფორმები სრული კონსტრუქციისა აქვთ და მაშასადამე აქტივებს ეკუთვნიან.

„მეტყველება“ წრის სემანტიკის ზმნებს შესაბამისი ორპირიანი ფორმები ე-პრეფიქსიანი რელატიური ვნებითით ეწარმოებათ:

ტიკტიკებს - ეტიკტიკება, ჩურჩულებს - ეჩურჩულება, ჭიკჭიკებს - ეჭიკჭიკება, ჯუჯღუნებს - ეჯუჯღუნება, ბუზღუნებს - ებუზღუნება...

ამათი ამოსავალი ფუძე პირველადი საწყისებია: *ჭიკჭიკი, წანწალი, ჩურჩული, სრიალი, კრიალი, ბრიალი, რომელთაგანაც იწარმოება, ერთი მხრივ, ერთპირიანი მედიალური ფორმები და მეორე მხრივ - ორპირიანი აქტივები:*

*ჭიკჭიკი - ჭიკჭიკებს ის - აჭიკჭიკებს ის მას
ტიკტიკი - ტიკტიკებს ის - ატიკტიკებს ის მას
ყანყალი - ყანყალებს ის - აყანყალებს ის მას
გუგუნი - გუგუნებს ის - აგუგუნებს ის მას
ჭრიჭინი - ჭრიჭინებს ის - აჭრიჭინებს ის მას
სრიალი - სრიალებს ის - ასრიალებს ის მას
ბრიალი - ბრიალებს ის - აბრიალებს ის მას
ჭრიალი - ჭრიალებს ის - აჭრიალებს ის მას
ღრიალი - ღრიალებს ის - აღრიალებს ის მას
ზრიალი - ზრიალებს ის - აზრიალებს ის მას და სხვ.*

პარაღიბმა №9

ჩურჩულებს (ჩურჩული)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ენურჩულეებ/თ ჩურჩულეებ/თ ჩურჩულეებს/ენ	უწყვეტელი ენურჩულეებდი/თ ჩურჩულეებდი/თ ჩურჩულეებდა/ნენ	I კავშირებითი ენურჩულეებდე/თ ჩურჩულეებდე/თ ჩურჩულეებდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ენურჩულეებ/თ ინურჩულეებ/თ ინურჩულეებს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი ენურჩულეებდი/თ ინურჩულეებდი/თ ინურჩულეებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ენურჩულეებდე/თ ინურჩულეებდე/თ ინურჩულეებდეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი ენურჩულე/თ ინურჩულე/თ ინურჩულეა/ეს	II კავშირებითი ენურჩულეო/თ ინურჩულეო/თ ინურჩულეოს/ნ	ბრძანებითი ენურჩულეოთ ინურჩულეოთ ინურჩულეოს/ნ
---	---	---

III სერია

I რეზულტატივი მ/გენურჩულ(ნ)ია გენურჩულ(ნ)ია/თ ენურჩულ(ნ)ია/თ	II რეზულტატივი მ/გენურჩულ(ნ)ა გენურჩულ(ნ)ა/თ ენურჩულ(ნ)ა/თ	III კავშირებითი მ/გენურჩულოს გენურჩულოს/თ ენურჩულოს/თ
--	--	---

-იალ სუფიქსიანი

ტრიალებს (ტრიალი):

I სერია

აწმყო ეტრიალებ/თ ტრიალებ/თ ტრიალებს/ენ	უწვებელი ეტრიალებდი/თ ტრიალებდი/თ ტრიალებდა/ნენ	აწმყოთ ეტრიალებდეთ ტრიალებდეთ ტრიალებდეს/ნენ
---	--	---

მყოფადი ვიტრიალებ/თ იტრიალებ/თ იტრიალებს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი ვიტრიალებდი/თ იტრიალებდი/თ იტრიალებდა/ნენ	მყოფადის ვიტრიალებდეთ იტრიალებდეთ იტრიალებდეს/ნენ
--	---	--

II სერია

წვებელი ვიტრიალებ/თ იტრიალებ/თ იტრიალებს/ენ	II კავშირებითი ვიტრიალო/თ იტრიალო/თ იტრიალოს/ნ	ბრძანებითი ვიტრიალოთ იტრიალებეთ იტრიალოსნ
--	---	--

III სერია

I რეზულტატივი მგვეტრიალ(ნ)ია გიტრიალ(ნ)ია/თ უტრიალ(ნ)ია/თ	II რეზულტატივი მგვეტრიალ(ნ)ა გვეტრიალ(ნ)ა/თ ეტრიალ(ნ)ა/თ	III კავშირებითი მგვეტრიალოს გვეტრიალოს/თ ეტრიალოს/თ
--	---	--

შენიშვნა: ეუტრიალებ – მიტრიალებს საობიექტო ვერსიის (ორპირიანი) ფორმებს არა აქვთ მყოფადისა და III სერიის ფორმები (აწმყოთ ჯგუფის ფორმები მყოფადის ფუნქციას ასრულებენ). ნაკლებად ფორმებს ისინიც, ისევე როგორც სხვა რელატიური ავტოტივები -დ სუფიქსიანი პასივით იხსენიები (აზიკანკალდება), მაგრამ ეს უკვე დინამიკური შინაარსის ფორმებია.

II ქვეკლასში შედის მცირე რაოდენობის (35-მდე) ნასახელარი ზმნა, რომელთაგან უმეტესობა -არჯ/-აღე სუფიქსით ნაწარმოები მიმღეობისაგანაა მიღებული, ასევე -ოვან/-იან სუფიქსიანი სახელებისაგან, მცირე რაოდენობა კი არსებითებისა და მარტივი ზედსართაუებისაგან:

აზროვნებს, დროებს, ფსალმუნებს, იმედოვნებს, მეუფებს, ღონებს, ვაგლახებს, ვალალებს, ნეტარებს, ყვავილოვნებს, ხელმწიფებს, სიაშოვნებს, ხშიანებს, ხმოვანებს, მქუხარებს, მჭექარებს, მხურვალებს, მგლოვოვარებს, მღელვარებს, მიქეფარებს, მჭმუნვარებს, მძეინვარებს, (თბრწყინვალებს, (თბზინვარებს, (თბდვინვარებს, მღუმარებს, მღინარებს, მეტყველებს, მჭკერმეტყველებს, მოქმედებს.

ამ ჯგუფის მასდარი -ება სუფიქსით იწარმოება: აზროვნება, ფსალმუნება, დროება, ბრწყინვალეობა, მღელვარება, მქუხარება, მღუმარება, მართლმსაჯულება, მოქმედება და სხვ.

სახელებისაგან ნაწარმოებ ზმნებს მიმღეობა მო- -ე, მე- -ე კონფიქსით ეწარმოებათ (მოაზროვნე, მეფსალმუნე, მოვაგლახე, მოამბე).

შენიშვნა: წესით მიმღეობათაგან წარმოებული ზმნებიც უნდა აწარმოებდნენ მიმღეობებს - მომქუხარე, მომჭექარე, მომძეინვარე, მაგრამ ამ ორმაგი წარმოების ხელოვნური ფორმების ნაცვლად მათთვის მიმღეობათა იგივე ფორმები გამოიყენება, რაც ამოსავალია ამ ზმნების საწარმოებლად (მაგალითად: მღელვარებს - მღელვარე, ბზინვარებს - (თბზინვარე, მეტყველებს - მეტყველი და სხვ.) მშ/ მო-არე წარმოებისა, რომელიც, თავის მხრივ, შესაბამისი შედიალური ზმნების მიმღეობებია: ქუხს - მქუხარე, წუხს - მწუხარე, დუღს - მღუღარე, დელავს - მღელვარე, ბზინავს მბზინვარე, (ოტყვის - მეტყველი და სხვ.

ამ ჯგუფის ზმნათაგან მიმღეობიდან წარმოქმნილებს ძნელად ეწარმოებათ აწმყოს ჯგუფის გარდა სხვა ფორმები. საჭიროების შემთხვევაში კი (თუ სემანტიკა იძლევა ამის საშუალებას), მაინც შეიძლება აწარმოონ: აზროვნებს - იაზროვნებს.

I სერია: ეაზროვნებ - ეაზროვნებდი - ეაზროვნებდე - ეიაზროვნებ - ეიაზროვნებდი - ეიაზროვნებდე.

II სერია: ეიაზროვნე - ეიაზროვნო.

III სერია: მიაზროვნია - მეაზროვნა - მეაზროვნოს

შენიშვნა: ცალკე დგას: გოდებს, სასოებს, წარმოებს, საჭიროებს, რომელთაც ძნელად, თუმცა საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება ეწარმოოს სხვა ჯგუფები: გოდებს - გოდებდა - გოდებდეს - იგოდა - იგოდებს - უგოდა.

II ტიპი

აწმყოს სტრუქტურა: ა/ო/უ-R-ებ.

მყოფადის სტრუქტურა:
prev.-ა/ო/უ -R-ებ

ამ ტიპში ერთიანდებიან ა-, ი-, უ- პრეფიქსიანი ა/ო/უ-R-ებ სტრუქტურის ზმნები, რომელთაც მყოფადი და აორისტი ზმნისწინით ეწარმოებათ

იძინებს ის – და-იძინებს ის, და-იძინა მან; ასლოკინებს ის, და-ასლოკინებს ის, და-ასლოკინა მან; უჭყიტინებს ის მას – შე-უჭყიტინებს ის მას – შეუჭყიტინა მან მას. ამათ რიგშიევა R-ებ სტრუქტურის ზმნა ძლებს ის – გა-ძლებს – გა-ძლო მან.

I ქვეტიპი. სტრუქტურა: ი-R-ებ.

ერთპირიანი ი-R-ებ სტრუქტურის ზმნები (*იძინებს*).

ამ სტრუქტურის ზმნები ძირითადად ნასახელარებია:

მორცხვი – იმორცხვებს, კალათა – იკალათებს, ვაკე – ივაკებს, მწუხრი – იმწუხრებს, ზამთარი – იზამთრებს.

ამ ზმნების აწმყოს მოდელი ავტოტივის (რეფლექსივის) ფორმებია: ი – ებ.

აქტივი

რეფლექსივი – ავტოტივი (მედიააქტივი)

აძინებს ის მას

იძინებს ის (თვითონ: აძინებს თავის თავს)

აღვიძებს ის მას

იღვიძებს ის (თვითონ: აღვიძებს თავის თავს)

აგვიანებს ის მას

იგვიანებს ის (თვითონ: აგვიანებს თავის თავს)

აჩოქებს ის მას

იჩოქებს ის (თვითონ: აჩოქებს თავის თავს)

ასვენებს ის მას

ისვენებს ის (თვითონ: ასვენებს თავის თავს)

ამიტომაც მყოფადი და წყვეტილი მათ ზმნისწინით ეწარმოებათ:

იძინებს – და-იძინებს – და-იძინა

იღვიძებს – გა-იღვიძებს – გა-იღვიძა

იგვიანებს – და-იგვიანებს – და-იგვიანა

იჩოქებს – და-იჩოქებს – და-იჩოქა

ისვენებს – და-ისვენებს – და-ისვენა

იმატებს – მო-იმატებს – მო-იმატა

იზამთრებს – გამო-იზამთრებს – გამო-იზამთრა

იზაფხულებს – გამო-იზაფხულებს – გამო-იზაფხულა

მაგრამ აქტივისაგან განსხვავებით III სერიის ფორმებში მათ თემის ნიშანი არ ერთვის:

აქტივი

*აძინებს ის მას – დაუძინებია მას ის
აღვიძებს – გაუღვიძებია
აზამთრებს – გამოუზამთრებია
აბუდებს – დაუბუდებია
ასვენებს – დაუსვენებია
აგვიანებს – დაუგვიანებია
აჩოქებს – დაუჩოქებია
ამატებს – მიუმატებია*

ავტორტივი (მედიააქტივი)

*იძინებს ის – დაუძინია მას
იღვიძებს – გაუღვიძია
იზამთრებს – გამოუზამთრია
იბუდებს – დაუბუდებია
ისვენებს – დაუსვენია
იგვიანებს – დაუგვიანია
იჩოქებს – დაუჩოქია
იმატებს – მოუმატია*

შენიშვნა: გამონაკლისია *იკლებს* ზმნა: იგი ფუძეკუმშვადია, წყვეტილში *სა პირის* -*ა* სუფიქსი ფუძისეული *ე* ხმოვნის რედუქციას იწვევს: *დაეიკელ(ი) მოდაიკელ(ი) შენ, სა*-ში სუფიქსი -*ო* აქვს: *დაიკლო მან* (იხ. აქტივის პარადიგმა № 13 (30): *ეაკლებ – დაეაკლ – ეიკლებ – დაეიკელ*) და, შესაბამისად, III სერიაში თემატური -*ებ* ნიშანი არა აქვს.

ის ზმნები, რომელთა აქტივის *ა* – ებ სტრუქტურის ფორმები არ იხმარება (მაგ. *აპრიანებს, ათავექეეებს, ამორცხეებს* და სხვ.) III სერიაში შეიძლება თემატური ნიშნით წარმოდგენ, რადგანაც ამ შემთხვევაში აქტივის ფორმებთან დამთხვევა გამორიცხებულია:

იმორცხეებს – დაიმორცხეებს – დაიმორცხეა – დაუმორცხებია, იპრიანებს – მოიპრიანებს – მოიპრიანა – მოუპრიანა//მოუპრიანებია.

შენიშვნა 1: ამ ზმნათაგან ზოგიერთს აწმყოში უღ – ობ მრჩობლი (ორმაგი) სუფიქსი დაერთვის *თ*- პრეფიქსიანი მყოფადისაგან განსასხვავებლად: *იმატებს – მატულობს, იკლებს – კლებულობს, ილოცებს – ლოცულობს*. ამათ სხვა მწკრივები ევსებათ № 10 პარადიგმის მიხედვით.

შენიშვნა 2: თავისებურებას იჩენს ზმნა *იყოლიებს*, რომელიც არ დაირთავს ზმნისწინს და მომავლის მნიშვნელობა აქვს. წყვეტილში – *იყოლია* აწმყო და მესამე სერია არა აქვს. ამ ტიპის ზმნათაგან თავისებურებას იჩენენ ისინი, რომელთაც აწმყოშივე წა- და მო- ზმნისწინიანი ფორმები აქვთ და რომელნიც ოდნობას, მიახლოებას გამოხატავენ: *მოისუსტებს, მოიზანტებს, მოიქოსებს, მოიყრუებს*|| *წაიყრუებს, წაიხმსებს*. მათ არა აქვთ მყოფადი, საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება წვეუტილი და III სერია აწარმოონ: *წაიყრუე – წამიყრუებია, მოვისუსტე*.

ამ ზმნათა (*თ* – ებ სტრუქტურის: *იძინებს, იღვიძებს*) სემანტიკა მოქმედების დაწყებას გვიჩვენებს, ამდენად დინამიკური შინაარსისაა. მათი სტატიკური ფორმებია: *სძინავს, ჰღვიძავს, ზაფხულობს, გვიანობს, მორცხვობს* და სხვ.

პარაღიბმა №10

იძინებს (ძილი)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვიძინებ/თ იძინებ/თ იძინებლ/ენ	უწყვერელი ვიძინებდ/თ იძინებდ/თ იძინებდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვიძინებდე/თ იძინებდე/თ იძინებდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დავიძინებ/თ დაიძინებ/თ დაიძინებლ/ენ	ხოლმეობით-პირობითი დავიძინებდ/თ დაიძინებდ/თ დაიძინებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი დავიძინებდე/თ დაიძინებდე/თ დაიძინებდა/ნენ

II სერია

წყვერელი დავიძინე/თ დაიძინე/თ დაიძინა/ეს	II კავშირებითი დავიძინო/თ დაიძინო/თ დაიძინოს/ნ	ბრძანებითი დავიძინო/თ დაიძინე/თ დაიძინოს/ნ
---	---	---

III სერია

I რეზულტატივი დამ/გვეძინია დაგეძინია/თ დაუძინია/თ	II რეზულტატივი დამ/გვეძინა დაგეძინა/თ დაეძინა/თ	III კავშირებითი დამ/გვეძინოს დაგეძინოს/თ დაეძინოს/თ
--	--	--

II ქვეტიპი. სტრუქტურა: ა-R-ებ. II ქვეკლასში ვათავსებთ ა-R-ებ სტრუქტურის ერთპირიან ფორმებს. ესენი აქტივისებური ა - ებ სტრუქტურის ზმნებია, რომელთაც დაკარგული აქვთ პირდაპირი (სამოქმედო) ობიექტი და ერთპირიანებადაა ქცეული, მაგრამ ფორმა ორპირიანებისა აქვთ შენარჩუნებული. ეს ზმნები ძირითადად გამოხატავენ ფიზიკური (ავადმყოფობით თუ სხვა) მდგომარეობით გამოწვეულ მოქმედებას: *ამტყნარებს ის, ახველებს, ამცხვიკებს/აცხვიკებს*. ასეთებისაგან უმეტესობას -ინ სუფიქსიანი პირველადი საწყისი აქვს, საიდანაც -ინ სუფიქსი ზმნურ ფორმაშიც გადაჰყვებათ: *სლოკინი - ასლოკინებს, ბოყინი - აბოყინებს, ეოტინი - აეოტინებს*.

ეს -ინ კაუზატიური წარმოშობისა ჩანს, რასაც ორი ზმნა ადასტურებს *ღებინება - აღებინებს, ცემინება - აცემინებს*.

შენიშვნა: ამ ზმნებს ორივე წყობა აქვთ სუბიექტური: *ვახლოკინებ, ვახველებ* და ობიექტურიც *მასლოკინებს, მახველებს*. ობიექტური წყობის ფორმები ინვერსიულნი არიან და უღლების სხვა ტიპს, კერძოდ, უღლების IV (ინვერსიულთა) ტიპს მიეკუთვნებიან (იხ. §9, IV დიათეზა: *მაციებს* ტიპის ზმნები).

ამავე ჯგუფში შემოდის ხმაურის გამომხატველი ზმნები (ძირითადად კაკუნის ან სიარულის დროს), რომლებიც -უნ სუფიქსიანი პირველადი საწყისებისაგანაა მიღებული.

მათი სემანტიკიდან გამომდინარე, ისინი მხოლოდ სუბიექტური წყობით იხმარებიან, თუმცა ობიექტური წყობის ფორმების წარმოება შეუძლიათ:

ბაკუნი - აბაკუნებს ის, რახუნი - არახუნებს, ბრახუნი - აბრახუნებს, ბრავუნი - აბრავუნებს, ფრაშუნი - აფრაშუნებს, კაკუნი - აკაკუნებს, რაკუნი - არაკუნებს, ბზაკუნი - აბზაკუნებს, ლაკუნი - ალაკუნებს, ტლაკუნი - ატლაკუნებს.

ამ ზმნებს მიმღეობა მო- -ე კონფიქსით ეწარმოებათ: *მობაკუნე, მობრახუნე, მორაკუნე, მოტლაკუნე* და სხვ. მათ აწმყოში აქტივის სტრუქტურა აქვთ, აქედან გამომდინარე, ისინი მყოფადს, აორისტსა და რეზულტატივის ჯგუფს აქტივისებურად აწარმოებენ (ე.ი. ზმნისწინის დართვით): *ვაკაკუნებ - და-ვაკაკუნებ - და-ვაკაკუნე - და-მიკაკუნ-ებ-ია*.

ამავე ქვეკლასს მიეკუთვნება რამდენიმე R-ებ სტრუქტურის ორპირიანი ნაკლული კონსტრუქციის (*ის მას - მან მას*) არქაული ზმნა. ისინი მცირერიცხოვანი და ანომალიურებია: *პმონებს ის მას*

- სცინებს ის მას - ჰმორჩილებს ის მას - სცოდებს ის მას. ა- პრეფიქსის მაგივრობას აქ O₃ პირის ჰ-/ს- პრეფიქსი ეწევა. ამათ პარალელური -ე პრეფიქსიანი ენებითები აქეთ: *ემონება, ემორჩილება*. გამონაკლისია: *ეცოდება და ეცინება*, რომელთაც მნიშვნელობა ეცვლებათ: *სცოდებს ის მას (ცოდებას სჩადის მის მიმართ) - ეცოდება (ებრალება ის), სცინებს ის მას (საცინლად იგდებს მას, დასცინის) - ეცინება (უნებურად იცინის)*. ამ ზმნებს ნაკლული, დეფექტური პარადიგმა აქეთ: დღეს, ჩვეულებრივ, მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის წარმოება შეუძლიათ, თუმცა ძველ ქართულში წყვეტილის უზმნისწინო ფორმები ჰქონდათ: *ჰმონა, სცოდა. სცოდებს, ჰვედრებს, სცინებს წარმოშობით სამპირიანი აქტივებია (სცოდებს ის მას მას), რომელთაც დაეკარგათ პირდაპირი ობიექტი და ნაკლული კონსტრუქციის გამო მედიოაქტივებში გადაინაცვლეს*. მათ, როგორც ამოსაეალში სრული (აქტივის) კონსტრუქციის ზმნებს, მყოფადი და წყვეტილი ზმნისწინიანი აქეთ: *შესცოდებს - შესცოდა - შეუცოდავს, შეჰვედრებს - შეჰვედრა - შეუვედრებია, დასცინებს - დასცინა - დაუცინია*.

შენიშვნა 1: *სცოდებს და ჰვედრებს* ლაბილური კონსტრუქციისაა - მათ ხან უნდებათ ობიექტი, ხან ეკარგებათ: *(შე)სცოდებს ის მას - შესცოდა მან მას ის; ჰვედრებს ის მას - შეჰვედრა მან მას ის*.

შენიშვნა 2: უღლების პარადიგმით ამ ზმნათა რიგს მიეკუთვნება აგრეთვე: *აფურთხებს, აცუებს, აკუებს*, რომელთაც სამპირიანის სტრუქტურა და კონსტრუქცია აქეთ, მაგრამ ერთპირიანად ქცეულან. ისინი ორპირიანის მნიშვნელობითაც იხმარებიან: *აფურთხებს ის - და/გადა/ჩა-აფურთხა მან; აფურთხებს ის მას - მი/მო-აფურთხა მან მას*.

პარაღიბმა №11

ამთქნარებს (მთქნარება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვამთქნარებ/თ ამთქნარებ/თ ამთქნარებს/ენ	უწვევებელი ვამთქნარებდ/თ ამთქნარებდ/თ ამთქნარებდა/ნენ	აწმყ. კავშირებითი ვამთქნარებდ/თ ამთქნარებდ/თ ამთქნარებდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დავამთქნარებ/თ დაამთქნარებ/თ დაამთქნარებს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი დავამთქნარებდ/თ დაამთქნარებდ/თ დაამთქნარებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი დავამთქნარებდ/თ დაამთქნარებდ/თ დაამთქნარებდეს/ნენ

II სერია

წვევებილი დავამთქნარე/თ დაამთქნარე/თ დაამთქნარა/ეს	II კავშირებითი დავამთქნარო/თ დაამთქნარო/თ დაამთქნაროს/ნ	ბრძანებითი დავამთქნაროთ დაამთქნარე/თ დაამთქნაროს/ნ
---	--	---

III სერია

I რეზულტატივი დამ/გვიმთქნარებია დაგვიმთქნარებია/თ დავამთქნარებია/თ	II რეზულტატივი დამ/გვემთქნარებინა დაგვემთქნარებინა/თ დავამთქნარებინა/თ	III კავშირებითი დამ/გვემთქნარებინოს დაგვემთქნარებინოს/თ დავამთქნარებინოს/თ
---	---	---

III ქვეტიპი. სტრუქტურა: უ-R-ებ. ამ ქვეჯგუფში ვათავსებთ უ-R-ებ სტრუქტურის ორპირიან მედიოაქტივებს. წარმოშობით ისინი პირდაპირობიექტგაუჩინარებელი სამვალენტიანი აქტივებია, ძირითადად -ებ თემატურსუფიქსიანი მედიუმების საობიექტო ვერსიის ფორმებია, ნაკლული ის მას - მან მას კონსტრუქციისა: სუბიექტი მოთხრობითშია, სახელობითბრუნვიანი პირდაპირი ობიექტი დაკარგული აქვთ.

ესენი, ისევე როგორც ი- და ა- პრეფიქსიანები, როგორც აქტივის სტრუქტურის მქონე ზმნები (ისინი აქტივის პირდაკარგული ფორმებია), ზმნისწინით აწარმოებენ მყოფადის, წყვეტილისა და რეზულტატივების ჯგუფებს. ზმნისწინს აქ სრული ასპექტის გამოხატვის ფუნქცია აკისრია. წყვეტილში ზმნისწინიანი და უზმნისწინო ფორმები ერთმანეთს უპირისპირდება, როგორც სრულ და უსრულასპექტიანი შინაარსისა:

უჩიკინებს ის მას - შეუჩიკინებს ის მას - შეუჩიკინა მან მას - შეუჩიკინება მას

*უჭყიტინებს - შეუჭყიტინებს - შეუჭყიტინა - შეუჭყიტინებია
ულუტუნებს - შე/დაულუტუნებს - შე/დაულუტუნა - შე/დაულუტუნებია
უალერსებს - მიუალერსებს - მიუალერსა - მიუალერსებია
უსამიძრებს - მიუსამიძრებს - მიუსამიძრა - მიუსამიძრებია
უმართლებს - გაუმართლებს - გაუმართლა - გაუმართლებია
უნქარებს (ის ფეხს) - აუნქარებს - აუნქარა (მან ფეხს) - აუნქარებია (მას)*

შენიშვნა: გამოწვეულია ეუნქარებ მე ფეხს - უნქარებს ის ფეხს, რომელსაც ობიექტური წყობა ამ მნიშვნელობით არა აქვს (ამიჩქარა მან მე გული სრული კონსტრუქციისა და, მაშასადამე, აქტივია).

ცხადია, ამ ზმნებს, როგორც ორპირიანებს, ორივე წყობა აქვთ: სუბიექტურიც და ობიექტურიც:

*ეუჭყიტინებ - მიჭყიტინებს - შემიჭყიტინებს - შემიჭყიტინა - შეუჭყიტინებია (მას ჩემთვის);
ეულუტუნებ - მილუტუნებს - დამილუტუნებს - დამილუტუნა - დაულუტუნებია (მას ჩემთვის);
ეუცაცხანებ - მიცაცხანებს - დამიცაცხანა - დაუცაცხანებია (მას ჩემთვის);
ეუსამიძრებ - მისამიძრებს - მომისამიძრებს - მომისამიძრა - მოუსამიძრებია (მას ჩემთვის);
ეუმართლებ - მიმართლებს - გამიმართლებს - გამიმართლა - გაუმართლებია (მას).*

შენიშვნა 1: *ეუალერსებ* ზმნის ნორმალური ფორმა III სერიაში უნდა იყოს *მოწალერსებია (მე შენთვის, მიისთვის) - მო/მიუალერსებია (მას ჩემთვის, შენთვის/ მისთვის), მაგრამ ამის ნაცვლად, ჩვეულებრივ, იხმარება ეუალერსები ორპირიანი პასივის მიუალერსებივარ (მე მას) - მოწალერსებია (ის მე) მიალერსებია (ის მას) ფორმები.*

უღუტუნებს (ღუტუნო)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეუღუტუნებ/თ უღუტუნებ/თ უღუტუნებს/ენ	უწყვეტილი ეუღუტუნებღი/თ უღუტუნებღი/თ უღუტუნებღა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ეუღუტუნებღე/თ უღუტუნებღე/თ უღუტუნებღეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დაეუღუტუნებ/თ დაუღუტუნებ/თ დაუღუტუნებს/ენ	ხოღმეობით-პირობითი დაეუღუტუნებღი/თ დაუღუტუნებღი/თ დაუღუტუნებღა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი დაეუღუტუნებღე/თ დაუღუტუნებღე/თ დაუღუტუნებღეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი დაეუღუტუნე/თ დაუღუტუნე/თ დაუღუტუნა/ეს	II კაეშირებითი დაეუღუტუნო/თ დაუღუტუნო/თ დაუღუტუნოს/ნ	ბტბანებითი დაეუღუტუნოთ დაუღუტუნე/თ დაუღუტუნოს/ნ
--	--	---

III სერია

I რეზულტიტივი დამ/გვიღუტუნებია დაგიღუტუნებია/თ დაუღუტუნებია/თ	II რეზულტიტივი დამ/გვიღუტუნებინა დაგვიღუტუნებინა/თ დაეღუტუნებინა/თ	III კაეშირებითი დამ/გვიღუტუნებინოს დაგვიღუტუნებინოს/თ დაეღუტუნებინოს/თ
---	--	--

შენიშვნა 2: ზმნისწინს არ დაირთავენ შემდეგი ზმნები: *უთვალთვალებს, უყურებს, უერთგულებს, უორგულებს, უგანებს, უკურკურებს.*

(გა)უბართლებს, (გა)უმტყუნებს, (გადა)უქარაგმებს, (და)უტატანებს, (და) უცაცხანებს, (და)უთათრულებს, (და)უნანაეებს, (და)უჯლაგუნებს, (მი)უსაღბუნებს, (და-, შე-) უღიტინებს/ულუტუნებს, (შე)უხიციანებს, (შე)ულიზინებს, (შე)უჩიჩინებს/უჩუჩხუნებს/უჩუჩხურებს, (შე)უჩიციანებს, (შე)უცაცხანებს, (შე, შემო)უკურთხებს, (მი, მო)უაღერსებს, (მი/მო)ულოლიაეებს, (მი/მო)ულაღაეებს, (ნა)უკირკიტებს, (ნა)უნისკარტებს, (ნა)უკრიზანტულებს, (ნა)ურუსულებს, (წა)უდიღინებს, (წა)უხუმრებს, (წა)მოუგრძილებს, (წა)მოუშტიალებს.

III ტიპი

აწმყოს სტრუქტურა: prev.-R-ებ

ჩვეულებრივ, -ებ თემატურნიშნიანი რედუპლიცირებული მედიუმები აწმყოში ზმნისწინებს არ დაირთავენ. იშვიათად დაერთვის და-, მი-, ჩა- ზმნისწინები, რომელთაც არა აქვთ არც ასპექტის, არც მიმართულების ჩვენების ფუნქცია, არამედ დერივაციული. კერძოდ, და- ზმნისწინი ინტენსივობას გამოხატავს, მი- და მო- ზმნისწინები – აქვთა და იქითა მიმართულებას:

დამიბანდალებს, დამიხანხალებს, დამიტანტალებს, დამისან-სალებს, დამი/მოწანწალებს, დამილოლიალებს, დამიხეტიალებს, დაფათფათებს, დამიცანცარებს, დამიბლატუნებს, დამილაყუნებს, დამიფლატუნებს და სხვ.

ისინი ძირითადად მოძრაობის გამომხატველი ზმნებია – მოქმედების განმეორადობას, ზოგადობას, ჩვეულებითობას გამოხატავენ. ამ ტიპის ზმნებს ხშირად -ობ თემისნიშნიანი ფორმები ენაცვლება:

დაბაჩუნობს, დატანტალობს, დაწანწალობს, დაპარპაშობს, მოწანწკარობს, დაკურტრუშობს და სხვ.

დაწანწალებს

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	უწყებელი	აწმყოს კავშირებითი
დაეწანწალებ/თ	დაეწანწალებდი/თ	დაეწანწალებდეთ
დაწანწალებ/თ	დაწანწალებდი/თ	დაწანწალებდეთ
დაწანწალებს/ენ	დაწანწალებდა/ნენ	დაწანწალებდეს/ნენ

უღლების III ტიპს განეკუთვნებიან აგრეთვე, **prev.+R**ებ სტრუქტურის ორპირიანი ფორმები. ამ ქვეჯგუფში გამოიყოფა ზმნები, რომლებიც დაირთავენ და-, შე-, ჩა- ზმნისწინებს. ზოგი ზმნისწინი წარმოქმნის რელატიურ ირიბობიექტიან მიმართებას, რაზედმე (საზედაო ვერსია) ან რაიმეს მიმართ მოქმედებას:

ქვითქვითებს ის – დაქვითქვითებს ის მას – ციმციმებს ის – დასციმციმებს ის მას, კანკალებს ის – დაქკანკალებს ის მას, ტრიალებს ის – დასტრიალებს ის მას, ყაყანებს ის – შეყაყანებს ის მას, ლილინებს ის – შეპლილინებს ის მას, კირკიტებს – ჩაპკირკიტებს, ჩურჩულებს – ჩასჩურჩულებს, ჩიჩინებს – ჩასჩიჩინებს და სხვ.

*ქვითქვითებს (ის)
ციმციმებს (ის)
გიზგიზებს (ის)
კანკალებს (ის)
ტრფიალებს (ის)
ტრიალებს (ის)*

*დაქვითვითებს (ის მას)
დასციმციმებს (ის მას)
დაპგიზგიზებს (ის მას)
დაქკანკალებს (ის მას)
დასტრფიალებს (ის მას)
დასტრიალებს (ის მას)*

ასევე, შე- და ჩა- ზმნისწინიანი ფორმები:

*შეყაყანებს (ის მას)
შესციცინებს//შესციცქინებს (ის მას)
შესცაცანებს//შესცაცანებს (ის მას)
შეპლილინებს (ის მას)
შეპლიჭინებს (ის მას)
ჩაპკირკიტებს (ის მას)
ჩასჩიჩინებს (ის მას [მას])
ჩასჩურჩულებს (ის მას [მას])*

ამ ზმნებს ძირითადად მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმები აქვთ და მიჰყვებიან №13 პარადიგმას:

ჩაპკირკიტებს – ჩაპკირკიტებდა – ჩაპკირკიტებდეს
შესციცინებს – შესციცინებდა – შესციცინებდეს
დასტრფიალებს – დასტრფიალებდა – დასტრფიალებდეს
გაპყურებს – გაპყურებდა – გაპყურებდეს

მათ არა აქვთ მყოფადის წრის ფორმები, რადგანაც ზმნის-წინიანებს აწმყოს შინაარსი აქვთ (ზმნისწინს ამ ფორმებში არა აქვს სრული ასპექტის ფუნქცია), ვერ ეწარმოებათ II და III სერიის ფორმები, თუმცა საჭიროების შემთხვევაში ზოგადი მოდელის მიხედვით შეიძლება ვაწარმოოთ: *შესციცინა – შეუციცინია*.

VI კლასი

აწმყოს მოდელი: Ø-R-ობ

ამ ზმნათა აბსოლუტური უმრავლესობა სახელთაგან არის წარმოქმნილი -ობ თემატური სუფიქსის დართვით. მათი შესატყვისი აქტივები ძირითადად ა-R-ებ სტრუქტურისაა, ეგრეთწოდებული პასივები კი -დ სუფიქსიანია: *მეფე – მეფობს – ამეფებს – მეფდება*. ხშირად ერთპირიანი მედიუმის („მეტყველება“ წრის სემანტიკის) შესატყვისი ორპირიანი ფორმა ფ-პრეფიქსიანი პასივია: *ხუმრობს – ეხუმრება (ის მას), ლაპარაკობს – ელაპარაკება (ის მას), ხმაურობს – ეხმაურება ის მას*.

-ობ სუფიქსი ძალზე პროდუქტიული მოდელია სახელებისაგან ზმნის ფორმათა წარმოებისას, მათ შორის – ნასესხებ სიტყვათაგან ზმნების საწარმოებლად. იგი ხასიათდება მეტად ფართო დისტრიბუციით, დაერთვის არსებითი სახელების როგორც მარტივ, ისე ნაწარმოებ ფუძეებს, კომპოზიტებს:

მეფობს, ნადირობს, მეგობრობს, კაცობს, ბავშვობს, თარჯიმნობს, ლიდერობს, კაეალორობს, დირიჟორობს, პარტნიორობს, თაოსნობს, მკურნალობს, ხშიანობს, თავკაცობს, კუდაბზიკობს, ხუროთმოძღვრობს, გულთმისნობს, წინაშელოლობს, სიტყვათქმობს...

შედარებით იშვიათად დაერთვის პირველადს ზედსართაევებს (*თეთრობს, ცხარობს, ცელქობს, ანცობს*), კიდევ უფრო იშვიათად – რიცხვითებს (*ერთობს, ასობს, ათასობს*), საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება გამოყენებულ იქნას ნაცვალსახელებისაგან და ზმნი-

ზედებისაგან ზმნის საწარმოებლად (*იგივეობს, ჩემობს/ჩემულობს, ძე. წარმოობს, შთამოობს*).

-ობ-იანი ფორმები, ისევე როგორც -ებ-იანი სტრუქტურისა, სტატიკური შინაარსისაა; გამოხატავენ მოქმედების მდგომარეობას, ანუ მოქმედებას ერთ წერტილში, თავისთავში: ანუ შინაარსობლივად რეფლექსივებია, ავტოტივებია. ევროპულ ენებზე თარგმნისას ხშირად შეესატყვისებათ უკუქცევითი ფორმები: *ბავშვობს* – ბავშვივით იქცევა (*ребячится*), *მეუობს* – მეუობას ეწევა (*парствует*), *ნადირობს* – ნადირობას ეწევა (*охотится*).

-ებ თემატურ სუფიქსთან შედარებით -ობ იშვიათად აფორმებს ზმნურ ძირებს: *ცხოვრობს, გლოვობს, კამათობს, პაექრობს, ნათობს, ნანობს*; ასევე პირველადს საწყისებს: *კრიახი – კრიახობს, ლაპარაკი – ლაპარაკობს, ტრახახი – ტრახახობს*; ასევე რედუქციციურებულ ძირებს: *ნარნარობს, შარიშურობს, ჩერჩეტობს, ბაქიბუქობს, ფახიფუხობს, ჩირთიფირთობს, ყოყმანობს*. ზოგჯერ ამგვარ ფუძეებთან იგი ენაცვლება -ებ სუფიქსს: *ხეანცალებს // ხეანცალობს, კისკისებს // კისკისობს, ლიკლიკებს // ლიკლიკობს, ჩურჩულებს // ჩურჩულობს, ფართხალებს // ფართხალობს, ქადაგებს // ქადაგობს*. ამ წყვილებს შორის სალიტერატურო ენაში უფრო მისაღები და გავრცელებულია -ებ სუფიქსიანი ფორმები. -ობ უმეტესად არსებითი სახელების ფუძეებთან არის დამკვიდრებული. ეს ზმნები მისდევენ №10 პარადიგმას, რომელშიც მყოფადი 0- -ებ კონფიქსით იწარმოება; წყვეტილი 0- -ებ კონფიქსით, III სერია კი ინვერსიულად. ამათ დრო-კილოთა ყველა ფორმის წარმოება შეუძლიათ ავტოტივ-მედიოაქტივთა საზოგადო წესით.

შენიშვნა: აღმოსავლურ დიალექტებში არის ძლიერი ტენდენცია III სერიაში ფუძის შემდეგ თემატური სუფიქსის პოზიციაში ნ თანხმონის ჩართვისა, როგორც ჩანს, თემატური სუფიქსის საკომპენსაციოდ და აქტივისაგან მედიუმების განსხვავებული მოდელის გასამყარებლად. ეს ტენდენცია ვრცელდება ლიტერატურულ ენაშიც და გვაქვს პარადელური ფორმები: *მინადირნია, მიდარდნია, მილაპარაკნია, მითაეკაცნია, მიხერჩენია* და სხვა, მაგრამ არა ყოველთვის. მაგ.: როდესაც ამას ხელს უშლის ფუძის ფონემატური სტრუქტურა. ვთქვათ თავს იყრის ბევრი სონანტი: *მიმკურნალია, მინარნარია*.

პარადიგმა №14 (ერთპირიანი)

ცხოვრობს (ცხოვრება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეცხოვრობ/თ ცხოვრობ/თ ცხოვრობს/ენ	უწვებელი ეცხოვრობდი/თ ცხოვრობდი/თ ცხოვრობდა/ნენ	I კავშირებითი ეცხოვრობდე/თ ცხოვრობდე/თ ცხოვრობდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ვიცხოვრებ/თ იცხოვრებ/თ იცხოვრებს/ენ	ხელშეობით-პირობითი ვიცხოვრებდი/თ იცხოვრებდი/თ იცხოვრებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ვიცხოვრებდე/თ იცხოვრებდე/თ იცხოვრებდეს/ნენ

II სერია

წვებელი ვიცხოვრე/თ იცხოვრე/თ იცხოვრა/ეს	II კავშირებითი ვიცხოვრო/თ იცხოვრო/თ იცხოვროს/ნ	ბრძანებითი ვიცხოვროთ იცხოვრეთ იცხოვროს/ნ
--	---	---

III სერია

I რეზულტატივი მ/გვიცხოვრია გიცხოვრია/თ უცხოვრია/თ	II რეზულტატივი მ/გვეცხოვრა გეცხოვრა/თ ეცხოვრა/თ	III კავშირებითი მ/გვეცხოვროს გეცხოვროს/თ ეცხოვროს/თ
--	--	--

ამ ზმნათა აბსოლუტური უმრავლესობა სახელთა ფუძეებისაგან იწარმოება (ნასახელარი ზმნებია), და რამდენადაც ისინი ერთპირიანი ფორმებია, აქვთ მხოლოდ სუბიექტური წყობა. მათ სრულ პარადიგმას აღარ წარმოვადგენთ, რადგანაც ისინი იმეორებენ №14 პარადიგმას:

ემეფობ – ეიმეფებ – ეიმეფე – მიმეფია

ენადირობ – ეინადირებ – ეინადირე – მინადირ(ნ)ია

*ემკურნალობ – ვიმკურნალებ – ვიმკურნალე – მიმკურნალია
ელაპარაკობ – ველაპარაკებ – ველაპარაკე – მილაპარაკ(ნ)ია
ელდირიჟორობ – ველდირიჟორებ – ველდირიჟორე – მიდირიჟორ(ნ)ია
ვთავეკაცობ – ვითავეკაცებ – ვითავეკაცე – მითავეკაც(ნ)ია
ვინერსეტობ – ვინერსეტებ – ვინერსეტე – მინერსეტ(ნ)ია*

Ø-R-ობ სტრუქტურის ორპირიანი კონსტრუქციის მედიაქტივები

განსხვავებით -ებ თემატურნიშნიანი მედიუმებისაგან, რომლებიც ორპირიან ფორმებს ჩვეულებრივ **o-/-უ** პრეფიქსიანი საობიექტო ვერსიით აწარმოებენ (*ეტახცახებ მე – ცახცახებს ის – მიცახცახებს ის მე – უცახცახებს ის მას*), -ობ სუფიქსიანი მედიუმები პირიანობის თვალსაზრისით აწმყოში ომონიმიას ავლენენ, რადგანაც III ობიექტური პირის **ჰ-** პრეფიქსი, ჩვეულებრივ, დაკარგულია: *შუამაველობს ის – (ჰ) შუამაველობს ის მას; მკითხაობს ის – (ჰ)მკითხაობს ის მას; ჯიკაობს ის – (ჰ)ჯიკაობს ის მას*. ერთპირიანი მყოფადს **o-** -ებ კონფიქსით აწარმოებენ (*იჯიკავენს ის*), ორპირიანი კი, შესაბამისად, **უ-** -ებ კონფიქსით (*უჯიკავენს ის მას*). ობიექტურ წყობაში მი-/გი-o-/-უ- -ებ კონფიქსით:

*მკითხაობს ის – იმკითხავენს ის – იმკითხავა მან – უმკითხაქ(ნ)ია მას.
მაგრამ:*

მკითხაობს ის მას – უმკითხავენს ის მას – უმკითხავა მან მას – უმკითხაქ(ნ)ია მას (მისთვის).

ასევე:

შუამაველობს ის მას – უშუამაველებს ის მას – უშუამაველა მან მას – უშუამაველია მას (მისთვის).

ჯიკაობს ის მას – უჯიკავენს ის მას – უჯიკაეა მან მას – უჯიკაქ(ნ)ია მას მისთვის.

ერთგულობს ის მას – უერთგულებს ის მას – უერთგულა მან მას – უერთგულნია მას (მისთვის).

ამგვარად, ისინი მისდევენ მე-14 პარადიგმას იმ განსხვავებით, რომ მყოფადში, I-II ობიექტურ პირებში აქვთ მი-, გი-, III ობიექტურში კი უ-პრეფიქსი (მყოფადს **o-** -ებ/ **უ-** -ებ კონფიქსით აწარმოებენ). ინდექსში №14 პარადიგმაში ამ ზმნებთან **უ-** პრეფიქსია მითითებული.

პარაღიბმა №14 ა (ორპირიანი)

ჰპატრონობს (პატრონობა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეპატრონობ /თ (მე/ჩვენ მას/მათ) პატრონობ /თ (შენ/თქვენ მას/მათ) პატრონობს/ენ (ის/ისინი მას/მათ)	უწყებელი ეპატრონობდით პატრონობდი/თ პატრონობდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ეპატრონობდეთ პატრონობდეთ პატრონობდეს/ნენ
მ/გვეპატრონობს (ის მე/ჩვენ) გპატრონობს/თ (ის 'შენ /თქვენ) პატრონობს (ის მას /მათ)	მ/გვეპატრონობდა გპატრონობდა/თ პატრონობდა	მ/გვეპატრონობდეს გპატრონობდეს/თ პატრონობდეს
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ეუპატრონებ /თ (მე /ჩვენ მას) უპატრონებ /თ (შენ/თქვენ მას) უპატრონებს/ენ (ის /ისინი მას)	ხლმყოფით-პირობითი ეუპატრონებდი/თ უპატრონებდი/თ უპატრონებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ეუპატრონებდეთ უპატრონებდეთ უპატრონებდეს/ნენ
მი/გვიპატრონებს (ის მე/ჩვენ) გიპატრონებს/თ (ის 'შენ /თქვენ) უპატრონებს (ის მას /მათ)	მი/გვიპატრონებდა გიპატრონებდა/თ უპატრონებდა	მი/გვიპატრონებდეს გიპატრონებდეს/თ უპატრონებდეს

II სერია

წყებელი ეუპატრონეთ (მე /ჩვენ მას) უპატრონეთ (შენ/თქვენ მას) უპატრონა/ეს (მან /მათ მას)	მი/გვიპატრონა/ეს (მან/მათ მე/ჩვენ) გიპატრონა/თ/ეს (მან/მათ შენ/თქვენ) უპატრონა/ეს (მან/მათ მას /მათ)
II კავშირებითი ეუპატრონო/თ (მე/ჩვენ მას) უპატრონო/თ (შენ/თქვენ მას) უპატრონოს/ნ (მან/მათ მას)	მი/გვიპატრონოს/ნ (მან/მათ მე/ჩვენ) გიპატრონოს/თ/ნ (მან/მათ შენ/თქვენ) უპატრონოს/ნ (მან/მათ მას /მათ)

III სერია

I რესულტატივი

მგვეპატრონია (მეჩვენ მისთვის/მათთვის)
 გიპატრონია/თ (შენ/თქვენ მისთვის/მათთვის)
 უპატრონია/თ (მას/მათ მისთვის/მათთვის)

უპატრონია/თ (მას/მათ ჩემთვის/ჩვენთვის)
 უპატრონია/თ (მას/მათ შენთვის/თქვენთვის)
 უპატრონია/თ (მას/მათ მისთვის/მათთვის)

II რესულტატივი

მგვეპატრონა (მეჩვენ მისთვის/მათთვის)
 გეპატრონა/თ (შენ/თქვენ მისთვის/მათთვის)
 ეპატრონა/თ (მას/მათ მისთვის/მათთვის)

ეპატრონა/თ (მას/მათ ჩემთვის/ჩვენთვის)
 ეპატრონა/თ (მას/მათ შენთვის/თქვენთვის)
 ეპატრონა/თ (მას/მათ მისთვის/მათთვის)

III კავშირებითი

მგვეპატრონოს (მეჩვენ მისთვის/მათთვის)
 გეპატრონოს/თ (შენ/თქვენ მისთვის/მათთვის)
 ეპატრონოს/თ (მას/მათ მისთვის/მათთვის)

ეპატრონოს/თ (მას/მათ ჩემთვის/ჩვენთვის)
 ეპატრონოს/თ (მას/მათ შენთვის/თქვენთვის)
 ეპატრონოს/თ (მას/მათ მისთვის/მათთვის)

Ø-R-ობ ორპირიან მედიოაქტივი ზმნებია:

(ა)კარნახობს, (ა)მზრუნველობს*, (ს)ძმობს, (ა)მოთავეობს*, (ა)ბად-
 ლიობს*, სჯიბრობს*, (ა)მფლობელობს*, (ა)ფლობს*, (ა)მფარველობს, (ა)სა-
 ეკედურობს, (ს)წინააღმდეგობს*, (ა)მადლობს*, (ა)ყვარობს*, (ს)წაწლობს,
 (ა)მოყვრობს, (ა)მოწმობს, (ა)ქმავობს, (ა)ხათრობს. . .

ამათ ძირითადად მხოლოდ აწმყოს წრის მწკრივები აქვთ. სხვა
 მწკრივთა წარმოება უჭრით, მაგრამ საჭიროების შემთხვევაში მის-
 დევენ მე-14 პარადიგმას.

როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, აწმყოთში ერთ//ორპირიანი Ø-R-ობ
 სტრუქტურის მედიუმები ობიექტურ III პირში ომონიმებია, მაგრამ
 მყოფადის ფორმები განსხვავებული აქვთ პირის ნიშნებით.

აწმყო
 ერთპირიანი (ის)
 //ორპირიანი (ის მას)

მყოფადი
 ერთპირიანი

ამხანაგობს
 თამაღობს
 მასპინძლობს
 ხარდლობს
 მეთაურობს
 მეგზურობს
 თაქეაცობს
 წინამძღვრობს
 მაჭანკლობს
 მკათხაობს
 მისნობს

იამხანაგებს ის
 ითამაღებს
 იმასპინძლებს
 ისარდლებს
 იმეთაურებს
 იმეგზურებს
 ითაქეაკვებს
 იწინამძღვრებს
 იმაჭანკლებს
 იმკათხაეებს
 იმისნებს

შუამავლობს
ჯიკაობს
მკურნალობს
სწამლობს
პარტნიორობს
რედაქტორობს

იშუამავლებს
იჯიკაეებს
იმკურნალებს
იწამლებს
იპარტნიორებს
ირედაქტორებს

მყოფადი ორპირიანი (ის მე)

მიაზხანაგებს (ის მე)
მითამადებს
მიმასპინძლებს
მისარდლებს
მიმეთაურებს
მიმეგ ზურებს
მითაეკაცებს
მიწინაშედვრებს
მიმაჯანკლებს
მიმკითხავენს
მიმინნებს
მიშუამავლებს
მიჯიკაეებს
მიმკურნალებს
მიწამლებს
მიპარტნიორებს
მირედაქტორებს

უამზხანაგებს (ის მას)
უთამადებს
უმასპინძლებს
უსარდლებს
უმეთაურებს
უმეგ ზურებს
უთაეკაცებს
უწინაშედვრებს
უმაჯანკლებს
უმკითხავენს
უმინნებს
უშუამავლებს
უჯიკაეებს
უმკურნალებს
უწამლებს
უპარტნიორებს
ურედაქტორებს

შენიშვნა: ორი ზმნა ხმოვს და თანაუგრძობს/უთანაგრძობს მყოფადში -ობ თემატურ სუფიქსს ინარჩუნებს. აქედან, პირველი ზმნა არქაულია და იშვიათად იხმარება, მეორე კი ხშირი სახმარისია: აწმყო: ხმობს/უხმობს ის მას, მყოფადი – უხმობს, წყვეტილი – უხმო, I რეზულტატივი – უხმია; აწმყო-მყოფადი – თანაუგრძობს, თანაუგრძობს, წყვეტილი – თანაუგრძობ, თანამიგრძობ; I რეზულტატივი – თანაუგრძენია (პარალელური ფორმები: მითანაგრძობ, გითანაგრძობ, უთანაგრძობ).

რაც შეეხება რამდენიმე რელატიურ ზმნას: (ს)მობს, (ქ)ქმრობს ტიპისა, ამათი მყოფადი ემთხვევა აწმყოს, II და III სერიას ძნელად აწარმოებს (ძველი: სძმო – ქქმრო); დრო-კილოთა III ჯგუფს ორპირიანი გარდაუვალი პასივის მსგავსად აწარმოებენ: მძმობია – სძმობია, ქმრობია – ქქმრობია (მდრ. „ეფეხისტყაოსანში“: „სდუდებია და სდებია“).

აღსანიშნავია, რომ -ობ თემატურსუფიქსიანი ზმნებიდან ბევრი დიალექტური და იშვიათად ხმარებული ფორმაა და ამოვარდნილია სისტემიდან, ირეგულარულია და მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის წარმოება შეუძლია:

მდებარეობს – მდებარეობდა – მდებარეობდეს
გვიანობს – გვიანობდა – გვიანობდეს
თვისობს – თვისობდა – თვისობდეს
მხნეობს – მხნეობდა – მხნეობდეს
ბჭობს – ბჭობდა – ბჭობდეს
ჰყეარობს – ჰყეარობდა – ჰყეარობდეს
კეირობს – კეირობდა – კეირობდეს
მარტოობს – მარტოობდა – მარტოობდეს
პრანჭობს – პრანჭობდა – პრანჭობდეს.

ეს ფორმა იშვიათია, უფრო მეტად იხმარება ამ ზმნის პასივის ფორმა *იპრანჭება*.

მთელი რიგი -ობ თემატურსუფიქსიანი ზნებისა აწმყოს ჯგუფის გარდა ვერ აწარმოებენ სხვა ფორმებს. ასეთებია, განსაკუთრებით, წარმოქმნილი სახელებისაგან, კომპოზიტებისაგან წარმოებული ზმნები, როგორიცაა მაგ.:

ენატანიობს, კეთილდღეობს, აღებ-მიცემობს, უცილობლობს, უპირატესობს, უგუნურობს, აბდაუბდობს, მეწისქვილეობს, მეჭურჭლეობს, მეშურნეობს, მექრთამეობს, მომთაბარეობს, მცვეელობს, მხედველობს, მზრუნველობს, ბრაზიანობს, პირველობს, ეულობს, ერობს, ბრყეობს, ბერობს, მზეობს და სხე.

ზოგ მათგანს მყოფადის და წყვეტილის წარმოება მაინც შეუძლია, მაგრამ III სერიის ჯგუფს ვერ აწარმოებს. მაგ.:

აწმყო: *მიძობს, გიძობს, სძობს*; მყოფადი: *მიძმობს, გიძმობს, უძმობს*;
წყვეტილი: *მიძმო, გიძმო, უძმო*.

აწმყო: *მიტრობს, გიტრობს, მტრობს*; მყოფადი: *მიტრობს, გიტრობს, უტრობს*;
წყვეტილი: *მიტრო, გიტრო, უტრო*.

II ქვეკლასი: სტრუქტურა Ø-R-აობ. ამავე ტიპს მიეკუთვნება ოდნავ განსხვავებული პარადიგმის მქონე ქვეჯგუფი Ø-R-აობ სტრუქტურისა, რომელთა ფუძის აუსლაუტის ა უმეტეს შემთხვევაში -ავ თემატური ნიშნის ნაშთია, რომლის ვ ელემენტი -ობ სუფიქსის ო ხმოვნის წინ, ჩვეულებისამებრ, იკარგვის. ამოსავალი ზმნა ჩვეულებრივ აქტიოტივი-მედიაოქტივია, მაგრამ შეიძლება აქტივიც იყოს:

ცურავს ის – ცურავ(ე)ობს ის; გორავს ის – გორაობს ის; ბუქნავს ის – ბუქნავ(ე)ობს, მაგრამ წუწავს ის მას – წუწავ(ე)ობს ის; კენწლავს ის მას (ბურთს) – კენწლავ(ე)ობს ის.

შენიშვნა: სემანტიკური განსხვავება ამ წყვილებს შორის, გარდა იმისა, რომ ხაზოვან (მიმართებით) და მეორე მხრივ ერთ წერტილში, რეფლექსურ (უაწმყო

ეთს) მოძრაობაშია, თითქოს იმაშიცაა, რომ პირველი ერთჯერად მოქმედებას, მეორე კი მრავალჯერად, ინტენსიურ მოძრაობას, მოქმედებას გამოხატავს.

შესაძლებელია აუსლაუტის ა იყოს არა -აგ სუფიქსის ნაშთი, არამედ ფუძისეული ან სახელური მაწარმოებლის ელემენტი (უფრო ხშირად კინობითი სემანტიკის სუფიქსი):

მუშა – მუშაობს, ბებია – ბებიაობს, კაფია – კაფიაობს, კეკელა – კეკელაობს, ჭორიკანა – ჭორიკანაობს, წარამარა – წარამარაობს.

ყველა ამ შემთხვევაში ერთნაირად აღდგება (ან ანალოგიით ჩნდება, როგორც მაგალითად *თეეზი – თეეზაობს – ითეეზაეებს*) ვ თანხმოვანი მყოფადის, II და III სერიის ფორმებს:

*ცურაობს – იცურაეებს – იცურავა – უცურაე(ნ)ია
კაფიაობს – იკაფიაეებს – იკაფიავა – უკაფიაე(ნ)ია
მოძრაობს – იმოძრაეებს იმოძრავა – უმოძრაე(ნ)ია
ბურთაობს – იბურთაეებს – იბურთავა – უბურთაე(ნ)ია
ციგაობს – იციგაეებს – იციგავა – უციგაე(ნ)ია
თეეზაობს – ითეეზაეებს – ითეეზავა – უთეეზაე(ნ)ია*

ძირითადად ეს ჯგუფიც მისდევს №14a პარადიგმას იმ განსხვავებით, რომ თემატური ნიშანი არის -ობ და აწმყოს გარდა ყველა სერიის ფორმაში ფუძის ბოლოს ჩნდება ვ.

ზოგი ამ ზმნათაგან მხოლოდ აწმყოს ჯგუფს აწარმოებს. ისინი ინდექსში ვარსკვლავითაა აღნიშნული.

სტრუქტურა: R-ე-ობ, R-ი-ობ, R-უ-ობ, R-ო-ობ

რაც შეეხება ვ, ი, უ და ო ხმოვნებზე დაბოლოებულ ფუძეებს:

მხნეობს, პირმოთნეობს, მექოთნეობს, მერყეობს, ცრუობს, ჰგუობს, ხეობს, ქსუობს, გველაძეობს, კაფიობს, თანიობს, ენატანიობს, ძიობს, ცერემონიობს, მუტაციობს, მეტანიობს, ლიტანიობს, ლაქიობს, ლათაიობს, ბაქიობს, საზრდოობს, უცხოობს და სხვ.

ამათ უკირთ აწმყოს ჯგუფის გარდა სხვა მწკრივების წარმოება, მაგრამ საჭიროების შემთხვევაში №13 პარადიგმას მისდევენ. ამათგან *საზრდოობს და უცხოობს ვ-ს* ჩაირთავს (*ისაზრდოეებს-ისაზრდოეა, იუკხოეებს- იუკხოეა*).

საერთოდ, მთელი რიგი -ობ სუფიქსიანი ავტოტივებისა გაჭირვებით აწარმოებს აწმყოს ჯგუფის გარდა სხვა მწკრივებს მათი სემანტიკური სპეციფიკურობის გამო, რაც ძირითადად სტატიკური შინაარსით არის გამოწვეული.

პარაღიბმა №15 (R-აობ)

მოძრაობს (მოძრაობა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფო		
აწმყო ემოძრაობ/თ მოძრაობ/თ მოძრაობს/ენ	უწვეტილი ემოძრაობდი/თ მოძრაობდი/თ მოძრაობდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ემოძრაობდე/თ მოძრაობდე/თ მოძრაობდე/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ემოძრაეებ/თ ემოძრაეებ/თ ემოძრაეებს/ენ	ხოლმეობით-პირობითი ემოძრაეებდი/თ ემოძრაეებდი/თ ემოძრაეებდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი ემოძრაეებდე/თ ემოძრაეებდე/თ ემოძრაეებდე/ნენ

II სერია

წვეტილი ემოძრაეე/თ ემოძრაეე/თ ემოძრაეე/ეს	II კაეშირებითი ემოძრაო/თ ემოძრაო/თ ემოძრაოს/ნ	ბრძანებითი ემოძრაოთ ემოძრაეე/თ ემოძრაოს/ნ
--	--	--

III სერია

I რეზულტიტივი მ/გემოძრაეია გიმოძრაეია/თ უმოძრაეია/თ	II რეზულტიტივი მ/გემოძრაეია გემოძრაეა/თ ემოძრაეა/თ	III კაეშირებითი მ/გემოძრაოს გემოძრაოს/თ ემოძრაოს/თ
--	---	---

III ქვეელასი. სტრუქტურა R-ულ-ობ.

ერთი ტიპი -ობ თემატურ სუფიქსიანი მედიოაქტივებისა აწმყოში -ილ, -ულ სუფიქსებითაა წარმოდგენილი. მათ ეს -ულ სუფიქსიანი ფორმები განივითარეს ლაბილური კონსტრუქციის -ებ თემატურნიშნიანი ზმნების -ი პეფიქსიანი ფორმების პარალელურად (იფიცებს – ფიცულობს, იმატებს – მატულობს, იკლებს – კლებულობს, იწყენს – წყენულობს, იმარხავს – მარხულობს, იტკიებს – მტკიენულობს, ილოცებს – ლოცულობს). მათ რიგშივე შეგვეძლო განგვეხილა ცდილობს. ამათი საწყისები ამოსავალი ზმნური ფორმებიდან სხვადასხვაგვარი წარმოებისაა (ვიცი, მტკიცება, კლება, წყენა, მარხვა, ლოცვა).

ამათგან ზოგიერთი მისდევს №14 პარადიგმას, ზოგი კი prev.+o-R-ებ მოდელით აწარმოებს მყოფადს, ხოლო აორისტს შესაბამისად prev.+o-R-ე მოდელით. მაგ. მატულობს ზმნა მო- ზმნისწინით აწარმოებს მედიოაქტივის წყვეტილს: მოვიმატე მე (წონაში), მაგრამ და- ზმნისწინი მას პირდაპირ ობიექტს შეუწყობს: დავიმატე მე საჭმელი. სხვა კონტექსტში მო- ზმნისწინიანი ფორმაც პირდაპირ ობიექტს მიემართება: მოვიმატე მე ფართობი, ეზო.

შენიშვნა: ამ მედიუმების ტიპის O-R-ულ-ობ-ს სტრუქტურა აქვს რამდენიმე ორპირიან (პირდაპირ) გარდამავალ აქტივს: კადრულობს ის მას, თხოულობს ის მას, კისრულობს ის მას, ტვირთულობს ის მას და სხვ. რომელნიც მედიუმების (მედიოაქტივების) მსგავსად (o-ებ, o-th.suf.) აწარმოებენ მყოფადისა და წყვეტილის მწკრივებს: იკადრებს – იკადრა, ინატრებს – ინატრა/ ითხოვებს – ითხოვა, იკისრებს – იკისრა... იხ.ქვემოთ, აქტივის პარადიგმა №16 (33).

პარადიგმა №16

ლოცულობს (ლოცულობს)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ელოცულობ/თ ლოცულობ/თ ლოცულობს/ენ	უწვეებელი ელოცულობდი/თ ლოცულობდი/თ ლოცულობდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ელოცულობდე/თ ლოცულობდე/თ ლოცულობდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ვილოცე/თ ვილოცე/თ ვილოცე/ს/ენ	ხელმეობით-პირობითი ვილოცებდი/თ ვილოცებდი/თ ვილოცებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ვილოცებდე/თ ვილოცებდე/თ ვილოცებდეს/ნენ

II სერია

წვეებელი ვილოცე/თ ვილოცე/თ ვილოცა/ეს	II კავშირებითი ვილოცო/თ ვილოცო/თ ვილოცოს/ნ	ბრძანებითი ვილოცოთ ვილოცე/თ ვილოცოს/ნ
---	---	--

III სერია

I რეზულტატივი მ/გვილოც(ნ)ია გილოც(ნ)ია/თ ულოც(ნ)ია/თ	II რეზულტატივი მ/გველოცა გელოცა/თ ელოცა/თ	III კავშირებითი მ/გველოცოს გელოცო/თ ელოცოს/თ
---	--	---

პარადიგმა №16ა

მატულობს ის (მატება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ემატულობ/თ (ქვიმატებ/თ) მატულობ/თ (ქვიმატებ/თ) მატულობს/ენ (ქვიმატებს/ენ)	უწვევებელი ემატულობდი/თ მატულობდი/თ მატულობდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ემატულობდეს/თ მატულობდეს/თ მატულობდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი მოვიმატებ/თ მოვიმატებ/თ მოვიმატებს/ენ	ხელმეობით-პირობითი მოვიმატებდი/თ მოვიმატებდი/თ მოვიმატებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი მოვიმატებდეს/თ მოვიმატებდეს/თ მოვიმატებდეს/ნენ

II სერია

წვევებილი	II კავშირებითი	ბრძანებითი
მოვიმატე/თ მოვიმატე/თ მოვიმატა/ეს	მოვიმატო/თ მოვიმატო/თ მოვიმატოს/ნ	მოვიმატოთ მოვიმატე/თ მოვიმატოს/ნ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კავშირებითი
მომ/გვიმატ(ნ)ია მოგიმატ(ნ)ია/თ მოუმატ(ნ)ია/თ	მომ/გვემატნა მოგვემატნა/თ მოემატნა/თ	მომ/გვემატოს მოგვემატოს/თ მოემატოს/თ

II ტიპი

-**თბ** თემატურსუფიქსიან ზმნებს არა აქვთ II ტიპის უღლება, ანუ მყოფადში **prev.-R-ობ** და წყვეტილში **prev.-R-ე** მოდელით წარმოება არ ხდება.

III ტიპი

აწმყოს მოდელი: **prev.-R-ობ**

ისევე, როგორც -**ებ** თემატურსუფიქსიანი ზმნები, -**თბ** სუფიქსიანებიც არ დაირთავენ ასპექტის მაწარმოებელი ფუნქციით ზმნისწინს. მაგრამ და- ზმნისწინი ხშირად დაერთვის და ინტენსიურ მოძრაობას (მოძრაობის ინტენსივობას) გამოხატავს: აქეთ-იქით სიარულს ან სიარულთან ერთად მოქმედებას:

დაბალახობს, დაგელაობს, დაზოზინობს, დალაყუნობს, დასეირნობს, დასრიალობს, დაბოდიალობს, დაკუნტრუშობს, დაბაჩუნობს, დაბზრიალობს და სხვ.

ასევე, **მი-** და **მო-** პრეფერბების დართვის შემთხვევაშიც ასპექტი უსრული რჩება:

მი/მო-ყუნცულობს, მი/მო-ჩინდრიკობს, მი/მო-რაკრაკობს, მი/მო-წკანწკარობს //ებს, მილაპარაკობს (მიდის და თან ლაპარაკობს).

მათ მხოლოდ აწმყოს წრის მწკრივთა წარმოება შეუძლიათ.

პარადიგმა №17

დასეირნობს

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო დაესეირნობ/თ დასეირნობ/თ დასეირნობს/ენ	უწყვეტელი დაესეირნობდ/თ დასეირნობდ/თ დასეირნობდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი დაესეირნობდეთ დასეირნობდეთ დასეირნობდეს/ნენ

I სრული დიათეზა. აქტივი

კონსტრუქცია: ის მას – მან ის; ის მას მას – მან მას ის
სტრუქტურა: R-Ø, R[ე/ი]-Ø, ა/ი/უ-R-th.suf.

1. აქტივის უღლების სისტემა ისტორიული თვალსაზრისით

აქტივის უღლების სისტემა ენის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ერთი შეხედვით თითქოს ისტორიულად გამომუშავებულ გარკვეულ ყალიბში ზის და რამდენადმე სტაბილურია (ამას ხელს უწყობს სალიტერატურო ენის მტკიცედ გამომუშავებული და მოქმედი ნორმები). მაგრამ, ცნობილია, რომ ცოცხალი ენა განუწყვეტლად ვითარდება, განიცდის ცვალებადობას. ეს ცვალებადობა, მართალია, ყველაზე მეტად ეხება ენის ლექსიკურ შედგენილობას და ყველაზე ნაკლებ კი მის გრამატიკულ წყობას, სისტემას, მაგრამ დღეს ჩვენ ქართული ზმნის უღლების სისტემაში ენის განვითარების შინაგანი კანონის სწორედ ამ იშვიათი ტენდენციის გამოვლენის მოწმენი ვართ.

თუ გადავხედავთ ქართული ზმნის უღლების სისტემას, ყურადღებას იპყრობს ის გარემოება, რომ აქტივის ძირითად ფორმათა – აწმყო-წყვეტილის თემათა წარმოება ორ სისტემას, ორ ფორმულას ექვემდებარება: 1. აფიქსურ სისტემას (კერძოდ სუფიქსურს): აწმყოს და მასზე დაყრდნობილი ფორმების თემას აწარმოებენ თემატური სუფიქსები: -ო, -აგ, -ამ, -ებ, -ობ და 2. ფუძის ხმოვნის ფუნქციურ მონაცვლეობას – აბლაუტს (აწმყოს ფუძეში ე, აორისტიკაში ი; ან აწმყოს ფუძეში Ø, აორისტიკაში კი ა, ან ე). აქედან – პირველი სისტემა გაბატონებულია და ზმნათა აბსოლუტურ უმრავლესობას მოიცავს. მეორე კი, როგორც ჩანს, ისტორიულად გაერცვლებული, დღეს იშვიათია და ზოგჯერ აფიქსურ წარმოებასთან თანაარსებობს (*დრეკ-დრიკ-ე; შლ-ო – შალ-ე; კლ-აგ – კალ; ძრ-ობ – ძერ, კლეტ – კელ*).

თანამედროვე ქართულში აშკარად იგრძნობა ტენდენცია ზმნის უღლების სისტემაში ოდესღაც ფართოდ გაერცვლებული აბლაუტური ხმოვანმონაცვლეობის ნაშთების გადაშენებისა და თემათა განსხვავების ერთიან, აფიქსურ სისტემაზე გადასვლისა.

აბლაუტის ფუნქციონირების თანდათანობითი მოშლისა და აფიქსაციის გაძლიერების პროცესი, როგორც ჩანს, ჩასახულა ქართული ენის განვითარების უძველეს საფეხურებზე და დღემდე

გრძელდება. ამ პროცესმა ფართოდ მოიცვა ზმნის უღლებების სისტემა, რომელშიც რეგულარული თუ გამონაკლისების სახით ჯერ კიდევ ვხვდებით ძველი სისტემის ნაშთებს.

ეს პროცესი კარგად ჩანს ძველ ქართულშიც, სადაც შემორჩენილია ისეთი შემთხვევები, როდესაც ერთმანეთს აბლაუტის წესით უპირისპირდება პასივის *ე-ე* აორისტი *დერ-კ; კერ-ბ* და აქტივის *ც-ე* აწმყო *დრ-ე, კრ-ბ* (თ. გ. ა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე, გ. მ ა ჭ ა ვ ე ა რ ი ა ნ ი).

მაგრამ ძველი ქართულის სინქრონულად მოქმედ სისტემაში, ჩვეულებრივ, ამგვარი კორელაციის მხოლოდ ერთი წევრიღაა ხოლმე შემორჩენილი. ასე მაგ.: გვაქვს ე.წ. „უნიშნო ვნებითი“, მაგრამ არ მოგვეპოვება იმავე ფუძის დრეკადი (აბლაუტიანი) აქტივი: გვაქვს *ე-ტფები* – *გან-ე-ტფ*, მაგრამ არ დასტურდება *ე-ტფე* – *ე-ტი-ფე*... აქტივ-პასივის ფუძეთა აბლაუტის წესით დაპირისპირება შეიცვალა უფრო ახალი, აფიქსური წარმოების წესით, კერძოდ, თეორიულად მოსალოდნელი (პირდაპირ)გარდამავალი ფუძედრეკადი ფორმები აფიქსურმა, კაუზატიურმა შეცვალა (*ე-ა-ტფ-ობ*).

თავის მხრივ, ტეფ ტიპიც ძველსავე ქართულში უძველესი სისტემის გადმონაშთია და მთელ რიგ შემთხვევებში ფუძედრეკად გარდამავალ ზმნას (აქტივს) არ გააჩნია თავისი შესაბამისი ტეფ ტიპის („უნიშნო ვნებითის“) აორისტის ფორმები. ისინი შეიცვალა მეორეული წარმოებით: აქტივის ფუძედრეკადი ზმნის შესაბამისი კონვერსიული პრეფიქსიანი ვნებითით. მაგ. გვაქვს აქტივი *ე-ფენ* – *ე-ფინ-ე*, მაგრამ არ არის პასივი *ე-ფნები* – *ე-ფენ*; *ე-ტფები* – *ე-ტფე*. მათი ადგილი დაიკავა სასუბიექტო ქცევის აორისტის ფორმისაგან ტრანსფორმირებულმა პასივმა: აქტივის სასუბიექტო ვერსია *ე-ფინ-ე*; პასივის: *ე-ე-ფინ-ე*, საიდანაც შემდეგ საერთო წესის მიხედვით (თემატური ნიშნის დართვით) იქნა წარმოებული დინამიკური პასივის აწმყოს ფორმები: *ე-ე-ფინ-ები*. ეს პროცესი დღეს კიდევ უფრო შორს წავიდა. ძველი ქართული ენისათვის ნორმალური *გან-ე-ტფე*, *გან-ე-ტე* ტიპის ფორმები (სადაც აქტივ-პასივის ფორმათა დაპირისპირების აბლაუტური სიტემის ნაშთი, როგორც ვნახეთ, კენტად იყო დარჩენილი, რადგანაც საპირისპირო აქტივის კანონიერი *ე-ტფე* – *ე-ტი-ფე* ფორმები შეცვალა კაუზატიურმა წარმოებამ: *ე-ატფ-ობ* – *ე-ატფ-ე*, დღეს აორისტში სუფიქსურ წარმოებაზე გადავიდნენ: *გან-ე-ტფე* > *გან-ე-ტფი* > *ე-ა-ტფ-ობ*, *ასევე*: *ე-ა-ე-შრ-ი*, *და-ედნ-ი*, *ე-ა-ე-ხში* და სხვ.

ამგვარად, აქაც აბლაუტის ოდინდელი სისტემა შეცვალა ახალმა, სუფიქსურმა სისტემამ და ძველი ქართულიდან დღემდე დაიკარგა კიდევ ერთი კვალი აბლაუტის სისტემის არსებობისა ქარ-

თულ ენაში. თუმცა ამ ტიპის ზმნებში ახალ, სუფიქსურ წარმოებასთან ერთად ზოგჯერ აბლაუტის ძველი წესიც არსებობს, როგორც ე.წ. უნიშნო ვნებითში (*და-ე-თვერ-ი*), ისე პრეფიქსიანებში (*და-ე-ი-ჭერ-ი*).

ეს პროცესი შედეგია დიდი ხნის წინათ დაწყებული იმ პროცესისა, რომლის შედეგადაც გარდაუვალ ტეფ ფორმაში დაიწრდილა ე-ს მორფოლოგიური ფუნქცია, დაიკარგა აბლაუტური ხმოვანმონაცვლეობის წყვილიდან ერთ-ერთი საპირისპირო წევრი. დაპირისპირების ძველი წესი შეიცვალა: ერთ-ერთი წევრი დაემორჩილა სხვა, ახალ სისტემას, რის შედეგადაც მის საპირისპირო ცალში გარკვეული დროის მანძილზე შემორჩენილი ძველი სისტემის ნაშთი ე თანდათან კარგავს ფუნქციას და ბოლოს თვითონაც იკარგება იმ *o* სუფიქსის გაელენით, რომელიც დაერთო პასივის უნიშნო აორისტს: *გან-ე-ტეფ – გან-ე-ტეფ-ი – გან-ე-ტეფ-ი*.

ამგვარად, აფიქსური წესი თანდათან ბატონდება დრო-კილოთა წარმოების სისტემაშიც. გარდა აორისტისა, თანამედროვე ქართულში ამ ტენდენციას იჩენენ აწმყოს ფორმებიც.

ფუძედრეკადი ზმნები, რომელთა აწმყო-აორისტის დაპირისპირება, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, აბლაუტურ ხმოვანმონაცვლეობას ემყარებოდა, დღეს საერთო ტენდენციას ექვემდებარებიან. მათ აწმყოში დაერთვის თემატური სუფიქსი -აგ (-ებ თემატური სუფიქსის შემდეგ ყველაზე პროდუქტიული) და, ამგვარად, ისინი ემსგავსებიან რეგულარულ ფორმებს, რომლებშიც აწმყოს ფუძეს თემატური სუფიქსი აწარმოებს. ამასთან, -აგ თემატური სუფიქსის დართვისას აბლაუტის ერთ-ერთი ძირითადი წესის თანახმად, სრულსაფეხურიანი ფორმისგან მიიღება არა ნულსაფეხურიანი ფორმა, არამედ რედუცირებულსაფეხურიანი, ანუ *o*-საფეხურიანი: *ე-დრ-ეგ – ე-დრ-იკ-აგ, ე-წე-ეგ – ე-წე-იტ-აგ* და სხვ.

სუფიქსური წარმოებისადმი მიდრეკილებას იჩენენ აგრეთვე ე.წ. ერთთემიანი ზმნებიც. მათგან უმეტესობა დღეს მხოლოდ -აგ სუფიქსით იხმარება და ორთემიანთა კლასშია გადასული. მაგ., *ბერ-ტყავს, რეკავს, თიბავს, კენკავს, პენტავს, ლესავს, ლეწავს, წეწავს* და სხვ. პარალელურ ფორმებს გვიჩვენებენ: *კვეთს//კვეთავს, ხე-თქს//ხეთქავს, ყეფს//ყეფავს* და სხვ.

მართალია, დღეს სალიტერატურო ენის ნორმების მიხედვით ამ პარალელურ ფორმათაგან ისტორიული, უსუფიქსო ფორმებია მიღებული სწორ ფორმად, მაგრამ ენის განითარების ტენდენციები მეორე რიგის ფორმათა სასარგებლოდ ლაპარაკობს.

ამგეარად, თანამედროვე ქართულში აქტივის უღლებების სისტემაში წარმოდგენილია როგორც აფიქსაცია, ისე აბლაუტი. პირველი გაბატონებულია და გაელენას ახდენს მეორეზე.

2. აქტივის უღლების კლასები ღრო-კილოთა ჯგუფებში თემის ცვლილების მიხედვით

I კლასი

აწმყოს მოდელი: Ø-R-Ø

ამ კლასს განეკუთვნება ერთთემიანი ზმნები, რომლებსაც აწმყოსა და აორისტის თემა ერთნაირი აქვთ. მათი რაოდენობა სულ 44-ით განისაზღვრება. ეს ზმნები იჩენენ -აგ სუფიქსის დართვის ტენდენციას.

1. პარალელურ ფორმებს გვიჩვენებენ:

კეეთს – კეეთავს; კეეცს – კეეცავს; ტეხს – ტეხავს; ჩეხს – ჩეხავს; რეკს – რეკავს; ხეთქს – ხეთქავს; ჩეჩს – ჩეჩავს (მატყელს); იჩეჩავს (მხრებს); იღელს – იღელავს (მკერდს); ხეეწს – ხეეწავს; იხეეჭს – იხეეჭავს.

საერთო წესის მიხედვით ეს პროცესი, ალბათ, მომავალში მეორე რიგის ფორმების გამარჯვებით დამთავრდება. თუმცა თანამედროვე სალიტერატურო ნორმების მიხედვით პარალელური ფორმებიდან დასაშვებია მხოლოდ პირველი რიგის (*კეეთს, ტეხს*) ფორმები, მაგრამ აღსანიშნავია, რომ ამათგან განსაკუთრებით ყურს ჭრის და უარყოფილია *წერს* ზმნის -აგ სუფიქსიანი ფორმა *წერ-აგს*. ეს, როგორც ჩანს, გამოწვეულია ამ ზმნის ძირითადად ლიტერატურულ და მეცნიერულ ნაშრომებში ხშირი ხმარებით (სადაც ნორმების კონტროლი ძლიერია).

2. ამათგან უმეტესობა დღეს მხოლოდ -აგ სუფიქსით იხმარება და ორთემიანთა კლასშია გადასული. ესენია:

ბერტყავს, რეკავს, თიბავს, კენკავს, კეტავს, კეცავს, ლესავს, ლეწავს, პენტავს, ჟეჟავს, რეცხავს, ქექავს, წალეკავს, წეწავს, ჭედავს, ხეხავს, ხოცავს, კეებავს, წეეთავს, ხეეტავს და სხვ.

მათი პარადიგმა -აგ თემისნიშნითა კლასის პარადიგმას ემთხვევა იმ განსხვავებით, რომ III სერიაში უფრო ხშირად ამოსავალი უთემისნიშნო ფორმებია გამოყენებული: *დაუკებია, გაუწეწია, დაუთესია, დაუხევეტია, უწეეთია* და სხვ.

პარადიგმა №1 (18)

წერს ის მას (წერა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი					
აწმყო		წყვეტილი		აწმყოს კაეშირებით	
ეწერ	ეწერთ	ეწერდი	ეწერდით	ეწერდე	ეწერდეთ
წერ	წერთ	წერდი	წერდით	წერდე	წერდეთ
წერს	წერენ	წერდა	წერდნენ	წერდეს	წერდნენ
მყოფადის ჯგუფი					
მყოფადი		ხოლმეობით პირობითი		მყოფადის კაეშირებით	
დაეწერ	დაეწერთ	დაეწერდი	დაეწერდით	დაეწერდე	დაეწერდეთ
დაწერ	დაწერთ	დაწერდი	დაწერდით	დაწერდე	დაწერდეთ
დაწერს	დაწერენ	დაწერდა	დაწერდნენ	დაწერდეს	დაწერდნენ

II სერია

წყვეტილი		II კაეშირებით		ბრძანებითი	
დაეწერე	დაეწერეთ	დაეწერო	დაეწეროთ	დაეწეროთ	
დაწერე	დაწერეთ	დაწერო	დაწეროთ	დაწერე/თ	
დაწერა	დაწერეს	დაწეროს	დაწერონ	დაწეროს/ნ	

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი	
დამგვიწერია (მე/ ჩვენ, ის/ისინი)	დაგიწერია/თ	დამგვეწერა (მე/ჩვენ, ის/ისინი)	დაგვეწერა/თ
დაუწერია/თ		დაეწერა/თ	
დაეუწერივარ/თ მას/მათ, მე/ჩვენ	დაუწერიხარ/თ	ჩაეეწერე/თ მას/მათ, მე/ჩვენ	ჩაეწერე/თ
დაუწერია/თ		ჩაეწერა/თ	
III კაეშირებით			
დამგვეწეროს მე/ჩვენ, ის/ისინი	დაგვეწეროს/თ	ჩაეეწერო/თ მას/მათ, მე/ჩვენ	ჩაეწერო/თ
დაეწეროს/თ		ჩაეწეროს/თ	
დაეწეროს/თ		ჩაეწეროს/თ	

პარადიგმა №2 (19)

კეცავს ის მას (კეცვა)

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	წყვეტილი	აწმყოს კავშირებითი
გაქცავე/თ	გაქცავედი/თ	გაქცავედე/თ
კეცავე/თ	კეცავედი/თ	კეცავედე/თ
კეცავეს/ენ	კეცავედა/ნენ	კეცავედეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი	ხოლმყოფით პირობითი	მყოფადის კავშირებითი
დაქეცავე/თ	დაქეცავედი/თ	დაქეცავედე/თ
დაქეცავე/თ	დაქეცავედი/თ	დაქეცავედე/თ
დაქეცავეს/ენ	დაქეცავედა/ნენ	დაქეცავედეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი	II კავშირებითი	ბრძანებითი
დაქეცავე/თ	დაქეცე/თ	დაქეცე/თ
დაქეცავე/თ	დაქეცე/თ	დაქეცე/თ
დაქეცავეს	დაქეცოს/ნ	დაქეცოს/ნ

III სერია

I რეზულტატივი	
დამ/გვიკეცია მე/ჩვენ,ის	დაუკეცევიარ/თ მას, მე/ჩვენ
დაგიკეცია/თ	დაუკეცევიხარ/თ
დაუკეცია/თ	დაუკეცე/თ
II რეზულტატივი	
დამ/გვიკეცა	III კავშირებითი
დაგვიკეცა/თ	დამ/გვიკეცოს
დაგვიკეცა/თ	დაგვიკეცოს/თ
დაგვიკეცა/თ	დაგვიკეცოს/თ

შენიშვნა: აუ თემატური ნიშანი პირიან ფორმებს უფრო იმ შემთხვევაში დაერთვის, როცა საწყისის ფორმაში არის წარმოდგენილი: პენტვა, წეწვა, ლესვა, კეცვა, რეკვა, კენკვა, (და)კეტვა, ქექვა, (წა)ლექვა, რეცხვა... მაგრამ: წერა, კვეთა, ხეწვა..., თუმცა იშვიათად: კეცა - კეცავეს. ისინი რეზულტარულ აუ თემისნიშნთანაა და იმით განსხვავდებიან, რომ III სერიაში (I რეზულტატივი) არ დაირთავენ აუ თემატურ ნიშანს: გამოუკეცებია, დაუკენტია, გაუქექია, გაუღია...

3. მცირერიცხოვანი ჯგუფი (ძირითადად უძველეს ან და აუგ სუფიქსებზე დაბოლოებული) კი საერთოდ არ დაირთავს თემატურ სუფიქსს და არც უჩანს ტენდენცია როდისმე ორთეშიანთა კლასში გადასვლისა. ეს სუფიქსები შეზრდილია ფუძეს და ამდენად, II სერიაში შენარჩუნებულია. ესენია:

ბან, ფხან, (ი)ტან, (ი)ყვან, თხოვ, ქსოვ, ძოვ, წოვ, ჭამ, იქმ (იქამ), რაცხ, (ი)ხმარ.

ეს ზმნები მიჰყვებიან №1 პარადიგმას: წყვეტილის ნიშნად აქვთ -ე, კავშირებითისა კი შესაბამისად -ო სუფიქსი.

შენიშვნა: ამ კლასის ზმნათაგან ორი დაირთავს -ი სუფიქსს: იკეხს/იკეხ-ი-ს, იმღერს/(ი)მღერ-ი-ს.

ამ ზმნებს ლაბილური კონსტრუქცია აქვთ: პირდაპირი ობიექტი ხან ამოტიეტივდება, ხან იკარგვის: იკეხის ის მას, (ი)მღერის ის მას. მაგრამ: იკეხის ის, (ი)მღერის ის (საზოგადოდ). ეს უკანასკნელი არასრული დიათეზისაა და ავტოტივებშია (მედიოაქტივებში) განხილული.

II კლასი

ფუძედრეკადები. აწმყოს მოდელი: Ø-R-[ე]Ø

ესენი I-II სერიების თემას ფუძის ხმოვნის მონაცვლეობით (ე-ი) განასხვავებენ. ფუძედრეკად ზმნათა რაოდენობა დაახლოებით 240-მდეა. ძირის ბოლოკიდურ პოზიციაში დასტურდება ყველა თანხმოვანი, გარდა გ, ჟ, ღ, ყ, ჰ-სი.

ზმნათა ეს კლასი აწმყო-წყვეტილში აბლაუტური ხმოვანმონაცვლეობით ხასიათდება. ისინი აწმყოს ფუძეში გვიჩვენებენ ე გახმოვანებას, წყვეტილისაში კი ი გახმოვანებას (*წყვეტ - წყვიტე*). წყვეტილის მაწარმოებელია -ე სუფიქსი, II კავშირებითისა კი შესაბამისად -ო. III სერიაში, როგორც წესი, I თურმეობითი ეყრდნობა აწმყოს ფუძეს ე გახმოვანებით (*მოწყვეტია*), II თურმეობითი და III კავშირებითი კი სტატიკური ვნებითის (II დინამიკური ვნებითის) II სერიის ფუძეს (*მოწყვეტა, მოწყვეტოს*).

გამოიყოფა სამი ჯგუფი: 1. ყველა (გარდა გ, ჟ, ღ, ყ, ჰ) თანხმოვანზე დაბოლოებულნი. -ეტ, -ეკ სხვა ფორმებთან შეპირისპირების საფუძველზე უძველეს ზმნურ სუფიქსებადაა მიჩნეული (ნ. მარი, ა. შანიძე, ვ. თოფურია, ჰ. ფოგტი, გ. მაჭავარიანი). არ არის გამოორიცხული, რომ სხვათა სუფიქსური წარმომავლობაც დადასტურდეს. 2. -ეე სუფიქსზე დაბოლოებულნი, 3. -ენ სუფიქსზე დაბოლოებულნი.

პარადიგმა №3 (20)

ღრეკს ის მას (ღრეკა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ედრეკ/თ ღრეკ/თ ღრეკსენ	უწვეებელი ედრეკდი/თ ღრეკდი/თ ღრეკდაწენ	აწმყოს კავშირებითი ედრეკდუ/თ ღრეკდუ/თ ღრეკდესწენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი მოედრეკ/თ მოღრეკ/თ მოღრეკსენ	ხოლმყოფით პირობით მოედრეკდი/თ მოღრეკდი/თ მოღრეკდაწენ	მყოფადის კავშირებითი მოედრეკდუ/თ მოღრეკდუ/თ მოღრეკდესწენ

II სერია

წვეებილი მოედრიკუ/თ მოღრიკუ/თ მოღრიკასენ	II კავშირებითი მოედრიკო/თ მოღრიკო/თ მოღრიკოსწენ	ბრძანებითი მოედრიკოთ მოღრიკუ/თ მოღრიკოსწენ
---	--	---

III სერია

I რეზულტატივი			
მომ/გვიდრეკია მუწვენ ისინინი		მოუედრეკიეარ/თ მას მე წვენ	
მოგიდრეკიას		მოუღრეკიხარ/თ	
მოუედრეკიას		მოუღრეკია	
II რეზულტატივი		III კავშირებითი	
მომ/გვედრიკა	მოუედრიკუ/თ	მომ/გვედრიკოს	მოუედრიკო/თ
მოგუედრიკას	მოუედრიკუ/თ	მოგუედრიკოსწენ	მოუედრიკო/თ
მოუედრიკას	მოუედრიკა	მოუედრიკოსწენ	მოუედრიკოს

ამ ქვეჯგუფის ფუძედრეკადი ზმნები, საერთო წესის თანახმად, აწმყოში -აჲ თემატური სუფიქსის დართვის ტენდენციას იჩენენ და, ამგვარად, ემსგავსებიან -აჲ თემისნიშნიან რეგულარულ ფორმებს, რომლებშიც აწმყოს ფუძეს თემატური სუფიქსი აწარმოებს. ამასთან, -აჲ სუფიქსის დართვა იწვევს ფუძის ე ხმოვნის ო-ში გადასვლას: *ედრეკ – ედრიკ-აჲ; ეწყვეტ – ეწყვიტ-აჲ; ეგლეჯ – ეგლიჯ-აჲ* (შესაბამისად I რეზულტატივში იქნება *დამიგლიჯაეს*). სალიტერატურო ენის ნორმების მიხედვით სწორ ფორმად მიღებულია უსუფიქსო ფორმები.

ეჲ და -ენ სუფიქსებზე დაბოლოებულ ზმნათაგან უმეტესობას თავში მაკაუზირებელი ა- პრეფიქსი დაერთვის. ა – ეჲ; ა – ენ (*გ-ადგ-ენ; ე-ა-ძერ-ენ; ე-ა-წ-ენ; ე-ა-კმ-ეჲ; ე-ა-მტერ-ეჲ; ე-ა-რხ-ეჲ* და სხვ.), რაც ამ კონფიქსთა კაუზატიურ წარმოშობაზე მიუთითებს.

-ეჲ/-იჲ სუფიქსიანი ზმნები, განსხვავებით -ენ/-ინ სუფიქსიანებისაგან, II სერიის ფორმებში კარგავენ გ თანხმოვანს II კაეშირებითის -ო სუფიქსის გაელენით, რაც ანალოგიით წყვეტილზე ვრცელდება (*ეამტერეჲ – დაეამტერიო > დაეამტერიო – დაეამტერიეჲ > დაეამტერიე*).

შენიშვნა: -ეჲ სუფიქსიანი 46 ზმნიდან ხუთი ზმნა *აძლეეს, ართმეეს, არკმეეს, აცმეეს, აჭმეეს* წყვეტილსა და II კაეშირებითში იძლევა პარალელურ ფორმებს: *აძლეეს – აძლია/მისცა; წართვა, დაარქვა, აცმია/ჩააცვა, აჭმია/აჭამა*.

პარადიგმა №4 (21)

აწვენს ის მას (დაწვენა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვაწვენ/თ აწვენ/თ აწვენს/ენ აწვენს	უწყებელი ვაწვენდი/თ აწვენდი/თ აწვენდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ვაწვენდუ/თ აწვენდუ/თ აწვენდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დაეაწვენ/თ დააწვენ/თ დააწვენს/ნენ	ხოლმყოებით პირობითი დაეაწვენდი/თ დააწვენდი/თ დააწვენდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი დაეაწვენდუ/თ დააწვენდუ/თ დააწვენდეს/ნენ

II სერია

უწყებელი დაეაწვინე/თ დააწვინე/თ დააწვინა/ეს	II კაეშირებითი დაეაწვინო/თ დააწვინო/თ დააწვინოს/ნ	ბრძანებითი დაეაწვინოთ დააწვინეთ დააწვინოს/ნ
--	--	--

III სერია

I რეზულტატივი			
დამ/გვიწვენია მე/ჩვენ ის/ისინი	დაეუწვენია/თ	მას/მათ მე/ჩვენ	დაეუწვენია/თ
დაგიწვენია/თ	დაუწვენია/თ	დაუწვენია/თ	დაუწვენია/თ
II რეზულტატივი		III კაეშირებითი	
დამ/გვეწვინა	დაეეწვინე/თ	დამ/გვეწვინოს	დაეეწვინო/თ
დაგეწვინა/თ	დაეწვინეთ	დაგეწვინოს/თ	დაეწვინო/თ
დაეწვინა/თ	დაეწვინა/თ	დაეწვინოს/თ	დაეწვინოს/თ

პარადიგმა №5 (22)

არწევს ის მას (რწევა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვარწვევ/თ არწვევ/თ არწვევს/ენ	წვევტილი ვარწვევდი/თ არწვევდი/თ არწვევდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვარწვევდუ/თ არწვევდუ/თ არწვევდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დავარწვევ/თ დაარწვევ/თ დაარწვევს/ენ	ხოლმეობით პირობითი დავარწვევდი/თ დაარწვევდი/თ დაარწვევდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი დავარწვევდუ/თ დაარწვევდუ/თ დაარწვევდეს/ნენ

II სერია

წვევტილი დავარწვიყ/თ დაარწვიყ/თ დაარწვიყს	II კავშირებითი დავარწვიო/თ დაარწვიო/თ დაარწვიოს/ნ	ბრძანებითი დავარწვიოთ დაარწვიო/თ დაარწვიოს/ნ
--	--	---

III სერია

I რეზულტატივი			
დამ/გვირწვევია მე/ჩვენ ის/ისინი დაგირწვევია/თ დაურწვევია/თ		დაურწვევივარ/თ მას/მათ მე/ჩვენ დაურწვევიხარ/თ დაურწვევია/თ	
II რეზულტატივი		III კავშირებითი	
დამ/გვერწვია დაგვერწვია/თ დავერწვია/თ	დავერწვიყ/თ დავერწვიყ/თ დავერწვია/თ	დამ/გვერწვიოს დაგვერწვიოს/თ დავერწვიოს/თ	დავერწვიო/თ დავერწვიო/თ დავერწვიოს/თ

III კლასი

აწმყოს მოდელი: Ø-R-ი

აწმყოში თემატური -ი სუფიქსის მქონე ზმნათა უმეტესობის ფუძისეული ხმოვანი მკვიდრია, ნაწილი კი შეკუმშული ფუძითაა წარმოდგენილი. II სერიაში ამათ ფუძე სრული გახმოვანებით აქეთ წარმოდგენილი: ა ან ე ხმოვნით. ამ კლასის ზმნათა საერთო რაოდენობა 260-მდეა. გამოიყოფა 3 ტიპი:

1. ბოლოკიდურ პოზიციაში აქეთ ნ ან რ, აწმყოში შეკუმშული ფუძე, წყვეტილის ფუძეში ე გახმოვანებით (მხოლოდ S_1 და S_2 პირებში). წყვეტილი ნიშნია ან კიდევ ფუძეს დაერთვის უფუნქციო „ნართული“ -ი (გაჩენილი მრავლობითში თანხმოვანთგასაყარად და ანალოგიით გაერცვლებული მხოლობითის ფორმებშიც). წყვეტილში S_3 -ის ნიშანია -ა სუფიქსი, რომელიც განსხვავებით წინა ქვეჯგუფებისაგან, ფუძისეულ ე ხმოვანს ამოადგებს. II კავშირებითში შესაბამისად -ა სუფიქსი (რომელიც ფუძისეულ ე ხმოვანს ამოადგებს) აქეთ: - (გა)ეცრი, ეცერ - (გა)ეცრა; ეფშენი - (და)ეფშენ - (და)ეფშენა. მათი რიცხვი დაახლოებით 35-ია.

2. ძირითადად ბოლოვდება რ, ლ სონანტებზე, იშვიათად გ (1), დ (4), ჯ (1) თანხმოვნებზე. აწმყოში ფუძე შეკუმშული აქეთ (Ø გახმოვანებით), წყვეტილში კი ა გახმოვანება ახასიათებთ. წყვეტილის სუფიქსია -ჟ, კავშირებითისა -ო (ეთლი - ეთაღე - ეთალო; ეზრდი - ეზარდე - ეზარდო). აღსანიშნავია, რომ -ჟ და -ო სუფიქსები და S_3 -ა სუფიქსი ფუძისეულ ა ხმოვანს არ კუმშავს. მათი რაოდენობა დაახლოებით 33-ია.

3. როგორც ვთქვით, ამ კლასის ზმნათა უმეტესობას აწმყოში ხმოვანი სტაბილური აქეთ. ამათ თემატური ნიშნის წინ აქეთ ნ: (ეთოხნი, ეგ ზაენი, ეთხუანი...). მათი რაოდენობა 125-ს აღწევს. სულ რამდენიმეა დაბოლოებული ლ, რ, ს-ზე (ეწველი - ეწველე, ეამადლი - ეამადლე, ემარგლი - ემარგლე, ეასწაელი - ეასწაელე, ეწყელი - ეწყელე; ეეაცინცლი - ეეაცინცლე; ემწყსი - დამწყსე (აგ-ი-ანი), ეაკაწრი-ეაკაწრე (აგ-ი-ანი), მაგრამ მათგან წარმოშობით ზოგი აგ-ი-ანი, ზოგი ებ-იანი.

უნდა აღინიშნოს, რომ ი- სუფიქსიანი აქტივები იშვიათად, მაგრამ მაინც დაირთავენ ა-/ი-/უ- ხმოვანპრეფიქსებს: ამადლის, აყედრის, აცდის, აუდრის, აი/უცდის, აი/უყრის, აი/უწვდის, აი/უგზაენის, აი/უთლის, აი/უკორტნის, აი/უჩიჩქნის, აი/უწიწკნის, აი/უძიძგნის.

პარადიგმა №6 (23)

ცრის ის მას (ცრის)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვცრი/თ ცრი/თ ცრის/ან	უწვებელი ვცრიდი/თ ცრიდი/თ ცრიდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ვცრიდე/თ ცრიდე/თ ცრიდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ავცრი/თ აცრი/თ აცრის/ან	ხოლმეობით პირობითი ავცრიდი/თ აცრიდი/თ აცრიდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი ავცრიდე/თ აცრიდე/თ აცრიდე/ს/ნენ

II სერია

უწვებელი ავცერი/თ აცერი/თ აცრა/ეს	II კაეშირებითი ავცრა/თ აცრა/თ აცრა/ს/ნ	ბრძანებითი ავცრა/თ აცერი/თ აცრა/ს/ნ
---	--	---

III სერია

I რეზულტატივი	
ამ/გეიცრია მენეენ, ის/ისინი აგიცრი/თ აუცრი/თ	ავუცრივარ/თ მას/მათ მენეენ აუცრიხარ/თ აუცრი/თ
II რეზულტატივი	III კაეშირებითი
ამ/გეეცრა აგეცრა/თ აეცრა/თ	ამ/გეეცრას აგეცრას/თ აეცრას/თ

პარადიგმა №7 (24)

ზრდის ის მას (ზრდა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეზრდი/თ ზრდი/თ ზრდის/ან	წყვეტილი ეზრდიდი/თ ზრდიდი/თ ზრდიდა/ნენ	აწმყოს კაეშორებითი ეზრდიდე/თ ზრდიდე/თ ზრდიდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გაეზრდი/თ გაზრდი/თ გაზრდის/ან	ხოლმეობით პირობითი გაეზრდიდი/თ გაზრდიდი/თ გაზრდიდა/ნენ	მყოფადის კაეშორებითი გაეზრდიდე/თ გაზრდიდე/თ გაზრდიდე/ს/ნენ

II სერია

უწყვეტილი გაეზარდე/თ გაზარდე/თ გაზარდა/ეს	II კაეშორებითი გაეზარდო/თ გაზარდო/თ გაზარდო/ს/ნ	ბრძანებითი გაეზარდოთ გაზარდე/თ გაზარდო/ს/ნ
---	---	--

III სერია

I რეზულტატივი გამ/გეიზრდია გაგიზრდია/თ გაუზრდია/თ	გაეუზრდივარ/თ გაუზრდიხარ/თ გაუზრდია/თ	II რეზულტატივი გამ/გეეზარდა გაგეზარდა/თ გაეზარდა/თ	III კაეშორებითი გამ/გეეზარდოს გაგეზარდო/ს/თ გაეზარდო/ს/თ
---	--	--	--

პარალიზმა №8 (25)

(ა)გზაუბრის ის მას (გზაუბრა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვ(ა)გზაუბრი/თ (ა)გზაუბრი/თ (ა)გზაუბრის/ან	უწყებრივი ვ(ა)გზაუბრი/თ (ა)გზაუბრი/თ (ა)გზაუბრი/ან	აწმყოს კავშირებითი ვ(ა)გზაუბრი/თ (ა)გზაუბრი/თ (ა)გზაუბრი/ან
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გაე(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრის/ან	ხოლმეობით პირობითი გაე(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/ან	მყოფადის კავშირებითი გაე(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/ან

II სერია

წმყო	II კავშირებითი	ბრძანებითი
გაე(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრის/ან	გაე(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრის/ან	გაე(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრი/თ გა(ა)გზაუბრის/ან

III სერია

I რეზულტატივი	
გამ/გვიგზაუბრა მერე, ის/ისინი გაგიგზაუბრა/თ გაუგზაუბრა/თ	გაუგზაუბრა/თ მას/მათ, მერე გაუგზაუბრა/თ გაუგზაუბრა/თ
II რეზულტატივი	III კავშირებითი
გამ/გვეგზაუბრა გაგვეგზაუბრა/თ გაეგზაუბრა/თ	გამ/გვეგზაუბროს გაგვეგზაუბროს/თ გაეგზაუბროს/თ

შენიშვნა: ორი ზმნა: ვიშოვნის/ვიშოვი და ვიპოვნის/ვიპოვი მყოფადის ფუნქციით იხმარება. აწმყო მათ საობიექტო მიმდევობის ფორმისაგან აქვთ ნაწარმოები -ობ თემის ნიშნით: ეშოულობ, ეპოულობ. მათი მსგავსია ვითხოვ - ეთხოულობ. რა-

გორც ვხედავთ, სამივე -ოვ სუფიქსიანია. პირველ ორს -ი სუფიქსი გვიან დაერთო, უკანასკნელს კი იგი არა აქვს განვითარებული. აღსანიშნავია, რომ ამ ზმნების სასუბიექტო ვერსიის ფორმა გაგებულ იქნა მომავალი დროისად ისევე, როგორც ეს მოხდა ავტოტივებში, ე.წ. მედიოაქტივებში (*ვტირი- ვ-ტირ-ემ*).

ამათვე პგავს *ვ-ოკიდი* ზმნაც, რომელიც აგრეთვე მომავალი დროის ფუნქციით იხმარება და რომელიც *ვ-ოკიდი* ზმნის საპირისპირო მნიშვნელობისაა. ამასაც აწმყოს ფორმა ისევე ეწარმოება, როგორც ზემოთ დასახელებულ ზმნებს (აწმყო: *ვ-ოკიდ-ულ-ობ*; წყვეტილი: *ვ-ოკიდ-ე*).

გამონაკლისს წარმოადგენს აგრეთვე *ემკი* - (*მოემკე*, რომელსაც II კავშირებითში მოსალოდნელი -ო სუფიქსის ნაცვლად აქვს -ა სუფიქსი (*მოეკა - მომკა - მომკა-ა*)). თუმცა იშვიათად გვხვდება -ო სუფიქსიანი კავშირებითი ც (*მოემკ-ო*).

IV კლასი

აწმყოს მოდელი: *შ-R-ავ*

-ავ თემისნიშანი პროდუქტიულობის თვალსაზრისით მეორე ადგილზეა -ებ თემისნიშნის შემდეგ. ამ სუფიქსს დაერთავს 960-მდე ზმნა. როგორც ზემოთ ვნახეთ, თანამედროვე ქართულში -ავ სუფიქსის დართვის ტენდენციას იჩენენ აწმყოს ათემატური და ფუძედრეკადი ზმნებიც, რაც -ავ სუფიქსის სიცოცხლისუნარიანობაზე მიუთითებს. -ავ სუფიქსით იწარმოება ნასახელარი ზმნების დიდი რაოდენობა. ამ მხრივაც იგი მეტად პროდუქტიული სუფიქსია. მაგ.:

ხერხი - ხერხავს, ბაწარი - ბაწრავს, ტიხარი - ტიხრავს, ფიცარი - ფიცრავს, ნისლი - ნისლავს, ლურსმანი - ლურსმავს, სანთელი - სანთლავს, ცკელი - ცკელავს, გეგმა - გეგმავს, მდულარე - მდულრავს, ბოლი - ბოლავს და სხვ.

-ებ სუფიქსიანი ნასახელარი ზმნებთან მიმართებით -ავიანები სემანტიკურ სხვაობას იძლევიან. ძირითადად განსხვავებას ამყარებს ა- -ებ კონფიქსის კაუზატიური შინაარსი: *ანათლებს - ნათლავს, ანაცრებს - ნაცრავს, აბოლებს - გაბოლავს*. ა- -ებ კონფიქსიანი ფორმები ხშირად გარდაქვევითობას გამოხატავენ: *ხე - ახევენს (ხედ, ხესავით აქცევს), ქვა - აქვებენს (ქვად აქცევს), კაცი - აკაცებენს (კაცად ხდის)*; მაგრამ სემანტიკურად შეუძლებელია *ფიცარი - აფიცრებს, ქსელი - აქსელებს*. სამაგიეროდ შეიძლება *ფიცრავს (ფიცარს აგებს), ქსელავს (ქსელს აბამს)*. შეიძლება -აშეშებს (*უძრავად ხდის, ახევენს*), მაგრამ არ შეიძლება - შეშავს. ამიტომ, ჩვეულებრივ, -ავ და -ებ სუფიქსები სხვადასხვა სახელური ძირებისაგან აწარმოებენ ზმნებს. თუმცა შეიძლება იყოს *აღეკებს* (ლექად ხდის), მაგრამ - (*წაღეკავს* (გაანადგურებს, წარღვნის).

რამდენიმე ზმნა მაინც დაირთავს ა- პრეფიქსს საზედაო ლოკატიური მნიშვნელობით: *დაახატავს, მიაბლანდავს, დააბურტყავს, ამოაკაწრავს.*

ამ კლასის ზმნები წყვეტილის წარმოების მიხედვით 2 ძირითად ტიპად შეიძლება დაეყოთ.

1. ნორმალური წარმოების ზმნებია, რომელთაც ზმნური ფუძე არ ეცვლებათ. წყვეტილის ნიშანი არის -ე, შესაბამისად, II კავშირებითის ნიშანი არის -ო სუფიქსი, წყვეტილის S₃-ში – ა (*ეხატე – ხატა – ეხატო*).

შენიშვნა: ამათგან გამონაკლისია ორი ზმნა: *ეწე-ე და ეფქე-ე*, რომლებსაც წყვეტილის ნიშნად დღეს აქვთ -ი სუფიქსი: *და-ე-წე-ი, და-ე-ფქე-ი.*

2. რ, ლ, ნ სონანტებზე დაბოლოებულ -აე თემატურსუფიქსიან ზმნათა უმეტესობას აწმყოში ფუძე შეკუმშული აქვს: ამოვარდნილია ძირისეული [ა], რასაც წყვეტილის S₁ და S₂ ფორმები ადასტურებენ; S₃-ში კი პირის ნიშანი -ა კვლავ კუმშავს ფუძეს: *გერაე – შეეკარ-ი/ – შეკრა*. აღსანიშნავია, რომ ამ ზმნებს წყვეტილი ათემატური აქვთ, ∅ ნიშნიანი. პარალელურად „უფუნქციო“ ი-ც დაერთვის, თანხმოვანთგასაყარად გაჩენილი მრავლობითის ფორმაში (*მოეკალ-თ – მოეკალ-ი-თ, შეეკარ-თ – შეეკარ-ი-თ, ჩაეფალ-თ – ჩაეფალ-ი-თ, დაეხარ-თ – დაეხარ-ი-თ*).

II კავშირებითში, როგორც მოსალოდნელია, მათ აქვთ სუფიქსი -ა, რომელიც აგრეთვე კუმშავს ძირს: *მოეკალ-ა, შეეკარ-ა, მოეხნ-ა.*

პარადიგმა №9 (26)

ხატავს ის მას (ხატვა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეხატაუ/თ ხატაუ/თ ხატაუს/ენ	უწვევრელი ეხატაუდი/თ ხატაუდი/თ ხატაუდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ეხატაუდე/თ ხატაუდე/თ ხატაუდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დაეხატაუ/თ დახატაუ/თ დახატაუს/ენ	ხოლმეობით პირობითი დაეხატაუდი/თ დახატაუდი/თ დახატაუდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი დაეხატაუდე/თ დახატაუდე/თ დახატაუდეს/ნენ

II სერია

წვევრელი დაეხატუ/თ დახატუ/თ დახატა/ეს	II კაეშირებითი დაეხატო/თ დახატო/თ დახატოს/ნ	ბრძანებითი დაეხატო დახატუ/თ დახატოს/ნ
--	--	--

III სერია

I რეზულტატივი	
დამ/გვიხატაეს მე/ჩვენ ის დაგიხატაეს/თ დაუხატაეს/თ	დაეუხატაეუარ დაეუხატაეარ/თმას/მათ, მე/ჩვენ დაუხატაეხარ დაუხატაეხარ/თ დაუხატაეს დაუხატაე/თ
II რეზულტატივი	
დამ/გვეხატა დაეუხატა/თ დაეუხატა/თ	III კაეშირებითი დამ/გვეხატოს დაეუხატოს/თ დაეუხატოს/თ

პარადიგმა №10 (27)

კრავს ის მას (შეკერა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეკრავ/თ კრავ/თ კრავს/ენ	უწვებელი ეკრავდი/თ კრავდი/თ კრავდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ეკრავდეთ კრავდეთ კრავდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი შეეკრავ/თ შეეკრავ/თ შეეკრავს/ენ	ხოლმეობით პირობითი შეეკრავდი/თ შეეკრავდი/თ შეეკრავდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი შეეკრავდეთ შეეკრავდეთ შეეკრავდეს/ნენ

II სერია

წვეტილი შეეკარი/თ შეეკარი/თ შეეკრავს	II კავშირებითი შეეკრავ/თ შეეკრავ/თ შეეკრავს	ბრძანებითი შეეკრავ/თ შეეკრავ/თ შეეკრავს
--	---	---

III სერია

I რეზულტატივი			
შემ/გვიკრავს მცხვენ, ის	შეუკრავდევარ/თ	შეუკერეივარ/თ მას/მათ, მე/ჩვენ	
შეგვიკრავს-ს/თ	შეუკრავებარ/თ	შეუკერეიხარ/თ	
შეუკრავს-ს/თ	შეუკრავს	შეუკერივ/თ	
II რეზულტატივი		III რეზულტატივი	
შემ/გვიკრავ	შეეკარი/თ	შემ/გვიკრავს	შეეკრავ/თ
შეგვიკრავ/თ	შეეკარი/თ	შეგვიკრავს/თ	შეეკრავ/თ
შეეკრავ/თ	შეეკრავ/თ	შეეკრავს/თ	შეეკრავს/თ

შენიშვნა: ცალკე უნდა გამოიყუთ 2 ზმნა, რომელიც არ ბოლოვდება სონანტებზე, მაგრამ მანაც შეეკუმშული ფუძითაა წარმოდგენილი აწმყოში: *უ-თხ ზაუ, უ-ხ ზაუ*. ძველ ქართულში მათ წვეტილში სრული გახმოვანება ქქონდათ (და შესაბამისად ნულლოვანი აორისტი): *შეეთხა ზ, დავქაშ* თანამედროვე ქართულში კი მათ -ენიშანი დაირთეს და შესაბამისად ხმოვანი დაკარგეს: *შეეთხ ზ-უ, დავაქაშ-უ*.

აქვე აღსანიშნავია *ვიც-ავ* ზმნაც, რომელიც წვეტილში -ევ სუფიქსს დაირთავდა (შდრ. ქართლური *ვაიცილვეი, ვაქვეი*): *და-უ-ი-ც-ვე; დღეს კი ძირითადად იხ-*

მარება დაეიცაეთ ფორმა (ნართაული ო-ს თანხლებით), რადგანაც ამ ნართაული ო-ს გარეშე და-თი-ც-აე ემთხვევა მყოფადს.

გამონაკლისის სახით უნდა აღვნიშნოთ კიდევ რამდენიმე ზმნა, რომელიც წყვეტილის S₃ პირში -ა სუფიქსის პარალელურად -თ სუფიქსსაც დაირთავს: მო-რწყა-მორწყა-ო; დარგ-ა/დარგ-ო; დ(ა)რთ(ა)/დ(ა)რთ-ო. ამათგან ორი უკანასკნელი უფრო ხშირად სწორედ -თ ნიშნით იხმარება. ფუძეკუმშვადთაგან ჩა-ფულ ზმნაც -ა-ს პარალელურად -თ სუფიქსს გვიჩვენებს S₃ პირში: ჩაფულ-ა/ჩაფულ-ო.

დღეს ამ ზმნათა შორისაა ერთჯაე (დანთქმა) და ესუნთქაე (←სულთთქმა) ზმნები, რომელნიც წინათ -ამ თემისნი შინათა რიგს ეკუთვნოდნენ.

V კლასი

აწმყოს მოდელი: ა-R-ებ

-ებ თემატურსუფიქსიანი ზმნები მეტად მრავალრიცხოვანია. მათი რიცხვი 2000-ზე მეტია. ეს იმიტაა გამოწვეული, რომ -ებ სუფიქსი (ა-პრეფიქსთან ერთად) პირდაპირი მიმართების გარდამავალ ზმნებს აწარმოებს სახელთაგან. უმეტესობა გარდამავალ ებიან ზმნათაგან სწორედ ნასახელარი ზმნებია. საჭიროების შემთხვევაში ნებისმიერი სახელისაგან შეგვიძლია ვაწარმოთ პირდაპირი ობიექტური მიმართების გარდამავალი ზმნა ა- -ებ კონფიქსის საშუალებით. საინტერესოა, რომ ა- -ებ კონფიქსით ნაწარმოებ ზმნებს (პირველადსაც და ნასახელარსაც) სისტემატურად შეესაბამება -დ სუფიქსიანი ე.წ. დონიანი (ძველ ქართულში პარალელურად - ნარიანი) ენებითი (ე-ა-სუქებ - ე-სუქ-დ-ებ-ი; ე-ა-ბერ-ებ - ე-ბერ-დ-ებ-ი, ე-ა-ცილ-ებ - ე-ცილ-დ-ებ-ი). ხოლო ოდენ -ებ სუფიქსიანებს კი პრეფიქსიანი ენებითები: ებადებ - ვიბადები, ედებ - ვიდები, ეკიდებ - ვიკიდები. როგორც ცნობილია, -დ (||ნ) სუფიქსიც ძირითადად ნასახელარი ზმნების მაწარმოებელია. აქედან, ცხადია, დონიანი პასივი არ არის მიღებული მოქმედებითი გვარის ზმნათაგან კონვერსიის შედეგად. ეს სუფიქსი ე.წ. „უნიშნო“ ენებითის (წარმოშობით უგვარო დინამიკური ზმნების) ყალიბის მიხედვით დამოუკიდებლად აწარმოებს ნასახელარ ზმნებს. ამ თვალსაზრისით ისინი პირველადი ზმნებია, განსხვავებით პრეფიქსიანი (ინიანი და ენიანი) ენებითებისაგან, რომლებიც, როგორც წესი, მოქმედებითი გვარის ზმნებისაგან (მათი სასუბიექტო და საობიექტო ვერსიისაგან) კონვერსიის გზით მიღებული მეორეული ფორმებია.

ამ კლასის ზმნებს ძირითადად ერთგვარი, „რეგულარული“ წარმოება აქვთ, მაგრამ მაინც გამოიყოფა 2 ქვეჯგუფი წყვეტილში S₃ პირის ნიშნისა და III სერიის თემის სხვაობის მიხედვით.

1. I ტიპში შედის აბსოლუტური უმეტესობა ებიანი ზმნებისა, რომელიც მიჰყვება ერთ წესს: წყვეტილის ნიშანი არის -ე, II კავ-

შირებითისა კი, შესაბამისად, -ო. წყის ნიშანი წყვეტილში არის -ა. ეს ზმნები, როგორც წესი, -ებ თემისნიშანს განივითარებენ¹ I რეზულტატივში: *ვაკეთებ – გავაკეთე – გამოკეთებია*. სხვა კლასის ზმნათაგან განსხვავებით, ეს ნიშანი მათ ანალოგიით უჩნდებათ აგრეთვე II რეზულტატივსა და III კავშირებითშიც, მიუხედავად იმისა, რომ მათი თემა ეყრდნობა ენიანი ენებითის II სერიის თემას.

II რეზულტატივი / III კავშირ.

S₃O₁

ძველი: ა-ე-ე-შენ-ე-ო

გარდამავალი: ა-ე-ე-შენ-ე-ი-ე-ო

ახალი: ა-ე-ე-შენ-ე-ი-ნ-ე-ო

II რეზულტატივი / III კავშირ.

S₁O₃

ა-მ-ე-შენ-ა/-ო-ს

ა-მ-ე-შენ-ე-ი-ა/-ო-ს

ა-მ-ე-შენ-ე-ი-ნ-ა/-ო-ს

ახალში, როგორც ვხედავთ, ჩართულია -ნ. უნარო ფორმები დღესაც იხმარება დასავლურ დიალექტებში (*გამეკეთებია, გამეთეთობრებია*).

ამგვარად, განსხვავებით სხვა კლასის ზმნებისაგან, რომელთა I რეზულტატივის ფუძე განსხვავდება II რეზულტატივისა და III კავშირებითის ფუძისიგან აწმყოს თემატური ნიშნითაც, ამ ზმნებში აწმყოს თემატური ნიშანი I რეზულტატივის ანალოგიით გავრცელებულია II რეზულტატივსა და III კავშირებითშიც, რაც სისტემის გაწონასწორება-უნიფიკაციის, სიმეტრიისაკენ მიდრეკილების ერთ-ერთი მაგალითია.

შენიშვნა 1: ამავე ქვეჯგუფს განეკუთვნება კაუსატივის (შუალობითი კონტაქტის) ფორმებიც: *აშენებინებს, აკეთებინებს* და მათი მსგავსი. ამათთვის III სერიაში ვიღებთ შემდეგ ფორმებს:

S₃O₁

აეუშენებინებთარ

აეეშენებინებინე

აეეშენებინებინო

S₁O₃

ამიშენებინებია

ამეშენებინებინა

ამეშენებინებინოს

შენიშვნა 2: ამავე პარადიგმას მიეყვება კაუსატივის ტიპის წარმოების მქონე – *აბანაეებს (< ბანაობს); აქანაეებს (< ქანაობს); აცურაეებს (< ცურაობს)*. აქ -აე თემატური სუფიქსი დერივაციული ფუნქციისაა, ასე რომ აწმყოს თემას -ებ სუფიქსი აწარმოებს. ამიტომ -აე გადაწყვება ყველა სერიაში. ამ ზმნებს მყოფადის ფორმები იშვიათად ეწარმოებათ: *გაქანაეებს – გააქანაეებს – აქანაეა – უქანაეებია; აბანაეებს – აბანაეა – უბანაეებია; აცურაეებს – აცურაეა – უცურაეებია*.

¹ ეამობთ, „განივითარებენო“, რადგან თემატური სუფიქსი არა აქვს სტატიკური ენებითის აწმყოს იმ ფორმებს, რომლებიც საფუძვლად დაედო გარდამავალ ზმნათა I რეზულტატივის ფორმათა წარმოებას (*მიკეთიეს, (ე)-უკეთიე*).

პარადიგმა №11 (28)

აშენებს ის მას (შენება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვაშენებ/თ აშენებ/თ აშენებ/სენ	უწყვეტელი ვაშენებდი/თ აშენებდი/თ აშენებდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვაშენებდე/თ აშენებდე/თ აშენებდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი აეაშენებ/თ ააშენებ/თ ააშენებ/სენ	ხოლმეობით-პირობითი აეაშენებდი/თ ააშენებდი/თ ააშენებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი აეაშენებდე/თ ააშენებდე/თ ააშენებდეს/ნენ

II სერია

წვეტილი	II კავშირებითი	ბრძანებითი
აეაშენე/თ ააშენე/თ ააშენა/ეს	აეაშენო/თ ააშენო/თ ააშენოს/ნ	აეაშენო/თ ააშენე/თ ააშენოს/ნ

III სერია

I რეზულტატივი	
ამ/გვიშენებია მე/ჩვენ ის აგიშენებია/თ აუშენებია/თ	აუეშენებია/თ მას მე/ჩვენ აუეშენებია/თ აუეშენებია/თ
II რეზულტატივი	III რეზულტატივი
ამ/გვიშენებინა აგიშენებინა/თ აუშენებინა/თ	ამ/გვიშენებინოს აგიშენებინოს/თ აუშენებინოს/თ

2. მთელი რიგი ა-R-ებ სტრუქტურის ზმნებისა აწმყოშივე დაი-
რთავს ზმნისწინს. ამიტომ მათ არა აქვთ მყოფადის ჯგუფი. დან-
არჩენ მწკრივებში გადააქვებათ იგივე ზმნისწინები. ეს ზმნებია:

*ღა/ში/აკუნტრუშებს ის მას, ღა/ში/არახხრახებს ის მას, ღა/ში/ა-
რიხინებს ის მას, ღა/ში/არიხრიხებს ის მას, ღა/ატარებს ის მას,
ღა/ში/ანაქჩაქებს ის მას, ღა/ში/აჭენებს ის მას, ღა/ში/ახრიალებს ის
მას, ღა/ში/აჯაგჯაგებს ის მას, ღა/ში/აჯაყჯაყებს ის მას, ღა/ში/ა-
ჯირითებს ის მას*

ამ ზმნებს ძირითადი №11(28) პარადიგმის ქვეპარადიგმად
გამოეყოფთ.

(ვალკე უნდა აღენიშნოთ -ებ თემატურსუფიქსიანი ზმნები,
რომელთა სასუბიექტო ეერსიის ფორმებში ამ სუფიქსის წინ, უშუ-
ალოდ ფუძის შემდეგ ი (<იე) ჩაერთვის: *ვიყოლებ – ვიყოლიებ –
ვიყოლიე, ვიქონებ – ვიქონიებ – ვიქონიე, ვიგერებ – ვიგერიებ, ვი-
ჯერებ (გულს) – ვიჯერიებ, ვიძღვანებ – ვიძღვანიებ, ვინანებ –
ვინანიებ, ვიხსენებ – ვიხსენიებ, ვიშველებ – ვიშველიებ.* ეს -ი, რო-
გორც ჩანს, ივ კაუზატიური სუფიქსისგან მომდინარეობს (ვ-ს
ჩაგარდნით ინტერვოკალურ პოზი(კიაში) და მნიშვნელობათა –
განსხვავების ფუნქცია ეკისრება: *ვინანებ* ფორმა არის *ენანობ* მე-
დილაქტივის მომავალი; *ვინანიებ* (*ცოდნებ*) აქტივის აწმყოა; *ვიხ-
სენებ* ვინმეს ან რამეს, *ვიხსენიებ* მიცვალებულის სულს.

ისინიც მისდევენ №11 (28) პარადიგმას.

პარადიგმა №11 (28) a* ნაკლული

ღაატარებს

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ღაატარებ/თ მე/ჩვენ, მას ღაატარებ/თ ღაატარებს/ენ	უწყვეტელი ღაატარებდი/თ ღაატარებდი/თ ღაატარებდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ღაატარებდეთ ღაატარებდეთ ღაატარებდეს/ნენ
ღამ/გეატარებს ის, მე/ჩვენ ღაატარებს/თ ღაატარებს	ღამ/გეატარებდა ღაატარებდა/თ ღაატარებდა	ღამ/გეატარებდეს ღაატარებდეს/თ ღაატარებდეს

3. ცალკე ტიპს ქმნიან ისეთი ზმნები, რომელთაც უმარცვლო ძირები აქვთ. განსხვავებით სხვა ებიან ზმნათაგან, წყვეტილის III პირში მათ აქვთ -ო ნიშანი (როგორც ფიქრობენ, მიღებულია გა კომპლექსისგან: *ვაქვე, აქვე, აქვე-ა→აქვა→აქო*. აღმოსავლურ დიალექტებში დღესაც გვხვდება ევიანი ფორმები I და II პირში: *ვაქვეი, წავიღვეი*. ისინი III სურიაში არ განავითარებენ უბ თემის ნიშანს: მათი რიცხვი სულ 14-ით ამოიწურება: *აგებს - აგ-ო - უგია; დებს - დად-ო - (და)უდ(ე)ია; აგდებს - აგდ-ო - (და)უგდია; აქებს - აქ-ო - უქია; აღებს - გააღ-ო - გაულია; ახებს - (შე)ახ-ო - (შე)უხია; აცხებს - მოაცხ-ო - (მო)უცხია; აწებს - (ჩა)აწ-ო - (ჩა)უწია; აუნებს/(ჰ)ენებს - აუნ-ო - უენია; აესებს - (გა)აეს-ო - (გა)უესია; აელებს - (და)აელ-ო - (და)უელია; არგებს - (მო)არგ-ო - (მო)ურგია; იწყებს - (და)იწყ-ო - დაუწყია.*

ამათგან გამონაკლისს წარმოადგენს *ანთებს - აანთო - აუნთია*, რომელსაც ფუძეში ა ხმოვანი აქვს: *ნათ - ანათებს - გაანათა (осветил)*, მაგრამ: *ანთებს - აანთო (зажечь)*.

4. ცალკე უნდა გამოვეყოთ რამდენიმე ზმნა: *აგნებს, აგზნებს, ახლებს, აკლებს* და *ასწრებს*. ესენი წყვეტილის S₁ და S₂ პირებში ფუძეში გვიჩვენებენ ე და ა გახმოვანებას, რის გამოც წყვეტილის ნიშნად აქვთ -ღ-ი: *მი-ე-ა-გენ/ი, აღვაგ ზენ/ი, ვახელ/ი, (და)ე-აკელ/ი, (მო)ე-ა-სწარ/ი*. მაგრამ სასაუბრო მეტყველებაში სხვა ზმნათა ანალოგიით ამათაც „რეგულარული“ ფორმები უჩნდებათ წყვეტილის ნიშნით: *მი-ე-ა-გენ-ე, და-ე-ა-კელ-ე, მო-ე-ა-სწარ-ე*. ამ უკანასკნელთან S₃ პირში ა ნიშანიც დასტურდება (*დაესწრო/დაესწრა*).

აღსანიშნავია, რომ II კავშირებითში მოსალოდნელი ა-ს ნაცვლად (რომელიც Ø სუფიქსიან წყვეტილს შეესაბამება) გვაქვს -ე ნიშნიანი წყვეტილის შესაბამისი *ო: დაეაკლ-ო, მოვასწრ-ო*.

შენიშვნა: *ვასწრებ* ზმნას წყვეტილში [ვ] გახმოვანება აქვს.

გამონაკლისია აგრეთვე ზმნა *ეუშეუბ*, რომელსაც წყვეტილში აქვს -ი ნიშანი (*გა)ე-უ-შე-ი, S₃ გა-უ-შე-ა*. შესაბამისად, კავშირებითში -ა ექნება: *გა-უ-უ-შე-ა*

ამათ სხვადასხვაგვარად ეწარმოებათ პასივის კონვერსიული ფორმები: *მივი-გნები, დაეაკლდები, ეეხლები, დაშოვესწრები* (იხ. ტაბ. №11 ბ, V ს-ბ).

პარადიგმა №12 (29)

აქებს ის მას (ქება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვაქებ/თ აქებ/თ აქებს/ენ	უწვებელი ვაქებდი/თ აქებდი/თ აქებდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვაქებდუ/თ აქებდუ/თ აქებდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი შევაქებ/თ შეაქებ/თ შეაქებს/ენ	ხოლმეობით პირობითი შევაქებდი/თ შეაქებდი/თ შეაქებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი შევაქებდუ/თ შეაქებდუ/თ შეაქებდეს/ნენ

II სერია

წვებელი შევაქე/თ შეაქე/თ შეაქო/ენ	II კავშირებითი შევაქო/თ შეაქო/თ შეაქოს/ენ	ბრძანებითი შევაქოთ შეაქეთ შეაქოს/ენ
---	---	---

III სერია

I რეზულტატივი			
შემ/გვიქია მე ის/ისინი		შეეუქივარ/თ მას/მათ მე/ჩვენ	
შეგიქია/თ		შეუქიხარ/თ	
შეუქია/თ		შეუქია/თ	
II რეზულტატივი		III კავშირებითი	
შემ/გვიქო	შევიქე/თ	შემ/გვიქოს	შევიქო/თ
შეგიქო/თ	შევიქე/თ	შეგიქოს/თ	შევიქო/თ
შეიქო/თ	შევიქო/თ	შეიქოს/თ	შევიქოს/თ

პარადიგმა №13 (30)

აკლებს ის მას (კლება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეაქლებ/თ აკლებ/თ აკლებს/ენ	უწვეებელი ეაქლებდი/თ აკლებდი/თ აკლებდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ეაქლებდეთ აკლებდეთ აკლებდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დაეაქლებ/თ დააკლებ/თ დააკლებს/ენ	ხოლმეობით პირობითი დაეაქლებდი/თ დააკლებდი/თ დააკლებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი დაეაქლებდეთ დააკლებდეთ დააკლებდეს/ნენ

II სერია

წვეებელი დაეაქელი/თ დააკელი/თ დააკელი/ენ	II კავშირებითი დაეაქლო/თ დააკლო/თ დააკლოს/ნ	ბრძანებითი დაეაქლოთ დააკელი/თ დააკლოს/ნ
---	--	--

III სერია

I რეზულტატივი დამ/გვეკლია დაგიკლია/თ დაუკლია/თ	II რეზულტატივი დამ/გვეკლო დაგეკლო/თ დაეკლო/თ	III კავშირებითი დამ/გვეკლოს დაგეკლოს/თ დაეკლოს/თ
---	---	---

აწმყოს ძირითადი მოდელი: ა-R-ობ; Ø-R-ობ

1. ამ ზმნათაგან 'ზოგი ნაწარმოებია ე.წ. უნიშნო ვნებითათაგან კაუზატიური ა- — ობ კონფიქსის საშუალებით (ეთბები — გათბობ, ეხმები — ეახმობ, ეშრები — გაშრობ და სხვ).

ბევრ ა-R-ობ სტრუქტურის ზმნას კი მისი კონვერსიული პრეფიქსიანი ვნებითი აქვს: აწრობს — იწრობს; ამკობს — იმკობს; აპობს — იპობს, აყრდნობს — ეყრდნობს და სხვ.

ყველა ამათ წყვეტილის ნიშნად რეგულარული უ აქვთ, ხოლო S₃-ის ნიშნად, როგორც წესი, -ო. I რეზულტატივში, განსხვავებით სხვა ზმნათაგან, მათზე აწმყოს თემის ანალოგია არ მოქმედებს: ისინი არ დაირთავენ ობ თემის ნიშანს: ეახმობ — (გა)ეახმე — გაახმო — გამიხმია, გაშრობ — გაეაშრე — გამიშრია, გაპობ — (და)ეაპე — (და)აპო — (და)მიპია და სხვ.

2. Ø-R-ობ სტრუქტურის აქტივები ავტოტივის (მედიააქტივის) მოდელს გვიჩვენებენ და ძირითადად ლაბილური კონსტრუქციისა არიან. პირდაპირი ობიექტი ხან ჩანს, ხან იკარგება: ფიქრობს ის/ის მას, სწავლობს ის/ის მას, თამაშობს ის/ის მას. აქედან გასაგებია, რომ ისინი მყოფად-წყვეტილს ო- პრეფიქსით აწარმოებენ: ჰგუობს — იგუებს — იგუა, ფიქრობს — იფიქრებს — იფიქრა, სწავლობს — ისწავლის (ძვ. ისწავებს) — ისწავლა, უკადრისობს — იუკარისებს — იუკადრისა. ასევეა: ნანობს, ნატრობს, კმარობს, რჩეობს, თამაშობს და სხვ. ამათ ობიექტური წყობის ფორმები არა აქვთ, ე.ი. პირდაპირ ობიექტური პირის მიხედვით არ იცვლებიან ორიოდე გამოწვევის გარდა: მგმობს, მნატრობს, მგუობს. საწყისის ფორმები სხვადასხვაგვარად ეწარმოებათ: რჩევა, ფიქრი, სწავლა, ნანვა, ნატერა, კმარობა, თამაში.

შენიშვნა 1. ხმობს და გრძნობს ზმნებს S₃ პირში აქვთ სუფიქსი -ო: იგრძნო, იხმო. გრძნობს ზმნა წყვეტილის I და II პირებში ძირისეულ ე გახმოვანებას აღიღვენს: ეიგრძემი — იგრძემი).

შენიშვნა 2. რამდენიმე ანომალიური Ø-R-ობ სტრუქტურის აქტივია აგრეთვე გმობს, სპობს, თმობს (ის მას). ისინი ნორმალურ №14 (31) პარადიგმას მისდევენ.

შენიშვნა 3. ცალკე გამოიყოფა ე-შობ (ე-შეობ) ზმნა, რომელსაც წინათ სრული, ე გახმოვანება ჰქონდა წყვეტილში (ე-შეე), დღეს კი ერთეის -ო სუფიქსი, რომელიც ამოაგდებს ე-ს: ე-შეი (<ე-შეე-ი).

პარადიგმა №14 (31)

ათობის ის მას (ჯათობა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეათობ/თ ათობ/თ ათობს/ენ	უწყვეტელი ეათობდ/თ ათობდ/თ ათობდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ეათობდე/თ ათობდე/თ ათობდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გაეათობ/თ გაათობ/თ გაათობს/ენ	ხოღმეობით პირობითი გაეათობდ/თ გაათობდ/თ გაათობდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი გაეათობდე/თ გაათობდე/თ გაათობდე/ს/ნენ

III სერია

წყვეტილი გაეათბე/თ გაათბე/თ გაათბო/ეს	II კაეშირებითი გაეათბო/თ გაათბო/თ გაათბოს/ნ	ბრძანებითი გაეათბოთ გაათბე/თ გაათბოს/ნ
---	---	--

III სერია

I რეზულტატიეი გამ/გეითბია მე/ნეენ ის/ისინი გაგითბია/თ გაუთბია/თ	გაეუთბიეარ/თ მას/მათ მე/ნეენ გაუთბიხარ/თ გაუთბია/თ
II რეზულტატიეი გამ/გეეთბო გაგეთბო/თ გაეთბო/თ	III კაეშირებითი გამ/გეეთბოს გაგეთბოს/თ გაეთბოს/თ

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ენანობ/თ ნანობ/თ ნანობს/ენ	უწვევებელი ენანობდი/თ ნანობდი/თ ნანობდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ენანობდე/თ ნანობდე/თ ნანობდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი (შე)ეინანებ/თ (შე)ინანებ/თ (შე)ინანებს/ენ	ხოლმეობით პირობითი (შე)ეინანებდი/თ (შე)ინანებდი/თ (შე)ინანებდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი (შე)ეინანებდე/თ (შე)ინანებდე/თ (შე)ინანებდეს/ნენ

II სერია

წვევებელი (შე)ეინანე/თ (შე)ინანე/თ (შე)ინანეს	II კაეშირებითი (შე)ეინანო/თ (შე)ინანო/თ (შე)ინანოს/ნ	ბრძანებითი (შე)ეინანოთ (შე)ინანოთ (შე)ინანოს/ნ
--	---	---

III სერია

I რეზულტატივი (შე)მ/გეინანია (შე)გეინანი/თ (შე)უნანი/თ	II რეზულტატივი (შე)მ/გუნანა (შე)გუნან/თ (შე)უნან/თ	III კაეშირებითი (შე)მ/გეუნანოს (შე)გეუნანოს/თ (შე)უნანოს/თ
---	---	---

3. თავისებური ანომალიური ზმნებია **Ø-R-ულ-ობ** სტრუქტურის ზმნები აწმყოში, რომელთაც ამ ფორმის აწმყო აწარმოეს მას შემდეგ, რაც სასუბიექტო ვერსიის ფორმებმა მომავალი დროის მნიშვნელობა მიიღეს:

ანატრებს – ინატრებს – ნატრულობს; ასესხებს – ისესხებს – სესხულობს; აკისრებს – იკისრებს – კისრულობს; იპოვის – პოულობს; იმოქმედებს – მოულობს.

სასუბიექტო ქცევის ზოგიერთ ფორმას დღესაც აქვს შერჩენილი ახლანდელი დროის მნიშვნელობა. ამათ მყოფადი ზმნისწინით ეწარმოებათ:

ინდომებს/ნდომულობს – მოინდომებს – მოინდომა; იფიცებს/ფიცულობს – დაიფიცებს – დაიფიცა; ირჩევს/რჩეულობს – აირჩევს – აირჩია; ითხოვს/თხოულობს – მოითხოვს – მოითხოვა; იწეებს/წეულობს – დაიწეებს – დაიწეა; იგებს/გებულობს – გაიგებს – გაიგო; იღებს/ღებულობს – აიღებს – აიღო.

როგორც ვხედავთ, ისინი წყვეტილში იქცევიან ისე, როგორც -ებ თემატურნიშნიანი აქტივები; S₃-ში აქვთ -ა სუფიქსი, ორ უხმოვნო ძირიანს კი, წესისამებრ, აქვს -ო სუფიქსი.

ამ ზმნებს დღეს აწმყოში მედიოაქტივთა სტრუქტურა ჩამოუყალიბდათ: **Ø-R-ულ-ობ**. თემატური სუფიქსი ა- პრეფიქსის გარეშე დაერთვის ზმნურ ფუძეს. წინა (2) ჯგუფისაგან მხოლოდ -ულ სუფიქსი განასხვავებს. სხვა მხრივ ერთნაირი პარადიგმა აქვთ.

ამათ წყვეტილის მაწარმოებლად -ე ნიშანი აქვთ, კავშირებითში -ო, წყვეტილი ი- პრეფიქსით ეწარმოებათ და მყოფადი ი- პრეფიქსით – თემატური ნიშნის შენაცვლებით:

*კადრულობს ის მას – იკადრა მან ის – იკადრებს ის მას
თხოულობს ის მას – ითხოვა მან ის – ითხოვს ის მას
შოულობს ის მას – იშოვა მან ის – იშოვის ის მას
სესხულობს ის მას – ისესხა მან ის – ისესხებს ის მას
ნდომულობს ის მას – (მო)ინდომა მან ის – მოინდომებს ის მას
ფიცულობს ის მას – (და)იფიცა მან ის – დაიფიცებს ის მას
გებულობს ის მას – გაიგო მან ის – გაიგებს ის მას
ნატრულობს ის მას – ინატრა მან ის – ინატრებს ის მას
რჩეულობს ის მას – ირჩია მან ის – ირჩევს ის მას
კისრულობს ის მას – იკისრა მან ის – იკისრებს ის მას
ფიცულობს ის მას – (და)იფიცა მან ის – (და)იფიცებს ის მას
პოულობს ის მას – იპოვა მან ის – იპოვის ის მას (ძე. პოვა – პოვებს)*

ეს აქტივის სასუბიექტო ქცევის ფორმებია (იპოვა, ისესხა, იკისრა, იკადრა მან ის), რომელთაც ნეიტრალური ვერსიის გაგება აქვთ. აქედან გასაგებია, რატომ შეენაცვლა მათ ნეიტრალური ვერსიის **Ø-R-ულ-ობ** კონფიქსიანი ფორმები აწმყოში. მათი ოპოზიციური სამპირიანი საობიექტო ქცევის ფორმებია: *ჰკადრა/აკადრა მან მას ის, უშოვა მან მას ის, უპოვა მან მას ის.*

სამიოდე გამონაკლისის გარდა (*სესხულობს, კისრულობს, შოულობს*) ყველას აქვს ობიექტური უღლება (*მიკადრა, მითხოვა, დამიფიცა, მომინდომა, მიპოვა, ამირჩია, გამიგო, მინატრა მან მე...*).

o- პრეფიქსიანი ფორმები სასუბიექტო ქცევის ფორმებია, რომელთაც ვერსიის გაგება დაკარგული აქვთ. o- ქცეულია მყოფადის მაწარმოებლად, როგორც ეს ავტოტივებშია (მედიაოქტივებშია). სასუბიექტო ქცევის ზოგიერთ o- პრეფიქსიან ფორმას აწმყოს მნიშვნელობა ჰქონდა და ეს მნიშვნელობა დღესაც აქვს შერჩენილი: *ითხოვს, იფიცებს, იგებს, ირჩევს.*

რადგანაც ისინიც მყოფად-წყვეტილს ისევე აწარმოებენ, როგორც *ნანობს* ტიპის ზმნები, ამიტომ მათაც №15 პარადიგმაში ვათავსებთ.

შენიშვნა 1. ზოგი ამ ზმნათაგან ლაბილური კონსტრუქციისაა: (*ფიქრობს ის – ფიქრობს ის მას, სწავლობს ის – სწავლობს ის მას, თამაშობს ის – თამაშობს ის მას, ფიცულობს ის – ფიცულობს ის მას*) და შესაბამისად ავტოტივებშიც არის განხილული.

შენიშვნა 2. *კითხულობს* ზმნას მყოფადში -ავ თემისნიშნიანი ფორმა აქვს: *იკითხავს – წაიკითხავს.*

შენიშვნა 3: *სწავლობს, შოულობს, პოულობს* ზმნებს მყოფადში o- თემატური სუფიქსი დაერთვის: *o-შოვ(ნ)-ის, o-პოვ(ნ)-ის, o-სწავლ-ის (ძვ. ისწავებს); რჩეობს* და *რჩეულობს* ზმნებს -ევ სუფიქსი: *ირჩევს; ხმობს* ზმნას კი -ობ სუფიქსი: *იხმობს.*

შენიშვნა 4: ამათგან ყველას არა აქვს შესაბამისი o- პრეფიქსიანი ვნებითის ფორმა. ხოლო თუ აქვს, ის ან დეპონენსია, ან შესაძლებლობის (პოსიბილური) სემანტიკისაა: *ფიცულობს – იფიცება, სწავლობს – ისწავლება, შოულობს – იშოვება, პოულობს – (მო)იპოვება.*

პარაღიზმა №15 (32)

სესხულობს ის მას (სესხება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ესესხულობ/თ სესხულობ/თ სესხულობს/ენ	უწვევრელი ესესხულობდი/თ სესხულობდი/თ სესხულობდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ესესხულობდუ/თ სესხულობდუ/თ სესხულობდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ვისესხებ/თ ისესხებ/თ ისესხებს/ენ	ზოღმეობით პირობითი ვისესხებდი/თ ისესხებდი/თ ისესხებდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ვისესხებდუ/თ ისესხებდუ/თ ისესხებდეს/ნენ

II სერია

წვეტილი ვისესხე/თ ისესხე/თ ისესხა/ეს	II კავშირებითი ვისესხო/თ ისესხო/თ ისესხოს/ნ	ბრძანებითი ვისესხოთ ისესხეთ ისესხოს/ნ
---	--	--

III სერია

I რეზულტატივი მ/გვისესხია გისესხია/თ უსესხია/თ	II რეზულტატივი მ/გვესესხა გესესხა/თ ესესხა/თ	III კავშირებითი მ/გვესესხოს გესესხოს/თ ესესხოს/თ
---	---	---

4. თავისებურებას იჩენს 7 ფუძეკუმშვადი ზმნა (იხ. ცხრილი: VI კლასი, №19, 20). მათ ძირის ბოლოკიდურად აქვთ ნ ან რ სონანტი. აწმყოში ფუძე შეკუმშული აქვთ, წვეტილში – სრული გახმოვანება. ოთხს -ა გახმოვანება, სამს კი -უ გახმოვანება. შესაბამისად წვეტილის ნიშანი არის უკვე არა -უ, არამედ Ø/-ი. აწ-ის -ა/-ო და II კავშირებითის -ა/-ო სუფიქსები კუმშავს ფუძეს:

- {
Ø-ა

ვიპურობ მე მას – შევიპყარ/ი – შემვიყურია

მივიაპურობ მე მას მას – მივიაპყარ – მიმიპყურია

ვიცნობ მე მას – ვიცან/ი – მიცენია

ვაცნობ მე მას მას – გავაცან/ი – გამიცენია

ვუთხრობ მე მას მას – ვუთხარ/ი – მითხრობია//მითქვამს

ვიმხრობ მე მას – მივიმხარ/ი – მიმიმხრია
- {
Ø-ე

ვაყრდნობ მე მას მას – მივაყრდენ/ი – მიმიყრდნია

ვამყნობ მე მას – დავამყენ/ი – დამიმყენია

ვერძნობ მე მას – ვივრძენ/ი – მივრძენია

კავშირებითში -ა//ო სუფიქსიან პარადელურ ფორმათაგან დღეს -ო სუფიქსია გაბატონებული: შეიპყრას//შეიპყროს, იცნას//იცნოს, მიეყრდნას//მიეყრდნოს, დაამყნას//დაამყნოს.

შენიშვნა: ვუთხრობ – ვუთხარ/ი-მითხრობია, უთხრა – უთხრა-ს უთხრობია იხმარება „თქმის“ მნიშვნელობით და ენაცვლება აწმყოს ვეუბრები ფორმას: (მო)ვუთხრობ ზმნის აწმყოს ფორმას დღეს სალიტერატუროში აქვს „ეუამბობ“ ზმნის მნიშვნელობა. ასეთ შემთხვევაში მას წყვეტილის S-ში აქვს ნიშანი -ო და კავშირებითის სუფიქსადაც -ო: მო-ვუთხარი – მოუთხრო – მოუთხრო-ს. აღსანიშნავია, რომ მითხრობია ფორმას გურულში აქვს მითქვამს, „თქმა“ ზმნის მნიშვნელობა.

VII კლასი

აწმყოს მოდელი: Ø-R-ამ

ამ ზმნათა რიცხვი მეტად მცირეა, სულ 17-იოდე ზმნაა და ისინიც დიდ ტენდენციას იჩენენ -ამ სუფიქსის -ავ ნიშნით შენაცვლებისას: აბამსა>აბავს, ნოქამს>ნოქავს, ასხამს>ასხავს. სწორი ფორმა მასდარში ვლინდება: ბმა, ნოქმა, სხმა. ამასთანავე, განსხვავებით -ავ სუფიქსიანებისაგან, მათ წყვეტილში აქვთ -ი დაბოლოება, კავშირებითში კი შესაბამისად – -ა სუფიქსი: ვაბამ – დავაბ-ი – დავაბა; ვასხამ – დავასხ-ი – დავასხ-ა; ვუსვამ – წავუსვ-ი – წავუსვა. ყველა მათგანი საკმაოდ თავისებურია ვნებითის ფორმათა წარმოების თვალსაზრისით. ამათ ი/ე პრეფიქსიანი პასივი აქვთ, მაგრამ განსხვავებით პრეფიქსიანი პასივის წყვეტილის რეგულარული -ე ნიშნისა (ვიხატები – დავიხატ-ე), წყვეტილში აქვთ -ი სუფიქსი (ვაბამ–ვიბამე-ი – დავებ-ი, ვნოქამ – ვინოქმე-ი – ჩავინოქ-ი, ვართხამ – გავერთხ-ი, ვუსვამ – ვესმე-ი – წავესვ-ი, ვასხამ – ვესხ-

მები – დავესხ-ი); ესეამ ზმნის S_1 და S_2 ფორმები სემანტიკურად გამორიცხულია (შევის-ი არ იხმარება), S_3 – შეის-ა.

ძველ ქართულში -ამ თემატურ ნიშანს დაერთვოდა ვნებითის მახასიათებელი -ი: ერტყმის, იდგმის, იბმის... თანამედროვე ქართულში ვნებითი -ებ თემატური ნიშნის უნიფიკაციის შედეგად -ამ თემისნიშნიან ფორმას -ი სუფიქსის წინ დაერთვის -ებ თემის ნიშანი: ვიბმები, იდგმები, ინტყმები და სხვ.

ერთ ზმნას სხვა ძირის ვნებითი აქვს: ესეამ – ეჯდები – დავსვი – დავეჯდ (ამისი შესაბამისი მოქმედებითი ნაწარმოებია კაუზატიური წესით: და-ე-ა-ჯ(დ)-ინ-ე), ხოლო აღიქვამ ზმნა ვნებითის წყვეტილს აღწერიტად აწარმოებს: აღქმულ ვიქემ(ი).

აღსანიშნავია ეუსეამ – წაეუსვი ზმნა, რომელიც დიალექტებში აღიდგენს ე ხმოვანს: წაეუსეე(ი). ჩაენტქი ფორმას კი აქვს პარალელური ე სუფიქსიანი ფორმაც ჩაენტქე.

I რეზულტატივში, როგორც წესი, -ამ თემისნიშანი განუვითარდებათ, მაგრამ, როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ. ძლიერი ტენდენცია იჩენს თავს -ამ სუფიქსის გარეშე ხმარებისა: ვაბამ – დამიბამს – დამიბია; ვარტყამ – დამირტყამს – დამირტყია.

მით უფრო MS_1 და MS_2 პირებში: დაეუბამ-ვარ – დაუბ-ი-ვარ; დაუბამ-ხარ – დაუბ-ი-ხარ.

პარადიგმა №17 (34)

არტყამს ის მას (დარტყმა)

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვარტყამ/თ არტყამ/თ არტყამს/ენ	უწყვერელი ვარტყამდი/თ არტყამდი/თ არტყამდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვარტყამდუ/თ არტყამდუ/თ არტყამდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დავარტყამ/თ დაარტყამ/თ დაარტყამს/ენ	ხოლმეობით პირობითი დავარტყამდი/თ დაარტყამდი/თ დაარტყამდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი დავარტყამდუ/თ დაარტყამდუ/თ დაარტყამდეს/ნენ

II სერია

წყვერელი დავარტყი/თ დაარტყი/თ დაარტყა/ეს	II კავშირებითი დავარტყა/თ დაარტყა/თ დაარტყას/ნ	ბრძანებითი დავარტყა/თ დაარტყი/თ დაარტყას/ნ
---	---	---

III სერია

I რეზულტატივი დამ/გვირტყამს დავირტყამს/თ დაურტყამს/თ	დამ/გვირტყია დავირტყია/თ დაურტყია/თ	II რეზულტატივი დამ/გვირტყა დავირტყა/თ დაურტყა/თ	III კავშირებითი დამ/გვირტყას დავირტყას/თ დაურტყას/თ
---	---	--	--

II დიათეზა

II დიათეზაში გაერთიანებულია სრული კონსტრუქციის მქონე აბსოლუტურგარდაუვალი და რელატიურგარდაუვალი (ირიბგარდამავეალი) დინამიკური ზმნები, რომელთა MS_{nom} და $MO_{ind\ dat}$ ბრუნვაუცვლელია სერიების მიხედვით. პრეფიქსიანების აწმყოს სტრუქტურაა $o/e-R-ებ-ი$; სუფიქსიანებისა – $o/-u-R-დ-ებ-ი$, „უნიშნობისა“ – $o/-a/-u-R-ებ-ი$. ამათგან „უნიშნოთა“ სტრუქტურა ძირეულია, პრეფიქსიანებისა კი წარმოქმნილია აქტივის ფორმათა კონვერსიის გზით.

ამავე დიათეზას განეკუთვნება ამ დინამიკურ ზმნათა შესაბამისი არასრული კონსტრუქციის სტატიკური ზმნები (ე.წ. „სტატიკური ვნებითები“), რომელთა აწმყოს თემა ასევე $-ი$ სუფიქსიანია, ოღონდ მარტივი და ამოსავალია დინამიკური ვნებითების აწმყოს თემისათვის (იხ. ნაწ. I, §8).

II დიათეზა. დინამიკური პასივი

კონსტრუქცია: სტაბილური, სრული (ის – ის, ის მას – ის მას)
სტრუქტურა: $o/e-R-ებ-ი$, $o/-a/-u-R-ებ-ი$

I. დინამიკური პასივის უღლების სისტემა ისტორიული თვალსაზრისით

დიათეზის ტიპოლოგიის თვალსაზრისით ქართული ენა მიეკუთვნება იმ ტიპს, რომელსაც დღეს დინამიკური რეფლექსივების (უკუქცევითების, ავტოტივების), ანუ როგორც ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში უწოდებენ, „პასივის“ ჩამოყალიბებული მორფოლოგია აქვს. ამ მოდელის ჩამოყალიბება ისტორიულად თანდათანობით ხდებოდა უგვარო გარდაუვალი დინამიკური ზმნების (არნ. ჩიქობავა, ქ. ლომთათიძე) მოდელის მიხედვით. როგორც ზემოთ იქნა ნაჩვენები, გარდაუვალ (ირიბგარდამავეალ) დინამიკურ ზმნებს (დღეს ე.წ. „უნიშნო პასივებს“) აწმყოს თემატური ნიშნის შემდეგ $-ი$ სუფიქსი ერთვის:

ე-თბ-ებ-ი, ე-ხმ-ებ-ი. ეს ზმნებიც თავისი შინაარსით რეფლექსივებია და ამ თვალსაზრისით ავტოტივებია, მაგრამ მათგან განსხვავებული კონსტრუქცია აქვთ. სუბიექტი თვითონ არის მოქმედიც და მოქმედების განმცდელიც: *დრეკება* თვითონ, მაგრამ – *იღრიკება* სხვის მიერ, *ხმება* თვითონ, მაგრამ – *იხმოდა* სხვის მიერ, *ვ(ლ)ჯება* თვითონ, მაგრამ – *ივლიჯება* სხვისაგან. ეს დაპირისპირება მიმდევობის ფორმებშიც არის ასახული: *გამხმარი არის ის, რაც გახმა თვითონ – გახმობილი კი, რაც გაახმო სხვამ* ასევეა *გაშშრალი – გაშრობილი...*). სწორედ ამ ზმნათა აწმყოს მოდელი იქნა გამოყენებული სასუბიექტო ევრსიის (აქტივის) კონვერსიული (პასივის) ფორმებისათვის აორისტიდან აწმყოს თემის წარმოებისას:

აორისტი:		აწმყო:
აქტივი: დაიხატა მან იგი	→	დაიხატ-აგ-ს იგი მას
პასივი: დაიხატა იგი	→	დაიხატ-ე-ი-ს იგი

განსხვავებით აქტივის ფორმებისაგან, რომელთაც აწმყოში თემატური ნიშნის შემდეგ უშუალოდ მოსდევს პირის ნიშანი; კონვერსიულ ფორმებს თემატური ნიშნის შემდეგ -ი სუფიქსი დაერთვის (ისტორიულად უგვარო დინამიკურ-გარდაუვალი (ირიბგარდა-მავალი) ძირეული ზმნების სტრუქტურის მიხედვით). აბსოლუტური აგებულების (ერთპირიან) ზმნათა მოქმედება რეფლექსურია (შიგნით მიემართება), რელატიურებისა კი გარეთ, ირიბი ობიექტისაკენ.

ამგვარად, ჩამოყალიბდა აქტივის კონვერსიული მოდელი აწმყოში **R-th.suf.-ი**. შემდეგი ეტაპი ე.წ. „პასივების“ ფორმათა განვითარებისა თემატური ნიშნების უნიფიცირებაში მდგომარეობს, ე.წ. უნიშნო და -დ სუფიქსიანი პასივებისათვის დამახასიათებელი -ებ თემატური ნიშნის განზოგადებაში:

იხატვის > იხატების, ეკრძალების > ეკრძალების, იმალების > იმალების, ისუბის > ისუმების, იბმის > იბმების და სხვ.

თუმცა იყო ცდები (მაგალითად, გელათის სალიტერატურო სკოლაში XII სკ.) -აც თემატური ნიშნის უნიფიცირებისა (მხედველობაში გვაქვს *ივმობვის* ტიპის მაგალითები).

შემდგომი ეტაპი პასივის სეპარაციისა იყო საკუთარი მოდელის ჩამოყალიბების გზაზე S₃ პირის ნიშნის განსხვავება და უნიფიცირება ავტოტივებისა და აქტივებისაგან (როგორც სტატიკური, ისე დინამიკური ზმნებისა):

იხატების – იხატ-ებ-ა, იმალების – იმალ-ებ-ა, უკეთივ-ს – უკეთი-ა

ამათ საკუთარი მოდელი ჩამოიყალიბებს III სერიაშიც. მწკრივთა წარმოება მეშველზმნინანია. მეშველი ზმნა ენკლიტიკად იქცევა და შეერწყმის ნამყო დროის საობიექტო მიმღეობის ფუძეს. უნიშნო პასივებში მეშველი ზმნა ერთეის მ- პრეფიქსიან სასუბიექტო მიმღეობის ფუძეს:

გამთბარ+ ვარ	→	გავმთბარვარ
გამთბარ + ხარ	→	გამთბარხარ
გამთბარ + არს	→	გამთბარა

პრეფიქსიან და სუფიქსიან ვნებითებში ნამყო დროის -ილ/-ულ სუფიქსიან საობიექტო მიმღეობას I რეზულტატივში მეშველი ზმნა ერთეის აწმყოს (ვარ – ხარ – ა < არს) ფორმით, II რეზულტატივში – წყვეტილის ფორმით (ვიყავ – იყავ – იყო), III კავშირებითში კი – II კავშირებითის ფორმით (ვიყო – იყო – იყოს):

ვიმალები

I რეზულტატივი

დამალულ ვარ → დაემალულვარ
 დამალულ ხარ → დამალულხარ
 დამალულ არს → დამალულა

II რეზულტატივი

დამალულ ვიყავ → დაემალულიყავ
 დამალულ იყავ → დამალულიყავ
 დამალულ იყო → დამალულიყო

III კავშირებითი

დამალულ ვიყო → დაემალულიყო
 დამალულ იყო → დამალულიყო
 დამალულ იყოს → დამალულიყო

ვშადებები: გავშადებულვარ – გაშადებულხარ – გაშადებულა
 ვთბები: გავმთბარვარ – გამთბარხარ – გამთბარა

ორპირიანი ზმნებისათვის აღებულია საუღლებელი ზმნის შესაბამისი აქტივის აწმყო დროის ფუძე, რომელსაც ძველ ქართულში ერთვოდა -ი-ე მრჩობლი (ორმაგი) სუფიქსი, ისევე, როგორც ე.წ. სტატიკურ ვნებითს (-ი პერმანსივისა, -ე კი წყვეტილის):

დაემალე-ი-ე მე მას
 დაემალე-ი-ე შენ მას
 დაემალე-ი-ე-ს ის მას

ამგვარად, სტატიკური შინაარსის ერთპირიანი ფორმები ანალიზური წარმოებიდან სინთეტურ წარმოებაზე გადასვლასთან ერთად იძენენ დინამიკურ შინაარსს, რამდენადაც ისინი ერთპირიანი დინამიკური ზმნების პარადიგმას აგრძელებენ. ესენიც, მსგავსად აქტივებისა, რეზულტატიურ – პერფექტულ შინაარსს გამოხატავენ, რასაც უნახაობა-უნებლიობის სემანტიკაც დაერთო (იხ. ნაწ. I §4).

ერთპირიან ზმნათა სინთეტურ წარმოებაზე გადასვლას ისტორიულად წინ უსწრებს პირდაპირობიექტიან გარდამავალ ზმნათა და ირიბობიექტიან (გარდაუვალ=ირიბგარდამავალ) ორპირიან ზმნათათვის სინთეტური მეშველზმნიანი ფორმების ჩამოყალიბება. ორპირიანი სტატიკური ზმნებიც, როგორც საერთოდ ყველა სტატიკური ზმნა, ირთავს მეშველ ზმნას და იძენს რარეზულტატიურ-პერფექტულ შინაარსს, აგრძელებს დინამიკური პასივის პარადიგმას:

I რეზულტატივი

დაემალეიე → დაემალეივარ

დამალეიე → დამალეიხარ

დამალეიეს → დამალეია

მესამე პირში ამ ზმნებში -ს სუფიქსს შეენაცვლა -ა სუფიქსი, ისევე როგორც დინამიკურ და სტატიკურ ვნებითებში (იხატების → იხატება, მიკეთიეს → მიკეთია).

II რეზულტატივში და III კავშირებითში კანონზომიერი გაგრძელება უნდა ყოფილიყო (და დიალექტებში არის კიდევაც) ვარ მეშველი ზმნის წყვეტილისა და II კავშირებითის ფორმით:

II რეზულტატივი

დაემალეიყავ მე მას

დამალეიყავ შენ მას

დამალეიყოს ის მას

III კავშირებითი

დაემალეიყო მე მას

დამალეიყო შენ მას

დამალეიყოს ის მას

მაგრამ სალიტერატურო ენაში დამკვიდრებულია და ნორმადაა მიღებული ძველი, -ოდ სუფიქსიანი უწყვეტლის მწკრივის მოღვლით წარმოება:

II რეზულტატივი

დაემალეოდი მე მას

დამალეოდი შენ მას

დამალეოდა ის მას

III კავშირებითი

დაემალეოდე მე მას

დამალეოდე შენ მას

დამალეოდეს ის მას

ამგვარად, პასივის ფორმებმაც, ისევე როგორც ავტოტივისა და აქტივის ფორმებმა, განივითარეს რეზულტატიურ-პერფექტული შინაარსის ფორმები სტატიკური ზმნებისაგან მეშველ ზმნიანი წარმოებით და გაერთიანდნენ ქართული ზმნის უღლების იმ საერთო სისტემაში, რომელიც დღეს სამი სერიით არის წარმოდგენილი.

როგორც ცხრილიდანაც ჩანს, პასივის I სერიის და III სერიის ფორმები განსხვავდება ავტოტივისა და აქტივის უღლებისაგან. II სერიაში აქტივის კონვერსიული ერთპირიანი *o*-პრეფიქსიანი პასივების ფორმები ემთხვევა შესაბამისი აქტივის სასუბიექტო ვერსიის ფორმებს, რაც დამატებით ადასტურებს იმას, რომ ეს კონვერსიული ფორმები იგივე სასუბიექტო დესტინაციის აქტივის ფორმებია (ამიტომაც მათ მიმღეობის საერთო ფორმები აქვთ, განსხვავებით ე.წ. უნიშნო ვნებითებისაგან, რომელთაც საკუთარი ფუძისაგან ეწარმოებათ სასუბიექტო შინაარსის მიმღეობა *მ* – *აწ* კონფიქსით: თბება – გა-მ-თ-ბ-არ-ი, ათბობს – გათბობ-ილ-ი). თუმცა ისინიც ცდილობენ II სერიაში დამოუკიდებელი, განსხვავებული მოდელი ჩამოიყალიბონ (აქტ. სასუბ. ვერსია – *დაეიმტკერი მე ის* – პასივი *დაეიმტკერი მე*, აქტ. *დაეინგრი მე ის* – პასივი *დაეინგერი მე*). რაც შეეხება ე.წ. უნიშნო და *ღ* სუფიქსიან პასივებს, აქაც განსხვავებული მოდელი აქვთ (*გაეაშრე* – *გაეაშრი*, *გაეაშრო* – *გაეაშრე*, *გაეაკეთე* – *გაეკეთდი*).

ამგვარად, II დიათეზიდან ჩამოყალიბდა საკუთარი მოდელის მქონე ფორმები, რომლებიც, როგორც აქტივის კონვერსიული კონსტრუქციის მქონე ზმნები, პასივად იწოდებიან, მაგრამ ევროპული პასივისაგან განსხვავდებიან იმით, რომ მათი გრამატიკული სუბიექტი (იგივე აქტივის პირდაპირი ობიექტი) ხშირად მოქმედების აგენსია (რეალურად მოქმედი პირია) და არა პაციენსი (ანუ მოქმედების, ვნების განმცდელი): მაგ. *o*-პრეფიქსიან ერთპირიან ზმნებში (დემონენსებში), ასევე, ელაპარაკება ტიპის რელატიურ (საობიექტო მიმართების) *ე*-პრეფიქსიან ზმნებში და „უნიშნო ვნებითების“ *ა*-პრეფიქსიან რელატიურ ფორმებში (*ილანძლება*, *იმუქრება*, *ილოცება*, *იწყევლება*, *იტყობინება*, *იხვეწება*, *ეხვეწება*, *ეტმასნება*, *ელაპარაკება*, *ელაზღანდარება*, *აცხრება*, *ახტება*, *აწყდება* და *სხე*). ერთი და იგივე ფორმა სხვადასხვა სტრუქტურის წინადადებაში შეიძლება სხვადასხვა გაგებას შეიცავდეს: *იბალება ბაეში*, *ემალება ბაეში დედას*: ამ შემთხვევაში მორფოლოგიური სუბიექტი მოქმედების აგენსად წარმოგვიდგება; მაგრამ: *იბალება ჩანთა ვილაცის მიერ*, *ან ემალება ჩანთა ბაეშს (ვილაცის მიერ)*: ამ

შემთხვევაში მორფოლოგიური სუბიექტი პაციენსია, განიცდის მოქმედებას. სხვათა შორის, მეორე შემთხვევასთან უფრო ხშირად მაშინ გვაქვს საქმე, როცა MO უსულო, არაპერსონალურია და თვითონ არ შეუძლია მოქმედება. ასეთ შემთხვევებში, ჩვეულებრივ, წყვეტილში აღწერითი პასივის ფორმა უფრო გამოიყენება (*ჩანთა დამალულ იქნა ვილაციის მიერ*), *ორგანული ფორმა (ჩანთა დაიმა-ლა)* არაბუნებრივია. ასევეა: *ის იმოძღვრება* (ის თვითონ მოძღვრავს), მაგრამ: *ის იმოძღვრება ვილაციის მიერ*; *ის იწყველება* (*წყველის*), მაგრამ *ის იწყველება ვილაციის მიერ* (წყვეტილი: *დაწყველილ იქნა*); *ის ილოცება* (*ლოცავს*), მაგრამ *ის ილოცება მის მიერ* (წყვეტილი: *დალოცვილ იქნა*). *ჭინჭარი ისუსხება (=სუსხავს)*, მაგრამ: *ჭინჭრისაგან ისუსხება ვილაცა*.

აქტივებს და პასივებს საერთო მასდარი (საწყისი) აქვთ რამდენიმე გამონაკლისის გარდა (*ტება – ტყდომა, ხეთქა – სკდომა, კელა – კედომა*). უფრო სწორად, კონვერსიულ პასივებს საკუთარი ფუძისაგან ნაწარმოები მასდარი არა აქვთ ისევე, როგორც არა აქვთ საკუთარი ფუძისაგან ნაწარმოები მიმღეობა. რამდენადაც პრეფიქსიანი პასივები აქტივის კონვერსიული ფორმებია, ამდენად, აქტივის ფუძისაგან ნაწარმოები პირდაპირი ობიექტის მიმართ მიმღეობა მათთვის სასუბიექტო შინაარსისაა (*დახატული არის ისიც, რაც „დახატეს“ და ისიც, რაც „დაიხატა“*). როგორც ზემოთაც აღინიშნა, საკუთარი ფუძისაგან მიმღეობას აწარმოებენ მხოლოდ ე.წ. უნიშნო, *თბება* ტიპის ვნებითები, რომელთაც მხოლოდ სასუბიექტო მიმღეობის ფორმებს აწარმოებენ მ – არ კონფიქსით: *გამთბარი არის ის, რაც გათბა – გათბობილი კი ის, რაც გაათბეს; გამხმარი არის ის, რაც გახმა, გახმობილი კი ის, რაც გაახმეს* ყოველივე ეს კიდევ ერთი საბუთია იმისა, რომ ე.წ. III ტიპის ვნებითები გვარის კატეგორიის ჩამოყალიბებამდე უპირისპირდებოდნენ (პირდაპირ) გარდამავალ დინამიკურ ზმნებს, როგორც გარდაუვალი დინამიკური ზმნები (ქ. ლ. მ. თ. ა. თ. ი. ძ. ე.).

2. დინამიკური პასივის უღლების კლასები შესაბამისი აქტივების კლასებთან მიმართებით

აწმყოს ზოგადი მოდელი R-th.suf.-o

პასივის უღლების აღწერა ეყრდნობა შესაბამისი აქტივის კლასებს:

I. აქტივის I კლასს, R-Ø მოდელს (ათემატური აწმყოთი) შეესაბამება *o-/-* პრეფიქსიანი კონვერსიული პასივი (*წერს – იწერება, აწერება*).

II. აქტივის II კლასს, R-[-*ქ/ი*] ფუძედრეკადებს (აბლაუტიანს) შეესაბამება *o-/-* პრეფიქსიანი კონვერსიული პასივი. გამონაკლისს წარმოადგენს *ენ/ინ-*ზე დაბოლოებული ფუძედრეკადი აქტივები, რომელთაც, ძირითადად ძირეული, უნიშნო პასივები შეესაბამებათ და ეკუთვნიან შესაბამისად მეექვსე კლასის უღლებას (პარადიგმა 13 (47)).

III. აქტივის III კლასს, R-*o* მოდელს, შეესაბამება *o-/-* პრეფიქსიანი კონვერსიული პასივი.

IV. აქტივის IV კლასს, R-*ავ* სტრუქტურით შეესაბამება *o-/-* პრეფიქსიანი კონვერსიული პასივი.

V. აქტივის V კლასს, *ა-R-ებ* სტრუქტურის აქტივს, ძირითადად *-ღ* სუფიქსიანი, R-*დ-ები* მოდელის პასივი შეესაბამება (იხ. ტაბულა № V₁₃ ქვეჯგუფი). გამონაკლისია პატარა ჯგუფი უხმოვნობიანი *-ებ* თემატურნიშნიანი *აქებ* ტიპის აქტივებისა (იხ. ტაბულა № II_b, V₁₄ ქვეჯგუფი), რომელთაც პრეფიქსიანი (*o-/-R-ებ-ი*) სტრუქტურის პასივი შეესაბამება მთელი თავისი დამახასიათებელი ნიშნებით.

ამავე დროს, არის მთელი რიგი ზმნური და სახელური ძირიდან ნაწარმოები *ა-R-ებ* მოდელის აქტივები, რომელთაც მხოლოდ *ჟ* პრეფიქსიანი ირიბი მიმართების პასივები შეესაბამება (*ათამაშებს – ეთამაშება, აომებს – ეომება, ალაპარაკებს – ელაპარაკება*). ამათ არა აქვთ აბსოლუტური (ერთპირიანი) *o-R-ებ-ი* მოდელის პასივები, მათი საოპოზიციო ერთპირიანი ფორმები ავტოტივის (მედიააქტივის) R-*ობ* სტრუქტურისაა (*ათამაშობს ის – ეთამაშება ის მას ჩხუბობს ის – ეჩხუბება ის მას, ომობს ის – ეომება ის მას, ლაპარაკობს ის – ელაპარაკება ის მას*), რომელიც ამოსავალი უნდა იყოს როგორც პირდაპირი მიმართების აქტივისათვის (*ა-* მარკერით), ისე ირიბი მიმართების პასივისათვის (*ე-* მარკერით): *ათამაშობს – ა-თამაშებს – ე-თამაშება*.

VI. აქტივის VI კლასის *ა-R-ობ* სტრუქტურისას შეესაბამება R-*ებ* სტრუქტურის ე.წ. უნიშნო *თბება* ტიპის პირველადი პასივები (იხ. ტაბულა №5 VI₁₇ ქვეჯგუფი), რომელთაგანაც არის ნაწარმოები ამ კლასის აქტივები (*თბება – ა-თბობს, ხმება – ა-ხმობს, შრება – ა-შრობს..*).

ამავე კლასის აქტივებს შეესაბამება აგრეთვე მცირე რაოდენობა კონვერსიული **თ** / **უ** პრეფიქსიანი ვნებითებისა (*ვაყრდნობ – ვეყრდნობი, ვანდობ – ვენდობი, ვინდობ – ვინდობი, ვახრჩობ – ვი/ეხრჩობი*) (იხ. ტაბ. №5 VI_{18,19,20} ქვეჯგუფები, პარადიგმა №14(48)).

VII. აქტივის VII კლასს, **R-ამ** სტრუქტურის ზმნებს შეესაბამება მათი კონვერსიული **R-მ-ებ-ი**, **R-მ-ეე-ი** მოდელის პასივები (*აბამს – იბმება, ასხამს – ისხმება // ისხმევა*). მათი რაოდენობა თითოე ჩამოსათვლელია.

I კლასი

აწმყოს მოდელი: **ი-ე-R-ები**

როგორც ტაბულიდან ჩანს (იხ. ტაბულა №3), აქტივის I კლასის (ათემატური ზმნების) შესაბამისი კონვერსიული პასივის ფორმები პრეფიქსიანებია. ისინი აწმყოში დაირთავენ **ებ** თემატურ სუფიქსს, რომლის შემდეგაც, როგორც წესი, ერთვის პასივის მახასიათებელი **-ი** სუფიქსი. ასე რომ აწმყოში მათი მოდელია **ი-ე-R-ები-ი**. უწყვეტელსა და აწმყოს კავშირებითში (და მყოფადის შესაბამის მწკრივებში), რადგანაც თემა **ი** ხმოვანზე ბოლოვდება, აქტივისაგან განსხვავებით (რომელსაც **-დ-ი/ე** სუფიქსი ერთვის), აქ **-ოდ-ი/ე** სუფიქსია; რადგანაც ეს ზმნები ისტორიულად აქტივის სასუბიექტო (და საობიექტო) ქცევის კონვერსიული ფორმებია, მიღებული აორისტის ფუძისაგან – *დაითესა მან იგი → დაითესა იგი*, ამიტომ მათი წყვეტილის (აორისტის) და II კავშირებითის **ი** პრეფიქსიანი (ერთპირიანი) ფორმები ემთხვევა აქტივის სასუბიექტო ეერსიის ფორმებს: *დაეიხვეწე მე იგი [ჩემი თავი], დაიხვეწა მან იგი [თავისი თავი] – დაეიხვეწო მე იგი, დაიხვეწოს მან იგი*. მაგრამ: *დაეიხვეწე მე – დაეიხვეწო მე, დაიხვეწა იგი – დაიხვეწოს იგი*. ხოლო ორპირიანი (ე- პრეფიქსიანი) ფორმები მხოლოდ ამ პრეფიქსით განსხვავდებიან შესაბამისი საობიექტო ქცევის აქტივის უპრეფიქსიანი ფორმებისაგან: *დაეუხვეწე (მე მას ის), დაუხვეწა (მან მას ის), დაეუხვეწო (მე მას ის) – დაუხვეწოს (მან მას ის)*.

რაც შეეხება III სერიის ფორმებს, ისინი აქტივისაგან სრულიად განსხვავებული წესით იწარმოებიან, თანაც, როგორც ზემოთ ვნახეთ, ერთპირიანი წარმოება განსხვავებულია ორპირიანებისაგან.

პარადიგმა №1 (35)

ი/ეწერება

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვი/ეწერებო/თ ი/ეწერებო/თ ი/ეწერებოდა/ნენ	უწვეებელი ვი/ეწერებოდი/თ ი/ეწერებოდი/თ ი/ეწერებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებით ვიწერებოდე/თ იწერებოდე/თ იწერებოდე/ნენ
შყოფადის ჯგუფი		
შყოფადი ჩაეი/ეწერებო/თ ჩაი/ეწერებო/თ ჩაი/ეწერებოდა/ნენ	ხოლმეობითობითი ჩაეი/ეწერებოდი/თ ჩაი/ეწერებოდი/თ ჩაი/ეწერებოდა/ნენ	შყოფადის კავშირებითი ჩაეი/ეწერებოდე/თ ჩაი/ეწერებოდე/თ ჩაი/ეწერებოდე/ნენ

II სერია

წყვეტილი (აორისტი) ჩაეი/ეწერე/თ ჩაი/ეწერე/თ ჩაი/ეწერა/ნენ	II კავშირებითი ჩაეი/ეწერო/თ ჩაი/ეწერო/თ ჩაი/ეწეროს/ნ	ბრძანებითი ჩაეეწერო/თ ჩაი/ეწერე/თ ჩაი/ეწეროს/ნ
--	---	---

III სერია

I რეზულტატივი		
ერთპირიანი ჩაეწერილდარ/თ (მე/ჩვენ) ჩაწერილ ხარ/თ ჩაწერილდა/ნ	ორპირიანი ჩაეწერილარ/თ (მე/ჩვენ, მას) ჩასწერილხარ/თ ჩასწერიდა/ნ	ჩამგვეწერია (ის, მერევენ) ჩაგვეწერია/თ ჩასწერია/თ
II რეზულტატივი ჩაეწერილიყავ/თ ჩაწერილიყავ/თ ჩაწერილიყო/იყენენ	ჩაეწეროდი/თ იყავ(ი)/თ ჩასწეროდი/თ იყავ(ი)/თ ჩასწეროდა/ნენ ჩასწერიყო/იყენენ	
III კავშირებითი ჩაეწერილიყო/თ ჩაწერილიყო/თ ჩაწერილიყოს/იყენენ	ჩაეწეროდე/თ ჩიყო/თ ჩასწეროდე/თ იყო/თ ჩასწეროდე/ნენ იყენენ	

II კლასი

აწმყოს მოდელი: 1) R-ები; 2) o/ე-R[o]-ები-ი; 3) ი/ე-R[ინ]-ები-ი;
4) o/ე-R-ე-ი

1. ფუძედრეკად აქტივთა შესაბამისი პასივების ერთი რიგი უნიშნო, თბება ტიპისაა:

დრეკის მას – დრეკება ის – შედრეკა – შემდრეკალა
წყვეტს (<წყუედს) ის მას – წყედება ის – გაწყდა – გამწყადარა
ბნელს ის მას – ბნდება ის – დაბნდა
გლეჯს ის მას – გ(ლ)ჯება ის – დაგ(ლ)ჯა
წრეტს ის მას – წრეტება ის – დაწრტა

ისინი სათანადო, №14 (48) პარადიგმას მისდევენ და ინდექსში მათ რიცხეში აღირიცხებიან. ამადგან ბევრი პარადელურად პრეფიქსიან წარმოებაზეა გადასული და შესაბამისად მიმღეობებიც -ილ სუფიქსიანი აქვთ:

იწრიტება – დაიწრიტა – დაწრეტილა
იგლიჯება – დაიგლიჯა – დაგლეჯილა
იღრიკება – მოიღრიკა – მოღრეკილა
იბნილება – დაიბნილა – დაბნელილა

როგორც ვხედავთ, *დრეკ* ზმნა მო- ზმნისწინით პრეფიქსის საშუალებით აწარმოებს ვნებითს, *შე-* ზმნისწინით კი უნიშნოდ.

2. *o/ე-R[o]-ები-ი*. II კლასის ფუძედრეკად აქტივთა შესაბამისი ვნებითები პრეფიქსითაც იწარმოება. II კლასის I ქვეჯგუფის ზმნების შესაბამისი ერთპირიანი (o- პრეფიქსიანი) კონვერსიული ვნებითის ფორმები, რამდენადაც ისინი შესაბამისი მოქმედებითის სასუბიექტო ვერსიის წყვეტილისაგანაა მიღებული, აწმყოშივე o გახმოვანებას გეიჩვენებენ: act. – *ვდრეკ*; pass. – *ვიდრიკები – მოვიდრიკე*. მათი წყვეტილისა და II კავშირებითის ფორმები ემთხვევა შესაბამისი აქტივის სასუბიექტო ვერსიის ფორმებს:

აორისტი act.: *მოიდრიკა* მან ქელი pass.– *მოიდრიკა* იგი .

II კავშ.: act. – *მოიდრიკოს* მან ქელი – pass. *მოიდრიკოს* იგი

ასევე: *მოიღრიცა* მან იგი – *მოიღრიცა* იგი, *დაიფლითა* მან იგი – *დაიფლითა* იგი, *დაიგრიხა* მან იგი – *დაიგრიხა* იგი.

III სერიაში საუღლებელი ზმნის ფუძეში *ჟ* გახმოვანება აღდგება, რადგანაც იგი ნამყო დროის საობიექტო მიმღეობის შესაბამისი აქტივის აწმყოს ფუძისაგანაა ნაწარმოები: *მოვიდრეკილ-ვარ*.

პარაღიზმა №2 (36)

ი/ედრიკება

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვი/ედრიკები/თ ი/ედრიკები/თ ი/ედრიკება/იან	უწყებელი ვი/ედრიკებოდი/თ ი/ედრიკებოდი/თ ილრიკებოდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ვი/ედრიკებოდე/თ ი/ედრიკებოდე/თ ი/ედრიკებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი მივი/ედრიკები/თ მიი/ედრიკები/თ მიი/ედრიკება/იან	ხოლმეობითპირობითი მივი/ედრიკებოდი/თ მიი/ედრიკებოდი/თ მიი/ედრიკებოდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი მივი/ედრიკებოდე/თ მიი/ედრიკებოდე/თ მიი/ედრიკებოდე/ს/ნენ

II სერია

წყებელი	II კაეშირებითი	ბრძანებითი
მივი/ედრიკე/თ მიი/ედრიკე/თ მიი/ედრიკა/ნენ	მივი/ედრიკო/თ მიი/ედრიკო/თ მიი/ედრიკო/ს/ნ	მივი/ედრიკოთ მიი/ედრიკო/თ მიი/ედრიკო/ს/ნ

III სერია

I რეზულტატივი		
ერთპირიანი მოედრეკილეარ/თ მოდრეკილეხარ/თ მოდრეკილეა/ან	ორპირიანი მოედრეკიეარ/თ (მეწეუნ მას) მოსდრეკიხარ/თ მოსდრეკიეა/ან	მომ/გედრეკია (ის მეწეუნ) მოგდრეკიეა/თ მოსდრეკიეა/თ
II რეზულტატივი		
ერთპირიანი მოედრეკილეიკაე(ი)თ მოდრეკილეიკაე(ი)თ მოდრეკილეიკაე/ს/ნენ	ორპირიანი მოედრეკიეადი/თ (მეწეუნ მას) მოსდრეკიეადი/თ მოსდრეკიეადა/ნენ	მომ/გედრეკიეადა (ის მეწეუნ) მოგდრეკიეადა/თ მოსდრეკიეადა/თ
III კაეშირებითი		
ერთპირიანი მოედრეკილეიკა/თ მოდრეკილეიკა/თ მოედრეკილეიკა/ს/ნენ	ორპირიანი მოედრეკიეოდე/თ (მეწეუნ) მოსდრეკიეოდე/თ მოსდრეკიეოდე/ს/ნენ	მომ/გედრეკიეოდე (მეწეუნ) მოგდრეკიეოდე/ს/თ მოსდრეკიეოდე/ს/თ

3. ი/ე-R[ი]-ებ-ი. II. ინ/ენ-ზე დაბოლოებულ II კლასის ფუძედრეკად აქტივებს ძირითადად პირველადი სტრუქტურის, ე.წ. უნიშნო პასივები შეესაბამებათ:

აღგენს - ღგება, აწეენს - წეება, აჯ(ღ)ენს - ჯღება, (ღა)არჩენს - (ღა)რჩება, (მო)არჩენს - (მო)რჩება, ატყვერენს - ტყვერება, აცდენს - ცდება, აძერენს - ძერება, აწვდენს - წვდება, ახდენს - ხდება, ასკდენს - სკდება.

ამ ზმნათა უღლებას სათანადო აღგილას განვიხილავთ (იხ. VI კლასი, პარადიგმა №13(47)).

შენიშვნა: აცვენს ზმნას შეესაბამება ანომალიური ცვივა, რომელსაც პარადიგმური ცვივლება ფორმაც აქვს. ასევე არენს ზმნას ღ-სუფიქსიანი რნდება პასივი შეესაბამება.

ამ ფუძედრეკადი აქტივებისაგან ი-პრეფიქსიანი კონვერსიული პასივები: ძნელად იწარმოება და, თუ იწარმოება, მათ მწკრივთა ფორმების წარმოებაც უჭირთ.

აბჯენს - ებჯინება - დაებჯინება - დაებჯინა - დაჰბჯენია
აღენს - მო/დაედინება - დაედინა - დასდენია
აღზენს - დაულხინება - მოულხინა - მოლხენია
სძენს - შეეძინება - შეეძინა - შესძენია
იძენს - შეიძინება - შეძენილ იქნა - შეძენილა
აღგენს - დაიდგინება - დადგენილ იქნა - დადგენილა
ი/უთმენს - მოი/უთმინება - მოთმენილ იქნა - მოთმენილა/მოსთმენია
აველენს - მიივლინება - მივლინებულ იქნა - მივლინებულა
ასმენს - დაისმინება - დასმენილ იქნა - დასმენილა
ისმენს - მოისმინება - მოსმენილ იქნა - მოსმენილა
დაკბენს - დაიკბინება - დაიკბინა - დაკბენილა
ფენს - იფინება - დაფენილ იქნა - დაფენილა

როგორც ვხედავთ, ეს ზმნები, ჩვეულებრივ, დეფექტურებია, ვერ ეწარმოებათ პრეფიქსიანი პასივის ფორმები და თუ ეწარმოებათ, მწკრივთა წარმოება უჭირთ. ი-პრეფიქსიანები II სერიის ფორმებს ძირითადად აღწერილობითად აწარმოებენ.

შენიშვნა: აწეენს - თეორიულად შეიძლება იწეინება - ეწეინება, მაგრამ არ იხმარება. რქენს და კბენს ზმნების ი-პრეფიქსიანი ვნებითები ირქინება და იკბინება დეპონენსებია.

საერთოდ არა აქვთ შესაბამისი პასივის ფორმები შემდეგ -ენ/-ინ ფუძედრეკად აქტივებს: აფრენს, აღრჭენს, არბენს, უშენს, იხჭენს. უნდა აღინიშნოს, რომ თვით ეს აქტივებიც ანომალიურებია.

4.1. **IIa. ი/ე-R-ე-ი.** ამ (4a) ქვეჯგუფში შედის -ეე-ზე დაბოლოებული აქტივების შესაბამისი კონვერსიული პასივები. ამ ტიპის პასივთა წარმოება მარტივად ხდება, მაგრამ განსხვავებით სხვა ფუძედრეკადი ზმნებისაგან, რომელთაც აწმყოში ი გახმოვანება აქვთ (*ვიგლიჯები, ვიდრიკები*) ამათ -ეე სუფიქსში ე გახმოვანება აქვთ შენარჩუნებული: *ე-ანძრეე/-ს – ე-ინძრეე-ი/-ა; ე-არყეე/-ს – ე-ირყეე-ი/-ა; ე-ათრეე/-ს – ე-ეთრეე-ი/-ა.*

ამასთანავე, წყვეტილში მათ ზმნურ ძირში სრული ე გახმოვანება აქვთ მსგავსად ე-წ. უნიშნო ვნებითებისა:

დაეინგერ/ი, წაეეთერ/ი, დაეიბენ/ი, გაეინძერ/ი, დაეიმსხვერ/ი.

აწმყოში -ეე სუფიქსის მიმატება იწვევს ე ხმოვნის სრულ რედუქციას: *ვინგრეეი, ვინძრეეი, ვიბნეეი, ვიმსხვერეეი.*

Act. sub.vers.: *ვინგრეე მე მას – დაეინგრეე მე ის – დაინგრია მან ის*

Pass.: *ვინგრეეი მე – დაეინგერი მე – დაინგრა ის*

act.: *ეთორეე მე მას – გაეითრეე მე ის – გაითრია მან ის*

pass.: *ეეთრეეი მე – გაეეთერი მე – გაეთრა ის*

act.: *ვიბნეე მე მას – დაეიბნეე მე ის – დაიბნია მან ის*

pass.: *ვიბნეეი მე – დაეიბენი მე – დაიბნა ის*

act.: *ვინძრეე მე მას – გაეინძრეე მე ის – გაინძრია მან ის*

pass.: *ვინძრეეი მე – გაეინძერი მე – გაინძრა ის*

act.: *ვიმსხვერეე მე მათ – დაეიმსხვერეე მე ისინი – დაიმსხვრია მან ისინი*

pass.: *ვიმსხვერეეით ჩვენ – დაეიმსხვერით ჩვენ – დაიმსხვრა ჭურჭელი*

act.: *ვიმტვრეე მე მას – დაეიმტვრეე მე ის – დაიმტვრია მან ის*

pass.: *ვიმტვრეეი მე – დაეიმტვერი მე – დაიმტვრა ის*

ამგეარად, ამ ზმნათაგან ერთი დიდი ჯგუფი, რომელთაც წყვეტილსა და II კავშირებითში სრული ე გახმოვანება აქვთ, პირველადი ზმნებია, რომელთაც აწმყოში -ეე თემატური ნიშანი ემატებათ და ფუძის რედუქციას ახდენს. ამათი წყვეტილი და კავშირებითი არ ემთხვევა შესაბამისი აქტივის წყვეტილსა და II კავშირებითს. ეს ზმნებია (ყველა ისინი რ, ნ სონანტებზე ბოლოვდება, გარდა ქვეც ძირისა):

ვინქლეეი, ეიბქლეეი, ეინთქლეეი, ეიმზღელეეი, ეინოქრეეი, ეიმტვრეეი, ეიმსხვერეეი, ეიანეეი, ეიბნეეი, (წა)ეეთრეეი, ეიმღერეეი, ეიმცვრეეი, ეინჯღლრეეი, ეინგრეეი, ეინძრეეი, ეიქცეეი (წაეიქცე/ი) ეეთრეეი.

ნამყოს საობიექტო მიმღეობა -ულ-ით ეწარმოებათ, რადგანაც -ეე სუფიქსი ე-ს შეიცავს. მაგ.: *დამსხვერეულ-ი, დაბნეულ-ი, დამტვრეულ-ი.*

პარაღიზმა №3 (37)

ინბრევა

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვინძრევი/თ ინძრევი/თ ინძრევი/ინ	უწყვებელი ვინძრევი/თ ინძრევი/თ ინძრევი/ინ	აწმყოს კაეშირებითი ვინძრევი/თ ინძრევი/თ ინძრევი/ინ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	ხოღმეოზითიპიროზითი გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	მყოფადის კაეშირებითი გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ

II სერია

წყვებელი	II კაეშირებითი	ბრძანებითი
გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	გაეინძრევი /თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ

III სერია

I რეზულტატიეი		
ერთიპირიანი გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	ორიპირიანი გაეინძრევი/თ (მეწეენ მას) გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	გამ/გეინძრევი (ის მეწეენ) გაგინძრევი/თ გაინძრევი/თ
II რეზულტატიეი გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	გამ/გეინძრევი გაგინძრევი/თ გაინძრევი/თ
III კაეშირებითი გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	გაეინძრევი/თ გაინძრევი/თ გაინძრევი/ინ	გამ/გეინძრევი გაგინძრევი/თ გაინძრევი/თ

4.2. II_{4b}. -ვე სუფიქსიანი ზმნების II ქვეჯგუფში (4b) II სერია -ვე სუფიქსის ისეთივე აბლაუტი (ევ>ოვ) ზღვბა, როგორც შესაბამის მოქმედებითში, გ- თანხმოვანიც იკარგება. ამიტომ წყვეტილის ვნუბითის ფორმები ემთხვევა აქტივის სასუბიექტო ქცევის ფორმებს. მაგრამ S₃ პირში ძლიერი ტენდენციაა ამ ფორმათაგან განსხვავებისა. პასივში გ-სთან ერთად III პირის ი-ც იკარგვის:

act.: ეიმწყდე მე მას – მოვიმწყდე მე ის – მოიმწყდა მან ის

pass.: ეიმწყდევი მე – მოვიმწყდევი მე – მოიმწყდა ის

act.: ეირღვე მე მას – დავირღვი მე ის – დაირღვა მან ის

pass.: ეირღვევი მე – დავირღვივი მე – დაირღვა იგი

act.: ეირწე მე მას – დავირწი მე ის – დაირწა მან იგი

pass.: ეირწევი მე – დავირწივი მე – დაირწა იგი

act.: ეირხე მე მას – დავირხი მე ის – დაირხია მან იგი

pass.: ეირხევი მე – შე/და-ვირხივი მე – შე/დაირხა იგი

act.: ეირყე მე მას – შევირყი მე ის – შეირყა მან ის,

pass.: ეირყევი მე – შევირყივი მე – შეირყა ის

ამავე ტიპისაა: ინთხევა – დაინთხა, იხევა – დაიხა, იფრქვევა – დაიფრქვა, ირჩევა – დაირჩა, იმშევა – დაიმშა, იმღლევა – აიმღლეა, ირბევა – დაირბა. ამათი II კავშირებითის ფორმებშიც არის ტენდენცია შესაბამისი აქტივის II კავშირებითისაგან განსხვავებისა: დაირღვიოს მან ის, მაგრამ – დაირღვეს ის; შეირყიოს მან ის, მაგრამ – შეირყეს ის, აიმღერიოს მან ის, მაგრამ აიმღერეს ის, დაიმწყდიოს მან ის, მაგრამ – დაიმწყდეს ის. II კავშირებითში -ვე სუფიქსის პარალელურად ა-ც შეიძლება იყოს (დაირღვას/ დაირღვეს, აიმღერას // აიმღერეს, შეირყეს/ შეირყას).

პარადიგმა №4 (38)

I სერია

ი/ერყევა (რყევა)

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვი/ერყევი/თ ი/ერყევი/თ ი/ერყევი/იან	უწვებელი ვირყევი/თ ირყევი/თ ირყევი/ან	აწმყოს კავშირებითი ვირყევი/თ ირყევი/თ ირყევი/ან
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი შევი/ერყევი/თ შევი/ერყევი/თ შევი/ერყევი/იან	ხლმყოფით-პირობითი შევირყევი/თ შევირყევი/თ შევირყევი/ან	მყოფადის კავშირებითი შევირყევი/თ შევირყევი/თ შევირყევი/ან

II სერია

წვებელი	II კავშირებითი	ბრძანებითი
შევი/ერყევი /თ შევი/ერყევი/თ შევი/ერყევი/ან	შევი/ერყევი/თ შევი/ერყევი/თ შევი/ერყევი/ან	შევირყევი/თ შევირყევი/თ შევირყევი/ან

III სერია

I რეზულტატივი		
ერთპირიანი შევირყევი/თ შევირყევი/თ შევირყევი/ან	ორპირიანი შევირყევი/თ (მეწევი მას) შევირყევი/თ შევირყევი/ან	შემგერყევი (ის მეწევი) შემგერყევი/თ შემგერყევი/ან
II რეზულტატივი		
შევირყევი/თ შევირყევი/თ შევირყევი/იან	შევირყევი/თ (მეწევი მას) შევირყევი/თ შევირყევი/ან	შემგერყევი (ის მეწევი) შემგერყევი/თ შემგერყევი/ან
III კავშირებითი		
შევირყევი/თ შევირყევი/თ შევირყევი/იან	შევირყევი/თ (მეწევი მას) შევირყევი/თ შევირყევი/ან	შემგერყევი (ის მეწევი) შემგერყევი/თ შემგერყევი/ან

4.3 მესამე ქვეჯგუფში სამივე პირის ფორმაში წყვეტილსა და II კავშირებითში შენარჩუნებულია ევ/ივ სუფიქსისეული o ხმოვანი.

შენიშვნა 1: ამათ ყოველთვის არ ეწარმოებათ ორივე o- და ე- პრეფიქსიანი ფორმები: ხან ერთი აქვთ, ხან მეორე (იხ. ინდექსი).

- ეეწევი – დაეეწე – დაეწია*
- ეირევი – ავირე – აირია*
- ეერევი – მოეერე – მოერია*
- ეეკევი – დაეეკე – დაეკია*
- ეიძლევი – დაეიძლე – დაიძლია*
- ეილევი – დაეილე – დაილია*
- ეეწევი – ეეწევი – ეწეია*
- ეეხევი – მოეეხევი – მოეხეია/მოეხეა*

შენიშვნა 2: ერთპირიან ენებითებს ყოველთვის ვერ ეწარმოებათ ორგანული ფორმები, მათ ენაცვლებათ აღწერითი ფორმები, განსაკუთრებით კი იმათ, რომელთა აქტივის სასუბიექტო ქცევის ფორმა ნეიტრალური მნიშვნელობით იხმარება: *აქცა: დაიწყო მან ის, pass.: დაწყებულ იქნა ის*

<i>წაილო მან ის,</i>	<i>წაღებულ იქნა ის</i>
<i>მოიტანა მან ის,</i>	<i>მოტანილ იქნა ის</i>
<i>გაიტანა მან ის;</i>	<i>გატანილ იქნა ის</i>
<i>შეიძინა მან ის,</i>	<i>შექენილ იქნა ის</i>
<i>გაიგ ზაუნა მან ის</i>	<i>გაგ ზაენილ იქნა ის</i>

ამ ზმნებს ზოგჯერ ვერ ეწარმოებათ ერთპირიანი (ინიანი) ორგანული ფორმები წყვეტილში, II კავშირებითში:

- ერევა – მოერია ის მას*
- ესევა – დაესია ის მას*
- ეტევა – ჩაეტია ის მას*
- ენეევა – შეენეია ის მას*
- ემთხეევა – და/შე-ემთხეა ის მას*
- ემთხეევა – ემთხეია ის მას*

შენიშვნა 3: სამი ზმნა თავისებურად აწარმოებს წყვეტილს:

- ერეჟეევა – დაეერეჟე – დამერეჟე – დამრეჟეევა*
- ერთმეევა – წაეერთე – წამერთე – წამრთმეევა*
- ემთხეევა – შეემთხეევი – შემმთხეა – შემმთხეეევა*

III კლასი

აწმყოს მოდელი: ი/ე-R[ნ,რ]-ებ-ი

როგორც ტაბულიდან ჩანს, ი- თემატურ სუფიქსიანი აქტივების შესაბამისი კონვერსიული ვნებითები პრეფიქსიანი წარმოებისაა.

III₅. ზმნური ძირი ნ და რ სონანტებზე ბოლოვდება. რამდენადაც შესაბამისი ვნებითები ამ აქტივთა სასუბიექტო ქცევის ფორმების კონვერსიულანია, აქაც წყვეტილის I და II სუბ. პირებში ფუძეში სრული [ე] გახმოვანება გვაქვს; და II კავშირებითის ფორმები ემთხვევა აქტივის სასუბიექტო ქცევის ფორმებს:

act.: ვიჭრი მე მას – გაეიჭერი მე ის – გაიჭრა მან ის

pass.: ვიჭრები მე – დაწმე/გაეიჭერი მე – დაწმე/გაიჭრა ის.

წყვეტილის და II კავშირებითის დაბოლოვანი იგივეა, რაც შესაბამისი აქტივის ფორმებში, ამიტომ ინიანები ემთხვევა აქტივების ფორმებს (-ე//Ø და S₃-ში -ა). III სერიაში საუღლებელი ზმნის -ილ სუფიქსიანი ნამყოს საობიექტო მიმღეობის ფუძეა გამოყენებული:

ი/ეჰ(რ)დღენება, ი/ეფშენება, ი/ეჰ(რ)ტყენება, ი/ეფხვრება, ი/ეჯრება, ი/ეჰმენება, ი/ეჭრება, ი/ელღენება, ი/ეფცქენება, (წა)ი/ერღენება, ი/ეფხენება, ი/ეწერთნება, ი/ეხრწნება, ი/ესკენება, ი/ეხსნება, ი/ეწვნება, ი/ეძღენება, ი/ეძღენება (იხ. პარადიგმა №5 (39)).

III₆ ქვეჯგუფში, ისევე როგორც აქტივებში, ზმნურ ფუძეში შესაბამის პასივებში წყვეტილსა და II კავშირებითში აღდგება [ა].

წყვეტილის ნიშანი არის -ჟ (S₃ -ა), II კავშირებითისა -ო. ი- პრეფიქსიანი ფორმები ემთხვევა შესაბამისი აქტივის წყვეტილისა და II კავშირებითის ფორმებს (იხ. პარადიგმა №6 (40)).

III₇ ქვეჯგუფში ნ სონანტზე დაბოლოებული ზმნური ძირებია. წყვეტილი და II კავშირებითის ი- პრეფიქსიანი ფორმები ემთხვევა შესაბამისი აქტივის ფორმებს. საუღლებელი ზმნის ნამყო დროის საობიექტო მიმღეობა -ილ საუფიქსიანია (იხ. პარადიგმა №7 (41)).

პარადიგმა №5 (39)

იჭრება (ჭრა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეიტრები/თ იტრები/თ იტრება/იან	უწყებელი ეიტრებოდი/თ იტრებოდი/თ იტრებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ეიტრებოდე/თ იტრებოდე/თ იტრებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გაეიტრები/თ გაიტრები /თ გაიტრება /იან	ხომეობით-პირობითი გაეიტრებოდი/თ გაიტრებოდი/თ გაიტრებოდა /ნენ	მყოფადის კავშირებითი გაეიტრებოდე/თ გაიტრებოდე/თ გაიტრებოდე/ს/ნენ

II სერია

წყებელი გაეიტრები/თ გაიტრები/თ გაიტრება /ეს	II კავშირებითი გაეიტრება/თ გაიტრება/თ გაიტრება/ს/ან	ბრძანებითი გაეიტრება/თ გაიტრები/თ გაიტრება/ს
--	--	---

III სერია

I რეზულტატივი ერთპირობიანი გაეიტრები/თ გაიტრები/თ გაიტრება /ან	ორპირობიანი გაეიტრები/თ (მე/ჩვენ მას) გაიტრები/თ გაიტრება	გამ/გეტრები (ის მე/ჩვენ) გაეტრები/თ გაეტრება/თ
II რეზულტატივი გაეიტრები/თ გაეტრები/თ გაეტრება/ნენ	გაეტრები/თ გაეტრები/თ გაეტრება/ნენ	გამ/გეტრება გაეტრება/თ გაეტრება/თ
III კავშირებითი გაეტრები/თ გაეტრები/თ გაეტრება/ნენ	გაეტრები/თ გაეტრები/თ გაეტრება/ნენ	გამ/გეტრება/თ გაეტრება/თ გაეტრება/თ

პარადიგმა №6 (40)

იზრდება (ზრდა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვიზრდები/თ იზრდები/თ იზრდება/იან	უწყვეტილი ვიზრდებოდი/თ იზრდებოდი/თ იზრდებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვიზრდებოდე/თ იზრდებოდე/თ იზრდებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გავიზრდები/თ გაიზრდები/თ გაიზრდება/იან	მყოფადის ხოლმეობითი გავიზრდებოდი/თ გაიზრდებოდი/თ გაიზრდებოდა/ნენ	ხოლმეობით-პირობითი გავიზრდებოდე/თ გაიზრდებოდე/თ გაიზრდებოდე/ს/ნენ

II სერია

წყვეტილი გავიზარდე/თ გაიზარდე/(ენი)თ გაიზარდა/ნენ	II კავშირებითი გავიზარდო/თ გაიზარდო/თ გაიზარდოს/ნენ	ბრძანებითი გავიზარდოთ გაიზარდო/(ენი)თ გაიზარდოს/ნენ
--	--	--

III სერია

ერთპირობანი I რეზულტატივი გავსრდილეარ/თ გასრდილე ხარ /თ გასრდილეა/ნ	ოპირობანი გავსრდიეარ/თ (მე /ჩვენ მას) გასრდიე ხარ/თ გასრდია	გამ/გვესრდია (იხ/მე ჩვენ) გავსრდიათ გასრდიათ
II რეზულტატივი გავსრდილეიყაე(ი)/თ გასრდილეიყაე(ი)/თ გასრდილეიყო/იყენენ	გავსრდოდი/თ გავსრდიეყაე/თ გასრდოდი/თ გასრდიეყაე/თ გასრდოდა/(ნენ) გასრდიეყო/ენენ	გამ/გვესრდოდა გავსრდოდა/თ გასრდოდა/თ
III კავშირებითი გავსრდილეიყო/თ გასრდილეიყო/თ გასრდილეიყო/იყენენ	გავსრდოდე/თ გავსრდიეყო/თ გასრდოდე/თ გასრდიეყო/თ გასრდოდე/ს/(ნენ) გასრდიეყო/ენენ	გამ/გვესრდოდე/ს გავსრდოდე/ს/თ გასრდოდე/ს/თ

პარადიგმა №7 (41)

ი/ე-გზავენება (გზავენა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვი/ეგზავენები/თ ი/ეგზავენები/თ ი/ეგზავენება/იან	უწვეებელი ვი/ეგზავენებოდი/თ ი/ეგზავენებოდი/თ ი/ეგზავენებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვი/ეგზავენებოდუ/თ ი/ეგზავენებოდუ/თ ი/ეგზავენებოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გავი/ეგზავენები/თ გაი/ეგზავენები/თ გაი/ეგზავენება/იან	ხოლმეობით-პირობითი გავი/ეგზავენებოდი/თ გაი/ეგზავენებოდი/თ გაი/ეგზავენებოდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი გავი/ეგზავენებოდუ/თ გაი/ეგზავენებოდუ/თ გაი/ეგზავენებოდეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი გავი/ეგზავენუ/თ (მე; მე/ჩვენ მას) გაი/ეგზავენუ/თ გაი/ეგზავენა/ნენ ობიექტური წყობა (ორპირობანი) გამ/გვეგზავენა (ის მე/ჩვენ) გაგვეგზავენა/თ გავეგზავენა/ნენ	II კავშირებითი გავი/ეგზავენო/თ (მე; მე/ჩვენ მას) გაი/ეგზავენო/თ გაი/ეგზავენოს/ნ გამ/გვეგზავენოს (ის მე/ჩვენ) გაგვეგზავენოს/თ გავეგზავენოს
--	--

III სერია

ერთპირობანი I რეზულტატივი გავეგზანილიყარ/თ გაგზაენილხარ/თ გაგზაენილან	ორპირობანი სუბ. წყობა გავეგზაენიყარ/თ გაგზაენიხარ/თ გავეგზაენია/(ნ)	ობ. წყობა გამ/გვეგზაენია გაგვეგზაენია/თ გავეგზაენია/თ
II რეზულტატივი გავეგზაენილიყაე(ი)/თ გაგზაენილიყაე(ი)/თ გაგზაენილიყო/იყენენ	გავეგზაენოდი/თ(იყაე) გაგზაენოდი/თ გაგზაენოდა/(ნენ)	გამ/გვეგზაენოდა(იყო) გაგვეგზაენოდა/თ გავეგზაენოდა/თ
III კავშირებითი გავეგზაენილიყო/თ გაგზაენილიყო/თ გაგზაენილიყო/სენენ	გავეგზაენოდუ/თ(იყო) გაგვეგზაენოდუ/თ გავეგზაენოდეს/(ნენ)	გამ/გვეგზაენოდეს(იყო) გაგვეგზაენოდეს/თ გავეგზაენოდეს/თ

რამდენიმე 'ზმნა ლ და რ სონანტებზე ბოლოვდება: *იმაღლება, იწკელება, იწკელება, იხოშრება*. ამათ დეკონენსებთან განვიხილავთ.

შენიშვნა: III. - გამონაკლისი კ და ღ თანხმონებზე დაბოლოებული: *მკის - იმკება - მოიმკა/მოიმკო (იხ), მომკილ იქნა. ყიდის - ვიყიდები - ნამყოს მიმღვობა - ულ სუფიქსიანი აქეს - გაყუიდულვარ, ორპირიანს I რეზულტატივში ყიდ ძირის შემდეგ წაერთვის: გაყუიდვივარ.*

IV კლასი

აწმყოს მოდელი: ი/ე-[R]-ებ-ი

-ავ თემატურ სუფიქსიანი აქტივებისაგან კონვერსიის გზით პრეფიქსიანი ვნებითები მიიღება. ნამყო დროის საობიექტო მიმღვობა -ილ სუფიქსიანი აქვთ ზმნებს, რომელთაც ფუძეში ე ან ო ხმოვანი აქვთ. დანარჩენ შემთხვევაში -ულ სუფიქსიანია.

IV, ქვეჯგუფი. ნორმალური წარმოების ზმნებია, საკმაოდ დიდი რაოდენობისაა ნასახელარი ზმნები:

გესლი - გესლავს - ი/ე-გესლება - დაგესლილი

ბეგარა - ბეგრავს - ი/ე-ბეგრება - დაბეგრილი

მტვერი - მტვერავს - ი/ე-მტვერება - დამტვერილი

ცელი - ცელავს - ი/ე-ცელება - გაცელილი

ნური - ნურავს - ი/ე-ნურება - დანურგილი

როზგი - როზგავს - ი/ე-როზგება - გაროზგილი

ძონძი - ძონძავს - ი/ე-ძონძება - დაძონძილი

ხატი - ხატავს - ი/ე-ხატება - დახატული

კვირტი - კვირტავს - ი/ე-კვირტება - დაკვირტული

ფარი - ფარავს - ი/ე-ფარება - დაფარული

ფიფქი - ფიფქავს - ი/ე-ფიფქება - დაფიფქული

მდულარე - მდულრავს - ი/ე-მდულრება - დამდულრული და სხვ. (იხ.

ინდექსი)

ზმნური ძირებისაგან:

ღერღავს - ი/ე-ღერღება - დაღერღილი

პენტავს - ი/ე-პენტება - დაპენტილი

ბერავს - ი/ე-ბერება - გაბერილი

გოზავს - ი/ე-გოზება - დაგოზილი

ღებავს - ი/ე-ღებება - შეღებილი

ქოქავს - ი/ე-ქოქება - დაქოქილი

წურავს - ი/ე-წურება - დაწურული

ქსაქსავს - ი/ე-ქსაქსება - დაქსაქსული

თიშავს - ი/ე-თიშება - გათიშული

ფუყავს - ი/ე-ფუყება - გაფუყული და სხვ. (იხ. ინდექსი)

პარადიგმა №8 (42)

ო/ეხატება (ხატვა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვი/ეხატები/თ ი/ეხატები/თ ი/ეხატება/იან	უწყვეტელი ვი/ეხატებოდით ი/ეხატებოდით ი/ეხატებოდანენ	აწმყოს კავშირებითი ვი/ეხატებოდეთ ი/ეხატებოდეთ ი/ეხატებოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დავი/ეხატები/თ დაი/ეხატები/თ დაი/ეხატება/იან	ხოლმეობით-პირობითი დავი/ეხატებოდით დაი/ეხატებოდით დაი/ეხატებოდანენ	მყოფადის კავშირებითი დავი/ეხატებოდეთ დაი/ეხატებოდეთ დაი/ეხატებოდეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი დავი/ეხატე/თ დაი/ეხატე/თ დაი/ეხატა/ეს	II კავშირებითი დავი/ეხატო/თ დაი/ეხატო/თ დაი/ეხატოს/ნ	ბრძანებითი დავიმალოთ დაიმალეთ დაიმალოს/ნ
---	---	---

III სერია

I რეზულტატივი		
ერთპირობანი დაეხატულეარ/თ დახატულხარ/თ დახატულა/ან	ორპირობანი დაეხატეივარ/თ დახატეიხარ/თ დახატეიან	დამ/გეხატეია დაგხატეია/თ დახატეია/თ
II რეზულტატივი დაეხატულიყავ(ი)/თ დახატულიყავ(ი)/თ დახატულიყო/იყვნენ	დაეხატვოდით (ღიყავ) დახატვოდით დახატვოდანენ	დამ/გეხატეოდა (ღიყო) დაგხატეოდა/თ დახატეოდა/თ
III კავშირებითი		
დაეხატულიყო/თ დახატულიყო/თ დახატულიყოს/ნ	დაეხატეოდეთ (ღიყო) დახატეოდეთ დახატეოდეს/ნენ	დამ/გეხატეოდეს (ღიყოს) დაგხატეოდეს/თ დახატეოდეს/თ

IV₁₀ ქვეჯგუფი სამი ზმნისაგან შედგება:

*რგავს – ვირგვები – დავირგე – დაირგო/ა – დავირგო – დაირგოს/ას
რთავს – ვირთვები – მოვირთო – მოირთო – მოვირთო – მოირთოს
რწყავს – ვირწყვები – მოვირწყვე – მოირწყა – მოირწყას*

III სერია

ერთპირიანი:

*დავრგ უღვარ – მოვრთუღვარ – მოვრწყუღვარ
დავრგ უღიყატ (ი) – მოვრთუღიყატ (ი) – მოვრწყუღიყატ (ი)*

ორპირიანი:

*დავრგვივარ – მოვრთვივარ – მოვრწყვივარ
დავრგვოდო – მოვრთოდო – მოვრწყოდო*

IV₁₁ ქვეჯგუფის ზმნებს აწმყოში -აგ თემატური სუფიქსის თანხმონითი ვ ნაწილი შენარჩუნებული აქვთ. რადგანაც მათი ფუძე ნ, რ, ლ სონანტებზე ბოლოვდება, ვინის მეტათეზისის კანონის თანახმად, ვ გადაისმის სონანტის წინ:

ხნავს – იხნევა → იხენევა

ძრავს – იძრევა → იძერევა

ფლავს – იფლევა → იფელევა

კლავს – იკლევა → იკელევა

სხლავს – ისხლევა → ისხელევა

კრავს – იკრევა → იკერევა

ამ ზმნებს წყვეტილში ა გახმოვანება აქვთ, სუფიქსად – ბქი: *მოვიკაღ(ბ), დავიფაღ(ბ), დავიძარ(ბ)*; II კავშირებითში -ა სუფიქსი: *მოვიკლა, დავიფლა, დავიძრა...*

პარაღიზმა №9 (43)

ი/ეკერება (შეეკრა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეიკერები/თ იკერები/თ იკერება/იან	უწყაბეალი ეიკერებოდი/თ იკერებოდი/თ იკერებოდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებოთი ეიკერებოდე/თ იკერებოდე/თ იკერებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი შეეიკერები/თ შეიკერები/თ შეიკერება/იან	ხოლმეობით-პირობითი შეეიკერებოდი/თ შეიკერებოდი/თ შეიკერებოდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებოთი შეეიკერებოდე/თ შეიკერებოდე/თ შეიკერებოდე/ს/ნენ

II სერია

წყვეტილი	II კაეშირებოთი	ბრძანებოთი
შეეიკარი/თ შეიკარი/თ შეიკრა/ნენ	შეეიკრა/თ შეიკრა/თ შეიკრა/ს/ნ	შეეიკრა/თ შეიკარი(ი)/თ შეიკრა/ს/ნ

III სერია

I რეზულტატიეი		
ეთპირიანი	ორპირიანი	
შეეკრულეარ/თ შეკრულხარ/თ შეკრულა/ნ	შეეკერივარ/თ შეკერიხარ/თ შეკერიან	შემ/ბეკერიია შეკერიან/თ შეკერიან/თ
II რეზულტატიეი		
შეეკრულიყაე(ი)/თ შეკრულიყაე(ი)/თ შეკრულიყო/ენენ	შეეკერიოდი/თ (იყაე) შეკერიოდი/თ შეკერიოდა/ნენ	შემ/ბეკერიოდა (იყო) შეკერიოდა/თ შეკერიოდა /თ
III კაეშირებოთი		
შეეკრულიყო/თ შეკრილიყო/თ შეკრულიყო/ს/ნ	შეეკერიოდე/თ (იყო) შეკერიოდე/თ შეკერიოდე/ს/ნენ	შემ/ბეკერიოდე/ს (იყო/ს) შეკერიოდე/ს/თ შეკერიოდე/ს /თ

IV_u ცალკე დგას წევს, ფქვეს ზმნები, რომელთაგან მიღებულია ვიწვები – იწვება/იწვის, ვიფქვები – იფქვება.

II სერია წყვეტილში: დაეიწვი – დაიწვა, დაეიფქვი – დაიფქვა

II კავშ. – დაეიწვა – დაიწვას, დაეიფქვა – დაიფქვას.

-აე თემატურსუფიქსიანი აქტივების კონვერსიული პასივებიდან თანამედროვე ქართულში შემორჩენილია მთელი რიგი აწმყოს ძველი ი/ე-R-ის მოდელის ზმნები, რომელთაც ყველა დანარჩენი ფორმები ჩვეულებრივ ეწარმოებათ (მისდევნ *№8 (42)* პარადიგმას):

ი/ე-სწრაფის, ი/ე-ფარვის, ი/ე-ბრალვის, ი/ე-გუღვის, ი/ე-მონვის, ი/ე-ხშვის, ი/ე-ბურვის, ი/ე-ხატვის, ი/ე-სახვის, ი/ე-ძვრის, ერთვის და სხვ.

V კლასი

აწმყოს მოდელი: R-დ-ებ-ი

V_u. V კლასის ა-R-ებ ნასახელარი აქტივების შესაბამისი პასივების უმრავლესობა, ჩვეულებრივ, სახელთაგან არის ნაწარმოები -დ სუფიქსის საშუალებით. -დ სუფიქსიანი პასივები არ უნდა იყოს აქტივისაგან კონვერსიით მიღებული ფორმები. ისინი სახელებისაგან და ზმნური ძირებიდანაც დამოუკიდებლად აწარმოებენ ზმნურ ფორმებს. სახელთაგან ამ ტიპის ზმნათა წარმოება მეტად პროდუქტიულია და ამ ტიპის ზმნური წარმოება უსასრულოდ შეიძლება გაიზარდოს ნებისმიერი ძირეული თუ წარმოქმნილი ფუძისაგან. ორპირიანი ფორმები საობიექტო ქცევის ი/უ-პრეფიქსებით ეწარმოებათ:

ალი – აღდება, კაცი – კაცდება, იაფი – იაფდება, აედარი – აედრდება – მიაედრდება – უაედრდება, მხიარული – მხიარულდება – უმხიარულდება, საჩუქარი – საჩუქრდება – მისაჩუქრდება – უსაჩუქრდება, პატარა – პატარავდება, მიპატარავდება – უპატარავდება, ცოცხალი – ცოცხლდება – მიცოცხლდება – უცოცხლდება, ბრაზი – მიბრაზდება – გიბრაზდება – უბრაზდება – ადვილი – ადვილდება – მიადვილდება – უადვილდება და სხვ.

პარადიგმა №10 (44)

სველდება

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ესველდები/თ სველდები/თ სველდება/იან	უწყებელი ესველდებოდი/თ სველდებოდი/თ სველდებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ესველდებოდე/თ სველდებოდე/თ სველდებოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დაესველდები/თ დასველდები/თ დასველდება/იან	ხოლმეობით-პირობითი დაესველდებოდი/თ დასველდებოდი/თ დასველდებოდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი დაესველდებოდე/თ დასველდებოდე/თ დასველდებოდეს/ნენ

II სერია

წყებელი დაესველდი/თ დასველდი/თ დასველდა/ნენ	II კავშირებითი დაესველდე/თ დასველდე/თ დასველდეს/ნენ	ბრძანებითი დაესველდე/თ დასველდი/თ დასველდეს/ნენ
--	--	--

III სერია

ერთპირობანები	ორპირობანები	
I რეზულტატივი დაესველებულეარ/თ დასველებულეხარ/თ დასველებულეან	დაესველებიეარ/თ დასველებიხარ/თ დასველებიან	დამსველებია დაესველებია დასველებია
II რეზულტატივი დაესველებულიყაე(ი)/თ დასველებულიყაე(ი)/თ დასველებულიყო/იყენენ	დაესველებოდი/თ (იყაეი) დასველებოდი/თ დასველებოდა/ნენ	დამ/გესველებია (იყო) დაესველებია/თ დასველებია/თ
III კავშირებითი დაესველებულიყო/თ დასველებულიყო/თ დასველებულიყო/იყენენ	დაესველებოდე/თ (იყო) დასველებოდე/თ დასველებოდეს/(ნენ)	დამ/გესველებოდეს (იყოს) დაესველებოდეს/თ დასველებოდეს/თ

ამავე, მე-10 პარადიგმას მისდევს *აქანკალდება*, *აკისკისდება*, *აბრიალდება*, *შეკოწიწდება*, *გაპიპინდება* ტიპის **დ** სუფიქსიანი ვნებითები, ოღონდ მათ არა აქვთ აწმყოს ჯგუფის ფორმები, რადგანაც ისინი უზმნისწინოდ არ იხმარებიან. მათ V კლასის აქტივები და ასევე V კლასის მედიოაქტივები (ავტოტოვები) შეესაბამება: *კანკალებს ის* – *აკანკალებს ის მას* – *აკანკალდება ის*, *ბრიალებს* – *აბრიალებს* – *აბრიალდება*.

როგორც ზემოთ ვნახეთ, პირველადი საწყისების ხმაბაძებით რედუპლიცირებული ძირებიდან სტატიკური შინაარსის (მოქმედების მდგომარეობის, მოქმედების სტატიკის) მედიოაქტივები (ავტოტივები) იწარმოება: *კანკალი* – *კანკალებს*, *კრუსუნი* – *კრუსუნებს* და ა.შ. სწორედ ამ სტატიკური შინაარსის ავტოტივებს მყოფადში სრული ასპექტის ზმნისწინიანი დინამიკური პასივები შეესაბამება. ამ უკანასკნელებს აწმყოს ფორმები არა აქვთ და ძირითადად **ა**- ზმნისწინით აწარმოებენ მყოფად-წყვეტილს (დაწყებითის სემანტიკით):

ძაგძაგებს – *აძაგძაგდება*, *კანკალებს* – *აკანკალდება*, *ბრიალებს* – *აბრიალდება*, *კრუსუნებს* – *აკრუსუნდება*, *კივის* – *აკივლდება*, *ტირის* – *ატირდება*, *ხვანცალებს* – *ახვანცალებს*, *კაშკაშებს* – *აკაშკაშდება*, *ღრიალებს* – *აღრიალდება*, *ყეფს* – *აყეფდება*, *მეტყეელებს* – *ამეტყეელებს* და სხვ.). მათ შეიძლება სხვა ზმნისწინიც დაერთოს: *ლასლასებს* – *წალასლასდება*, *ფარფატებს* – *შეფარფატდება*, *ფაშფალებს* – *მოფაშფალდება* და სხვ. (იხ. ინდექსი, პარადიგმა №10 ა) (44).

ამ ზმნათა მყოფად-წყვეტილის ზმნისწინიანი ფორმები სრულასპექტიანია და ისინი ასპექტური თვალსაზრისით უპირისპირდებიან შესაბამისი ავტოტივების (მედიოაქტივების) მყოფად-წყვეტილის **ი**- პრეფიქსიან უსრული ასპექტის ფორმებს:

იტირებს – *ატირდება*, *იტირა* – *ატირდა*; *იყვირებს* – *აყვირდება*, *იყვირა* – *აყვირდა*; *იკანკალებს* – *აკანკალდება*, *იკანკალა* – *აკანკალდა*; *იყეფებს* – *აყეფდება*, *იყეფა* – *აყეფდა* და სხვ.

როგორც ითქვა, ამათ აწმყოს ჯგუფი არ ეწარმოებათ, სხვა მხრივ კი **დ** სუფიქსიანი ვნებითების პარადიგმას მიჰყვებიან. ამიტომ მათ მე-10 (44) პარადიგმის **ა** ქვეჯგუფად გამოვეყოფთ:

პარალიბმა №10 (44) ა

I სერია

მყოფადი	ხოლმეობით-პირობითი	მყოფადის კავშირებითი
აყვირდები/თ	აყვირდებოდ/თ	აყვირდებოდე/თ
აყვირდები/თ	აყვირდებოდ/თ	აყვირდებოდე/თ
აყვირდები/ან	აყვირდებოდ/ან	აყვირდებოდეს/ნენ

II სერია

წყვეტილი	II კავშირებითი	ბრძანებითი
აყვირდი/თ	აყვირდე/თ	აყვირდე/თ
აყვირდი/თ	აყვირდე/თ	აყვირდი/თ
აყვირდა/ნენ	აყვირდეს/ნენ	აყვირდეს/ნენ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კავშირებითი
აყვირებულვარ/თ	აყვირებულყავი/თ	აყვირებულიყო/თ
აყვირებულხარ/თ	აყვირებულყავი/თ	აყვირებულიყო/თ
აყვირებულა/ნ	აყვირებულიყო/იყვნენ	აყვირებულიყოს/იყვნენ

გარდა ნასახელარი (სახელთაგან ნაწარმოები) ზმნებისა, -დ სუფიქსიანი პასივები, მსგავსად ა-R-ებ სტრუქტურის პასივებისა, ზმნური ძირებიდანაც იწარმოება: *აშენებს - შენდება, აკეთებს - კეთდება.*

ორპირიანი ფორმები ი-/-უ- საობიექტო მიმართების (ეერსიის) მაჩვენებელი პრეფიქსებით ეწარმოებათ (*აყუყვირდი მე მას - ამიყვირდა ის მე, აუტვირდი მე მას - ამიტვირდა ის მე*).

V(13) ე-R-ებ-ი სტრუქტურის აქტიური სემანტიკის დინამიკური ვნებითის ქვეკლასი

ა-R-ებ სტრუქტურის ორვალენტიან აქტივებს, ჩვეულებრივ, -დ სუფიქსიანი პასივები შეესაბამებათ: ორივე ჯგუფი ძირითადად სახელთაგან აწარმოებს ზმნებს, პირველი - დინამიკურ ორ და სამვალენტიან (პირდაპირ) გარდამავლებს, მეორე - გარდაუვალ და ი-/-უ-პრეფიქსებთან ერთად ირიბგარდამავალი მიმართების დინამიკურ

ზმნებს: *სახლი – ასახლებს – სახლდება – უსახლდება* (როგორც ზემოთ ვნახეთ, მედიოაქტივები ნასახელარ ზმნებს -ობ სუფიქსით აწარმოებენ *სახლი –სახლობს, ყაჩალი – ყაჩალობს*).

მაგრამ ამ სტრუქტურის სამეალებიანი აქტივებს, რომლებიც, ჩვეულებრივ, კაუზატივებია, ე- პრეფიქსიანი პასივების საკმაო რაოდენობა (350 -ზე მეტი ზმნა) შეესაბამება:

ამოწმებს – ემოწმება, ამსახურებს – ემსახურება, ამტერებს – ემტერება, ამყარებს – ემყარება, ასწრებს – ესწრება, ანაბრებს – ენაბრება, ატაკებს – ეტაკება, აბრიძობს – ებრიძობს, აგებებს – ეგებება, ახვეწებს – ეხვეწება, არიდებს – ერიდება, ახუტებს – ეხუტება, აჯაჯგურებს – ეჯაჯგურება, აჯიბრებს – ეჯიბრება და სხვ. (იხ. ინდექსი, პარადიგმა №11(45)).

ეს ზმნები დამოუკიდებელ კლასს ქმნიან.

ამათგან თითქმის თანაბარი რაოდენობითაა სახელისა და ზმნური ძირებისაგან ნაწარმოები ზმნები: როგორც ზემოთ ვაჩვენეთ (იხ. ნაწილი I, §8), სახელთაგან და ზმნურ ძირთაგან სამივე დიათეზის ზმნები მიიღება (ერთპირიანი, ორპირიანი ირიბობიექტიანი და პირდაპირობიექტიანი, ასევე სამპირიანი, რომლებიც კაუზატიური შინაარსისაა და მიცემითში დასმული ობიექტი დაკარგული აქვთ (რასაც აღსტურებს ინვერსიული ენიანი ვნებითი):

ომი – ომობს ის – აომებს ის მას მა(თან) – ეომება ის მას ხუმარა – ხუმრობს ის – ახუმრებს ის მას მა(თან) – ეხუმრება ის მას ლაპარაკი – ლაპარაკობს – ალაპარაკებს ის მას მას(თან) ჩხუბი – ჩხუბობს ის – აჩხუბებს ის მას მა(თან) – ეჩხუბება ის მას მახხარა – მახხრობს ის – ამახხრებს ის მას(მას) – ემახხრება ის მას თამაში – თამაშობს ის – ათამაშებს ის მას(მას) – ეთამაშება ის მას

ესენი ხშირად „მეტყველება“ სემანტიკის ზმნებია, რომლებშიც ობიექტთან მიმართებას ე- პრეფიქსი გამოხატავს. ამასთან, MS მოლაპარაკეა, აქტიურია, აგენსია, ე.ი. პასივს აქტიური სუბიექტი აქვს. საერთოდ, ე- პრეფიქსიანი პასივთა აბსოლუტურ უმრავლესობას რეალურად აქტიური სუბიექტი შეეწყობა (იხ. ინდექსი, პარადიგმა №11 (45)). ძალიან იშვიათია პასიური სუბიექტის მქონე ზმნები (*დაეშენება, ესხურება*). აღსანიშნავია, რომ სწორედ ასეთ პასივებს შეუძლიათ კაუზატივის ფორმათა წარმოება:

ათლევინებს – ეთლევინება, აჩაგვრინებს – ეჩაგვრინება, ათელვინებს – ეთელვინება, ათრევიწებს – ეთრევიწება, აკელვინებს – ეკელვინება...

ამგვარად, კაუზატიური მოდელის სამპირიანი აქტივებს მხოლოდ ორპირიანი ე- პრეფიქსიანი პასივი შეესაბამება, რომლის მორფოლოგიური სუბიექტი მოქმედების შემსრულებელია და არა

განმცდელი, როგორც ეს საობიექტო ქცევის სამეალებიანი ზმნე-
ბის ენებითად მოქცევის დროს ხდება. შდრ.:

*ახატეინებს ის მას მას – ეხატეინება ის მას (თვითონ); არიდებს ის მას
მას – ერიდება ის მას (თვითონ); აჯიბრებს ის მას მას – ეჯიბრება ის მას
(თვითონ); ალაპარაკებს ის მას მას (თან) – ელაპარაკება ის მას (თვითონ).
მაგრამ: უხატავს ის მას მას – დაეხატა ის მას ვილაციის მიერ; უკვალავს ის
მას გზას – ეკვალება გზას მას სხვისაგან; ურწყავს ის მას ყვავილს – ერწყ-
ვება ყვავილი მას ვილაციის მიერ; უმაღავს ის მას ჩანთას – ემაღება ჩანთა
მას მის მიერ და სხვ.*

მიზეზი იმისა, რომ ამ ტიპის ე- პრეფიქსიან „ენებითებს“ აქტიუ-
რი სუბიექტი აქვთ, შემდეგში მდგომარეობს: საქმე ისაა, რომ აქტი-
ვის კაუზატიური ფორმის მორფოლოგიური სუბიექტი (მაკაუზირე-
ბელი პირი) მოქმედების ინიციატორია, მოქმედების რეალური შემ-
სრულებელი კი მორფოლოგიური პირდაპირი ობიექტია:

*მანხუბებს ის მე მას – წამანხუბა მან მე მას, მამტერებს ის მე მას –
გადამამტერა მან მე მას, ამოწაფებს ის მას მას – და-ა/უ-მოწაფა მან ის
მას, მალაპარაკებს ის მე მას (თან) – მალაპარაკა მან მე მას (თან), მასაუბრა
მან მე მას (თან), ანაცვალებს ის მას მას და სხვ.*

სწორედ ამიტომ, რომ კონვერსიის გზით სუბიექტად მოქცეუ-
ლი კაუზატიური ფორმის პირდაპირი ობიექტი მოქმედების აგენსია
და არა პაციენსია:

*წავეინხუბე მე მას – წამეინხუბა ის მე; გადავემტერე მე მას – გადამემტერა
ის მე; დავემოწაფე მე მას – დამემოწაფა ის მე; ველაპარაკე მე მას – მელა-
პარაკა ის მე; ეენაცვალე მე მას – მენაცვალა ის მე.*

ზემოთ მოყვანილი მაგალითებიდან ეს ნათლად გამოჩნდა.

მართალია, ამ ზმნათაგან ბევრს ირიბი ობიექტი დაკარგული
აქვს (იგი თანდებულიან აქტანტადა ქცეული), მაგრამ მისი კვალი,
ირიბი ობიექტის საშიმართებო ა- პრეფიქსის სახით, ზმნურ ფორ-
მაში შემორჩენილია: ასაუბრებს ის მას, გადაამტერებს ის მას,
აომებს ის მას, ანხუბებს ის მას, ანაბრებს ის მას, აფუძნებს ის მას
მას (ზე), ანარცხებს ის მას მიწას (→ მიწაზე). სწორედ ამ ა- პრეფიქ-
სის შესაბამისია ე- პრეფიქსი ისეთ ერთპირიან პასივებში, როგო-
რი(კაა: (და)ემკვიდრება, ეხეთქება, ემგზავრება, (მყოფადი – გაე-
მგზავრება), (და)ენარცხება, ეკეთება, (და)ეაწკარება, (და)ეფუძნე-
ბა, (გა)ეტარება, (გა)ექანება, ეწვალება, (გა)ემწყვირება, (და)ეშ-
ვება, (ა-/და)ენთება, (და)ესახლება, ეკურთხება. მათ რიგში შედის
აგრეთვე: (გა)ემართება, (გან)ერთხება.

ისინი ერთპირიანი (ი- პრეფიქსიანი) პასივების N11 (25) პარადიგმას მიჰყვებიან; აქეთ მხოლოდ სუბიექტური წყობის ფორმები და III სერია ერთპირიანთა მსგავსად ეწარმოებათ:

ემკვიდრება – დაემკვიდრება – დაემკვიდრა – დამკვიდრებულა – დამკვიდრებულყო – დამკვიდრებულყოს
მიემგ ზაერება – გაემგ ზაერება – გაემგ ზაერა – გამგ ზაერებულა – გამგ ზაერებულყო – გამგ ზაერებულყოს
ეშეება – დაეშეება – დაეშეა – დაშეებულა – დაშეებულყო – დაშეებულყოს

აღსანიშნავია, რომ ორპირიან ე- პრეფიქსიან ფორმებს არ უკეთდებათ ამავგ მორღელისა და კონსტრუქციის ერთპირიანი ი- პრეფიქსიანი ფორმები. ე- პრეფიქსიანი პასივების შესაბამისი ერთპირიანი ი- პრეფიქსიანი ფორმების მაგიერობას, როგორც წესი, ავტოტივის (მედიოაქტივების) ფორმები ეწევიან:

ლაპარაკობს ის – ელაპარაკება ის მას, საუბრობს ის – ესაუბრება ის მას, უბნობს – ეუბნება, ტრიახობს – ეტრიახება, დუღღუნებს – ედუღღუნება, ყაყანებს – ეყაყანება, ლაქლაქებს – ელაქლაქება, ოხუნჯობს – ეოხუნჯება, ვაჭრობს – ევაჭრება, ჩხუბობს – ეჩხუბება, ჭიკჭიკებს – ეჭიკჭიკება, ჯაჯღანებს ის – ეჯაჯღანება ის მას ნათესაობს ის – ენათესაება ის მას გუნდაობს ის – ეგუნდაება ის მას და სხვ.

მათი პარადიგმა პრეფიქსიანი ენებითების №8 (42) პარადიგმას მიჰყვება იმ განსხვავებით, რომ III სერიაში მხოლოდ ორპირიანის ტიპის უღლება აქეთ:

შენიშვნა: ა – ებ სტრუქტურის ზოგიერთი ფუძის აქტივი ორპირიანიც შეიძლება იყოს და სამპირიანიც. ასეთ შემთხვევაში მათი შესატყვისი -დ სუფიქსიანი პასივები ე- პრეფიქსიანებისაგან განსხვავებული მნიშვნელობისაა, მაგალითად: მოწმე – მოწმობს ის მას – ამოწმებს ის მას მა(თან) – ემოწმება ის მას მაგრამ: მოწმე – ამოწმებს ის მას – მოწმდება ის – უმოწმდება ის მას თამამი – თამამობს ის – ათამამებს ის მას მა(თან) – ეთამამება ის მას მაგრამ: თამამი – ათამამებს ის მას – თამამდება ის – უთამამდება ის მას ხორცი – ახორციებს ის მას მა(თან) – ეხორციება ის მას მაგრამ: ხორცი – ხორცილება ის – უხორცილება ის მას

როგორც ვხედავთ, ა-R-ებ სტრუქტურის შესაბამისი ა- პრეფიქსიანი პასივების სუბიექტი უმეტეს შემთხვევაში აქტიურია (იხ. ინდექსი, პარადიგმა №11 (45)).

პარალიზმა №11 (45)

ეჯიბრება

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვეჯიბრები/თ ეჯიბრები/თ ეჯიბრება/იან	უწმყობელი ვეჯიბრებოდი/თ ეჯიბრებოდი/თ ეჯიბრებოდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ვეჯიბრებოდე/თ ეჯიბრებოდე/თ ეჯიბრებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი შევეჯიბრები/თ შევეჯიბრები/თ შევეჯიბრება/იან	ხოლმეობით-პირობითი შევეჯიბრებოდი/თ შევეჯიბრებოდი/თ შევეჯიბრებოდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი შევეჯიბრებოდე/თ შევეჯიბრებოდე/თ შევეჯიბრებოდე/ს/ნენ

II სერია

წყვეტილი შევეჯიბრე/თ შევეჯიბრე/თ შევეჯიბრა/ნენ	II კაეშირებითი შევეჯიბრო/თ შევეჯიბრო/თ შევეჯიბრა/ნენ	ბრძანებითი შევეჯიბროთ შევეჯიბრე/თ შევეჯიბროს/ნ
--	--	--

III სერია

I რეზულტატივი შევეჯიბრებივარ/თ მუ/ჩეენ მას/მათ შესჯიბრებიხარ/თ შესჯიბრებიიან	შემ/გვეჯიბრებია ის მუ/ჩეენ შეგვეჯიბრებია/თ შესჯიბრებია
II რეზულტატივი შევეჯიბრებოდი/თ შესჯიბრებოდი/თ შესჯიბრებოდა/ნენ	შემ/გვეჯიბრებოდა შეგვეჯიბრებოდა/თ შესჯიბრებოდა
III კაეშირებითი შევეჯიბრებოდე/თ შესჯიბრებოდე/თ შესჯიბრებოდე/ს/ნენ	შემ/გვეჯიბრებოდე/ს შეგვეჯიბრებოდე/ს/თ შესჯიბრებოდე/ს

o-R-ები სტრუქტურის აქტიური სემანტიკის პასივები:
(დეკონენსები)

ა-R-ებ სტრუქტურის შესაბამის რამდენიმე გ-პრეფიქსიან პა-სივს o-პრეფიქსიანი ერთპირიანი ფორმებიც ეწარმოება:

*აკეცებს ის მას (მას) – ეკეცება ის მას – იკეცება ის
არწმუნებს ის მას – ერწმუნება ის მას – ირწმუნება ის
აფიცებს ის მას – ეფიცება ის მას – იფიცება ის*

o-პრეფიქსიანი ფორმები უმეტესად აქტიურსუბიექტიანი დეკონენსებია, რომელთაც მხოლოდ აწმყოს წყების ფორმათა წარმოება შეუძლიათ და საერთო სისტემიდან გადახრილებია. რამდენადაც ისინი თავისი სტრუქტურითა და ეონსტრუქციით II დიათეზას ეკუთვნიან და მსგავსად V ქვეკლასის გ-პრეფიქსიანი ზმნებისა მათი მორფოლოგიური სუბიექტიც აქტიურია (აგენსია და არა პაციენსი), მათ აქვე განვიხილავთ, თუმცა ისინი მხოლოდ ა-R-ებ კაუზატიური სტრუქტურისა კი არაა, სვადასხვა სტრუქტურის აქტივთა შესატყვისნი არიან.

o-R-ები მოდელის აქტიური სემანტიკის მქონე II დიათეზის ზმნები ირეგულარული, ნაკლები პარადიგმის მქონე ე.წ. დეკონენსური „პასივებია“. ამ ზმნათაგან ნაწილს (*ილუკმება, იცობნება, იღრინება, იფხორება...*) არა აქვთ საპირისპირო აქტივის ფორმები. ისინი ისტორიულად უგვარო დინამიკური ზმნების მოდელით ერთიანდებიან ე.წ. პასივებთან. ავტოტივების მსგავსად, მათი სუბიექტიც თვითმოქმედია. ისინი არ არიან აქტივისაგან კონვერსიით მიღებული ფორმები. საქმე ისაა, რომ კონვერსიის შემთხვევაში აქტივის პირდაპირი ობიექტი პასივში სუბიექტად მოიქცევა, ამ შემთხვევაში კი აქტივის მორფოლოგიურ სუბიექტს (რომელიც, ამავე დროს, მოქმედების აგენსია), ისევე მორფოლოგიური სუბიექტი და, ამავე დროს, აგენსი შეესაბამება, თანაც, აღსანიშნავია, რომ ამ სუბიექტს შეიძლება შეეწყოს სამოქმედო პირდაპირი ობიექტიც (როცა შესაბამისი აქტივი სამპირიანი ა-R-ებ სტრუქტურისაა):

არწმუნებს ის მას – ერწმუნება ის მას – ირწმუნება ის მას, აფიცებს ის მას (მას) – ეფიცება ის მას (მას) – იფიცება ის მას, ახვეწებს ის მას მას – ეხვეწება ის მას (მას) – იხვეწება ის მას, ატყობინებს ის მას მას – იტყობინება ის მას, ამადლის ის მას მას – იმადლება ის მას, აყვედრის ის მას მას – იყვედრება ის მას და სხვ.

ისინი შეიძლება -ი, -აგ სუფიქსიანი და ფუძედრეკადი ზმნების შესატყვისებიც იყვნენ:

ლოლნის ის მას – ილოლნება ის (მას), ცუცნის ის მას – იცუცნება ის, კორტნის ის მას – იკორტნება ის, კოცნის ის მას – იკოცნება ის, ღეჭავს ის მას – იღეჭება ის, შხამავს ის მას – იშხამება ის, სუსხავს ის მას – ისუსხება ის და სხვ.

რამდენიმე ი- პრეფიქსიან დეპონენსს უძველესი ფორმაციის ფუძედრეკადი ავტოტიუ-მედლიოაქტივი შეესაბამება:

ღრენს ის – იღრინება ის, ბლევრს ის – იბლვირება ის, ილიმის ის – ილიმება ის, რქენს ის მას – ირქინება ის – ბწენს ის მას – იბწინება ის, ჩქმეტს ის მას – იჩქმიტება ის, უცქერს ის მას – იცქირება, უჭერეტს ის მას – იჭერიტება ის, უშზერს ის მას – იშზირება ის, ხელავს ის მას – იხედება ის, აზმორებს ის მას – იზმორება ის, აფურთხებს ის მას – იფურთხება ის.

საერთოდ, ი- პრეფიქსიან დეპონენსებში რელაცია თითქოს გამორიცხული უნდა იყოს, მაგრამ „მეტყველება“ და „ჭამის“ სემანტიკის ზმნებში ზოგჯერ შეიძლება პირდაპირი მიმართება გამოჩნდეს:

იხვეწება ის მას, ირწმუნება ის მას, იწერება ის მას, ილუკმება ის მას, ისუსნება ის მას, იმაღლება ის მას, იმუღარება ის მას...

ზოგიერთ ერთპირან ფორმას, როგორც ზემოთ ვნახეთ, ორპირიანიც შეესაბამება. ამათ, განსხვავებით ი-პრეფიქსიანი ერთპირიანი ფორმებისაგან, სრული პარადიგმა აქვთ:

ირწმუნება ის – ერწმუნება ის მას, იფიცება ის – ეფიცება ის მას, იმუქრება ის – ემუქრება ის მას, იხვეწება ის – ეხვეწება ის მას, ივეღრება ის – ევეღრება ის მას, იმაღლება ის – ემაღლება/ემაღლიერება ის მას, ირქინება ის – ერქინება ის მას.

შეიმჩნევა გარკვეული სემანტიკური ჯგუფები.

მეტყველება სემანტიკის ზმნები:

ილოცება*, იუწყება, ირწმუნება, იწყევლება*, იფიცება, ილანძღება*, (შე)იკურთხება, იმაღლება, იხვეწება, იყვედრება, ივედრება, იმუქრება, იტყობინება, იმტკიცება, იტყუება, იყეფება, იღრინება, იგოდება.

ჭამის სემანტიკის:

ილუკმება, ილოლნება, იცუცნება, ისუსნება, იზუზნება, იღმურძლება, იღეჭება, იკოხნება.

* ვარსკვლავით აღნიშნული ზმნები პასიურ სემანტიკასაც გამოხატავენ. ასეთ შემთხვევაში მათ, ჩვეულებრივ, ყველა მწკრივი ეწარმოებათ: გაილანძღება, დაილოცება, დაიწყევლება, დაიკორტნება, შეიფუთნება (ვილაციის მიერ) და სხვ.

უარყოფითი (ვნების) ემოციების სემანტიკის:

იბღვირება, იბწკინება, იკორტნება, იშხამება*, ირქინება, იფურთხება, იჩხუტნება, იკერვეინება, იფხორება, იღრიცება, იმრიზება, იმანჭება.*

სხვა სემანტიკის ზმნები:

ითრიკება, იკოცნება, იფუთნება*, იყურება, იცქირება, იმზირება, იჭყიტება, იხედება, იზმორება, იკრიჭება, იძღვევა, იხარჯება.*

პარადიგმა 12 (46) * (ნაკლული)

ორწმუნება

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვირწმუნებო/თ ირწმუნებო/თ ირწმუნება/იან	უწვეებელი ვირწმუნებოდი/თ ირწმუნებოდი/თ ირწმუნებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვირწმუნებოდუ/თ ირწმუნებოდუ/თ ირწმუნებოდეს/ნენ

ამათგან ზოგიერთს შეიძლება წყვეტილის ფორმა გაუკეთდეს და, რადგანაც ისინი სემანტიკურად აქტიური შინაარსისა არიან, ამიტომ წყვეტილში ენაცვლებათ შესაბამისი აქტივის სასუბიექტო ქცევის ფორმა. ასეთ შემთხვევაში სუბიექტი, როგორც მოსალოდნელია, მოთხრობით ბრუნვაში დადგება და შესაბამისად პარადიგმა I დიათეზის სახეს მიიღებს: *დაიყეფა მან, დაიფიცა მან, მოიტყუა მან, იცოხნა მან, დაიბღვირა მან, იყურა მან, იღანძლა მან, მოიწერა მან, ივინა მან, დაიჩოქა მან, მოიხედა მან; მაგრამ: დაიმუქრა იგი, დაიბღვირა იგი, დაიდრიჯა იგი, შეიშმუშნა იგი. იხმარება პარალელურადაც, ორივე კონსტრუქციით: ივინა იგი// ივინა მან, იღანძლა იგი// იღანძლა მან, დაილოცა იგი// დაილოცა მან, დაიქაღნა იგი// დაიქაღნა მან.*

დემონენსების გამოყენების არე თანდათან ფართოვდება. ისინი ენაცვლებიან შესაბამისი სემანტიკის უძველესი ავტოტივ-მედია-აქტივების ფორმებს, რომელთაგან უმეტესობას არა აქვს (ან ჰქონდათ და დაეკარგათ) აწმყოს ფორმები. ამგვარად, წარმოიქმნება ი-R-ები სტრუქტურის მქონე ახალი ტიპის ავტოტივი-მედია-აქტივები: *იზმორება, იმზირება (ძე. მზერს), იღრინება (ღრენს),*

ილოცება (ძვ. ილოცავს), იჭყიტება (*ჭყეტს) და სხვ. აქედან გასაგებია, თუ რატომ ენაცვლებათ მათ წყვეტილის ჯგუფში ავტოტივი მედიოაქტივის კონსტრუქციის ფორმები.

V კლასის მე-14 (V₁₄) ქვეჯგუფში აქებს და აკლებს ტიპის აქტივების (იხ. აქტივის პარადიგმები №12 (29), №13 (30)) შესაბამის პასივებს აქტივების მსგავსად წყვეტილის S₃-ში პირის ნიშნად აქვთ -ო, რამდენადაც ისინი აქტივის სასუბიექტო ფორმების კონვერსიულნიან. სხვა მხრივ ისინი მიჰყვებიან II დიათეზის მე-8 (42) პარადიგმას:

აწმყო: ვიენები - იენება; მეენება - ეენება

წყვეტილი: ვიენე - იენო; მეენო - ეენო

I რეზულტატივი: ენებულეარ - ენებულა; მენებია - ენებია

აწმყო: ვინთები - ინთება; მენთება - ენთება

წყვეტილი: ავინთე - აინთო; ამენთო - აენთო

I რეზულტატივი: აენტებულეარ - ანთებულა; ამნთებია - ანთებია

ასევე:

ავსებს - ივესება: გაივსო - გაევსო; გავსებულა - გავსებია

აღებს - იღება: გაიღო - გაეღო; გღებულა - გაღებია

აგებს - იგება: აიგო - აეგო; აგებულა - აგებია

ავლავს - იველავს: გაივლო - გაევლო; გავლავებულა - გავლავებია

აგდებს - იგდება: გაიგდო - გაეგდო; გაგდებულა - გაგდებია

იწყებს - იწყება: დაიწყო - დაეწყო; დაწყებულა - დასწყებია

მაგრამ, ჩვეულებრივ, ეს ზმნები ძნელად აწარმოებენ პასივის ოპრეფიქსიან ორგანულ ფორმებს, განსაკუთრებით II სერიაში მათ ენებითის აღწერითი ფორმები ენაცველებათ:

აქებს - იქება: ნაქებ იქნა - (შე)ქებულა

აგნებს - მიიგნება: მიგნებულ იქნა - მიგნებულა

არგებს: მორგებულ იქნა - მორგებულა

ახებს - ეხება: შეეხო - შეახებია

აცხებს - ეცხება: მოეცხო - მოსცხებია

არგებს - ყრგება: მოყრგო - მოჰყრგებია

შენიშვნა: აწმყოებს და აგ ზნებს ზმნების შესაბამის ენებითებს - ვესწრები, ვივე ზნები წყვეტილის I-II პირში სრული გახმოვანება აქვთ: მოვესწარ(ი) - მოესწარ(ი) - მოესწარო, აღვიგ ზენი - აღიგ ზენი - აღიგ ზნო. ეაგნებ ზმნის ორგანული წარმოების პასივი მივიგნები - მივიგენი არ იხმარება, მას ენაცვლება აღწერითი წარმოების პასივი - მიგნებულ ვიქნები - მიგნებულ ვიქენი.

პარადიგმა №13 (47)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვინთები/თ ინთები/თ ინთებ/იან	უწვებელი ვინთებოდი/თ ინთებოდი/თ ინთებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვინთებოდე/თ ინთებოდე/თ ინთებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ავინთები/თ აინთები/თ აინთები/ან	ხოლმეობით-პირობითი ავინთებოდი/თ აინთებოდი/თ აინთებოდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ავინთებოდე/თ აინთებოდე/თ აინთებოდე/ს/ნენ

II სერია

წვებელი ავინთე/თ აინთე/თ აინთო/ნენ	II კავშირებითი ავინთო/თ აინთო/თ აინთო/ნ	ბრბანებითი ავინთოთ აინთე/თ აინთო/ს
---	--	---

III სერია

I რეზულტატივი ავინთებულეარ/თ ანთებულ ხარ/თ ანთებულან	II რეზულტატივი ავინთებულიყავი/თ ანთებულიყავი/თ ანთებულიყო/ნენ	III კავშირებითი ავინთებულიყო/თ ანთებულიყო/თ ანთებულიყო/ს/ნენ
---	--	---

VI კლასი

აწმყოს მოდელი: R-ები; o/e-R-ობი

ა-R-ობ სტრუქტურის -ობ თემატურსუფიქსიანი აქტივების შე-სატყვისი „პასივები“ ძირითადად არა კონვერსიული, არამედ პირ-ველადი, ე.წ. უნიშნო „თბება“ ტიპის ენებითებია, (VI₁₇) თუმცა მთე-ლი რიგი ზმნებისა კონვერსიით აწარმოებს ენებითს: -ობი დაბო-ლოებით (VI_{18,19,20, 21,22}).

VI₁₇ (1) ქვეჯგუფი პირველადი ზმნები, ე.წ. უნიშნო, III ტიპის ენები-თები, რომელთაგანაც კაუზატიური წესით (ძირითადად ა-R-ობ, იშ-ვიათად ა-R-ენ, ა-R-უნ-ებ მოდელით) იწარმოება შესაბამისი აქტივები:

თბება – ათბობს, ქრება – აქრობს, ხმება – ახმობს, ლპება – ალპობს, რჩება – არჩენს, ხტება – ახტუნებს, ცხება – აცხუნებს, ხდება – ახდენს.

მათი რაოდენობა დიდი არ არის:

დნება, ზრება/ძრება, თბება, თვრება, კრთება, ლპება, ლხეება, სხლტე-ბა, ტყვრება, ფრთხება, ქრება, შრება, შვრება, შრტება, ცხრება, ცხეება, ძვრება, ძღება, წრტება, წყრება, ჭკნება/ჭნება, ხლტება, ხმება, ხტება, ცხება, რჩება...

ორპირიანი ფორმები, წესისამებრ, საობიექტო მიმართების o-/უ-პრეფიქსით ეწარმოებათ, რამდენიმე ზმნას კი ე.წ. საზედაო ვერ-სიის (ლოკატიური მიმართების) ა-პრეფიქსით: *აცხრება, ახტება, ადგება, ასკდება, აჯდება, აწვება*. ამ ზმნებს წყვეტილში -ი სუ-ფიქსი აქვთ, კავშირებითში შესაბამისად უ, ზ, ა. მესამე სერიის ერთპირიანი ფორმებისათვის ფუძედ საუღლებელი ზმნის (პასი-ვის) მ- -არ კონფიქსიანი სასუბიექტო მიმღეობაა აღებული: *გაეშ-თბარ-ვარ*. ორპირიანებისათვის, საზოგადო წესისამებრ აქტივის აწმყოს (საწყისის) ფუძეა გამოყენებული.

შენიშვნა: ზოგი ფუძედრეკადი აქტივის შესაბამისი პასივი უნიშნოა, მაგრამ პარალელურად o-პრეფიქსიანი კონვერსიული ფორმებიც ეწარმოებათ: *დრეკს – დრეკბადირიკება, გლეჯს – გ(ლ)ჯეკბადიგლიჯება, ჭელეტს – ჭელტეკბადიჭელიტება, წყეტს – წყედტეკბადიწყეტიტება* (იხ. II კლასი, 1).

შენიშვნა: რ-ზე დაბოლოებულ ზმნებში წყვეტილში I-II პირში ძველ ფორმებს იცავენ *ე* გახმოვანებით ფუძეში, მაგრამ პარალელურად უეითარდებათ რედუცირე-ბული ფორმებიც სალაპარაკო ენაში.

*ვთვრები – დაეთვერ(ი) // დიალ. დაეთვრი – დათვრა
ეცხრები – დაეცხერ(ი) // დაეცხრი – დაცხრა
ეშვრები – დაეშვერ(ი) // დაეშვრი – დაშვრა
ეძრები – დაეძერ(ი) // დაეძრი – დაძრა
ეტყვრები – გაეტყვერი // გაეტყვერი – გატყვერა
ეწყრები – გაეწყერი // გაეწყერი – გაწყრა*

პარაღიბმა №14 (48)

I სერია

თბება (თბობა)

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ეთბები/თ თბები/თ თბებ/იან	უწვევბელი ეთბებოდი/თ თბებოდი/თ თბებოდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ეთბებოდე/თ თბებოდე/თ თბებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გაეთბები/თ გათბები/თ გათბები/იან	ხოლმეობით-პირობითი გაეთბებოდი/თ გათბებოდი/თ გათბებოდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი გაეთბებოდე/თ გათბებოდე/თ გათბებოდე/ს/ნენ

II სერია

წვევბელი	II კაეშირებითი	ბრძანებითი
გაეთბი/თ გათბი/თ გათბ/ანენ	გაეთბ/თ გათბ/თ გათბეს/ნენ	გაეთბეთ გათბი/თ გათბეს/ნენ

III სერია

ერთპირიანი	ორპირიანი	
I თურმეობითი		
გაემთბარეარ/თ გამთბარხარ/თ გამთბარა/ან	გაეთბობიეარ/თ (მე/ჩეენ მას) გასთბობიხარ/თ გასთბობია/(ნ)	გამ/გეთბობია (ის მე/ჩეენ) გაგთბობია/თ გასთბობია/თ
II თურმეობითი		
გაეთბარიყავ(ი)/თ გამთბარიყავ(ი)/თ გამთბარიყოს/ენენ	გაეთბობოდი/თ (მე/ჩეენ მას) გასთბობოდი/თ გასთბობოდა/(ნენ)	გამ/გეთბობოდა (ის მე/ჩეენ) გაგთბობოდა/თ გასთბობოდა/თ
III კაეშირებითი		
გაემთბარიყო/თ გამთბარიყო/თ გამთბარიყოს/ენენ	გაეთბობოდე/თ გასთბობოდე/თ გასთბობოდა/ნენ	გამ/გეთბობოდე/ს გაგთბობოდე/ს/თ გასთბობოდე/ს/თ

წყრება (წყრომა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ევწყრები/თ წყრები/თ წყრება/იან	უწყრებოლი ევწყრებოლი/თ წყრებოლი/თ წყრებოდა/ნენ	აწმყოს კაეშირებითი ევწყრებოდე/თ წყრებოდე/თ წყრებოდე/ს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი გაევწყრები/თ გაწყრები/თ გაწყრება/იან	ხოლმეობით-პირობითი გაევწყრებოლი/თ გაწყრებოლი/თ გაწყრებოდა/ნენ	მყოფადის კაეშირებითი გაევწყრებოდე/თ გაწყრებოდე/თ გაევწყრებოდე/ს/ნენ

II სერია

წყრებილი	II კაეშირებითი	ბრძანებითი
გაევწყრები/თ გაწყრები/თ გაწყრება/ნენ	გაევწყრე/თ გაწყრე/თ გაწყრე/ს/ნენ	გაევწყრე/თ გაწყრე/თ გაწყრე/ს/ნენ

III სერია

I თურმეობითი ერთპირიანი გაემწყრალეარ/თ გაემწყრალხარ/თ გაემწყრალან	ორპირიანი გაევწყრომიეარ/თ (მე/ჩვენ მას) გასწყრომიხარ/თ გასწყრომიან	გამ/გევწყრომა (ის მე/ჩვენ) გაევწყრომა/თ გასწყრომა
II თურმეობითი ერთპირიანი გაემწყრალიყავი/თ გაემწყრალიყავი/თ გაემწყრალიყო/ნენ	ორპირიანი გაევწყრომოლი/თ (მე/ჩვენ მას) გასწყრომოლი/თ გასწყრომოდა/ნენ	გამ/გევწყრომოდა (ის მე/ჩვენ) გაევწყრომოდა/თ გასწყრომოდა
III კაეშირებითი ერთპირიანი გაემწყრალიყო/თ გაემწყრალიყო/თ გაემწყრალიყო/ს/იყენენ	ორპირიანი გაევწყრომოდე/თ გასწყრომოდე/თ გასწყრომოდე/ს/ნენ	გამ/გევწყრომოდე/ს გაევწყრომოდე/ს/თ გასწყრომოდე/ს

VI₂₀ ქვეჯგუფში შედის ა-R-ობ და ბ-R-ობ კონსტრუქციის აქტივთა შესატყვისი ი-ე პრეფიქსიანი, ანომალიური წარმოების ვენებითები, რომელთაც აწმყოში ი-ე-R-ობ-ი მოდელი აქვთ.

ამ ჯგუფის აქტივებს, ჩვეულებრივ, ე-პრეფიქსიანი ორპირიანი პასივები შეესატყვისებათ. მათ ისეთივე აქტიური სუბიექტი აქვთ, როგორც V₁₅ ქვეჯგუფის ა-R-ებ სტრუქტურის აქტივთა შესატყვისი ელაპარაკება – ეჯიბრება ტიპის პასივებს:

ანდობს – ენდობა, აყრდნობს – ეყრდობა, აცხობს – ეცხობა.

ამ ზმნებს უჭირთ ი-პრეფიქსიანი ფორმების წარმოება:

ართობს – ვერთობი, ამკობს – ვიმკობი, ამცრობს – იმცრობა/ემცრობა, აღრჩობს // ხრჩობს – ვი/ეხრჩობი, აწყობს – ი/ეწყობა, არჭობს – ერჭობა, ახშობს – ი/ეხშობა, იღრძობს – ი/ეღრძობა, აკრობს – იკრობა/ეკრობა.

ი-პრეფიქსიანები წყვეტილს ან ვერ აწარმოებენ, ან უფრო აღწერიტად ეწარმოებათ: *შემკობილ ვიქენი, დამცრობილ ვიქენი, ჩახშობილ ვიქენი...* ორგანული წარმოების წყვეტილში ამათ ე-სუფიქსი აქვთ და S₃ პირს, წესისამებრ, -ო სუფიქსი. II კავშირებითის ნიშანია -ო. III სერიის ფორმები ნამყო დროის -ილ სუფიქსიანი მიმღეობით ეწარმოებათ: *ჩაეხშობილვარ, ჩახშობილხარ, ჩახშობილა.* გამონაკლისს წარმოადგენს *იხრჩობა // იღრჩობა*, რომელსაც მ- – აჩ (დისიმილიაციით მ- – ალ) კონფიქსიანი სასუბიექტო მიმღეობით ეწარმოება ეს ფორმები: *დამღღრჩვალვარ – დამღღრჩვალხარ – დამღღრჩვალა.* ეს მიუთითებს იმაზე, რომ წარმოშობით ეს ზმნა თბება ტიპისა უნდა იყოს: **ღრჩება//ხრჩება*. -ილ სუფიქსიანი მიმღეობა დაღრჩობილი/დახრჩობილი კი აქტივის ფორმისაგან (*აღღრჩობს*) არის მიღებული. ასევე, სალაპარაკო ენაში *და-ჰრჩალა-ა* (რჩება-დან ნაწარმოები) ფორმა იხმარება *დარჩენილ -ა* (*არჩენს* ზმნიდან ნაწარმოები ფორმის) პარალელურად.

პარაღიზმა №16 (50)

ენლობა ის მას (ნლობა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვენლობ/თ უნდობი/თ უნდობა/იან	მ/გეენდობა გენდობა/თ ენდობა/იან	უწყვებელი ვენდობოდ/თ უნდობოდ/თ უნდობოდ/ნენ
აწმყოს კავშირებითი ვენდობოდ/თ უნდობოდ/თ უნდობოდ/ნენ		
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი მიეენდობ/თ მიენდობ/თ მიენდობა/იან	ხოლმეობით-პირობითი მიეენდობოდ/თ მიენდობოდ/თ მიენდობოდ/ნენ	მყოფადის კავშირებითი მიეენდობოდ/თ მიენდობოდ/თ მიენდობოდ/ნენ

II სერია

წყვებელი მიეენდ/თ მიენდ/თ მიენდო/(ე)ნენ	II კავშირებითი მიეენდო/თ მიენდო/თ მიენდო/ნ	ბრძანებითი მიეენდოთ მიენდ/თ მიენდო/ნ
---	--	--

III სერია

I რეზულტატივი მიენდობიეარ/თ (მე/ჩეენ მას) მინდობიხარ/თ მინდობიან	მომ/გეენდობია (ის მე/ჩეენ) მოგენდობიან მინდობია
II რეზულტატივი მიენდობოდ/თ მინდობოდ/თ მინდობოდ/ნენ	მომ/გეენდობოდა მოგენდობოდა/თ მინდობოდა
III კავშირებითი მიენდობოდ/თ მინდობოდ/თ მინდობოდ/ნენ	მომ/გეენდობოდ/თ მოგენდობოდ/თ მინდობოდ/თ

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვიხშობი/თ იხშობი/თ იხშობა/იან	უწვევებელი ვიხშობოდი/თ იხშობოდი/თ იხშობოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვიხშობოდე/თ იხშობოდე/თ იხშობოდა/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი ჩაეიხშობი/თ ჩაიხშობი/თ ჩაიხშობა/იან	ხოლმეობით-პირობითი ჩაეიხშობოდი/თ ჩაიხშობოდი/თ ჩაიხშობოდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი ჩაეიხშობოდი/თ ჩაიხშობოდი/თ ჩაიხშობოდა/ნენ

II სერია

წვეტილი	II კავშირებითი
ჩაეიხშო/თ ჩაიხშო/თ ჩაიხშო/ენენ	ჩაიხშო/თ ჩაიხშო/თ ჩაიხშო/ენ
ჩაიხშობილ ვიქენი/თ ჩაიხშობილ იქენი/თ ჩაიხშობილ იქნა/ნენ	ჩაიხშობილ ვიქენ/თ ჩაიხშობილ იქენ/თ ჩაიხშობილ იქნეს/ენ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კავშირებითი
ჩაეხშობილეარ/თ ჩაიხშობილხარ/თ ჩაიხშობილა/ან	ჩაეხშობილიყავი/თ ჩაიხშობილიყავი/თ ჩაიხშობილიყო/იყენენ	ჩაეხშობილიყო/თ ჩაიხშობილიყო/თ ჩაიხშობილიყო/იყენენ

შენიშვნა: ეგმოძხ - ვიეგმოძი - ი/ე-ეგმოძა, ხმოძხ - ვიხმოძი - იხმოძა, თმოძხ - ვითმოძი - ი/ე-თმოძა, ყმოძხ - ვიეყოძი - ი/ე-ყოძა, სმოძხ - ვისმოძი - ი/ე-სმოძა, ძმოძხ - ვიძმოძი - ი/ე-ძმოძა, მტროძხ - ვემტროძი - ემტროძა.

ამთავ ანომალიური წარმოება აქეთ. ო- პრეფიქსიანი ერთპირიანი ენებითევი წვეტილს უმეტესად აღწერილად აწარმოებენ (ეიეგმოძი - დაგმოძილ ვიქენი; გამოყენება - გამოყენებულ იქნა), ან ხაერთოდ ვერ აწარმოებენ II სერიის ფორმებს, ასევე უჭირთ III სერიის ფორმათა წარმოება. ამავ ანომალიურ ქვეჯგუფს განეკუთვნება VI კლასის აქტივის (იხ. ტაბულა № 11c) შესაბამისი ენებითის ფორმები: იეყროძხ - ვიეყროძი - შეეყროძილ ვიქენი - შეეყროძილ იქნა (ი)ცნობხ - ვი(ე)ცნობი - ი/ეცნობა - ცნობილ ვიქენი/გაეეცამი (ი)უთხროძხ - ეთხროძა - მოუთხრო - მოსთხროძი ამყნობხ - იმყნობა - დამყნო // დამყნობილ იქნა - დამყნობილა გრძნობხ - იგრძნობა - ნაგრძნობ იქნა

აყრდნობს – ეყრდნობა – მიეყრდენი – მიეყრდნო/ა – მიყრდნობილა, მაყრდნობია – მიყრდნობილვარ – მიეყრდნობივარ.

ამ ზმნათაგან ზოგს არა აქვს I – II პირის ფორმები მათი სემანტიკის გამო. ძნელად ეწარმოებათ II და III სერიის ფორმებიც.

ყვმოძს – ვიგმოძი – ივემოძა, ხმოძს – ვიხმოძი – იხმოძა, თმოძს – ვითმოძი – ივითმოძა, ემოძს – ვიემოძი – ივემოძა, სმოძს – ვისმოძი – ივისმოძა.

VI₁₉₋₂₀ ქვეჯგუფების – ცან, თხარ, მყენ, გრძენ, ყრდენ – ფორმათა კონვერსიული პასივები აქტივის მსგავსად წყვეტილში გაშლილი ფუძით წარმოადგებიან: ა და ე გახმოვანებას გეჩვენებენ, თუკი აქვთ ორგანული წარმოების წყვეტილი:

მიეყრდენი-ი – მიეყრდენი – მიეყრდნო

დავემყენი – დავემყენი – დავემყენ-ა/ო

გავეცანი – გავეცანი – გამეცნო

დანარჩენს II სერიის ფორმები აღწერიტად ეწარმოება:

შე/დააყრობილ ვიქენი, მოთხრობილ იქნა, ნაგრძნობ იქნა, შე/დანდობილ იქნა.

VII კლასი

აწმყოს მოდელი: R-მ-ებ-ი, R-მ-ე-ო

ა-R-ამ, ბ-R-ამ სტრუქტურის აქტივთა კონვერსიული პასივები შესაბამისად მცირერიცხოვანია. აწმყოში R-მ-ებ-ი||R-მ-ე-ო მოდელი აქვთ. მათ აქტივის -ამ თემატური სუფიქსი რედუცირებული სახით უნარჩუნდებათ -ებ სუფიქსის წინ:

ვაბამ – ვიბმები – ი/ე-ბმება

ვასხამ – ვისხმევი – ი/ესხმევა//ისხმება

ვარტყამ – ვირტყმები – ი/ერტყმება//ერტყმევა

ვაცვამ – ვიცმები – ი/ე-ცმება//იცმევა

ვსევამ – დაისმება//დაისმევა

ვსევამ – შეისმება //შეისმევა

ნთქამს – ინთქმევა

(ეთქვამ) – ითქმევა//ითქმება

ითქვამს (სულს) – ეთქმევა (სული)

ბევლ ქართულში -ამ თემატურ ნიშანს უშუალოდ მოსდევდა პასივის მახასიათებელი -ი სუფიქსი: იბმის, ისხმის, ერტყმის, იცუმის, ისუმის, ინთქმის. ამ ფორმით ეს ზმნები დღესაც იხმარება.

ამ ზმნებს წყვეტილში -ი სუფიქსი აქვთ (S₃ – ა), II კავშირებითში – შესაბამისად -ა. ე.ი. ისეთივე მოდელი, როგორც VII კლასის აქტივებს (როგორც ამ ზმნების სასუბიექტო ქცევის კონვერსიულ ფორ-

მებს). III სერიაში საუღლებელი ზმნის ნამყო დროის -ულ სუფიქსიანი საობიექტო მიმღეობა აქვთ ფუძედ.

პარადიგმა №17 (51)

ი/ე-ბმება (დაბმა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო ვი/ებმები/თ ი/ებმები/თ ი/ებმება/იან	უწვერტელი ვი/ებმებოდი/თ ი/ებმებოდი/თ ი/ებმებოდა/ნენ	აწმყოს კავშირებითი ვი/ებმებოდე/თ ი/ებმებოდე/თ ე/ებმებოდეს/ნენ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დავი/ებმები/თ დაი/ებმები/თ დაი/ებმება/იან	ხოღმეობით-პირობითი დავი/ებმებოდი/თ დაი/ებმებოდი/თ დაი/ებმებოდა/ნენ	მყოფადის კავშირებითი დავი/ებმებოდე/თ დაი/ებმებოდე/თ დაი/ებმებოდეს/ნენ

II სერია

წვერტილი დავი/ები/თ დაი/ები/თ დაი/ება/ნენ	II კავშირებითი დავი/ება/თ დაი/ება/თ დაი/ებას/ნ	ბრბანებითი დავი/ებათ დაი/ები/თ დაი/ებას/ნ
---	--	---

III სერია

ერთპირიანი	ორპირიანი	
I რეზულტატივი დაბმულეარ/თ დაბმულხარ/თ დაბმულან	დაბმეიარ/თ (მე/წეენ მას) დაბმიხარ/თ დაბმეიან	დამგებზია (ის მე/წეენ) დაგბმიან/თ დაბმეიან/თ
II რეზულტატივი დაბმულიყაე(ი)/თ დაბმულიყაე(ი)/თ დაბმულიყო/ენენ	დაბმოდ/თ დაბმოდ/თ დაბმოდან/ენ	დამგებზოდა (ის მე/წეენ) დაგბმოდან/თ დაბმოდან(თ)
III კავშირებითი დაბმულიყო/თ დაბმულიყო/თ დაბმულიყოს/ენენ	დაბმოდე/თ დაბმოდე/თ დაბმოდეს/ნენ	დამგებმოდეს დაგბმოდეს/თ დაბმოდეს(თ)

II დიათეზა. სტატიკური (მედიო)პასივიზი

ძირითადი კონსტრუქცია: უსრული (ის X – ის X)

სტრუქტურა: (ა)-R-ო-ვარ/ხარ/ა

II დიათეზის (*ის X – ის X, ის მას – ის მას* კონსტრუქციის) სტატიკურ ზმნებს აწმყოში აქვთ R-ო-ვარ/ხარ/ა, ა-R-ო-ვარ/ხარ/ა სტრუქტურა.

მათი აწმყოს ფუძე, ისევე როგორც დინამიკური პასივისა, -ო სუფიქსიანია, ოღონდ უთემისნიშნო. ძველ ქართულში -ო სუფიქსს, რომელიც წარმოშობით დიურატივის (პერმანსივის) გამომხატველი იყო, ერთეოდა -ე სუფიქსი – წყვეტილი ანუ მომენტობრივი ასპექტის გამომხატველი. ეს -ო-ე მრჩობლი (ორმაგი) სუფიქსი შესანიშნავად გამოხატავდა ამ ფორმების შინაარსს – დიურატიულ-რეზულტატიურობას, რომელიც სტატიკური ზმნების შინაარსობლივი მახასიათებელია.

ამგვარად, ამ სტატიკურ ზმნათა ამოსავალი ფუძე აორისტის ჯგუფის (ე.ი. II სერიის) თემაა. ამ ზმნების პარადიგმა ამოიწურებოდა სამი მწკრივით:

სტატიკური აწმყო	წყვეტილი	II კავშირებითი
ეწერო	ეწერე	ეწერო

სავარაუდებელია, რომ წყვეტილის მარტივი, სტატიკური თემიდან მიღებულ იქნა აწმყოს დინამიკური (პასივის) თემა: *ეწერე* → *ეწერებ-ი*. სტატიკური ზმნის წყვეტილის ფორმის სარელაციო (ირიბი მიმართების) ე-პრეფიქსს აწმყოში ა-პრეფიქსი შეესაბამება, რომელსაც III პირში შეიძლება ობიექტური პირის ნიშანი შეენაცვლოს. I და II პირებში ეს -ა პირის მ- და გ-მარკერებთან ერთად არის წარმოდგენილი (*მა-გღია – გაგღია, მა-ფენია – გაფენია, მა-წერია – გა-წერია...*):

ე-გღო – ა-გღია / კ-გღია, ე-ფენა – ა-ფენია / კ-ფენია, ე-ფარა – ა-ფარია, ე-წერა – ს-წერია, ე-გო – ა-გია, ე-რჭო – ა-რჭვია, ე-ტყო – ა-ტყვია, ე-ხვია – ა-ხვევია, ე-ფრქვია – ა-ფრქვევია, ერგო – არგია და სხვ.

თანამედროვე ქართულში სტატიკურ ზმნებს (როგორც I ნაკლებული (დეფექტური), ისე II დიათეზისას) აწმყოში I და II სუბიექტურ პირში დაერთვის ვარ მეშველი ზმნა: *ეწუხ-ვარ – წუხ-ხარ, ეწერი-ვარ – წერი-ხარ*. ძველ ქართულში აწმყოში ყველა დიათეზის

(წვეარის) ზმნის III სუბიექტური პირის ნიშანი იყო -ს სუფიქსი (წუხ-ს – აწუხებ-ს, სწერიე-ს – იწერები-ს). ახალ ქართულში კი II დიათეზის ზმნებში მას შეენაცვლა -ა სუფიქსი – სტატიკურში: სწერიე-ს → სწერი-ა, ისევე, როგორც დინამიკურში: იწერები-ს – იწერებ-ა. I და II პირებში ზოგი ძირეული ავტოტივის მსგავსად მეშველი ზმნა ერთვის, რომელიც თემის ნიშნის მაგივრობას სწევს.

ეს ზმნები წარმოშობით ორპირიანებია, ამიტომ აწმყოში III პირის ფორმაში ორი პირის ნიშანი აქვთ: სუბიექტური და ობიექტური – ს-წერი-ა. აქედან O₃ პრეფიქსი ხშირად იკარგება. წყვეტილში და II კავშირებითში დაერთვის ორპირიანი კონსტრუქციისათვის დამახასიათებელი ირიბი ობიექტის სამიმართებო გ-პრეფიქსი (გ-წერა, გ-ხატა, გ-ფინა). მყოფადის წრის მწკრივები ემთხვევა შესაბამისი გ-პრეფიქსიანი (ორპირიანი) დინამიკური ზმნების აწმყო-უწყვეტელს და I კავშირებითს, რადგანაც სტატიკურ ზმნას ზმნის-წინი არ ერთვის. შესაბამისად, ისინი უსრული ასპექტისა არიან:

მყოფადი – გეწერები

მყოფადის ხოლმეობითი – გეწერებოდი

მყოფადის კავშირებითი – გეწერებოდე

ამიტომ ამ ზმნებს უწყვეტელი და I კავშირებითი არა აქვთ. მათ მაგივრობას ეწევა II სერიის წყვეტილი – გეწერე და II კავშირებითი გეწერო, რომელთა ფორმები ემთხვევა სათანადო (პრეფიქსიანი) დინამიკური პასივის უზმნისწინო ფორმებს. ხოლო, რამდენადაც პრეფიქსიანი დინამიკური პასივი ამოდის შესაბამისი აქტივის წარმოებიდან, ამიტომ წყვეტილის ჯგუფის წარმოება ემთხვევა აქტივის შესაბამისი კლასების წარმოებას. წყვეტილის სუფიქსია -ე; II კავშირებითისა -ო. S₃ ნიშანი უხმოვნო ძირიან ფუძეებში აქაც, ისევე, როგორც დინამიკურ ზმნებში, არის -ო:

გენთო – ენთო

გეცხო – ეცხო

გეგდე – ეგდო

გეგდო – ეგდოს.

წყვეტილის სუფიქსია -ი, II კავშირებითისა -ა: ვაბიეარ – აბია; ვები – ება; ვება – ებას, ფუძედრეკადებში II სერიაში, წესისამებრ, იგახმოვანება:

ფენ – ფინე;

გა) ფენიეარ – (ა) ფენია; ვეფინე – ეფინა.

-ი თემატურნიშნიანი ფუძეკუმშვადი დინამიკური ზმნების შესაბამისი სტატიკურებიც ფუძეკუმშვადებია: ყრის – გადაყარა, ვერი-ვართ – ვეყარეთ//ვეყარენით.

III სერიის მწკრივები II დიათეზის დინამიკურ ზმნათა წესით ეწარმოებათ, ოღონდ ზმნისწინის გარეშე. ერთპირიანებს წესისამებრ ეწარმოებათ შესაბამისი საობიექტო (ნამყოს) მიმდებარის ფუძეზე მეშველი ზმნის აწმყო – წყვეტილი – II კავშირებითის ფორმების დართვით, ოღონდ უზმნისწინოდ:

ეგდებულ-ვარ, ებმულ-ვარ, გდებულ-ა, ბმულ-ა, ეგდებულ-იყავ, ებმულ-იყავ, ეგდებულ-იყო, ებმულ-იყო.

ასევე, ორპირიანებს, წესისამებრ, საწყისის ფორმაზე -ი სუფიქსისა და I–II პირის ფორმებში მეშველი ზმნის დართვით:

<i>ეუგდივარ – ეგდებვივარ მე მას</i>	<i>მიგდია – მგდებია ის მე</i>
<i>ეუგდიხარ – ჰგდებიხარ შენ მას</i>	<i>გიგდია – გგდებია ის შენ</i>
<i>უგდია – ჰგდებია ის მას</i>	<i>უგდია – ჰგდებია ის მას</i>

აღსანიშნავია, რომ დინამიკური ენებითის აწმყოს ფორმები ემთხვევა სტატიკურის მყოფადს:

დინამიკური აწმყო	სტატიკური მყოფადი
<i>ეწეწერები/ა</i>	<i>ეწეწერები/ა</i>
<i>ეწეხატები/ა</i>	<i>ეწეხატები/ა</i>
<i>ეწეფინები/ა</i>	<i>ეწეფინები/ა</i>
<i>ეწენტები/ა</i>	<i>ეწენტები/ა</i>

აღსანიშნავია აგრეთვე, რომ აბსოლუტური და რელატიური ფორმების მყოფადისა და წყვეტილის ჯგუფების სუბიექტური წყობის ფორმებიც ემთხვევა ერთმანეთს:

ერთპირიანი	ორპირიანი
<i>ეეწერები მე (სიაში მომავალში)</i>	<i>ეეწერები მე მას (სიაში მომავალში)</i>
<i>ეეწერე მე (სიაში წარსულში)</i>	<i>ეეწერე მე მას (სიაში წარსულში)</i>

პარაღიზმა №1 (52)

ერთპირიანი: (ს)წერია

I სერია

აწმყოს ჯგუფი
აწმყო ეწერიეარ/თ (მე/ჩეენ) წერიხარ/თ სწერია/(ნ)
მყოფადის ჯგუფი
მყოფადი ეწერებ/თ (მე/ჩეენ) ეწერებ/თ ეწერებ/(იან)

II სერია

წყებრილი ეწერე/თ – მ/გეეწერა ეწერე/თ – გეწერა/თ ეწერა/(ნენ) – ეწერა/თ	II კაეშირებითი ეწერო/თ – მ/გეეწეროს ეწერო/თ – გეწეროს/თ ეწეროს/(ნ) – ეწეროს/თ
---	---

III სერია

I რეზულტატიეი ეწერებულეარ/თ წერებულხარ/თ წერებულა/(ნ)	II რეზულტატიეი ეწერებულიყაეი/თ წერებულიყაეი/თ წერებულიყო/(იყენენ)	III კაეშირებითი ეწერებულიყო/თ წერებულიყო/თ წერებულიყოს/(იყენენ)
---	---	---

ორპირიანი: *ეუწერია* (მე მას); *მიწერია* (ის მე)

I სერია

აწმყო	
ეუწერივარ/თ (მე/ჩვენ მას)	მ/გვიწერია (ის მე/ჩვენ)
უწერიხარ/თ	გიწერია/თ
უწერია/(ან)	უწერია/თ
მყოფადი	
ეუწერები/თ (მე/ჩვენ მას)	მ/გვეწერება (ის მე/ჩვენ)
ეწერები/თ	გეწერება/თ
ეწერება/(იან)	ეწერება/თ

II სერია

წყვებილი		II კავშირებითი	
ეწერე/თ	მ/გვეწერა	ეწერო/თ	მ/გვეწეროს
ეწერე/თ	გეწერა/თ	გეწეროს/თ	ეწერო/თ
ეწერა/(ნენ)	ეწერა/(თ)	ეწეროს/(ნ)	ეწეროს/(თ)

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი	
ეწერებივარ/თ	მ/გვეწერებია	ეწერებოდით	მ/გვეწერებოდა
სწერებიხარ/თ	გეწერებია/თ	სწერებოდით	გეწერებოდა/თ
სწერებია/(ან)	სწერებია/თ	სწერებოდა/(ნენ)	სწერებოდა/თ
III კავშირებითი			
ეწერებოდე/თ	მ/გვეწერებოდეს		
სწერებოდე/თ	გეწერებოდეს/თ		
სწერებოდეს/(ნენ)	სწერებოდეს/თ		

შენიშვნა: ცალკე უნდა გამოიყოს სტატიკური, ირიბი მიმართების *ე-პრეფიქსიანი* ორპირიანი *ეტრფის, ვრჩის, ელის, ელტვის* ზმნები, რომელთაც ძირითადად მხოლოდ აწმყოს ჯგუფი ეწარმოებათ:

აწმყო	უწყვებილი	აწმყოს კავშირებითი
ეეტრფი/თ	ეეტრფოდით	ეეტრფოდე/თ
ეტრფი/თ	ეტრფოდით	ეტრფოდე/თ
ეტრფის/ან	ეტრფოდა/(ნენ)	ეტრფოდეს/ნენ

ამგვარად, როგორც დავინახეთ, ზემოთ განხილული სტატიკური ზმნების პარადიგმა ემთხვევა ე-პრეფიქსიანი დინამიკური პასივების მყოფად-წყვეტილის პარადიგმას ზმნისწინების გამოკლებით. მათთვის დინამიკურ პასივებთან საერთო ე-პრეფიქსი იმდენადვე ორგანულია, როგორც მედიოაქტივებისათვის (ავტოტივებისათვის) აქტივებთან საერთო ი-პრეფიქსი. ამ თვალსაზრისით ამ ზმნებს შეიძლება ეწოდოს მედიოპასივები.

ზემოთ განხილული ზმნები სტატიკური შინაარსისაა. ამიტომ მათი მორფოლოგიური სუბიექტი უმოქმედოა. აქედან გამომდინარე, ისეთ ორპირიან კონსტრუქციებში, სადაც მიცემითში დასმული აქტანტი ადამიანია, პერსონაა, ხდება აქტანტების ფუნქციების ინვერსია, მით უფრო, როცა ზმნა გრძნობა-აღქმის, ქონების ან „ცნობიერება“ წრის სემანტიკის გამომხატველია (*უკეთია ქალს საყურე, აბია ბავშვს ბაფთა, მაფარია მე საბანი, მაბნეკია მე ქინძისთავი, არ გამაჩნია მე ქონება, მიპყრია მე კალამი, გაცვია შენ პალტო, გახურავს შენ ქუდი*) ზოგ შემთხვევაში სახელობითში დასმული აქტანტი ხან უჩინარდება, ხან ისევე ამოტივტივდება, მსგავსად ავტოტივ-აქტივებისა: *მირჩვენია მე (ის), შემიძლია მე (ის), მგონია მე (ის), მწყურია მე (ის)*.

სწორედ ასეთ ზმნებში ედება საფუძველი ინვერსიული კონსტრუქციის ჩამოყალიბებას.

ა/უ-R-ი-ვარ სტრუქტურის ძირითადად ყოლა-ქონების სემანტიკის (*მაცვია ტიპის*) რელატიურ (ორპირიან) ზმნათა უმეტესობა სტაბილური ინვერსიით ხასიათდება. მიცემითში დასმული სახელი, ამ ზმნების სემანტიკიდან გამომდინარე, რეალურ სუბიექტად (აგენსად) არის გაგებული და, თუმცა უღლების თვალსაზრისით ბევრი მათგანი II ნაკლული დიათეზის („სტატიკური პასივის“) №1 (52) პარადიგმას მისდევს (ენაცვლებათ ე-პრეფიქსიანი წყვეტილი და არა აქვთ უწყვეტელისა და აწმყოს ფორმები), მაგრამ მთელი რიგი სხვა თავისებურებების გამო, რაც სწორედ მათი ინვერსიული შინაარსითაა გამოწვეული, მათ III დიათეზაში განვიხილავთ აფექტური სემანტიკის (*მიყვარს, მწყინს ტიპის*) ზმნებთან ერთად, რომელნიც ასევე უძველესი ფორმაციისაა, გვარის გაგებას მოკლებულნი და ასევე ე-პრეფიქსიანი მყოფად-წყვეტილი ენაცვლებათ. ეს ზმნებიც ინვერსიულ დიათეზას მიეკუთვნებიან და სათანადო ადგილას იქნებიან განხილულნი.

III დიათეზა. ნარევი, ინვერსიული

სტრუქტურა: -R-ვარ;-R-ი-ვარ; ა-R-ებ; ე-R-ები;
კონსტრუქცია: (მას X – მას X; მას ის – მას ის)

1. ინვერსია ქართულ ზმნაში ისტორიული თვალსაზრისით

ინვერსიის პროცესის ჩასახვისა და საფუძვლების შესახებ ზემოთ ვრცლად იყო ლაპარაკი (§4), აქ მოკლედ ჩამოვაყალიბებთ ინვერსიის, როგორც ისტორიული ფაქტის დამადასტურებელ არგუმენტებს.

ქართულ ზმნაში ინვერსიის საკითხთან დაკავშირებული ორი განსხვავებული პოზიცია არსებობს: ერთი თვალსაზრისი ინვერსიას განიხილავს სინქრონიულ პლანში და განსაზღვრავს მას, როგორც პირის ნიშანთა ფუნქციების შებრუნებას (ა. შანიძე). ამ თვალსაზრისით ინვერსია ხდება მხოლოდ გარდამავალ ზმნათა III სერიის ფორმებში (*გამიკეთებია მე ის*) ამავე ზმნათა I-II სერიის ფორმებთან მიმართებით (*ვაკეთებ მე მას – გავაკეთე მე ის*) და, ამდენად, მ-ს რიგის ნიშნები რეალურ სუბიექტს (მოქმედების აგენსს) აღნიშნავენ და, პირიქით, ე-ს რიგისა – ობიექტს (პაციენსს). მეორე თვალსაზრისის მიხედვით (არნ. ჩიქობავა, ვ. თოფურია) ინვერსია გააზრებულია როგორც ქართული ენის განვითარებაში მომხდარი უმნიშვნელოვანესი ისტორიული პროცესი, დაკავშირებული მარტივი წინადადების მექანიზმის ევოლუციასთან, რასაც შედეგად მოჰყვა რიცხვში შეთანხმების პრინციპის შეცვლა და ის, რომ თანამედროვე ქართულში მორფოლოგიური სუბიექტ-ობიექტი (ანუ სუბიექტ-ობიექტი ზმნის თვალსაზრისით) ყოველთვის აღარ უდრის სუბიექტ-ობიექტს სინტაქსური (ანუ შესიტყვების) თვალ-

საზრისით და ამ მიმართებაში პირისა და ბრუნვის კატეგორიასთან ერთად რიცხვის კატეგორიაც იღებს მონაწილეობას. ამგვარად, გარდა III სერიის ფორმებისა (რომლებიც რელატიურ სტატიკურ ზმნათა ინვერსიითაა მიღებული), ინვერსიას განიცდის დიდი ჯგუფი ყოლა-ქონებისა და გრძნობა-აღქმის (აფექტური) სემანტიკის სტატიკური ზმნებისა, სადაც მიცემითი ბრუნვა, ჩვეულებრივ, პერსონალურ პირს (აღამიანს), რეალურ სუბიექტს, აგენსს გამოხატავს (*მაცვია, მიყვარს, მწყინს* ტიპის ზმნები).

უახლეს ქართულ საენათმეცნიერო ლიტერატურაში არის ცდები სათანადო არგუმენტებით ინვერსიის ფაქტის უარყოფისა და ამ საკთხის მოხსნისა როგორც დიაქრონიულ დონეზე: „ობლიგატორული“ და „არაობლიგატორული“ პირების დაშვებით ნაცვლად სუბიექტ-ობიექტისა (ა. ონიანი), ისე სინქრონიულ აღწერაში ამ ფორმათა პერფექტული სემანტიკიდან ამოსვლით: ქონება, ფლობა+შედგეი (თ. უთურგაიძე, ი. მელიქიშვილი). პრობლემის მოხსნა ნაცადია საერთო ქართველურ დონეზე და თანამედროვე ქართულის ზმნურ სისტემაშიც სუბიექტ-ობიექტის კატეგორიის ოპოზიციის მოხსნით და ნაცვლად ამისა ნებელობა-უნებლიობის ცნების შემოტანით (რ. ასათიანი).

ჩვენი აზრით, ინვერსიის (ანუ გრამატიკული ობიექტის ლოგიკურ სუბიექტად გააზრების), როგორც ისტორიული ფაქტის, დასაბუთება შესაძლებელია შემდეგი არგუმენტებით:

1) პერფექტულ-რეზულტატიური შინაარსის ფორმებიდან დროკილოთა ახალი ჯგუფის, III სერიის ჩამოყალიბების ისტორია (რაც დაკავშირებულია რელატიურ სტატიკურ ზმნებში მიცემითბრუნვიან პერსონალურ პირთა სუბიექტად გააზრებასთან, რასაც ზმნის დინამიკურად გაგება და სათანადო აქტიურ დინამიკურ ზმნათა პარადიგმებში მოქცევა მოჰყვა). ე.ი. პერფექტული შინაარსიდან ახალი, დინამიკური შინაარსის (დამატებითი სემანტიკური ნიშანსებით, როგორიცაა თურმეობითობა, უნებლიობა...) ფორმების სისტემის ჩამოყალიბება;

2) პერსონალური მიცემითის მიერ ზმნის რიცხვში შეთანხმების უნარის მოპოვება და, შესაბამისად, პირდაპირი ობიექტის სახელობითის მიერ ამ უნარის დაკარგვა, რასაც შედეგად მოჰყვა რიცხვში შეთანხმების ფორმალური პრინციპიდან სემანტიკურ პრინციპზე გადასვლა. ხოლო, როგორც ცნობილია, რიცხვში შეთანხმება სუბიექტის განმსაზღვრელი უნივერსალური სინტაქსური ნიშანია: სუბიექტი ყოველთვის ითანხმებს ზმნას რიცხვში;

3) XII საუკუნის გელათის სკოლის ერთი ჯგუფის ლიტერატურულ ძეგლებში დადასტურება ოდენ ყოლა-ქონებისა და გრძნობა-აღქმის (ანუ ე.წ. „სტაბილური ინვერსიის“ მქონე) ზმნებში I პირის მიცემითის მრავლობითობის გუ- პრეფიქსით და, შესაბამისად, II და III პირის მიცემითის მრავლობითობის სისტემატურად -ყე სუფიქსით აღნიშვნა: *გნებაესყე* თქვენ, *გეგულეებისყე*, *ბაღიცყე*, *გრწმენაყე*, *გიყუარდესყე* თქვენ, *პრწამსყე*, *აქუნდაყე*, *უყუარს ყე მათ...*

4) რელატიური სტრუქტურის პირნაკლი *მაცახცახებს*, *მამტერვეს*, *მაზმორებს* (მე) და სხვა ამ ტიპის, აგრეთვე *მშია*, *მეშინია* ტიპის და სხვა ამგვარ ზმნათა არსებობის ფაქტი, როგორც პირის კლების (>*მაცახცახებს ის მე*) დამადასტურებელი ფორმებისა და დარჩენილი პირის რეალურ სუბიექტად გააზრებისა.

5) *შემომელანძღა*, *შემომელახა*, *შემომეჭამა*, *გადამეყლაპა*, *ნეტავი გამაკეთებინა*, *რა გამაძლებინებს*, *რამ გადაგრია* და სხვა ამ ტიპის ზმნათა, როგორც ისტიულად მეორადი, გადააზრებული სემანტიკის მქონე ფორმების არსებობის ფაქტი და სხე.

ამგვარად, ინვერსიას, როგორც ისტორიულ პროცესს, საფუძველი აქვს სტატიკურ – უფრო ზოგადად – პასიური მორფოლოგიური სუბიექტის მქონე ზმნებში, სადაც ზმნაში პირის ნიშნით გამოხატული მიცემითი, როგორც პერსონალური პირი, რეალურად, ფუნქციურად სუბიექტად გაიგება და შედეგად გარკვეული პერიოდიდან უკვე სათანადო რიცხვის ნიშანსაც მოითხოვს ზმნაში. ამდენად, ისტორიული თვალსაზრისით აქტიურ სუბიექტიან ზმნებში (და თუნდაც დინამიკურ პასიეთა იმ ჯგუფში, სადაც სახელობითი პერსონალური, აქტიური პირია) ინვერსია, პრინციპში, გამორიცხულია.

ამგვარად, აქედან ჩანს, რომ ინვერსიულ ზმნათა დიათეზა ისტორიულად მეორეული, წარმოქმნილი, ფუნქციური ცვლილების (პირის დაკარგვის თუ სხვა) შედეგად მიღებული კონსტრუქციისაა. ამ ტიპის ზმნებს ცალკე ჯგუფად გამოეყოფთ და III დიათეზაში ეაერთიანებთ. ამ ტიპის ზმნათა უღლება ძირითადად დეფექტურია, მაგრამ გარკვეულ კანონზომიერებებს მაინც ემორჩილება. კერძოდ, ერთნაირი მოდელის ზმნათა ერთ ჯგუფს შეიძლება ჰქონდეს სამივე სერიის ფორმები, ხოლო ამავე მოდელის მეორე ჯგუფს – მხოლოდ აწმყოს წრის მწკრივები, ან ერთ ჯგუფს არა აქვს უწყვეტელი და აქვს წყვეტილი, ხოლო ზოგს მხოლოდ აწმყოს მწკრივები ეწარმოება. ყოველივე ამას კი ზმნის სემანტიკა არეგულირებს.

2. უღლების კლასები აწმყოს მოღელისა და დრო-კილოთა ჯგუშუების მიხეღვეით

აწმყოს ფუჰის სტრუქტურის თვალსაზრისით III დიათეზაში
საში ძირითადი ტიპი გამოიყოფა:

I – სტატიკური ზმნები პირველადი, ძირეული სტრუქტურისა: I კლასი – Ø/ა-R-ი (აცვია, სწყურია), II კლასი – Ø/ი/უ-R (უყვარს, სწყინს)

II – დინამიკური ზმნები (აქტივის) წარმოქმნილი სტრუქტურით: ა- R-ებ- (მაკანკალებს – აკანკალებს, მამთქნარებს – ამთქნარებს, მაყრყოლებს – აყრყოლებს, მაზმორებს – აზმორებს)

III – პასივის სტრუქტურისა ე-R-ები (ვენატრები – მენატრება, ვენეენები – მენეენება, ვენაღვლები – მენაღვლება).

დრო-კილოთა ფორმების (პარადიგმების) წარმოების თვალსაზრისით თითოეული მათგანი კლასებად იყოფა.

I ტიპი

I კლასი

სტრუქტურა: ა/უ/-R-ი-ვარ
კონსტრუქცია: ინვერსიული (მას ის)

ამ კლასში შედის მთელი რიგი რელატიური სტატიკური ზმნებისა, რომლებიც წყვეტილ-მყოფადის ფორმებს გ-სამიმართებო პრეფიქსით (დღეს მას ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში ვნებითის ნიშანს უწოდებენ). ეს პრეფიქსი ენაცვლება ამავე ზმნების აწმყოს ფორმების ა-/უ-სამიმართებო პრეფიქსებს, რომელთაც, თავის მხრივ, ზოგჯერ პირის ნიშანი (მარკერი) ცვლის:

აბადია – ებადა, აბარია – ებარა, აცვია – ეცვა, უელია – ეელო, უყურია – ეყურა, სწრია – ეწარა, კმოსია – ემოსა, ახურია/ახურაეს/კხურაეს – ეხურა აცხია // სცხია – ეცხო და სხვ.

ესენი, როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, მისდევენ №17 (51) პარადიგმას, ე.ი. არა აქვთ უწყვეტელი და აწმყოს კავშირებითი. მყოფადი ნაწარმოებია წყვეტილიდან -ებ თემატური ნიშნის დართვით, წყვეტილის ფორმები უსრული ასპექტისაა (უზმნისწინოა) და უწყვეტლის შინაარსს გამოხატავენ. მათ, ჩვეულებრივ, არა აქვთ გ-ს რიგის უღლება. ისინი, რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, ძირითადად ყოლა-ქონების (პოსესიური) სემანტიკის მქონეა:

ეკიდვიარ, ეუპერივარ, ეუჭერივარ, ეურჩეენივარ, ვაბარივარ... ისინი ინ-ვერსიულ შინაარსს იძენენ, როდესაც მიცემითში დასმული აქტანტი ადა-მიანია (არტყია გალაუნები ციხეს, მაგრამ: არტყიათ ქამარი ბაეშეებს; კედელს ნატყვიარები ატყვია, მაგრამ: მემორებს ჭრილობები ატყვიათ; კა-ბებს ქონი აცხია (უსვია), მაგრამ ქალებს სახეზე მაღამო ა//ცხიათ//სცხია-ათ (=უსვიათ).

აწმყო	წყვიტილი	მყოფადი	I რეზულტატივი
აბადია	ებადა	ებადება	ჰბადებია
აბარია	ებარა	ებარება	ჰბარებია
ა-შავია	ეშაჟა	*ეშაჟება	*ჰშაჟებია
ა-(მ)ჩნეჟია	ე(მ)ჩნია	ე(მ)ჩნეჟა	სჩნეჟია(ჰ)მჩნეჟია
ა-ჩაჩია	ეჩაჩა	*ეჩაჩება	*სჩაჩებია
ა-ცჟია	ეცჟა	ეცჟება	სცჟია
ა-ჭეღია	ეჭეღა	ეჭეღება	სჭეღებია
ა-ხეჟეჟია	ეხეჟა	ეხეჟეჟა	ჰხეჟეჟია
ახურიაჰა ხურაჟს	ეხურა	ეხურება	ჰხურებია
ა/უ-ტიალღია	ეტიალღა	ეტიალღება	—
ა/უ-ოხრია	ეოხრა	ეოხრება	—
უ-ჰჟრია	ეჰჟრა	ეჰჟრება	ჰჰჟრობია
ურჩეენია	ერჩიენა	ერჩიენება	რჩიენებია
უ-ჭერიარჰეჭირაჟს	ეჭირა	ეჭირება	სჭერია
უ-ჭყეტი	ეჭყიტა	ეჭყიტება	*სჭყეტი
უ-ხიღია	ეხიღა	ეხიღება	ჰხიღებია
ჰ-კიღია	ეკიღა	ეკიღება	ჰკიღებია
ს-ჩრია	ეჩარა	ეჩრება	—
ს-ჩხირია	ეჩხირა	ეჩხირება	—
ჰ-მოსია	ემოსა	ემოსება	—
ჰ-გონია	ეგონა	ეგონება	ჰგონებია

პარადიგმა №1 (53)

აცვია (ჩაცმა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	უწვებელი	აწმყოს კავშირებითი
მ/გუაცვია	—	—
გაცვია/თ	—	—
აცვია/თ	—	—
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი	ხლმეობით პირობითი	მყოფადის კავშირებითი
მ/გუეცმევა	მ/გუეცმეობდა	მ/გუეცმეობდეს
გუეცმევა/თ	გუეცმეობდა/თ	გუეცმეობდეს/თ
ეცმევა/თ	ეცმეობდა/თ	ეცმეობდეს

II სერია

წვებელი	II კავშირებითი	ბრბანებითი
მ/გუეცვა	მ/გუეცვას	მ/გუეცვას
გუეცვა/თ	გუეცვას/თ	გუეცვას/თ
ეცვა/თ	ეცვას/თ	ეცვას/თ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კავშირებითი
მ/გუეცმია	მ/გუეცმოდა	მ/გუეცმოდეს
გუეცმია/თ	გუეცმოდა/თ	გუეცმოდეს/თ
სუეცმია/თ	სუეცმოდა/თ	სუეცმოდეს/თ

უმარცვლოპირიან ზმნებში წყვეტილში მიცემითის მე-3 პირს (RS-ს) ნიშნად აქვს -ო სუფიქსი:

- ა/უელია – ეელო – ეელება – ჰელებია
- ანდვია – ენდო – *ენდობა – ჰნდობია
- არგია – ერგო – ერგება – ჰრგებია
- ატიყვია – ეტიყო – *ეტიყობა – სტიყობია
- აჭდეყვია – ეჭდო – ეჭდობა – სჭდობია
- აცხია – ეცხო – ეცხება – სცხებია
- შეუძლია – შეეძლო – შეეძლება – შესძლებია

პარადიგმა №2 (54)

შეუძლია (შეძლება)

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	უწყვერელი	აწმყოს კაეშორებითი
შემ/გვიძლია	-	-
შეგიძლია/თ	-	-
შეუძლია/თ	-	-
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი	ხოლმეობით პირობითი	მყოფადის კაეშორებითი
შემ/გვეძლება	შემ/გვეძლებოდა	შემ/გვეძლებოდეს
შეგეძლება/თ	შეგეძლებოდ/თ	შეგეძლებოდეს/თ
შეეძლება/თ	შეეძლებოდ/თ	შეეძლებოდეს/თ

II სერია

წყვერელი	II კაეშორებითი
შემ/გვეძლო	შემ/გვეძლოს
შეგეძლო/თ	შეგეძლოს/თ
შეეძლო/თ	შეეძლოს/თ

III სერია

I რეზულტატიეი	II რეზულტატიეი	III კაეშორებითი
შემ/გეძლებია	შემ/გეძლებოდა	შემ/გეძლებოდეს
შეგძლებია/თ	შეგძლებოდ/თ	შეგძლებოდეს/თ
შესძლებია/თ	შესძლებოდ/თ	შესძლებოდეს/თ

II კლასი

სტრუქტურა: ჰ/ს-R-Ø; ჰ/ს-R-ო/-Ø; ჰ/ს-R-ავ
კონსტრუქცია: ინვერსიული (მას X; მას ის)

ამ კლასში ვაერთიანებთ ზმნებს, რომელთაც მყოფად-წყვეტილის ჯგუფები ე-პრეფიქსიანი აქვთ, მაგრამ, მათგან განსხვავებით, წყვეტილის ფორმათა წარმოებას ცდილობენ ანალოგიის გაფლენით. სემანტიკური თვალსაზრისით ისინი ადამიანის სულიერ და ფიზიკურ მდგომარეობას გამოხატავენ.

აწმყო	უწყვეტელი	მყოფადი	წყვეტილი	I რეზულტატ.
სწყინს	სწყინდა	ეწყინება	ეწყინა	სწყენია
სცემს (სუნი)	სცემდა	ეცემა	ეცა	სცემია
მოსწონს	მოსწონდა	მოეწონება	მოეწონა	მოსწონებია
სურს	სურდა	(მო)ესურვება	(მო)ესურვა	(მო)სურვებია
უმძიმს	უმძიმდა	ემძიმება	ემძიმა	*უმძიმებია
პლვიძავს	*პლვიძადა	ელვიძება	ელვიძა	პლვიძებია
სძინავს	*სძინადა	ეძინება	ეძინა	სძინებია
პნებავს	პნებადა	ენება	ენება	პნებებებია
ესმის	ესმოდა	(მო)ესმება	(მო)ესმა	(ჰ)სმენია
სწყურისსა	სწყუროდა	(მო)ეწყურება	ჰე(მო)ეწყურა	სწყურებია
ეშინისსა	ეშინოდა	(შე)ეშინება	*შეეშინა	შინებია
უხარისსა	უხაროდა	*გაეხარება	*გაეხარა	პხარებია
სცალია	სცალოდა	ეცლება	ეცალა	(მო)სცლია
პქვია	*პქვიოდა	(და)ერქმევა	ერქვა	პრქმევია
პშია	პშიოდა	ეშიება	ჰე(შე)ემშია	პშიებია

შენიშვნა: ამათ რიგშივეა *ჰყოფნის* ზმნა: *მყოფნის* – *მყოფნია* – *მყოფნიდეს* – *მეყოფა* – *მეყოფოდა* – *მეყოფოდეს* – *მეყო* – **მყოფნია* – *მყოფნოდა* – *მყოფნოდეს*, **ეშინია* და **უხარია* ზმნებს დიალექტებში წყვეტილსა და მყოფადში ძველი ფორმები აქვთ შემორჩენილი, სალიტერატურო ენაში კი დამკვიდრდა მათთან კონტრამინირებული –*ჟ* სუფიქსიანი ფორმები: *შეეშინდა*, *გაეხარდა*. ამათვე რიგში შეიძლება განვიხილოთ *აკლია* ზმნის *ეკლდა* – *ეკლდება*, რომელსაც მყოფად-წყვეტილში მხოლოდ კონტრამინირებული ფორმები აქვს. *პქვია* ფორმა მიღებულია *პრქვიანაპრქვან* (მათ მას იგი) საშეაღმართიანი ფორმისაგან და, რადგანაც –*ნ* სუფიქსის დაკარგვის შემდგომ სტრუქტურა დაემგვანა –*ია-სე* დაბოლოებულ სტრუქტურულ ფორმებს, მათი ანალოგიით გაიკეთა სხვა ფორმებიც. **შინებს* ზმნა აწმყოს ძველი ფორმაა, რომლის უწყვეტლის ფორმა – *მინდა* აწმყოს შინაარსით დამკვიდრდა, რის შემდეგაც ჩამოყალიბდა უწყვეტლის *მინდოდა* ფორმა.

პარაღიზმა №3 (55)

მოსწონს (მოწონება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	უწყვეტელი	აწმყოს კავშირებით
მ/გეწონს მე/ჩვენ ის მოგწონს/თ მოსწონს/თ	მომ/გეწონდა მოგწონდა/თ მოსწონდა/თ	მომ/გეწონდეს მოგწონდეს/თ მოსწონდეს/თ
მოეწონება/თ მას მე/ჩვენ მოსწონხარ/თ მოსწონს	მოეწონდი/თ მოსწონდი/თ მოსწონდა/თ	მოეწონდე/თ მოსწონდე/თ მოსწონდეს/თ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი	ხოლმეობით პირობითი	მყოფადის კავშირებითი
მომ/გევეწონება მოგვეწონება/თ მოეწონება/თ	მომ/გევეწონებოდა მოევეწონებოდი/თ მოგვეწონებოდა/თ	მომ/გევეწონებოდეს მოგვეწონებოდეს/თ მოეწონებოდეს/თ
მოევეწონებო/თ მოეწონებო/თ მოეწონება	მოევეწონებოდი/თ მოეწონებოდი/თ მოეწონებოდა	მოევეწონებოდე/თ მოეწონებოდე/თ მოეწონებოდეს

II სერია

წყვეტილი		II კავშირებითი (//ბრძანებითი)	
მომ/გევეწონა	მოევეწონე/თ	მომ/გევეწონოს	მოევეწონო/თ
მოგვეწონა/თ	მოეწონე/თ	მოგვეწონოს/თ	მოეწონო/თ
მოეწონა/თ	მოეწონა	მოეწონოს/თ	მოეწონოს

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი	
მომ/გეწონებია	მოეწონებივარ/თ	მომ/გეწონებოდა	მოეწონებოდი/თ
მოგწონებია/თ	მოსწონებიხარ/თ	მოგწონებოდა/თ	მოსწონებოდი/თ
მოსწონებია/თ	მოსწონებია	მოსწონებოდა/თ	მოსწონებოდა
III კავშირებითი			
მომ/გეწონებოდეს	მოეწონებოდე/თ		
მოგწონებოდე/თ	მოსწონებოდე/თ		
მოსწონებოდე/თ	მოსწონებოდეს		

შენიშვნა: ზოგს მყოფადში შეიძლება -დ სუფიქსიანი ენებითი შეენაცვლოს: *შემცივდება, გაშიკვირდება, დამჭირდება*. მაგრამ ამით დინამიკური შინაარსი აქვთ და სინამდვილეში ამ სტატიკურთა გაგრძელებად არ შეიძლება ჩაითვალოს, თუმცა მეტყველებაში ამგვარი სესხება სხვა პარადიგმიდან ხდება.

აქედან ვინის წყობა აქვს იმათ, რომელნიც სემანტიკურად იგუებენ I და II პირთა რეალურ ობიექტს: *ძუღლივარ, მოეწონვარ, ვახსოვარ*, მაგრამ არა აქვს - *მწყინს, მეშინის (მეშინია), მძინავს, მღვიძავს* ზმნებს. ბოლო ორ ზმნას უწყვეტლის შინაარსით აორისტიის (წყვეტილის) ფორმები აქვთ: *მეძინა, მღვიძია*. სალაპარაკო ენაში ანალოგიით გაჩნდა *მღვიძავდა, მძინავდა. სწყურია, სწყინს, შია* ფორმებს სალაპარაკო ენაში ენაცვლება -დ სუფიქსიანი პასივის ფორმა: *მოსწყინდა, მოსწყურდა, მოშვიდა*, მაგრამ ესენი დინამიკური შინაარსისაა.

ამათგან ცალკე ქვეპარადიგმად გამოვყოფთ ი-ზე დაბოლოებულ ფუძეებს, რომელთაც უწყვეტელში აქვთ -ოდ სუფიქსი:

პარადიგმა №4 (56)

სწყურია (წყურვილი)

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო მგვეწურია გწვეურია/თ სწყურიათ	უწყვეტელი მგვეწუროდა გწვეუროდა/თ სწყუროდა/თ	აწმყოს კავშირებითი (//ზრბანებითი) მგვეწუროდეს გწვეუროდეს/თ სწყუროდეს/თ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი მგვეწყურება გწყურება/თ ეწყურება/თ	ხოლმეობით პირობითი მგვეწყურებოდა გწყურებოდა/თ ეწყურებოდა/თ	მყოფადის კავშირებითი მგვეწყურებოდეს გწყურებოდეს/თ ეწყურებოდეს/თ

II სერია

წყურვილი მომგვეწყურა მომგწყურდა მოგვეწყურათ მოგწყურდა/თ მოეწყურათ მოსწყურდა/თ	II კავშირებითი მოგვეწყუროს/ს მოგვეწყურდეს მოგვეწყუროს/თ მოგწყურდეს/თ მოეწყუროს/თ მოსწყურდეს/თ
---	---

III სერია

I რეზულტატივი მგვეწყურებია გწყურებია/თ სწყურებია/თ	II რეზულტატივი მგვეწყურებოდა გწყურებოდა/თ სწყურებოდა/თ	III კავშირებითი მგვეწყურებოდეს გწყურებოდეს/თ სწყურებოდეს/თ
--	--	--

III კლასი

სტრუქტურა: Ø/ი/უ-R-; მ/ს-R- კონსტრუქცია: ინვერსიული (მას ის; მას X)

ამ კლასში 'მედის ძირითადად გრძობა-ადქმის (აფექტური) სემანტიკის (მიყვარს ტიპი) ინვერსიული ზმნები, რომელთაც, განსხვავებით წინა კლასისაგან, აქვთ უწყვეტლის და აწმყოს კავშირებითის ფორმები, მაგრამ არა აქვთ II სერიის ფორმები. მყოფადი ძნელად ეწარმოებათ, მაგრამ, თუ აქვთ, ეწარმოებათ საერთო წესით: წყვეტილის სავარაუდო ფორმაზე აწმყოს ებ-ი მჩობლი (ორმაგი) თემატური სუფიქსის დართვით, რომელიც დინამიკური პასივისათვის არის დამახასიათებელი. ამიტომ ამ ფორმებს მედიოპასივებს უწოდებენ (ა. შანიძე).

III სერიის ფორმები ეწარმოებათ როგორც გარდაუვალ (ირიბ-გარდამავალ) ორპირიან დინამიკურ პასივებს, ოღონდ, მათგან განსხვავებით, უზმნისწინოდ: *მყვარებია – ეყვარებივარ, მძულებია – ეძულებივარ, მხსომებია – ეხსომებივარ..*

აწმყო	უწყვეტელი	მყოფადი	I რეზულტატივი
ახსოვს	ახსოვდა	ეხსომება	ხსომებია
შეყრს	შეურდა	*ეშურება	შურებია
უყვარს	უყვარდა	ეყვარება	კყვარებია
უკვირს	უკვირდა	*ეკვირება	კკვირებია
სძულს	სძულდა	ეძულება	სძულებია
უჭირს	უჭირდა	*ეჭირება	(გა)სჭირებია
სჭირს	სჭირდა	ეჭირება	სჭირებია

შენიშვნა: უჭირს და შურს ფორმებს მყოფად-წყვეტილში დ-სუფუქსიანი პასივი ენაცვლება: *უჭირდება – გაუჭირდა, შეშურდება – შეშურდა. ეშურება* ფორმამ ოდნავ იცვალა მნიშვნელობა („ისწრაფვის“). ვარსკვლავიანი ფორმები მყოფადის მნიშვნელობით პრაქტიკულად არ იხმარება.

ამ ზმნათაგან ორივე წყობა ე- და მ- რიგისა აქვს მხოლოდ *მიყვარს – ეყვარვარ, მძულს – ეძულვარ, მახსოვს – ეახსოვარ* ზმნებს, დანარჩენების სემანტიკა ამის შესაძლებლობას არ იძლევა.

III სერია, წესისამებრ, ეწარმოებათ როგორც ირიბი გარდამავლობის ორპირიან პასივებს, ოღონდ, განსხვავებით დინამიკური ზმნებისაგან, უზმნისწინოდ: *მყვარებია, მძულებია, მხსომებია – ეყვარებივარ, ეძულებივარ, ეხსომებივარ.*

პარაღიბმა №5 (57)

უყვარს (სიყვარული)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი			
აწმყო			
მ/გვიყვარს	მე/ჩვენ ის	ვუყვარვართ	მას მე/ჩვენ
გიყვარს/თ	შენ/თქვენ ის	უყვარხართ	მას შენ/ თქვენ
უყვარს/თ	მას/მათ ის	უყვარს	მას ის/ისინი
უწყვეტელი			
მ/გვიყვარდა	მე /ჩვენ ის	ვუყვარდი/თ	მას / მათ მე/ჩვენ
გიყვარდა/თ	შენ/თქვენ ის	უყვარდი/თ	მას / მათ შენ/თქვენ
უყვარდა/თ	მას/მათ ის	უყვარდა/თ	მას/ მათ ის/ისინი
აწმყოს კავშირებითი (//ბრძანებითი)			
მ/გვიყვარდეს	მე/ჩვენ ის	ვუყვარდე/თ	მას/მათ მე/ჩვენ
გიყვარდეს/თ	შენ/თქვენ ის	უყვარდე/თ	მას /მათ შენ/თქვენ
უყვარდე-ს/თ	მას /მათ ის	უყვარდე-ს/თ	მას/მათ ის/ისინი
მყოფადის ჯგუფი			
მყოფადი			
მ/გვეყვარება	მე/ჩვენ ის	ვეყვარებო/თ	მას/მათ, მე/ჩვენ
გივეყვარებათ	შენ/თქვენ ის	ვეყვარებო/თ	მას/მათ შენ/თქვენ
ვეყვარებათ	მას/მათ ის	ვეყვარებათ	მას/მათ ის/ისინი
ხოლმეობით-პირობითი			
მ/გვეყვარებოდნი	მე/ ჩვენ ის	ვეყვარებოდნი/თ	მას/მათ მე/ჩვენ
გივეყვარებოდნი/თ	შენ/თქვენ ის	ვეყვარებოდნი/თ	მას/მათ შენ/თქვენ
ვეყვარებოდნა/თ	მას/მათ ის	ვეყვარებოდნათ	მას/მათ ის/ისინი
მყოფადის კავშირებითი			
მ/გვეყვარებოდეს	მე/ ჩვენ ის	ვეყვარებოდე/თ	მას/მათ მე/ჩვენ
გივეყვარებოდე/თ	შენ/თქვენ ის	ვეყვარებოდე/თ	მას/მათ შენ/თქვენ
ვეყვარებოდეს/თ	მას/მათ ის	ვეყვარებოდეს/თ	მას/მათ ის/ისინი

შენიშვნა: აქ აწმყოს კავშირებითის ფორმები ბრძანებითის მნიშვნელობითაც იხმარება.

III სერია

I რეზულტატივი	
მ/გუყვარებია მეჩვენ ის გუყვარები/თ შენ/თქვენ ის ჰყვარები/თ მას/მათ ის	ყუყვარებივარ/თ მას მეჩვენ ყუყვარებიხარ/თ მას შენ/თქვენ ჰყუყვარებია მას ის/ისინი
II რეზულტატივი	
მ/გუყვარებოდა მე ჩვენ ის გუყვარებოდა/თ შენ/თქვენ ის ჰყვარებოდა/თ მას/მათ ის	ყუყვარებოდი/თ მეჩვენ ის/ისინი ჰყუყვარებოდი/თ შენ/თქვენ ის/ისინი ჰყუყვარებოდა/თ მას ის/ისინი
III კავშირებითი	
მ/გუყვარებოდეს მეჩვენ ის გუყვარებოდეს/თ შენ/თქვენ ის ჰყვარებოდეს/თ მას/მათ ის	ყუყვარებოდეთ მას მეჩვენ ყუყვარებოდეთ მას შენ/თქვენ ჰყუყვარებოდეს/თ მას/მათ ის/ისინი

IV კლასი

სტრუქტურა: მ/გ-/ს-R-ა

კონსტრუქცია: ინვერსიული ნაკლული (მას X)

სტრუქტურული თვალსაზრისით ცალკე კლასად შეიძლება გამოგვეყო *სცივა, სცხელა, ჰგრილა, სჯერა* რელატიური ზმნები, რომლებიც მიღებულია *ციე არს< ცივა, ცხელ არს<ცხელა, გრილ არს<გრილა, ჯერ არს > სჯერა* მეშველზმნიანი ფორმებისაგან პირის ნიშნების დართვით: *მ+ციე-ა, მ+გრილ-ა, მ+ცხელ-ა, მ+ჯერ-ა*. მათი მყოფადის საეარაულო ფორმები: *მეციება, გეციება, ეციება; მეცხელება, მეგრილება, მეჯერება* – მყოფადის მნიშვნელობით პრაქტიკულად არ იხმარება (*დიალ. არ მეჯერება* აწმყოა და ნიშნავს „*не верится мне*“). *ეციება, ეცხელება, ეგრილება* ფორმები შესაბამისად – *ცივა, ცხელა, გრილა* ფორმათა მყოფადის შინაარსს შეიცავს). ამიტომ ამ უკანასკნელებს მყოფადსა და წყვეტილში დინამიკური ენებითის ფორმები ენაცვლებათ: *შემციელება, დამცება; შემცივლა, დამცხა*.

აწმყო

<i>სცივა</i>	<i>სციოდა</i>	<i>*ეციება</i>	<i>სციებია</i>
<i>სცხელა</i>	<i>სცხელოდა</i>	<i>*ეცხელება</i>	<i>*სცხელებია//დასცხოშია</i>
<i>ჰგრილა</i>	<i>ჰგრილოდა</i>	<i>*ეგრილება</i>	<i>ჰგრილებია</i>
<i>სჯერა</i>	<i>სჯეროდა</i>	<i>*ეჯერება</i>	<i>სჯერებია</i>

ამათი მყოფადის თეორიულად შესაძლებელი ფორმები პრაქტიკულად არ იხმარება.

სცივა (სცივე)

I სერია

აწმეოს ჯგუფი		
აწმეო მ/გუ(ცივა გცივ/თ სცივ/თ	უწყებელი მ/გეციოდა გციოდა/თ სციოდა/თ	აწმეოს კავშირებითი მ/გეციოდეს გციოდეს/თ სციოდეს/თ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კავშირებითი
მ/გე(ცი)ვები გცი(ე)ვები/თ სცი(ე)ვები/თ	მ/გეცი(ე)ვებოდა გცი(ე)ვებოდა/თ სცი(ე)ვებოდა/თ	მ/გეცი(ე)ვებოდეს გცი(ე)ვებოდეს სცი(ე)ვებოდეს

მცხელა ზმნის III სერიის თეორიულად სწორი ფორმა *მცხელე-ბია* – *გცხელეებია* – *სცხელეებია* არ იხმარება. მის მაგივრად ასევე ინვერსიულ, მაგრამ დინამიკური ენებითის ფორმებს ხმარობენ: *დამცხომია* – *დაგცხომია* – *დასცხომია*; *დამცხომოდა* – *დაგცხომოდა* – *დასცხომოდა*; *დამცხომოდეს* – *დაგცხომოდეს* – *დასცხომოდეს*.

შენიშვნა: ზემოთაღნიშნულ ზმნათაგან ორპირიანი სტრუქტურის მქონე ერთეულენტიანი ზმნები: *ეშინია მას*, *სცხენია მას* დღეს ნათესაობითში შეიწყობენ მეორე აქტანტს, რომელიც სინტაქსურად ეერ მართავს ზმნას პირში (არაპირმიმართია) და ქართულ გრამატიკაში უბრალო დამატების სახელითაა ცნობილი: *მეშინია მე (მისი)*, *მ(რ)ცხენია მე (მისი)*. მათ ძველქართულში -გან თანდებულნიან ნათესაობითი შეეწყობოდა: *მეშინია მისგან*. აქედან ჩანს, რომ ეს აქტანტი წარმოშობით მკაკუხირებელი პირი უნდა იყოს და კონსტრუქცია მიღებული უნდა იყოს კონვერსიის გზით: *აშინებს ის მას > ეშინია მას მისგან*. ამ ზმნათა რიგს მიეკუთვნება აგრეთვე ინვერსიული დიათეზის №4,5,6 პარადიგმების შემდეგი ზმნები: *მესმის*, *მწამს*, *მშურს*, *მჯერა*, *მმართებს*, რომელთაც ორგვარი კონსტრუქცია აქვთ: 1. *ესმის*, *სწამს...* მას ის; 2. *ესმის*, *სწამს...* მას მისი. აქედან მეორე კონსტრუქცია მიღებული უნდა იყოს კონვერსიის გზით. ნიშანდობლივია, რომ ძველქართულში სწორედ მხოლოდ სურვილის და ნებდლობის სემანტიკის ინვერსიული დიათეზის ზმნებს შეეწყობათ საწყისი ნათესაობით ბრუნვაში: *მინებს*, *მნებაეს*, *მწადს*, *მეგულეების*, *მიძლავს*, *კელ-მეწიფეების...* სწავლის, ნახვის, კითხვის, ყოფის და სხვ.

II ტიპი

I კლასი

სტრუქტურა ა-R-ებ

კონსტრუქცია: ინვერსიული, ნაკლული (მას X)

„მაკანკალებს“ ტიპის ზმნები, რომელთაც რეალური სუბიექტისათვის კონსტრუქცია დატიური აქეთ და ეს მიცემითი ბრუნვა მ-პრეფიქსით აღინიშნება. ამათი სუბიექტი პასიურია – მოქმედების განმცდელია:

მაციებს, მამციენებს, მაცხელებს, მაკანკალებს, მაზმორებს, მამოქნარებს, მახველებს, მამცხიკებს, მაცეპინებს, მაზრიალებს, მაცახცახებს, მაურიალებს, მაურჯოლებს, მასლოკინებს, მამოკინებს და სხვა.

ამ ზმნათა დიათეზა მიღებულია პირის კლებით I სრული დიათეზისაგან (*ის მას – მან ის nom. + dat. – erg. + nom.*), სადაც მოთხრობითში დასმული სახელი მოქმედების აგენსია, მაკაუზირებელი პირია – აქტიური სუბიექტია, ხოლო მოქმედებას (*ურჯოლა, ცახცახი, მოქნარება და სხვ.*) განიცდის პირდაპირი ობიექტი (*აურჯოლებს, აცახცახებს, აკანკალებს ის მას*). ამიტომ ცნობიერებაში მოთხრობითში დასმული პირი იკარგება და რჩება მიცემითში დასმული პირი, რომელსაც რეალურად მოსდის რაიმე მოქმედება. შინაარსობლივად ისინი ავტოტიფ-მედიოაქტივებს ჰგვანან (*კანკალებს, ცახცახებს, ძაგძაგებს*), მაგრამ სტრუქტურით (ფ-Ø-R-ებ / მ-ა-R-ებ-ს) და კონსტრუქციით (*nom. – erg. – dat.*) მათგან განსხვავდებიან; ამასთანავე, იქ სახელობით-მოთხრობითში ბრუნვაცვალებადი პირი (აქტანტი) თვითმოქმედია („ავტოტივი“), აქ კი – მიცემითში დასმული პირი (აქტანტი) პასიური ნების მქონე რეალური სუბიექტია, რომელსაც მოქმედება (ენება სულიერი ან ფიზიკური) თავისდა უნებურად მოსდის. ამიტომ ასეთი ზმნები უნებლიე მოქმედებას გამოხატავენ. აქედან გასაგებია, რომ ამათ მხოლოდ მ-ს რიგის წყობა აქეთ: პირის დაკლების შედეგად დარჩენილი მიცემითში დასმული პირი (ყოფილი მორფოლოგიური ობიექტი, MO *dativ*-ში), წესისამებრ, მ-ს რიგის პრეფიქსითაა გამოხატული (მაშინ, როდესაც სახელობითსა და მოთხრობითში დასმული მორფოლოგიური სუბიექტი ფ-ს რიგის პრეფიქსებით გამოიხატება). სუბიექტური წყობის (ფ-ს რიგის) ფორმებიდან ზოგი კვლავ I უსრულ დიათეზაში (ავტოტიფ-მედიოაქტივში) რჩება, ზოგი კი I სრულ დიათეზაში (აქტივში) გადადის:

- მაშთქნარებს – ვამთქნარებ (med.-avtot.)
- მახელებს – ვახელებ (med.-avtot.)
- მაცემინებს – ვაცემინებ მე (med.-avtot.)
- მამცხიკვებს – ვამცხიკვებ მე (med.-avtot.)
- მაციებს – ვაციებ მე მას (act.)
- მაკანკალებს – ვაკანკალებ მე მას (act.)
- მამციენებს – ვამციენებ მე მას (act.)

ამათ, როგორც ა-R-ებ სტრუქტურის ზმნებს, აქტივისებური წარმოება აქვთ აწმყო-მყოფადის ჯგუფებსა და აორისტში. ისინი III სერიის ფორმებს ეერ აწარმოებენ.

პარადიგმა №7 (59)* (ნაკლული)

ამთქნარებს

I სერია

აწმყო ჯგუფი		
აწმყო მ/გვამთქნარებს მე/ჩვენ გამოქნარებს/თ შენ/თქვენ ამოქნარებს/თ მას/მათ	უწყებელი მ/გვამთქნარებდა მამთქნარებდა/თ ამთქნარებდა/თ	I კავშირებითი მ/გვამთქნარებდეს გამთქნარებდეს/თ ამთქნარებდეს/თ
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დამ/გვამთქნარებს მე/ჩვენ დავამთქნარებს/თ შენ/თქვენ დამთქნარებს/თ მას/მათ	ხოდმეობით პირობითი დამ/გვამთქნარებდა დავამთქნარებდა/თ დამთქნარებდა/თ	მყოფადის კავშირებითი დამ/გვამთქნარებდეს დავამთქნარებდეს/თ დამთქნარებდეს/თ

II სერია

წყებელი დამ/გვამთქნარა მე/ჩვენ დავამთქნარა/თ შენ/თქვენ დამთქნარა/თ მას/მათ	II კავშირებითი დამ/გვამთქნაროს მე/ჩვენ დავამთქნაროს/თ შენ/თქვენ დამთქნაროს/თ მას/მათ
--	--

შენიშვნა. III სერიის ფორმები – სუბიექტური წყობის დაუმთქნარებივარ სემანტიკურად შეუძლებელია.

II კლასი

სტრუქტურა: ა-R-ებ, ა-R-ებინებ კონსტრუქცია: ინვერსიული, ნაკლული (მას X)

ამავე ტიპში შედის კაუზატიური ა-R-ებ, ა-R-ებინებ სტრუქტურის ზმნები, რომელთაც დაკარგული აქვთ მაკაუზირებელი პირი (მორფოლოგიური სუბიექტი) და დარჩენილი მიცემითბრუნვიანი აქტანტი გაგებულია რეალურ სუბიექტად (აგენსად). მათ ხშირად ნაწილაკად ქცეული კითხვითი ნაცვალსახელი რა ახლავთ და კითხვით-ნეგატიურ გუნება-განწყობის სემანტიკას შეიცავენ:

[ნეტაჲ] რა მაცინებს (რატომ ვიცინი, რა სიცილის გუნებაჲ ვარ), რა გატირებს (რატომ ტირი), [ნეტაჲ] რა ამღერებს (რატომ მღერის, რა სიმღერის ხასიათ ზუა, რა ემღერება, რა აშინებს (რატომ ეშინია).

ამათ ასეთივე ინვერსიული კონსტრუქციის გუნება-განწყობის სემანტიკის ვნებითები შეესატყვისებათ: *მემღერება და ემღერი (სიმღერის გუნებაჲ ვარ), (რა) ეტირება, (რა) ეცეკვება* (იხ. ქვემოთ). ინვერსიული შინაარსით ამ ზმნებს ყველა მწკრივი ვერ ეწარმოებათ.

პარადიგმა №8 (60)* (ნაკლული)

რა აცინებს

I სერია

აწმყოს გუფი	
აწმყო	უწყებელი
(რა) მ/გეაცინებს	(რა) მ/გეაცინებდა
(რა) გაცინებს/თ	(რა) გაცინებდა/თ
(რა) აცინებს/თ	(რა) აცინებდა/თ

მყოფადის ჯგუფი			
მყოფადი			
(რა) გამ/გეაცინებს	დამ/გეაიწყებს	(რა) გამ/გეაცინებდა	დამ/გეაიწყებდა
(რა) გაგაცინებს/თ	დაგაიწყებს/თ	(რა) გაგაცინებდა/თ	დაგაიწყებდა/თ
(რა) გაააცინებს/თ	დააიწყებს/თ	(რა) გაააცინებდა/თ	დააიწყებდა/თ

ამ ტიპის ზმნებს სემანტიკის მიხედვით აქვთ შესაძლებლობა ამ მწკრივითა წარმოებისა. ზოგადი სტაბილური წესი არ არსებობს.

ა-R-ებინებ სტრუქტურის ზმნებსაც რა (ამ შემთხვევაში რა ნაწილაკადაა ქცეული და ნიშნავს რატომ, როგორ) და ნეტავ ნაწილაკები ახლავს:

რა გამაკეთებინებს – რამ გამაკეთებინა (=როგორ გაეაკეთებ, როგორ შეეძლებ გაკეთებას, როგორ გაეაკეთე, რამ შემაძლებინა გაკეთება), რა წაგაღებინებს – რამ წაგაღებინა (რანაირად, როგორ წაიღებ... როგორ შეიძელი წაღება), რა გაჭმევს – რამ შეგაჭამა (როგორ, რატომ ჭამ – როგორ, რატომ ჭამე) და სხვ.

რა ნაცვალსახელს დაჩრდილული აქვს თავისი მნიშვნელობა და ქცეულია ნაწილაკად.

ამგვარად, ეს ფორმები პირნაკლია: მოთხრობითში დასმული აქტანტი, მაკაუზირებელი პირი გაუჩინარებულია, წინ არის წამოწეული რეალურად მოქმედი მიცემითბრუნვიანი აქტანტი, რომელიც რეალურ სუბიექტად (აგენსად) არის გაგებული და წყვეტილის ფორმას მიღებული აქვს ნატვრით-კავშირებითი კილოს შინაარსი მომავალი დროის სემანტიკით:

წყვეტილი: გამაკეთებინა მან მე ის > ნეტავი გამაკეთებინა მე ის (=ნეტავი გაეაკეთო მე ის)

ამასთან, ნეტავი ნაწილაკთან ინვერსიული კონსტრუქციით მხოლოდ წყვეტილის ფორმები იხმარება ნატვრითი კილოს მომავლის შინაარსით – ნეტავი გამაკეთებინა (ნეტავ შეეძლო გაკეთება). ამ ნაწილაკთან კავშირებითის ფორმები ინვერსიული კონსტრუქციით არ იხმარება (ნეტავი გამაკეთებინოს მან მე ის – სრული კონსტრუქციის აქტივია).

შენიშვნა: თუმცა, იშვიათად, II კავშირებითი ფორმებიც შეიძლება შეგვხედეს: რამ დაჩაეიწყოს...

პარადიგმა №9 (61)* (ნაკლული)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი	
აწმყო (რა) მ/გვაკეთებინებს (რა) გააკეთებინებს/თ (რა) აკეთებინებს/თ	უწვევბელი (რა) მ/გვაკეთებინებდა (რა) გააკეთებინებდა/თ (რა) აკეთებინებდა/თ
მყოფადის ჯგუფი	
მყოფადი (რა) გამ/გვაკეთებინებს (რა) გაგაკეთებინებს /თ (რა) გააკეთებინებს/თ	

II სერია

წვევბელი	
(რამ) გამ/აკეთებინა	(ნეტაუი) გამ/გვაკეთებინა
(რამ) გაგაკეთებინა/თ	(ნეტაუი) გაგაკეთებინა/თ
(რამ) გააკეთებინა/თ	(ნეტაუი) გააკეთებინა/თ

III ტიპი

სტრუქტურა: ე-R-ები კონსტრუქცია: ინვერსიული (მას X; მას ის)

ამ ტიპში ვაერთიანებთ ე-R-ები სტრუქტურის II დიათეზის (დინამიკური პასივების) ფორმებს, რომელთაც მიცემითში დასმული მორფოლოგიური ობიექტი (რომელიც, ჩვეულებრივ, პერსონალური პირია) სუბიექტადაა გაგებული და მრავლობითშიც ითანხმებს ზმნას. ესენი ე-R-ები სტრუქტურის ირეგულარულ პასივებს მიეკუთვნებიან სემანტიკური ნიუანსებით: მიწნევის (მოჩვენებითობის), გუნება-განწყობის, შესაძლებლობის (პოსიბილური) და ზოგი სულიერი და ფიზიკური მდგომარეობის გამომხატველი ზმნები, რომელნიც ინვერსიული დიათეზის მქონეა: რეალურ სუბიექტად მიცემითში დასმული სახელია, რომელიც მ-ს რიგის ნიშნით გამოიხატება ზმნაში. სახელობითში დასმული პირი (ისტორიულად გრამატიკული სუბიექტი) გაუჩინარებულია.

ამ ტიპის ზმნებს მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმები ეწარმოებათ და, ჩვეულებრივ, ორპირიანებია. მათ მხოლოდ ობიექტური წყობის ფორმები აქვთ. გამონაკლისია უნებლიობის სემანტიკის პასივები, რომელთაც ყველა მწკრივი და ორივე წყობა აქვთ და შესაძლებლობის (პოსიბილური) ვნებითები, რომელთაც ერთპირიანი ფორმებიც აქვთ (*იჭმევა – ეჭმევა, ისმევა – ესმევა*).

I კლასი

გუნება-განწყობის სემანტიკის პასივები კონსტრუქცია: ნაკლული (მას X)

ეს ზმნები გამოხატავენ მიცემითში დასმული აქტანტის განწყობას. სახელობითში მდგარი პირი გაუჩინარებულია, დარჩენილი მიცემითში დასმული პირი გაგებულია რეალურ სუბიექტად. ამგვარად, ამ ტიპის ზმნები ნაკლული კონსტრუქციისაა და ინვერსიულებია (*ემღერება, ეტირება, ეზეიმება მას*); აქვთ მხოლოდ მ-ს რიგის ფორმები და მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის მწკრივები ეწარმოებათ.

ზოგი მათგანი იხმარება რა კითხვით ნაცვალსახელიან კონსტრუქციებში, სადაც ამ ნაცვალსახელს დაკარგული აქვს კითხვითი შინაარსი და *ნეტავ* ნაწილაკთან ერთად (რომელიც შეიძლება

არც იყოს წარმოდგენილი) მთელი კონსტრუქცია ნატერის ნიუანსს შეიცავს.

- (ნეტაე) რა მემღერება (= რა მამღერებს, რა სიმღერის ხასიათზე ვარ, რატომ მემღერი)
- (ნეტაე) რა ეტირება (= რა ატირებს, რა ტირილის ხასიათზეა, რატომ ტირის)
- (ნეტაე) რა ეცინება (= რა აცინებს, რა სიცილის ხასიათზეა, რატომ იცინის)
- (ნეტაე) რა გენაღვლეება (= რა განაღვლეებს, რატომ ნაღვლომ)
- (ნეტაე) რა გეჩქარება (= რა გაჩქარებს, რატომ ჩქარობ)
- (ნეტაე) რა ემასლაათება (= რა ამასლაათებს, რატომ მასლაათობს)
- (ნეტაე) რა ექიზიყება (= რა ქიზიყში წასვლის ხასიათზეა)
- (ნეტაე) რა შეინსტიტუტება (= რა ინსტიტუტში წასვლის ხასიათზე ვარ)
- (ნეტაე) რა ექალება (= რა ქაღის ხასიათზეა)
- (ნეტაე) რა ეცეკება (= რა აცეკებს, რა ცეკვის ხასიათზეა)
- (ნეტაე) რა ეზეიმება (= რა ზეიმის ხასიათზეა)
- (ნეტაე) რა ეხუმრება (= რა ხუმრობის ხასიათზეა)

ეს ზმნები ინვერსიული კონსტრუქციის **ა-R-ზე** **ა-R-ები**ნებ კაუზატიური სტრუქტურის ზმნათა შესაბამისი კონვერსიული ფორმებია, მაგრამ, მათგან განსხვავებით, ამათ II სერიის ფორმები არა აქვთ.

პარადიგმა №10 (62)* (ნაკლული)

ემღერება

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	უწყებელი	აწმყოს კავშირებითი
მგვემღერება მეჩვენ გემღერება/თ შენ/თქვენ ემღერება/თ მას/მათ	მგვემღერებოდა მეჩვენ გემღერებოდა/თ შენ/თქვენ ემღერებოდა/თ მას/მათ	მგვემღერებოდეს მეჩვენ გემღერებოდეს/თ შენ/თქვენ ემღერებოდეს/თ მას/მათ

II კლასი

მიჩნევის (მოჩვენებითობის) პასივები

ეს ზმნები ყოველთვის **ე-პრეფიქსიანი** და **ორპირიანი**ებია. ისინი გამოხატავენ მიცემითში დასმული სახელის, მიცემითში მდგარი პერსონალური აქტანტის დამოკიდებულებას სახელობითში მდგარი აქტანტის მიმართ: რად მიაჩნია მორფოლოგიურ ობიექტს (რეალურ სუბიექტს) მორფოლოგიური სუბიექტი (რეალური ობიექტი). ამიტომ

ამ ზმნებში რეალურ სუბიექტად (აგენსად) მიცემითში დასმული სახელი გაიაზრება; ხოლო განცდის, აღქმის ობიექტად (პაციენსად) კი – სახელობითში მდგარი. ამგვარად, ისინი ინვერსიულნია და აქვთ ორივე წყობა (თუკი ამის საშუალებას სემანტიკა იძლევა): *მეპატარაება – ვეპატარაები, მედიდება – ვედიდები, მეცოტაება – ვეცოტაები, მეამაყება – ვეამაყები, მესახელება – ვესახელები.*

ამათ III სერიის ფორმები არა აქვთ. ზოგიერთს მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმების წარმოება შეუძლიათ, მაგ. *მეამეყება, მენადელება.* უმეტესობას კი წევვტილის ფორმებიც აქვს: *მემწარა, მეტკბილა, მეცოტაეა, მებევრა, მედიდა, მეპატარაეა, მეაფსუსა, მეჭაშნიკა, მესხეაფერა, მესიამოვნა* და სხვ.

პარადიგმა №11 (63)* (ნაკლული)

მეპატარაება – ვეპატარაები

აწმყოს ჯგუფი	
აწმყო	
მ/გვეპატარაება მე/ჩვენ ის გეპატარაება/თ ეპატარაება/თ	ვეპატარაებო/თ მას/მათ მე/ჩვენ ეპატარაებო/თ ვეპატარაებო/თ
უწყვეტელი	
მ/გვეპატარაებოდა მე/ჩვენ ის გეპატარაებოდა/თ ეპატარაებოდა/თ	ვეპატარაებოდო/თ მას/მათ მე/ჩვენ ეპატარაებოდო/თ ვეპატარაებოდო/თ
აწმყოს კავშირებითი	
მ/გვეპატარაებოდა მე/ჩვენ ის გეპატარაებოდა/თ ეპატარაებოდა/თ	ვეპატარაებოდე/თ მას/მათ მე/ჩვენ ეპატარაებოდე/თ ეპატარაებოდეს/თ

II სერია

წვევტილი	II კავშირებითი
მ/გვეპატარაეა მე/ჩვენ, ის/ისინი გეპატარაეა/თ ეპატარაეა/თ	მ/გვეპატარაეოს მე/ჩვენ, ის/ისინი გეპატარაეოს/თ ეპატარაეოს/თ
ვეპატარაეე/თ მას/მათ, მე/ჩვენ ეპატარაეე/თ ეპატარაეა/თ	ვეპატარაეო/თ მას/მათ, მე/ჩვენ ეპატარაეო/თ ეპატარაეოს/თ

III კლასი

უნებლიობის სემანტიკის პასივები

1) ინვერსიული შინაარსი (უნებლიობის ნიუანსით) აქვთ ვ-R-ება სტრუქტურის მქონე დატიური კონსტრუქციის ზმნებს, რომელთაც ორი პირის ნიშანი (მარკერი) აქვთ, მაგრამ ერთი პირი აქვთ შერჩენილი – კერძოდ, აგენსად გაგებულ მიცემითში დასმული პირი. ისინი ამ პირის სულიერ მდგომარეობას გამოხატავენ და უნებლიობის შინაარსს შეიცავენ. ამ თვალსაზრისით ისინი უპირისპირდებიან სუბიექტური წყობის რეფლექსივავტოტივებს, რომელთა მორფოლოგიური სუბიექტიც აქტიური ნების გამომხატველია:

ვიღვიძებ – მეღვიძება, ვიძინებ – მეძინება, ვჩქარობ – მეჩქარება, ვზარობ (ვიზარებ) – მეზარება, ვიგვიანებ – მაგვიანდება, ვიცინი – მეცინება, ვიღიმი – მეღიმება, ვტირი – მეტირება, ვყვინთავ – მეყვინთება, ვთვლებ – მეთვლიძება, ვამთქნარებ – მემთქნარება, ვაღებინებ – მეღებინება.

ამავე თვალსაზრისით საოპოზიციო ცალკები შეიძლება იყოს აქტიური ნების გამომხატველი სუბიექტის (აგენსის) მქონე ორპირიანი სასუბიექტო ქცევის რეფლექსივ-აქტივები: მათი შესაბამისი უპრეფიქსიანი ფორმები ორპირიანია და ობიექტური წყობის ფორმებიც აქვთ:

ენანობ მე მას (ენანებ) – მენანება – ეენანები; ვთაკილობ – მეთაკილება – ვეთაკილები; ვივიწყებ – მავიწყდება – ვავიწყდები; ვიხსენებ – მახსენდება – ვახსენდები; ვიწყალებ – მეწყალება – ვეწყალები; ვიგონებ – მაგონდება – ვაგონდები, ვიზარებ – მეზარება – ვეზარები (=ვეჯავრები); ვირიდებ – მერიდება – ვერიდები.

მათ საოპოზიციო ცალკებად შეიძლება ერთპირიანი აქტიურ-სუბიექტიანი რეფლექსივი-პასივიც (ი-პრეფიქსიანი დეპონენსი) მქონდეთ: *ვიზმორები – მეზმორება, ვიღიმები – მეღიმება.*

შენიშვნა: *მერიდება მე მისი – ვრიდება მას ჩემი.* ინვერსიული კონსტრუქციისაა *მერიდება ის მე – ვერიდები მე მას* კონსტრუქციაში კი აგენსი (MS) სახელობითში დასმული პირია.

რაც შეეხება უღლებას, ორპირიან ფორმებს სამივე სერიის წარმოება შეუძლიათ და მიჰყვებიან რეგულარული ვ-R-ები სტრუქტურის ზმნების პარადიგმას:

მენანება – მენანებოდა – დამენანება – დამენანა – დამნანებია; მეჩვენება – მეჩვენებოდა – მომჩვენებდა – მომჩვენა – მომჩვენებია; მეხარება – მეხარებოდა – შემეხარება – შემეხარა – შემხარებია.

სამივე სერიის ფორმები აქვთ აგრეთვე ორპირიანი სტრუქტურის მქონე, მაგრამ პირნაკლ ზმნებს (*მეცინება მე ტიპისა*):

*მეცინება – მეცინებოდა – გამეცინება – გამეცინა – გამცინებია; მელი-
მება – მელიმებოდა – გამელიმება – გამელიმა – გამლიმებია; მეძინება –
მეძინებოდა – ღამეძინება – ღამეძინა – ღამძინებია; მელეიძება – მელეიძებო-
და – გამელეიძება – გამელეიძა – გამლეიძებია; მეყლაპება – მეყლაპებოდა –
გაღამეყლაპება – გაღამეყლაპა – გაღამეყლაპია; მერიდება – მერიდებოდა –
მომერიდება – მომერიდა – მომრიდება; მაცივდება – მაცივდებოდა – შე-
მაცივდება – შემაცივლა (სიტყვა).*

ამათგან ზოგს მხოლოდ I და II სერიის ფორმები აქვთ:

*მეტრება – მეტრებოდა – ამეტრება – ამეტრია; მეყვინთება – მეყვინ-
თებოდა – ჩამეყვინთება – ჩამეყვინთა; მეთელიმება – მეთელიმებოდა –
წამეთელიმება – წამეთელიმა/წამთელიმა; მე ზმორება – მე ზმორებოდა –
გამე ზმორება – გამე ზმორა; მემთქნარება – მემთქნარებოდა – დამემთქნა-
რება – დამემთქნარა; მელუტუნება – მელუტუნებოდა – დამელუტუნება –
დამელუტუნა.*

ორიოდე ზმნას მხოლოდ აწმყოს მწკრივები აქვს: *მენქარება –
მენქარებოდა – მენქარებოდეს; მელებინება – მელებინებოდა – მელე-
ბინებოდეს.*

ორიოდეს კი, რომელიც მხოლოდ ზმნისწინით იხმარება, აწმყოს
მწკრივები არა აქვს: *შემომელანძლება – შემომელანძლა, შემომელასე-
ბა – შემომელახა; შემომაკვდება – შემომაკვდა – შემომკვდომია, შე-
მომეჭება – შემომეჭამა.*

შენიშვნა: მაცივდება ჩა და მო ზმნისწინით, მაკდება ჩა და და ზმნისწინით
ის მე კონსტრუქციისა და არ არის ინვერსიული, ე.ი. მოქმედების აგენსი (მორფო-
ლოგიური სუბიექტი) სახელობითში დასმული პირია. ამათვე შეიძლება მივა-
კუთვნოთ ერთი ე-R-ობი სტრუქტურის – ეეცნობი მას მე – მეცნობა მე ის ასევე:
ეს ხმის/ეს ხმება (თაებრუ); ეფსმება...

პარადიგმა №12 (64)

ენატრება (ნატერა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი	
აწმყო	
მ/გენატრება მყ/ჩვენ ის	- ვენატრები/თ მას მყ/ჩვენ
გენატრება/თ	- ენატრები/თ
ენატრება/თ	- ენატრება
უწვევებელი	აწმყოს კავშირებითი
მ/გენატრებოდა - ენატრებოდი/თ	მ/გენატრებოდეს - ენატრებოდეს/თ
გენატრებოდა/თ - ენატრებოდი/თ	გენატრებოდეს/თ - ენატრებოდეს/თ
ენატრებოდა/თ - ენატრებოდა	ენატრებოდეს/თ - ენატრებოდეს
მყოფადის ჯგუფი	
მყოფადი	ხელშეობით პირობითი
მომ/გენატრება - მოვენატრები/თ	მომ/გენატრებოდა - მოვენატრებოდი/თ
მოგენატრება/თ - მოვენატრები/თ	მოგენატრებოდა/თ - მოვენატრებოდი/თ
მოენატრება/თ - მოენატრება	მოენატრებოდა/თ - მოენატრებოდა
მყოფადის კავშირებითი	
მომ/გენატრებოდეს - მოვენატრებოდეს/თ	
მოგენატრებოდეს/თ - მოვენატრებოდეს/თ	
მოენატრებოდეს/თ - მოვენატრებოდეს	

II სერია

წყვეტილი	II კავშირებითი (//ბრძანებითი)
მომ/გენატრა - მოვენატრე/თ	მომ/გენატროს - მოვენატროთ
მოგენატრა/თ - მოვენატრე/თ	მოგენატროს/თ - მოვენატროთ
მოენატრა/თ - მოენატრა	მოენატროს/თ - მოენატროს

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი
მომ/გენატრები - მოენატრებივარ/თ	მომ/გენატრებოდა - მოენატრებოდი/თ
მოგენატრები/თ - მოენატრებიხარ/თ	მოგენატრებოდა/თ - მოენატრებოდი/თ
მონატრები/თ - მონატრები	მონატრებოდა/თ - მონატრებოდა
III კავშირებითი	
მომ/გენატრებოდეს - მოენატრებოდეს/თ	
მოგენატრებოდეს/თ - მონატრებოდეს/თ	
მონატრებოდეს/თ - მონატრებოდეს	

უემოთ ვნახეთ, რომ უნებლიობის შინაარსის მქონეა I უსრული დიათეზის ა-R-ებ სტრუქტურის აეტოტივის (მედიაოქტივის) ობიექტური წყობის ინვერსიულიზმები, რომელთა სუბიექტური წყობის ფორმები ნებსითი მოქმედების გამოხატეულია (*მამცხვიკებს – ეამცხვიკებს*). მათი შესაბამისი II დიათეზის ე-R-ები სტრუქტურის პასივის ობიექტური წყობის ზმნები კი ასევე უნებლიობის შინაარსის მატარებელია:

ვამცხვიკებს – მამცხვიკებს – მემცხვიკება; ვაცემინებს – მაცემინებს – მეცემინება; ვამოქნარებს – მამოქნარებს – მემოქნარება; ვახველებს – მახველებს – მეხველება; ვაღებინებს – მაღებინებს – მეღებინება; ვიზმორებს – მაზმორებს – მეზმორება.*

შენიშვნა: ამ უკანასკნელს არა აქვს სუბიექტური წყობის აეტოტივი (მედიაოქტივი) *ვაზმორებს*. მის ნაცელად ჯდება *ო-R-ები* სტრუქტურის დეკონენსი – *ვიზმორები*.

უნებლიობის შინაარსი დაჰკრავს ზოგიერთ -დ სუფიქსიან და ა/უ/ს-R-ებ-ი/ა სტრუქტურის ზმნასაც:

მავკიანდება, მავიწყდება, მახხენდება, მსწყურდება, შემოაკედა, შემაცოვდა, მწყინდება და სხვ. ესენიც ძირითადად გრძნობების გამოხატეულია, თუმცა, შეიძლება სხვა მოქმედებასაც გამოხატავდნენ: *ვავლებ, მაგრამ – მივარდება, ეტეხავ, მაგრამ – მიტყდება.*

ეს სია შეიძლება გაიზარდოს განსაკუთრებით უთემისნიშნო და ფუძედრეკად აქტივთა და შესაბამისი პასივების ფორმებით:

ვამტერევ – მემტერევა, ვამხხერევ – მემხხერევა, ვხევ – მეხევა, ვახელ – მეხილება, ვაჭყეტ – მეჭყიტება, ვგლეჯ – მეგლეჯება, ვბზეკ – მებზიკება, ვბნედ – მებნიდება, ვთვლემ – მეთვლილება...

ასევე ვნებითის კაუზატიური ფორმებით:

ვწერ – მეწერილება, ვხატავ – მეხატეინება, ვცემ – მეცემინება, ვჭამ – მეჭამეინება, ვკრეჭ – მეკრეჭინება, ვკლავ – მეკელეინება, ვთლი – მეთლეინება, ვჭრი – მეჭრეინება და სხვ.

შენიშვნა: ამ ზმნათაგან *ეხათრება, ვრიდება* ზმნებს ორგვარი კონსტრუქცია აქვთ: 1. *ეხათრება, ვრიდება მას ის (წასვლა, ჭამა, თქმა, თხოვნა და სხვ.)* და 2. *ეხათრება, ვრიდება მას მისი (მასწავლებლის, მამის, მეზობლის და სხვ.)* ამათვე რიცხვია *მეუურება: (არ) მეუურება მე ის, (არ) მეუურება მე მისი.*

პარადიგმა №13 (65)

აღიწყოება (დავიწყოება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო მ/გვევიწყოება მუ/ჩვენ ის გავიწყოება/თ ავიწყოება/თ ვავიწყოება/თ მას მუ/ჩვენ ავიწყოება/თ ავიწყოება	უწყოებელი მ/გვევიწყოებოდა გავიწყოებოდა/თ ავიწყოებოდა/თ ვავიწყოებოდა/თ ავიწყოებოდა/თ ავიწყოებოდა	აწმყოს კავშირებითი მ/გვევიწყოებოდეს გავიწყოებოდეს/თ ავიწყოებოდეს/თ ვავიწყოებოდეს/თ ავიწყოებოდეს/თ ავიწყოებოდა
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი დამ/გვევიწყოება/თ დაგვევიწყოება /თ დაავიწყოება/თ	ხოლმყოფით პირობითი დამ/გვევიწყოებოდა დაგვევიწყოებოდა/თ დაავიწყოებოდა/თ	მყოფადის კავშირებითი დამ/გვევიწყოებოდეს დაგვევიწყოებოდეს/თ დაავიწყოებოდეს/თ

II სერია

წყოებელი დამ/გვევიწყოდა დაგვევიწყოდა/თ დაავიწყოდა/თ	II კავშირებითი დამ/გვევიწყოდეს დაგვევიწყოდეს-ს/თ დაავიწყოდეს-ს/თ	ბრძანებითი არ დავგვევიწყოდეს არ დავგვევიწყოდეს-ს/თ არ დავგვევიწყოდეს-ს/თ
---	--	--

III სერია

I რეზულტატივი დამ/გვევიწყოებია დაგვევიწყოებია და(კ)ვიწყოებია	II რეზულტატივი დამ/გვევიწყოებოდა დაგვევიწყოებოდა და(კ)ვიწყოებოდა	III კავშირებითი დამ/გვევიწყოებოდეს დაგვევიწყოებოდეს და(კ)ვიწყოებოდეს
--	--	--

IV კლასი

შესაძლებლობის (პოსიბილური) პასივები

აქვე განვიხილათ შესაძლებლობის (პოსიბილური) პასივებს, რომელთაც, დეპონენტების მსგავსად, მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმები ეწარმოებათ.

ამ ტიპის ზმნების შინაარსი ზმნით გამოხატული მოქმედების შესაძლებლობას უშეებს (*ი/ეჭმევა, ი/ესმევა, დაეჯერება*) ან უარყოფს (*არ ი/ეჭმევა, არ ი/ესმევა, არ ეპატიება, არ მოეცეუება, არ ემეტება, არ დაი/ეტოვება, (ხელი) არ ეხლება და სხვ.*)

ორპირიან ფორმებში სახელობითში დასმული აქტანტი ხშირად უჩინარდება: *არ ი/ეცხოვრება, არ(და)ი/ედგომება, არ გაი/ესვლება, არ გაი/ეძლება, არ ეღალატება, არ ეჯდომება...* დარჩენილია მიცემითში დასმული აქტანტი, რომელიც რეალურ სუბიექტად არის გაგებული.

ასეთი ფორმები ხშირად უარყოფით კონსტრუქციაში იხმარება:

არ ეჯდომება, არ ეღალატება, არ დაეჯერება, არ ეცხოვრება, არ ედგომება, არ ეპატიება, არ მოეცეუება, არ გაესვლება, არ გაეძლება, არ გაემეტება, არ დაეტოვება, (ხელი) არ ეხლება და სხვ.

პოსიბილური შინაარსის რეალტიურ ფორმებს მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის მწკრივები ეწარმოებათ. ამასთან, მხოლოდ ობიექტური წყობის (მანის რიგის) ფორმები აქვთ.

ამ ზმნათა სემანტიკური შეზღუდულობის გამო ერთპირიანებს პირეელი და მეორე სუბიექტური პირის ფორმები არა აქვთ (*ეს წყალი არ ისმევა, ეს ხილი არ იჭმევა, ეს კაბა არ ჩაიცმევა, გარეთ არ გაისვლება*). ეს ზმნები ნომინატიური კონსტრუქციისაა და მათ მხოლოდ აწმყოს ჯგუფის ფორმები ეწარმოებათ. ამიტომ ისინი შეიძლება II ღიათეზის №11 (45) პარადიგმას (დეპონენტებს) მივაკედლოთ.

პარადიგმა №14 (66)

ესმევა

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო მ/გვესმევა გესმევა/თ ესმევა/თ	უწმვებელი მ/გვესმეოდა გესმეოდა/თ ესმეოდა/თ	აწმყოს კავშირებითი მ/გვესმეოდეს გესმეოდეს/ს ესმეოდეს/ს

ამგვარად, როგორც გამოჩნდა, ინვერსიული კონსტრუქციის ნარევი სტრუქტურის ზმნები, ჩვეულებრივ, დეფექტური უღლების მქონეა, მაგრამ მათი საშუალებით შეიძლება გამოიხატოს ისეთი ფაქიზი სემანტიკური ნიუანსები, რომელთა გადმოცემის უნარი და შესაძლებლობა აქვს მხოლოდ პოლიპერსონალური აგებულების ზმნას. მონოპერსონალური კონსტრუქციის ზმნების მქონე ვნებში ამგვარი ნიუანსების გადმოცემა აღწერითი საშუალებებითა და ვრცელი შესიტყვებით ხდება შესაძლებელი.

ქართული ზმნის უღლების ზემოთ წარმოდგენილი პარადიგმების რაოდენობა 66-ს აღწევს, მაგრამ მათი რიცხვი გაცილებით ნაკლებია, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმას, რომ აწმყოს განსხვავებული თემების მქონე ზმნების ძირითად კლასებს პარადიგმები ერთგვარი აქვთ.

ბანმარტებები ტაბულებთან დაკავშირებით

ქვემოთ წარმოდგენილ ტაბულებში მოცემულია ქართული ზმნის უღლების სისტემის მთლიანი სურათი.

1. აწმყო-წყვეტილის (აორისტის) დაპირისპირების მიხედვით გამოყოფილია 7 ძირითადი კლასი. კლასები და ქვეკლასები გამოყოფილია იმის მიხედვით, თუ 1. რა წესს ეყრდნობა აწმყო – წყვეტილის დაპირისპირება: აბლაუტს თუ აფიქსაციას; 2. წყვეტილის ნიშანი არის -ე სუფიქსი თუ Ø სუფიქსი; 3. რა ნიშანი აქვს წყვეტილში S_3 პირს -ებ თემისნიშნთან ზმნებში: -ა სუფიქსი თუ -ო სუფიქსი (მაშასადამე, განივითარებს თუ არა აწმყოს თემატურ სუფიქსს III-სერიაში); რა ხმოვანი (ა თუ ი) აღდგება ფუძეკუმშვადი ზმნების წყვეტილში.

2. ტაბულაში ზმნური ფუძე (ძირი) აღნიშნულია R-ით. ფუძისეული (ძირისეული) ცვალებადი ხმოვანი კვადრატულ ფრჩხილებშია ჩასმული [ე/ი].

ზმნურ ფუძეთა მთლიანი შედგენილობა ან ბოლოკიდური თანხმოვანი ნაწევნებია მხოლოდ საჭიროების შემთხვევაში. ქართული ზმნური ფუძეების (ძირების) თავიკიდური და ბოლოკიდური პოზიცია ყოველთვის თანხმოვანს უჭირავს. ამასთან, არის როგორც მარცვლიანი (აბსოლუტური უმრავლესობა), ისე უმარცვლო (იშვიათი) ფუძეები.

3. მასდარი და მიძლეობა აწმყოს თემას ეყრდნობა.

4. ტაბულაში I სერიიდან მხოლოდ აწმყოს ფორმებია წარმოდგენილი, რადგანაც I სერიის ყველა მწკრივი ეყრდნობა აწმყოს თემას: უწყვეტელი -დ-ი; აწმყოს კავშირებითი -დ-ე; აქტივი მყოფადი ზმნისწინიანი აწმყოს ფორმაა. შესაბამისად ხოლმეობითი და მყოფადის კავშირებითიც ზმნისწინიანი ფორმებია.

5. წყვეტილში საგანგებოდ აღნიშნაეთ S_3 პირის მხოლოდ -ო ნიშანს. ყველა დანარჩენ შემთხვევაში იგულისხმება, რომ არის -ა.

6.1. გარდამავალი ზმნის I რეზულტატივის ფორმა წარმოადგენს სტატიკური ენებითების აწმყოს საობიექტო ქცევის ინვერსიულ ფორმებს (ზმნისწინდართულს), მაგრამ, რადგანაც სტატიკური ზმნების უღლების სისტემის წარმოდგენა დიდ ადგილს დაიჭერდა, ამიტომ ტექნიკური თვალსაზრისით I რეზულტატივის წარმოებისათვის ამ ტაბულაში უფრო მოსახერხებლად ვცანით მყოფადის ფორმების გამოყენება. ამის საფუძველს კი იძლეოდა ის, რომ დღეს I რეზულტატივის ფორმები შეიძლება წარმოვადგინოთ გარდამა-

ვალი ზმნის საობიექტო ქცევის ფორმებზე დაყრდნობით: მყოფადის ფუძეს (*გა-უ-კეთ-ებ*), *გა(მ)-ი-კეთ-ებ*). S_1 და S_2 პირებში დაერთვის *-ი* სუფიქსი+მეშველი ზმნა (*-ი-ვარ, ი-ხარ*). S_3 პირში კი *-ი* სუფიქსი და S_3 პირის *-ა* ნიშანი (*-ია*): *გა-ე-უ-კეთ-ებ-ი-ვარ, გა-მ-ი-კეთ-ებ-ი-ა*. შესაბამისად პასივის რეზულტატიურ ფორმებში *-ი* პრეფიქსი ამოვარდება: act. *გამ-ი-კეთებია* – pass. *გამ-კეთებია*; act. *გამ-ი-თეთრებია* – pass. *გამ-თეთრებია*.

6.2. II რეზულტატივის ფორმები ენიანი ვნებითის წყვეტილის ფორმებს უმთხვევა, მათი ინვერსიის გზითაა მიღებული. ცხრილში ენიანი ვნებითის წყვეტილის წარმოება მოცემულია, მაგრამ ჩვენ მაინც უფრო მოსახერხებლად მივიჩნით II რეზულტატივის წარმოების წესი გამოგვეყვანა აქტივის ფუძეზე დაყრდნობით.

წყვეტილი

II თურმეობითი

S_1O_3	S_3O_1	S_1O_2	S_2O_1
ჩა-ე-წერ-ე	ჩა-მ-წერ-ა	ჩა-ე-ე-წერ-ე	ჩა-მ-ე-წერ-ა
გა-ე-წყვიტ-ე	გა-მ-წყვიტ-ა	გა-ე-ე-წყვიტ-ე	გა-მ-ე-წყვიტ-ა
გა-ე-შალ-ე	გა-მ-შალ-ა	გა-ე-ე-შალ-ე	გა-მ-ე-შალ-ა
გა-ე-ჭერ-ი	გა-მ-ჭერ-ა	გა-ე-ე-ჭერ-ი	გა-მ-ე-ჭერ-ა
და-ე-ა-ბ-ი	და-მ-ა-ბ-ა	და-ე-ე-ბ-ი	და-მ-ე-ბ-ა
და-ე-ხატ-ე	და-მ-ხატ-ა	და-ე-ე-ხატ-ე	და-მ-ე-ხატ-ა
გა-ე-აშრ-ე	გა-მ-აშრ-ო	გა-ე-ე-შრ-ე	გა-მ-ე-შრ-ო

როგორც ვხედავთ, წყვეტილის ფორმაში ფუძის წინ პირის ნიშნის შემდეგ ჩართულია *ე* პრეფიქსი, სუფიქსი კი მეორდება. ამგვარად, II თურმეობითის მაწარმოებლად პირობითად შეიძლება ჩაეთვალოთ *ე - ე, ე - ი*.

გამონაკლისს წარმოადგენს ის ებიანი ზმნები, რომლებიც I რეზულტატივში *-ებ* თემისნიშანს განივითარებენ. ისინი II რეზულტატივშიც აგრძელებენ ამ ხაზს: *გა-ე-უ-კეთ-ებ-ინ-ე*. ამგვარად, აქ მაწარმოებლად გამოვა *ე - ებ - ინ-ე*, სადაც S_3 პირში *-ე* სუფიქსი იკვეცება *-ა* სუფიქსის დართვის გამო.

6.3. III სერიიდან ცხრილში არ არის წარმოდგენილი III კავშირებითი, რადგან მას იგივე თემა აქვს, რაც II თურმეობითს და ფორმის თვალსაზრისით ისეთსავე მიმართებაშია მასთან, როგორც II კავშირებითი წყვეტილთან.

კლასი	თეზა	ტიპი	საწყისი	აქმუ	უწყებ.	მეოთხედი	წამბილი	I რეზულტატ.	II რეზულტატ.	შინიშნება						
I	R-ღ	I	R-ა R-ომბა R-ილი	R-ღებარ	{ R-ღი	ი-რ-ებ	ი-რ-ე	მი/უ-რ-ი(S1a)	უ-რ-(S1a)	მ-რ-არე						
II	R[ვ]ი	I	R[ვ]ა	R-ღ[ვ]არ	R-ღი	(prev.)-რ- ღ/ნარტ-ღ; (prev.)-უ-რ- ღ/ნარტ-ღ	ი-რ-(ი)ბ-ე უ-რ-(ი)ბ-ე	ი-რ-ი(S1a)	უ-რ-(S1a)	მ-რ-არ მ-რ-არ მ-რ-არე მ-რ- -არ/აღ						
III	R-ი	I	R-ილი R-ოლა R-ნა	R-იქარ R-ი R-ნა	{ R-ოღი	ი-რ-ღებ უ-რ-ღებ ი-რ-ოღებ ა-ე	ი-რ-ღ-ე უ-რ-ღ-ე R-ოღ-ე ა-რ-ე	მი/უ-რ-ღ-ი(S1a) - მი/უ-რ-ოღ-ი(S1a) მი/უ-რ-ნ-ი(S1a)	უ-რ-ღ-(S1a) - უ-რ-ოღ-(S1a) უ-რ-ნ-(S1a)	მ-რ-არ მ-რ-არ მ-რ-არე მ-რ- -არ/აღ						
											II	-	-	-	მ-რ-არე	
											III	prev.-R-ი	prev.-R-ოღი	-	-	-
IV	R-აე	I	R-აე	R-აე	R-აეღი	ი-რ-ებ	ი-რ-ე	მი/უ-ა-ე-ს-ქ-ი-ა	უ-რ-(S1a)	მ-რ-აე						
											II	R-აე	R-აე	(prev.)-R-ე	prev.-მ-ი/უ-რ-ა-ე- -ს-ქ-ი-ა	prev.-ე-რ-(S1a)
											III	prev.-აე	R-აე	-	-	-

ტაბულა 10 b

არასრული დიათეზა

აეტოტევი (მედიოკატევი)

კლასი	თემა	ტიპი	საწესის	აქტი	უწყობა	შეიქმადი	წამებელი	I რეზულტატები	II რეზულტატები	მიმდევრება
V	R-ებ	I	[R-R]ი R-იან	R-ებ ი-R-ებ	R-ებ-დი	ი-R-ებ	ი-R-ებ	(მ)იუ-R-ი- (S)ი	უ-R-(S)ი	მე-R-ებ
		II	R-ება	ი-R-ებ ა-R-ებ უ-R-ებ	ი-R-ებ-დი ა-R-ებ-დი უ-R-ებ-დი	პრე-ი-R-ებ პრე-ა-R-ებ პრე-უ-R-ებ	პრე-ი-R-ებ პრე-ა-R-ებ პრე-უ-R-ებ	პრე-ი-მ/ი- -R-ი(S)ი	პრე-უ-R-(S)ი	მე-R-ებ მ-R-ები
		III	-	პრე- R-ებ	-	-	-	-	-	-
VI	R-ობ	I	R-ობა R-აობა R- ილ/უელ	R-ობ R-აობ R- ილ/უელ	R-ობ-დი R-აობ-დი R-ილ/უელ- დი	ი-R-ებ ი-R-ა-ებ ი-R-ებ	ი-R-ებ ი-R-ა-ებ ი-R-ებ	მე/უ-R-ი(S)ი	უ-R-(S)ი	მე-R-ებ მ-R-ებ
		II	-	-	-	-	-	-	-	-
VII	R-ამ	III	R-ობა	პრე- R-ობ	პრე- R-დი	პრე- R-ობ	-	-	-	მე-R-ებ
		II	R-მა	R-ამ	R-ამ-დი	პრე- R-ამ	პრე- R-ი	პრე- R-მ/უ- R-ამ-ს	პრე- უ-R-ამ	პრე- R-ამ

ტაბულა №11 ხ. აქტივი-პასივი

კლასი	აქტივის კონსტრუქცია	ტიპი	საწესის	აქტივი	პასივი	II კატორე		II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	აქტივი	პასივი			
						რეზულტ.	სა							
IV	ფ შ	9	Rc-გა	Rc-ე	Rc-ო	Rc-ო	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	R-ები	R-ო			
		10	რთ ^ა რგ ^ა რწ ^ა	R-აე	R-აი	R-აი	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	R-ები	R-აო			
						R(ღ)ა	II რეზულტ.	II რეზულტ.						
		11	ს ^ა [ღ] ^ა ც ^ა	R(ღ)- აე	R(ღ)- აი	R(ღ)ა	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	R(ღ)ები	R(ღ)ა			
12	წე ^ა შე ^ა შე ^ა	R-აე	R-აი	R-ა	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	R-ოქ ები	R-ა					
V	ღ შ ჯ	13	R-გა	ღ ^ა შ ^ა ჯ ^ა	R-ე	R-ე	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	R-ღ- ები	R-ღ-ე			
						14	ც ^ა ც ^ა	R-ე	R-ე	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	II რეზულტ.	II რეზულტ.
										R(ღ)ა- გა	R(ღ)ა- ე	შეხამების სისტემის ტიპი	შეხამების სისტემის ტიპი	
						15	R(ღ)ა- გა	R(ღ)ა- ე	R(ღ)ა- ი	R(ღ)ა- ო	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	R(ღ)ა- ი
16	R(ღ)ა- გა	R(ღ)ა- ე	R(ღ)ა- ი	R(ღ)ა- ო	II რეზულტ.	II რეზულტ.	შეხამების სისტემის ტიპი	II რეზულტ.	II რეზულტ.					

სისტემის გარეთ დარჩენილი ზმნები

სისტემის გარეთ არის დარჩენილი რიგი ზმნებისა, რომლებიც ქართული ენის უძველესი ლექსიკური ფონდის კუთვნილებაა და დღესაც აქტიურად გამოიყენება. მიუხედავად იმისა, რომ მათ ვერ შეძლეს მორფოლოგიური კატეგორიების განვითარება და რეგულარულ პარადიგმებში ჩართვა, მათმა სემანტიკურმა აქტუალობამ განაპირობა ანალოგიის გზით თუ სუპლექტური ძირების მეშვეობით შეენარჩუნებინათ სიცოცხლე და გარკვეულად იზოლირებული, საკუთარი სისტემაც კი შეექმნათ. ამ ზმნათა რიგს მიეკუთვნება რამდენიმე უგვარო სტატიკური ზმნა, რომელთაც ძირითადად პასივის ფორმებით შეივსეს დრო-კილოთა ნაკლული ჯგუფები, რის გამოც ქართულ გრამატიკულ ლიტერატურაში მათ „მედიო-პასივებს“ უწოდებენ. ქვემოთ წარმოუადგენთ ამგვარ ირეგულარულ ზმნათა სიას და ზოგი მათგანის უღლების პარადიგმებს.

სუპლექტური ზმნები

1. მწკრივების მიხედვით ძირმონაცვლე ზმნები

ღება:	<i>ღევს – იღება – იღო – ღებულა</i>
თქმა:	<i>ეუბნება – ეტყვის – უთხრა – უთქვამს ამბობს – იტყვის – თქვა – უთქვამს</i>
ნახვა:	<i>ხედავს – დაინახავს – დაინახა – დაუნახავს</i>
სვლა:	<i>დო-, ეალ-, ეედ-ეიდ-: მი/მო/დის – მი/მოედივარ- მი/მოდინხარ – მი/მოწაეალ – წახეალ – მი/მო/წაეა(ლს) – მი/მო/წაეედი – მი/მო/წახეედი- მი/მო/წაეიდა – მი/მო/წაესულეარ – მი/მო/წა- სულა</i>
სიარული:	<i>დადის – იეღის – იარა – ეეღია</i>
სმა – დაღევა:	<i>სეამს – დაღეეს – დაღია//შესვა – დაუღეეია</i>
(მო)ტანა:	<i>შე/მი/მოაქეს – მოიტანს – მოიტანა – მოუტანია</i>
(წა)ღება:	<i>შე/მი/მოაქეს – წაიღებს – წაიღო – წაუღია</i>
(შე/მი/მო/წა)ყვანა:	<i>შე/მი/მოაყავს – შე/მი/მო/წაიყვანს – შე/მი- მო/წაიყვანა – შე/მი/მო/წაუყვანია</i>
ყოფა:	<i>ეყოფ – ეოფს – ეიზამ – ეყავ – ეო</i>
ყოფნა:	<i>არის – იქნება – იყო – ეოფილა</i>
ყურება, შეხედვა:	<i>ეყურებს – შეხედავს – შეხედალ/უყურა – შეუხე- დავს</i>
შერობა, ქმნა:	<i>ეშერები – შერება – ეიზამ/იზამს – ქ(მ)ნა – მიქნია/უქნია</i>

(წარმო)შობა: წარმო/ეშობ – შობს; ეშვი – შვა
 ჯდღომა: ზის – იჯდება – იჯდა – მჯდარა
 (მი)ცემა: ეაძლეე – მიეცემ – მიეცე-მისცა/ვაძლიე – მიმი-
 ცია-მიუცია

2. ერთსა და იმავე პირის ფორმებში ძირმონაცვლე ზმნები

ბრძანება – თქმა:	ბრძანა – თქვა
(მო)სვლა – მობრძანება:	მოვიდა – მობრძანდა
ყოფნა – ხლება:	არის – ახლავს – ახლდა – ხლებია
ყოფნა – ბრძანება:	ხარ – ბრძანდები
(მი)ცემა – მირთმევა:	მისცა – მიართვა
ძლევა – მირთმევა:	აძლეეს – მიართმევს
ჭამა – მირთმევა:	ჭამე – მიირთვი
ჭამა – ხლება:	(ე)ჭამე – გიახელი
ჯდღომა – დაბრძანება:	დაჯექი – დაბრძანდი

3. რიცხვში მონაცვლე ზმნები

აბსოლუტური აგებულების ზმნებში შენაცვლება სუბიექტური პირის მიხედვით ხდება, რელატიურებში – ობიექტური პირის მრავლობით რიცხვის მიხედვით.

აღება:	ვიღებ მე მას (ვაშლს) – ეკრეფ მე მათ (ხილს)
ბმა – სხმა:	აბია ის მას – ასხია ისინი მას
(და)გდება – (და) ყრა:	აგდებს ის მას – ყრის ის მას
(გა)გდება – გარეკვა:	(გა)აგდებს ის მას – გარეკავს ის მათ (საქოელს)
გდება – ყრა:	აგლია ის – ყრია ისინი (უსულო), ყრიან ისინი (სულიერი)
(და)დება – დაწყობა:	დებს ის მას – აწყობს ის მათ
ვარდნა – ცვენა:	ვარდება ის – ცვივა ისინი (ხილი), ცვივიან ისინი
კვლა – ხოცვა:	კლავს ის მას – ხოცავს ის მათ – იხოცებიან ისინი
მტერევა – მსხვრევა:	ამტერევს ის მას – ამსხვრევს ის მათ
სმა:	სვამს ის მას – სხამს ის მათ
წაყვანა:	(წა)იყვანს ის მას – (წა)ასხამს ის მათ
(და)ცემა – დასხმა:	დაეცა (თავს) ის მას – დაესხა (თავს ჯარი, თავბრუ), დაესხნენ ისინი მათ
ჯდღომა – სხდღომა:	ზის ის – სხედან ისინი

4. გვარში მონაცვლე ზმნები

(გა)გდება: და/გა-აგდებს – და/გაეარდება

კელა:	<i>კლავს – კედება – მოკვდა – მკედარი</i>
სმა:	<i>სეამს – ჯდება – დაჯდა – დამჯდარი</i>
ტეხა:	<i>ტეხს – გატეხილი; ტეხს (>ტეხ-ედება>ტხდება>) ტყდება – გატყდა – გატყდომა – გამტყდარი</i>
ცვეთა:	<i>ცვეთს – ცვეთა – გაცვეთილი, ცვდება – ცედომა – გამცვედარი</i>
წყვეტა:	<i>წყვეტს – გაწყვეტილი. წყვეტს (<წყუ-ედს)>წყუ-ედ-უ-ბის>წყედების> წყდება – წყდომა – გამწყდარი</i>

5. სულიერობა-უსულოების მიხედვით ძირმონაცვლე ზმნებო

(მი/მო)ტანა – მი/მო-ყვანა:	<i>მი/მო-ვიტან მე მას (საგანი) – მი/მო-ვიყვან მე მას (ბავშვი), მი/მო-მაქეს მე ის – მი/მო-მყავს მე ის</i>
ქონება – ყოლა:	<i>მაქეს მე ის (საგანი) – მყავს მე ის (შვილი), შექნება მე ის – მყოფლება მე ის, ვიქონიებ მე მას – ვიყოლიებ მე მას, ვიქონიე მე იგი – ვიყოლიე მე იგი</i>
დადგომა – (და)ყენება:	<i>დადგა (დოქი) – დააყენა (მდგმური) გაედგი (საგანი) – გაეყენანე (აღამიანი, ცხოველი)</i>
აღება – აყვანა:	<i>აეიღე (საგანი) – აეიყვანე (ბავშვი)</i>
დება – წოლა:	<i>დეეს, დაედე (საგანი) – წეეს (აღამიანი, ცხოველი)</i>

6. სხვა თავისებურებებო

ადიარება:	<i>ად/იარებს – ვადიარებ – ადიარა – უდიარებია</i>
დგომა:	<i>დგას – დგანან</i>
წოლა:	<i>წეეს – წეანან</i>
(მ)გვანება:	<i>გვავს – გვანან</i>
ყოლა:	<i>კვავს – კვვანან</i>
(გამო)ჩენა:	<i>ჩანს – ჩანან</i>
დგომა:	<i>ვიდებ>ვიდეტო) -ის ანალოგიით: ვიჯეტო), ვიწეტო)</i>
უწყება:	<i>უწყის მან – უწყოდა მან – უწყოდეს მან</i>
შობა:	<i>ეშობ მე მას – ეშიე მე ის, შობს ის მას – შეა მან ის</i>
(მი/მო)ცემა:	<i>(მი)სცემს – (მი)ვეც – (მი)ეც – (მი)სცა</i>
ცოდნა:	<i>იცის მან – იცოდა მან – იცოდეს მან – ეცოდინება მას – სცოდნია მას</i>

ირებულარულ ზმნათა ულლების პარაღიბმები

ვარ (ყოფნა) მეშველი ზმნა

I სერია

აწმყოს ჯგუფი		
აწმყო	უწყებელი	აწმყოს კაეშირებითი
ვ-არ ვ-არ-თ ხ-არ ხ-არ-თ არ-ი-ს არ-ი-ან	-	-
მყოფადის ჯგუფი		
მყოფადი	ხოღმყოფით პირობითი	მყოფადის კაეშირებითი
ვ-იქნები ვ-იქნები-თ იქნები იქნები-თ იქნებ-ა იქნები-ან	ვ-იქნებოდი ვ-იქნებოდი-თ იქნებოდი იქნებოდი-თ იქნებოღ-ა იქნებოღ-ნენ	ვ-იქნებოღე ვ-იქნებოღე-თ იქნებოღე იქნებოღე-თ იქნებოღე-ს იქნებოღ-ნენ

II სერია

წყებელი	II კაეშირებითი	ბრძანებითი
ვ-იყავ(ი) ვ-იყავი-თ იყავ(ი) იყავი-თ იყ-ო იყ-ენენ	ვ-იყო ვიყო-თ იყო-ო იყო-თ იყო-ი-ს იყ-ენენ	- ვიყო-თ იყავი იყავი-თ იყო-ს იყ-ენენ

აღწერთი პასივისათვის:			
ვიქნე/ი ვიქნე-თ	ვიქნე	ვიქნე-თ	
იქნე იქნე-თ	იქნე	იქნე-თ	
იქნ-ა იქნ-ენ	იქნ-ე-ს	იქნ-ენ	

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი
ვ-ყოფიღეარ	ვ-ყოფიღეარ-თ	ვ-ყოფიღიყავ(ი)
ყოფიღხარ	ყოფიღხარ-თ	ყოფიღიყავ(ი)
ყოფიღ-ა	ყოფიღ-ან	ყოფიღიყო
III კაეშირებითი		
ვ-ყოფიღიყო	ვ-ყოფიღიყო-თ	ვ-ყოფიღიყავი-თ
ყოფიღიყო	ყოფიღიყო-თ	ყოფიღიყავი-თ
ყოფიღიყო-ს	ყოფიღიყ-ენენ	ყოფიღიყო-ენენ

მაქვს (ქონება)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი					
აწმყო		უწყვეტელი		აწმყოს კავშირები//ზრძანებ.	
მაქვს	გვაქვს	მქონდა	გვექონდა	მქონდეს	გვექონდეს
გაქვს	გაქვთ	გქონდა	გქონდათ	გქონდეს	გქონდეთ
აქვს	აქვთ	ქონდა	ქონდათ	ქონდეს	ქონდეთ
მყოფადის ჯგუფი					
მყოფადი		ხოლმეობით პირობითი		მყოფადის კავშირებითი	
მექნება	გვექნება	მექნებოდა	გვექნებოდა	მექნებოდეს	გვექნებოდეს
გექნება	გექნებათ	გექნებოდა	გექნებოდათ	გექნებოდეს	გექნებოდეთ
ექნება	ექნებათ	ექნებოდა	ექნებოდათ	ექნებოდეს	ექნებოდეთ

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი		III კავშირებითი	
მქონია	გვექონია	მქონოდა	გვექონოდა	მქონოდეს	გვექონოდეს
გქონია	გქონიათ	გქონოდა	გქონოდათ	გქონოდეს	გქონოდეთ
ქონია	ქონიათ	ქონოდა	ქონოდათ	ქონოდეს	ქონოდეთ

ჰყავს (ყოლა)

I სერია

აწმყოს ჯგუფი					
აწმყო		უწყვეტელი		აწმყოს კავშირებითი	
მყავს	გემყავს	მყავდა	გემყავდა	მყავდეს	გემყავდეს
გყავს	გემყავთ	გემყავდა	გემყავდათ	გემყავდეს	გემყავდეთ
ჰყავს	ჰყავთ	ჰყავდა	ჰყავდათ	ჰყავდეს	ჰყავდეთ
ყვაეარ	ყვაეართ	ყვაედი	ყვაედით	ყვაედე	ყვაედეთ
ჰყავხარ	ჰყავხართ	ჰყავდი	ჰყავდით	ჰყავდე	ჰყავდეთ
ჰყავს	ჰყავნან	ჰყავდა	ჰყავდნენ	ჰყავდეს	ჰყავდნენ
მყოფადის ჯგუფი					
მყოფადი		ხოლმეობით-პირობითი		მყოფადის კავშირებითი	
მ/გემყოლება	გემყოლება/თ	მ/გემყოლებოდა	გემყოლებოდა/თ	მ/გემყოლებოდეს	გემყოლებოდეს/თ
ყოლება/თ		ყოლებოდა/თ		ყოლებოდეს/თ	
ვეყოლები/თ	ვეყოლები/თ	ვეყოლებოდე/თ	ვეყოლებოდე/თ	ვეყოლებოდე/თ	ვეყოლებოდე/თ
ყოლები/თ		ყოლებოდი/თ	ყოლებოდი/თ	ყოლებოდე/თ	ყოლებოდე/თ
ყოლება/თ		ყოლებოდა/თ	ყოლებოდა/თ	ყოლებოდეს/თ	ყოლებოდეს/თ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III რეზულტატივი
მყოლია გემყოლია	მყოლოდა გემყოლოდა	მყოლოდეს გემყოლოდეს
გყოლია გყოლიათ	გყოლოდა გყოლოდათ	გყოლოდეს გყოლოდეთ
ჰყოლია ჰყოლიათ	ჰყოლოდა ჰყოლოდათ	ჰყოლოდეს ჰყოლოდეთ
ვეყოლიეარ/თ მას გე/ჩვენ	ვეყოლოდი/თ	ვეყოლოდე/თ
ჰყოლიხარ/თ მას შენ/თქვენ	ჰყოლოდი/თ	ჰყოლოდე/თ
ჰყოლია/(ნ) მას ის/ისინი	ჰყოლოდა/(ნენ)	ჰყოლოდეს/(ნენ)
ვეყოლიეარ მათ მე	ვეყოლოდი	ვეყოლოდე
ჰყოლიხარ მათ შენ	ჰყოლოდი	ჰყოლოდე
ჰყოლიათ მათ ის/ისინი	ჰყოლოდათ	ჰყოლოდეთ

შერომა-ქმნა

I სერია

აწმყოს ჯგუფი					
აწმყო		უწყვერელი		აწმყოს კავშირებითი	
ეშერები	ეშერებით	ეშერებოდი	ეშერებოდი	ეშერებოდე	ეშერებოდე
შერები	შერებით	შერებოდი	შერებოდი	შერებოდე	შერებოდე
შერება	შერებიან	შერებოდა	შერებოდნენ	შერებოდეს	შერებოდნენ
მყოფადის ჯგუფი					
მყოფადი		ხოლმეობით პირობითი		მყოფადის კავშირებითი	
ეიზამ	ეიზამთ	ეიზამდი	ეიზამდი	ეიზამდე	ეიზამდე
იზამ	იზამთ	იზამდი	იზამდი	იზამდე	იზამდე
იზამს	იზამს	იზამდე	იზამდნენ	იზამდეს	იზამდნენ

II სერია

წყვერელი		II კავშირებითი		ბრძანებითი	
ექენი	ექენით	ექნა	ექნათ	–	ექნათ
ქენი	ქენით	ქნა	ქნათ	ქენი	ქენით
ქნა	ქნეს	ქნას	ქნან	ქნას	ქნან

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი		III კავშირებითი	
მიქნია	გიქნია	მექნა	გიმექნა	მექნას	გიმექნას
გიქნია	გიქმნიათ	გექნა	გექნათ	გექნას	გექნა(ს)თ
უქნია	უქნიათ	ექნას	ექნა(ს)თ	ექნას	ექნა(ს)თ

დგომა

I სერია

აწმყო		მყოფადი	
ვღგაუარ	ვღგაუართ	ვიღგები	ვიღგებით
ღგახარ	ღგახართ	იღგები	იღგებით
ღგას	ღგანან	იღგებ/ა	იღგებიან

II სერია

წყვეტილი	II კაეშირებითი	ბრძანებითი
ვიღგე>ვიღგე(ი)/თ	ვიღგე/თ	ვიღგეთ
იღგე>იღგე(ი)/თ	იღგე/თ	იღგე(ი)/თ
იღგ-ა/ნენ	იღგე-ს/ნენ	იღგეს/ნენ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კაეშირებითი
ვმღგარუერ/თ	ვმღგარიყაერ/თ	ვმღგარიყო/თ
მღგარხარ/თ	მღგარიყაერ/თ	მღგარიყო/თ
მღგარაზ	მღგარიყო/იყენენ	მღგარიყოს/ენენ

ზის

I სერია

აწმყო		მყოფადი	
ეზივარ	ესხედვართ	ვიჯდები	ვისხდებით
ზიხარ	სხედხართ	იჯდები	ისხდებით
ზის	სხედან	იჯდება	ისხდებიან

II სერია

წყვეტილი	II კაეშირებითი	ბრძანებითი
ვიჯექი	ვიჯდე	-
იჯექი	იჯდე	ვისხდეთ
იჯლა	იჯდეს	იჯექი
		ისხდით
		იჯდეს
		ისხდენ

III სერია

I რეზულტატივი	II რეზულტატივი	III კაეშირებითი
ემჯდარიერ	ემჯდარიყაი	ემჯდარიყო
მჯდარხარ	მჯდარიყაი	ემჯდარიყოთ
მჯდარა	მჯდარიყო	მჯდარიყოს
		ემჯდარიყოს
		მსხდარიყოთ
		მჯდარიყოს
		მსხდარიყენენ

წოლა

I სერია

აწმყო		მყოფადი	
ეწეარ	ეწეართ	ვიწები	ვიწებით
წეხარ	წეხართ	იწები	იწებით
წეს	წენან	იწება	იწებიან

II სერია

წვეტილი		II კავშირებითი		ბრძანებითი	
ვიწქ(ი)	ვიწქით	ვიწვე	ვიწვეთ	–	ვიწვეთ
იწქ(ი)	იწქით	იწვე	იწვეთ	იწქით	იწქით
იწეა	იწენენ	იწვეს	ვიწვენენ	იწვეს	იწვენენ

III სერია

I რეზულტატივი		II რეზულტატივი	
ეწოლილვარ	ეწოლილვართ	ეწოლილიყავი	ეწოლილიყავით
წოლილხარ	წოლილხართ	წოლილიყავი	წოლილიყავით
წოლილა	წოლილან	წოლილიყო	წოლილიყენენ
III კავშირებითი			
ეწოლილიყო	ეწოლილიყოთ		
წოლილიყო	წოლილიყოთ		
წოლილიყოს	წოლილიყენენ		

შენიშვნა: ერთპირიანი კონსტრუქციის დევს, დვას, წევს, ზის ზმნები მყოფად-წვეტილის ი- პრეფიქსით აწარმოებენ: იღება – იღვა > იღო, იღებდა – იღვა, იწვება – იწვა, იჯდება – იჯდა, ორპირიანი კონსტრუქციის იგივე ზმნები კი უ- პრეფიქსით: მიღევს – მეღება – მეღვა > მეღო, მიღვას – მეღებდა – მეღვა, მიწევს – მეწვება – მეწვა, მიზის – მეჯდება – მეჯდა.

ბანმარტებები ინდექსთან დაკავშირებით

ინდექსი შეიცავს ინფორმაციას 9000 ზმნური ფუძის შესახებ, რაც ხმოვანპრეფიქსებთან და ზმნისწინებთან კომბინაციების ჩათვლით 15000-ზე მეტ ზმნას მოიცავს.

1. სალექსიკონო ერთეულად გამოტანილია ზმნის III სუბიექტური პირის ფორმა აწმყოს თემით.

2. მხოლოდ პრევერბით გამოტანილია აწმყოს ან წყვეტილის ფორმა, რომელიც უპრევერბოდ არ იხმარება.

3. სალექსიკონო ერთეულების ანბანზე დალაგებისას მხედველობაშია მიღებული ზმნის ფუძე ხმოვანპრეფიქსების ჩათვლით. ზმნისწინების მიხედვით ანბანზე დალაგებულია მხოლოდ არასრული დიათეზის (ავტოტივ-მედიაოქტივის) II ტიპის უღლების ზმნები.

4. მედიოაქტივებს (ავტოტივებს) მყოფად-წყვეტილის ფორმები მხოლოდ პრევერბით (ხმოვანპრეფიქსების გარეშე) ეწარმოებათ III ტიპის უღლებაში. I ტიპის უღლებაში პრევერბი დაერთვის მხოლოდ სამიმართებო ი-, უ-, ა- ხმოვანპრეფიქსებიან ფორმებს (*კისკისებს - ჩაიკისკისებს, ყვირის - დაიყვირებს, სტვენს - დაუსტვენს, უაღვრისებს - მიუაღვრისებს...*).

4. თუ მედიოაქტივის ფორმასთან მარჯვნივ მითითებულია უ-პრეფიქსი, ეს ნიშნავს იმას, რომ ამ ფორმას აქვს საობიექტო მიმართების წარმოების უნარი (*მეგზურობს ის - იმეგზურებს ის - უმეგზურებს ის მას, კაგალორბს - იკაგალორბს - უკაგალორბს*).

5. ვარსკვლავით (*) აღნიშნულ ზმნებს (ან მთელ პარადიგმას) მხოლოდ აწმყოს გგუფი ეწარმოებათ, ან უჭირთ სხვა მწკრივების წარმოება.

6. რადგანაც მედიოაქტივთა I-II-II კლასის უღლება ბევრ სირთულეს შეიცავს, აწმყოსთან ერთად ინდექსში მოცემულია მყოფადის სრული ფორმები.

7. პარადიგმებთან მითითებულია აწმყო-მყოფადის მოდელები, ფუძედრეკადებთან - წყვეტილისაც.

O B L E T S O

I უსრული დიათეზა
ავტოტივი (მედიოაქტივი)
კონსტრუქცია: ის X – მან; ის მას X – მან მას X
სტრუქტურა: R-Ø, R[ე/ი]-Ø. ა/ი/უ-R-th.suf.

I კლასი

პარადიგმა №1

I ტიპი

R-; ი-R-ებ)

ბაერ-ს* ი-ბაერ-ებ-ს*
 გლოვ-ს ი-გლოვ-ს
 დუმ-ს* და-იდუმ-ებ-ს
 დულ-ს ი-დულ-ებ-ს
 თოვ-ს ი-თოვ-ებ-ს
 იგლოვ-ს იგლოვ-ებ-ს
 ქუხ-ს (და) ი-ქუხ-ებ-ს
 მო-ქუხ-ს*
 წუხ-ს ი-წუხ-ებ-ს
 ჭეძ-ს (და) ი-ჭეძ-ებ-ს
 ს-ჭეძ-ს (და) ს-ჭეძ-ს
 ძღერს (ვა) ი-ძღერ-ებ-ს
 სწად-ს ი-წად-ებ-ს
 ყვფ-ს (და) ი-ყვფ-ებ-ს
 მხეფ-ს ი-მხეფ-ებ-ს
 ჩქეფ-ს ი-ჩქეფ-ებ-ს
 მო-ჩქეფ-ს*
 ძგერ-ს ი-ძგერ-ებ-ს
 წვიმ-ს ი-წვიმ-ებ-ს

კბერ-ს ი/უ-კბერ-ს
 ილხენ-ს მო-ილხენ-ს
 ირბენ-ს ვა-ირბენ-ს
 რქენ-ს უ-რქენ-ს
 სტვენ-ს და-უსტვენ-ს
 უბღვერ-ს და/შე/უბ-ღვერ-ს
 უმზერ-ს -
 უძვევ-ს ა-უძვევ-ს
 უღრენ-ს და/შე-უღრენ-ს
 უცქერ-ს -
 უშერ-ს მო-უშერ-ს
 უშვრებ-ს შე-უშვრებ-ს
 უხვევ-ს ვა/შე/მი/მო/ვადა/ვადმო-უხვევ-ს
 ფრენ-ს -
 და-ფრენ-ს*
 ფრთქვენ-ს*
 ფშვენ-ს*
 ქშენ-ს (და) ი-ქშენ-ს
 ღვრემს (და) ი-ღვრემს
 ღრენს (და) ი-ღრენს
 ზქმეც-ს უ-ჩქმებ-ს
 ჩქუ-ს (ა-ღ-ს, ა-ღ-ს)
 ჩხუ-ს (ა-ღ-ს)

იღვწი-ს იღვაწ-ებ-ს
 იღიში-ს (ვა) ი-იღიშ-ებ-ს
 იჩქარი-ს*
 ი/უცინი-ს (ვა) ი-უ-უცინ-ებ-ს
 ი/უჯდი-ს და-ი/უ-ჯდი-ს
 ი/უძახი-ს (და) ი/უ-ძახ-ებ-ს
 იჭირვი-ს (ვა) ი-ჭირვ-ებ-ს
 იხარო-ს (ვა) ი-ხარ-ებ-ს
 კვენსი-ს (და) ი-კვენს-ებ-ს
 მღერი-ს წა/და-მღერ-ებ-ს
 რბის-ირბენს
 ღვივი-ს*//იღვივ-ებ-ს
 მჭიწი-ს (და) ი/უ-ყვირ-ებ-ს
 მხვირი-ს (და) ი/უ-ყვირ-ებ-ს
 ხვენში-ს (და) ი-ხვენშ-ებ-ს
 ჯობნი-ს ა-ჯობ-ებ-ს

III კლასი
პარადიგმა №3

II კლასი

პარადიგმა №2

აფრენ-ს ვა-აფრენ-ს
 აღწევ-ს მი-/მო-/ჩა-/ჩამო-აღწევ-ს
 ბწვენ-ს უ-ბწვენ-ს
 თვლემ-ს ჩა-თვლემ-ს
 იყენ-ს ჩა-იყენ-ს
 კბენ-ს ი/უ-კბენ-ს

I ტიპი
Ø/ი-R-ი; ი-R-ებ
 იკვიბი-ს (და) ი-კვიბ-ებ-ს
 იმღერ(ი)-ს იმღერ-ებ-ს
 ინანი-ს ინანებ-ს
 ინატრი-ს ინატრებ-ს
 ინაღვლი-ს ინაღვლებ-ს
 იურვი-ს იურვ-ებ-ს

პარადიგმა №4

I ტიპი
R-ი; ი-ვლ-ებ
 ბზუი-ს (და) ი-ბზუვლ-ებ-ს
 ბუი-ს* -
 ხჟავი-ს (და) ი-ბღავლ-ებ-ს
 ბღუი-ს* -

ზმუი-ს (და-)ი-ზმუვლ-
 ებ-ს
 ზუი-ს (და-)ი-
 ზუვლ-ებ-ს
 თუი-ს -
 კივი-ს (და-)ი-კივლ-
 ებ-ს
 კნავი-ს (და-)ი-
 კნავლ-ებ-ს
 ჭივი-ს (და-)ი-ჭივლ-
 ებ-ს
 ჭღავი-ს (და-)ი-ჭღავლ-
 ებ-ს
 სივი-ს -
 ფრთხი-ს* (შნშ. 3)
 ყვავი-ს* (შნშ. 3)
 ყივი-ს (და/შე) -
 ყყივლ-ებ-ს
 ყმუი-ს (და/შე) -
 ყყმუვლ-ებ-ს
 ჩივი-ს (და/შე) -
 სჩივლ-ებ-ს
 ჩხავი-ს (და-)ი-ჩხავლ-
 ებ-ს
 წივი-ს (და-)ი-წივლ-
 ებ-ს
 ჭყივი-ს (და-)ი-ჭყივლ-
 ებ-ს
 ხავი-ს*
 ჯღავი-ს (და-)ი-ჯღავლ-
 ებ-ს

პარადიგმა №4ა

I ტიპი

R-ი ; ი-R-თლ-ებ

თწთ-ს ი-თწთლ-ებ-ს
 იბრძვი-ს ვა-იბრძლ-
 ებ-ს

ილტვი-ს*

კლთი-ს*

კრთი-ს ი-კრთლ-ებ-ს
 ქრი-ს ი-ქრლ-ებ-ს
 ყარ-ს ი-ყრლ-ებ-ს
 ძრწი-ს ი-ძრწლ-ებ-ს
 ხ(რ)ჩი-ს ი-ხჩრლ-ებ-ს

პარადიგმა №5*

III ტიპი

prev. -R-ი ;

ვამო-ს-ჭვივი-ს
 ვარბი-ვამორბი-ს
 ვაყმუი-ს
 და-ბზუი-ს
 და-ბუი-ს
 და-ბღავი-ს
 და-გოგავ-ს
 და-ზუი-ს
 და-ბღუი-ს
 და-კვენესი-ს
 და-ნათი-ს
 და-რბი-ს
 და-სტრფი-ს
 და-სჩხავი-ს
 და-სძახი-ს
 და-ქრი-ს
 და-ღიმი-ს
 და-ღმუი-ს
 და-ძრწი-ს
 და-წკმუი-ს
 და-წრწი-ს
 და-ს-ჭყივი-ს
 და-პ-ხარი-ს
 და-პ-ხვივი-ს
 და-პ-ხვენეში-ს
 და-ხტი-ს
 და-პ-კრთი-ს
 და-ს-პყვირი-ს
 ვა-ს-პ-ყვირი-ს
 მი-ილტვის
 მი-იმღერი-ს
 მი-ისწრაფვი-ს
 მი-იჩქარი-ს
 მი-იძახი-ს
 მი-იხვენეში-ს
 მი/მო-ბზუი-ს
 მი/მო-რბი-ს
 მი/მო-პ-კვენეს-ს
 მი/მო-ს-ტირი-ს
 მი/მო-ქრი-ს
 მი-ურბი-ს
 მი-ქმუი-ს
 მი-შხუი-ს

მი-ხტი-ს
 მი-ხუი-ს
 მი-პ-კივი-ს
 მო-ბღავი-ს
 მი/მო-პ-ყვირი-ს
 ვა-პ-ყვირი-ს
 ვა-პ-ყვირი-ს
 შე-ზმუი-ს
 შე-მღერი-ს
 შე-ნატრი-ს
 შე-ს-ტირი-ს
 შე-ს-ჩივი-ს
 შე-ს-ცენი-ს
 შე-ს-ცქერი-ს
 შე-ს-ძახი-ს
 შე-ს-წკმუი-ს
 შე-ს-აყვი-ს
 შე-ღმუი-ს
 შე-პ-ბღავი-ს
 შე-პ-კნავი-ს
 შე-პ-ყვირი-ს
 შე-პ-ყვი-ს
 შე-პ-ყვი-ს
 შე-პ-ხარი-ს
 შე-პ-ხვენეში-ს
 ჩა-ს-წივი-ს
 ჩა-პ-კივი-ს
 მი-ს-ჩხავი-ს
 ვა-ს-ძახი-ს
 მი-ს-ძახი-ს
 ვა-ს-წივი-ს
 მი-ს-წივი-ს
 ვა-ს-ჭყივი-ს

IV კლასი

პარადიგმა №6

I ტიპი

R-ავ ; ი-R-ებ

ბგოღავ-ს
 ბღღვინავ-ს
 ბზინავ-ს
 ბოზღავ-ს
 ბოღავ-ს
 ბორგავ-ს

ბორღღავ-ს
 ბჟუტავ-ს
 ბრდ (ღ) ვინავ-ს
 ბრუნავ-ს
 ბრწყინავ-ს (ვა-)
 ბრჭყვინავ-ს
 ბლუნავ-ს
 ბმინავ-ს (და-, ამო-)
 ბოგავ-ს
 ბორავ-ს
 ბრგვინავ-ს
 ბრვინავ-ს
 ბრტვინავ-ს
 ბრუნავ-ს
 ბოთხავ-ს
 ბქორავ-ს
 კობავ-ს*
 კრინავ-ს*
 კრუნავ-ს*
 კრუთავ-ს*
 ნეშავ-ს
 პორტყავ-ს
 ტინელავ-ს*
 ტინელღავ-ს*
 ტოლავ-ს
 როკავ-ს*
 როტავ-ს*
 რულავ-ს*
 სუნავ-ს* (უ-)
 სუნთქავ-ს (ჩა-, ამო-)
 ტოკავ-ს
 ფეთქავ-ს
 ფთხვინავ-ს*
 ფორთხავ-ს
 ფოფხავ-ს
 ფრთვინავ-ს*
 ფრთქვინავ-ს*
 ფრინავ-ს
 ფშვინავ-ს
 ქირსლავ-ს*
 ქოთავ-ს
 ქროლავ-ს
 ქსინავ-ს*
 ქშინავ-ს*
 ღვლავ-ს
 ღვეთხავ-ს
 ღოღავ-ს

ღრინავ-ს (და-)
 ღრჩოლავ-ს
 ყნოსავ-ს
 შვრინავ-ს*
 შფოთავ-ს
 შხმულღავ-ს*
 ჩოჩავ-ს (ჩა-ი, ვამო-
 ი, ჩამო-ი)
 ჩუქავ-ს*
 ჩქროლავ-ს
 თიქტავ-ს (-, ვა-,
 ვამო-)
 ცმუკავ-ს
 ცმუტავ-ს
 ცოცავ-ს
 მო-ცოცხავ-ს
 ცურავ-ს
 ცქმუტავ-ს
 წვეთავ-ს
 ტმუნავ-ს
 ტრინავ-ს
 ტრინხავ-ს *
 ხვრინავ-ს (ამო-ი)
 ხმინავ-ს*
 ხოშკაკლავ-ს *
 ხოხავ-ს
 ხრჩოლავ-ს
 ხტუნავ-ს
 პარადიგმა №7
 II ტიპი
 R-ავ;
 prev.-R-ავ;
 ბუქნავ-ს (ჩა-)
 კურკლავ-ს (მო-)
 ვა-კურცხლავ-ს (მო-)
 კრუნხავ-ს (ვამო-)
 თონავ-ს (ვა-)
 ტოპავ-ს (ვა-, შვე-,
 ვამო-)
 ფიფქავ-ს (და-)
 ვა-ქუსლავ-ს
 წვეთავ-ს (ჩამო-
 ვამო-)
 ცრემლავ-ს (და-)

ცურავ-ს (ვა-, ვამო-
 შვე-)
 ცურღლავ-ს (მო-)
 ხვრინავ-ს (ჩა-, ამო-)
 პარადიგმა №8*
 III ტიპი
 prev.-R-ებ;
 და-ბოპავ-ს
 და-ბოპლავ-ს
 და-ბორღღავ-ს
 და-ბრუნავ-ს
 და-გულავ-ს
 და-გოგავ-ს
 და-გორავ-ს
 და-ტოპავ-ს
 და-ფოფხავ-ს
 და-ღოღავ-ს
 და-ცურავ-ს
 და-წოწავ-ს
 და-ხტუნავ-ს
 მი/მო-ტოპავ-ს
 მი/მო-ქანავ-ს
 მი/მო-ცურავ-ს
 მი/მო-გულავ-ს
 მი/მო-გოგავ-ს
 მი/მო-გორავ-ს
 მი/მო-ლოლავ-ს
 მი/მო-ჩოჩავ-ს
 მი/მო-ლოლავ-ს
 მი/მო-ჩოჩავ-ს
 მი/მო-ხტუნავ-ს
 მო-თონავ-ს
 მო-ღვლავ-ს
 მო-წვეთავ-ს
 მო-ჯოჯავ-ს
 V კლასი
 პარადიგმა №9
 I ტიპი R-ებ;
 prev.-ი-R-ებ;
 აზროვნებ-ს
 ბაბანებ-ს
 ბავბავებ-ს
 ბანღაღებ-ს

ბანცალეზ-ს
 ბარბაცეზ-ს (წა-)
 ბაჰბაჰეზ-ს
 ბაფინვარეზ-ს
 ბაღვრიალეზ-ს
 ბზინვარეზ-ს
 ბზრიალეზ-ს
 ბზუკუნეზ-ს (წა-)
 ბიბინეზ-ს
 ბლუკუნეზ-ს (და-, წა-)
 ბობინეზ-ს
 ბჰღვრიალეზ-ს
 ბრიალეზ-ს
 ბრიგინეზ-ს
 ბრკიალეზ-ს
 ბრუხუნეზ-ს
 ბრწყიალეზ-ს
 ბრწყინვალეზ-ს*
 ბრჭყვიალეზ-ს (გა-)
 ბუბუნეზ-ს (და-)
 ბუზლუნეზ-ს (და-, წა-)
 ბურბურეზ-ს
 ბურღლუნეზ-ს (წა-)
 ბუბბუბეზ-ს (წა-, რა-)
 ბუხბუხეზ-ს
 ბუხუნეზ-ს
 ბღვრიალეზ-ს
 ბღვრტუნეზ-ს
 ბჭყვრიალეზ-ს (გა-)
 გიზგიზეზ-ს
 გოგმინეზ-ს
 გოხინეზ-ს
 გრიალეზ-ს (და-)
 გუბუნეზ-ს (და-)
 გუზგუზეზ-ს
 გურბურეზ-ს
 დავდავებ-ს
 დარიალეზ-ს (რა-)
 დუბდუბეზ-ს
 დუბუნეზ-ს (რა-, წა-)
 დუღლუნეზ-ს (რა-)
 ვაგდახეზ-ს
 ვაეზ-ს*
 ვადალეზ-ს
 ვარვარეზ-ს
 ვარირეზ-ს*

ვასვასეზ-ს
 ვიშვიშვიზ-ს
 ზემოქმედეზ-ს*
 ზიშვიშვიზ-ს
 ზიმუკუნეზ-ს
 ზრიალეზ-ს
 ზუზუნეზ-ს
 თამთამეზ-ს
 თახთახეზ-ს
 თითქოლეზ-ს
 თუთუნეზ-ს
 თუხთუხეზ-ს
 თქანთქარეზ-ს
 თქარუნეზ-ს (გა-)
 თქონთქოლეზ-ს
 თქრიალეზ-ს
 იმედოვნეზ-ს*
 კავკავეზ-ს
 კაკანეზ-ს (და-)
 კამკამეზ-ს
 კანკალეზ-ს
 კასკასეზ-ს
 კაშკაშეზ-ს
 კვატკვატეზ-ს
 კიალეზ-ს
 კივიკივიზ-ს
 კირკილეზ-ს
 კისკისეზ-ს (გადა-, რა-)
 კრიალეზ-ს
 კრიჭინეზ-ს
 კრუტუნეზ-ს (და-)
 კრუხუნეზ-ს (და-)
 კუკუნეზ-ს
 კუნკუნეზ-ს
 კუნტრუნეზ-ს (გა-)
 კუსკუსეზ-ს
 კუბკუბეზ-ს
 კუჭკუჭეზ-ს
 ლამლამეზ-ს
 ლასლასეზ-ს
 ლაქლაქეზ-ს
 ლახლახეზ-ს
 ლაწლაწეზ-ს
 ლახლახეზ-ს
 ლივლივეზ-ს
 ლიკლიკეზ-ს

ლიბლიბეზ-ს
 ლიფლიფეზ-ს
 ლიცლიცეზ-ს
 ლუკლუკეზ-ს
 ლულულეზ-ს (რა-)
 მარბლმსახურეზ-ს
 მდინარეზ-ს
 მდუმარეზ-ს
 მეტყველეზ-ს
 მორჩიალეზ-ს*
 მოქმედეზ-ს
 მრისხანეზ-ს
 მსახურეზ-ს
 მღვღვარეზ-ს
 მღვინძარეზ-ს*
 მჩქვმარეზ-ს*
 მძვინვარეზ-ს
 მწუხარეზ-ს*
 მწვევრმეტყველეზ-ს
 მწვექარეზ-ს*
 მწმურვარეზ-ს*
 მხურვალეზ-ს
 ნარნარეზ-ს
 ნებარეზ-ს
 ნულულეზ-ს*
 პარპალეზ-ს
 პარპარეზ-ს
 პარპაშეზ-ს
 პრიალეზ-ს
 პუბუნეზ-ს (რა-)
 შივივივიზ-ს
 შიკშიკეზ-ს
 შიშინეზ-ს
 შრიალეზ-ს (გა-)
 შრიკშიკეზ-ს
 შრუტუნეზ-ს
 შლარუნეზ-ს (გა-)
 შლრიალეზ-ს (გა-)
 შლურტუნეზ-ს
 რაკრაკეზ-ს (რა-)
 რადრადეზ-ს
 რახხახეზ-ს
 რახუნეზ-ს
 რიალეზ-ს
 რიჟრაჟეზ-ს
 რონინეზ-ს*
 რთხრთხეზ-ს

რუფუნებ-ს*
 რუზრუხებ-ს
 რუკრუკებ-ს
 რუხრუხებ-ს
 სასოებ-ს
 სიამოვნებ-ს
 სისინებ-ს (უ-)
 სლოკინებ-ს
 სლუკსლუკებ-ს
 სლუკუნებ-ს
 სროკლებ-ს
 სუნსუნებ-ს
 ტანტალებ-ს
 ტარტალებ-ს
 ტარტარებ-ს
 ტატანებ-ს (წ-)
 ტატმანებ-ს (წ-)
 ტივიტივი-ს
 ტიკტიკებ-ს
 ტიტინებ-ს (წ-)
 ტიტინებ-ს (წ-)
 ტიხტიხებ-ს
 ტიკკინებ-ს (წ-)
 ტოტმანებ-ს (წ-)
 ტროკლებ-ს
 ტრუხუნებ-ს
 ტუნტუნებ-ს
 ტუსტუსებ-ს
 ტუტუნებ-ს (წ-)
 ტყაპუნებ-ს
 ურქარებ-ს (ა-, დ-)
 ფამფალებ-ს
 ფანცქალებ-ს
 ფაროქალებ-ს
 ფაროხალებ-ს
 ფარფარებ-ს
 ფარფატებ-ს
 ფარფაშებ-ს
 ფარხალებ-ს
 ფახინებ-ს
 ფიფიშებ-ს
 ფორხილებ-ს
 ფრატუნებ-ს
 ფროქიანებ-ს (ვ-)
 ფროხიანებ-ს (ვ-)
 ფროიანებ-ს (ვ-), (ვად-)

ფრუტუნებ-ს (და-, რა-)
 ფსანღუნებ-ს*
 ფუთფუთებ-ს
 ფურჩულებ-ს (რა-)
 ფუსფუსებ-ს
 ფუტფუტუნებ-ს
 ფუფუნებ-ს (და-, რა-)
 ფურჩუნებ-ს
 ფურფურებ-ს
 ფუტუნებ-ს
 ფუტფუტებ-ს
 ფუცხუნებ-ს
 ფუხფუხებ-ს
 ფუღუღუნებ-ს
 ფურჩუკუნებ-ს
 ფუტუნებ-ს
 ფხხუნებ-ს
 ქააქააებ-ს
 ქასქასებ-ს
 ქაფქაფებ-ს
 ქაქანებ-ს
 ქვითქვითებ-ს
 ქირქილებ-ს
 ქოაქოაებ-ს
 ქოშინებ-ს
 ქოტიინებ-ს
 ქუთქუთებ-ს
 ქურქურლებ-ს
 ქშიტინებ-ს
 ქშუტუნებ-ს
 ლაღღაღებ-ს
 ლანღაღებ-ს
 ლაჟღაჟებ-ს
 ლაღაღებ-ს
 ლაღანებ-ს
 ლივღივებ-ს
 ლიღინებ-ს (რა-)
 ლიჯინებ-ს
 ლრაჭუნებ-ს (და-)
 ლროკლებ-ს (და-)
 ლრიჭინებ-ს (და-)
 ლჭუტუნებ-ს (და-, რა-)
 ლუზლუხებ-ს
 ლურღუნებ-ს
 ლურღუნებ-ს (და-)
 მანმანებ-ს

ყაყანებ-ს
 ყაყმანებ-ს
 ყვავილოვნებ-ს*
 ყიანებ-ს
 ყივიყივებ-ს
 ყიყინებ-ს (და-)
 ყიყინებ-ს (და-)
 ყიჭინებ-ს
 (და-)
 ყიჭიყიჭებ-ს (და-)
 ყმუტუნებ-ს (და-)
 ყმანტალებ-ს (და-)
 ყროყინებ-ს (და-)
 ყუნტალებ-ს
 ყუნტალებ-ს
 ყუნცუნებ-ს
 ყურყურებ-ს
 შიიანებ-ს (ვ-)
 შიკიშიკებ-ს
 შიტიინებ-ს
 შუშხუნებ-ს
 შხაპუნებ-ს (და-)
 შხიპშხიპებ-ს
 შხიიანებ-ს (და-)
 ჩანჩალებ-ს
 ჩახჩახებ-ს
 ჩინჩინებ-ს
 ჩიფჩიფებ-ს (და-, რა-)
 ჩიქიქლებ-ს (ვ-)
 ჩიჭიჭიჭებ-ს (და-, რა-)
 ჩურჩუნებ-ს (ვ-)
 ჩუხჩუხებ-ს
 ჩქაფჩქაფებ-ს
 ჩქრიანებ-ს (და-)
 ჩხაქუნებ-ს (და-)
 ჩხარუნებ-ს (და-)
 ჩხიკინებ-ს
 ჩხრიანებ-ს (და-)
 ცანცალებ-ს
 ცანცარებ-ს
 ცახცახებ-ს
 ციანებ-ს (ვ-)
 ციფციფებ-ს
 ცუტუნებ-ს
 ცქრიანებ-ს (ვ-)
 ძავძავებ-ს
 ძიკძიკებ-ს

აყვინება-ს (და-)
 მი/მოაყურადება-ს
 მი/მოაყურება-ს
 მი/მოაშურება-ს
 გამომავლები-ს
 აცემინება-ს (და-)
 აცხიკვება-ს (და-)
 აცხუნება-ს (და-)
 აჭარბება-ს (ვადა-)
 ახანება-ს (და-)
 ახველებს-ს (და-)
 აჯავრება-ს (და-)
 ვამო-
 ვნება-ს (შნშ.) (ა-)
 სცინება-ს (და-)
 სცოლებს-ს (შე-)
 ძლებს-ს (შნშ.) (ვა-)
 ვამო-

პარადიგმა №12

II ტიპი
უ-R-ები;
prev.-R-ები;

უაღერსება-ს (მი-)
 უნისკარტება-ს (ჩა-)
 უსამძიმობება-ს (მი-)
 უსისინება-ს*
 უბატანება-ს (და-)
 უმჯობესება-ს (და-)
 უჩქარება-ს (ა-)
 უჩხიკინება-ს (შე-)
 უჩუჩხუნება-ს (შე-)
 უცაცხანება-ს (და-)
 უძლებს-ს (ვა-)
 უშვიტინება-ს (შე-)
 ვამო-

პარადიგმა № 13*

III ტიპი
prev.-R-ები;

და-ბოდილებს-ს
 და-გრუხუნება-ს
 და-ლამუნება-ს
 და-სუსუნება-ს
 და-ტანტალებს-ს

და-ბოდილებს-ს
 და-გრუხუნება-ს
 და-ლამუნება-ს
 და-სუსუნება-ს
 და-ტანტალებს-ს

და-ტრიადება-ს
 და-ფრთხილებს-ს
 და-ქარქარება-ს
 და-ღაღალებს-ს
 და-ცანცარება-ს
 და-ცუნცუნება-ს
 და-ძუნძუნება-ს
 და-წანწანება-ს
 და-ხანხანება-ს
 და-ჯანჯანება-ს
 და-ქ-ფრიადება-ს
 და-ქ-ქინება-ს
 მი-კინკილებს-ს
 მი-ღინღინება-ს
 მი-ციგციგება-ს
 მი-ძუძუება-ს
 შე-ს-ცაცანება-ს
 შე-ს-ციცინება-ს
 შე-ქ-ღაღალებს-ს
 ჩა-ქ-კიკიტიება-ს

VI კლასი

პარადიგმა №14

I ტიპი
R-ობ; ი-R-ები;
ი/უ-R-ები

აბდაუბდობს-ს*
 აბეზარობს-ს
 აბრავობს-ს
 ადამინანობს-ს*
 ავაღმყოფობს-ს (წა-)
 ავადობს-ს
 ავანაკობს-ს
 ავანაკვანობს-ს*
 ავგუღობს-ს
 ავგრობს-ს
 ავკაცობს-ს
 ავობს-ს
 აზიზობს-ს
 ათისფერობს-ს
 აღაფობს-ს
 ამამყობს-ს
 ამამარტავენობს-ს
 ამხანავობს-ს

ანგარიშობს-ს
 ანგლობს-ს
 ანჩხლობს-ს
 ანცობს-ს
 არსებობს-ს
 არტისტობს-ს
 არშინყობს-ს
 ასპარეზობს-ს
 აქიშობს-ს
 ალებშიცემობს-ს*
 ამიკობს-ს
 ბაასობს-ს
 ბაღლობს-ს
 ბაღრავობს-ს
 ბაგვეობს-ს
 ბაზაზობს-ს
 ბაიყუშობს-ს
 ბაიხატარობს-ს
 ბაღლობს-ს
 ბანაკობს-ს (და-ი)
 ბანდიტობს-ს
 ბანცალობს-ს
 ბარტყობს-ს
 ბატონობს-ს
 ბაქიბუქობს-ს
 ბაქიობს-ს*
 ბეგრობს-ს
 ბეღოვლათობს-ს
 ბეიფლობს-ს
 ბეღადობს-ს
 ბერიკაცობს-ს
 ბეჯინობს-ს
 ბინადრობს-ს
 ბინდობს-ს
 ბიჭობს-ს*
 ბობოქარობს-ს
 ბობოქრობს-ს
 ბოგინობს-ს
 ბოდილობს-ს
 ბოინობს-ს
 ბოფრობს-ს
 ბორილობს-ს
 ბორლობს-ს
 ბორტობს-ს
 ბორძიკობს-ს (წა-)
 ბუტბუტობს-ს
 ბბაზიანობს-ს*
 ბბაზობს-ს

(წა-)

(უ-)

იმიდობა-ს*		ღაგობა-ს		მეგზურობა-ს	(უ-)
იურიისტობა-ს		ღაშქრობა-ს		მეგობრობა-ს	(უ-)
იჭვეიანობა-ს		ღაჩრობა-ს		მედიდურობა-ს	
იჯარაფრობა-ს		ღაღირობა-ს		მედიუქნეობა-ს*	
კადნიერობა-ს*		ღაღირობა-ს		მეგავსებობა-ს*	
კავაღრობა-ს	(უ-)	ღაქსობა-ს		მევეღეობა-ს*	
კ-კავაღრობა-ს	(უ-)	ღაბეგრადობა-ს		მიზობლობა-ს	(უ-)
კალატობობა-ს		ღაღეგრობა-ს	(უ-)	მიფაურობა-ს	(უ-)
კამათობა-ს		ღიკადიკობა-ს		მიტრირობა-ს	
კამასობა-ს		ღიტანობა-ს		მიტობა-ს*	
კამბრიობა-ს		ღიტერატორობა-ს		მიფობა-ს	
კ-კარნახობა-ს	(უ-)	ღოთიფოთობა-ს		მიმუხრეობა-ს*	
კაფიობა-ს*		ღოთობა-ს		მიეცადინეობა-ს	
კაცობა-ს*		ღოშობა-ს		მიცინიერობა-ს	
კეთილდღეობა-ს*		ღოტბარობა-ს	(უ-)	მიწისქვილობა-ს	
კეთილობა-ს		ღინიობა-ს*		მიჯდისობა-ს	
კეისრობა-ს		მიბეზღარობა-ს*		მიხარეულობა-ს	
კეკლეუობა-ს		მიგრობა-ს*		მიხრუნველობა-ს*	
კერძობა-ს		კ-მადღობა-ს*	(უ-)	მიფარსარდლობა-ს	(უ-)
კვარჩხალობა-ს		მიფენებლობა-ს		მიფვრობა-ს	(უ-)
კვარხალობა-ს		მიფხვიერობა-ს		მიეფილეობა-ს*	
კვიმბატობა-ს		მიფიშუნობა-ს		მიხეზიანობა-ს	
კვირობა-ს*		მიფისობა-ს		მიხეზობა-ს	
კიაფობა-ს		მიღუხაზობა-ს		მიხდვრობა-ს	(გა-)
კიფკიფობა-ს		მიმეკაცობა-ს		მიისნობა-ს	(უ-)
კისკასობა-ს		მიმაცობა-ს		მიკაცობა-ს	
კმარობა-ს		მიმამაღლობა-ს		მიკურნალობა-ს	(უ-)
კოტრიანობა-ს		მიმღაყინობა-ს		მილიქვენელობა-ს	
კოწიანობა-ს		მიმუღიმივილობა-ს		მიოზაურობა-ს	
კოწიწიობა-ს		მმარტობა-ს*		მიმლიმარობა-ს	
კრიახობა-ს		მმარქსისტობა-ს		მიოზბეღობა-ს	
კრიფობა-ს*		მმარჩიელობა-ს		მიოსახეობა-ს	
კრიჭინობა-ს		მმარხულობა-ს		მიოშრაცობა-ს	
კრუხობა-ს		მმასლამობა-ს		მიოშსვენრობა-ს*	
კუდაბეზიკობა-ს		მმასპინძლობა-ს	(უ-)	მიოღვაწეობა-ს	
კუდიანობა-ს		მმასწავლებლობა-ს		მიოყვრობა-ს	(უ-)
კუნტრუშობა-ს		მმასხრობა-ს		მიოშურნეობა-ს*	
კუნწიანობა-ს		მმატრებაზობა-ს		მიოჩინარობა-ს	
ლაშაზობა-ს		მმაშელობა-ს	(უ-)	მიოციქულობა-ს	(უ-)
ლაშობა-ს*		მმაჭიანკლობა-ს	(უ-)	მიოძღვრობა-ს	
ლაშარაკობა-ს		მმბრძანებლობა-ს		მიოწიობა-ს	
ლაქიობა-ს*		მმგზავრობა-ს		მიოწიობა-ს	
ლაქლაქობა-ს		მმღოვიარობა-ს		მმარცობა-ს	
ლაქუცობა-ს		მმღაბლობა-ს*		მმარუშობა-ს	
ლაღობა-ს		მმღვრმარეობა-ს*		მმსახიობობა-ს	
ლაღობობა-ს		მმღებარეობა-ს*		მმსახურობა-ს	
		მმღივრობა-ს		მმსაჯულობა-ს	

ხიოხიოთბ/ებ-ს
 ხლაფორთბ-ს
 ხმალურბ-ს
 ხმინანბ-ს
 ხმობილბ-ს*
 კ-ხმობ-ს
 ხორხორცბ-ს
 ხორტონიკობ-ს
 ხრავუნობ-ს
 ხრაკუნობ/ებ-ს
 ხრუტუნობ/ებ-ს
 ხუდიგნობ-ს
 ხუმრობ-ს
 ხუნტრუტობ-ს
 ხურთობ-ს
 ხურთთმომღვრობ-ს (ჟ-)
 ხუცობ-ს*
 ხშირობ-ს*
 ჯადოსნობ-ს
 ჯადვარიანობ-ს
 ჯავრობ-ს
 ჯამბაზობ-ს
 ჯანჯღობ-ს
 ჯაშუშობ-ს
 ჯახხირობ-ს
 ჯახხრიკობ-ს
 ჯახხუნობ-ს
 ჯეირობ-ს
 ჯეჯიღობ-ს
 ჯიბგირობ-ს
 ს-ჯიბრობ-ს*
 ჯირბაღობ-ს
 ჯირიოთობ-ს
 ჯიუტობ-ს
 ჯიქობ-ს
 ჯუბარობ-ს

(ჟ-)

(ჟ-)

პარადიგმა №15

I ტიპი

R-ობ; R-ეობ; ი-R-
 ავ-ებ; ი-R-ეგ-ებ;

ანარაობ-ს*
 ანკინკიღობ-ს*
 ბანაობ-ს
 ბარგანაობ-ს

ბაქიაობ-ს
 ბებიაობ-ს
 ბეჩიაობ-ს
 ბუღარაობ-ს
 ბუღარუბანაობ-ს
 ბურთაობ-ს
 ბურღანაობ-ს
 ბუსკანაობ-ს
 ბუტიაობ-ს
 ბუტრაობ-ს
 ბუტნაობ-ს
 ბუქსაობ-ს
 ბუღარაობ-ს
 ვლახაობ-ს
 ვორაობ-ს
 ვუნდაობ-ს
 ენამზეობ-ს
 ზეობ-ს
 თანამოსავრობ-ს*
 თევზაობ-ს
 თოვლაობ-ს
 კაფიაობ-ს
 ქვექლაობ-ს
 ქენწლაობ-ს
 ქენჭაობ-ს
 ქენჭნაობ-ს
 ქინკლაობ-ს
 ქმიაობ-ს
 კოპწიაობ-ს
 კოჭაობ-ს
 კოხტაობ-ს
 კურდღლაობ-ს
 ლახლანდაობ-ს
 ლათაობ-ს
 ლაღობ-ს
 ლაქიაობ-ს
 ლაციეობ-ს
 ლექსაობ-ს
 მამლაყინწაობ-ს*
 მანხარაობ-ს
 მიკობრეობ-ს
 მიერყობ-ს
 მიტანობ-ს
 მიუზნეობ-ს
 მიქრთამეობ-ს*
 მიცხადინეობ-ს*
 მიცხვარეობ-ს*

მიწვირიღმანეობ-ს*
 მიწვისქვიღეობ-ს*
 მიწვირჭიღეობ-ს*
 მზეობ-ს
 მიმდინარეობ-ს*
 მკითხაობ-ს
 მნეობ-ს
 მთაყვობ-ს*
 მთმთბარეობ-ს*
 მთმიწინეობ-ს*
 მთნაწიღეობ-ს
 მორიგეობ-ს
 მოსაქმეობ-ს*
 მთქაღეობ-ს*
 მთქმობ-ს
 მრეცხაობ-ს
 მუშაობ-ს
 მძეობ-ს
 ნანაობ-ს
 პამბუღაობ-ს
 პეპლაობ-ს
 პირმოთეობ-ს
 პრანჭიაობ-ს
 რკიაობ-ს
 საზრდოობ-ს
 საღაობ-ს
 სხვაობ-ს*
 ტრინკაობ-ს
 უზნეობ-ს
 უცხოობ-ს
 ფარიკაობ-ს
 ფურქუღაობ-ს
 ქანაობ-ს
 ქანძურაობ-ს
 ქექუღაობ-ს
 ქილიკაობ-ს
 ქირაობ-ს
 ქსუობ-ს
 ღვეღეობ-ს
 ღრეობ-ს
 ღურჭუმეღაობ-ს
 ყიღყიღაობ-ს
 ყინთაობ-ს
 ყინტრაობ-ს
 ყინჩაობ-ს
 ყურყუმღაობ-ს
 ყურყუმეღაობ-ს

(ჟ-)

ყურღუმეღაობ-ს
 შიღაობ-ს
 შოღტაობ-ს
 ჩუღუღაობ-ს
 ჩხირკედეღაობ-ს
 ცერეშონიობ-ს
 ციღურაობ-ს
 ცოტაობ-ს
 ცრუობ-ს
 ცრუპენტეღაობ-ს
 ცურაობ-ს
 ძალმომრეობ-ს
 ძიძგიღაობ-ს
 წარამარაობ-ს
 წყუმბაღაობ-ს
 წყწაობ-ს
 ჭიღაობ-ს
 ჭირთამძღეობ-ს*
 ჭორაობ-ს
 ჭორიკანაობ-ს
 ჭიხუ (მ) პაღაობ-ს
 ხტუნაობ-ს
 ჯიკაობ-ს

(უ-)

პარადიგმა №16

I ტიპი

R-უღ-ობ ;

ი-R-ებ ;

იმედეულობ-ს*
 იჭვეულობ-ს*
 იჭვინეულობ-ს
 კღებულობ-ს
 ჟიღუღაობ-ს
 შიღუღაობ-ს
 შტკიღინეულობ-ს (შნშ)
 ფიციულობ-ს (ფნფ)
 ქადულობ-ს
 ქებულობ-ს*
 წყინეულობ-ს*

პარადიგმა №17*

III ტიპი

prev.-R-ობ ;

და-ბაღაობ-ს
 და-ბაჩუნობ-ს
 და-ბზრიღობ-ს
 და-ბოღიაღობ-ს
 და-გეღაობ-ს
 და-ზოზინობ-ს
 და-კუნტრუშობ-ს
 და-ღაყუნობ-ს
 და-სტეიშინობ-ს
 და-სრიღობ-ს
 და-შტრიღობ-ს
 და-ჩინდრიკობ-ს
 და-წრიღობ-ს
 და-ხტუნაობ-ს
 მი-მორაკრაკობ-ს
 მი-მოყუნციულობ-ს
 მი-მოჩინდრიკობ-ს
 მისეირნობ-ს
 მიღაპარაკობ-ს
 მოწინწყარობ-ს

I დიალექტი
(სრული)
გვარი - აქტივი
სტრუქტურა წარმოქმნილი
კონსტრუქცია სრული

ის მას - მან ის
ის მას მას - მან მას ის

I კლასი

პარადიგმა № 1 (18)

**R-Ø; ი-R-Ø;
prev-R-Ø;
prev-ი-R-Ø;**

ბან-ს (და-, ჩა-,
გადა-, გამო-,
ჩამო-)
ს-ახოვ-ს (მო-, გამო-)
იბან-ს (მო-, ა-,
გადა-, გადმო-
ამო-, ჩამო-)
იყვან-ს (ა-, ამო-,
წა-, გა-, გადა-,
გადმო-, მი-, მო-)
იხზარ-ს (მო-, გა-)
კვეთ-ს (გა-, გადა-,
მო-, წა-ჰ-)
ფხან-ს (მო-, და-)
ქსოვ-ს მო-, გამო-, წა-
ა-, ჩა-ა-, გადა-,
ა-, მი-ა-)
ძოვ-ს (მო-)
წვიწ-ს (და-, მი-, მო-,
გამო-, გადმო-)
წოვ-ს (მო-, გამო-,
შე-ი-, გა-ი-)
ჭამ-ს (შე-, და-,
გამო-, გადა-,
წას-)

პარადიგმა № 2 (19)

**R-Ø// - ავ;
prev-R-Ø// - ავ;**

ბერტყავ-ს (და-, გა-,
გადა-, გადმო-,
მი-, მო-, ჩა-,
ჩამო-, წამო-)
თევს//ავ-ს (და-, ჩა-)
თიბავ-ს (გა-, გამო-)
ილეღ//ავ-ს (გა-)
იხვეწ//ავ-ს (მო-)
იხვეჭ//ავ-ს (მო-)
იხოკ//ავ-ს (მო-)
ქენქავ-ს (ა-, გა-,
მი-, მო-)
ქებავ-ს (და-, ჩა-,
გადა-, მო-, მი-)
ქოფხეხ-ს (და-, ა-, ჩა-
გადა-, გადმო-,
მი-, მო-)
ქვეზავ-ს (გამო-)
ქვეც//ავ-ს (შე-, მო-)
ლექ//ავ-ს (წა-)
ლესავ-ს (გა-)
ლექავ-ს¹ (და-, ჩა-)
ლექავ-ს² (გა-)
ლექავ-ს³ -
პენტავ-ს (გა-)
შეშავ-ს (და-, მი-,
მო-)
რავს//ავ-ს (შე-)
რეკ//ავ-ს¹ (და-,
გადა-, გადმო-)

რეკავ-ს² (ა-, გა-,
ჩა-, გამო-,
გადა-, მი-, მო-)
რეკავ-ს³ -
რეცხავ-ს (გა-, გამო-,
ჩა-, ჩამო-)
ტეხ//ავ-ს¹ (გა-,
გადა-, მო-, გამო-,
ჩა-, წა-ა-)
ტეხ//ავ-ს² (გამო-)
ქებავ-ს (გა-, გადა-)
ლექავ-ს (და-)
რეჩ//ავ-ს (და-)
რეხ//ავ-ს (და-, მი-,
ა-)
ძახავ-ს (და-)
წენს-ს/ავ-ს (და-, ჩა-)
შედავ-ს (გა-, ჩა-,
გამო-, გადა-)
ხექ//ავ-ს¹ (გა-, და-
ჩა-)
ხექ//ავ-ს² (ჩა-)
ხეხავ-ს (გა-, და-,
გადა-, მო-)
ხვეტ-ს//ავ-ს (და-,
მი-, მო-, ჩა-,
გადა-, გადმო-)
ხვეწ-ს/ავ-ს¹ (და-)
ხვეწ-ს² (გადა-)
ხოცავ-ს¹ (და-, ჩა-)
ხოცავ-ს² (მო-, გამო-)

R[ე/ი]

prev.-R[ე/ი];

ახელ-ს	(ჩა-)
ამხელ-ს	(ვა-)
აჭერ-ს	(და-, მი-, მო-, ჩა-, წა-, ვადა-)
აჭყობს	(ვა-, და-, ვაძმო-)
ახელ-ს	(ვა-)
ახუც-ს	(ვა-, ვაძმო-)
ბნეფ-ს	(და-, მი-)
ბრეფ-ს	(ვა-, ვაძმო-)
ბრეძ-ს	(ვა-, ვაძმო-)
ბრეც-ს	(და-, მი-, მო-, ჩა-, ვადა-, ვაძმო-)
ბრძმეფ-ს	(ვაძმო-)
ბღენძ-ს	(ვა-)
ბღღეძ-ს	(ვა-)
ბღნეჯ-ს	-
ბღეს-ს	(ვა-)
ბჟერ-ს	(ვან-)
ბღეჯ-ს	(და-, ვა-, წა- ჰ-, მო-, ვაძმო-, ჩაძმო-)
ბრეხ-ს	(და-)
ბრეც-ს	(მო-, ვა-, ვადა-)
ბრეც-ს	(და-)
ბღღეხ-ს	(ა-)
ბღეცხ-ს	(ვა-, შე-, ა-)
ხელ-ს	(მო-, შე- (ა-))
ხნეძ-ს	(მო-, ვა-, ვადა-, შე-)
ბძერ-ს	(და-)
ბძვეფ-ს	(ვა-, ვაძმო-)
ბძვეფ-ს	(აძმო-)
ბხელეშ-ს ¹	(ვა-, ვადა-)
ბხელეშ-ს ²	(ჩას-)
ი/უ/აჭერ-ს	(და-, ვაძმო-, ჩა)

ი/უ/აჭერ-ს	(და-, ვა-, წა-, მო-)
იშვერ-ს	(ვა-, ვაძმო-, ვადა-)
იჩნეძ-ს	(მო-)
ეხერ-ს	(მო-, ვა-, ჩა-)
ეცნეც-ს	(ვა-, მო-, ჩა-)
ეცნეხ-ს	-
ემე (ნ) ფ-ს	(ვა-)
ერეხ-ს	(შე-)
ერეფ-ს	(ა-, და-, მო-)
ერეჭ-ს ¹	(ვა-, მო-, შე-, წა-ა-)
ერეჭ-ს ²	(და-)
ერეხ-ს	-
ერეხ-ს	(ა-)
ერეც-ს	(ვა-)
ერეფ-ს	(ვა-)
ერეფეშ-ს	(და-)
ესვეც-ს	(შე-, მო-)
ესვეც-ს	-
ესვეც-ს	(შე-, მო-)
სრეს-ს	(ვა-, და-, მო-, მი-ა-)
სხეც-ს	(ვა-)
სხეც-ს	(მო-)
ბრეც-ს	(მო-, აძმო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ს-ბრეც-ს	-
ბრეც-ს	(ი-, ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-, ა-, აძმო-)
ბრეც-ს	(ვა-, მი-, მო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(მო-)
ბრეც-ს	(და-, ჩაძმო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(მო-, და-)
ბრეც-ს	(ვა-, მო-, ჩა- ვადა-, ვაძმო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-, და- ვადა-, ვაძმო-, ჩა-)
ბრეც-ს	(ვა-)

ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-, ვაძმო-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(მო-, მი-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(ვა-, ვაძმო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(მო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(ვა-, ვადა-)
ბრეც-ს	(ვა-, და-, ჩა-)
ბრეც-ს	(ვაძმო-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(და-, მო-)
ბრეც-ს	(ვა-, და-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(ვა-, მო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(ვა-, და-, ვაძმო-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(ვა-, ჩა-, მი-, მო-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(ვაან-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(და-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-, ჩა-, ვაძმო-)
ბრეც-ს	(ვა-)
ბრეც-ს	(ვა-)

პარადიგმა №4 (21)

ა/ი/უ-R [ენ/ინ]
prev.-ა/ი/უ-R
[ენ/ინ]

აბუნენ-ს	(ამო-)
აბ(რ)უნენ-ს	(და-)
აბრუნენ-ს	(და-)
აღბუნენ-ს ¹	(და-)
აღბუნენ-ს ²	(შე-)
აღბუნენ-ს ³	(წარ-, მო-, გადმო-)
აღუნენ-ს	(და-, გამო-, წამო-)
ავლენენ-ს	(მო-, მი-, გამო-)
აზრუნენ-ს	(შე-)
აღბუნენ-ს	(მო-, და-)
არჩუნენ-ს ¹	(და-, ჩა-, ჩამო-)
არჩუნენ-ს ²	(მო-, გადა-)
არჩუნენ-ს ³	(შე-)
არცხვენენ-ს	(შე-)
ასმუნენ-ს	(და-, შე-)
აფრუნენ-ს	(ა-, გა-, მი-, მო-, გადა-, გადმო-)
აფრუნენ-ს	(და-)
აღრუნენ-ს	(და-)
არჩუნენ-ს	(გა-)
აცდუნენ-ს	(გა-, შე-, მო-)
აცვენენ-ს	(და-)
აძვრუნენ-ს	(გა-, გამო-, გადა-)
აწვრუნენ-ს	(მი-, მო-, ჩა-, გადა-)
აჭებუნენ-ს	(და-, მი-, გადა-)
ახდუნენ-ს	(მო-, წა-)
აჯუნენ-ს*	(და-)
ბწკუნენ-ს	(და-)
იღუნენ-ს ¹	(ჩა-)

იღუნენ-ს ²	(გამო-)
იჩბუნენ-ს	(გა-, ჩა-, გადა-, გა(დ)მო-)
ი/უზმუნენ-ს	(მო-, და-)
ი/უშუნენ-ს	(და-)
იძუნენ-ს	(შე-)
იხუნენ-ს	-
ქბუნენ-ს	(და-)
ქწკუნენ-ს	(და-/ძ)-
ყუნენ-ს	(მო-, და-, გამო-, გადა-, გადმო-, მი-ა-)
ს-ძუნენ-ს	(შე-)

პარადიგმა №5 (22)

ა/ი/უ/შ-R[ევ/ი]
prev.-R[ევ/ი];

აბუნენ-ს ¹	(გა-, და-, მი-, მო-, ჩა-)
აბუნენ-ს ²	(და-)
აბუნენ-ს ³	(მი-, მო-)
აზღვენენ-ს	(და-)
აფუნენ-ს	(გა-)
აფრუნენ-ს	(გა-, წა-)
აახუნენ-ს	(და-)
აქმუნენ-ს	(მო-, და-)
ამზღვენენ-ს	(და-)
ამზღვენენ-ს	(ა-)
ამახუნენ-ს ¹	(და-)
ამახუნენ-ს ²	(შე-)
ამსხვენენ-ს	(და-, მი-, მო-, ჩა-)
ამტრუნენ-ს	(და-)
ამქველენ-ს	(ჩა-)
ამქრუნენ-ს	(და-)
ამღვრუნენ-ს	(ა-, შე-)
ამშუნენ-ს	(და-, მო-)
ამჩუნენ-ს ¹	(და-)
ამჩუნენ-ს ²	(შე-)
ამცქვრუნენ-ს	(მო-)
ამწვრუნენ-ს	(და-, მი-, მო-)
ამწვრუნენ-ს	(და-)

ანგრუნენ-ს	(და-, გა-, მი-, გამო-, ჩამო-, გადამო-)
ანახუნენ-ს	(და-, გადამო-)
ანჩქვენენ-ს	(ა-)
ანჩქრუნენ-ს	(შე-)
ანძრუნენ-ს	(გა-, შე-, და-)
ანჯღრუნენ-ს	(და-, გა-)
აბუნენ-ს	(და-, მი-, მო-, გადა-)
არბუნენ-ს	(და-)
არზმუნენ-ს ¹	(წა-, გამო-, ჩამო-)
არზმუნენ-ს ²	(მი-, მო-)
არკვენენ-ს	(გამო-, გა-)
არქმუნენ-ს	(და-)
არღვენენ-ს	(და-, მო-)
არყვენენ-ს	(შე-, მო-)
არჩუნენ-ს	(და-, გა-, შე-, გადა-, გამო-,)
აჩქვენენ-ს	(და-, გადა-)
აჩყვენენ-ს	(და-, გადმო-, მი-, მო-)
არხუნენ-ს	(და-, შე-, გა-)
ასუნენ-ს	(და-, მი-, შე-, შემო-)
ატრუნენ-ს	(და-, შე-)
აფრქვენენ-ს	(და-, გადა-, გადამო-)
აქვენენ-ს	(და-, გა-, ჩა-, გამო-)
აქშუნენ-ს	(გა-, გამო-)
აქვენენ-ს ¹	(გა-, გამო-)
აქვენენ-ს ²	(და-, გადა-, წა-, ჩა-)
აქვენენ-ს ³	(მი-, მო-)
აღწვენენ-ს	(და-)
აცმუნენ-ს	(ჩა-)
აძღვენენ-ს	(-, შე-)
აწვენენ-ს	-
აჭმუნენ-ს	(-, შე-)

ახვევ-ს (შე-, გა-,
 მთ-, შემო-,
 გადა-, გამო-)
 იკვევ-ს (გა-, გამო-)
 ი-წვევ-ს (გამო-)
 ლევ-ს¹ (გამო-, გა-,
 და-)
 და-ლევ-ს²
 რევ-ს (ა-, მი-,
 მო-, გადა-)
 ურევ-ს¹ (ა-, შე-,
 მო-, გამო-)
 ურევ-ს² (ა-)
 უქსევ-ს (მი-)
 უძმევ-ს (გა-)
 ს-ძლევ-ს (და-)
 ს-წევ-ს (ა-, გა-,
 გადა-)
 ხევ-ს (გა-, და-, ჩა-,
 გადა-, გამო-,
 ჩამო-, შემო-ა-)
 ხვევ-ს (შე-, გა-,
 გამო-)
 ჰ-ხვევ-ს (გადა-)

ფსკენი-ს (გა-, გამო-)
 ფშ(ხ)ენი-ს (და-, ჩა-)
 ფრახენი-ს (და-)
 ფხენი-ს (და-)
 ფხვრი-ს (აღმო-)
 ქენი-ს (შე-)
 ქნი-ს (ა-)
 ღრღნი-ს (და-, გა-,
 გამო-)
 ცრი-ს¹ (გა-, გამო-)
 ტნი-ს² (ა-)
 წარღენი-ს -
 წვრთნი-ს (გა-, გამო-)
 წურთნი-ს (გა-, გამო-)
 წრთენი-ს (გა-, გამო-)
 ჭრი-ს¹ (და-, გა-, მი-,
 მო-, ჩა-, გადა-,
 გამო-)
 ჭრი-ს² (გადა-,
 გადმო-)
 ხრწნი-ს (გა-)
 ხსნი-ს¹ (გა-, შე-,
 მო-, გადა-)
 ხსნი-ს (ა-, ამო-)

ღლი-ს (გა-, წა-,
 გამო-, ჩამო-)
 ახვრი-ს (გა-, და-)
 ახრი-ს (გა-, გადა-,
 მი-, მო-)
 ი/უცლი-ს (მო-, და-)
 იცლი-ს (მო-)
 იყრი-ს (გა-, გამო-,
 შე-)
 იხლი-ს (მო-)
 ი (უხდი-ს (გადა-, მო-)
 სვრი-ს (და-, გა-, ჩა-)
 ღვრი-ს (და-, გადა-)
 ღლი-ს (და-, გადა-)
 ყრი-ს (და-, გა-, შე-,
 მი-, მო-, გადა-)
 ს-ჩრი-ს (შე-)
 ს-ცლი-ს (გამო-)
 ცვლი-ს (გა-, გამო-,
 შე-)
 ცლი-ს (და-, გა-,
 გამო-, ჩა-)
 ხლი-ს¹ (ა-, გა-,
 გადა-, ჩა-, მო-)
 ხლი-ს² (გა-)
 ხრი-ს (მო-, და-, ჩა-,
 გადა-, გადმო-, წა-)
 მი-ჯრი-ს -

III კლასი

პარადიგმა №6 (23)
 Ø/ა/უ R[Ø/ე]-ი;
 prev.-R[Ø/ე]-ი;

(ა) მყნი-ს (და-)
 აფსკენი-ს (გადა-,
 ჩა-)
 ბ(რ)ღღენი-ს (გა-)
 ბტყენი-ს (გა-)
 გა-ჯრი-ს -
 ზრზნი-ს (და-)
 იხსნი-ს (და-, გამო-)
 მსნი-ს (გამო-)
 პტკენი-ს (გა-)
 რყენი-ს (გა-)
 სკენი-ს (გა-, გამო-)
 უ-ძღენი-ს (-, მი-, მო-)
 ფ(რ)ცქენი-ს (გა-)
 ფრჩენი-ს (გა-)

პარადიგმა №7 (24)

ა/ი/ო R[Ø/ა];
 prev.-R[Ø/ა]-ი;

ადრი-ს (შე-)
 ააღლი-ს (და-, ჩამო-)
 აცლი-ს (და-)
 აცლი-ს¹ (და-)
 აცლი-ს² (წა-, გამო-,
 ჩამო-)
 აყრი-ს (გა-, და-)
 აწველი-ს (მი-, მო-,
 ჩა-, გადა-)
 ახლი-ს (-და-, ჩა-)
 ბვი-ს (და-, მი-, მო-,
 ჩა-, გადა-)
 ბვრი-ს (მო-, მი-)
 ბწლი-ს (გა-)
 ბვლი-ს (და-, გა-, ჩა-,
 გამო-)

პარადიგმა №8 (25)

Ø(ა) R-ნი-ი;
 prev.-R-ნი-ი;

ბჭობენი-ს (გა-, მი-,
 მო-, ჩა-, გადა-,
 გადმო-)
 აკორტნი-ს (და-, ამო-)
 აშაღლი-ს (და-)
 აყვედრი-ს (და-)
 არჩქენი-ს (ამო-, და-)
 აციცქენი-ს (მო-)
 აძიძენი-ს (და-, მო-)
 აწიწქენი-ს (და-, ამო-)
 ბეზენი-ს (და-)
 ბერქენი-ს (და-)
 ბეწენი-ს -

აქაწრავ-ს	(და-, ამო-)	ვეგშავ-ს	(და-)	იტატავ-ს	(ა-)
არავე-ს	(და-)	ვერშავ-ს	(და-)	იფიციავ-ს	(და-)
ახატავ-ს	(და- მი-)	ვესლავ-ს	(და-)	იფხატავ-ს	(ჩამო-)
ბაღთავ-ს	(და-)	ვეშავ-ს	(და-)	იციავ-ს	(და-)
ბანდავ-ს	(და-)	ველინავ-ს	(და-)	იჭეშხავ-ს	(შე-)
ბარავ-ს	(და-, ჩა-, ვაშო-)	ვემანავ-ს	(და-)	იხილავ-ს ¹	(მიმო-, ვან-)
ბარჯავ-ს	(ა-, ჩა-, ვადა-)	ვემირავ-ს	(ვა-)	იხილავ-ს ²	-
ბარდავ-ს	(ვა-)	ვემირავ-ს	(ვა-)	იხილავ-ს	(მო-)
ბარჯღავ-ს	(ვა-)	ვეწავ-ს	(და-, შე-)	იხილავ-ს	(მო-, ვაშო-)
ბასრავ-ს	(და-, ვა-, ვადა-)	ვეწავ-ს	(და-)	იხუტავ-ს	(ჩა-)
პ-ბაძავ-ს	(მი-, წა-)	ვეღავ-ს	(და-)	იჯიბავ-ს	(ჩა-)
ბაწრავ-ს	(ვა-)	ვეორბლავ-ს	(და-)	კაწმავ-ს	(მო-, შე-, აღ-)
ბეგვავ-ს	(და-)	ს-დრუხავ-ს	-	კაკლავ-ს	(ჩა-)
ბეგრავ-ს	(და-)	ვერცხლავ-ს	(შე-)	კაგავ-ს	(მო-)
ბეღავ-ს	(ვადა-, და-)	ვერავ-ს	(შე-)	კარჯავ-ს	(და-, მი-, მო-, ვადა-)
ბეღავ-ს	(ვა-, შე-)	ვერავ-ს	(და-)	კარკლავ-ს	(ვაფმო-)
ბერავ-ს	(ვა-, ჩა-, შე-უ,)	ვერავ-ს	(და-)	კაფავ-ს	(ვა-, ა-, ვაშო-, ჩა-)
ბერტყავ-ს	(ვა-)	ვერავ-ს	(ვა-, მო-, ჩა-, მი-, შემო-, შე- ვადა-, ვაფმო-)	კაწრავ-ს	(და-, ვა-, ამო-)
ბეშტავ-ს	(და-, ჩა-, ვადა-, ვაფმო-, ამო-)	ზოგავ-ს	(და-)	კეშისავ-ს	(და-, ამო-)
ბზარავ-ს	(ვა-, მო-)	ზომავ-ს	(ვა-, მო-, ა-)	კენკავ-ს	(ა-, ამო- ვა-, და-, ვაშო-)
ბილწავ-ს	(წა-, შე-)	ზურავ-ს	(და-)	კენწლავ-ს	(ა-, ვა-)
ბლანდავ-ს	(და-, ვა-)	ზულდავ-ს	(შე-, მო-)	კენჭავ-ს	(ა-)
ბოღავ-ს	(ვა-, შე-)	ზანჯავ-ს	(ვა-)	კერავ-ს	(შე-, ვა-, ვაშო-)
ბოშბავ-ს	(და-)	ზარჯავ-ს	-	კობრავ-ს	(ჩა-, და-, მო-, მი-, ვაშო-)
ბოჭავ-ს ¹	(შე-, ვა-)	ზარსავ-ს	(და-)	კეცავ-ს	(ვა-, და-, შე-, მი-, მო-, ვადა-, ვაფმო-, ჩა-)
ბოჭავ-ს ²	(მო-)	ზაფლავ-ს	(და-, მო-)	კვალავ-ს	(ვა-)
ბრაწავ-ს	(და-, შე-)	ზენთავ-ს	(და-, მო-)	კვანძავ-ს	(ვა-, ვაშო-)
ბუშავ-ს	(და-, ვა-)	ზიბავ-ს	(ვა-, ვადა-, მო-)	კვანწავ-ს	(ჩა-, და-)
ბუშბლავ-ს	(ვა-)	ზესავ-ს	(და-)	კვიბავ-ს	(ვა-, ვაშო-)
ბურავ-ს	(და-, ვადა-, ჩამო-, შემო-)	ზვალავ-ს	(ვა-)	კვერავ-ს	(ვა-, ვაშო-)
ბურდავ-ს	(ა-, და-, ვა-)	ზოკავ-ს	(ვა-)	კვერცხავ-ს	(და-, ჩა-)
ბურტყლავ-ს	(ვა-)	ზოგავ-ს	(და-)	კვეციავ-ს	(შე-, მო-, აღ-, წა-)
ბურღავ-ს	(ვა-)	ზოშავ-ს	(ვა-)	კიბავ-ს	(მი-, მო-, ა-, ჩა-)
ბურძღავ-ს	(ვა-)	ზოხავ-ს	(შე-)		
ბუძგავ-ს	(ვა-)	ვან-იხრახავ-ს	-		
ბღენძავ-ს	(ვა-)	ვან-იკიხავ-ს	-		
ბღუჯავ-ს	(მო-, ჩა-)	იხუილავ-ს	(ჩა-)		
ვანგლავ-ს	(ამო-, ვა-)	ინახავ-ს	(შე-, შემო-, ვადა-)		
ვაჯავ-ს	(შე-)	ირეკლავ-ს	(ა-)		

პ-კიხხავ-ს	(და-, მო-, გამო-)	მარხავ-ს	(და-, ჩა-, გადა-)	ტყვავ-ს	(და-)
კილავ-ს	(გა-)	მახავ-ს	(წა-)	ტღუნთავ-ს//ავ-ს	(გა-)
კიხძავ-ს	(ა-, ში-)	მფლურავ-ს	(და-)	რახავ-ს	(გადა-, ჩა-)
კირავ-ს	(ჩა-)	მიზნავ-ს	(გა-)	რახმავ-ს	(და-)
კიციხავ-ს	(გა-)	მიწნავ-ს	(გა-)	რავგავ-ს	(შიმო-)
კმახავ-ს	(ში-)	მიჯნავ-ს	(გა-)	რანდავ-ს	(გა-)
კოლავ-ს	(და-)	მი-პ-კიხავ-ს		რგავ-ს	(და-, ჩა-, გადა-)
კონკავ-ს	(და-)	მიპკიხავ-ს		რეკავ-ს ¹	(და-)
კოქსავ-ს	(და-)	მურავ-ს	(გა-, ში-)	რეკავ-ს ²	(გა-, ჩა-, გადა-, ა-, გადმო-)
კოჭავ-ს	(გა-)	მუსრავ-ს	(ში-)	რეცხავ-ს	(გა-, გადა-, გამო-, ჩა-, ჩამო-)
კრუღავ-ს	(და-)	მუჭავ-ს	(და-, მო-)	რთავ-ს ¹	(მო-) რთავ-ს ²
კრუნახავ-ს	(და-, მო-)	მწვადავ-ს	(გამო-)		(ჩა-, გამო- გადა-)
კრძალავ-ს	(ა-, და-)	მწყემსავ-ს	(და-)	რისხავ-ს	(გა-)
კუმშავ-ს	(ში-, მო-, და-)	მჭვარტლავ-ს	(გა-)	რიხხავ-ს	(გა-, ში-)
კუნტავ-ს	(მო-, ჩა-)	ნაკვთავ-ს	(გამო-, ჩამო-)	რიყავ-ს	(გამო-, გა-)
კუმრავ-ს	(და-, მო-, გამო)	ნამავ-ს	(და-)	რიცხავ-ს	(გა-, გადა-, გამო-, ჩა-, და-)
კუწავ-ს	(და-, ა-)	ნანკვავ-ს	(გა-, გამო-)	როზგავ-ს	(გა-)
ლაგმავ-ს	(ა-)	ნაღმავ-ს	(და-)	როშავ-ს	(წამო-)
ლაშხავ-ს	(და-, მი-, მო-)	ნაცრავ-ს	(და-)	რუჯავ-ს	(გა-)
ლანდავ-ს	(და-, მო-)	ნაბავ-ს	(გა-, მი-)	რჩილავ-ს	(და-)
ლანძღავ-ს	(გა-, და-, გამო-)	ნაყავ-ს	(და-, ჩა-, ამო-)	რქმავ-ს	(მო-, ა-, გადა-)
ლექავ-ს	(წა-, გადა-)	ნახავ-ს	(მო-, გამო-)	სახლერავ-ს	(და-, გან-, შიმო-)
ლესავ-ს ¹	(გა-, ში-, ამო-, გადა-)	ნერგავ-ს	(და-, ჩა-, გადა-, გადმო-)	საღრავ-ს	(და-, გადა-, შიმო-)
ლესავ-ს ²	(ა-, გა-)	ნესტრავ-ს	(და-)	სანაღავ-ს	(გა-)
ლექსავ-ს	(გა-)	ნისლავ-ს	(და-)	სახავ-ს	(ა-, და-, გამო-, ჩა-, წარმო-)
ლექავ-ს	(გა-)	ნიღბავ-ს	(ში-)	სერავ-ს	(და-, გა-, გადა-, გადმო-, შიმო-)
ლოკავ-ს	(და-, მი-თ-, მო-თ-, გამო-თ-)	ნიშნავ-ს	(და-, ჩა-, მო-)	სეტყვავ-ს	(და-)
ლოღავ-ს	(მი-)	ნოჩავ-ს	-	სინჯავ-ს	(გა-, მო-, გადა-)
ლორსავ-ს	(და-)	ნომრავ-ს	(და-, გადა-)	სრუტავ-ს	(ამო-, ში-, გამო-)
ლორსმავ-ს	(და-)	ნოძლავ-ს	(და-, ჩა-)	სტამბავ-ს	(და-)
მალავ-ს	(და-, ჩა-, მი-, გადა-)	პარსავ-ს	(გა-, გადა-, მო-, გამო-)		
მანჯავ-ს	(და-)	პენტავ-ს	(გა-, და-)		
მარგლავ-ს	(გა-, გამო-)	პერტყავ-ს	(გა-)		
მართავ-ს	(ა-, აღ-, გა-, ში-, მი-, მო-)	პლომბავ-ს	(და-)		
გან-მარტავ-ს		პოხავ-ს	(გა-)		
მარცვლავ-ს	(და-, გამო-)	პრანჭავ-ს	(გა-, მო-, გადა-)		
		პრწავ-ს	(და-)		
		პრუწავ-ს	(მო-)		
		პუფრავ-ს	(გა-)		
		პურტავ-ს	(გა-)		

სუფრავ-ს (შემო-, ში-)
 სუღავ-ს (და-)
 სუნავ-ს (და-, ჩა-)
 სუნსხავ-ს (და-)
 სუტავ-ს (გამო-)
 სხეპავ-ს//ავ-ს (გა-
 ში-)
 ტანჯავ-ს (და-, გა-)
 ტენავ-ს//ტენი-ს (და-
 გა-, გამო-, ჩა-)
 ტოპავ-ს (გა-)
 ტვირთავ-ს (და-, ჩა-,
 გადა-, გადმო-)
 ტიხრავ-ს (გა-, გადა-)
 ტკეცავ-ს (და-, გა-)
 ტორავ-ს (და-)
 ტრუნავ-ს (გა-)
 ტრუსავ-ს (გა-)
 ტუმპავ-ს (და-)
 ტუქსავ-ს (და-)
 ტყლარჭავ-ს (გა-)
 უცავ-ს (და-)
 უცარავ-ს (მო-)
 ფანტავ-ს (გა-, და-,
 ჩა-)
 ფარჩხავ-ს (გა-)
 ფარცხავ-ს (ჩა-, და-,
 მო-)
 ფარავ-ს (და-, გადა-)
 ფატრავ-ს (გა-, გამო-)
 ფაშავ-ს (გა-, გამო-)
 ფაშვავ-ს (გამო-)
 ფერავ-ს (და-, ში-,
 გადა-)
 ფერთხავ-ს (გა-, და-,
 გადა-, ჩამო-)
 ფერფლავ-ს (და-, ჩა-)
 ფილტრავ-ს (გა-)
 ფისავ-ს (გა-)
 შ-ფიფქავ-ს (და-)
 შ-ფიცავ-ს (ში-)
 ფიცრავ-ს (გა-)
 ფლავ-ს (და-, ჩა-,
 ში-)
 ფლანგავ-ს (გა-)
 ფლატავ-ს (გამო-)
 ფოცხავ-ს (ში-, მო-,

ჩამო-)
 ფრჩხილავ-ს (და-)
 ფურცლავ-ს (გადა-,
 ჩა-, და-, გამო-)
 ფუშავ-ს (ჩა-, და-)
 ფტვავ-ს (და-, ჩამო-,
 გამო-)
 ქანცავ-ს (და-, გამო-)
 ქარგავ-ს (და-, მო-,
 ამო-, ჩა-)
 ქაფავ-ს (ჩა-, მო-)
 ქარავ-ს (ა-, და-, გა-,
 მო-, გადა-,
 გამო-, ჩა-)
 ქერქავ-ს (გა-)
 ქეძავ-ს (ა-, გა-,
 გამო-, გადა-,
 გადმო-)
 ქვაბავ-ს (გამო-)
 ქვითავ-ს (და-, გა-)
 ქინდრავ-ს (ჩა-)
 ქირღავ-ს (გა-)
 ქლიბავ-ს (გა-, ჩა-,
 გამო-)
 ქობავ-ს (შემო -)
 ქოლავ-ს (ჩა-)
 ქონავ-ს (გა-)
 ქოქავ-ს (და-, ჩა-)
 ქრთმავ-ს (მო-)
 ქსაქსავ-ს (და-)
 ქსელავ-ს (და-, ჩა-,
 ჩამო-)
 ქურღავ-ს (გა-)
 ქუსლავ-ს (და-)
 ქუშავ-ს (მო-)
 ქუცავ-ს (გა-)
 ლარავ-ს (და-, ჩა-,
 ამო-, შემო-ჩამო-)
 ლებავ-ს (ში-, გადა-)
 ლერღავ-ს (გა-, ამო-)
 ლეწავ-ს (და-, გა-
 გადა-)
 ლვეღავ-ს (და-, მო-)
 ლობავ-ს (გა-, ში-,
 შემო-, გადა-, ჩა-)
 ლონჯავ-ს (და-)
 ლრუბლავ-ს (მო-)

ლუნავ-ს (გა-, მო-,
 გადა-, გადმო-)
 ლუპავ-ს (და-)
 ყაჭავ-ს (და-)
 ყვინთავ-ს (ჩა-, ამო-)
 შ-ყინავ-ს (გა-, მო-)
 ყლაპავ-ს (გადა-,
 ჩა-)
 ყლურწავ-ს (გადა-)
 ყნოსავ-ს (და-, ჩა-)
 შანთავ-ს (და-)
 შაშრავ-ს (და-)
 შიბავ-ს (და-)
 შიფრავ-ს (გა-)
 შლამავ-ს (ჩა-, მო-)
 შოზ (ავ) -ს -
 შოტავ-ს (გა-)
 შუშავ-ს (მო-, ჩა-
 გამო-)
 შუშხავ-ს (და-)
 შტამპავ-ს (და-)
 შხამავ-ს (მო-)
 შხლართავ-ს (გა-)
 ჩაგრავ-ს (და-)
 ჩარხავ-ს (გა-, გამო-)
 ჩარხავ-ს (გა-)
 ჩიკავ-ს (გამო-, და-)
 ჩინჩავ-ს (და-)
 ჩიქვავ-ს (გა-, და-)
 ჩიხავ-ს (გა-, და-)
 ჩითავ-ს (და-)
 ჩირავ-ს (გა-)
 ჩქმლავ-ს (ში-)
 ჩხაბავ-ს -
 ჩხაპავ-ს (და-)
 ჩხიბავ-ს -
 ჩხიკავ-ს (გა-, გამო-)
 ცელავ-ს (გა-, მო-,
 გადა-, შემო-)
 ცეცხლავ-ს (ჩა-)
 ცეხავ-ს (და-)
 ცვარავ-ს (და-, ში-)
 ცინცლავ-ს (და-)
 ს-ცინცლავ-ს (და-)
 ს-ცოღავ-ს (ში-)
 ცოცხავ-ს (და-, გამო-)

ცურავ-ს (ვა-, ვადა-,
 ვამო-,
 ცურმლავ-ს (ა-, და-)
 ცხრილავ-ს (და-, ვა-)
 ძაბრავ-ს (და-)
 ძაღვავ-ს (და, ვამო-)
 ძარცვავ-ს (ვა-)
 ძგობავ-ს (ვა-)
 ძენძავ-ს (და-, ჩამო-)
 ძეძავ-ს (ვა-, ვადა-)
 ძეძვავ-ს (და-)
 ძრახავ-ს (და-)
 წაღავ-ს (მო-, ვამო-)
 წაღვავ-ს (ვამო, ვა-)
 წამლავ-ს (მო-, ში-,
 და-)
 წარბავ-ს (და-)
 წებავ-ს (ვა-, ში-,
 შემო-)
 წეწავ-ს (ა-, ვა-, და-,
 ვამო-)
 წვავ-ს (და-, ში-, მო-,
 ვადა-)
 წველავ-ს (მო-, ვამო-,
 ჩამო-)
 წვერავ-ს (და-, ამო-,
 ში-, ვადა-)
 წიღავ-ს (და-)
 წინღავ-ს (და-)
 წინწყლავ-ს (და-, მო-,
 ჩამო-)
 ს-წირავ-ს (ში-)
 წიხლავ-ს (და-, ჩა-)
 წკობავ-ს (ვა-)
 წონავ-ს (ა-)
 წრუმავ-ს (მო-, ამო-,
 ვამო-)
 წრუტავ-ს (მო-, ამო-,
 ვამო-)
 წუწავ-ს (ვა-, მო-,
 ამო-)
 წუმპავ-ს (ამო-)
 წყლავ-ს (მო-)
 ჭვალავ-ს (ვა-, ში-)
 ჭიღავ-ს (ვა-, და-,
 ვადა-)
 ჭიჭყავ-ს (და-, ვა-,

ჩა-, მი-,
 ამო-, ა-)
 ჭიშავ-ს (ა-, და- ვა-
 ამო-, ვადა-)
 ჭირხლავ-ს (და-)
 ჭიშუნღავ-ს (მო-)
 ჭირავ-ს (ვა-, მო-)
 ჭურბავ-ს (და-, მო-,
 ჩა-, წა-)
 ხაზავ-ს (და-, ვადა-,
 მო-, ვა-)
 ხანჯლავ-ს (და-)
 ხარკავ-ს (და-, მო-)
 ხარჯავ-ს (და-, მი-,
 მო-, ვადა-)
 ხაფავ-ს (და-, ვადა-,
 ჩა-, ვამო-,
 მო-, მი-)
 ხარშავ-ს (მო-, ვადა-,
 ჩა-)
 ხაშმავ-ს (და-)
 ხერჯავ-ს (ჩა-, ვადა-,
 და-, შიშო-)
 ხერხავ-ს (და-, ვადა-,
 ვა-)
 ხვერტავ-ს (ვა-, ვადა-,
 და-, ჩა-,
 ვამო-)
 ხიბლავ-ს (მო-)
 ხიღავ-ს (ვა-, ჩა-)
 ხიზნავ-ს (ვა-, ვამო-)
 ხიკავ-ს (ა-, მო-)
 ხილავ-ს (ვა-)
 ხლართავ-ს (ვა-, და-)
 ხიკავ-ს (მო-)
 ხორკლავ-ს (და-)
 ხორტავ-ს (ვა-, ვადა-)
 ხორცავ-ს¹ (და-, ამო-,
 ჩა-, წარ-)
 ხორცავ-ს² (მო-, ვამო-,
 ში-ა)
 ხრამავ-ს (და-, ვამო-,
 ჩა-)
 ხუთავ-ს (და-, ჩა-,
 ვამო-)
 ხუნძლავ-ს (და-, ში-,
 ა-)

ჰ-ხურავ-ს (და (ა) -,
 წა (ა) -, მო (ა) -)
 ხუფავ-ს (და-, მო-)
 ხუჭავ-ს (და-, მო-,
 მი-, ჩა-, წა-)
 ჯაგავ-ს (ვა-)
 ჯაგნავ-ს (ა-)
 ჯარავ-ს (და-, მი-,
 მო-)
 ჯაჭვავ-ს (ვა-, ში-,
 ვადა-, შემო-)
 ჯიგავ-ს (ვა-, ვადა-)
 ჯიშავ-ს (ვა-)
 ჯიხავ-ს (ვა-)

პარადიგმა №10 (27)

R[Ø]-ავ;
prev.-R[Øა];

აკრავ-ს¹ (და-, ვა-,
 ჩა-)
 აკრავ-ს² (მო-, წა-,
 ვამო-)
 ახზავ-ს (ში-/შნშ)
 კლავ-ს (და-, მო-, ჩა-,
 წა-ა-, მი-ა)
 კრავ-ს (ში-, ვამო-,
 ვა-)
 კ-კრავ-ს¹ (ვა-, და-,
 ვადა-, ჩა-, მი-,
 მო-, ვამო-)
 კ-კრავ-ს² (მო-)
 სრავ-ს (მო-)
 სხლავ-ს (ვა-)
 უკრავ-ს (და-)
 ფლავ-ს (და-, ჩა-)
 ძრავ-ს (და-, მი-, მო-)
 წნავ-ს (და-, ვადა-,
 ჩა-, მო-)
 წყლავ-ს (მო-)
 ხნავ-ს (და-, მო-)
 ხშავ-ს (და-/ (შნშ)

პარადიგმა №11 (28)

ა-R-ებ;
prev.-ა-R-ებ;

აადაშინავენ-ს (გა-)
 აადგრილებ-ს (გადა-)
 აადგილებ-ს (გა-)
 ააფაფხვლებ-ს (და-)
 ააფაფხვებ-ს (და-)
 ააფაზიკებ-ს (გა-)
 ააფანსებ-ს (და-)
 ააფხვლებ-ს (გა-)
 ააფხვ-ს (გა-)
 ააფხინიანებ-ს (გა-)
 ააფკაცებ-ს (გა-)
 ააზატებ-ს (გა-)
 ააზიზებ-ს (გა-)
 ააზინაურებ-ს (გა-)
 ააზინიანებ-ს (გა-)
 ააბასებ-ს (გა-)
 ააბასკეცებ-ს (გა-)
 ააბკეცებ-ს (გა-)
 ააღმასებ-ს (გა-)
 ააღმაცერებ-ს (გა-)
 აამამებ-ს (გა-)
 აამივბ-ს (და-)
 აამიპარტავენებ-ს (გა-)
 აამიხანაფებ-ს (და-)
 ამიხრალბ-ს (ა-)
 ანაღიზებ-ს (გა-)
 ანაჩხლებ-ს (გა-)
 ანცებ-ს (გა-)
 აარაკებ-ს (გა-)
 აარამებ-ს (გა-)
 აარასებ-ს (და-)
 აარტახებ-ს (და-)
 აარშივბ-ს (მთ-)
 აარშიყებ-ს (გა-)
 აარჯლებ-ს (გა-)
 აასკეცებ-ს (გა-)
 აასფაღებ-ს (მთ-)
 ააფორებ-ს (გა-)
 ააფორაკებ-ს (გა-)
 ააქტიურებ-ს (გა-)
 ააქვარავენ-ს (გამთ-)

აახანღაზრდავენბ-ს (გა-)
 აახლებ-ს (გან-,გა-)
 აახლოებ-ს (და-,მთ-,მთ-)
 ააბადგებ-ს (და-)
 ააბავშვებ-ს (გა-)
 ააბათილებ-ს (გა-)
 ააბათქაშებ-ს (მთ-,შე-)
 ააბაკუნებ-ს (და-)
 ააბაღანსებ-ს (და-)
 ააბაღახებ-ს (მთ-,წა-)
 ააბაღებ-ს (გა-)
 ააბანაკებ-ს (და-)
 ააბანდალებ-ს (და-,წა-)
 ააბანდებ-ს (და-)
 ააბანებ-ს (გა-)
 ააბანავენბ-ს -
 ააბარბაკებ-ს (და-,მთ-,წა-)
 ააბარგანავენბ-ს (და-,მთ-)
 ააბარგებ-ს (გადა-,ჩა-,გამთ-)
 ააბარებ-ს (გა-,და-,მთ-,მთ-)
 ააბარტყუნებ-ს (გა-)
 ააბასტურმებ-ს (ჩა-)
 ააბატონებ-ს (გა-)
 ააბახებ-ს (გა-)
 ააბაჯბაჯებ-ს (გა-,მთ-,წა-,წამთ-)
 ააბებერავენბ-ს (და-)
 ააბებრებ-ს (გა-,და-)
 ააბედებ-ს (და-)
 ააბედინებ-ს -
 ააბედინიერებ-ს (გა-)
 ააბედოღლაფებ-ს (გა-)
 ააბეფებ-ს (და-)
 ააბეფრებ-ს (გა-)
 ააბეზრებ-ს (გა-,მთ-,მთ-)
 ააბეზლებ-ს (და-)

აბეღაღებ-ს (გა-)
 აბეღატებ-ს (გა-)
 აბეტერებ-ს (გამთ-)
 აბერებ-ს (და-,ჩამთ-,ჩა-)
 აბერტყებ-ს (და-)
 აბერწებ-ს (გა-)
 აბეტონებ-ს (და-,ჩა-)
 აბერჩავენბ-ს (და-)
 აბეცებ-ს (გა-)
 აბეჯიოფებ-ს (გა-,და-)
 აბზაკუნებ-ს -
 აბზრიალებ-ს (გა-,და-)
 აბზუვლებ-ს (და-)
 აბზუილებ-ს (ა-)
 აბიბაბურებ-ს//აბიბაბ-რუებ-ს (გა-)
 აბიბინებ-ს (ა-,მთ-,გადა-)
 აბილიზებ-ს (ა-)
 აბინაღრებ-ს (და-)
 აბინავენბ-ს (და-)
 აბინდებ-ს (და-,მთ-,ჩამთ-)
 აბინძურებ-ს (და-,გა-)
 აბირებ-ს (ა-)
 აბიუროკრატებ-ს (გა-)
 აბიჯებ-ს (და-,მთ-,გამთ-,გადა-,ჩა-)
 აბღაფებ-ს (და-,წა-)
 აბღუებ-ს (და-)
 აბწელებ-ს (და-,ჩა-,ჩამთ-)
 აბოპოქრებ-ს (ა-)
 აბოგინებ-ს -
 აბოღიალებ-ს (და-)
 აბოღლებ-ს (ჩა-,ა-,მთ-)
 აბოლოებ-ს (და-)
 აბოქირებ-ს (ა-,მთ-)
 აბორგებ-ს (ა-,აღ-)
 აბორიალებ-ს (და-,წა-)
 აბორკილებ-ს (და-)
 აბოროტებ-ს (გა-)

ადასტურება-ს	(და-)	ავარაყება-ს	(მო-)	ახმანება-ს	(მო-, მი-)
ადგრიალება-ს	(და-, მო-)	ავარდება-ს	-	ახმორება-ს	(გა-)
ადედებ-ს	(შე-)	ავარდისგ(ე)რება-ს	(გა-)	ახმუვლება-ს	(ა-)
ადეფოფლება-ს	(გა-)	ავარგარება-ს	(გა-)	ახმულიება-ს	(ა-)
ადევენება-ს	(და-, მი-, გა-, გამო-)	ავარჯიშება-ს	(გა-)	ახოჯადება-ს	(გან-)
ადენ-ს	(და-, მო-, გამო-, გა-)	ავარჯირება-ს	(გა-)	ახომება-ს	(მო-)
ადიადება-ს	-	ავახშმება-ს	-	ახომიერება-ს	-
ადიადულება-ს	(გა-)	ავადრება-ს	(შე-)	ახრახება-ს	(გან-)
ადიადება-ს	(გა-, გან-)	აველება-ს	(გა-)	ახრიალება-ს	(ა-, შე-)
ადიადეკაცება-ს	(გა-)	აველურება-ს	(გა-)	ახუზუნება-ს	-
ადინება-ს	(და-, მო-, გამო-)	აველურება-ს	(გა-)	ახურგულება-ს	(და-)
ადინჯება-ს	(და-)	ავერბაება-ს	(გა-)	ახუსტება-ს	(და-)
ადოლება-ს	(და-)	ავერანება-ს	(გა-)	ახლვაგება-ს	(მო-)
ადრმ(ვ)ება-ს	-	ავითარება-ს	(გან-)	ახლვეცება-ს	(და-)
ადუბადუბება-ს	(ა-)	ავიწრო(ვ)ება-ს	(და-, შე-)	ახაგაგება-ს	(გა-)
ადუდელუნება-ს	(ა-)	ავიწყება-ს	(და-)	ახაგაგაგება-ს	(გა-)
ადუნება-ს	(მო-)	ავლება-ს ¹	(გა-, და-)	ახაგვიანება-ს	(გა-, და-)
ადუნდაბება-ს	(ჩა-)	ავლება-ს ²	(და-, მო-)	ახავისუფლება-ს	(გა-)
ადუნდელუნება-ს	(ა-)	ავლება-ს ³	(შე-)	ახავიკაცება-ს	(გა-)
ადუნდება-ს	(ა-, და-, გადა-)	ავლინება-ს ¹	(მი-, მო-)	ახავნება-ს	(გა-)
ადუნგარძელება-ს	-	ავლინება-ს ²	(გამო-)	ახავნიერება-ს	(გა-)
ადევარება-ს	(ა-)	ავნება-ს	-	ახავსება-ს	(მო-, შე-)
ადევება-ს	(გა-)	ავრცელება-ს	(გა-)	ახაგძვევება-ს	(და-)
ადეშება-ს	(და-)	ახავება-ს	(გა-, და-)	ახავხელება-ს	(გა-)
ადეფერება-ს	(ა-)	ახავთება-ს	(ა-)	ახავხშირება-ს	(გა-)
ადეფერიანება-ს	(გა-)	ახავითრება-ს	(გამო-)	ახათობრება-ს	(მო-)
ადერბოიანება-ს	(გა-)	ახანჯარება-ს	(ა-, შე-)	ახათრება-ს	(გა-)
ადერთულება-ს	(გა-)	ახანტება-ს	(გა-)	ახათუნება-ს	(მო-)
ადერთება-ს	(შე-, მი-)	ახანრება-ს	(და-)	ახათაღება-ს	(გა-)
ადერთიანება-ს	(გა-)	ახანრება-ს	(და-)	ახათამაღება-ს	(გა-)
ადერთმნიშვნელობანება-ს	(გა-)	ახანრება-ს	(გა-)	ახათამაშება-ს	(გა-, შე-)
ადერთსულოვნება-ს	(გა-)	ახანრება-ს	(გა-)	ახანანრება-ს	(გა-, შე-)
ადეშმაკება-ს	(გა-)	ახანრება-ს	(გა-)	ახანანხორება-ს	(გა-)
ადეშვება-ს	(და-)	ახანრება-ს	(და-)	ახანანტრება-ს	(გა-)
ადეჭვიანება-ს	-	ახანრება-ს	(გა-)	ახანანაღება-ს	(ა-)
ავაგლახება-ს	-	ახანრება-ს	(ა-)	ახანახშება-ს	(შე-)
ავაკება-ს	(გა-)	ახანრება-ს	(და-)	ახანარახება-ს	(გა-)
ავადლება-ს	(და-)	ახანრება-ს	(ა-)	ახანარჯმანება-ს	(გამო-)
ავალება-ს	(და-)	ახანრება-ს	-	ახანარეშება-ს	(გა-)
ავალიანება-ს	(და-)	ახანრება-ს	(გა-ი-, შე-ი-)	ახანარილება-ს	(და-)
ავანება-ს	(და-)	ახანრება-ს	(გა-ი-)	ახანარჩნება-ს	(გა-)
ავაჟაკაცება-ს	(გა-)	ახანრება-ს	(წამო-, აშო-)	ახანარჩნება-ს	(გა-)
		ახანრება-ს	(შე-)	ახანადლითება-ს	(გა-)
		ახანრება-ს	(ა-)	ახანახვანება-ს	-

ათახათხებ-ს	(ა-)	აკავებ-ს	(და-)	აკვენესებ-ს	(და-, ამო-, ა-)
ათახსირებ-ს	(გა-)	აკავშირებ-ს	(და-, ში-)	აკვირებ-ს	(ა-)
ათბუნებ-ს	(ჩა-)	აკაიფებ-ს	-	აკვიციცივებ-ს	(და-)
ათეფხავებ-ს	-	აკაკანებ-ს	(ა-)	აკვივლებ-ს	(ა-, და-)
ათეთრებ-ს	(გა-, ში-, გადა-, გამო-)	აკალთაფებ-ს	(შიმო-)	აკიხებ-ს	(წა-)
ათუნებ-ს	(გა-, და-)	აკალიბრებ-ს	(და-)	აკიკინებ-ს	(ა-)
ათუნლებ-ს	(ჩა-)	აკალმებ-ს	(და-)	აკინკივლებ-ს	(წა-, ში-, შო-)
ათვალთმაქცებ-ს	(გა-)	აკამარავებ-ს	(და-)	აკინკვავებ-ს	(გა-, წა-)
ათვალრიერებ-ს	(და-)	აკამკამებ-ს	(გა-, და-)	აკირიანებ-ს	(გა- ში-)
ათვითებ-ს	(გა-, და-)	აკანკალებ-ს	(ა-)	აკირკიტებ-ს	(ჩა-)
ათვითცნობიერებ-ს	(გა-)	აკანონებ-ს	(და-, გან-)	აკისკისებ-ს	(ა-)
ათვინიერებ-ს	(ში-)	აკანტურებ-ს	-	აკისრებ-ს	(და-)
ათვისებ-ს	(ში-)	აკაპასებ-ს	(გა-)	აკლასიფიციკრებ-ს	(და-)
ათიბებ-ს	(ში-)	აკაბუნებ-ს	(გა-)	აკმარებ-ს	-
ათითობებ-ს	(გა-)	აკაყებ-ს	(გა-)	აკმაყოფილებ-ს	(და-)
ათიოვლებ-ს	-	აკარებ-ს	(გა-, ში-, შიო-, და-, წა-)	აკმე (წ) ღინებ-ს	(გა-)
ათითქორებ-ს	(ში-)	აკარკარებ-ს	(და-)	აკნავლებ-ს	(და-)
ათიფიარალებ-ს	(ში-)	აკასკასებ-ს	(ა-)	აკნატუნებ-ს	(ჩა-)
ათიხსარიკებ-ს	(გა-)	აკაუჭებ-ს	(ში-)	აკნაწუნებ-ს	(და-, ჩა-)
ათიხთლებ-ს	(ში-)	აკავშავებ-ს	(ა-)	აკნიებ-ს	(და-)
ათუხთუხებ-ს	(ა-)	აკაწკაწებ-ს	(ა-)	აკოკლოხინებ-ს	(ჩა-)
ათქრიანლებ-ს	(ა-, ჩა-, ში-)	აკაწუნებ-ს	-	აკოკლავებ-ს	(ა-)
ათხევალებ-ს	(გა-)	აკაჭკაჭებ-ს	(ჩა-)	აკოკრებ-ს	(ა-, და-)
ათხლებ-ს	(გა-)	აკეთებ-ს	(გა-, ში-, შიო-, გამო-, გადა-, გადმო-)	აკომპლექტებ-ს	(და-)
ათხლაშუნებ-ს	(გა-)	აკეთილებ-ს	(გა-)	აკომპოსტირებ-ს	(და-)
ათხობებ-ს ¹	-	აკეთილშობილებ-ს	(გა-)	აკომუნისტებ-ს	(გა-)
ათხობებ-ს ²	(გა-, ში-)	აკეჭავებ-ს	(ა-)	აკონკრეტ-ს	(და-)
ათილალებ-ს	-	აკერატებ-ს	(გა-)	აკონკრეტებ-ს	(და-)
ათიარავებ-ს	(და-)	აკერებ-ს	(და-, ში-, შიო-, ჩა-, გადა-)	აკონსერვებ-ს	(და-)
ათიარალებ-ს	(ში-)	აკერპებ-ს	(გა-)	აკონსპექტებ-ს	(და-)
ათიფებ-ს	(გა-)	აკერძებ-ს	(ში-ჰ)	აკონტრაქტებ-ს	(და-)
ათივივებ-ს	(გა-)	აკვალადებ-ს	(გა-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათიშედეგებ-ს	(და-)	აკვამილებ-ს	(გა-, ში-)	აკონტრაქტებ-ს	(და-)
ათიშედიანებ-ს	(და-)	აკვარახსივნებ-ს	(ში-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათიშეფონებ-ს	-	აკვედრებ-ს	(ში-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათინტენსიურებ-ს	(გა-)	აკვერეულლებ-ს	(ში-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათინტერესებ-ს	(და-)	აკვესებ-ს	(და-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათიოვლებ-ს	(გა-)	აკვერებ-ს	(ში-, გა-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათიოლიავებ-ს	(ამო-)	აკვეხებ-ს	(ში-, გა-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათიშვიანობებ-ს	(გა-)	აკვინტრიშებ-ს	(-, გამო-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
ათიძულებ-ს	-	აკვირებ-ს	(გა-)	აკონტრეტებ-ს	(და-)
აკაბადონებ-ს	(და-)			აკონტრეტებ-ს	(და-)
აკადნიერებ-ს	(გა-)			აკონტრეტებ-ს	(და-)
აკადრებ-ს	-			აკონტრეტებ-ს	(და-)

ამხიარულებს-ს	(გა-)	ანაცრება-ს	(და-, რა-)	აორკეცება-ს	(გა-)
ამხილება-ს	-	ანაცრიანება-ს	(და-)	აორმაჯება-ს	(გა-)
ამხნევებს-ს	(გა-)	ანაძობება-ს	(გა-)	აორსულება-ს	(და-)
ამხოლო (ე) ვებს-ს	(გა-)	ანაწივერება-ს	(და-, ში-)	აორწივერება-ს	(გა-)
ამხურვალება-ს	(გა-)	ანაწილება-ს	(გა-, და-)	აოსება-ს	(და-)
ამჟობინება-ს	(-მო-)	ანაწყნება-ს	(გა-)	აოსტატება-ს	(და-)
ანაბრება-ს	(და-)	ანაჭურჭება-ს	(და-)	აოტება-ს	-
ანაგვიანება-ს	(და-)	ანახვერება-ს	(გა-)	აოფლიანება-ს	(გა-)
ანაღპურება-ს	(გა-)	ანახვება-ს	(და-)	აოქროვება-ს	(მო-)
ანაღირება-ს	(გა-)	ანახშირება-ს	(და-)	აოქროსფ (ე) რება-ს	(გა-)
ანავარდება-ს	(გა-)	ანაფობება-ს	(მო-)	აოცება-ს	(გა-)
ანავთიანება-ს	(გა-)	ანებება-ს	(და-, მი-, გა-)	აოხრება-ს	(ა-, მო-)
ანაზება-ს	(გა-, მი-)	ანებიერება-ს	(გა-)	აოჯახება-ს	(და-)
ანაზღაურება-ს	(ა-)	ანებიერება-ს	(გა-)	აოჯახიანება-ს	(და-)
ანათება-ს	(გა-, მი-, მო-, რა-, და-)	ანეღლება-ს	(გა-)	აპამბულავებს-ს	(გა-)
ანათესავებს-ს	(და-)	ანეიტრალება-ს	(გა-)	აპამბულება-ს	(გა-)
ანათლება-ს	(გა-)	ანელება-ს	(გა-, ში-)	აპანტურება-ს	(გა-)
ანათლიანება-ს	(და-)	ანერვიანება-ს	(გა-)	აპანლურება-ს	(გა-)
ანათხოვრება-ს	(გა-)	ანერვიულება-ს	(გა-)	აპანჩურება-ს	(გა-)
ანაკვერჩხლება-ს	(და-)	ანესტიანება-ს	(და-)	აპარება-ს	(გა-)
ანაკვერცხლება-ს	(და-)	ანეტრება-ს	-	აპარება-ს	(ა-)
ანაკვლულება-ს	(და-)	ანთება-ს	(ა-, და-, რა-, გადმო-, წამო)	აპარება-ს	(-, გა-)
ანაკუწება-ს	(და-)	ანიავებს-ს	(გა-, და-)	აპარტახება-ს	(გა-)
ანამდვილება-ს	(გა-)	ანიკვლება-ს	(და-)	აპარტყურება-ს	(გა-)
ანამიანება-ს	(და-)	ანიორწყლება-ს	(გა-)	აპატარავებს-ს	(და-)
ანამუსება-ს	(და-)	ანოსიანება-ს	(გა-)	აპატარძლება-ს	(გა-)
ანამუსეცება-ს	(და-, რა-)	ანიშნება-ს	(მო-)	აპატენტება-ს	(და-)
ანანავება-ს	-	ანიჭება-ს	(მო-, მო-)	აპატეობს-ს	-
ანანება-ს	(და-, ში-)	ანიჭობს-ს*	(გა-)	აპატეობს-ს	(-, გა-)
ანაოჭება-ს	(და-, მო-)	ანოციერება-ს	(გა-)	აპატეობს-ს	(და-)
ანაოჭიანება-ს	(და-)	ანოციერება-ს	(გა-)	აპატეობს-ს	(გა-)
ანარჩურება-ს	(და-, ში-)	ანოციერება-ს	(გა-)	აპატეობს-ს	(და-)
ანატრება-ს	(მო-)	ანუგეშება-ს	-	აპაწუნება-ს	(და-)
ანატრულება-ს	(მო-)	ანობება-ს	(და-)	აპაჭუნება-ს	(და-)
ანაფობება-ს	(და-)	ანობება-ს	(და-)	აპილირება-ს	(გა-, ა-)
ანაღვება-ს	(გა-)	ანოგება-ს	(გა-)	აპილირება-ს	(და-)
ანაღვლებს-ს	-	ანოხება-ს	(გა-)	აპირება-ს	(და-)
ანაღვლიანება-ს	(და-)	ანოხიანება-ს	(გა-, და-)	აპირება-ს	(ა-)
ანაყოფიერება-ს	(გა-)	ანონაზება-ს	(გა-)	აპირკეთება-ს	(მო-)
ანაყრება-ს	(და-)	ანოცება-ს	(და-)	აპირობება-ს	(გან-, ში-)
ანაყარმტვერება-ს	(გა-)	ანომება-ს	-	აპირობება-ს	(გა-, გან-)
ანაცვარქვეიანება-ს	(გა-)	ანონავება-ს	(გა-)	აპიროვნება-ს	(გა-)
ანაცვალება-ს	-	ანორჯანიზება-ს	-	აპირუბყვება-ს	(გა-)
ანაცვლება-ს	(რა-, ში-, გადა-, გადმო-)	ანორგულება-ს	(გა-)		
		ანორება-ს	(გა-)		
		ანორთქლება-ს	(და-)		

აფთოურება-ს (-, მონ-)
 აფთოქნება-ს (და-)
 აფანცქაღება-ს (ა-)
 აფარდაგება-ს (მონ-)
 აფარღება-ს (შე-)
 აფარება-ს¹ (შე-, და-,
 გადა-, გადმო-,
 წამო-)
 აფარება-ს² (ჩა-)
 აფარაოება-ს (გა-)
 აფარახაღება-ს (გა-)
 აფარაქცევება-ს -
 აფარფარება-ს (ა-, შე-)
 აფარფაშება-ს (გა-)
 აფასება-ს (და-, შე-)
 აფაქიზება-ს (გა-)
 აფაჩუნება-ს (გა-)
 აფაცოცება-ს (გა-)
 აფაცუნება-ს -
 აფაყურება-ს (და-)
 აფახაღება-ს (და-)
 აფახუნება-ს (და-)
 აფახურება-ს (და-)
 აფეთება-ს (და-)
 აფეთიანება-ს (და-)
 აფეთქება-ს (ა-)
 აფერადება-ს (გა-)
 აფერადოვნება-ს (გა-)
 აფერღება-ს (და-)
 აფერება-ს (შე-)
 აფერშეკრალება-ს (გა-)
 აფერხება-ს (შე-)
 აფიორება-ს (გა-)
 აფინანსება-ს (და-)
 აფიქრება-ს (და-)
 აფიქრიანება-ს (შე-)
 აფიშვიშვება-ს (გა-)
 აფიჩხება-ს (გა-)
 აფიცება-ს (და-)
 აფიცხება-ს (გა-, შე-)
 აფლავება-ს (ჩა-)
 აფლადება-ს (გა-)
 აფლოიანება-ს (გა-)
 აფლოღება-ს (და-)
 აფლოღხება-ს (და-)
 აფლოღვება-ს (და-)
 აფლომღვება-ს (გა-, მონ-)

აფონება-ს (მონ -)
 აფორახება-ს (გა-)
 აფორახხაღება-ს (გა-)
 აფორიამება-ს (ა-)
 აფორმება-ს (გა-)
 აფოფონება-ს (გა-)
 აფოფხება-ს (ა-, შე-)
 აფორატუნება-ს -
 აფორაშუნება-ს (გა-)
 აფორიანება-ს (და-)
 აფოროვანება-ს (აღ-)
 აფოროქიანება-ს (ა-)
 აფორთხიანება-ს (ა-)
 აფორახიანება-ს (გა-)
 აფორიანება-ს (ა-, გა-)
 აფოუება-ს (ა-, გა-)
 აფოუფოუება-ს (ა-)
 აფუსფუსება-ს (ა-)
 აფუტურება-ს (გამო-)
 აფუფუნება-ს (ა-, გა-)
 აფუქსაგატება-ს (გა-)
 აფულურება-ს (გამო-)
 აფურჩინება-ს (მონ-, ჩა-)
 აფუცხუნება-ს (შე-)
 აფუძნება-ს (და-)
 აფუჭება-ს (გა-)
 აფშვიღება-ს (გა-)
 აფხავება-ს (და-)
 აფხაქუნება-ს (ა-,
 გა-)
 აფხაქურება-ს (ა-)
 აფხაჭუნება-ს (გა-)
 აფხვირება-ს (გა-)
 აფხიზღება-ს (გამო-)
 აფხუკიანება-ს (გა-)
 აქადაგება-ს -
 აქაღება-ს (და-)
 აქათქათაება-ს (გა-)
 აქაღაქება-ს (გა-)
 აქაღარუნება-ს (გა-)
 აქანავება-ს (გა-,
 გაზმო-)
 აქანდაკება-ს (გამო-)
 აქანება-ს (გა-, გადა-,
 გაზმო-)
 აქარება-ს (გა-)
 აქარაღება-ს (გადმო-)

აქარწყხება-ს (გა-)
 აქაფება-ს (ა-)
 აქაფქაფება-ს (ა-)
 აქაქანება-ს (ა-)
 აქაჩღება-ს (გა-)
 აქავამცვება-ს -
 აქავება-ს (წა-)
 აქვიფება-ს (-, წა-)
 აქვიფიანება-ს (შე-)
 აქვეღება-ს (ა-)
 აქვიციანება-ს (გა-)
 აქვაგება-ს (გა-)
 აქვიითება-ს (და-,
 ჩამო-)
 აქვესკენღება-ს (ჩა-)
 აქვეყნება-ს (გამო-)
 აქვიითება-ს (ა-)
 აქვიითქვიითება-ს (ა-)
 აქვირება-ს (და-)
 აქიამება-ს (გა-)
 აქირავება-ს (და-, გა-,
 მონ-)
 აქიქება-ს (გან-)
 აქლმშინება-ს (ა-)
 აქლიავება-ს (და-,
 გაზმო-)
 აქლოება-ს (ა-, გადა-,
 გადმო-, ამო-)
 აქლოქლოება-ს (ა-)
 აქონიანება-ს (გა-)
 აქორება-ს (გა-)
 აქორწყინება-ს (და-)
 აქორწყინება-ს (და-,
 გან-)
 აქოშინება-ს (ა-)
 აქრისტიანება-ს (გა-)
 აქროღება-ს (ა-, გა-)
 აქსუნება-ს (გა-)
 აქუთქუთება-ს (ა-)
 აქურება-ს (მონ-)
 აქუსმაცება-ს (და-)
 აქუნება-ს (და-)
 აქციუნება-ს (გა-)
 აღავდავება-ს (ა-)
 აღაღატება-ს (და-)
 აღაღატიანება-ს (და-)
 აღაშება-ს (და-)

აღაუღებებს-ს	(ა-)	აყამირობებს-ს	(გა-)	აყუთობებს-ს	(მრ-)
აღარებს-ს	(და-)	აყამყალებს-ს	(ა-, გა=)	აყუღებს-ს	(ა-, და-,
აღარობებს-ს	(გა-)	აყარაუღებს-ს	(გა-, და-)		მრ-, მრ-, რა-,
აღატაკებს-ს	(გა-)	აყარყარებს-ს	(ა-)		წამრ-, გადა-)
აღ-ატყინებს-ს	-	აყაურყებს-ს	(რა-)	აყუწებს-ს	(და-)
აღაღანებს-ს	(ა-)	აყაყანებს-ს	(ა-)	აყურყურღავებს-ს	(რა-)
აღაჭუნებს-ს	(და-)	აყარაღებს-ს	(გა-, და-)		
აღეღებს-ს	(ა-)	აყბეღებს-ს	(ა-)	აყურყურებს-ს	-
აღეღებს-ს	(ა-, ამრ-)	აყეღავღავებს-ს	(ა-)	აყურჭუნღავებს-ს	(რა-)
აღეღეღავებს-ს	(ა-)	აყენებს-ს	(ა-, და-)		
აღევენებს-ს	(და-)	აყენებს-ს	(ა-, და-)	აყურებს-ს	(გა-, მრ-)
აღეფისნიერებს-ს	(მრ-,	აყენებს-ს	(გა-,	აშავებს-ს	(გა-)
	გა-)		გამრ-)	აშავებს-ს	(გა-)
აღვივებს-ს	(გა-)	აყვავებს-ს	(ა-, გა-)	აშავობრებს-ს	(გა-)
აღვიძებს-ს	(გა-)	აყვავილებებს-ს	(ა-, და-)	აშიაობრებს-ს	(გა-)
აღ-იარებს-ს	-	აყვარებს-ს	(შე-,	აშილაშინებს-ს	(გა-)
აღივებს-ს	(გა-)		გადა-)	აშიამაობებს-ს	(და-)
აღივლივებს-ს	(გა-)	აყვედრებს-ს	(და-)	აშიანდაკებს-ს	(მრ-)
აღიზიანებს-ს	(გა-)	აყვიობებს-ს	(გა-,	აშიანშალებებს-ს	(გა-)
აღიშებს-ს	(გა-)		გამრ-,	აშიარყებს-ს	(გა-)
აღირსებს-ს	-	აყვირებს-ს	(ა-, და-)	აშიაქრებს-ს	(და-)
აღიღინებს-ს	(და-)	აყვივებს-ს	(ა-, და-)	აშიაყირებს-ს	(გა-)
აღმერობებს-ს	(გა-)	აყვივნებს-ს	(მრ-)	აშიქნებს-ს	(ა-)
აღმეუვლებებს-ს	(ა-)	აყვიყვივებს-ს	(ა-)	აშიშებს-ს	(გა-)
აღონებს-ს	(შე-)	აყინულებებს-ს	(გა-)	აშივავენებს-ს	(რა-)
აღონიერებს-ს	(გა-)	აყირავებს-ს	(ა-,	აშიველებებს ¹	(გა-)
აღონიერებებს-ს	(გა-)		გადა-,	აშიველებებს ²	(შე-)
აღორებს-ს	(გა-, მრ-)	აყირჭებებს-ს	(მრ-)	აშივილებებს-ს	(გა-)
აღორძინებს-ს	(ა-)	აყიყინებს-ს	(ა-)	აშივიებს-ს	(მრ-)
აღოღებს-ს	(გა-)	აყლავებს-ს	(გადა-,	აშინიშვილებებს-ს	-
აღრამჭუნებს-ს	(გა-,		რა-)	აშინაურებს-ს	(მრ-)
	და-)	აყმანწვილებებს-ს	(გა-)	აშინებს-ს	(შე-, და-)
აღრიბალებებს-ს	(ა-)	აყმუვლებებს-ს	(ა-, და-)	აშიშვილებებს-ს	(გა-)
აღრმავებს-ს	(გა-)	აყმულილებებს-ს	(ა-)	აშიშინებს-ს	(ა-)
აღრუებს-ს	(რა-)	აყნოსებს-ს	-	აშილავებს-ს	(ა-)
აღრუბრებს-ს	(ა-)	აყოვენებს-ს	(და-, შე-)	აშიმავებს-ს	(გა-)
აღრჩობლებებს-ს	(ა-)	აყობებს-ს	(გა-, მრ-,	აშიმობრებს-ს	(ა-, და-,
აღრჭიბალებებს-ს	(გა-)		მრ-)		რა-)
აღრუღრუღებს-ს	(და-)	აყობებს-ს	(-, და-)	აშიობრებს-ს	(და-, გა-,
აღრუებს-ს	(გა-)	აყობმანებს-ს	(შე-)		მრ-)
აღრუბრებს-ს	(ა-,	აყობყობებს-ს	(გა-)	აშიობრისობრებს-ს	(და-)
	გა-)	აყობრალებებს-ს	(გა-)	აშიომინებს-ს	(და-)
აღრუღრუებს-ს	(ა-,	აყრანტობლებებს-ს	(წამრ-)	აშიობალებებს-ს	(ა-)
	და-)	აყროლებებს-ს	(ა-)	აშიობრებს-ს	-
აყბაბულებებს-ს	(და-)	აყროყინებს-ს	(ა-)	აშიტრებს-ს ¹	(და-, მრ-,
აყბაბებს-ს	(გა-)	აყრუებს-ს	(გა-, გამრ-,		მრ-, შე-)
აყბაღიბებს-ს	(რაიმრ-)		გადა-)	აშიტრებს-ს ²	(გამრ-)

აჭანჭყარება-ს	(გა-, და-)	აჭუჭყიანება-ს	(გა-, და-)	ახელოსნება-ს	(გა-)
აჭაობება-ს	(და-)	აჭყაბება-ს	(ჩა-)	ახეშება-ს	(წა-)
აჭარბება-ს	(გადა-, მო-)	აჭყაბუნება-ს	(ჩა-)	ახერხება-ს	(გა-, მო-)
აჭარტალება-ს	(ა-)	აჭყვირება-ს	(ა-)	ახეტიება-ს	(წა-)
აჭარხლება-ს	(ა-)	აჭყვირინება-ს	(ა-)	ახვადება-ს	(და-, მო-)
აჭადარავება-ს	(გა-)	აჭყვიგლება-ს	(ა-)	ახვედრება-ს	(და-, ში- მო-)
აჭაშინიკება-ს	(და-)	აჭყუმბალავება-ს	(გა-)	ახვეწება-ს	(ში-)
აჭაჭუნება-ს	(გა-)	ახავსება-ს	(და-)	ახვეწება-ს	(ა-)
აჭახნაკება-ს	(მო-)	ახავსიანება-ს	(და-)	ახვრიძება-ს	(და-, ში-)
აჭახუნება-ს	(და-, გა-, მო-, მო-)	ახავსიანება-ს	(და-)	ახვრიტიება-ს	(და-, ში-)
აჭახუნება-ს	(ა-)	ახააჩება-ს	-	ახიახება-ს	(გა-)
აჭიღება-ს	(და-, მო-, მო-)	ახალგათება-ს	(გა-)	ახიხნება-ს	(ში-)
აჭიენება-ს	(გა-, მო-)	ახალისება-ს	(გა-)	ახიხიხება-ს	(ა-)
აჭივარტლიანება-ს	(გა-)	ახალისიანება-ს	(გა-)	ახილება-ს	(გა-)
აჭივრიტება-ს	(გა-)	ახალხურება-ს	(გა-)	ახილვება-ს	-
აჭიიანება-ს	(და-)	ახამება-ს	(ში-)	ახიჩება-ს	(ა-)
აჭიიანურება-ს	(გა-)	ახამხამება-ს	(და-)	ახმატება-ს	(ში-)
აჭიიდავება-ს	-	ახანჯრძლივება-ს	(გა-)	ახმატკბილვება-ს	(ში-)
აჭიიჭვივება-ს	(ა-)	ახანება-ს	(და-)	ახმაურება-ს	(ა-, გა-)
აჭიიჭვიკება-ს	(ა-, ში-)	ახანხალება-ს	(გა-)	ახმელვება-ს	(გა-)
აჭირება-ს	(გა-)	ახარატება-ს	(გა-)	ახმიანება-ს	(გა-)
აჭირვება-ს	(გა-)	ახარბება-ს	(ში-, და-)	ახმივანება-ს	(გა-)
აჭირვეულება-ს	(გა-)	ახარება-ს	(გა-)	ახმოვანება-ს	(გა-)
აჭირიანება-ს	(გა-)	ახარვებება-ს	-	ახორავება-ს	(მო-)
აჭიიჭინება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(და-)	ახორკლიანება-ს	(გა-, და-)
აჭიიხვინება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(და-)	ახორცება-ს	(ში-)
აჭიკროიანება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახორციელებება-ს	(გან-)
აჭიკრება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახორხლება-ს	(ა-)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახორხლავება-ს	(ა-)
აჭიკრება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრამუნება-ს	(ში-)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრანტალება-ს	(აშო-)
აჭიკრება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრიალება-ს	(ა-, წა- ჩა)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრიცინება-ს	(მო-, მო- გა-, ში-)
აჭიკრება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრიწიანება-ს	(გა-)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრიოკება-ს	(გა-)
აჭიკრება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრივება-ს	(და-)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრილოვება-ს	(ა-)
აჭიკრება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახრიჭიანება-ს	(გა-)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახსენება-ს	(გა-, მო-, ში-)
აჭიკრება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახსოვნება-ს	(და-)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახსოშება-ს	(და-)
აჭიკრება-ს	(ა-)	ახარისხება-ს	(ა-)	ახტუნავება-ს	(ა-, ა-)
აჭიკრებიანება-ს	(და-)	ახარისხება-ს	(ა-)		

აბრუნება-ს (ა-, ვადა-,
 ვადა-)
 აბუნება-ს (ვა-)
 აბუნება-ს (ვა-)
 აბუნტრუება-ს (ა-)
 აბურდაება-ს (და-,
 ვადა-)
 აბურება-ს (ვა-, ში-)
 აბურება-ს (რა-, ში-)
 აბურეუება-ს (და-, ში-)
 აბუნება-ს (ვადა-)
 აბუნულებება-ს (ა-)
 აბშირება-ს (ვა-)
 ახაჯაება-ს (ვა-)
 ახადება-ს (ში-)
 ახაგება-ს¹ (ში-)
 ახაგება-ს² (ვა-)
 ახაგრიანება-ს (ვა-)
 ახამბაზება-ს (ვა-)
 ახამება-ს (და-, ში-)
 ახანება-ს (და-)
 ახანდაება-ს (და-)
 ახანინება-ს (ვა-)
 ახანმრთლებება-ს (ვა-)
 ახანსაღება-ს (ვა-)
 ახანყება-ს (ა-)
 ახანჯაღება-ს (ვა-)
 ახანჯღება-ს (ვა-)
 ახანჯღარება-ს (ა-,
 ში-)
 ახარმიება-ს (და-)
 ახაყაყება-ს (ა-)
 ახაშუშება-ს (ვა-)
 ახახება-ს (და-, ში-,
 ში-, ში-)
 ახახირება-ს (ში-)
 ახახუნება-ს (და-, ში-,
 ში-)
 ახაჯგუნება-ს (და-)
 ახაჯგურება-ს (ა-, ში-)
 ახაჯღანება-ს (ა-)
 ახაჯღება-ს (და-, ში-)
 ახაჯღება-ს (ვა-)
 ახაჯღება-ს¹ (ვა-, ში-)
 ახაჯღება-ს² (და-)
 ახვარება-ს (ში-)
 ახვარებადინება-ს (ვადა-)

აჯიბრება-ს (ვა-, ში-,
 და-)
 აჯიკაყება-ს -
 აჯილღება-ს (და-)
 აჯიროება-ს (ვა-, ვადა-
 ში-, ში-)
 აჯიურება-ს (ვა-)
 აჯიურება-ს (ვა-)
 აჯიშება-ს (ვადა-)
 აჯოგება-ს -
 აჯოგება-ს (და-)
 აჯუღება-ს (და-)
 აჯუღება-ს (ა-)
 ბადება-ს (და-)
 ბრძანება-ს -
 იავაღება-ს (და-)
 იავაღება-ს (და-,
 ში-)
 იაზრება-ს (ვა-, ში-)
 იბირება-ს (ვადა-)
 იბრუნება-ს (ა-)
 იგვირება-ს (ში-)
 იგიჟინება-ს (ში-)
 იგულება-ს (და-)
 ივრდობება-ს (ში-)
 იხუბირება-ს (და-)
 ითავისება-ს (ვა-)
 და-ითავებლებება-ს
 ითვალუნება-ს (ა-)
 ითვალისწინება-ს (ვა-)
 ითვისება-ს (ში-, ში-)
 ითვისობება-ს (ვა-)
 იქაბიწება-ს (და-)
 იქილება-ს (ში-)
 იქიობება-ს (ა-)
 იმადღებობება-ს (ში-)
 იმარტობლებება-ს (და-)
 იმარჯება-ს (ში-)
 იმეობება-ს (ვა-)
 იმეობება-ს (ვა-)
 ი (უმიხეხება-ს¹ (ში-)
 ი (უმიხეხება-ს² (ვა-)
 იმკვდაობება-ს (ში-)
 იმკვება-ს (და-)
 ში-იმოქმელებება-ს
 იმსახურება-ს (და-)
 იმწაყება-ს (და-)

იმტკიცებულება-ს -
 იმძინარება-ს (ში-)
 ში-იმწვანებება-ს
 ინადირება-ს (ში-)
 ინაკლისება-ს (ში-)
 ინანება-ს (ში-)
 ინანობება-ს (ვა-)
 ინელებება-ს (ში-)
 იოხება-ს (ში-)
 იპატრიება-ს (ში-)
 იპირება-ს (ში-)
 იყინება-ს (და-)
 იპატრიება-ს (ში-)
 იყინება-ს (და-)
 ისახრება-ს (ში-)
 ისაკურება-ს (და-,
 ში-)
 ისტურება-ს (ში-, ვა-)
 ისურება-ს (ში-)
 იტანება-ს (წა-)
 იტარება-ს (ა-)
 იტვირება-ს -
 იტპარუნება-ს (რა-)
 იტყუება-ს (ში-, ვა-)
 იუარება-ს -
 იქაყება-ს (ა-, და-,
 ში-)
 იქონება-ს -
 იღვაწება-ს -
 იღორება-ს (ში-)
 იყორება-ს¹ (და-, ვა-
 წა-, ში-)
 იყორება-ს² -
 იშველებება-ს (ში-)
 იშურება-ს (და-)
 იძუება-ს (აში-)
 იძულებება-ს (ში-, ში-,
 აში-)
 იძღვან (ი) ებება-ს (ვა-,
 წა-)
 იძღვან (ი) ებება-ს (ვა-,
 წა-)
 იწადინება-ს (ში-)
 იწვეება-ს (ში-, ვა-)
 იწონება-ს (ში-)
 ი (უწუნება-ს (და-)
 იხილებება-ს (ში-)

იხვეწიება-ს (შე-)
 იხმარება-ს (მო-)
 იხსენიება-ს (მო-)
 იხუტება-ს (ჩა-)
 იჯახება-ს (და-)
 იჯერ (ი) ებ-ს (მო-)
 იჯინება-ს (შე-)
 ი-კადრება-ს (შე-)
 მი-კ-კერძება-ს -
 კ-მარება-ს (მო-)
 კ-პატრიება-ს (და-, მი-)
 ტოვება-ს (და-, ჩა-, გამო-, მი-ა)
 უანდერძება-ს -
 უზახუნება-ს (და-)
 შე-უკურახება-ს (და-)
 უმიზნება-ს (და-)
 უსაგზოება-ს -
 უსამძიმობება-ს (მი-, მო-)
 უსახვედურება-ს -
 უსახსოვრება-ს -
 უსისინება-ს (წა-, მი-)
 უტოვება-ს (მი-)
 უქარაგუმება-ს (გადა-)
 უშვება-ს (გა-, შე-, და-, მი-, მო-, გადა-, ვადმო-)
 უშხივლება-ს (გადა-, გა-)
 ურაკუნება-ს (და-)
 (ს) - წამება-ს (და-)

კაუზატივები

ა-R-ებ-ინ-ებ;
 ა-R-ევ-ინ-ებ;
 ა-R-ფ-ინ-ებ;
 ა-R-ინ-ებ;
 prev. . . .

აამბობინება-ს -
 აანჯარისებინება-ს (და-, გამო-)
 აარსებინება-ს (და-)
 ააქიმებინება-ს -

ააშკარავებინება-ს (გამო-)
 აბალოლებინება-ს (გა-)
 აბამბინება-ს (და-)
 აბანდებინება-ს (და-)
 აბანდვინება-ს (და-)
 აბანინება-ს (გა-, და-)
 აბარგებინება-ს (ა-, გადა-, ჩა-)
 აბარგვინება-ს (გადა-, ა-)
 აბარება-ს (ჩა-, მი-, გადა-)
 აბარვინება-ს (და-, გამო-)
 აბდღვინებინება-ს (გა-)
 აბეგვინება-ს (და-)
 აბეღვინება-ს (გა-)
 აბეღვინება-ს (გადა-)
 აბეგვინება-ს (გა-, შე- გამო-)
 აბერტყვინება-ს (გა-, და-)
 აბერავებინება-ს (და-)
 აბეჭდვინება-ს (და-, ამო-)
 აბზეკინება-ს (გა-, გამო-)
 აბილწვინება-ს (წა-)
 აბინავებინება-ს (და-)
 აბიჯებინება-ს (და-, ჩა-, გადა-, ვადმო-)
 აბლანდვინება-ს (და-, გა-)
 აბნევინება-ს (და-)
 აბნელებინება-ს (და-)
 აბალოებინება-ს (და-)
 აბომბვინება-ს (და-)
 აბორკვინება-ს (შე-)
 აბოჭვინება-ს (შე-)
 აბრავწვინება-ს (და-, შე-)
 აბრახუნებინება-ს (და-)
 აბრახვებინება-ს (გა-)

აბრკოლებინება-ს (და-)
 აბრმავებინება-ს (და-)
 აბრტყილებინება-ს (გა-, და-)
 აბრუნებინება-ს (მი-, მო-, შე-, შემო-, გადა-, ვადმო-)
 აბრუნვინება-ს (გადა-)
 აბურღვინება-ს (ა-, და-)
 აბურღვინება-ს (გა-, გამო-)
 აბლადვინება-ს (შე-)
 აბლადუნინება-ს (და-, მი-)
 აბჯინინება-ს (და-, მი-)
 ავანირებინება-ს (გა-)
 ავდებინება-ს (ა-, და-, გა-, ვადმო-, ჩა-, მი-, მო-)
 ავებინება-ს¹ (და-, ა- ჩა-)
 ავებინება-ს² (გა-)
 ავებინება-ს³ (მო-, წა-)
 ავებმინება-ს (და-)
 ავერებინება-ს (მო-)
 ავერებინება-ს (მო-)
 ავგარებინება-ს (მო-)
 ავვევინება-ს (და-, ჩა-, გა-, გამო-)
 ავზავინება-ს (გა-, და- შე-, გამო-)
 ავინებინება-ს (შე-)
 ავინავებინება-ს (და-, მი-)
 ავღვინება-ს (ა-, და-, მო-, ამო-, წა-)
 ავლოვებინება-ს (გამო-)
 ავმანვინება-ს (და-)
 ავმობინება-ს (და-)
 ავნებინება-ს (მი-, მო-)
 ავონებინება-ს (გა-, მი-)

აგორებინება-ს (გა-)
 აგრილებინება-ს (გა-)
 აგროვებინება-ს (და-, ში-)
 აგრძელებინება-ს (და-, გა-)
 აგრძნობინება-ს -
 აგუბებინება-ს (და-, ში-)
 აგულებინება-ს (ში-)
 აგულისხმებინება-ს -
 აღაბლებინება-ს (და-)
 აღარებინება-ს (ში-)
 აღასტურებინება-ს (და-)
 აღაღვინება-ს (და-)
 აღგენინება-ს (აღ-, და-)
 აღგმევიანება-ს (და-, ში-)
 აღეზინება-ს (და-, ში-, გი-, გი-)
 აღეზინება-ს¹ (და-, ში-)
 აღენინება-ს² (ჩა-)
 აღიღებინება-ს (გა-, გან-)
 აღნობინება-ს (და-, გა-)
 აღრეკინება-ს (ში-, გადა-)
 აღღებარძელებინება-ს -
 აღღვებინება-ს (ში-)
 აერთებინება-ს (ში-, ში-)
 ავარაუღებინება-ს -
 ავარაყბინება-ს (ში-)
 ავარცხნინება-ს (და-)
 ავარსანებინება-ს (გა-)
 ავარცხლინება-ს (ში-)
 ავიწყებინება-ს (და-)
 ავლებინება-ს (გა-)

ავღენინება-ს (აღ-, ში-)
 ავრცელებინება-ს (გა-)
 ავსებინება-ს (გა-, ში-, გადა-)
 აზამორებინება-ს (და-)
 აზელინება-ს (და-, ში-, გა-, გადა-)
 აზეპირებინება-ს (და-, გა-)
 აზვერვინება-ს (და-)
 აზიარებინება-ს -
 აზიღვინება-ს (ა-, გა-, ჩა-, ში-, ში-, გადა-, გაში-, გადში-)
 აზოგვინება-ს (და-)
 აზომ (ვ)ინება-ს (გა-, და-, ში-)
 აზრდევინება-ს (გა-, და-)
 აზუსტებინება-ს (და-)
 აზღვევინება-ს (და-)
 აზღუღვინება-ს (ში-, ში-)
 ათაცხებინება-ს (ში-)
 ათავებინება-ს (გა-, ში-)
 ათავისუფლებინება-ს (გა-)
 ათამაშებინება-ს (გა-, ში-)
 ათანხმებინება-ს (ში-)
 ათარგმნინება-ს (-, გადა-, გადში-)
 ათარიღებინება-ს (და-)
 ათევიანება-ს (გა-)
 ათეთრებინება-ს (გა-)
 ათეღვინება-ს (გა-, ში-)
 ათენებინება-ს (გა-)
 ათესვინება-ს (და-)
 ათვალერებინება-ს (და-, ში-, ში-)
 ათვალისწინებინება-ს (გა-)

ათვალწუნებინება-ს (ა-)
 ათვისებინება-ს (ში-)
 ათვეღვინება-ს (და-, გა-, ში-)
 ათიბვინება-ს (გა-, ში-)
 ათიშვინება-ს (გა-)
 ათმენინება-ს (ში-)
 ათოკვინება-ს (ში-)
 ათოხნინება-ს (გა-, და-, ში-)
 ათრგუნვინება-ს (და-)
 ათრევიანება-ს (გა-, ჩა-, ში-, ში-, გადა-, გადში-, წა-)
 ათუთქვინება-ს (და-, გა-, ში-, ჩა-)
 ათქმევინება-ს -
 ათხელებინება-ს (გა-, და-)
 ათხოვებინება-ს (-გა-)
 ათხოვ (ნ)ინება-ს (-და-, ში-)
 ათხრევიანება-ს (გა-, ში-)
 ათხრობინება-ს (ში-)
 ათიფებინება-ს (გა-)
 აქადრებინება-ს -
 აქავებინება-ს (და-, ში-, გა-, ში-)
 აქავშირებინება-ს (და-, ში-)
 აქავშვინება-ს (ში-, ში-)
 აქაკვინება-ს (ში-)
 აქაღვინება-ს (ში-)
 აქანონებინება-ს (და-)
 აქარგვინება-ს (და-)
 აქარებინება-ს (და-, ში-)
 აქარნახებინება-ს -
 აქაფვინება-ს (და-)
 აქბენინება-ს -
 აქენკვინება-ს (და-)
 აქენჭვინება-ს (ში-)
 აქებინება-ს (და-)

აკერებინებ-ს	(და-, მი-)	აღანძღვინებ-ს	(ვა-, და-)	ამლამებინებ-ს	(და-)
აკერვინებ-ს	(და-, შვე-)	აღახებინებ-ს	(ვა-)	ამოკლებინებ-ს	(და-, შვე-)
აკებტვინებ-ს	(და-)	აღახვინებ-ს	(ვა-)	ამოზრდილებინებ-ს	(და-)
აკეცვინებ-ს	(და-, მი-)	აღვივინებ-ს	(და-)	ამოსვინებ-ს	(შვე-, და-)
აკვალვინებ-ს	(და-)	აღვიკინებ-ს	(წა-)	ამოძრავებინებ-ს	(ა-)
აკვანძვინებ-ს	(ვა-, შვე-, გაში-)	აღვსვინებ-ს	(ვა-, შვე-)	ამოწმებინებ-ს	(და-, შვე-, გადა-)
აკვეტ(ებ)ინებ-ს	(ვა-)	აღვწვინებ-ს	(ვა-)	ამჟღავნებინებ-ს	(ვა-)
აკვეღვინებ-ს	(და-, მი-)	აღიანდატებინებ-ს	(და-)	ამრავლებინებ-ს	(ვა-)
აკვრევინებ-ს	(და-, ვა-, შვემი-)	აღოკინებ-ს	(ვა-)	ამრუდებინებ-ს	(ვა-)
აკივლებინებ-ს	(-, ა-)	აღოცვინებ-ს	(და-, შვე-)	ამსხვერვინებ-ს	(და-)
აკიხვინებ-ს	(-, შვე-, მი-)	აღპობინებ-ს	(და-)	ამტვრიანებინებ-ს	(ვა-, და-)
აკირვინებ-ს	(ჩა-)	აღუტვინებ-ს	(და-)	ამტვრევინებ-ს	(და-)
აკისრებინებ-ს	-	ამაგრებინებ-ს	(და-, ვა-, შვე-)	ამუხტვინებ-ს	(და-)
აკიხვინებ-ს	(ვა-)	ამაკებინებ-ს	(და-)	ამყარებინებ-ს	(და-, ვა-)
აკლებინებ-ს	(და-, მი-)	ამალვინებ-ს	(და-)	ამყნევინებ-ს	(და-)
აკმაზვინებ-ს	(შვე-)	ამარაგებინებ-ს	(მი-)	ამშვევინებ-ს	(და-)
აკმაზებინებ-ს	-	ამარავლინებ-ს	(ვა-)	ამშვევინებინებ-ს	(და-, ვა-)
აკმევივინებ-ს	(და-, მი-)	ამარაგვინებ-ს	(ვა-, მი-)	ამშვიდებინებ-ს	(და-)
აკმენდინებ-ს	(ვა-)	ამარტვლინებ-ს	(და-)	ამშრალებინებ-ს	(და-, ვა-)
აკოფვინებ-ს	(და-)	ამარცხებინებ-ს	(და-)	ამცვრევინებ-ს	(და-)
აკოკლზინებინებ-ს	(ჩა-)	ამარჯვებინებ-ს	(ვა-)	ამცილებინებ-ს	(შვე-, და-)
აკოცნინებ-ს	-	ამარაგვინებ-ს	(ვა-, მი-)	ამჩნევინებ-ს	(შვე-, და-)
აკრებინებ-ს	(შვე-)	ამატებინებ-ს	(და-, წა-, მი-, შვე-)	ამწარებინებ-ს	(და-, ვა-)
აკრიალებინებ-ს	(და-, ვა-)	ამალღებინებ-ს	(ა-, ვა-, შვე-)	ამწვანებინებ-ს	(ვა-)
აკრძალვინებ-ს	(ა-)	ამახინჯებინებ-ს	(და-)	ამწკრივებინებ-ს	(ვა-, და-)
აკრუხვინებ-ს	(და-)	ამავრებინებ-ს	(და-)	ამწწნილებინებ-ს	(და-)
აკრუკვინებ-ს	(მი-)	ამავრებინებ-ს	(ვა-)	ამწყალობებინებ-ს	(და-)
აკრუხხებინებ-ს ¹	-	ამავრებინებ-ს	(ვა-, გადა-)	ამწყყალობებინებ-ს	(და-)
აკრუხხებინებ-ს ²	(შვე-)	ამაზადებინებ-ს	(და-, მი-)	ამწყყალობ(ნ)ებინებ-ს	(და-)
აკრუწვინებ-ს	(და-)	ამთავრებინებ-ს	(და-, მი-)	ამწყყმსინებ-ს	(და-)
აღაგებინებ-ს	(და-, მი-)	ამთვლებინებ-ს	(ვა-)	ამხვედინებ-ს	(ვა-)
აღაგმვინებ-ს	(ა-)	ამთვლებინებ-ს ¹	-	ამხრობინებ-ს	(მი-, მი-)
აღამაზებინებ-ს	(ვა-)	ამთხვევინებ-ს ²	(და-)	ანადგურებინებ-ს	(ვა-)
აღამბვინებ-ს	(და-)	ამტკვინებ-ს	(მი-)		
		ამტობინებ-ს	(შვე-)		

ანახლავურებიანებ-ს (ა-)
 ანათებიანებ-ს (გა-, მონ-, მონ-, ში-)
 ანათვლიანებ-ს (და-, მონ-)
 ანალვიანებ-ს (და-)
 ანამვიანებ-ს (და-, მონ-)
 ანამციციებიანებ-ს (და-)
 ანანებიანებ-ს (-, ში-)
 ანანიებიანებ-ს (მონ-)
 ანასკვიანებ-ს (გა-, ში-)
 ანატრებიანებ-ს (და-, მონ-)
 ანალღებიანებ-ს (გა-)
 ანალმვიანებ-ს (და-)
 ანაყვიანებ-ს (და-)
 ანაცვალებიანებ-ს -
 ანაწვევრებიანებ-ს (და-)
 ანაწილებიანებ-ს (გა-, და-)
 ანახვიანებ-ს (და-)
 ანგრევიანებ-ს (და-, მონ-, მონ-, ჩა-, გადა-)
 ანდობიანებ-ს (მონ-)
 ანდომებიანებ-ს (მონ-)
 ანებებიანებ-ს (და-)
 ანელებიანებ-ს (ში-)
 ანენჯვიანებ-ს (და-)
 ანთებიანებ-ს (ა-)
 ანთქმევიანებ-ს (და-)
 ანთხევიანებ-ს (და-)
 ანიავეებიანებ-ს (გა-)
 ანიშვნიანებ-ს (და-)
 ანოყვიანებ-ს (გა-)
 ანოყვიანებ-ს (გა-)
 ანოხვიანებ-ს (მონ-)
 ანოხვიანებ-ს (ა-)
 ანპარვიანებ-ს (მონ-)
 ანპარკვიანებ-ს (და-)
 ანპარსვიანებ-ს (გა-)

ანატარავებიანებ-ს (და-)
 ანატრიმებიანებ-ს (და-)
 ანატრიყვიანებ-ს (და-)
 ანატრონებიანებ-ს (და-)
 ანკურებიანებ-ს (და-, მონ-)
 ანლმებიანებ-ს (და-)
 ანობიანებ-ს (და-, გა-)
 ანოვებიანებ-ს (მონ-)
 ანოვნიანებ-ს -
 ანობხ (ვ) იანებ-ს (გა-)
 ანობაწვიანებ-ს (და-)
 ანარესვიანებ-ს (და-)
 ანარიალებიანებ-ს (გა-, და-, მონ-)
 ანყრობიანებ-ს (ში-, და-)
 ანყანჯვიანებ-ს (და-)
 ანყლღთიანებ-ს (გა-)
 ანარევიანებ-ს (შიმონ-)
 ანარაზვიანებ-ს (ჩა-)
 ანარანღვიანებ-ს (გა-)
 ანარახუნებიანებ-ს (და-)
 ანარბევიანებ-ს (და-)
 ანარბენიანებ-ს (გა-)
 ანარბილებიანებ-ს (და-)
 ანარბევიანებ-ს (და-)
 ანარეკ (ვ) იანებ-ს (და-)
 ანარეცხვიანებ-ს (და-, გა-)
 ანარევიანებ-ს¹ (მონ-)
 ანარევიანებ-ს² (და-)
 ანარმევიანებ-ს (მონ-, მონ-)
 ანარიგებიანებ-ს (და-, ჩა-)
 ანარინღებიანებ-ს (გა-)
 ანარიცხვიანებ-ს (და-, ჩა-, გადა-, ალ-, გადამონ-)
 ანაროზვიანებ-ს (გა-)
 ანარონიანებ-ს (გა-)
 ანაროტიანებ-ს (მონ-)
 ანაროშვიანებ-ს (მონ-)

არტყმევიანებ-ს (გა-, და-, მონ-, მონ-)
 არუჯვიანებ-ს (გა-)
 არქმევიანებ-ს (და-)
 არლვევიანებ-ს (და-)
 არყვიანებ-ს (ში-)
 არყვევიანებ-ს (გა-)
 არჩევიანებ-ს (გა-, ში-, გადამონ-)
 არჩენიანებ-ს (და-)
 არცხვენიანებ-ს (ში-)
 არწვევიანებ-ს (და-)
 არწყვიანებ-ს -
 არწყვევიანებ-ს¹ (ა-)
 არწყვევიანებ-ს² (მონ-)
 არხვიანებ-ს (გა-, და-, ში-)
 ასაბუთებიანებ-ს (და-)
 ასანათვიანებ-ს (გა-)
 ასაბენიანებ-ს (გა-)
 ასარკვიანებ-ს (გა-)
 ასაფლავებიანებ-ს (და-)
 ასაქმებიანებ-ს (და-, მონ-)
 ასალბებიანებ-ს (გა-)
 ასაჭურისებიანებ-ს (და-)
 ასახიარბიანებ-ს (და-)
 ასახლებიანებ-ს (გა-, და-, გადა-)
 ასევაღბიანებ-ს (მონ-)
 ასესხებიანებ-ს (გა-, ჩა-)
 ასვრევიანებ-ს (და-, მონ-)
 ასილოსებიანებ-ს (და-)
 ასინჯვიანებ-ს (გა-)
 ასმევიანებ-ს¹ (და-)
 ასმევიანებ-ს² (გადა-, გადამონ-, ჩა-, ჩამონ-, ში-, წამონ-)
 ასმევიანებ-ს³ (წა-, გა-, გადამონ-)
 ასმენიანებ-ს (მონ-)

აწალღვინება-ს	(გა-)	აწუთვინება-ს	(გა-)	ახვეწინება-ს	(და-)
აწამებინება-ს ¹	(გა-)	აწურაფრინება-ს	(გა-)	ახვეწინება-ს	(-შე-)
აწამებინება-ს ²	-	აწუხებინება-ს	(შე-)	ახვეწინება-ს	(და-, მო-)
აწამებინება-ს ³	(შე-)	აწყბაღვინება-ს	(გა-)	ახვეწინება-ს	(და-, შე-, მო-)
აწამვლენება-ს	(მო-, შე-)	აწყხებინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(გა-)
აღ-წივირება-ს	(გა-, ში-, შე-)	აწყხივინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(გა-, გადა-)
აწესებინება-ს	(და-)	აჭივინება-ს	(და-, მო-)	ახილვებინება-ს	-
აწესრიგებინება-ს	(მო-)	აჭივინება-ს	(გა-, და-)	ახილვებინება-ს	-
აწვალვებინება-ს	(გა-)	აჭივინება-ს	(შე-, და-)	ახილვებინება-ს	(მო-, ში-, და-)
აწვამვინება-ს ¹	(და-)	აჭივინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(გა-, გამო-)
აწვამვინება-ს ²	(მო-, გა-)	აჭივინება-ს	(და-, გა-)	ახილვებინება-ს	(მო-)
აწველირება-ს	(მო-)	აჭივინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(გან-)
აწვეწინება-ს	(და-)	აჭივინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(და-)
აწვეტრებინება-ს	(წა-)	აჭივინება-ს	(მო-)	ახილვებინება-ს	(მო-)
აწვეწვინება-ს	-	აჭივინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(და-, ში-, გადა-)
აწვერთვეწვინება-ს	(გა-, გამო-)	აჭივინება-ს	(ა-)	ახილვებინება-ს	(და-, ში-)
აწვერილვებინება-ს	(გა-, და-)	აჭივინება-ს	(ა-)	ახილვებინება-ს	(ა-, გა-, ში-)
აწვითლვებინება-ს	(გა-)	ახაზვინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(ა-, ში-)
აწვითკებინება-ს	(და-)	ახამებინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(გა-, ში-)
აწვითრვინება-ს ¹	-	ახაზაბრებინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(გა-)
აწვითრვინება-ს ²	(შე-, გა-)	ახაზრებინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(და-)
აწვითწვინება-ს	(გა-, და-)	ახაზისხებინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(გა-)
აწკება (ვ) ლინება-ს	(გა-)	ახაზაშვინება-ს	(მო-)	ახილვებინება-ს	(და-)
აწკებინება-ს	(გა-)	ახაზაშვინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(ა-, გადა-)
აწმენდვინება-ს	(გა-)	ახაზრებინება-ს ¹	(ა-, გა-, და-, ში-, ჩა-, გადა-)	ახილვებინება-ს	(და-, გა-)
აწწვინება-ს	(და-)	ახაზრებინება-ს ²	(გადა-, ში-)	ახილვებინება-ს	(და-)
აწწილვებინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(და-)
აწწორებინება-ს	(გა-, ში-)	ახილვებინება-ს	(გა-, და-, ში-, ჩა-, გადა-)	ახილვებინება-ს	(და-, შე-)
აწორვინება-ს	(გა-, ში-)	ახილვებინება-ს	(და-)	ახილვებინება-ს	(და-, შე-)
აწონვინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(და-, შე-)
აწონასწორებინება-ს	(გა-)	ახილვებინება-ს	(გა-, და-)	ახილვებინება-ს	(და-, შე-)
აწონებინება-ს	(მო-)	ახილვებინება-ს	(შე-)	ახილვებინება-ს	(და-, შე-)
აწონინება-ს	(ა-, შე-)	ახილვებინება-ს	(მო-, გა-, და-)	ახილვებინება-ს	(და-, შე-)
აწირბინება-ს	(ა-)			ახილვებინება-ს	(და-, შე-)

პარადიგმა №11(28)ა*

prev. -ა-R-ებ;

და/მი-აქუნტრუშებ-ს
 და/მი-არახხრახებ-ს
 და/მი-არახინებ-ს
 და/მი-არახინებ-ს
 ღებ-აქუნტრუშებ-ს
 და/მი-არაქრახებ-ს
 და/მი-აქუნებ-ს
 და/მი-ახხრახებ-ს
 და/მი-აქუნებ-ს
 და/მი-აქუნებ-ს
 და/მი-აქუნებ-ს

აღებ-ს (გა-, გამო-)
 აღებ-ს (და-)
 აცხებ-ს (მო-, წა-)
 აწებ-ს (და-, ჩა-)
 ახებ-ს (შე)
 ღებ-ს (და-, ჩა-,
 ჩამო-, ამო-,
 გამო-, გადმო-)
 ს-ღებ-ს (მო-, გამო-)
 იგებ-ს¹ (მო-)
 იგებ-ს² (გა-)
 ი/უგებ-ს¹ (მო-)
 ი/უგებ-ს² (გა-)
 ი/უღებ-ს (ა-, წა-,
 გადა-, გადმო-,
 გამო-, ჩამო-,
 წამო-)

გან-აგრობ-ს -
 აღნობ-ს (და-)
 ადრკობ-ს (შე-)
 აზრობ-ს (და-)
 ათხილ-ს (გა-, შე-)
 ათრობ-ს (და-, გამო-)
 აქრობ-ს (შე-)
 აღობ-ს (და-)
 აღობ-ს (და-)
 აღრობ-ს (და-)
 აღლობ-ს (გა-)
 აღხვობ-ს (გა-)
 ამცობ-ს (შე-)
 ამცენობ-ს -
 ამცენობ-ს (და-)
 ამცენობ-ს (და-/ (შეშ.))
 ამხობ-ს (და-)
 ანდობ-ს (და-, მი-, გა-)
 აპობ-ს (და-, გა-)
 ართობ-ს (გა-)
 არჭობ-ს (და-, მი-, შე-
 ჩა-)
 ასობ-ს (და-, ჩა-)
 ატპობ-ს (და-)
 ატყვრობ-ს (გა-)
 ატყობ-ს (შე-)
 აფრობ-ს (და-)
 აქრობ-ს (და-, გა-,
 ჩა-)

პარადიგმა №12 (29)

ა/ი/შ-R-ებ;

prev. -ა-R-ებ;

აგღებ-ს (და-, გა-
 გადა-, მი-, მო-)
 აგებ-ს¹ (ა-)
 აგებ-ს² (და-)
 აგებ-ს³ (ჩა-)
 აგებ-ს⁴ (მო-, მო-)
 აგებ-ს⁵ (წა-)
 აგებ-ს⁶ (გან-)
 აგებ-ს⁷ (ჩამო-)
 აღებ-ს¹ (მო-, მო-, და-,
 გადა-, გადმო-)
 აღებ-ს² (მი-, მო-,
 წა-)
 ავღებ-ს¹ (გა-, და-)
 ავღებ-ს² (მო-, წა-,
 და-)
 ავღებ-ს³ (გა-, შემო-,
 გადა-)
 ავნებ-ს -
 ავისებ-ს (ა-, გა-, შე-)
 ანთებ-ს (ა-, და-, შე-)
 არგებ-ს¹ (მო-)
 არგებ-ს² (შე-)
 აქებ-ს (შე-)

იღებ-ს (გა-)
 იღებ-ს (მო-)
 იწებ-ს (და-)
 უგებ-ს³ (მო-, მო-)

პარადიგმა №13 (30)

ა-R/[Ø(ე)]-ებ;
ა-R/[Ø(ა)]-ებ;
prev. -ა-R-ებ;

აგზნებ-ს (აღ-)
 აგნებ-ს (მო-, მო-, გა-)
 ატყვებ-ს (და-, მო-)
 ასწრებ-ს¹ (შეშ.1)
 (მო-)
 ასწრებ-ს² (და-)
 ახლგებ-ს -
 იგნებ-ს¹ (გა-, გამო-)
 იგნებ-ს² (შე-)

ასობ-ს (და-, ჩა-)
 ატპობ-ს (და-)
 ატყვრობ-ს (გა-)
 ატყობ-ს (შე-)
 აფრობ-ს (და-)
 აქრობ-ს (და-, გა-,
 ჩა-)
 ა (ღ) რრობ-ს (და-)
 აშოობ-ს (მო-)
 აშრობ-ს (გა-, გამო-,
 და-, შე-)
 აცნობ-ს (გა-)
 აცხობ-ს¹ (გამო-, და-)
 აცხობ-ს² (მო-, მო-,
 წა-)
 აცხრობ-ს (გამო-, და-,
 შე-)
 აძრობ-ს (მო-, გა-,
 გადა-, გადმო-, წა-)
 აძლობ-ს (გა-)
 აწობ-ს (და-, ჩა-)
 აწრობ-ს (გამო-)
 აწყობ-ს (და-)
 აწლობ-ს (და-)
 აწ (ე) ნობ-ს (და-)

VI კლასი

პარადიგმა №14 (31)

ა-R-ობ;
prev. -ა-R-ობ;

ახშობ-ს (ვა-, ვადა-)
 ახშობ-ს (ჩა-)
 ჭშობ-ს (და-)
 თშობ-ს (და-)
 ილრძობ-ს -
 იხშობ-ს (მო-, ვა-)
 სპობ-ს (მო-)

პარდიგმა № 15 (32)

R-ობ; R-ულ-ობ;
 ი-R-ებ; ი-R-ობ;

ანგარიშობ-ს
 გვეზღობ-ს
 ქ-გულობ-ს
 ს-აფცაზობ-ს (შე-)
 თამაშობ-ს
 თვისობ-ს (შე-)
 თხოვლობ-ს¹ (შეშ.)
 თხოვლობ-ს² (-, მო-)
 ქისრულობ-ს
 ქმარობ-ს
 წაწმობ-ს
 ნატრობ-ს
 ნატრულობ-ს
 ნდომულობ-ს
 პოვლობ-ს (შეშ. 3)
 რჩეობ-ს
 რჩეულობ-ს (შეშ. 3)
 საყვედურობ-ს (უ-)
 ხეხულობ-ს
 სურვობ-ს
 სწავლობ-ს (შეშ. 3)
 ტვირთულობ-ს
 უკადრისობ-ს
 ფიქრობ-ს (შეშ. 1)
 ფიციულობ-ს (შეშ. 1)
 ღებულობ-ს
 ღონობ-ს
 ყიდულობ-ს
 შვილობ-ს
 შნობ-ს
 შოვლობ-ს (შეშ. 3)
 ჩემობ-ს
 ჩემულობ-ს

წადინობ-ს
 ხამუშობ-ს
 ხშობ-ს (შეშ. 3)
 ცნობ-ს -

პარდიგმა № 16 (33)

ა-R [Ø]-ობ;
 prev.-ა-
 R[Ø/ე/ა]-ობ;

ამყნობ-ს (და-)
 აპყრობ-ს (მო-, მო-)
 ატნობ-ს (ვა-)
 აყრდნობ-ს (და-)
 გრძნობ-ს
 იპყრობ-ს (და-, შე-)
 იცნობ-ს (ვა-)
 იხხრობ-ს (მო-, მო-)
 უთხრობ-ს (მო-)
 ცნობ-ს

VII კლასი

პარდიგმა № 17 (34)

ა-R-ამ;
 prev.-ა-R-ამ;

აბამ-ს (და-)
 *არაფამ-ს>არაფეც-ს (მო-)
 არახამ-ს (ვა-)
 ბაჭყალამ-ს (და-)
 ბარქვამ-ს (და-)
 *ბარქვამ-ს>ბარქვეც-ს (და-)
 ახხამ-ს (და-, ჩა-, მო-, მო-, ამო-, ვადა-, ვადამო-, შე-, შემო-, ჩამო-, წა-)
 აცვამ-ს (ა-, ამო-)
 *აცვამ-ს>აცვეც-ს (ჩა-, ვადა-, ამო-)

ღვამ-ს (და-, მო-, მო-, ა-, ვადა-, ვადამო-, ჩა-, შე-, შემო-)

წა-, ჩამო-)
 და-აქვამ-ს
 იცვამ-ს//იცვეც-ს (ჩა-, ჩამო-, ვადა-, ვადამო-)
 ნაქვამ-ს (და-, ჩა-, შთა-)
 სვამ-ს¹ (შე-)
 სვამ-ს² (და-)
 უსვამ-ს/უსვეც-ს (წა-, მო-, ვადა-, ჩა-, ვადამო-, ჩამო-, ა-)
 ჩა-უაქვამ-ს

II დიათეზა

სტრუქტურა: ა) ძირეული, ბ) წარმოქმნილი

კონსტრუქცია: სრული [ის - ის]

[ის მას - ის მას]

I კლასი

პარდიგმა № 1(35)

ი/ე-R-ები;

prev. + ი/ე-R-ები-ი;

ი/ებერტება-ა (და-,
გა-)

ი/ებღერტება-ა (და-)

ი/ეფება-ა¹ (და-,
ჩა-, ამო-)

ი/ეფება-ა² (ა-)

ი/ეფხოება-ა (გამო-)

ი/ეაქება-ა (და-,
ჩა-)

ი/ეაქება-ა (გამო-)

ი/ეაქება-ა (შე-,
მო-)

ი/ელება-ა¹ (გა-,
შე-)

ი/ელება-ა² (ა-, გა-)

ი/ელაწება-ა¹ (და-)

ი/ელაწება-ა² (გა-)

ი/ერეება-ა¹ (და-)

ი/ერეება-ა² (გა-)

ი/ებანება-ა (წა-,
მო-)

ი/ეფხანება-ა (და-,
მო-)

ი/ექება-ა (გა-)

ი/ექსება-ა (წა-,
მო-)

ი/ელეება-ა (და-,
გა-)

ი/ერეება-ა (გამო-)

ი/ერება-ა¹ (და-)

ი/ერება-ა² (გადა-,
ჩა-)

ი/ერება-ა³ (შე-)

ი/ეწერება-ა (და-, მი-)

ი/ეწაწება-ა (ა-, და-,
გა-)

ი/ეწოება-ა (გა-, მო-,
შე-)

ი/ეწოწება-ა (ა-)

ი/ეწეწება-ა (და-,
მო-, გა-, ჩა-)

ი/ეხება-ა (გა-,
გადა-, მო-)

ი/ეხება-ა (და-,
გა-)

ი/ეხება-ა (და-,
გა-)

ი/ეხება-ა (და-,
გა-)

ი/ეხება-ა (და-,
გა-)

ი/ეხება-ა (და-,
გადა-, მო-)

ი/ეხება-ა (და-,
მო-)

ი/ეხება-ა (და-,
მო-)

ი/ეხება-ა -

II კლასი

პარდიგმა № 2 (36)

ი/ე-R[ი]-ები-ი;

prev. + ი/ე-R[ი]-

ები-ი;

ი/ეზიება-ა (გა-)

ი/ეზიება-ა (და-)

ი/ეზიება-ა (და-,
გადა-, გადმო-,
მი-, მო-)

ი/ეზიება-ა (გა-)

ი/ეზიება-ა (და-,
მი-, მო-)

ი/ეზიება-ა (გა-,
და-, გადა-,
გადმო-, წა-)

ი/ეზიება-ა (და-)

ი/ეზიება-ა (და-, მო-)

ი/ეზიება-ა (და-)

ი/ეზიება-ა (და-)

ი/ეზიება-ა (და-)

ი/ეზიება-ა (და-)

ი/ეზიება-ა (და-)

ი/ეფიება-ა (მო-)

ი/ეფიება-ა (ა-, გა-)

ი/ეფიება-ა (მი-, მო-)

ი/ეფიება-ა (მო-)

ი/ეფიება-ა (წა-, მო-,
გადა-, გადმო-)

ი/ეფიება-ა (ა-, გა-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (გა-,
მო-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (და-,
შე-, მო-)

ი/ეფიება-ა (და-, მო-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (და-,
შე-)

ი/ეფიება-ა (ა-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა⁺ -

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (მო-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (და-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (გა-,
გადა-, გამო-,
ჩა-, მო-)

ი/ეფიება-ა (და-)

ი/ეფიება-ა (და-)

ი/ეფიება-ა (და-,
მო-)

ი/ეფიება-ა (და-,
მო-)

ი/ეფიება-ა (და-)

ი/ეფიება-ა (და-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (გა-)

ი/ეფიება-ა (და-)

ი/ეფიება-ა (და-)

ი/ერლიტება- (მო-)
 ი/ერლიტება- -
 ი/ერქლიტება- (და-)
 ი/ეცვიოება- (გა-)
 ი/ეცრიცება- (გა-)
 ი/ეძინება- (შე-)
 ი/ეწკიძება- (გა-)
 ი/ეწკრიტება- (და-)
 ი/ეწმინ/ნ) ღებ-ა (და-)
 ი/ეწინება- (და-)
 ი/ეწრიტება- (და-)
 ი/ეწყვიტება- (მო-,
 და-)
 ი/ეწყვიღება- (და-)
 ი/ეწყიძება- (გა-)
 ი/ეწყიბება- (გა-)
 ი/ეწყვრიტება- (გა-)
 ი/ეწყლირება- (გა-)
 ი/ეწყლიწება- (გა-)

პარდიგმა № 3 (37)

ი/ე-R-ევი-ი;
 prev. + ი/ე-R-ევი-ი;

ი/ეპნევი-ა (და-)
 ი/ეპრევი-ა (მი-, მო-,
 გამო-, და-*)
 ი/ეპმზღვევი-ა (მო-,
 ჩა-)
 ი/ეპმხვევი-ა (და-)
 ი/ეპმტრევი-ა (და-)
 ი/ეპმქვევი-ა (და-)
 ი/ეპმქრევი-ა (და-)
 ი/ეპმღრევი-ა (ა-)
 ი/ეპმხვევი-ა (და-)
 ი/ეპმანევი-ა (შე-, და-)
 ი/ეპმცრევი-ა (და-)
 ი/ენგრევი-ა (და-, მი-,
 მო-, ჩა-, გადა-)
 ი/ენოქრევი- (და-)
 ი/ენოქრევი-ა (და-)
 ი/ენოქრევი-ა (გა-, და-,
 მო-)
 ი/ენოქრევი-ა (და-, მო-)
 ი/ენოქრევი-ა¹ (და-, ჩა-,
 წა-)

ი/ეძევი-ა² (მო-, მი-)
 ი/ეძევი-ა³ (გა-)

პარდიგმა № 4 (38)

ი/ე-R-ევი-ი;
 prev. + ი/ე-R-ევი-ი;

ემხვევი-ა (შნშ. 3)
 (და-, შე-)
 ერამევი-ა¹ (შნშ. 3)
 (მი-, მო-)
 ერამევი-ა² (ჩამო-,
 გამო-)
 ესევი-ა (და-, შე-,
 შემო-)
 ეჩევი-ა (და-, მი-,
 მო-, შე-)
 ი/ეპნევი-ა (ა-, და-,
 ჩა-, გადა-, გადმო-)
 ი/ეპლვევი-ა (და-)
 ი/ეწ/ნ) ახვი-ა (და-,
 მი-)
 ი/ეპმევი-ა (და-, მო-)
 ი/ეპრევი-ა (და-, მო-,
 ჩამო-)
 ი/ეპმღვევი-ა (ჩა-)
 ი/ეპმშევი-ა (და-)
 ი/ეპმწვევი-ა (და-,
 მო-, ჩა-)
 ი/ეპნევი-ა (და-, ჩა-,
 გადა-, გადმო-)
 ი/ეპრევი-ა (და-)
 ი/ეპრევი-ა (ა-, მო-,
 გადა-)
 ი/ეპრევი-ა (გა-)
 ი/ეპრევი-ა /შნშ. 3)
 (და-)
 ი/ეპრევი-ა (და-, მო-)
 ი/ეპრევი-ა¹ (შე-, მო-)
 ი/ეპრევი-ა² (შე-)
 ი/ეპრევი-ა (გა-, შე-,
 და-, გამო-)
 ი/ეპრევი-ა (და-)
 ი/ეპრევი-ა (და-, შე-,
 გა-, გადა-)

ებევი-ა (და-, ჩა-)
 ი/ეპრევი-ა (და-, მო-)
 ი/ეწვი-ა (ა-, და-,
 გა-, გამო-, ჩა-,
 ჩამო-)
 ი/ეწვი-ა (-მო-,
 გამო-)
 ი/ეხვი-ა (და-, მო-)
 ი/ეხვი-ა (და-, მო-)
 და-იძლევი-ა

III კლასი

პარდიგმა № 5 (39)

ი/ე-R-ევი-ი;
 prev. + ი/ე-R-ევი-ი;

ი/ეპღვევი- (გა-)
 ი/ეპორბევი-ა /და-)
 ი/ეპბევი-ა (გა-)
 ი/ეპღვევი-ა (წა-)
 ი/ეპღვევი-ა (გა-, წა-)
 ი/ეპკვევი-ა¹ (შე-,
 გა-, გადა-, ჩა-)
 ეპკვევი-ა² (ჩა-,
 გადა-)
 ი/ეპრევი-ა (გა-)
 ი/ეპშევი-ა (და-)
 ი/ეპმხვევი-ა (და-)
 ი/ეპხვევი-ა (და-)
 ი/ეპხვევი-ა (და-)
 ი/ეპხვევი-ა (აღმო-)
 ი/ეპმნევი-ა (შე-)
 ი/ეპმნევი-ა (ა-, გა-)
 ი/ეპრევი-ა (და-,
 გამო-)
 ი/ეპრევი-ა¹ (გა-)
 ი/ეპრევი-ა² (ა-)
 ი/ეპრევი-ა (გა-)
 ი/ეპღვევი-ა (მი-)
 ი/ეპრევი-ა (გა-)
 ი/ეპრევი-ა (გა-, მო-,
 ჩა-)
 ი/ეპრევი-ა (გა-,
 გადა-)
 ი/ეპრევი-ა¹ (გა-,
 მო-, გადა-, ჩა-)

ი/ეხსნება-ა² (გამო-,
და-)
ი/ეხსნება-ა³ (ა-,ამო-)

პარდიგმა № 6 (40)

ი/ე-R-ები;
prevt ი/ე-R-ები;

ეგვრება- (მი-,მო-)
ეფრება- (შე-)
ეცდება- (შე-)
ი/ეცდება- (გამო-)
ი/ეგვება- (და-,მო-)
ი/ეგვება- (და-,
მი-,წა-,ჩა-,შე-,
გადა-,გაძმო-,
გამო-,ჩამო-)

ი/ეფრება- (და-,ჩა-,
გადა-,გაძმო-,
გამო-)
ი/ეცდება- (ა-,და-,
შე-,ჩა-,გა-,
გამო-,ჩამო-,
წა-)

ი/ეგვება- (გა-,
და-, ჩა-)
ი/ეფრება- (გა-,და-,
გამო-,ამო-,
შე-)
ი/ეცდება- (და-)
ი/ეფრება- (მი-)
ი/ეცდება- (და-,მო-
ჩა-)

ი/ეგვება- (მი-)
ი/ეფრება- (და-,მი-)
ი/ეცდება- (და-,ჩა-,
გადა-,გაძმო-)
ი/ეფრება- (და-,
გადა-,მო-)

ი/ეგვება-¹ (და-,მი-,
მო-,ჩა-,ჩამო-,
გამო-,გადა-,გაძმო-)
ი/ეფრება-² (გა-)
ი/ეცდება-³ (შე-)

ი/ეფრება-⁴ (გა-,
გამო-,შე-)
ი/ეცდება-¹ (გა-,
გადა-,გაძმო-)

ი/ეცდება-² (ა-,და-,
ჩა-,გაძმო-)
ი/ეცდება-³ (წა-,მო-,
გადა-)/
ეცდება-⁴ (შე-)

ი/ეცდება-⁵ (შე-)
ი/ეფრება- (გა-,ჩა-)
ი/ეცდება-¹ (გამო-)
-/ეცდება-² (შე-,
შეშ.)

ი/ეცდება- (გა-,მო-,
შე-,გადა-,
გამო-)
გარდა-ი/ეცდება-
ი/ეცდება-¹ (და-,გა-,
გამო-,ჩა-,
გადა-, ჩამო-)

ი/ეცდება-² (წა-,მო-,
გა-)
-/ეცდება-³ (მო-,გა-)
ი/ეცდება- (მი-,მო-)
ეცდება-¹ (გადა-)

ი/ეცდება-² (გა-,ჩა-)
ი/ეცდება-³ (გამო-)
ი/ეცდება- (მი-,და-)
ი/ეცდება- (და-,მო-,
წა-,გადა-,
გაძმო-,შე-,ჩა-,
ჩამო-)

პარდიგმა №7 (41)

ი/ე-R-ნ-ები-ი;
prev. +ი/ე-R-ნ-
ები-ი;

ი/ეგარდნება- (გა-)
ი/ეგეცნება- (და-)
ი/ეგეცნება- (გა-)
ი/ეგეცნება- (ა-)
ი/ეგეცნება- (ა-)

ი/ეგეცნება- (გა-)
ი/ეგეცნება- (და-,
მი-,მო-,ჩა-)

ი/ეგეცნება- (გა-,
და-,მი-,მო-,
გამო-,გადა-)
ი/ეგეცნება- (და-,
ჩა-)
ი/ეგეცნება- (ა-,გა-,
და-)

ი/ეგეცნება- (გა-)
ი/ეგეცნება- (და-)
ი/ეგეცნება- (გა-)
ი/ეგეცნება-^{*}
ი/ეგეცნება- (გადა-
გაძმო-)

ი/ეგეცნება- (გა-,ა-
და-,მო-)
ი/ეგეცნება- (გა-,
და-,მო-)
ი/ეგეცნება- (გა-,
და-,მო-)

ი/ეგეცნება- (გა-,
მო-,და-,ჩა-,
მი-,წა-)
ი/ეგეცნება- (გა-,მო-)
ი/ეგეცნება-¹ (და-,
გადა-,გა-,ჩა-)

ი/ეგეცნება-²
ი/ეგეცნება- (და-,
ჩა-,მი-,მო-)
ი/ეგეცნება- (გა-,
გადა-)
ი/ეგეცნება- (გა-,და-,
ჩა-,გადა-,
გამო-)

ი/ეგეცნება- (გა-)
ი/ეგეცნება-//ი/ეგეცნება-
ნება- (გა-,და-,
ჩა-,გადა-)

ი/ეგეცნება- (გა-,
გამო-,გადა-)
ი/ეგეცნება- (შე-,მო-)
ი/ეგეცნება- (ა-,გა-)
ი/ეგეცნება- (ა-,გა-)
ი/ეგეცნება- (გა-,
გადა-)

ი/ეგეცნება- (შე-)

ი/ეფხაზებ-ა (გა-,
და-, გადა-,
წა-, მი-, მო-)

ი/ეფხლაცნებ-ა (გა-)

ი/ეფხვლარწნებ-ა (გა-,
და-)

ი/ეფხუმენებ-ა (შე-)

ი/ეჩიორნებ-ა (და-)

ი/ეჩიმურნებ-ა (შე-)

ი/ეძებნებ-ა (და-,
მო-, გამო-)

ეძღვენებ-ა (მი-, მო-)

ი/ეწვევლებ-ა (მი-)

ი/ეწიქნებ-ა (გა-,
მო-, და-, გამო-)

ი/ეწუწნებ-ა (და-, მო-
ჩა-)

ი/ეწმასნებ-ა (შე-)

ი/ეწმანწნებ-ა (და-,
მო-)

ი/ეწმახნებ-ა (და-,
მო-)

ი/ეწონებ-ა (ა-, და-,
გადა-, გამო-)

ი/ეჭიკნებ-ა (გა-)

ი/ეჭიჭხნებ-ა (და-,
მო-, ამო-)

ი/ეჭმუნებ-ა (მო-,
შე-, და-)

ი/ეხედნებ-ა (გა-)

ი/ეხლაცნებ-ა (მო-)

ი/ეხლახნებ-ა (და-,
მო-)

ი/ეხლოშრებ-ა (ჩამო-)

ი/ეჯავშნებ-ა (და-,
შე-)

ი/ეჯიჯანებ-ა (გა-,
და-, ამო-, გამო-)

ი/ეჯღაბნებ-ა (და-,
გა-, მი-, მო-)

ი/ეჯღაბნებ-ა (და-,
გადა-, გადმო-,
ჩა-, წა-)

IV კლასი

პარლიგმა № 8 (42)

ი/ე-R-ებ-ი;

prev. + ი/ე-R-ებ-ი;

ი/ებალღებ-ა (და-)

ი/ებაღნებ-ა (და-)

ი/ებანგებ-ა (და-)

ი/ებანებ-ა (და-, მო-
გადა-, ჩა-)

ი/ებანჯგვლებ-ა (და-,
მო-)

ი/ებარგებ-ა (გა-,
გადა-, ჩა-, ჩამო-)

ი/ებარღებ-ა (გა-)

ი/ებარგებ-ა (და-,
გადა-, გადმო-,
ჩა-)

ი/ებარჯღებ-ა (გა-)

ი/ებასრებ-ა (გა-, და-,
გადა-)

ი/ებაწრებ-ა (გა-, შე-)

ი/ებებკებ-ა (და-)

ი/ებებგებ-ა (და-, ჩა-)

ი/ებებგრებ-ა (და-)

ი/ებებღებ-ა (გადა-)

ი/ებებშებ-ა (და-)

ი/ებებრებ-ა (გა-,
გამო-, ჩამო-,
ამო-)

ი/ებებყებ-ა (გა-)

ი/ებებწლებ-ა (და-,
გადა-, გადმო-,
ჩა-)

ი/ებზარებ-ა (გა-, და-)

ი/ებიღწებ-ა (წა-)

ი/ებინღებ-ა (და-)

ი/ებიღვებ-ა (და-)

ი/ებიღანღებ-ა (და-,
მო-)

ი/ებიღლებ-ა (გა-, შე-)

ი/ებიღმებ-ა (და-)

ი/ებიღკებ-ა (გა-, შე-)

ი/ებიღწებ-ა (შე-, გა-)

ი/ებიღწებ-ა (და-, შე-)

ი/ებიღწებ-ა (გამო-)

ი/ებუგებ-ა (და-,
გამო-, გადა-)

ი/ებუზებ-ა (გა-, მო-)

ი/ებუზმზლებ-ა (შე-,
გა-)

ი/ებურნებ-ა (გა-)

ი/ებურღებ-ა (ა-, და-)

ი/ებურ/გ)ებ-ა (და-,
მო-, გადა-,
ჩამო-, შე-,
შემო-)

ი/ებურღებ-ა (გამო-)

ი/ებურღებ-ა (გა-,
გამო-, და-)

ი/ებურღებ-ა (ა-,
ამო-, გამო-)

ი/ებურშებ-ა (გა-, და-,
გამო-)

ი/ებუძებ-ა (ა-, გა-)

ი/ებღაღებ-ა (შე-)

ი/ებღარებ-ა (ჩამო-)

ი/ებღატებ-ა (ა-,
ამო-, ჩამო-)

ი/ებღუნძებ-ა (გა-)

ი/ებ(რ)ჩხაღებ-ა (და-)

ი/ებახნებ-ა (და-)

ი/ებახგლებ-ა (ამო-,
გა-, შე-)

ი/ებახძებ-ა (და-)

ი/ებახსებ-ა (შემო-)

ი/ებახმებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახშებ-ა (და-)

ი/ებახღებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ებახწებ-ა (და-)

ი/ეძარცვება- (ვა-,
 ჩამო-)
 ი/ეძაფება- (ჩამო-)
 ი/ეძენძება- (და-,
 ჩა-, ჩამო-)
 ი/ეძერწება- (გამო-)
 ი/ეძირება- (ჩა-,
 და-)
 ი/ეძირკვება- (ამო-)
 ი/ეძონძება- (და-)
 ი/ეძრცვება- (ვა-)
 ი/ეძურწება- (ვა-)
 ი/ეძუძება- (მო-, ვა-)
 ი/ეწაღდება- (ვა-,
 ვამო-)
 ი/ეწამლება- (მო-, შე-)
 ი/ეწაფება- (ვა-,
 ვამო-)
 ი/ეწაღება- (ვა-,
 ვამო-)
 ი/ეწინდება- (და-)
 ი/ეწინწკდება- (და-,
 მო-)
 ი/ეწირება- (ვა-)
 ი/ეწირბდება- (და-,
 ჩა-)
 ი/ეწიხდება- (და-)
 ი/ეწკაპება- (ა-, და-)
 ი/ეწკაშაბდება- (ვა-,
 და-)
 ი/ეწუშაება- (ამო-,
 ვა-)
 ი/ეწუნწკდება- (ვა-,
 და-, მო-, ამო-)
 ი/ეწურება- (ვა-,
 ვადა-, ჩა-, მო-,
 მო-)
 ი/ეწურწება- (ვა-, შე-,
 ჩამო-, მი-, მო-,
 შემო-, ვადა-)
 ი/ეჭაჭება- (ვა-)
 ი/ეჭეღება- (და-,
 ვამო-, ვადა-)
 ი/ეჭეჭება- (ვა-)
 ი/ეჭიმიება- (ვა-)
 ი/ეჭიხდება- (ვა-)
 ი/ეჭიხრდება- (და-)

ი/ეჭორება- (ვა-, მო-)
 ი/ეჭორღება- (და-)
 ი/ეჭურება- (შე-,
 ალ-)
 ი/ეჭურბება- (მო-, და-)
 ი/ეჭურჭება- (და-, მო-)
 ი/ეჭყანება- (და-)
 ი/ეჭახება- (და-, მო-)
 ი/ეჭაღება- (მო-, და-)
 ი/ეჭანხება- (ა-)
 ი/ეჭაპება- (ამო-)
 ი/ეჭარება- (და-)
 ი/ეჭარძება- (მო-, ჩა-,
 ვამო-, ვადა-)
 ი/ეჭარჯება- (და-,
 ვამო-)
 ი/ეჭბბება- (და-,
 მო-, ჩა-, ვადა-)
 ი/ეჭაშება- (ჩა-,
 და-)
 ი/ეჭერება- (ჩა-,
 ვა-)
 ი/ეჭვლანჯება- (და-)
 ი/ეჭიბდება- (მო-)
 ი/ეჭიღება- (შე-)
 ი/ეჭიხება- (და-,
 ამო-)
 ი/ეჭიხნება- (ვა-)
 ი/ეჭიღება- (ვა-)
 ი/ეჭირება- (ვა-)
 ი/ეჭლანძება- (ვა-)
 ი/ეჭლარება- (ვა-,
 ვადა-, ჩა-)
 ი/ეჭმუჭება- (და-,
 მო-)
 ი/ეჭორკება- (და-)
 ი/ეჭოცება¹ (და-,
 ჩა-, ამო-)
 ი/ეჭოცება² (აღ-,
 წარ-)
 ი/ეჭოცება³ (მო-,
 ვამო-)
 ი/ეჭოხება- (ჩა-)
 ი/ეჭრახება- (ჩა-, და-,
 მო-)
 ი/ეჭრამება- (და-)
 ი/ეჭრანწება- (და-,

ამო-, ჩა-)
 ი/ეხინწება- (ამო-,
 ჩა-)
 ი/ეხრუება (და-, შე-,
 მო-, ჩა-)
 ი/ეხრუშება- (მო-)
 ი/ეხრუშება- (და-, მო-,
 ჩა-)
 ი/ეხრძება- (ა-, და-)
 ი/ეხრება- (და-, ჩა-,
 ვა-, ვადა-)
 ი/ეხრეება- (და-, ჩა-,
 მო-)
 ი/ეხარება- (და-, მი-,
 მო-, შემო-)
 ი/ეხაჭება- (ვადა-)
 ი/ეხაგინება- (ვა-)
 ი/ეხაგება- (ვა-)
 ი/ეხლანება- (და-, მო-)

პარადიგმა №9(43)
 ი/ე-R-ები;
 prev. + ი/ე-R-ები;
 ი/ეკვება- (მო-, და-)
 ი/ეკმტება¹ (შე-,
 ვა-, ვამო-, ვადა-)
 ი/ეკვება² (ჩა-, და-)
 -/ეკვება³ (ჩა-)
 ი/ეკვება⁴ (და-)
 ი/ეკრება- (მო-)
 ი/ეკხვება- (ვა-)
 ი/ეყვ/ვება- (და-,
 ჩა-)
 ი/ეძრება- (და-)
 ი/ეხვნება- (მო-, და-,
 ჩა-)
 ი/ეხშება- (და-, ჩა-)

პარდიგმა № 10(44)

R-დ-ებ-ი;
prev. +R-დ-ებ-ი;

- აბდღღებ-ს (ვა-)
- აბრკაღებ-ს (ვა-)
- ადაზიანებ-ს (ვა-)
- ადგილღებ-ს (ვა-)
- ავადღებ-ს (და-)
- ავადმეყოფებ-ს (და-)
- ავაზიანებ-ს (ვა-)
- ავგულღებ-ს (ვა-)
- ავღებ-ს (ვა-)
- ავღრღებ-ს (ვა-)
- ავზინანებ-ს (ვა-)
- ავჟიანებ-ს (ვა-)
- ახატღებ-ს (ვა-)
- ახიზღებ-ს (ვა-)
- ახვანაურღებ-ს (ვა-)
- ათასღებ-ს (ვა-)
- ათასფეროვ/ა)ნღებ-ს (ვა-)
- ათენღებ-ს (და-)
- ათინათინღებ-ს -
- ათქვეღებ-ს (ვა-)
- ათრღებ-ს (ა-)
- ავკირღებ-ს (და-, რა-)
- ავლღებ-ს (და-, მთ-, ვამთ-)
- აღღებ-ს (ა-)
- აღმისღებ-ს (ვა-)
- აღქაჯღებ-ს (ვა-)
- ამაჟღებ-ს (ვა-)
- ამახსოვრღებ-ს (და-)
- ამბოხღებ-ს -
- ამღებ-ს (და-)
- ამზარტავანღებ-ს (ვა-)
- ამხანაჯღებ-ს (ვა-, და-, ში-)
- ანჩხღებ-ს (ვა-)
- არმღებ-ს (ვა-)
- არსღებ-ს (და-)
- არხეინღებ-ს (ვა-)
- ასიმილირღებ-ს -

- ასკღებ-ს (და-, ში-, მთ-, მთ-)
- ასპიტღებ-ს (ვა-)
- ასფაღღებ-ს (ვა-)
- ატყღებ-ს (და-)
- აფთრღებ-ს (ვა-)
- აფრასკღებ-ს (ვა-)
- აქტიურღებ-ს (ვა-)
- აშკარავღებ-ს (ვამთ-)
- აჩრღებ-ს (მთ-)
- აჩერღებ-ს (ში-, და-, რა-)
- აფიფღებ-ს (ში-)
- აფიფღებ-ს (ში-)
- აფიფღებ-ს¹ (რა-, ში-)
- აფიფღებ-ს² (და-, ში-)
- აფქვერღებ-ს (და-)
- ახანღებ-ს (ვა-)
- ახლღებ-ს (ვა-, ვან-)
- ახლოვღებ-ს (მთ-, და-)
- აჯინღებ-ს (რა-)
- ბაჯუნღებ-ს (ა-)
- ბავშვღებ-ს (ვა-)
- ბაიღღებ-ს (ვა-)
- ბაღანსღებ-ს (და-)
- ბაღდადღებ-ს (ვა-)
- ბანაკღებ-ს (და-)
- ბანდღებ-ს (და-)
- ბანდირღებ-ს (ვა-)
- ბანბარასღებ-ს (ვა-)
- ბანჯღებ-ს (ა-, ვა-, რა- ვადა-)
- ბარღებ-ს (მთ-, მთ-, რა-, ვადა-, ვადათ-)
- ბასრღებ-ს (ვა-)
- ბატონღებ-ს (ვა-)
- ბაჟღებ-ს (ვა-)
- ბეჭირავღებ-ს (და-)
- ბებრღებ-ს (და-)
- ბეფინღებ-ს (ვა-)
- ბეფოვღებ-ს (ვა-)
- ბეგრღებ-ს (ვა-)
- ბეჭრღებ-ს (მთ-, ვა-)
- ბელღებ-ს (და-)
- ბენტერღებ-ს (ვამთ-)

- ბერღებ-ს (და-, მთ-, ვადა-, რამთ-)
- ბერწღებ-ს (ვა-)
- ბეტონღებ-ს (და-, რა-)
- ბეჭავღებ-ს (და-)
- ბეფღებ-ს (ვა-)
- ბეჭიანღებ-ს (ვა-)
- ბეჭიანღებ-ს (ვა-, ვამთ-, ში-, შივამთ-, და-)
- ბინადღებ-ს (და-)
- ბინავღებ-ს (და-)
- ბინღებ-ს (და-, ში-)
- ბინძურღებ-ს (ვა-, და-, რა-)
- ბიჭვინღებ-ს (ვა-)
- ბიჭოვკარღებ-ს (ვა-)
- ბლავღებ-ს (ვა-, და-)
- ბლანღებ-ს (ვა-, და-)
- ბლუვღებ-ს (და-)
- ბნელღებ-ს (და-, რა-, რამთ-)
- ბობღებ-ს (ა-, რა-, წა-, მთ-, მთ-, რამთ-, წამთ-)
- ბოღებ-ს (ა-, ვა-)
- ბოღმევიღებ-ს (ვა-)
- ბორკილიანღებ-ს (ვა-, და-)
- ბორკღებ-ს (ვა-)
- ბორტღებ-ს (ა-, ამთ-)
- ბოხღებ-ს (ვა-, და-)
- ბჟირღებ-ს (რა-)
- ბჟუვღებ-ს (ვა-, და-)
- ბჟუტურღებ-ს (ა-)
- ბრახღებ-ს (ვა-)
- ბ-ბრახღებ-ს (ვა-)
- ბრკოღებ-ს (და-, ში-)
- ბრმავღებ-ს (და-)
- ბრწღებ-ს (და-, ში-)
- ბრტყილღებ-ს (ვა-, და-)
- ბრუვღებ-ს (ვა-)
- ბრუნღებ-ს (ვა-)

ა-ხორხოცდებ-ა
 ა-ხრაკუნდებ-ა (გა-,
 გამო-)
 ა-ხრიანდებ-ა
 ა-ხრიგინდებ-ა
 ა-ხროსინდებ-ა
 ა-ხრაოლდებ-ა
 მო-ხსენდებ-ა
 ა-ხუნტრუცდებ-ა
 რა-ხუნსხუნდებ-ა
 ა-ხურხურდებ-ა (გა-)
 გა-ჯახუნდებ-ა (მო-)
 გადა-ჯიშდებ-ა

VI კლასი

პარადიგმა №11 (45)

ე-R-ებ-ი;
 prev.-R-ებ-ი

ეაღერსებ-ა -
 ეამბორებ-ა -
 ეამხანაჯებ-ა -
 ეარშიყებ-ა -
 ეახლებ-ა -
 ეაჯებ-ა -
 ებაასებ-ა -
 ებარებ-ა (მი-, მო-)
 ებატონებ-ა (და-)
 ებედებ-ა (და-)
 ებოდიშებ-ა (მო-)
 ებოძებ-ა -
 ებრძოლებ-ა (შე-)
 ებუდებ-ა (და-)
 ებუზღუნებ-ა -
 ებუღბუღებ-ა -
 ებურთავებ-ა -
 ებურტურტებ-ა -
 ებღაუჭებ-ა (და-, მო-)
 ებღლაძუნებ-ა (გა-)
 ებღლბრებ-ა (ა-)
 ებღლოტებ-ა (ა-)
 ებწყარებ-ა (გა-)
 ებჯინებ-ა (და-, მი-)
 ებებებ-ა (გა-, მი-,
 შე-, რა-)

ებგანებ-ა (და-)
 ებღასუნებ-ა (გა-, მი-)
 ებგუბებ-ა (და-)
 ებგუბებ-ა (შე-)
 ებგუნდავებ-ა -
 ებგავებ-ა (შე-)
 ებგარებ-ა (შე-)
 ებგდინაცვლებ-ა -
 ებგოდგუნებ-ა -
 ებგობილებ-ა -
 ებგრებ-ა (შე-)
 ებგუღუნებ-ა (წა-)
 ებგუღუნებ-ა (წა-)
 ებგუღუნებ-ა* -
 ებგუღუნებ-ა (შე-)
 ებგაღებ-ა (და-)
 ებგაჭრებ-ა (შე-)
 ებგავებ-ა (და-)
 ებგიარებ-ა (-, შე-)
 ებგმანებ-ა (და-)
 ებგახებ-ა¹
 ებგახებ-ა² (და-)
 ებგავაზებ-ა (შე-, მი-)
 ებგოდვებ-ა (და-)
 ებგავხედებ-ა -
 ებგაბირებ-ა (მო-)
 ებგამამებ-ა (გა-, შე-)
 ებგამაშებ-ა (გა-,
 გამო-)
 ებგანაბრებ-ა (გა-)
 ებგანასწორებ-ა (შე-)
 ებგანხმებ-ა (და-, შე-)
 ებგაყვანებ-ა -
 ებგდვინებ-ა (გა-)
 ებგვისებ-ა (შე-)
 ებგვისიანებ-ა -
 ებგითებ-ა (მი-)
 ებგდვინებ-ა (გა-)
 ებგოდვასებ-ა -
 ებგოდვინებ-ა (გა-)
 ებგოვებ-ა (გამო-)
 ებგაგებ-ა (და-)
 ებგაგვირებ-ა (და-)
 ებგამათებ-ა (-, წა-)
 ებგამასაბ-ა -
 ებგარებ-ა (მი-, მო-
 გა-)

ებგდვინებ-ა (მი-, შე-)
 ებგაგვინებ-ა* -
 ებგენწლავებ-ა -
 ებგენჭავებ-ა -
 ებგერძებ-ა (მი-)
 ებგეთებ-ა -
 ებგვინებ-ა (გა-, რა-)
 ებგვინებ-ა (გა-, რა-)
 ებგვიარებ-ა (ა-, ამო-)
 ებგვდვინებ-ა (მო-)
 ებგდვინებ-ა (მო-, და-,
 რა-, გადა-)
 ებგახებ-ა (შე-, რა-)
 ებგინკლავებ-ა (წა-)
 ებგინწლავებ-ა (წა-)
 ებგითინებ-ა* -
 ებგისრებ-ა (და-)
 ებგო(ნ)წიანდებ-ა (ა-)
 ებგამწიანებ-ა -
 ებგოსებ-ა (და-)
 ებგონწიანებ-ა* -
 ებგოსტავებ-ა* -
 ებგოვინებ-ა (მი-)
 ებგურკუხებ-ა -
 ებგურკურებ-ა -
 ებგაზრანდარავებ-ა -
 ებგაზღვანდარებ-ა (-,
 გა-)
 ებგამუნებ-ა (-, მი-)
 ებგამასაკებ-ა (და-,
 გა-, გამო-, გადა-,
 შე-)
 ებგაქლავებ-ა -
 ებგაქლავებ-ა (მო-)
 ებგაღობებ-ა* -
 ებგაღობებ-ა (-, მი-)
 ებგახვინებ-ა (გა-)
 ებგაღებ-ა (-, და-)
 ებგაღობებ-ა (-, მი-)
 ებგაგრებ-ა (და-, მი-,
 მო-)
 ებგაღვირებ-ა (მი-)
 ებგაბრებ-ა* -
 ებგასლავებ-ა -
 ებგასხარავებ-ა (გა-)
 ებგასხარებ-ა (-, გა-)

-/ეპერობა (მო-)
ი/ენობა (გა-)
ი/ეზიზიზობა (და-, რა-)
იგრძნობა* -

პარადიგმა №17
(51)

ი/ე-R-მ-ები;
prev+ი/ე-R-მ-
ები;

გა(ნ)-ი/ექმება-ა
აღ-იქმება-ა

ი/ეზიზიზობა (და-, გა-,
რა-, ვამო-)

ი/ეღმება-ა (და-, მი-)

ი/ენოქმევ-ა (და-, რა-)

ი/ერახმება-ა (გა(ნ)-)

ი/ერტყმება-ა (მო-,
შემო-)

ი/ერტყმევ-ა (მო-,
შემო-)

ი/ერქმევ-ა (და-)

ი/ესმება-ა (და-)

ისმევ-ა (შე-)

ი/ესხმება-ა (და-, შე-,
გადა-, ვადმო-,
რა-, რამო-)

ი/ეცმება-ა (რამო-,
ამო-)

ი/ეცმევ-ა (რა-, გადა-)

II დიათეზა
უსრულე, სტატიკური

(სტრუქტურა **მ/ა/უ-R-ი (Sვ-ა)**)
 კონსტრუქცია [ის], [ის-მას]

პარადიგმა №1
(52)

(სტატიკური)

ავლი-ა
 აბი-ა
 აბჯენი-ა
 აბღი-ა
 /პ-გღი-ა
 აბუნნი-ა
 აბი-ა
 აბგ-ას/აბგი-ა
 აბგინი-ა
 აკერი-ა
 პ-კეი-ა
 აკერი-ა/აკრავ-ს
 აკლი-ა
 აკრავ-ს
 ალაბი-ა
 ამწყარიგი-ა
 ამწყვევევი-ა
 ანღვი-ა*
 ანთი-ა
 არგი-ა*
 არტყი-ა
 არწვი-ა
 ასაფლავი-ა
 ასახლი-ა
 ასევი-ა
 ასვენი-ა
 ასხი-ა
 ატანი-ა
 აფარი-ა
 აფენი-ა
 აფრქვევი-ა
 აყენი-ა
 აყუდი-ა
 ა/მანვევი-ა
 აცხი-ა

აწვრია
 აწყვი-ა
 აწვევი-ა
 აწველი-ა
 ახატი-ა
 ახვევი-ა
 ჯღი-ა
 ვარჯი-ა/ვარჯ-ა
 ზესი-ა
 პ-კიღი-ა
 კუნტი-ა
 მარხი-ა
 ურევი-ა
 უსვი-ა
 /პ)-ფენი-ა
 /პ)-ყრი-ა
 ყუნთი-ა
 ყუნტი-ა
 ყუნვი-ა
 წვენი-ა/ხწვენი-ა
 ხატი-ა

III დიათეზა

სტრუქტურა: ა) ძირეული, ბ) წარმოქმნილი
კონსტრუქცია: ინვერსიული, [მას - მას]

[მას ის - მას ის]

მიმართება: აბსოლუტური, რელატიური უკვარო

პარადიგმა №1 (53)

აბადი-ა
აბარი-ა
აბი-ა
აბნევი-ა
აკლი-ა
აოხრი-ა
არტყი-ა
ატიალი-ა
აშავი-ა
აჩაჩი-ა
გა-აჩნი-ა
მი-აჩნი-ა
აცვი-ა
აჭედი-ა
ახვევი-ა
ახური-ა/
ახურავს
უღვი-ა
უკავი-ა
უკიდი-ა
უკეო-ა
უოხრი-ა
უ-მოსი-ა
უხერი-ა
ურჩევნი-ა
უსვი-ა
უფენი-ა
უყენი-ა
უყრი-ა
უჭერი-ა/უჭირავს
უჭყერი-ა
უხელი-ა/უხილი-ა
ს-ჩრი-ა
ს-ჩხირი-ა
ს-ცხი-ა
პ-ხურავს

პარადიგმა №2 (54)

ავლი-ა
ანდვი-ა
არგი-ა
ატყვი-ა
აცხი-ა/სცხი-ა
აჭედი-ა
შეუძლი-ა

პარადიგმა №3 (55)

მართვ-ს
ნებავ-ს
სურ-ს
უმძიმ-ს
პ-ღვიძავ-ს
ს-ძინავ-ს
ს-წად-ს/ს-წადი-ა
მს-ს-წინ-ს
ს-წყინ-ს

პარადიგმა №4 (56)

ესვი-ს
ეშინი-ა/ეშინის
უხარი-ა
უქვი-ა
პ-ყოფნის
პ-ში-ა
პ-შეენის
ს-ჩვევი-ა*
ს-ცალი-ა
ს-ცხენი-ა*//რცხვე-
ნი-ა*
ს-წყური-ა
ს-ჭირი-ა

პარადიგმა №5 (57)

ახსოვ-ს
უკვირ-ს
უნდა-ა
უჭირ-ს
უყვარ-ს
შურ-ს
ს-ძულ-ს
ს-წამ-ს
ს-ჯობ-ს/ს-ჯობი-ა

პარადიგმა №6 (58)

პ-გრილ-ა
ს-ფიქ-ა
ს-ცხელ-ა
ს-ჯერ-ა

პარადიგმა №7 (59)

აბაბანვ-ს (ა)
აეჭვი-ს* (და-)
პ-ზარავ-ს (შე-)
აინტერესებ-ს* (და-)
აკანკალვ-ს (ა)
აშთქანაწებ-ს (და)
ამციფვებ-ს (შე)
ამციხიკვებ-ს (და-)
აერიალვებ-ს (გა-)
აეროლვებ-ს (გა-)
აეუილვებ-ს (გა-)
აფლარათვებ-ა (გა-)
აფიქრებ-ს* (და-)
აქოშინებ-ს -
აცხიხებ-ს (ა)
აცემინებ-ს (და)
აციებ-ს (გა-)
აცხელვებ-ს -

აძაგძაგებ-ს (ა)
 აძიგძიგებ-ს (ა)
 აწაწანებ-ს (გა-)
 აჭიჭინებ-ს -
 ახველებ-ს (და-)
 ახრანტალებ-ს
 ახურვებ-ს (შე-)

პარადიგმა №8 (60)

რა აგოვებ-ს (გა-)
 რა და-ავიწყებ-ს
 რა აზვიომებ-ს
 რა ათამიშებ-ს*
 რა აღაპარაკებ-ს
 რა აღხენ-ს
 რა ამასლათებ-ს
 რა ამღერებ-ს (ა-)
 რა ანალვლებ-ს
 რა (არ) ასვენებ-ს
 რა ატარებ-ს
 რა ატირებ-ს
 რა აქაქანებ-ს
 რა აქეოვებ-ს
 რა ამინებ-ს
 რა აჩხუბებ-ს (ა-)
 რა აცეკვებ-ს* (ა-)
 შახ აფრეწეხ-ს (გა-)
 რა აცოფებ-ს (გა-)
 რა /არ) აძინებ-ს (და-)
 რა აყაყანებ-ს
 რა აყვირებ-ს (ა-)
 რამ ჭადა-რი-ა
 რამ შე-შაღ-ა

პარადიგმა №9 (61)

რა აგებინებ-ს
 რა ათრვეინებ-ს
 რამ ათქმევირ-ა
 შახ ატყუფხუხინებ-ს
 რა ა-ატანინებ-ს (მო-,
 გადა-)
 რამ შოაფიქრებინ-ა
 რა წა-აღებინებ-ს
 რა აშენებინებ-ს (ა-)

რა აძლებინებ-ს (გა-,
 შე-)

პარადიგმა №10 (62)

რა ეზვიმებ-ა
 რა ეთამაშებ-ა
 რა ეთეატრებ-ა
 რა ელხინებ-ა
 რა ემასლათებ-ა
 რა ემღერებ-ა
 რა ენალვლებ-ა
 რა ეუნვიერსიტეტებ-ა
 რა ექალებ-ა
 რა ექეიფებ-ა
 რა ექაღაქებ-ა
 რა ექიზიყებ-ა
 რა ეელიღინებ-ა
 რა ეშველებ-ა
 რა ეციეკვებ-ა
 რა ეწანწალებ-ა

პარადიგმა №11 (63)

ეაღვილებ-ა
 ეამაყებ-ა
 ეაფსუსებ-ა
 ებევერებ-ა
 ებლაგვებ-ა
 ეგემრიელებ-ა
 ეგრძელებ-ა
 ეგულებ-ა
 ედოფებ-ა
 ეეჭვებ-ა
 ევიწროვებ-ა
 ეზარალებ-ა
 ეთაკილებ-ა
 ეთანალრებ-ა
 ეთბილებ-ა
 ეიშეფებ-ა
 ეინტერესებ-ა
 ეკანჭებ-ა
 ელაშაზებ-ა
 ემლაშებ-ა
 ემოკლებ-ა
 ემტავებ-ა
 ემეკველებ-ა

ემსუბუქებ-ა
 ემსხვილებ-ა
 ემბატებ-ა
 ემძიმებ-ა
 ემწარებ-ა
 ემწუხებ-ა
 ენალვლებ-ა
 ეხატობაფიგურებ-ა
 ეპიტნავეებ-ა
 ერბილებ-ა
 ერცხვინებ-ა
 ესათუფებ-ა
 ესასტიკებ-ა
 ესახხლებ-ა
 ესიამოვნებ-ა
 ესიამებ-ა
 ესიამტკბილებ-ა
 ესიკცხვილებ-ა
 ესხვაფერებ-ა
 ეტკბილებ-ა
 ეუკადრისებ-ა
 ეუშნოვებ-ა
 ეუნდაზურებ-ა
 ეუღხოვებ-ა
 ეუხერხულებ-ა
 ეფასებ-ა
 ეფიქრებ-ა
 ეფირსებ-ა
 ეფორებ-ა
 ეფვირებ-ა
 ეფწელებ-ა
 ეციეზინებ-ა
 ეციობავებ-ა
 ეცხელებ-ა
 ეძვირებ-ა
 ეჭხარბებ-ა
 ეჭამინიკებ-ა
 ეხანისებ-ა

პარადიგმა №12 (64)

ებიფებ-ა (და-)
 ებლანღებ-ა (ა-)
 ებნიღებ-ა (და-)
 ებზაღებ-ა (შე-)
 ევლიჯებ-ა (და-)
 ევულებ-ა (და-)

ბიბლიოგრაფია

1. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი (ქველ), ტ. I – ტ. VIII, თბილისი, 1950-1964 წწ.
2. ქართული ენის ინვერსიული ლექსიკონი, თბილისი, 1967.
3. ნ. ანდელუაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღვლილების ისტორიის ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ., 1968.
4. ანტონიძე, ქართული ღრამმატიკა, II რედაქცია – 1767. ტექსტი გამოსაცემად მოამზადეს ე. ბაბუნაშვილმა, ნ. გოგუაძემ, ლ. კიკნაძემ, თბ., 1997.
5. ა. არაბული, მესამე სერიის ნაკეთულები წარმოება და მნიშვნელობა ძველ ქართულში, თბ., 1984.
6. ა. არაბული, ქართული ზმნის ფორმათა სემანტიკური ანალიზისათვის, მაცნე IV, თბ. 1992.
7. რ. ასათიანი, ზმნურ პრეფიქსულ ხმოვანთა ფუნქციონალური კვალიფიკაცია ქართულურ ენებში, საქ. სსრ. მეცნ. აკადემიის მაცნე, ენისა და ლიტ. სერია, 3, თბ. 1987.
8. რ. ასათიანი, გვარის მორფოლოგიური კატეგორია ქართულსა და ქართველურ ენებში, კრებ. ტიპოლოგიური ძიებანი, თბ., 1991.
9. რ. ასათიანი, „ნებელობის“ სემანტიკური კატეგორიის გამოხატვა ქართულ ზმნებში – სულხან-საბა ორბელიანის სახ. თბილისის სახ. მეცნ. ინსტ. შრ. თბ., 1998.
10. რ. ასათიანი, ქართველურ ენათა ტიპოლოგიის საკითხები (გრამატიკულ კატეგორიათა სისტემაში დომინანტური კატეგორიის დადგენის თვალსაზრისით), მეცნიერება, თბ., 1994.
11. შ. აფრიდონიძე, დროის კატეგორია, როგორც სიტყვათა მარჯანიზებული წინადადებაში, თსუ, შრ., 1972, 4 (148).
12. შ. აფრიდონიძე, ინვერსიის სტილისტური დანიშნულებისათვის, თსუ შრ., 143, ენათმეცნიერება №4, 1972.
13. შ. აფრიდონიძე, გა(ნ) და და ზმნისწინები ანტონიმებში, იკე, VII, 1980.
14. შ. აფრიდონიძე, უ ხმოვანზე ფუძეგათავებულ ზმნათა უღვლებასთან დაკავშირებული ნორმატიული საკითხები ქართულში, იკე, 27, თბ. 1988.
15. შ. აფრიდონიძე, ურთიერთობის გამოხატელობის ზმნები და მათი ოპოზიციური ფორმები, თსუ შრომები, ენათმეცნიერება, ტ. 262 №9, 1985.
16. შ. აფრიდონიძე, ერგატიული და ფსევდოერგატიული კონსტრუქციების შემქმნელი გარდაუვალი ზმნების მორფოსინტაქსის საკითხები ქართულში, არნ. ჩიქობავა 100, სიმპოზიუმის მასალები, თბ., 1998.
17. ე. ბაბუნაშვილი, ფუძედრეკადი ზმნების ერთი თავისებურება ქართულში, თსუ შრომები, ენათმეცნიერება № 174, თბ., 1977.
18. ე. ბაბუნაშვილი, II თურმეობითის სემანტიკასთან დაკავშირებული ზოგი საკითხისათვის ქართულში, საენათმეცნიერო ძიებანი, IV, თბ., 1995.
19. ე. ბაბუნაშვილი, III კავშირებითის სემანტიკის დაზუსტებისათვის ქართულში, საენათმეცნიერო ძიებანი V, თბ., 1996.

20. ე. ბ ა ბ უ ნ ა შ ე ი ლ ი , საშუალო გეარის ზმნებთან დაკავშირებული ზოგი საკითხისათვის ქართულში, თსუ შრ. 167, ენათმეცნიერება, 10, 1986.
21. ლ. ბ ა რ ა მ ი ძ ე , ზოგიერთი ტიპის მეშუველზმნიან ფორმათა ჩასახვა და განვითარება ქართულში, თსუ ძე. ქართ. ენის შრ. 9, 1964; 23, 1980.
22. ლ. ბ ა რ ა მ ი ძ ე , ენებითი გეარის ზმნათა აწმყოს დაბოლოებისათვის ძველ ქართულში, თსუ ძე. ქართ. ენის კათედრის შრ. 23, 1980.
23. ლ. ბ ა რ ა მ ი ძ ე , საწყისი ძველ ქართულში, თსუ ძე. ქართ. ენის კათედრის შრ., 19, 23, 1980.
24. მ. ბ ე რ ი ძ ე , თემის ნიშნები ქართული ენის მესხურ დიალექტში – ნარკვევები იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორფოლოგიიდან, თბ., 1980.
25. კ. გ ა გ უ ა , დრონაკლი ზმნები სეანურში, თბ., მეცნიერება, 1976.
26. თ. გ ა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე , ზმნის „პირიანობა“ და „ვალენტობა“, რჩეული ქართველოლოგიური შრომები, თბ., 2000.
27. თ. გ ა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე , გ. მჭავარიანი, სონანტა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, თბ., 1965.
28. ლ. გ ე გ უ ჩ ა ძ ე , მწკრივის ფორმათა სწავლებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი საკითხი, ქელე, № 2, 1978.
29. ლ. გ ე გ უ ჩ ა ძ ე , მყოფადის მნიშვნელობათათვის ქართულში ჰიპოტაქსურ კონსტრუქციათა საფუძველზე, ნარკვევები იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორფოლოგიიდან, თბ., 1980.
30. ლ. გ ე გ უ ჩ ა ძ ე , კონტექსტის მნიშვნელობისათვის მწკრივთა დროულ-ცილოურ შესაძლებლობათა რეალიზაციისას, კრებ. ვარლამ თოფურია – 100, თბ., 2001.
31. დ. გ ე წ ა ძ ე , III სერიის მწკრივთა წარმოება ძველ ქართულში (საკანდიდატო დისერტაცია), 1952.
32. დ. გ ე წ ა ძ ე , სამპირიან ზმნათა III სერიის ფორმების შესახებ ძველ ქართულში, ქუთაისის ჰედ. ინსტიტუტის შრ., ტ. XVII, ქ. 1957.
33. დ. გ ე წ ა ძ ე , გარდამავალ ზმნათა III სერიის ფორმათა ასპექტის შესახებ ძე. ქართულში, ქუთაისის ჰედინსტიტუტის შრ., ტ. 23-ე, 1961.
34. თ. გ ი ო რ გ ო ბ ი ა ნ ი , უკუქცევეთობა, საშუალო გეარი ბერძნულში და სათავისო ქცევა ქართულში, საენათმეცნიერო ძიებანი, VI, 1997.
35. გ. ო გ ო ლ ა შ ე ი ლ ი , ენებითი გეარის ნასახელარ ზმნათა საყრდენი ფუძის შესახებ, თსუ შრ., № 187, თბ., 1977.
36. გ. ო გ ო ლ ა შ ე ი ლ ი , შერეული პარადიგმები ნამყო ძირითადის წარმოებაში, ზოგადი და იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საკითხები, თბ., 1978.
37. გ. ო გ ო ლ ა შ ე ი ლ ი , -ავ ელემენტთან მედიოაქტიურ ზმნათა შესახებ ქართულში, ნარკვევები იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორფოლოგიიდან, თბ., 1980.
38. გ. ო გ ო ლ ა შ ე ი ლ ი , სუბიექტური მესამე პირის -ო სუფიქსის შესახებ თანამედროვე ქართულში, ქსკს, IV, 1981.
39. გ. ო გ ო ლ ა შ ე ი ლ ი , დრო-ცილოთა II სერიის ფორმები ახალ ქართულში, თბ., 1984.
40. გ. ო გ ო ლ ა შ ე ი ლ ი , -ავ, -ამ თემისნიშნთან ზმნათა ენებითი გეარის ფორმათა შესახებ ახალ ქართულში, მაცნე, № 2, 1987.
41. გ. ო გ ო ლ ა შ ე ი ლ ი , ქართული ზმნის უღვლილების სისტემა, თბ., 1988.

42. გ. გოგოლაშვილი, დრო-კილოთა III სერიაში მომხდარ ფორმოზორიე ცვლილებათა შესახებ, კრებ. ვარლამ თოფურია 100, თბ., 2001.
43. გ. გოგოლაშვილი, ც. კვანტალიანი, დ. შენგელია, ქართული ენის ზმნური ფუძეების ლექსიკონი, თბ., 1989.
44. ს. გუმაშვილი, კლასიკან-პიროვანი უღვლილების ჩამოყალიბებისათვის ჩანხური ენის ქისტურ დიალექტში, საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მაცნე, ენისა და ლიტ. სერია, 4, 1980.
45. ა. დავითიანი, ზმნის გარდამავლობისა და გვარის სწავლება, ქელს, № 1, 1969.
46. ა. დავითიანი, ქართული ენის სინტაქსი, თბ., 1973.
47. ქ. დათუკიშვილი, პირის ნიშანთა სისტემა ქართულში, კრებ. ზ. ჭუმბურიძე, თბ., 1997.
48. ქ. დათუკიშვილი, კოორდინატთა სისტემა თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო ენაში, არნ. ჩიქობავა (საერთაშორისო სიმპოზ. მასალები), თბ., 1998.
49. მ. დამენია, ქართული ზმნური მორფემების სტრუქტურული მოდელი, თბ., 1982.
50. ნ. დანელია, სუფიქსიანი და უნიშნო ენებითების მწკრივთა წარმოებისათვის საშუალო ქართულში (საკანდ. დისერტ. ავტორეფერატი), თბ., 1997.
51. რ. ენუქაშვილი, საშუალო გვარის საკითხისათვის ქართულში, ქელს, №2, 1973.
52. ლ. ენუქიძე, ვალენტობის ცნება ენათმეცნიერებაში: ძირითადი სინტაქსური თეორიები თანამედროვე საზღვარგარეთულ ენათმეცნიერებაში, თბ., 1978.
53. ფ. ერთელიშვილი, დ/ნ ენებითის სუფიქსთა გენეზისისათვის ქართულში, თსუ შრ., ტ. 93.
54. ფ. ერთელიშვილი, რატომ იყენებს მეორე ბრძანებითი წყვეტილის ფუძეს, თსუ შრ., ტ. 61, თბ., 1956.
55. ფ. ერთელიშვილი, რთული წინადადების ისტორიისათვის ქართულში, I, კიპოტაქსის საკითხები, თბ., 1963.
56. ფ. ერთელიშვილი, ქცევის საკითხისათვის ქართულში, თსუ შრ., ტ. 114, 1965.
57. ფ. ერთელიშვილი, ზმნური ფუძეების ფონემატური სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები ქართულში, თბ., 1970.
58. ფ. ერთელიშვილი, მიმღეობის ერთი ტიპი ქართულში, თსუ შრ., 717, 1985.
59. ირ. ექვაძე, ზმნისწინის, თანდებულისა და ზმნიზედის ურთიერთდამოკიდებულება, თსუ შრ., 96, 1963.
60. თ. ზურაბაშვილი, მრავალგზისობის საკითხი თანამედროვე ქართულში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 40, № 2, 1965.
61. მ. თაღაქვაძე, ზმნის სწავლება სკოლაში, თბ., 1955.
62. თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, I, თბ., 1970.
63. თაყაიშვილი, კაუზატივის წარმოების ზოგი საკითხი ქართულში, ქესს, IV, 1971.
64. ე. თოფურიანი, ფუძედრეკად ზმნათა სუფიქსაციისათვის, თსუ შრ., ტ. III, თბ., 1936.

65. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., ზმნის უძველესი სუფიქსაციისათვის ქართულში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, V, III, (5) 1942.
66. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., მესამე ტიპის ენებიოთის წარმოება ქართულში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. III (9), თბ., 1942.
67. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., დ-თავსართიანი ზმნები ქართულში, თსუ შრ., ტ. XXV, თბ., 1943.
68. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., ენის განვითარების შინაგან კანონთა ერთი ნიმუში ქართულში, იკე, ტ. V, თბ., 1953.
69. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., ნამყოს სახეობათა საერთო ნიშნისათვის ქართულში, იკე, ტ. VII, თბ., 1955.
70. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., მწკრივის ზოგიერთი საკითხისათვის ქართულში, თსუ სამეცნ. სესია, თეზისები, 1956.
71. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., ნამყოს სახეობათა საერთო ნიშნისათვის, იკე, VIII, 1956.
72. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., ზმნის სადაეო საკითხები, წიგნში: „ქართული ენა და მართლწერის ზოგიერთი საკითხი“, თბ., 1965.
73. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., სენაური ენა, I, ზმნა. 1931; შრომები, ტ. I, 1967.
74. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., ქართული ენის გრამატიკის სადაეო საკითხები - ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, № 3, 1967.
75. ვ. თ. ფ. უ. რ. ი. ა., შრომები, ტ. III, თბ., მეცნიერება, 1979.
76. მ. ი. ვ. ა. ნ. ი. შ. ვ. ი. ლ. ი., თემის ნიშნთა ფუნქციისათვის ქართულურ ენებში, მაცნე, № 1, 1986.
77. გრ. ი. მ. ნ. ა. ი. შ. ვ. ი. ლ. ი., ქართული ზმნის გეარის კატეგორიის შესწავლის ისტორიიდან, იკე, 29-ე, 1990.
78. ივ. ი. მ. ნ. ა. ი. შ. ვ. ი. ლ. ი., ე. იმნაიშვილი, ზმნა ძველ ქართულში, ნაწ. I, ნაწ. II, მაინის ფრანკფურტი, 1996.
79. ვ. კ. ა. ლ. ა. ნ. დ. ა. ძ. ე., პასუხობს ტიპის ზმნები თანამედროვე ქართულში, ქსეს, IV, 1981.
80. შ. კ. ე. კ. ე. ლ. ი. ა., აკ. დავითიანი, ქართული ენა, თბ., 1973.
81. კვანტალიანი, ზმნისწინის სიტყვათწარმოებითი დანიშნულება ახალ ქართულში (საკანდ. დისერტ. ავტორეფერატი), თბ., 2001.
82. ლ. კ. ე. ა. ჯ. ა. ძ. ე., ქართული ენის სინტაქსი, თბ., 1973.
83. ლ. კ. ე. ა. ჯ. ა. ძ. ე., ქართული ენა, I, თბ., 1981.
84. ა. კ. ი. ზ. ი. რ. ი. ა., ქართული ენა, განათლება, თბ., 1974.
85. ა. კ. ი. ზ. ი. რ. ი. ა., მარტივი წინადადების ტიპები წვერთა შემადგენლობის მიხედვით და კომუნიკატივები, თბ., 1978.
86. ი. კ. ი. კ. ნ. ა. ძ. ე., III პირის მრავლობითის გამოხატვისათვის თანამედროვე ქართულში, დიალექტოლოგიური კრებული, თბ., 1987.
87. ლ. კ. ი. კ. ნ. ა. ძ. ე., ძირეული და ნასახელარი ზმნები ქართულში, თსუ შრ., ტ. 28, თბ., 1946.
88. ლ. კ. ი. კ. ნ. ა. ძ. ე., ზმნის ოთხპირიანობისათვის ქართულში, „კომ. აღზრდ.“ № 8-9, თბ., 1937.
89. ნ. კ. ო. ტ. ი. ნ. ო. ვ. ი., კილოს კატეგორია ქართულში, თელავის პედინსტიტუტის შრომები, ტ. 3, 1963.
90. ნ. ლ. ო. ლ. ა. ძ. ე., სტატიკურ ზმნათა ფორმოზობრივი და სემანტიკური კლასიფიკაციისათვის ქართულურ ენებში, საკანდიდატო დისერტაცია, თბ., 1995.

91. ქ. ლ ო მ თ ა თ ი ძ ე , ნაშთები მესამე პირის ობიექტური პრეფიქსისა გურულსა და აჭარულში, თსუ შრ., ტ. VI, თბ., 1938.
92. ქ. ლ ო მ თ ა თ ი ძ ე , „თბება“ ტიპის ზმნათა ისტორიისათვის ქართულში, იკე, ტ. IV, თბ., 1953.
93. მ ა რ ტ რ ო ს ო ე ი , წინდებულისა და თანდებულის ისტორიული ურთიერთობისათვის ქართულში, იკე, ტ. VIII, თბ., 1956.
94. გ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , ზმნის ძირითადი მორფოლოგიური კატეგორიები ქართველურ ენებში, (საკანდ. დის. ავტორეფერატი), თბ., 1953.
95. გ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , ზმნის ძირითადი კატეგორიები ქართველურ ენებში (სადისერტაციო ნაშრომი), 1954.
96. გ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , უნიშნო ენებითი ქართველურ ენებში, ქესს, I, 1959.
97. გ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , გრძლიობის, ასპექტისა და დროის მიმართება თანამედროვე ქართულში, „მიმომხილველი“, 1-9, 1972.
98. გ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , ენებითის სუფიქსური ტიპის გენეზისის საკითხი ქართველურ ენებში, მაცნე, № 1, 1973.
99. გ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , ასპექტის კატეგორია ქართველურ ენებში, ქესს, IV, 1974.
100. გ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , კაუზატივის კატეგორია ქართველურ ენებში, იკე, XXVII, 1988.
101. მ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , ქვევის გრამატიკული კატეგორიის სემანტიკა, თბ., 1987.
102. ნ. მ ა ჭ ა ე ა რ ი ა ნ ი , კაუზატივის კატეგორიის აფიქსები ქართულსა და აფხაზურში, მაცნე, I, 1987.
103. თ. მ ა ხ ა რ ო ბ ლ ი ძ ე , ვექტორიალობის თეორიისა და ლინგვისტური ექტორის შესახებ, საერთაშორეოლი ძიებანი IV, თბ., 1995.
104. თ. მ ა ხ ა რ ო ბ ლ ი ძ ე , ქართული ენის დესტინაციურობის სისტემის ტიპოლოგიური ანალიზისათვის, კრებ. ვარლამ თოფურია 100, თბ., 2001.
105. დ. მელიქიშვილი, II კავშირებითის ფუნქციები ძველ ქართულში, სადიპლომო ნაშრ., თბ., 1962.
106. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , მ- და გუ- პრეფიქსთა ისტორიული ურთიერთმიმართებისათვის, ფილ. ფაკ. XVII სამეცნ. სესია, მასალები, 1974.
107. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , ინკლუზიუ-ექსკლუზივის კატეგორიის გამოხატვის ისტორიისათვის ქართულ ზმნაში, საქ. სსრ. მეცნ. აკადემიის მაცნე, ენისა და ლიტ. სერია, 4, 1977.
108. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , „მიჭირს“ ზმნა და მასწავლებლის გასაჭირი, (ინვერსია ქართულ ზმნაში), ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში, 4, 1978.
109. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , მოქმედებითი გვარის ზმნის უღლების სისტემა თანამედროვე ქართულში, მაცნე, ენისა და ლიტერატურის სერია, I, 1979.
110. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , მომავალი დროისა და კავშირებითი კილოს ისტორიული ურთიერთობის საკითხისათვის ქართულში. იკე-ს წელიწადეული, VII, 1980.
111. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , ქართული ენის გრამატიკის ზოგიერთი სადავო საკითხის გამო, საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის მაცნე, ენისა და ლიტ. სერია, 4, 1980.
112. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , ქართული ზმნის სინტაქსური მექანიზმის აღწერისათვის, საერთაშორეოლი ძიებანი, IV, თბ., 1995.

113. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , ზმნურ მორფემათა კვალიფიკაციის საკითხისათვის თანამედროვე ქართული ენის სინქრონულ გრამატიკულ სისტემაში, ფილ. ფაკ. სამეცნ. სესია, არნ. ჩიქობავას 100 წლის საიუბილეოდ, მოხს. მასალები, 1998.
114. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , ინვერსია ქართულ ზმნაში დიაქრონიული და სინქრონული ასპექტით, არნ. ჩიქობავა, საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები, თბ., 1998.
115. დ. მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , ზმნის სტრუქტურა და კონსტრუქცია ქართულ ენაში დიათეზებისა და გეარების თეორიის კონტექსტში, კრებ. ვარლამ თოფურია 100, თბ., 2001.
116. ი . მ ე ლ ი ქ ი შ ე ი ლ ი , ზმნურ ფორმათა I, II და III სერიის ურთიერთმომართებისათვის ქართველურ ენებში, სულხან-საბა ორბელიანის სახ. თბილისის სახ. პედ. ინსტ. შრ., თბ., 1998.
117. თ . მ ე ტ რ ე ვ ე ლ ი , ასპექტის კატეგორიისათვის ქართულში, ქელს, № 3, 1979.
118. თ . მ ე ტ რ ე ვ ე ლ ი . ინკლუზივ-ექსკლუზივის კატეგორიისათვის ძველ ქართულში, ავ. ქართ. ენის კათედრის შრომები, 23, 1980.
119. ნ . მ ე ტ რ ე ვ ე ლ ი , ფრანგული ზმნის ნაცვალსახელური გეარის ფუნქციურ-სემანტიკური ანალიზი და მისი მიმართება ქვეყნის კატეგორიასთან ქართულში, თსუ ახალგაზრდა მეცნიერთა შრომები, 1998.
120. ნ . მ ე ტ რ ე ვ ე ლ ი , ქვეყასთან დაკავშირებული ზოგიერთი საკითხი, ავ. ქართული ენის კათედრის შრ., 2000.
121. მ . მ ი ქ ა ძ ე , ქართული ზმნის პირისა და რიცხვის სწავლების საკითხები სკოლაში, თბ., 1991.
122. თ . მ ი ქ ი ა შ ე ი ლ ი , ზმნის -დ(-ოდ) საერთობის ფუნქციისათვის, კრებ. ზ. ჭუმბურიძე, თბ., 1997.
123. ნ . ნ ა თ ა ძ ე , III სერიის დრო-კილოთა წარმოებისათვის ქართულში, იკე, VII, 1955.
124. ნ . ნ ა თ ა ძ ე , III სერიის დრო-კილოთა წარმოებისათვის ქართულში, იკე, VIII, 1956.
125. ნ . ნ ა თ ა ძ ე , მყოფადისათვის ქართველურ ენებში, ქესს, II, 1961.
126. გ . ნ ე ბ ი ე რ ი ძ ე , ქვეყის კატეგორია ქართულში, მაცნე, № 4, 1976.
127. გ . ნ ე ბ ი ე რ ი ძ ე , გეარისა და კაუზატივის ურთიერთმომართება ქართულში, საენათმეცნიერო კრებული, I, თბ., 1984.
128. გ . ნ ე ბ ი ე რ ი ძ ე , არსებობს თუ არა ერგატიული და დატიური კონსტრუქციები ქართულში? მაცნე, ენისა და ლიტ. სურია, 3, 1987.
129. ელ. ნ ი კ ო ლ ა ი შ ე ი ლ ი , 5 პირის -ვს სუფიქსის ნ(ენ)-ით შეცვლის ისტორიისათვის, მაცნე, № 3, 1978.
130. გ . ნ ი ნ უ ა , კავშირებითისა და ბრძანებითის ფორმათა ფუნქციების შესახებ, მაცნე, № 1, 1967.
131. გ . ნ ი ნ უ ა , ბრძანებითი ახალ ქართულში, ქელს, 1967, № 2.
132. გ . ნ ი ნ უ ა , ბრძანებითი კილო ქართულ ენაში (საკანდიდატო დისერტაცია), 1968.
133. ლ . ნ ო ზ ა ძ ე , ინ-ენიანი ენებითის ურთიერთობის საკითხისათვის ქართულში, იკე, ტ. 9-10, თბ., 1958.
134. ლ . ნ ო ზ ა ძ ე , პრეფიქსული და სუფიქსური ენებითების ურთიერთობისათვის, ქესს, II, 1961.

135. ლ. ნოზაძე, მედიოაქტივ ზმნათა წარმოების სოვი საკითხი ქართულში, იკე, XIX, 1974.
136. ლ. ნოზაძე, ხმოვანმონაცეღე ზმნათა წარმოების სოვი საკითხი ქართულში, ქესს, VII, 1998.
137. ლ. ნოზაძე, ვნებოთისა და პოტენციალისის ფორმათა წარმოების სოვი საკითხი კოლხურში, იკე, ტ. 34, 2000.
138. ა.ონიანი, ქართველურ ენათა ისტორიული მორფოლოგიის საკითხები, თბ., 1978.
139. ეკოსიძე, მიმღობის წარმოება ქართულში, თსუ შრ., ტ. 67, 1957.
140. ა.პაპიძე, III კავშირებითი თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო ენაში, ქესს, II, 1979.
141. ა.პაპიძე, II კავშირებითის ნაკეთის ფუნქციები და გამოყენება თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში, ქესს, IV, თბ., 1981.
142. ა.პაპიძე, მყოფადის კავშირებითის საკითხისათვის ქართულში, ქესს, VI, 1982.
143. პაპიძე, კილოს კატეგორიისათვის თანამედროვე ქართულში, ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნ. სესიის მასალები, თბ., 1984.
144. გ.როგავეა, კუთნილებითი აფიქსი თ ქართველურ ენათა ზმნისა და სახელის მორფოლოგიურ კატეგორიებში (ქცეეასა და ბრუნებებში), მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, ტ. III, № 2 და 5, 1942.
145. გ.როგავეა, აორისტისა და კავშირებით II-ის სოგ აფიქსთა გენეზისისათვის, მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. 5, № 8, 1944.
146. გ.როგავეა, აორისტისა და კავშირებით II-ის სოგ აფიქსთა გენეზისისათვის -ვე სუფიქსთან დაკავშირებით ქართულსა და მეგრულში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. VI (18), თბ., 1945.
147. გ.როგავეა, დრო-კილოთა მეოთხე ჯგუფის ნაკეთები ქართველურ ენებში, იკე, ტ. V, თბ., 1953.
148. გ.როგავეა, ნამყოფსრულის -ოდ სუფიქსის შედგენილობისათვის ქართულში, იკე, ტ. VI, თბ., 1954.
149. გ.როგავეა, ზმნის პოლიპერსონალიზმის ისტორიისათვის, იკე, XIII, 1962.
150. გ.როგავეა, მრავლობითი რიცხვის III სუბიექტური პირის -ან სუფიქსისათვის ქართულში, იკე, XXI, თბ., 1968.
151. გ.როგავეა, ნომინატიური კონსტრუქციის მქონე გარდამავალი ზმნის გენეზისისათვის ქართველურ ენებში, იკე-ს წელიწადული, თბ., 1975.
152. ნ.სალაძე, ქცევის კატეგორიის შესწავლის ისტორიისათვის, ქელს, № 4, 1977.
153. ზ.სარჯველაძე, ქართული სალიტერატურო ენის ისტორიის შესავალი, თბ., 1984.
154. ზ.სარჯველაძე, ძველი ქართული ენა, თბ., 1997.
155. მ.სუხიშვილი, სტატიკური ზმნები ქართულში, თბ., 1976.
156. მ.სუხიშვილი, პიროვნებისა და ნიეთის სემანტიკური გარჩევის ერთი შემთხვევისათვის ქართულში, სოგადი და იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საკითხები, თბ., 1978.
157. მ.სუხიშვილი, მოქმედებითი და ვნებითი გვარის წარმოებისა და სემანტიკის სოვიერთი საკითხი ქართულში, ნარკევეები იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორფოლოგიიდან, თბ., 1980.

158. მ. ს უ ხ ი შ ე ი ლ ი , „ანუკამ ილანძღა და იგინა“ თუ „ანუკა ილანძღა და იგინა?“ (დუპონენსების გამო), ქსქს, IV, თბ., 1981.
159. მ. ს უ ხ ი შ ე ი ლ ი , გარდამავალი ზმნები ქართულში, თბ., 1986.
160. მ. ს უ ხ ი შ ე ი ლ ი , გარდამავლობა, ერგატიულობა და გვარი ქართულში (სადოქტ. დისერტ. ავტორეფერატი), თბ., 1999.
161. თ. უ თ უ რ გ ა ი ძ ე , პირმიმართ და პირმიუმართავ აქტანტთა ურთიერთობისათვის ქართულ ზმნაში, არნ. ჩიქობავა (საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები), თბ., 1998.
162. თ. უ თ უ რ გ ა ი ძ ე , III ობიექტურ პირთა შედარებითი ქრონოლოგიისა და იდენტური მარკირების მიზეზისათვის ქართულში, არნ. ჩიქობავას საკითხაუბები № 10, 1999.
163. თ. უ თ უ რ გ ა ი ძ ე , კაუზაციის კატეგორია ქართულში, იკე, 23, 1995.
164. თ. უ თ უ რ გ ა ი ძ ე , პირთა ნულოვანი ალომორფები და პირიანობა ქართული ზმნისა, XX რესპ. დიალექტ. სამეცნ. სესიის მასალები, 2000.
165. ჟ. ფ ე ი ქ რ ი შ ე ი ლ ი , კაუზატიურ ზმნათა III სერიის ფორმები ახალ ქართულში, მაცნე, I, 1973.
166. ჟ. ფ ე ი ქ რ ი შ ე ი ლ ი , III სერიის მწკრივები ახალ სალიტერატურო ქართულში, (საკანდ. დისერტაცია), 1973.
167. ჟ. ფ ე ი ქ რ ი შ ე ი ლ ი , სტატიკურ ზმნათა წარმოების ზოგი საკითხი, ქელს, № 4, 1975.
168. ჟ. ფ ე ი ქ რ ი შ ე ი ლ ი , საშუალი გვარის ზმნათა ერთი ჯგუფის წარმოებისათვის, ქელს, № 4, 1977.
169. ჟ. ფ ე ი ქ რ ი შ ე ი ლ ი , ქართული ენის მორფოლოგია, ქუთაისი, 1992.
170. ჰ. ფოგტი, ზმნურ ფორმათა კლასიფიკაცია ქართულში (რეზიუმე) – თსუ გ. ახელედიანს, 1969.
171. ალ. ფ ო ც ხ ი შ ე ი ლ ი , უნებლიობის კატეგორია ქართულ ზმნაში, კრებ. „თსუ, გ. ახელედიანს“, თბ., 1969.
172. დ. ფ ხ ა კ ა ძ ე , I თურმეობითის ფუნქციები ქართულში, ქესს, IX, 1974.
173. დ. ფ ხ ა კ ა ძ ე , ასპექტის გრამატიკული კატეგორიის ჩამოყალიბებისა და თურმეობითის ურთიერთმიმართების ზოგი საკითხისათვის ქართულში, მაცნე, № 4, 1985.
174. ივ. ქ ა ე თ ა რ ა ძ ე , დეფექტური ზმნები ძველ ქართულში (საკანდ. დისერტაცია), თბ., 1945.
175. ივ. ქ ა ე თ ა რ ა ძ ე , რიცხვნაკლი ზმნები ძველ ქართულში, იკე, ტ. I, 1946.
176. ივ. ქ ა ე თ ა რ ა ძ ე , დრო-კილოთა III სერიის წარმოების ერთი თავისებურება ახალ ქართულში, იკე, VII, თბ., 1955.
177. ივ. ქ ა ე თ ა რ ა ძ ე , ზმნის ძირითადი კატეგორიების ისტორიისათვის ძველ ქართულში, თბ., 1954.
178. ივ. ქ ა ე თ ა რ ა ძ ე , უნახაობის კატეგორიის ისტორიისათვის ქართულში, იკე, VIII, 1956.
179. ივ. ქ ა ე თ ა რ ა ძ ე , ხოლმეობითის კატეგორიის ისტორიიდან ქართულში, ქესს, II, 1961.
180. არ. ქ უ თ ა თ ე ლ ა ძ ე , ქართული ზმნების კლასიფიკაცია, ტფ., 1897.
181. რ. ქ უ რ დ ა ძ ე , ხმოვანზმონაცვლე ზმნათა ვნებითი გვარის პარალელურ ფორმათა შესახებ III სერიაში, ზ. ჭუმბურიძე (კრებული), თბ., 1997.

182. თ. დ ვ ი ნ ა ძ ე . ქართული ზმნის ენებითი გვარის ფორმათა სტილისტიკა, თბ., 1989.
183. ა. შ ა ნ ი ძ ე , ქართული ზმნის საქცევი, ტფილ. უნივერსიტეტი, მოამბე, VI, 1926.
184. ა. შ ა ნ ი ძ ე , მწკრივის კატეგორია ზმნაში, ენიმკის მოამბე, ტ. X, თბ., 1941.
185. ა. შ ა ნ ი ძ ე , ზმნათა გარდამავლობის საკითხისათვის ქართველურ ენებში, I, საქ. მეც. აკად. მოამბე, III (2), 1942, II, საქ. მეც. აკად. მოამბე, ტ. III (3), 1942.
186. ა. შ ა ნ ი ძ ე , ასპექტის გამოხატვის სისტემის შეცვლა ქართულში და მისი შედეგები, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. III (9), თბ., 1942.
187. ა. შ ა ნ ი ძ ე , აქტივი და პასივი ერთურთის მიმართ მრავალპირიანი ზმნის მონაცემებით, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, IV (4), თბ., 1942.
188. ა. შ ა ნ ი ძ ე , მწკრივთა მოძღვრებისათვის, I სამი მწკრივის წარმოების თავისებურებანი ძველ ქართულში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. VI (10), თბ., 1945.
189. ა. შ ა ნ ი ძ ე , ქართული გრამატიკის საფუძვლები, თბ., 1953, 1973.
190. ა. შ ა ნ ი ძ ე , პავემეტი ტექსტები და მათი მნიშვნელობა ქართული ენის ისტორიისათვის, თსუ მოამბე, ტ. III, თბ., 1923; ქართველურ ენათა სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები, ტ. I, 1957.
191. ა. შ ა ნ ი ძ ე , ნაშთები მესამე პირის ობიექტური პრეფიქსისა ხმოვნის წინ ქართულ ზმნებში, თსუ მოამბე, ტ. II, თბ., 1923. ქართველურ ენათა სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები, ტ. I, 1957.
192. ა. შ ა ნ ი ძ ე , სუბიექტური პრეფიქსი II პირისა და ობიექტური პრეფიქსი III პირისა ქართულ ზმნაში (1920 წ.), ქართული ენის სტრუქტურისა და ისტორიის საკითხები, თბ., 1957, თხზულებანი, ტ. II, 1985.
193. ა. შ ა ნ ი ძ ე , გრამატიკული სუბიექტი ზოგიერთ გარდაუვალ ზმნასთან ქართულში, თსუ ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები, 7, 1961, თხზ. ტ. II, 1981.
194. ა. შ ა ნ ი ძ ე , ძველი ქართული ენის გრამატიკა, თბ., 1976.
195. ა. შ ა ნ ი ძ ე , უნებლიობის კატეგორია თუ უნებლიობის ენებითი, კრებ. „ქართული ენა“, თბ., 1984.
196. რ. შ ე რ თ ა , ენებითი გვარის ზმნებისა და პოტენციალისის საკითხისათვის ქართულსა და სვანურში, ზოგადი და იმპერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საკითხები, თბ., 1987.
197. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , ყუ ნ ა წ ი ლ ა კ ი ფერეიდნულში და მისი მნიშვნელობა გრამატიკა-ლოგიკის ურთიერთობის თვალსაზრისით, წელიწადეული, ტ. I, ტფილისი, 1923.
198. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , რით არის წარმოდგენილი მრავლობითის სახელობითში დასმული მორფოლოგიური ობიექტი ძველ ქართულში? თსუ მოამბე, IX, თბ., 1929.
199. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , ზმნის ანალიზის პრინციპები ქართულში, „კომ. აღზრდ.“ № 4-5, თბ., 1934.
200. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , სახელისა და ზმნის ანალიზის პრინციპები ქართულში, „კომ. აღზრდ.“ № 10 (12), თბ., 1934.
201. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , ზმნის გარდამავლობასთან დაკავშირებული პრაქტიკული საკითხები, თბ., 1934.
202. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , პოტენციალისის კატეგორია ქართველურ ენებში, ენიმკის მოამბე, I, თბ., 1937.

203. არნ. ჩიქობავა, ქართული ზმნის ანალიზის ზოგი საკეანძო საკითხი, I. პოლიპერსონალიზმის გარკვევის ისტორიიდან – „კომ. აღზრდ.“, 4-5, 1938.
204. არნ. ჩიქობავა, ქართული ზმნის უღვლილების საკეანძო საკითხები, „კომ. აღზრდ.“ № 4-5, თბ., 1938.
205. არნ. ჩიქობავა, მესამე პირის სუბიექტის უძველესი ნიშანი ქართულურ ენებში, ენიმქ. მოამბე, V-VI, თბ., 1940.
206. არნ. ჩიქობავა, მარტივი წინადადების ევოლუციის ძირითადი ტენდენციები ქართულში, საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. II, 1941.
207. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართულურ ენებში, 1942.
208. არნ. ჩიქობავა, პერმანსივის („ხოლმეობითის“) ისტორიული ადგილისათვის ქართული ზმნის უღვლილების სისტემაში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, IV (2), თბ., 1943.
209. არნ. ჩიქობავა, გრამატიკულ კლას-კატეგორიათა ნიშნების ეტიმოლოგიისათვის ქართულურ ენებში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, V (4), თბ., 1944.
210. არნ. ჩიქობავა, თურმეობითი I-ის წარმოების ერთი თავისებურება უღვლილების სიტემის ისტორიასთან დაკავშირებით ქართულში, ლიტ. ძიებ., II, თბ., 1944.
211. არნ. ჩიქობავა, ინვერსიული ზმნები და სახელთა კვალიფიკაცია გაზ. „სახალხო განათლება“, № 43, 1946, 3 ოქტომბერი.
212. არნ. ჩიქობავა, მრავლობითის აღნიშვნის ძირითადი პრინციპისათვის ქართული ზმნის უღვლილების სისტემაში, იკე, I, თბ., 1946.
213. არნ. ჩიქობავა, აქუს ფუძის უცნობი ვარიანტებისათვის ძველს ქართულში, თსუ შრ., XXX-XXXI, თბ., 1947.
214. არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, I, 1948.
215. არნ. ჩიქობავა, ქართული ენის ზოგადი ენათმეცნიერული დახასიათება, ქეგლ, I, 1950.
216. არნ. ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორია და ზმნის უღვლილების ზოგი საკითხი ძველ ქართულში, იკე, ტ. I, თბ., 1953.
217. არნ. ჩიქობავა, მასდარისა და მიმღეობის ისტორიული ურთიერთობისათვის, იკე, IV, 1953.
218. არნ. ჩიქობავა, მრავლობითის სუფიქსთა გენეზისისათვის ქართულში, იკე, ტ. VI, 1954.
219. არნ. ჩიქობავა, ვენებითის ჩამოყალიბების ზოგი საკითხისათვის ქართული მასდარის ჩვენებათა მიხედვით, იკე, VIII, 1956.
220. არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, II, ერგატიული კონსტრუქციის რაობის თეორიები, თბ., 1961.
221. არნ. ჩიქობავა, ქართული ზმნის ნაკეთუელთა დაჯგუფების პრინციპისათვის, იკე, XIII, 1962.
222. არნ. ჩიქობავა, აწმყოს ფუძის წარმოქმნის ისტორიისათვის, იკე, XIV, 1964.
223. არნ. ჩიქობავა, ქართული ზმნის უღვლილების სისტემის საკითხები, იკე, XVI, თბ., 1968.

224. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , მარტივი წინადადების პრობლემა ქართულში, I. ქვემდებარე-დამატების საკითხი ძველს ქართულში. მასალები მეთოდოლოგიური იმანენტისათვის, II გამოცემა, თბ., 1968.
225. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , ზმნის გარდამავლობა, როგორც მორფოლოგიური კატეგორია ქართულში, იკე-ს წელიწადეული, 1977.
226. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979.
227. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , სახელობითი, როგორც ობიექტის კლასისა და მიცემითი, როგორც ობიექტის პირის ბრუნვა, ქართული ზმნის უღვლილების ისტორიაში, იკე-ს წელიწადეული, № 7, 1980.
228. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , ზმნის გარდამავლობისა და გეარის კატეგორიის ისტორიული ურთიერთობისათვის ქართველურ ენებში, იკე-ს წელიწადეული, № 8, 1981.
229. ა რ ნ . ჩ ი ქ ო ბ ა ე ა , რა თავისებურებანი ახასიათებს ქართული ენის აგებულებას? თბ., 1998.
230. ე ჩ ხ ო ტ უ ა , კიდევ ერთხელ ინტრანზიტეივაციის შესახებ ბასკურში, თსუ შრ., XVI, 1988.
231. ე ჩ ხ ო ტ უ ა , ეგრეთ წოდებული ერგატიული პასივი ბასკურში, თსუ შრ., XIV, 1988.
232. დ. ჩ ხ უ ბ ი ა ნ ა შ ვ ი ლ ი , ინფინიტის საკითხისათვის ძველ ქართულში, თბ., 1972.
233. ც ხ ა დ ა ძ ე , მასდარის წარმოება ძველ ქართულში, თბ., 1986.
234. ზ. ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე , ასპექტისა და მოქმედების სახის მიმართებისათვის, კრებ. „ორიონი“, თბ., 1967.
235. ზ. ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე , მყოფადის წარმოება ქართულში, „მაცნე“ (ენისა და ლიტ. სერია), 6, თბ., 1967.
236. ზ. ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე , მყოფადი ქართველურ ენებში, თბ., 1968.
237. ზ. ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე , მყოფადის წარმოქმნის ისტორიისათვის ქართულში, თსუ ძე. ქართული ენის კათედრის შრ., 11, 1968.
238. ზ. ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე , -აე და -ამ თემისნიშნისა ზმნათა უღვლებისათვის I თურმეობითში, თსუ ძე. ქართული ენის კათედრის შრომები, ტ. 19, თბ., 1976.
239. ზ. ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე , ზმნა ძველ ქართულში, ჟურნ. ქელს, № 3, 4, თბ., 1977; № 1, 4, თბ., 1978.
240. ზ. ჭ უ მ ბ უ რ ი ძ ე , მეშველი ზმნის შეკვეცილი ფორმის ისტორიისათვის „კრებული“, თსუ ძე. ქართ. ენის შრ., 25, თბ., 1984.
241. ბ. ჯ ო რ ბ ე ნ ა ძ ე , ზმნის გეარის ფორმათა წარმოებისა და ფუნქციის საკითხები ქართულში, თბ., 1975.
242. ბ. ჯ ო რ ბ ე ნ ა ძ ე , ქართული ზმნის ფორმოზობრივი და ფუნქციური ანალიზის პრინციპები, თბ., 1980.
243. ბ. ჯ ო რ ბ ე ნ ა ძ ე , ზმნურ ფუძეთა სემანტიკური დიფერენციაციის საკითხისათვის ზმნისწინთა ფონეტიკურ ვარიანტებთან დაკავშირებით, იკეწ. VII, 1980.
244. ბ. ჯ ო რ ბ ე ნ ა ძ ე , ფორმანტთა სემანტიკური ინფორმაციულობის საკითხისათვის ქართულში, ნარკვევები იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორფოლოგიიდან, თბ., 1980.

245. ბ. ჯორბენაძე, ინვერსიულ ზმნათა ჩამოყალიბების პრინციპები ქართულში, იკე-ს წელიწადიულის, VIII, 1981.
246. ბ. ჯორბენაძე, ზმნის ხმოვანპრეფიქსული წარმოება ქართულში, თბ., 1983.
247. ბ. ჯორბენაძე, ქართული ენის უაკულტატიური გრამატიკის საკითხები, თბ., 1985.
248. ბ. ჯორბენაძე, მ. კობაძე, მ. ბერიძე, ქართული ენის მორფემებისა და მოდალური ელემენტების ლექსიკონი, თბ., 1988.
249. ბ. ჯორბენაძე, თემის ნიშანთა განაწილებისათვის ქართულში, იკე, XXVII, 1988.
250. ბ. ჯორბენაძე, ქართველურ ენათა დიალექტები, თსუ, 1995.
251. დ. კოლინიკი, ასპექტი და ქართული მედიალური ზმნა, თბ., 2000.
252. Б. А. Джорбенадзе, Грузинский глагол, Тб., 1986.
253. Ю. В. Зыцарь, Реконструкции в области Баскского языка, Тб., 1989.
254. Г. Климов, Очерк общей теории эргативности, Москва 1973.
255. Г. Климов, Типология языков активного строя, Москва, 1977.
256. Г. Климов, А. Алексеев, Типология кавказских языков, Москва, 1980.
257. Н. Марр, Основные таблицы к грамматике древнегрузинского языка, (С-ПБ, 1908).
258. Н. Марр, Грамматика древнелитературного грузинского языка, Л., 1925.
259. М. Сахокия, Посесивность, переходность и эргативность, Мещниереба, Тб., 1985.
260. Н. В. Чанишвили, Падеж и глагольные категории в грузинском предложении М., 1981.
261. Арн. Чикобава, Грузинский язык, Языки народов СССР т. IV, М., 1964.
262. Э. Хотуа, О некоторых противоречиях одного из подходов к явлениям интранзитивации, сб. „Проблемы референции в языке и литературе,“ Тб., 1987.
263. А. Шанидзе, Категория ряда в глаголе, общие вопросы формообразований глаголов на примере грузинского языка: ენიქის მოამბე, X, 1941.
264. Г. Шухардт, О пассивном характере переходного глагола в кавказских языках – Эргативная конструкция предложения, М., 1950.
265. H. I. Aronson, Georgiana reading Grammar, University of Chicago, 1982.
266. R. Asatiani, Ergative construction as one possibility for patient actualization, Studia Linguistica, 45 (1/2), 1991.
267. E. Chkotava, Zur Theorie und Typologie des Grammatischen Genus. Jena, 1988.
268. G. Deeters, Das kharthwelische verbum, Leipzig, 1930.
269. H. Fährlich, Grammatik der altgeorgischen Sprache, Hamburg, 1994.
270. Georgisch-Deutsches Wörterbuch von Kita Tschenkeli, I-1965, II-1970, III-1974.
271. T. Giorgobiani, Griechische Sprachwissenschaft und einige Probleme der georgischen Grammatik. Zum Genus verbi, speziell zum Medium. "DIE ANTIKE IN DER SOZIALISTISCHEN KULTUR". JENA, 1974.
272. B. Jorbenadze, The Kartvelian Languages and Dialects Tб., 1991.
273. G. Klimov, Zur geschichte der medioaktiven Verben in Kartvelsprachen, Georgica, № 6, Jena – Tbilisi, 1989.
274. R. Kurdaze, About the Formation of the Verbs drikavs „Bends“, avlinebs „Sends“ in Georgian Language; BULLETIN OF THE GEORGIAN ACADEMY OF SCIENCES, № 1, 1997.

275. R. Kurdaze, On the Formation of One Type of the Participle in the Georgian and English Languages; BULLETIN OF THE GEORGIAN ACADEMY OF SCIENCES, № 2, 1997.
276. T. Makharoblidze, Zur Frage des Adressatbezugs im baskischen Verb, Sprachbau und Sprachwandel, WBU, Jena, 1986.
277. T. Makharoblidze, Semejanzas tipologicas de la categoria „adresada“ del verbo vasco y la categoria de versione del verbo georgiano, Fontes Lingvae Vasconum, Studia et documenta, Navarra, 1996.
278. N. Marr, M. Brière, La Langue géorgienne, Paris, 1931.
279. D. Melikischvili, Das System der Konjugation des transitiven Verbs im modernen Georgisch, Georgica, I, 1978.
280. N. Metreveli, Quelques aspects de la référence et de la corréférence dans la langue géorgienne, Travaux linguistiques du CERLICO, № 11, 1997.
281. E. Soselia, M. Ivanischvili, Morfolocal structure and semantik analyses of the Georgian passive forms, Societas Caucasologica Europaea / Tenth International Colloquium, August, 2-5 2000.
282. K. Tschenkeli, Einführung in die georgische Sprache (2 Bde, Amirani Verlag, Zürich, 1958.
283. K. Vamling, Complementation in Georgian, Lund, 1989.
284. H. Vogt, Esquisse d'une grammaire du géorgien modern, NTS, IX-X, 1936.
285. H. Vogt, Alternances vocaliques en géorgien, NTS, XI, 1939.
286. H. Vogt, Les suffixes verbaux du géorgien ancien, NTS, XIV, 1947.
287. H. Vogt, Grammaire de la langue géorgienne, Oslo, 1971.
288. H. Vogt, Linguistique caucasienne et arménienne, Norwegian University Press, Oslo, 1988.
289. A.C. Harris, Georgian Syntax: a study in relational grammar, Cambridge University Press, 1981.

შემოკლებათა განმარტება

ენიმკის მოამბე – ენის, ისტორიისა და მატერიალური კულტურის ინსტიტუტის მოამბე
 თსუ შრ. – თბილისის სახ. უნივერსიტეტის შრომები
 იკე – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება
 ქებლ – ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი
 ქელს – ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში
 ქესს – ქართული ენის სტრუქტურის საკითხები
 ქსკს – ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები

ს ა რ ჩ ე ვ ი

შესავალი	5
ნაწილი I	11
ქართული ზმნის ზოგადი დახასიათება	13
§1. სტატიკა და დინამიკა	13
§2. აბსოლუტურობა და რელატიურობა	14
§3. პირისა და რიცხვის გამოხატვის სისტემა	14
პირთა კომბინაციების ტაბულები	17
§4. ინვერსია ქართულ ზმნაში დიაქრონიული და სინქრონიული ასპექტით	19
§5. პირიანობა, ვალენტობა, გარდამავლობა, პირთა მიმართების სახეები	32
ულლების პარადიგმები აწმყოში	37
§6. ზმნისწინთა სისტემა და ფუნქციები, დროისა და კილოს ფორმათა ურთიერთმიმართების საკითხები	41
§7. ქართული ზმნის ულლებადი ფორმების სერიებად და მწკრივებად დაჯგუფების პრინციპის შესახებ	47
სერიების ისტორიული ურთიერთმიმართების ტაბულა	49
სერიებისა და მწკრივების (დრო-კილოთა ჯგუფების)	60
ცხრილი	60
§8. ქართული ზმნის კონსტრუქცია: დიათეზა და გეარი	61
§9. შესიტყვების სტრუქტურა-მექანიზმის აღწერისათვის ქართულში	70
აქტანტთა რიცხვში შეთანხმების ცხრილი:	77
 ნაწილი II	 81
I დიათეზა	83
I უსრული დიათეზა. ავტოტივი (მედიაოქტივი)	83

1. ავტოტივის (მედიაოპტივის) უღლების სისტემა ისტორიული თეალსაზრისით	83
2. ავტოტივების (მედიაოპტივების) უღლების კლასები დრო-კილოთა ჯგუფებში თემის ცვლილების მიხედვით.....	86
I კლასი	89
II კლასი.....	91
III კლასი	94
III ტიპი	102
IV კლასი.....	103
V კლასი.....	108
VI კლასი.....	124
I სრული დიათეზა. აქტივი.....	138
1. აქტივის უღლების სისტემა ისტორიული თეალსაზრისით	138
2. აქტივის უღლების კლასები დრო-კილოთა ჯგუფებში თემის ცვლილების მიხედვით	141
I კლასი	141
II კლასი.....	144
III კლასი	149
IV კლასი.....	153
V კლასი	157
VI კლასი.....	164
VII კლასი	170
II დიათეზა	173
II დიათეზა. დინამიკური პასივი	173
1. დინამიკური პასივის უღლების სისტემა ისტორიული თეალსაზრისით	173
2. დინამიკური პასივის უღლების კლასები შესაბამისი აქტივების კლასებთან მიმართებით.....	178
I კლასი	180
II კლასი.....	182
III კლასი	190
IV კლასი.....	194
V კლასი	198
VI კლასი.....	211
VII კლასი	217
II დიათეზა. სტატიკური (მედიაპასივი).....	219
III დიათეზა. ნარაჰი, ინვერსიული.....	225
1. ინვერსია ქართულ ზმნაში ისტორიული თეალსაზრისით.....	225
2. უღლების კლასები აწმყოს მოდელისა და დრო-კილოთა ჯგუფების მიხედვით	228
I ტიპი.....	228

I კლასი.....	228
II კლასი.....	232
III კლასი.....	235
IV კლასი.....	237
II ტიპი.....	239
I კლასი.....	239
II კლასი.....	241
III ტიპი.....	244
I კლასი.....	244
II კლასი.....	245
III კლასი.....	247
IV კლასი.....	252
განმარტებები ტაბულებთან დაკავშირებით.....	254
სისტემის გარეთ დარჩენილი ზმნები.....	261
ირეგულარულ ზმნათა უღლებების პარადიგმები.....	264
განმარტებები ინდექსითან დაკავშირებით.....	271
ინდექსი.....	271
ბიბლიოგრაფია.....	347